

+

528. 4^o4^o Cod. mis 528 (= Cim. 5)

153 Lll.

MS

IV

79

= Cim. 5

Suit hic liber Auentini, aut ad scriptum
 monasterium Sibirgerse illi conuolūrat,
 dictiones n. in libri marginibus manu Auentini
 scripte sunt.

all the ... Engelstadt.
Glas. 528.

C

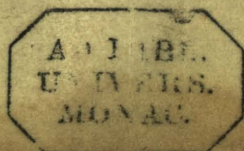

Index

de Deorum Natura .	pag. 1.
- Divinatione	" 72. 54
Vimeus	" 92.
de fato.	" 98.
Paradoxa	" 104.
Lucullus	" 111.
de Legibus	" 134.

Collegij Societatis IESU Ingolstadt.
^{nunc}
Biblioth. Acad. Ingolstadt. 528.

MARCI TULLII CICERONIS DE DEORVM
NATVRA. LIBER. I. INCIPIT.

Cum multae res in philosophia. ne
quaquam satis adhuc explicatae sint.
tū p̄difficilis b̄rute. q̄ tu minime
ignoras. i. p̄obscura questio ē. de na
tura deorū. q̄ i ^{da} agnitione animi
pulcherrima ē. De q̄ tā uariis s̄
doliſsimorū hominū. tāq̄ discre
pantes sententiae. ut magno ar
gumto eē debeat. causa. i. p̄ncipi
um philosophis eē scientia. pru
dent q̄ achademicos. areb. incertas
assensionē cohibuisse. Quidē enī
^{scilicet} temeritate fortius. Aut qd̄ tam te
merarium. tāq̄ indignū sapien
tis grauitate. atq̄ ostentia. quā
aut falsū sentire. aut qd̄ n̄ satis
explorate p̄ceptum sit. i. cogni
tū. sine ulla dubitatione de
fendere. Velut in hac questio
ne. pleriq̄ qd̄ maxime ueri
simile ē. i. quo om̄s sese duce
natura uenire. deos eē dixerūt.

Dubitare se. p̄tagoras. nullos
eē omnino. diagoras. melius &
theodoros cirenaicis putauerūt.
Qui uero deos eē dixerūt. tanta s̄
inuarietate i. dissensione. ut eorū
molestū sit dinumerare sententias.
Nam et de figuris deorū. i. de locis
atq̄ sedibus. i. actione uite. multa

dicunt. de q̄ his. summa philosopho
rū dissensione certatur. Qd̄ ū ma
xime rem causamq̄ stinet. ē. u
trū nihil agant. nihil moliantur.
an ab om̄i curatione. i. administra
tione rerū uacant. an contra. ab his
i. p̄ncipio omnia facta i. constituta
sunt. i. ad infinitū tempus regant
atq̄ moueant. In p̄misq̄ magna
dissensio ē. Ea q̄ nisi diiudicat.
in summo errore necesse ē homines
atq̄ in maximarū rerū ignorantia
uersari. Sunt enī philosophi i. fuer.
qui omnino nullā habere cense
rent rerū humanarū p̄curationē
deos. Quorū si uera sententia ē. que
potest eē pietas. que sc̄itas. que
religio. Hec omnia pure atq̄
caste tribuenda deorū numini
ita sunt. si animaduertunt ab
his. i. si ē aliquid adeis immor
talibus. hominū generi tribu
tū. Sin autē di neq̄ possunt nō
uiuare nec uolunt. nec om
nino curant. nec quid agant
animaduertunt. nec ē q̄ ab his
ad hominū uitā p̄manare
possit. Qd̄ ē quod ullos deis in
mortalibus cultus. honores.
p̄ces. adhibeamus. In specie

ad moderandā
religionē necessa
ria.

scilicet p̄d̄ vnde
p̄ndit

P̄tagoras

Diagoras
Theodoros
Cirenaicis

autē fictę simulationis sicut relique uirtutes. itē pietas in cō nō potest; Cū qua simul scitātē et religionē tolli necesse ē; Quib; sublatis. perturbatio uitę sequit̃. magna cōfusio; Atq; haud scio. an pietate aduersus deos sublata. fides etiā cōsocietas gñis humani. una excellentissima uirtus iusticia tollatur; Sunt autem alii philosophi. ibi quidem magni atq; nobiles. qui deoq; mente atq; ratione. omnē mundū administrari i regi censeant. neq; uero id solū. sed etiā ab hiscē. hominū uitę consuli et p̃uideri; nā i fruges. i reliqua q̃ terra pariat. i tēpestates. ac tempore uarietates. celiq; mutationes. quib; omnia que trāgignat. maturata pubescant. adis immortalibus tribui generi humano putant. multaq; que dicent̃ in his libris colligunt. que talia sunt. ut ea ipsa dei immortales ad usum hominū fabricati pene uideant̃; Contra quos. carneades ita multa disserunt. ut excitaret homines nō socordes. ad uerū inuestigandī cupiditatem; Res enī nulla est.

de qua tantopere. nō solū in docti. sed etiā docti dissentiunt; Quorū opiniones. cū tā uarię sint. tāq; int̃ se dissidentes. alterū fieri p̃fecto potest. ut earum nulla. alterū certe nō potest. ut plus una uera sit; Qua qui de incausa. i beniuolos oburgatores placare. et inuidos uituperatores cōfutare possumus. ut alteros reprehendisse peniteat. alteri didicisse se gaudeant; Nam qui admonent amice. docendi sunt. inimice. insectant̃. repellendi; Multū aut fluxisse uideo de libris nr̃is. quos cōpluris breui tempore edidimus. uariūq; sermonē parū admirantū. unde hī philosophandi nobis subito studiū extraxisset. parū quidquā de re certi haberem. scire cupientū; Multis etiā sensi mirabile uideri. eam nobis potissimū p̃batā ēē philosophiam. que lucē eriperet. i quasi noctē quanda rebus offunderet. deseretq; discipline iā pridē relicte patrociniū. nec op̃inātū. a nobis ēē susceptū; Nos autē

nec subito coepimus philosophari. nec mediocriter apmo tempore
 statis in eo studio opera curaq;
 cūmpsim. tūcūminime uide
 bamur. tū maxime philosopha
 bam. q. iorationes declarant. re
 fert. philosophorū sententias.
 i doctissimorū hominū familia
 ritates. quib. semp dom. nra
 floruit. ipncipes illi. diodotus.
 philo. antiochus. possedonius.
 a quib. instituti sumus. Et si om
 nia philosophie pcepta refe
 runt ad unā. arbitram. nos et
 publicis ipuatis in reb. ea psti
 tisse. q. ratio i doctrina pseri
 pserit. Sin aut. quis requirit.
 que causa nos impulerit. ut h
 tā sero literis mandarem. nihil
 ē qd expedire tā facile possi
 m. Nā cū otio languerem. ut eēt
 rei p. status. ut eā unius cōsilio
 atq. cura gubernari necesse es
 set. primū ipsius rei p. causa.
 philosophiā nrīs hominibus
 explicandā putavi. magni
 existmans. ad decus i ad lau
 de ciuitatis. res tā grauis tāq.
 pclaras. latinis etiā literis cō
 tineri. eoq. me minus instau
 ti mei penitet. quod facile
 sentio. quā multoq. nō modo

discendi. s. etiā scribendi studia
 cōmoueri. Cōplures enī grecis
 institutionibus eruditi. ea que
 didicerant cū ciuib. suis cōmu
 nicare nō poterant. Quod illi q.
 agreis accepissent. latine dici
 posse diffiderent. Quo ingre
 tantū psecisse uidemur. ut
 agreis ne uerborū quide copia
 uincerem. Hortata etiā ē ut
 me adh. conferre animi egn
 tudo. fortune magna i graui
 cōmota iniuria. Curus si ma
 iore aliquā leuatione reperire
 potuisset. non ad hanc potissimū
 fugissem. Ea ū ipsa. nulla ra
 tione melius frui potui. quā
 si me nō modo ad legendos li
 bros. s. etiā ad totā philosophiā
 ptractandā dedissem. Omīs aut
 eius partes. atq. omnia mēbra.
 tum facillime noscuntur. cum
 totę questiones scribendo expli
 cantur. Est enī admirabilis que
 dā cōtinuatio. seriesq. rerū. ut a
 lia ex alia nexa. et omīs inter se
 apte conligateq. uideantur.
 Qui autē requirunt. quid quaq.
 de re ipsi sentiamus. curiosius
 id faciunt quā necesse ē. Non
 enī tā auctores indisputando.
 quā rationis momenta que

Narra q. p.
 d. auct. q. p.
 ratio.

ins. p. de diminutione.
 filio x

Auctoritate philosophi dixit non debet
 et nos non debet et magis

renda sunt; quin etiam obest plerumque
 his qui discere uolunt. auctori-
 tas eorum qui se docere profitentur;
 Definunt enim suum iudicium adhi-
 bere. id habent ratum. quod ab eo
 quae probant. iudicatum uident;
 Nec uero probare soleo. id quod de pytha-
 goras accepimus. quos ferunt
 siquid affirmarent indispu-
 tando. cum ex eis quaequeret quare
 ita esset. respondere solitos. ipse
 dixit; Ipse autem erat pythago-
 ras; Tantum opinio prauiudicata
 poterat. ut etiam sine ratione.
 ualeret auctoritas; Qui autem ad-
 misant. nos hanc potissimum
 disciplinam secutos. his quatuor
 academicis libris. satis
 responsum uidetur; Nec uero de
 sectarum relictarumque rerum patro-
 cinium suscepimus. Non enim ho-
 minum interitu. sententiae quae
 occidunt. sed luce auctoris
 fortasse desiderant. ut huius phi-
 losophia ratio. circa omnia
 differendi. nullamque rem apte
 iudicandi. perfecta a socrate.
 reperta ab archesila. confir-
 mata acarneade. usque ad
 nostram uiguit statem. quam
 nunc pro modo orbam esse
 in ipsa grecia intelligo. quod

non academiis uicio. sed tarditate
 hominum arbitror contigisse; Nam
 si singulas disciplinas percipere
 magnum est. quanto magis omnes.
 Quod facere his necesse est. quibus
 propositum est. ueri repertendi causa.
 et contra omnes philosophos. ip-
 s omnibus dicere; Cuius rei tan-
 te tamque difficilis facultas. esse
 citum esse me non profiteor. Secu-
 tum esse pro me. fero. nec tamen fieri
 potest. ut qui hac ratione
 philosophentur. hi nihil habe-
 ant quod sequantur; Dictum est omni-
 no de hac re. alio loco dili-
 gentius; Sed quod nimis indociles
 quidam tardique sunt. admonen-
 di uidentur sepius. Non enim su-
 mus hi. quibus nihil uerum
 esse uideatur. sed hi. qui omnibus
 ueris. falsa quaedam adiunc-
 ta esse dicimus. tanta simili-
 tudine. ut in his nulla in-
 sit certa iudicandi et ad sen-
 tiendi nota; Ex quo existit
 illud. multa esse probabilia. Quae
 quaque non perciperentur. tam quod
 uisum quendam haberent in-
 signe et inlustre. his sapientis
 uita regeretur; Sed iam ut omni-
 me inuidia liberem. ponam
 in medio sententias philo-

Academica se-
 ra.

philosophorū. de natura deorū;
 Quo quidē loco. conuocandi om̄s
 uident̄. qui quē sit earū uera
 iudicent; Tum demū mihi. p̄ce
 academia uidebit̄. si aut ēsen
 serint om̄s. aut erit inuentus
 aliquis. qui quid uerū sit inue
 nerit; Itaq; mihi liber excla
 mare. ut terentius inesebis.
 p̄ deū populariū omniū adu
 lescentiū. Clamo. postulo. ob
 secro. oro. ploro. atq; implo
 ro fide. n̄leuissima de re. ut
 querit̄ ille. incunctate fieri fa
 cinosa capitalia. ab amico
 amante argentū accipere
 meretrix n̄uult. Sicut adsint.
 cognoscant. am̄aduertant.
 quid de religione. pietate.
 sc̄ntate. cerimonis. fide.
 iureiurando. quid de tem
 plis. delubris. sacrificiisq; sol
 lepmbus. quid de ipsis au
 spiciis. quib; nos p̄sum̄. exi
 stimandū sit; Hec enī om
 nia. adhanc de dis immor
 talibus questionē referen
 da sunt; p̄fecto eos ipsos
 qui se aliquid cerni habe
 re arbitrant̄. addubita
 re coget doctissimorū
 hominū de maxima re

tanta dissensio; Quod cū sepe a
 lias. tū maxime am̄aduerti. cū
 apud. g. cotta. familiare meū. ac
 curate sane et diligent̄. de dis in
 mortalibus disputatū sit; Hāc cū
 feris latinis. ad eū ipsius rogatu
 accessitq; uenisse. offendi eū se
 dentē in exedra. i. e. uelleio se
 natore disputantē. Ad quē tū epi
 curi p̄mas ex nr̄is hominib; de
 ferebant; Aderat etiā quantus
 lucilius balbus. qui tantos pro
 gressus habebat in stoicis. ut
 eū excellentib; in eo gn̄e greci
 cōparētur; Tū ut me cotta
 uidit. p̄oportune inquit ue
 nis. Oratur + mihi magna de
 re altitatio cū uelleio; Cui p̄
 tuo studio. non ē alienū te
 int̄ eē; Atqui mihi quoq; ui
 deor inquit. uenisse ut discis
 oportune; Tres enī triū dis
 ciplinarū principes cūuen
 stis; M. n. piso si adēet. nul
 lus philosophiē earū qui
 dē quē inhonore sunt. ua
 caret locus; Tum cotta. Si
 inquit liber anthiochi nr̄i.
 qui ab eo nup̄ adhuc bal
 bū missus ē uera loquitur.
 nihil ē quod pisonē fami
 liare tuum desideres; An

thiocho enī stoici cū pipatheticas.
reconcine uidentur. uerbis di
crepare; Quo de libro. bālbe ue
lim scire quid sentias; Egone
inquit ille. miror anthiochū
homine impis acutū. n̄ uidē
se. interē plurimū int̄ stoicos
qui honesta acōmodis n̄ nomi
ne sed gn̄e toto disiungerent.
ipipatheticos qui honesta com
miserent cū cōmodis. ut ea int̄
se magnitudine. i quasi gradi
bus. n̄ gn̄e differrent; Hec enī
est n̄ uerborū parua. p̄ rerum
p̄ magna dissensio. uerū hoc
alias. Nunc g. coepimus si
uideretur; Mihi uero inquit
cotta uidet; Sed ut hic qui
interuenit. me intuens. ne ig
noret quē res agit. de natura
agebamur deor; Quē cū mihi
uiderent p̄ obscura. ut semper
uideri solet. epicuri ex uelleio
suscitabar sententiā; Quā ob
rem inquit uellei. nisi mole
stum ē. repetere quod coeperas;
Repetā ū quāquā n̄ mihi. sed
tibi hic uenit adiutor; Am
bo enī inquit adridens. ab eo
de filone. nihil scire didici
stis; Tum ego. quid didiceri
mus. cotta uidet; Tu aut

nolo existimes me adiutore huic
uenisse. sed auditore. et qdē
cū libero iudicio. nulla cuiusmo
di astrictū necessitate. ut m̄
ueli nolim. sit certa quēda tu
enda sententia; Tum uelleius.
fidem sane. ut solent isti. ni
hil tam uerens. quā ne du
bitare aliqua de re uideret.
tamquā m̄ ex deor concilio
i exepicuri int̄nuncius descen
disset. audite inquit. n̄ futi
lis cōmentitiasq; sententias.
n̄ opificē edificatoreq; mun
di platonis de timo dīm. nec
anū fatidicā stoicorū p̄noeā.
quā latine licet p̄ uidentiam
dicere. Hec ū mundū ipsum
animo i sensibus p̄dictū. ro
tundū. ardente. uolubile dīm.
portenta i miracula n̄ disse
rentiū philosophor. sed som
niantū; Quibus enī oculis a
nima. intueri potuit ut pla
to. fabricā illā tanti operis. qua
constitui adeo atq; mundū edi
ficari facit. Quē molatio. quē
ferramenta. qui uectes. quē ma
chine. qui ministri. tanti mu
neris fuerunt. Quē admodū
aut oboedire i parere uolun
tati architecti. assignis. aqua.

terra potuerunt. Vnde ille ore
 quinque forme. equibus reliqua
 formantur. apte cadentes ada-
 num efficiundū. parietesq;
 sensus. Longū ē ad omnia. que
 talia sunt. ut optata magis. quā
 inuenta uideantur. Illa palma-
 ris. qd̄ qui n̄ modo natū mundū
 introduxit. s̄ etiā manu pene-
 factū. is cum dixerit. forte sem-
 pitnū. Hunc censes primis ut
 dicit labris gustasse phisio-
 logiam. idē nature rationē. qui
 quicquā quod ortū sit. putet
 et̄num eē posse. Quē ē enim
 coacmentatio n̄ dissolubilis.

Aut qd̄ ē. cui principū aliquod
 sit. nihil sit extremū. Pronota
 uero si ur̄a ē lucali. eadē req̄ro
 quē paulo ante. ministras
 machinas. omnē totius operis
 designationē atq; apparatū.
 Sin alia ē. cur mortale fecerit
 mundū. n̄ quēadmodū pla-
 tonicus d̄s sempitnū. Abutro
 q; autē sciscitor. cur mun-
 di edificatores. repente exi-
 terint. innumerabilia secla
 dormierint. Non enī simun-
 dus nullus erat. secla none-
 rant. Secla nunc dico. n̄ ea
 quē dierū nocturnūq; nume-

ro annuis cursibus conficiant.
 Nam fateor ea sine mundi conū-
 sione effici n̄ potuisse. sed fuit
 quedā abinfinito tempore eter-
 nitas. quā nulla circūscriptio
 temporū metiebatur. spacio
 tamen qualis ea fuerit intel-
 legi potest. qd̄ ne incogitatio
 nē quidē cadit. ut fuerit tēp̄
 aliquod. nullū cū tempus es-
 set. Isto ḡ tā immenso spacio.
 quero balbe. cur pronota ur̄a
 cessauerit. laboremne fugie-
 bat. At iste. Nec attingit d̄m.
 nec erat ullus. cū om̄s nature
 numini diuino. celū. ignes.
 terre. maria. paterent. Quid
 autē erat. quod concupisceret
 d̄s. mundū signis illuminib;
 tamquā edilis ornare. si ut
 d̄s ipse melius habitaret
 antea. uidelicet tēpore infini-
 to intenebris. tāquā ingut-
 gustio habitauerat. Post autē.
 uarietate ne cum delectari
 putamus. qua celum et ter-
 ras exornatas uidemus. Quē
 ista potest eē oblectatio deo.
 Quē si eēt. non ea tādū carere
 potuisset. An hec ut fere dici-
 tis. hominū causa a deo con-
 stituta sunt. sapientiūne.

Propter paucos igitur tanta ē rerū
facta molitio; an stultorū. At pri
mū causa n̄ fuit. cur de impro
bis bene mereret. deinde quid
ē adsecutus. cū om̄s stulti sint
sine dubio miserrimi. maxime
quod stulti sunt. Miserius enī
stulticia quid possumus dicere.
Deinde q̄ ita multi sunt in cōmo
da inuita. ut ea sapientes cōmo
dorū compensatione leniant.
Stulti nec uitare uenientia pos
sunt. nec p̄sentia ferre; Qui uero
mundū animantē sapientē cē
dixerūt. nullorū uiderunt ani
mi naturā intelligentes in
quā figurā cadere posset. De
quo dicā equidē paulopost;
Nunc autē hactenus admira
bor eorū tarditatem. qui animan
tem mundū immortale. iun
dem beatū. rotundū cē uelut.
q̄ ea forma neget ullā cē pul
chriorē plato. At mihi t̄ co
lindri. t̄ quadrati. t̄ conū. t̄ p̄
ramidis. uidet̄ cē formosior;
Quē ū uitā tribuit̄ isti rotun
do dō. Nempe ut ea celerita
te contorqueat. cui par nulla
ne cogitare quidē possit. in
qua non uideo ubi mens con
stans. et uitā beata possit in

sistere. quodq̄ in n̄ro corpore si
minima ex parte significetur
molestū sit. cur h̄ idē n̄ habeatur
molestum in dō. Terra enī p̄fecto
q̄m mundi pars ē. pars etiā dī.
Atqui terrę maximas regiones
inhabitabilis atq̄ incultas uide
mus. q̄ pars earū appulsū solis
exarsit. pars obriguerit ni
ue pruina q̄. longinquo solis
abscēssu. quē si mundus ē dī.
quō mundi partes sunt. dī
membra parti ardentia. par
ti refrigerata ducenda sunt.
atq̄ h̄ quidē uīa lucili. qualia
ū alia sint. ab ultimo repetā
superior; Tales enī milesius.
qui p̄mus de talib⁹ rebus q̄si
uit. aquā dixit cē in cūu rerū;
Dm̄ autē. cā mentē quē ex aqua
cuncta fingeret; sic dī possit
cē sine sensu in mente cura q̄.
adiunxit si ipsa mens c̄stare
potest. uacans corpore. Ana
ximandri autē opinio ē. nati
uos cē deos. longis intualis
orientis occidentisq̄. eosq̄ in
numerabilis cē mundos. Sed
nos dī nisi sempiternū. intelli
gere qui possumus. Post ana
ximenes aera dī statuit. eūq̄
gigni. cēq̄ in mensū infinitū.

et semp in motu. quasi aer sine
 ulla forma esse possit. cum
 pferum dñm n̄ modo aliqua sed
 pulcherrima specie deceat eē.
 aut n̄ omne quod ortū sit.
 mortalitas consequat̄. inde a
 naxagoras. qui accepit ab ana
 ximene disciplinā. p̄mus om
 niū rerum descriptionē. imo
 dum mentis. infinite uir
 tatione dissignari t̄fici uo
 luit. in quo n̄ uidet. neq̄ mo
 tū sensui iunctū i inconti
 nentē. infinito ullū esse po
 se. neq̄ sensū omnino. quo
 non ipsa natura pulsa sen
 tiret. deinde si mentē istā.
 quasi animal aliquod uolu
 it eē. erit aliquid interius.
 ex quo illud animal nomi
 netur. quid aut̄ interius men
 te cingatur. Igitur corpo
 re externo. qđ qm̄ n̄ placeat
 apta simplexq̄ mens. nul
 la re adiuncta quę sentire
 possit. fugere intelligentię
 nr̄e uim in motionē uidetur.
 Crotoniates aut̄ alcmeo. qui
 soli et lunę reliquisq̄ sice
 ribus animoq̄ p̄tea diui
 nitatē dedit. n̄ sensit sese
 mortalibus rebus immor

talitatē dare. Nam p̄thago
 ras. qui censuit animū esse
 p̄naturā rerū omnīū inten
 tū i cōmeantē. ex quo nr̄i ani
 mi carperentur. n̄ uidet di
 stractione humanę animę.
 discerpi i lacetari dñm. et cum
 miseri animi essent. qđ ple
 risq̄ ctingeret. tū dī partē
 eē miserā. q̄ fieri n̄ potest. Cur
 aut̄ quicquā ignoraret ani
 mus hominis. si eēt d̄s. Quom̄
 porro d̄s iste. si nihil eēt nisi
 animus. aut infixus aut in
 fusus eēt in mundo. Tum xe
 nofanēs. qui mente adiunc
 ta. om̄e p̄terea q̄ eēt infini
 tum. dñm uoluit eē. De ipsa
 m̄terit̄prehendit ut ceteri.
 de infi nitate autē uehēm
 tius. in qua nihil neq̄ senti
 ens neq̄ cūctū potest eē.
 Nā parmenides quidē. conuen
 tiuū quiddā. coronę simile
 efficit. i stephanen apellat.
 continētē ardorē lucis. orbe
 qui cingit celum. quē appellat
 dñm. in quo neq̄ figurā diui
 nā. neq̄ sensum quisquā sus
 picari potest. multa q̄ eūde
 monstra. quippe qui bellū. q̄
 discordiā. qui cupiditatem.

6
ceteraq; gñis eiusde. addcū reuo
cat. quę uel morbo t̄ somno t̄ ob
liuione t̄ uetustate delent. eadeq;
esideribus. q̄ rep̄hensā malio. in h̄
omittant. Impedocles aut. mul
ta alia peccans. indeq; opinione
turpissime labitur. Quatuor u
naturas. ex quib; omnia c̄stare cen
set. diuinas eē uult. quas in astra i
extingui p̄spiciū ē. et sensu om̄i
carere. Hec uero p̄tagoras. qui sese
negat omnino de deis habere q;
liquet. sunt. n̄ sunt. qualesue sint.
quicquā uidet̄ de natura deoz
suspiciari. qd̄ democritus. qurtum
imagines. eozūq; circuitus. indeq;
numero refert. Tum illā natu
rā quę imagines fundat ac
mittat. tum sententiā intelle
gentiāq; nr̄m. Nonne in maxi
mo errore ūsat̄. cum idē omni
no quia nihil semp suo statu
maneat. neget eē quicquā sem
p̄rnu. Nonne d̄m omnino ita
tollit. ut nullā opinionē eius
reliquā faciat. Quid aer. qd̄io
genus apollonates uic̄ deo. quē
sensum habere potest. aut
quā formā d̄i. Tam de platoni
inconstantiā. longum ē dicere.
qui inimgo. patrem huius mun
di nominari neget posse. In

legum autē libris. quid sit omni
no d̄s. inquiri oportere n̄ censet.
qd̄ uero sine corpore ullo d̄m uult
esse. ut greci dicunt. asomaton. id
quale eē possit. intellegi n̄ potē.
Caret enī sensu. necesse ē. caret
etiā prudentia. caret uoluptate.
quę omnia una cū deoz notio
ne cōphendimus. Idē i m
maco dicit et in legibus. et
mundū deū eē. icelū. i astra et
terrā. i animos. i eos quos maiore
instituti accepimus. quę ipse
sunt falsa p̄spicue. i inter se ue
hement̄ repugnantia. Atq; eū
xenofon. paucioribus uerbis ea
de fere peccat. Facit enī in his
quę asocrate dicta retulit. so
crate disputantē. formā d̄i gñi
n̄ oportere. eundēq; i solē i ani
mū d̄m dicere. i m̄ unū. Tum
autē plures deos. quę sunt is
de inerratis fere. quibus ea q;
de platone dicimus. atq; etiā
antisthenes. in eo libro qui ph̄
sicus inscribitur. popularis
deos multos. naturale unū
eē dicens. tollit uim i naturā
deoz. Hec multo secus speu
sippus. platone ammiculum
subsequens. i uim quandam d̄i
cens qua omnia regantur. eaq;

animale. euellere ex animis cona-
tur cognitione deorum; aristotelesq;
intercio de philosophia libro. mul-
ta turbat. a magistro platone
uno dissentiens. Modo enim m-
ti tribuit omnē diuinitatē. mo-
do mundū ipsū dñm dicit ēē mo-
do alium quendā p̄ficit mundo.
etq; eas partes tribuit. ut repli-
catione quactā. mundi motū
regat atq; tueatur. Tum celi
ardore. dñm dicit ēē. n̄ intelle-
gens. celi. mundi ēē partē.
quē alio loco ipse designat
dñm; Quom̄ autē celi diuin⁹
ille sensus. in celestitate tanta
conseruari potest. Vbi dande
illi tot diu. sinumeramus etiā
celū dñm. Cū autē sine corpore
idē uult ēē dñm. omni illum
sensu priuat. etiā prudentia.
quo porro modo mundus mo-
ueri carens corpore. Aut quo
modo semp se mouens. ēē quie-
tus i beatus potest. nec uero eius
condiscipulus xenocrates. in li-
breis qui sunt de natura deorum.
nulla species diuina describit.
deos enim octo ēē dicit. quinq;
eos. qui in stellis uagis nomi-
nant. unum qui ex omnibus

sideribus quę infixæ celo sunt. exdis-
persis quasi membris. simplex
sit putandus dñs. Septimum so-
lem adiungit. octauūq; lunā.
qui quo sensu beati ēē possunt.
intelligi n̄ potest; Ex eadē pla-
tonis scola ponticus heraclides.
puerilibus fabulis refertur libro. refertur
i tamen modo mundū. tū men-
tem diuinā ēē putat. et tantib;
etiā stellis diuinitatē tribuit.
sensuq; dñm priuat. et eius for-
mā mutabilem ēē uult; Eodēq;
in libro. rursus terrā i celū refert
indeos; nec uero theophrasti incon-
stantia ferenda ē; Modo enim
mentē diuinā tribuit princi-
patū. modo celo. Tum autē sig-
nis sideribusq; celestibus. nec
audiendus ē auditor stratonis
qui phisicus appellatur. qui
omnē uim diuinā. innatura sita
esse censet. q̄ causas gignendi.
augendi. minuendi habeat. sed
careat omni et sensu i figura;
Xeno autē. ut iā aduersus balbe-
ueniā. naturālē legē. diuinā
ēē censet. etiā uim obtinere.
recta imperantē. phibentēq;
contraria; quā legem. quom̄
efficiat animantē. intelligere
non possumus; Deū autem.

animantē certe uolumus ēē;
atq; hic idē alio loco. ethera dñm
dicit. si intellegi potest nihil
sentiens dñs. qui nūqua nobis oc
currit. neq; in p̄cibus. neq; in opta
tis. neq; in uotis. alijs autē libris.
rationē quanda p̄ omniū natu
rā rerū p̄tinentē. ut diuinā ēē
affectā putat. idē astris hoc
idē tribuit. Tum annis. mensib.
annorūq; mutationibus. cū ū
hesiodi theogeniā. idē origi
nem deoz interpretatur. tollit
omnino usitatas p̄ceptasq; co
gnitiones deoz; Neq; enī ioue.
neq; iunonē. neq; uestā. neque
quēquā qui ita appellet. inde
orū habet numero. sed rebus
inanimis atq; mutis. p̄quan
da significationē h̄ docet tri
bita nomina. Cuius discipuli
aristoteli. n̄ minus magno in
errore sententiās. qui neque
formā dñi intellegi posse cen
seat. neq; indissensum ēē dicat.
dubitetq; omnino. dñs animans.
neene sit; Cleantes autē qui ze
nonē audiuit. una cū eo quē
p̄xime nominauit. tū ipsum
dñm mundū dicit ēē. tū totius
naturę menti atq; animo tri
bit hoc nomen. tū ultimū

1.
tā altissimū. atq; undiq; circūfusu
iextremū atq; omnia cingentē
atq; complexum ardore. qui
ether nominet. certissimū dñm
iudicat; Idēq; quasi delirans.
in his libris quos scripsit con
tra uoluntatē. tū fingit formā
quanda et speciem de orū.
tū diuinitatē omnē tribu
it astris. tū nihil ratione
censet ēē diuinus. ita fit. ut
dñs ille quē mentē noscimus.
atq; inanimi notione tāquā
inuestigio uolumus reponere.
nusquā prorsus appareat; At
p̄seus. eiusdē xenonis auditor.
eos ēē habitos deos. a quibus
aliqua magna utilitas aduinc
cultū ēē inuenta. ipsasq; res
utiles et salutarēs. deoz esse uo
cabulis nuncupatas. ut ne hoc
quidē diceret. illa inuenta ēē
deoz si ipsa diuina; quo quid
absurdius. quā aures sordiditas
atq; deformes. deoz honore
afficere. aut homines iam
morte deletos. reponere inde.
quorū omnis cultus ēē futu
rus inluctu. Iam uero chri
sippus. qui stoicorū somnig
uaserrimus habetur interp̄s.
magnā turbā congregat igno

Nota

torum deorum. atq; ita igno-
torū. ut eos ne coniectura qui
de informare possimus. cum
mens nr̄a quicquid uideat
cogitatione posse depinge-
re. At enim. uim diuinā in
ratione eē positā. et in uni-
uersę naturę animo atq;
men te. ipsumq; mundū.
dñm dicit eē. et eius animi
infusione uniuersā. tum
eius ipsius principatū. qui
in mente ratione uersetur.
comuneq; rerū naturā unū
sām. atq; omnia continen-
tem. tum fatale umbrā et
necessitatē rerū futurarū.
igne p̄terea. i eū quē ante
dixi ethera. tū eaq; natura
fluere atq; manarent.
ut et aquā. i terrā. i aērā. i
solem. lunā. sidera. uniuersa
sit atq; rerū qua omnia
continerent. atq; etiā ho-
mines eos qui immortali-
tate essent cōsecuti; Idēq;
disputat. ethera esse eum.
quē homines iouē appel-
larent. quiq; aer p̄maria
manaret. eum esse neptu-
num. terrāq; eam eē quę
ceres diceretur; similiq; ra-

tionē p̄sequitur uocabula reliq;
rum deorū; Idēq; etiā legis p̄pe-
tue ietnē uim. quę quasi dux
uitę. imaginis officiorū sit. io-
uern dicit eē. eandēq; fatale
necessitatē. appellat sempit-
nam rerū futurarū ueritatē.
quorū nihil tale ē. ut in eo uis
diuina in eē uideatur; Et h
quidē in p̄mo libro de natu-
ra deorū; in secundo aut. uult
orfei. musę. hesiodi. homeri q;
fabellas. accommodare ad ea.
quę ipse p̄mo libro de deis
immortalib; dixerit. ut etiā
ueterum poete. qui hec ne sus-
picari quidē sint. stoici fuisse
uideant. quē diogenes ba-
brilonius consequens. in eo
libro qui inscribitur de mu-
nerua. partū iouis. ortūq;
uirginis. ad phr̄siologiā tra-
ducens. deuungit a fabula.
exposui fere. n̄ ph̄losophorū
iudicia. s̄ delirantiū som-
nia; Hec enim multo absur-
diora sunt ea quę poetarū
uocibus fusa. ipsa suauita-
te nocuerunt. qui et ira
inflāmatos. i libidine furen-
tis induxerunt deos. fece-
runtq; ut eorū bella. pelia.

pugnas. uulnera. uideremus. O dia-
 p̄terea. discidia. discordias. oras.
 interitus. querelas. lamentationes
 effusas. in omni intemperantia libi-
 dines. adulteria. uincula. cū hu-
 mano gñe concubitus. morta-
 lesq; eximmortali perituros; Cū poe-
 tarū autē errore. coniungere licet
 portenta magorū. egiptiorū. que
 in nocte gñe dementia. tū etiam
 uulgi opiniones. que in maxima
 inconstantia ueritatis ignoratio-
 ne uersantur; ea qui cōsideret. qm̄
 inconsulte ac temere dicant. ue-
 nerari epicurū. in eoꝝ ipsorū nu-
 mero de quib; hec questio ē. ha-
 bere debeat; Solus enī uidit. p̄mū
 ēē deos. q. in omniū animis. eoꝝ
 Notio notione in p̄ssisset ipsa natura;
 Que ē enī gens. aut q. genus ho-
 minū. q. n̄ habeat sine doctri-
 na anticipationē quandā deoꝝ.
 quā appellat p̄lem sin epicu-
 ris. Idē ante ceptā. animo rei
 quandā informationē. sine q̄
 nec intellegi quicquā. nec que-
 ri potest. nec disputari; Cuius
 rationis uī atq; utilitatē. ex il-
 lo celesti. epicuri de regula iui-
 dicio. uolumine accepimus;
 Qd̄ g. fundamētū huius questionis
 ē. id p̄clare iactū uidens; Cū

enim n̄ instituto aliquo aut more
 aut lege. sit opinio cōstituta. ma-
 neatq; adunū omniū firma cōsen-
 sio. intellegi necesse ē ēē deos. qm̄
 insitas eoꝝ uel potius innatas co-
 gnitiones habemus; De quo aut
 omniū natura cōstitit. id uerum
 ēē necesse ē; Cū g. deos constan-
 dū ē; qd̄ qm̄ fere cōstat int̄ om̄s.
 n̄ philosophos solū. f. etiā indo-
 ctos. fateamur cōstare illud etiā.
 hanc nos habere siue anticipa-
 tionē ut ante dixi. siue p̄noti-
 onē deoꝝ; Sunt enī rebus nouis.
noua ponenda nomina. ut e-
 picurus ipse p̄lem sin appella-
 uit. quā antea nemico uerbo
 nominarat; hanc g. habemus.
 ut deos beatos immortales pu-
 temus; Que enī natura nob̄ in-
 formationē ipsoꝝ deoꝝ dedit. ea
 dem insculpsit in mentib; ut eos e-
 ternos i beatos haberem; Qd̄ si
 ita ē. uere exposita illa senten-
 tia ē ab epicuro. q. beatū et̄nū
 q. sit. id nec habere ipsū nego-
 ciū quicquā. nec exhibere alte-
 ri; Itaq; neq; uia neq; gratia te-
 neri. qd̄ q. talia sint. inbecilla
 essent om̄a. si nihil aliud que-
 serem. n̄ ut deos pie colerem.
 et ut superstitione liberaremur.

Antipano
 p̄notio
 in g. u. p̄mū

Antipano

Antipano

In te p̄mū

Secundum platonem qui multos philosophos

simis erat dictū; Nam et pstant
deorū natura. hominū pietate
coleretur. cū i cōia esset et
beatissima; Habet enī ueneratio
nē iusta. quicquid excellit. me
tus omīs aui atq; ira deoz de
pulsus eet; Intellegit enī. abe
ata immortalisq; natura. iram
igrām segregari; Quibus re
motis. nullos a superis impen
dere metus; p̄ ad hanc cfirmā
dā opinionē. inquit animus.
iformā. i iustā. i actionē mentis.
atq; agitationē indeo; ac de for
ma qdē. partī natura nos am
monet. partī ratio docet; Nā
a natura habemus omīs omniū
gentiū. specie nulla aliā. nisi
humanā deorū; Quē enī forma
alia occurrit umq̄m. aut uigi
lanti cuiquā. aut dormienti;
Sed ne omnia reuocent ad p̄mā
notiones. ratio hoc idē ipsa de
clarat; Nā cū p̄stantissimā
naturā. uel q̄ beata ē uel quia
sempr̄na. euenire uideatur.
eandē et pulcherrimā. quē
cōpositio mēbrorū. quē con
firmatio liniamētū. quē figu
ra quē species. humana potē
et pulchrior. Vos quidē lu
cili soletis. Nam cotta m̄s

modo hoc. modo illud. cū artificū
effingit fabricā quē diuinā.
quā sint omnia in hominis figu
ra. n̄ m̄ adusum. uerū etiā ad uen
statē apti describere. qd si omniū
animantiū formā. uincit homi
nis figura. Dī aut animans est.
ea figura p̄fecto ē. quē pulcher
rima sit omniū. qm̄ q̄ deos
beatissimos esse stat. Beatus aut
et sine uirtute nemo potest.
nec uirtus sine ratione stare. nec
ratio usquā in ēē n̄ in hominis
figura. hoīs esse specie deos con
fiteridū ē; Nec tm̄ ea species. cor
pus ē. p̄ quasi corpus. nec habet
sanguinē. p̄ quasi sanguinē. Nec
quāquā inuenta sunt acutius.
et dicta subtilius ab epicuro. qm̄
ut quiuis ea possit agnoscere. tm̄
fictus intelligentia uīa. dissero
breuius qm̄ causa desiderat; Cpi
cutus aut. qui res occultas. i pen
tus abditas. n̄ m̄ uiderat animo.
sed etiā sic tractat. ut manu doce
at. ea esse uim i naturā deoz.
ut p̄mū n̄ sensu sed mente cerna
tur. nec soliditate quada. nec
ad numerū. ut ea quē ille p̄p̄
firmitate steremnia appellat. Scip̄nia
s imaginibus similitudine et
transitione p̄ceptis. Cum infi

ntia simillimarū imaginum
species. ex innumerabilibus indi-
uiduis existat. i. addeos affluit.
cum maximis uoluptatibus in
eas imagines mente intentā in-
fixamq. nrām intelligentiā ca-
pere. q̄ ibeata sit natura et etia;
Summa uero uis infinitatis. ima-
gna ac diligenti contēplatione
dignissima ē. in qua intelliigi ne-
cesse ē eam ēē naturā. ut omnia
omnibus paribus paria respon-
deant; hanc isonomiā appellat
epicurus. i. equabilem tributionē;
Ex hac ḡ illud efficit. si mortaliū
tanta multitudo sit. ēē immor-
talium n̄ minore. et si quē inter
imant innumerabilia sint. tā
ea q̄ consequent infinita ēē de-
bere; i. quēq. anobis balbe sole-
tis. q̄ uita deoz sit. quēq. ab his
degatur gras. Ea uidelicet. qua
nihil beatius. nihil omnibus
bonis affluentius cogitari po-
test; Nihil enī agit. nullis oc-
cupationibus ē implicatus.
Nulla opera molitur. sua sapi-
entia et uirtute gaudet. h̄t
exploratiū. fore se semper
cū in maximis tū in eternis
uoluptatib; hunc dīm. rae
beatū dixerimus. ur̄m uero.

laboriosissimū. siue enī ipse mun-
dus dī est. quid potest ēē mi-
nus quietū. quā nullo puncto
temporis int̄missō. uersari cir-
cum axem celi ammirabili
celeritate. nisi quietū autē. ni-
hil beatum ē. ^{siue} in ipso mundo
dī inē aliquis. qui regat quigu-
bernēt. qui cursū astrorum.
mutationes temporū. rerum
uicissitudines ordinesq. cōseruet.
terras maria cōteplans. homi-
num cōmoda utasq. tuetur.
Nec ille ē. ^{beat.} implicatus molestis
negociis ioperosis; Hos autē.
beatā uitā. inanimi securitate.
et in omniū uacatione mu-
netum ponimus; Docuit enī
nos idem qui cetera. natura
effectū ēē mundū. nihil opus
fuisse fabrica. tāq. eam rem
esse facilem. quā uos effici ne-
gras sine diuina posse solles-
cia. ut innumerabiles natura
mundos. effectura sit. effici-
at. effecerit; quod quia quē
admodū natura efficere si-
ne aliqua mente possit. non
uidens. ut tragici cū explica-
re argumenti extrū n̄ pote-
stis. cōfugitis ad eū. cuius ope-
ram p̄fecto n̄ desideratis.

si unāsam intināta in omnis
 partis magnitudine regionū
 uiderent. inquā se iniciens ani-
 mus intendens ita late longeq̃
 pegrinatur. ut nullā tam horā
 utam uideat. inquā possit infi-
 stere; In hac igitur immensita-
 te latitudinū. longitudinum.
 altitudinum. infinita uis in-
 numerabiliū uolitat. atomorū.
 q̃ inter icto inan. coheres-
 cunt tm̃ unse. talis alias adp̃-
 hendentes ctinuantur; ex qua
 efficiunt eae rerū formę et
 figure. quas uos effici posse
 sine foliis uincudibus n̄
 putatis; itaq̃ impossūstis in
 ceruicibus nr̃is. sempitnū do-
 minū. quē dies et noctes ti-
 merent; Quis enī n̄ timeat
 omā pudentē et cogitantem
 et aduocantē. et omnia
 ad se p̃tinere putantē. curio-
 sum et plenū negocii dñm. Ame
 uobis extitit. p̃mū illa fatali
 necessitas. quā himarmatem
 dicatis. ut quicqd̃ accidat. id
 exetna ueritate. causarūq̃
 ctinuatione fluxisse dicatis;
 Quanta autē hec philosophia
 estimanda sit. cui tanquā ani-
 culis. et his quide indocis. fato

fieri uideantur omā. sequitur man-
 tice ur̃a. q̃ latine diuinitio dīr. q̃
 tanta inbuem supstitione. si uos
 audire uellemus. ut aruspices.
 augures. harioli. uates. coniecto-
 res nobis eēt colendi; His ter-
 roribus ab epicuro soluti. imle-
 tatē uindicati. nec metumus
 eos. quos intellegimus nec sibi
 fingere ullā molestā. nec alte-
 ri querere. ipie scēq̃ colimus
 naturā excellentē atq̃ pstantē;
 s̃ elatus studio. uereor ne lon-
 gior fuerim; Erat autē difficile.
 rem tantā tāq̃ pclarā. inchoatā
 relinquere. quāqm̃ n̄ tam dicen-
 di ratio mihi habenda fuit. quā
 audiendi; Tum cotta. comitē ut
 solebat. Atq̃ inquit uellei. nisi
 tu aliquid dixisses. nihil q̃dē sane
 ex me quide audire potuisses;
 Mihi enī non tā facile in mentē
 uenire solet. quare uerū sit ali-
 quid. quā quare falsum. idq̃
 cū sepe. tū cū te audire paulo
 ante atigit; Roges me. quālē
 naturā deę eē ducā. nihil for-
 tasse responderē. quęas. putēne
 talem eē. qualis m̄ ate sit expo-
 sita. nihil dicā mihi uideri mi-
 nus; Sed ante quā adgrediar
 ad ea quę ate disputata sunt.

Ratio hūda x

de te ipso dicā quid sentia. Sepe
enī de lucio crasso. familiari illo
tuo. uideor audisse. cū te toga
as omnib^{us} sine dubio anteferet.
paucos ^{tecu} te epicureos egregia com
pararet. s^{ed} qd ab eo te misitice
dilige intellegebā. arbitrabar il
lū p^{ro}pt^{er} beniuolentiā uberior id
dicere. Ego aut^{em} isuereor lau
dare p^{re}sente. iudico tamen. de
re obscura atq^{ue} difficili atq^{ue} di
ctū eē dilucide. neq^{ue} sententiā
solū copiose. s^{ed} uerbis etiā orna
tus quā solent uestri. Zenonē
quē filo n^{on} coriscū appellare epi
cureos solebat cū athenis essem
audiebā frequēt. iquidē ipso
auctore filone. ut facilius iudi
care. quā illa bene refellerent.
cum ap^{er}ncipe epicureos acce
pissēm. quēadmodū dicerent.
Non g^o ille ut pleriq^{ue} s^{ed} isto m^{odo}
ut tu. distincte. grauit. orna
te. s^{ed} quod in illo mihi usū se
pe uenit. idem m^{odo} cū te au
dire accidebat. ut molestē
ferre. tantū ingeniū. bona ue
nia me audies. intā leues. ne
dicā intā ineptas sententias
incidisse. Nec ego nunc ipse
aliquid adferā melius. ut
enim m^{odo} dixi. omnib^{us} fere in

rebus. s^{ed} maxime inficis. quid
nō sit. citius. quā quid sit dixerū.
Roges me. quid aut quale sit
ds. auctore ut arsimonide. De
quo cūquesiuisset hoc idē tr
tannus hiero. deliberandi sibi
unū diē postulauit. Cū idē
ex eo postridie quæreretur. biduū
petiuit. Cum sepius duplicaret
numerū dierū. admiransq^{ue} hie
ro requireret. cur ita faceret. Nota responsū
simonidis.
quia quanto diutius osidero
inquit. tanto mihi spes uidet^{ur} res
obscurior. sed simoniden ar
bitror. non cū poeta solū suauis.
uerū etiā cetero q^{ui} doctus sapiens
que tradit. quia multa ueni
sent in mente acuta atq^{ue} sub
tilia. dubitantiē quid eorū esset
uerissimū. desperasse omne
ueritatē. epicurus ū tuius. nā Epicurus
cū illo malo differere quam
tecu. qd dicit. qd nō m^{odo} philoso
phia dignū eēt. s^{ed} mediocri
prudencia. Querit p^{ri}mū mea
questionē quē ē de natura
deorū. sint ne di. necne sint;
Difficile ē negare. credo si inē
tione queratur. s^{ed} in huiusmo
di sermone inēsensū. facilli
mū. Itaq^{ue} ego ipse pontifex.
qui ceremonias religionesq^{ue}

publicas. scissime tuendas arbitror. is hoc quod primum est. esse deos. persuaderi mihi non opinione solum. sed etiam adueritate plane uelim. Multa enim occurrunt. quae conturbent. ut interdu nulli esse uideantur. sed uide. quae tetu agere liberaliter. quae communia sunt uobiscum ceteris philosophis. nam adtingam. ut hoc ipsum. Placet enim omnibus fere. mihi ipsi impius. deos esse. Itaque non pugno. ratione tamen ea quae ante adfert. non satis firmam puto. Quod enim omnium gentium generumque hominibus. ita uideretur. id satis magnam argumentum esse dixisti. cur esse deos asiterem. quod cum leue propter te. tum etiam falsum est. Primum enim. unde tibi notae sunt opiniones nationum. equidem arbitror multas esse gentes. sic inmanitate effretas. ut apud eas nulla suspicio deorum sit. quod diagoras. atheos. qui dictus est propter ea. quod theodorus. Nonne apud deos naturam sustulerit. Nam abderites quidem protagoras. cuius ante in mentio facta est. sophiste temporibus illis et maximus. cum in principio libri sic posuisset. de diis neque ut sunt neque ut non

sint habeo. dicere. atheniensium iussu. urbe. ^{atque} argo est eximnatus. librique eius in contione combusti. Ex quo equidem existimo. tardioris ad hanc sententiam profutenda multos esse factos. quippe cum pena ne dubitatio quidem effugere potuisset. Sed quid de sacris legis. quid de impiis. purisque dicemus. Tubolus filicius umquam. si lupus aut carbo. aut neptuni filius. ut ait lucilius. putasset esse deos. tam purus. aut tam impurus fuisset. Nonne ergo tam explorata ista ratio. ad id quod uultis confirmandum. quam uidetur. sed quia commune habet argumentum aliorum etiam philosophorum. omittam hoc tempore. ad uiam propria uenisse malo. ecce deos esse. Doces me ergo. unde sint. ubi sint. quales sint. corpore. animo. uita. Haec enim scire desidero. abuteris ad omnia. atomorum regno et licentia. hinc quodcumque insolui uenit ut dixi. effingis atque efficis. quae primum nulle sunt. Nihil est enim. quod uacet corpore. corporibus autem obsidet omnis locus. ita nullum inane. nihil esse indiuiduum potest. Haec ego nunc phisicorum oracula fundo. uersa

an falsa nescio. Pueri similem
 similia ora quam uiam. Ista enim flagi-
 tia democriti. siue etiam ante
 leucippi. esse corpuscula quidam leuia.
 alia aspera. rotunda alia lar-
 tam aut angulata. curuata quae
 da quasi adunca. ex his effectum
 esse celum atque terram nulla cogen-
 te natura. sed concursu quodam
 fortuito. Hanc tu opinionem
 esse uellei. usque adhuc statem
 produxisti. postquam te quis de omni
 uitae statu. quam de ista auctori-
 tate deriderit. Ante enim iudica-
 sti. epicureum te esse oportere. quoniam
 ista cognouisti. ita necesse fuit.
 aut hoc flagitia accipere animo.
 aut susceptae philosophiae no-
 men amittere. Quid enim mercedem
 ut epicurus esse desinas. Nihil
 equidem inquit. ut ratione uitae
 beatae ueritatemque deseras. ista ergo
 ueritas. Nam de uita beata. nihil
 repugno. quam tunc indeo qui-
 de esse censes. nisi plane otio
 languat. sed ubi est ueritas. in
 mundis credo innumerabili-
 bus omnibus. minimis temporum
 punctis aliis nascentibus. aliis
 cadentibus. an indiuiduis corpus-
 culis. tam per clara opera nulla
 moderante natura. nulla sa-

tionem fingentibus. Sed oblitus li-
 beralitatis meae. qua tecum pau-
 lo ante uita ceperam. plura con-
 plector. Concedam ergo. exindui-
 diuis esse omnia. quid adre-
 Deorum enim naturam querit. sit sa-
 ne ex atomis. non ergo eternum. quia
 enim ex atomis sit. natum aliquando
 sit. Si natum. nulli deum. ante quam
 nati. nisi ortus est deorum. interitus
 sit necesse est. ut tu paulo an-
 te de platonis mundo dispu-
 tabas. Vbi ergo illud uerum. beatum
 et eternum. quibus duobus uerbis.
 significatis deum. quod cum efficere
 uultis. indumenta correptis. Ita
 enim dicebas. non corpus esse indo.
 sed quasi corpus. nec sanguinem.
 sed tamquam sanguinem. Hoc prope
 pe factis. ut cum aliquid non ueri-
 simile dicatis. et effugere re-
 prehensionem uelitis. afferatis
 aliquid. quod omnino ne fieri
 quidem possit. ut satius fue-
 rit. id ipsum de quo ambige-
 batur. cedere. quam tam impru-
 dentem resistere. uelut epicurus.
 si uideret si atomi ferrentur
 in locum inferiorem suapte pon-
 dere. nihil fore in uia pote-
 stare. quod esset earum motus cer-
 tus et necessarius. inuenit

quom̄ necessitate effugeret.
q̄ uidelicet democritū fuge-
rat. At atomū cū pondere
et grauitate directo deorsus
ferat̄. declinare paululū. h̄
diceret̄ pius ē. quā illud q̄t
uult. n̄ posse defendere. Idē
facit cōtra dialecticos. a quib⁹
cū traditū sit. in omnibus
d^{is} diuinctionib⁹. in quib⁹ aut etiā.
aut n̄ poneret̄. alterutrum esset
uerū. p̄timuit. ne si concessum
ēet huiusmodi aliquid. aut
uiuet cras. aut n̄ uiuet epicurū.
alterutrum fieri necessariū. to-
tū hoc. aut etiā aut n̄ negauit
esse necessariū. Quo quid dici
potest obtusius. Urgebat are-
chesilas zenonem. cū ipse falsa
omnia diceret quē sensib⁹ uide-
rent. Zenon autē n̄ nulla ui-
sa esse falsa. n̄ omnia. Timuit
epicurus. ne si unū uisū ēet fal-
sū. nullū ēet uerū. om̄s sensū
ueri nuntios dixit ēē. nihil
horū nisi ualde. grauiorē et
plagā accipiebat. ut leuo-
rem repelleret. Idem facit
innatura deorū. dū indiuidu-
orū corporū concretionē fu-
git. ne interitus et dissipatio
ēsequant̄. Negat esse corpus

deorū. sed tamquā corpus. nec
sanguinē. sed tamquā sanguinē.
Mirabile uidet̄. q̄ n̄ rideat harus-
pex cū haruspice uiderit. hoc
mirabilius. q̄. ^{uos} inter uos risum te-
nere possitis. n̄ ē corpus sed qua-
si corpus. Hoc intellegere quale
esset. si uiceris fingeretur. aut
fictilibus figuris. indo quid sit
quasi corpus. aut q̄d sit quasi
sanguis. intellegere n̄ possum.
ne tu quidē uellei. S̄ n̄ uis fate-
ri. Ista enī auobis quasi dictata
reddunt. quē epicurus oscitans
aluci natus ē. Cū quidē gloria Ma^{ci} erat
retur ut uidem⁹ inscriptis. se ha-
buisse magistrū nullū. q̄ n̄ pre-
dicanti tm̄ facile quidē crede-
rem. sic mali edificii dommo. Copay.
gloriam se architectū n̄ habu-
isse. Nihil enī olet exachademi
a. nihil ne ex leucio. nihil ne
epucrilibus quidē disciplinis.
Xenocraten audire potuit. quē
uirū di immortales et sunt qui
putent audisse. ipse n̄ uult.
credo plus nemini. p̄asilum
quenda platonis auditorem.
aut sesamū auditū. Ibi enim
adulescens habitabat cū pa-
tre et fratribus. q̄t in eā pater
eius neoclesia gripta uenerat.

sed cum agellus eū non satis aleret.
 ut opinor ludi magister fuit. sed
 hunc platonē cū mirifice atēpnit
 epicurus. ita metuit. nequid um
 quā didicisse uideatur. innausi
 fante democrito tenet. Quē cum
 a se n̄ neget auditū. uexat t̄m
 omnib' etumelū. Atqui si hęc
 democrita n̄ audisset. qđ audi
 erat. Qđ ē infissus epicuri. n̄ ade
 moerito. Nā r̄i qđā cōmutauit.
 ut q̄ paulo ante de inclinatione
 atomoz dixi. tam pleraq; dicit
 eadē. atomos. inanes imagines. in
 finitate locoz. innumerabilitateq;
 mundoz. eoz ortus. interitus. om̄a
 fere. quib' nature ratio continetur;
 Hunc istuc quasi corpus et quasi
 sanguinē. qđ intellegis. Ego enī
 te scire ista melius qm̄ me. n̄ fa
 teor solū. s̄ etiā facile patior. cū
 quidē semel dicta sūt. Qđ ē quod
 uellens intellegere possit. cotta
 n̄ possit. Itaq; corpus quid sit.
 sanguis quid sit. intellego; quasi
 corpus ⁊ quasi sanguis quid sit.
 nullo p̄sus m̄ intellego; neq; tu
 me celas. ut pythagoras solebat
 alienos. nec consulta dicis occul
 te. tamqm̄ heraclitus. sed quod in
 res nos liqueat. ne tu quidē in
 tellegis illud; Video pugnare

te. species ut quēdā sit deoz. quē
 nihil cēta habeat. nihil solidi.
 nihil exp̄ssi. nihil eminentis. siq;
 pura. leuis. plucida. Dicem' ḡ. idē
 qđ inuenire. corpus illud n̄ est.
 s̄ simile corpori. nec ille fuscus
 ⁊ candore mixtus rubor. sanguis
 ē. s̄ quēdā sanguinis similitudo.
 si in epicureo dō. non rē. s̄ similitu
 dines eē rerū facito. q̄ ne intellegi
 quidē potest m̄ eē p̄suasū. cedo
 m̄ istorū adumbratoz deoz lima
 m̄ta. atq; formas. Non de ē hoc
 loco copia rationū. quib' dicere
 uelitis. humanas eē formas deoz.
 p̄mū q̄ ita sit informatū anaci
 patū mentib' n̄ris. ut homini
 cū de dō cogitet. forma occur
 rat humana. deinde ut qm̄ reb'
 omnib' excellat natura diuina.
 forma quoq; eē pulcherrima de
 beat. nec eē humana ullā pul
 chriorē. Tertiā rationē afferas.
 q̄ nulla in alia figura domiciliū
 m̄tis eē possit; Primū ḡ qđq;
 considerata quale sit. Arripere enī
 uidemini m̄. quasi uro iure. rem
 nullo m̄. p̄babilē; Omnū quis tā
 cecus in contēplandis reb' umq;
 fuit. ut n̄ uideret species istas
 hominū. conlatas indeos. aut con
 silio quodā sapientiū. quo facilē

animos imperitorum addeorum cultum
autem prauitate conuerterent. aut
superstitione. ut essent simulacraque
uenerantes. deos ipsos se adire
credere. Auxerunt autem hanc eadem. poe-
ta. pictores. opifices; Erat enim non
facile. a gentis aliquid imolentis.
deos in aliarum formarum imitatio-
ne seruare; Accessit etiam ista o-
pinio fortasse. quod homini homi-
ni pulchrius nihil uideatur. sed
tu hoc fuisse non uides. quam blanda
conciliatrix. in quam suum sit lenis
natura. An putas ullam esse terra-
marumque beluam. quae non sui generis
belua maxime delectetur.

Quid mihi ita esset. cur non gestaret tau-
rus equae contractione. equus
uaccae. An tu aquilam aut leonem
aut delphinum. ullam ante ferre-
rentes figuram suam. Quid ergo mirum.
si hoc eodem modo homini natura
prescripserit. ut nihil pulchrius
quam hominem putaret. eam esse
causam. Cur deos hominum simi-
lis putarem. quid censes. si ratio
esset in beluis. non suo quisque generi.
plurimum tributuras fuisse. At
me hercle. ego dicam enim ut sen-
tio. quamuis amem me ipse. tam-
en non audeo dicere. pulchriorem esse
me. quam ille fuerit taurus. qui

uexit europam; Non enim hoc loco de-
ingenus aut de orationibus nostris. sed
de specie figuraque quaeritur; Quasi
fingere nobis. iungere formas
uelimus. qualis ille maritimus
triton pingitur. natantibus inue-
hens beluis adiunctis. humano
corpore noluisse. difficili in loco
uersor. Est enim uis tanta natu-
rae. ut homo nemo uelit nisi hominum
similis esse. inquit formica for-
mice; Si tamen cuius hominis. quot
enim quisque formosus est. Athenis
cum essem. egregiis esse bonorum. uix
singuli reperiebantur; Video quod
arriseris. si ita tamen se res habet;
Deinde nobis. qui concedentibus
philosophis antiquis. adules-
centulis delectamur. etiam uicia
sepe uicunda sunt. neuus in ar-
ticulo pueri. delectat alceum. At
est corporis macula. neuus. illi
tamen hoc lumen uidebatur. quin-
tus catulus. huius collegae et fa-
miliaris nostri pater. dilexit mun-
cipem tuum roscium. inquit etiam illud
est eius. ceteram ex oriente aurora forte
salutans. Cum subito aleua roscium
exortitur; pace mihi liceat celestes
dicere uerba. mortalis uisus pul-
chrior esse deo. huic deo pulchri-
or aderat. sicuti hodie est. puer

petulos.
filos. flacos.
frontones.
capitones.

missimis oculis. Quid refert. si hoc
ipsū falsum illi uenustū uidebat.
redeo addcos. i quos. si nram stru
bones. at petulos esse arbitramur;
et quos. neuū habere. et quos. silo.
flaccos. frontones. capitones. que
sunt in nobis. an omnia emenda
ta in illis. detur id uobis. Num en
am una ē omniū facies. Nā et
si plures. aliā ēē alia pulchriorē
necesse ē. g. aliquis n pulcherrimū
dī. si una omniū facies ē. Florere
in celo academia necesse ē. Si enī
nihil int dīm idīm differt. nul
la ē apud deos cognitio. nulla
pceptio. quod si etiā uellet falsum il
lud omnino ē. nullā aliā nobis
de deo cogitantib' specie. nisi
hominis occurrere. tamen ne is
ta tam absurda defendens. nob
fortasse si occurrat ut dicis. ap
paruisse iouē. iunonē. minervā.
neptunū. uulcanū. apollinē. re
liquosq; deos. ea facie nouimus.
qua pictores fectoresq; uoluerunt.
neq; solū facie. s. etiā ornatu. eta
te. uestitu; At n egypti. nec s. r. i.
nec fere cuncta barbara. fir
miores enī uideas apud eas opi
niones ēē de bestis quibusdā.
quā apud nos de sanctissimis
templis. i simulacris deoz. Et #

fana multa spoliata. i simulacra de
orū de locis sanctissimis ablata
uidemus anteq. At uero nefando q
de auditu ē. crocodillū. aut ibin.
aut facle. uolatū ab egypto. Quid
igitur censet apim illū. sanctū ē
gyptiorū bouē. Nonne dīm uidet
egyptiis. tā hercle. quā tibi illam
urim sospitā. quā tu nūq; ne
insomnis quidē uidet. nisi cū pel
le caprina. cū hasta. cū scutulo.
cū calceolis repandis. At non ē
talis argia nec romana iuno;
ergo alia species iunonis argui
nis. alia lanuinis. equidē alia
nobis capitolim. alia fris ham
monis iouis; Nonpudet igitur
fificū. idē speculatore uenato
reque nature. ab animis consue
tudine inbutis. petere testi
monii ueritatis. Isto enī mo
do dicere licebit. iouē semp
barbatū. apollinē semp inher
bem. cecios oculos minerve.
ceruleos ēē neptuni; Et quidē
laudamus ēē athenis. uulcanū
cū quē fecit alcamañes. in quo
stante atq; uestito. leuiter appa
ret claudicatio. n deformis; clau
dū igit habebimus dīm. qm de
uulcano sic accepim; Age et
his uocabulis esse deos facim?

quibus anobis nominantur. At
 primū quot hominū linguarū tot
 nomina deorū; Non enī ut tu
 uelleus quocūq; ueneris. sic idē
 in italia uulcanus. idē in africa idē
 in hispania; deinde. nominum
 n̄ magnus numerus. ne inpon
 tificis quidē nr̄s. deorū aut innu
 merabilis. an sine nominibus
 sunt. Istud quidē ita uobis
 dicere necesse ē; Quid enī atti
 net. cū una facies sit. plura ēē
 nomina. Quā bellū erat uellei.
 confiteri potius nescire quod
 nescis. quā ista efficiētē nau
 scare. Atq; ipsū sibi displicere.
 an tu ei simile putas ēē aut tu
 deū p̄fecto n̄ putas; Quid ergo
 solem dicā. aut lunā. aut cē
 lum. d̄m. Ergo etiā beatū. qui
 bus fruētē uoluptatibus. et
 sapientē. qui potest ēē in eū
 modi trunco sapientia. h̄c
 uirū sunt; Si igitur nec huma
 no qđ docui nec tali aliquo
 quod tibi ita p̄suasum ē quid
 dubitas. Negare deos ēē. n̄ aude.
 sapientē id quidē. n̄ hoc loco
 n̄ populū metuis. s̄ ipsos deos;
 Non ego epicureos. omnia si
 gilla numerantes. quāq; uideo
 n̄ nullis uideri. epicurū ne in

offensionē atheniensū caderet.
 uerbis reliquisse deos. sustulisse.
 itaq; in illis se lectis breuib; sen
 tentiis. quas appellatis et rias
 doxas. h̄c ut opinor prima sen
 tentia ē. qđ beatū immortale ē.
 id nec habet. nec exhibet cuiq; n̄
 negotiū; In hac ita exposita sen
 tentia sunt qui existiment. quod
 ille insētia plane loquendi fe
 cerit. fecisse consulto. de homi
 ne minime uasformale existi
 mant; Dubiū ē enī. utrū dicat ali
 quid iste beatū immortale. an si
 quod sit id ēē mortale. n̄ anim
 aduertunt. Hic cum ambigue lo
 cutū esse. s̄ multis aliis locis et
 illū in metodorū. tam aperte. qm̄
 paulo ante te. Ille uero deos es
 se putat. nec quēquā uidi. qui
 magis ea quę timenda ēē nega
 ret. tameret. mortē dico ideo.
 quibus mediocres homines non
 ita ualde mouent. Hic ille cla
 mat omniū mortaliū mentes ēē
 p̄teritas; tot milia latrocinant
 morte p̄posita. alii omnia quę
 possunt fana compilant. Credo
 aut illos. mortis terret. aut hos
 religionis. s̄ qm̄ non aude. la
 enī cum ipso epicuro loquat.
 negare esse deos. Quid ē quod

Cypri
doxas.Sive quod
ne negas

mer

Epicurei

te impediatur. aut solem aut lunā
aut mundū aut mentē aliquā
sempternā. indeos natura pone
re. Numquā uidi inquit animā
rationis consiliūq; participē. inul
la alia nisi humana figura. quid
solis. nūquidnā aut lunę aut
errantiū siderū simile uidisti. Sol
duabus unius orbis utrimus par
tibus. definiens motū. cursus an
nuos conficit. huius hanc inlu
strationē. eiusde incensa radius.
mensitruo spatio luna complet.
Quinq; aut stelle. eundē orbē te
nentes. alię ppius a terra. alię
remotius. abhūc pncipus dispa
ribus temporib; eadē spacia cō
ciunt. Nūquid tale epicure ui
disti. ne sit ḡ sol. ne luna. ne
stelle. quō nihil eē potest. nisi
ḡ attingimus aut uidim; qđ dñm
ipsū. nonne uidisti. Cur ḡ cre
dis eē omnia. Tollam; ḡ quę aut
historia nobis. aut ratio adfert
noua. Ita fit. ut mediocrē mare
eē nē credant. quę sunt tantę an
ni angustię. ut si serphiniatus
esses. nec umquā egressus exin
sula. in qua lepuseulos uulpe
culasq; sepe uidisses. nē crede
res leones epantheras esse. cū
tibi quales essent ^{dis}crederent.

Si uero de defuncto quis diceret.
etiā ridere putares. ita quidē
uelleri nūro more. sed dialecticor.
quę fundit gens urā nō nouit.
argumenti sententiā conclusi
sti. beatos eē deos sūpsisti. con
cedim; beatū aut eē sine uirtu
te neminē posse. Id quoq; dam.
ilibenter quidē. uirtutē aut si
ne ratione constare nō posse. con
ueniat. Id quoq; necesse ē. adiu
gis. nec rationē eē nisi hominis
figura. Quē tibi hoc daturū pu
tas. Si enī ita eēt. qđ opus erat
te gradatim istuc puenire. Qđ
aut ē istuc gradatī sumpsisses
tuo iure. nā abeatīs adiurante.
aurante adrationē uideo te ue
nisse gradib; a ratione adhu
manā figurā. quom accedis. Pre
cipitare istuc quidē ē. nē descen
dere. nec ū intellego. cur malu
erit epicurus. deos hominū si
miles dicere. quā homines deos.
quę res quid intersit. Si enī hoc
illi simile sit. eē illud huic ui
deo. p hoc dico. nā ab hominib;
formę figurā uenisse ad deos.
Dum enī semper fuerūt. nati nūq;
sunt. si quidē eñi sūt futuri. at
homines nati. Ante ḡ huma
na forma. quā homines. ea

qua erant forma diu immortales;
 Non igitur illos humana forma. sed nostra
 diuina dicenda est; Verum hoc quidem
 ut uoleatis. Illud quero. quae fue-
 rit tanta fortuna. Nihil enim ra-
 tione interu natura factum esse
 uultis. sed tam quis iste tantus
 casus. unde tam felix cecursus a
 tomox. ut repente homines. de
 oru forma nascerentur. Semina
 deox decidisse de celo putamus
 intus. et sic homines patrum simi-
 les extitisse. Vellem diceretis
 deox cognatione. agnoscere non
 inuitus; Nihil tale dictis. sed ca-
 su esse factum. ut eorum similes deox;
 Et ne argumenta querenda sunt. quibus
 hoc refellat; Utinam tam facile ue-
 ra inuenire possim. quam falsa
 conuincere; Et enim enumerasti me-
 morum et copiose. ut mihi quidem
 admirari luberet. in homine esse
 romano tantam scientiam. usque atha-
 lenilesiade deox natura philo-
 sophorum sententias omnes; ne tibi
 illi delirare uisi sunt. qui sine
 manibus et pedibus consistere deum
 posse decreuerint. Ne hoc quod
 de uos mouet. considerantis quae
 sit utilitas. quaeque opportunitas
 in homine membrorum. ut iudice-
 tis. membris humanis deos non

egere; Quid enim pedibus opus est. sine
 ingressu. Quod manibus. si nihil con-
 hendendum est. quid reliqua descri-
 ptione omnium corporis partium.
 in qua nihil inane. nihil sine
 causa. nihil super uacuum est. Itaque
 nulla ars. imitari sollicitudinem na-
 turae potest; Habebit igitur lin-
 gua dentes. inloquitur. dentes. pala-
 tum. fauces. nullum adusum. quaeque
 percreationis causa natura corpori
 adfinxit. ea frustra habebit dentes.
 nec externa magis. quam interiora.
 cor. pulmones. iecur. ceteraque de-
 tracta utilitate. quid habent ue-
 nustatis. Quandoquidem habet et in deo.
 propter pulchritudinem uultus. istas
 ne fidentis somnii. non modo epicu-
 rus. et metrodorus et hermarcus. et
 ita phrythagoram. platonem. em-
 pedoclemque dixerunt. sed metetricu-
 la etiam leontium contra theophrastum
 scribere ausa sit. Sento illa quidem
 sermone et attico. sed tamen tantum e-
 picuri ornus habuit licentiae. et
 soletis queri. Xeno quidem etiam
 litigabat. Quid dicam alibi cium.
 nam fedro nihil elegantius nihil
 humanius. sed stomachabat se-
 nex. Si quid asperius dixeram.
 cum epicurus aristotelem uexa-
 rit contumeliosissime. foedonum

Leontium

Epicurus maledixit omnes uexavit phry-

Socratico turpissime maledixerit.
 Metrodori sodalis sui fratrem timo-
 cratem. quia nescio quid in philo-
 sophia dissentiret. totis uolumi-
 nibus caderet. indemoeritū ipsū
 quē secutus est. fuerit ingratus.
 naosifanē magistrū suū a quo ni-
 hil didicerat. tā male acceperit.
 Zeno quidē. nē eos solū quātū erant.
 apollodōr siue ceteros figebat
 maledictis. s. socraticen ipsum pa-
 rentē philosophiē. latino uerbo
 utens. scurrā. aticū fuisse dicebat.
 chrysippū nūquā n. chrysippam
 uocabat. Tuū ipse. paulo ante
 cū tāqm̄ philosophos senatū re-
 citares. summos uiros desipere.
 delirare. dementis ēē dicebas. quoz
 si nemo utrū uidit de natura deoz.
 uerendū ē. ne nulla sit omnino.
 Nam ista quę uos dicitis. s. tota
 comēnticia. uix digna lucubrati-
 one anicularū. Non enī sentitis.
 quā multa uobis suscipienda
 sint. si impetarent ut cēcedam.
 eandē hominū ēē et deoz figu-
 ram. omīs cultus. i. cutatio corpo-
 ris. erit eadē adhibenda dō. quę
 adhibet homini. ingressus. cus-
 sus. accubatio. inclinatio. sessio.
 cōprehensio. ad extremū etiā ser-
 mo. i. oratio. Nā qđ imares deos.

et feminas esse dicitis. quid sequat
 uidetis. equidē mirari satis non
 possū. unde ad istas opiniones
 ut ille pnceps ueniret. s. clama-
 re n. desinitis. retinendū h. ēē. dī
 ut beatus immortalisq. sit. Quid
 aut. obstat. q. min. sit beatus. s. n.
 sit bipes. aut ista siue beatitas
 siue beatitudo dicenda s. utiq.
 omnino durū. s. usū mollienda
 nobis uerba sunt. & utrū ea quę
 cūq. cur aut insolē illū. aut
 in hunc mundū. aut in aliquā
 mentē. etnā. figura mēbrisq. cor-
 poris uacua. cadere n. potest.
 nihil aliud dicis. nisi nūquā ui-
 di solem aut mundū beatū.
 Qđ mundū pter hunc. nūquāne
 uidisti. negabis. Cur n. sescenta
 milia ēē mundoz. s. innumera-
 bilia. ausus es dicere. ratio do-
 cuit. ergo. Hoc te ratio n. docebit.
 cū pstantissima natura querat.
 eaq. beata. i. etnā. q. sola diuina
 natura ē. ut immortalitate uinea-
 mur ab ea natura. sic animi p-
 stantia uincatq. ut animi. itē
 corporis. Cur g. cū ceteris reb.
 inferiores sim. forma pares sim.
 Ad similitudinē enī dō ppius
 accedebat. humana uirtus. qm̄
 figura. an quicquā tā puerile

Beatitas
 Beatitudo

Curiōsitas

dicti potest. ut eundē locū diu-
us urgeā. quā si ea genera belua-
rū. quę in rubro mari indiaue-
gignant. nulla eē dicamus. Atq̃
ne curiosissimi quidē hominē.
exquirendo audire tam multa
possunt. quā sunt multa. q̃ ter-
ra. mari. paludibus. fluminib⁹
existunt. quę negemus eē. quia
nūquā uidimus. ipsa uero quā
nihil ad rē p̃tinet. quę uos de-
lectat maxime similitudo. Qd
canis. nonne similis lupo. Atq̃
ut canis. simia quā similis
turpissima bestia nobis. At mo-
res in utroq; dispares. Cefanto
beluarū nulla prudentior. et
figura quę uastior. De bestiā
loquor. qd̃ inter ipsos homi-
nes. Nonne i simillimis formis
dispares mores. i moribus figu-
ra dissimilis. Et enī si semel uella
suscepim⁹ genus h̃ argumēti. ad-
tende quo serpat. Tu enī sume-
bas. nisi in hominis figura rati-
onē in eē n̄ posse. sumet alius.
nisi interrestri. nisi in eo qui
natus sit. nisi in eo qui ado-
leuerit. nisi in eo qui didice-
rit. nisi in eo qui ex animo
constet i corpore caduco. i
infirmo. postremo nisi in ho-

Enim

mine atq; mortali. Qd̃ si in omib⁹
his rebus obsistis. qd̃ ē qd̃ te for-
ma una conturbet. His n̄ omnib⁹
quę p̃posui adiunctis. in homine
rationē eē intē uidebas. q̃b⁹ de-
tractis. d̄m t̄m nosse te dicis.
in linamēta maneat. hoc ē nō
sistere. s̄ quasi sortiri quid loq̃-
re. nisi forte ne hoc quidē ad-
tendis. n̄ in in homine. s̄ etiā in
arbore. q̃cqd̃ sup̃uacancū sit. aut
usum n̄ habeat. ob stare. quā mo-
lestū ē uno digito plus habere.
qd̃ ita. quia nec specē nec usū
aliū quinq; desiderant. tuus
aut d̄s. n̄ digito uno redundat.
s̄ capite. collo. cetrucib⁹. laterib⁹.
aluo. tergo. poplitib⁹. manib⁹.
pedibus. feminib⁹. crurib⁹. si ut
immortalis sit. qd̃ hęc adiuncta
mēbra p̃tinent. Quid ipsa facie.
magis illa. cerebrū. cor. pulmo-
nes. iecur. Hęc enī sunt domici-
lia uitę. oris quidē habitus. ad
uitę firmitatē nihil p̃tinet. i
eos utriperabas. qui ex operib⁹
magnificis atq; p̃claris. cum
ipsū mundū. cū eius mēbra.
celū. t̄ras. maria. cūq; horū in-
signia. solē lunā stellasq; ui-
dissent. cūq; tēporū maturita-
tes. mutationes. inassitudinēq;

cognouissent. suspicari essent ex
cellentē aliquā eē prestantēq
naturā. quē hęc effecisset. moue
ret. regeſet. gubernaret. quētiā
si aberrant a ciēctura. uideo ta
men quid sequant. tu q opus
tandē magnū regregiū habes.
quod effectū diuina mente in
deat. ex quo eē deos suspicere. Ita
bebā inquis inanimō. inſitā in
formationē quandā dī. i. barba
ti quidē iouis. galeatē minervę.
Hū g eē talis putas. quanto meli
us h uulguſ imperitorū q n mēbra
solū hominis dō tribuant. s uſū
etiā mēbroz. Dant n arcū. ſagitt
as. hastā. clipeū. fuscinā. fulmen.
i si actiones q ſint deoz n uident.
nihil agentē tm dīm n queunt
cogitare. ipsi qui inridēt egyp
ti. innullā beluā n ob aliquā u
tilitatē quā ex ea caperent con
ſecrauer. Velut ibes maximā iū
ſerpentiū cſciunt. cū ſint aues
excelsę. crurib^{in gēdis.} corneozq pcerō ſo
stro auertunt peſtem ab egyp
to. cū uolueris anguis exuasti
tate libię uento africo inuictā
inſiciunt atq cſumunt. Ex quo
fit. ut ille nec morſu unq no
ceant. nec odore mortuę. Poſſū
leheumo. de cheimōnū utilitate. de croco

dillorū. defeliū dicere. s nolo eē
longus. ita cēdudā tm beluas abar
baris conſecratas ppter beneficiū.
uioz deoz n m beneficiū nullum
exſtare. s ne factū quidē omnino.
Nihil habet inquit ne gocui.
pfecto epicurus. qſi pueri
delicati. nihil ceſſatione melius
exiſtimat. At ipsi tam pueri etiā
cū ceſſant. exercitatione aliqua
ludicra delectant. dīm ſic feria
rum uolumus ceſſatione tor
pere. ut ſi ſe cōmouerit. uereā
mur ne beatus eē n poſſit.
Hęc oratio. n m deos ſpoliat mo
tu i actione diuina. s etiā homi
nes inerteſ efficit. ſiquidē agen
aliquid. ne dī qdē eē beatus po
teſt. uerū ſit ſane ut uultis dī.
effigies hominis imago. Qd
eius ē domiciliū. quē ſedeſ.
qui locus. quē deinde actio in
te. quib^{or.} rebus id q uultis be
atus ē. Erat enī ſuis bonis opor
tet. fruāt qui beatus futurus
eſt. Nam locis quidē. hiſ etiam
naturisq ſine animis ſunt ſuiſ
eſt cuiq ppruiſ. ut terra inſi
mum teneat. hanc inuclat
aqua ſuperi. ether^{or.} ignib^{or.} altis
ſima ora reddat. Beſtiarū aut.
terre ne ſint alię. partim aqua

4dp
tiles. aliq^{ue} quasi ancipites. in utraq^{ue}
sede uenientes. sunt quædā etiā
quæ igne nasci putent^{ur}. Apparent
q^{ue} in ardentib^{us} fornacib^{us} sepe uoli
tantes; Quæ g^o u^{er} d^{icitur} p^{ri}mū ubi
habi^{ter}. deinde quæ cau
sa eū loco moueat si modo
mouet^{ur} aliquando. postremo eū
hoc p^{ro}p^{ri}ū sit animantiū. ut
aliquid adpetant q^{uod} sit natu
ræ accōmodatū. Deus quid ap
petat. ad quā deniq^{ue} rē motu m
tis ac rationis utatur. postre
mo q^{uam} beatus sit. q^{uam} eternus;
Quicquid enī horū attingit. ul
cus ē. ita male instituta ratio.
exitū repperire nō potest. Sic #
dicebas. speciem dī p^{er}cipi cogita
tione. nō sensu. nec esse in ea ullā
soliditatē. neq^{ue} eandē adnume
rū p^{er}manere. eāq^{ue} eē el^{ecti} uisionē.
ut similitudine ^{multa} i transitione
cernat^{ur}. neq^{ue} deficiat umquā
ex infinitis corporibus simi
liū accessio. ex eoq^{ue} fieri. ut in
hæc intentia mens n^{ost}ra. beatā
illā naturā i sempit^{ern}ā putet;
hoc p^{ro}p^{ri}os deos de quibus
loquimur. quale tandē est.
Nam si tantū m^{od}o ad cogitationē.
ualeant. nec habent ullā soli
ditatē. nec eminentiā. quid

inter ē. utrū de hippocentauro. an
de deo cogitem^{us}. Omne enī talē
confirmationē animi. ceteri philo
sophi motū inanē uocant. Vos
aut^{em} aduentū inanimos. in totū
imaginū dicitis; ut g^o utrū grac
chum cū uideor contionante
in capitolio uidere. de marco oc
tauiio deferentē stellā. tū eū mo
tū animi dico eē inanē. tū aut^{em}
i gracchi i octauⁱ imagines se
manere. quæ in capitolii cū pue
nerint. tū ad animū meū referan
tur. h^{ic} idē fieri indo. cui crebra
facie pellant^{ur} animi. ex quo esse
beati atq^{ue} eterni intelligant^{ur}. fac
imagines eē. quib^{us} pulsant^{ur} ani
mi. species dū taxat obicitur
quædā; nunc etiā cur ea beata sit.
cur eterna. Quæ aut^{em} istæ imagi
nes u^{er}æ. aut unde. Ademocrito Demo
omnino h^{ic} licentia; sⁱ et ille rep^{er}
hensus amultis ē. nec uos exi
tū repperitis. totaq^{ue} res uacillat
i claudicat. Nā quid ē q^{uod} minus
p^{ro}bari possit. omniū in me inci
dere imagines. homeri. archilo
chi. romuli. numæ. pythagoræ.
platonis. nec ex forma qua illi
fuerit. quom^{od}o g^o illi. i quorū ima
gines. Orseum poetā. docet ar
stoteles numquā fuisse. i hoc

17
orificum carmen. pithagorei ferunt.
cuiusda fuisse credonit. At orpheus.
idē imago eius ut uos uultis. inani
mū meū sepe incurrit. Quid q̄ elde
hominis. in meū aliq̄ intui. Qd̄ q̄
earū rerū. quē nūq̄m omnino fue
rant. neq̄ eē potuerant. ut scille
ut chimerę. Quid q̄ hominū. locq̄.
urbiū earū quas nūquā uidimus.
Qd̄ q̄ simul. ac in collibitū ē. p̄sto
ē imago. Quid q̄ etiā addormien
tē ueniunt inuocare. Totares uel
lei nugatoria ē. Vos aut̄ n̄m oculi
imagines. p̄ etiā animis inculcat.
tanta ē impunitas garrindi. ad
quā licent̄ fluentiū frequent̄ tran
silio fit uisionū. ut emultis una
uideatur. Puderet me dicere. n̄ in
tellegere. si uos ipsi intellegereis.
qui ista defenditis. Quom̄ enim
p̄bas continent̄ imagines ferri.
aut si continent̄. quom̄ eterne.
Innumerabilitas inquit suppedi
tat atomoz. Num eade. Ergo i
sta facient. ut sint omnia sempi
terna. Confugis ad equi libertatē.
sic enī isonomia si placet appel
len. i. ais. quō sit natura mortali.
immortale etiā eē oportere. isto
modo q̄m homines mortales sūt.
Sunt aliqui immortales. i. quō na
cunt̄ int̄ra. nascant̄ in aqua. et

quia sunt quē int̄miant. sint quē
conseruent. sint sane. p̄ ea c̄seruent
q̄ sūt. Deos istos. eē non sentio. Om̄s
tam̄ ista rerū effigies. ex diuinis q̄
in corporib' oritur. Quē etiā si eēnt.
quē nulla sunt. p̄ellere se ipse et a
gitari ut se concursū fortasse p̄d
sent. formare. figurare. colorare. a
numare n̄ possent. Nullo q̄ mo
do immortale d̄m efficitis. uide
am̄ nē de beato. sine uirtute.
certe nullo m̄. uirtus aut̄ actio
sa. i. d̄s ur̄ nihil agens. expers
uirtutis q̄. tane beatus quidem.
quē q̄ uita. suppeditatio inquit
bonoz. nullo maloz int̄uentu.
Quoz tandē bonoz. uoluptatum
credo. nempe ad corpus p̄tinen
tiū. Nullā enī nouistis. n̄ p̄fec
tam a corpore. i. redeuntē ad
corpus animi uoluptatē. non
arbitror te uelle simile eē epi
cureoz reliquoz. quos pudeat
eade epicurei uocū. quib' ille
testatur. se intellegere quidem
nullū bonū. q̄ sit seiunctū ade
licatis iobscenis uoluptatibus.
quas quidē n̄ erubescens. p̄segi
omnis nominatū. Quē cibū q̄.
aut quas portiones. aut quas
uocū aut florū uarietates. aut
quos tactus. quos odores. ad

hibebis addeos. ut eos profundas uoluptatibus. Et poete quidem nectar. ambrosia. epulas comparant. i aut iuuentutem aut ganimede pocula ministrantem; Tu aut epicure quid facies. neque enim unde habeat ista deus tuus uideo. nec quomodo utatur. locupletior legitur hominum natura ad beatum uidendum est. quam deos. quod pluribus generibus frui uoluptatum. At has leuioris dicis uoluptates. quibus quasi titillatio. epicuri enim hoc uerbum est. adhibet sensibus. quousque ludis. Nam enim filo non ferre non poterat. aspernari epicureas molles et delicatas uoluptates. summa enim memoria praeiudicabat plurimas epicuri sententias. his ipsis uerbis quibus erant scriptae; metrodori uero qui est epicuri collega sapientis. multa imprudentiora recitabat. Accusat enim timocratem fratrem suum metrodorus. quod dubitet omnia quae ad beatam uitam pertineant. uentire metiri. neque id semel dicat sed sepius; annuere te uideo. Nota enim tibi sunt. praeferre libros sine gressibus; neque non reprehendo. quod ad uoluptatem omnia referant. alia est ea questio. si doceo deos uos esse uoluptatis expertes; ita uero iudicio ne

beatos quidem. ad uoluptatem uacant; sat enim id. ad illam habundantem bonis uitam beatissimam. cognat inquit assidue. beatum esse se habebit enim nihil aliud quod agitet in mente; Conprehende ergo in animo. et pone ante oculos. deum nihil aliud in omni creatura. nisi mihi pulchrum est. et ego beatus sum cogitantem; Nec tamen uideo. quomodo non nuceat iste deus beatus ne intereat. cum sine ulla intermissione pulsetur. agiturque atomorum incursione scriptura. cumque ex ipso imaginem semper affluant; ita nec beatus est uir deus. nec finis; At etiam de scitatis. de pietate. aduersus deos. libros scripsit epicurus; At quod in his loquitur. ut corrumpamur aut seculam. pontifices maximos. te audire dicas. non enim qui sustulerit omnem fundum religionem. nec manibus ut xerxes. sed rationibus deos immortalium templa et aras euerterit; Quid est enim cur deos ab hominibus colendos dicas. cum dum non homines non colant. sed omnino nihil curent. nihil agant. At est eorum eximia quaeclapstantque natura. ut ea debeat ipsa praesentia. ad se colenda elicere sapientem; An quicquam eximium

potē ēē in ea natura. quę sua uolunta-
te letans. nihil nec actura sit umquā.
neq. agat. neq. egerit. Quę porro pietas
ei debet. a quo nihil acceperis. aut
quid omnino cui nullū meritū sit.
ei deberi potest. Est enī pietas iu-
sticia aduersum deos; cū^{quib;} quid po-
test nobis ēē iuris. cū homini nul-
la cū dō sit cōmunitas. Scitis aut
et sciamia colendos deos. quęquam
obrem colendi si ut nō intellego. nul-
lo nec accepto ab his nec sperato
bono; Quid ē aut q. deos uenerem.
ppr admirationē eius nature. in
qua egregiū nihil uidemus. Nam
superstitione qđ gari solent. facile
ē liberari. cū sustuleris omnē uim
deos. nisi forte diagorā aut theo-
dos. qui omnino deos ēē negabant.
censes supersticiosos ēē potuisse. e-
gone ptagorā quidē. cui neutrum li-
cuerit. nec ēē deos. nec nō ēē. Horū
enī sententię omnium. nō in supersti-
tione tollunt. in qua inē timor in-
anis deos. et etiā religionē. quę de-
orū cultu pio cōtinent. qđ qui
dixerunt. totā de diis immortali-
bus opinionē fictā ēē ab homi-
nib; sapientibus rei. p. causa. ut
quos ratio nō posset. eos ad officii
um religio duceret. Nonne om-
nē religionē funditus sustuler.

Quid p. digus chiuis. qui ea q. p. dessem
hominū uitę. deos innumeros habita-
re dixit. Quā tandē religionē relig.
quid qui aut fortis. aut claros. aut
potentes uiros. tradunt p. mortem
ad deos puenisse. eosq. ēē ipsos. quos
nos colere. p. cari. uenerariq. soleant.
Nonne ex p. te f. religionū omnium.
Quę ratio maxime tractata ab eube-
mero ē. quę nō interpretatus et secu-
tus ē p. ter ceteros ennius. ab eubeme-
ro aut. immortēs isepulture demon-
strant deos; Vtrū g. hic cōfirmasse
uideat religionē. an penitus totam
sustulisse. Omato deusine. scām il-
lā i. angustā. ubi inuuant gentes
horarū uitam. p.tereo samothraci-
am. ea q. q. lemni nocturno aditu
occulta columē siluestrib; sepibus
densa. quib; explicatis. adratio
neq. rerū reuocatis. magis natura
cognoscit quā deos. in quidē etiā
democritus. uir magnus in p. mis.
cui fontib; epicurus hortulos su-
os inrigauit. mutare uidet inna-
tura deos; Tum enī censes. imagi-
nes diuinitate p. ditas. in ēē in uni-
uersitate rerū. tū p. n. c. p. a. mentes
q. f. in eodē uniuerso. deos ēē dicit.
tū animantes imagines. quę uel
p. dēt nobis solent t. nocere. Tum
ingentis quasda imagines. tantasp.

qd pietas.

qd supersticio.

qd religio.

ut uniuersum mundū cōplectantur
extrinsecus; quę quidē om̃a sē patria
democriti. quā democrito digniora.
Quis enī istas imagines cōphendere
animo potest. quis admirari. qui
aut cultu aut religione dignas ui
dicare. Epicurus ū ex animis homi
nū extraxit radice religionē. cū
dis immortalibus iopē igrām
sustulit. Cum enī optimā et p̃
stantissimā naturā di dicat eē.
icle negat eē. Indō grām tollit.
id q̃ maxime p̃pū ē. optime p̃
stantissimeq̃ naturę. Qd̃ me
lius aut qd̃ p̃stantius. bonitate
et beneficentia. Qua cū carere dīm
uultis. neminē dō nec dīm nec
homine carū. neminē ab eo a
mari. neminē diligi uultis. ita
fit. ut n̄ m̄ homines adeis. si ipsi
di int̄ se. ab aliis ali neglegant.
quanto stoici melius. quā uobis
rephendunt. Censet aut sapien
tes. sapientibus etiā ignotis eē
amicos. Nihil ē uirtute ama
bilius. quā qui adeptus erit. ubi
cūq̃ erit gentiū. anobis dilige
t. uos aut qd̃ mali datis. cū inbecil
litatē gratificationē i beniuo
lentiam ponitis. Ut enī omittā
ur̃m et naturā deor̃. ne homines
quidē censens. nisi inbecilli es

sent. futuros beneficos. i benignos fu
isse. nulla ē castitas naturalis. inter
bonos. carū ipsum uerbū ē amo
ris. ex quo amicitie nomen ē dictū.
Quā si ad fructū n̄m referemus. n̄
ad illius cōmoda quę diligemus.
n̄ erit ista amicitia. s̄ mercatura
quędā utilitatū suarū. pręta i ar
ua i pecudū greges. diligunt isto
modo. q̃ fructus ex his capiuntur.
hominū Caritas i amicitia gratu
ta ē. quanto g̃ magis deor̃. qui
nulla re egent. i int̄ se diligunt.
i hominib̃ cōsulant. Qd̃ ni ista sit.
quid ueneram̄. qd̃ p̃cam̄ deos. cur
sacris pontifices. cur auspices
augures p̃sumt. qd̃ optamus a
deis immortalibus. quid moue
m̄. At etiā libere epicuri de scēta
te. ludimur ab homine. n̄ tam
facero. quā ascribendi licentiā
libero. Quę enī potest eē scētas. si
di humana n̄ curant. Quę aut
animans natura. nihil curans.
Verius ē g̃ nimirū illud. quod
familiaris omniū n̄m posido
nius disseruit. in libro quinto
de natura deor̃. nullos eē deos
epicuro uideri. quęq̃ is de deis
immortalib̃ dixerit. inuidie
detestandę grā dixisse. Neq̃
enī tam desipiens fuisset. ut

homunculis simile dñi fingeret.
linamentis dñi taxat extremis.
ñ habitu solido. membris hominĩ
p̃ditũ omnibus. usũ mēbrorum
ne minimo quidē. exilem quen
dā atq̃ plucidum. nihil cuiquā
tribuentē. nihil gratificantē. om
nino nihil curantē. nihil agen
tē. q̃ natura. p̃mũ nulla ē po
test. idq̃ uidens epicurus. rē tol
lit. oratione relinquit deos. de
inde si maxime talis ē dñs. ut nul
la gratia. nulla hominũ carita
te teneat. ualeat. Quid enĩ dicā
p̃pitiuſ sit. ēē ñ p̃pitiuſ ^{ne} homi
ni potest. quō ut dicatis. omnis
inimbecillitate ē. igratia icaritas.

M. T. C. DE DEORVM
NATVRA LIBER. I.
EXPLICIT. INCI
PIT SECVN

D V S

Quē cum cotta dixisset. tum
uelleris. Ne ego inquit in
cau tus. qui cū academico.
eodē rethore. egredi conatus sũ.
Nam neq̃ indisertũ academicũ
p̃timuisse. nec sine ista philo
sophia rethorē. quāuis eloquen
tem. neq̃ ñ flumine conturbor
inaniũ uerborũ. nec subtilita
te sententiarũ. si orationis est

siccitas. Tu autē cotta. utraq̃
re ualuisti. corona tibi et iudi
ces defuerunt. Fadista alias.
Nunc luciliũ si ipsi cōmodũ est
audiam. Tum balbus. eundē
equidē mallem audire cottā.
dũ qua eloquentia falsos deos
sustulit. eadē ueros inducat.
Est enĩ ip̃philosophi ip̃pontificis
icottē. de diis immortalibus ha
bere ñ errantē. i uagā ut acade
mici. Sicut n̄rī stabile certāq̃
sententiā. Nā contra epicurũ.
satis sup̃q̃ dictũ est. S̄ habeo
audire. tu ip̃se contra quid
sentias. An inquit oblitus es
quid initio dixeris. facilis me
talibus de rebus p̃serti quid
ñ sentire. quā qđ sentire posse
dicere. Quod si habere aliqd
qđ liqueret. tm̄ te uicissim
audire uellē. cū ip̃se tam
multa dixisset. Tum balbus.
geram tibi morē. iagam qm̄
breuissime potero. i enĩ con
uictis epicuri errorib. longa
de mea disputatione de trac
ta oratio ē. omnino diuiduit
n̄rī totā istam de diis immor
talibus questionē. in partes
quatuor. Primũ docent esse
deos. deinde quales sint. tum

De natura
deorũ q̃tūque
que recte

mundū ab his administrari. postremo consilere eos rebus humanis. Nos autē hoc sermone quę priora duo sunt sumam. tertium quartū quia maiora sunt. puto ēē in aliud tēpus differenda. minime ū inquit ^{de 7} cōpta. Nam et ociosi sumus. i his rebus agimus. q̄ sē etiā negociis ante ponende. Tum lucilius ne egere quidē uidet inquit oratione p̄ma partē. Qd enī potē esse tā apertū. tāq̄ p̄spiciū. cū celum suspeximus. celestiaq̄ ētempla ti sumus. quā ēē aliquod numen p̄stantissime m̄tis. q̄ hęc regant. Qd n̄ ita ēēt. qui potuisset ad sensu omnium dicere ennius. aspice h̄ sublimē candelis. quē inuocant om̄s iouē. Illū uero i iouē. i dominatōrē rerū et omnia motūre gentē. i ut idē ennius. patrē diuūq̄ hominūq̄. i p̄sentē ac p̄potentem d̄m. quod qui dubitet. Haud sane intellego. cur n̄ idem. sōl sit an nullus. dubitare possit. Qd enī est hoc illo euidentius. Qd nisi cognitū cōphensumq̄ a numis haberemus. n̄ tam stabili opinio p̄maneret. nec confirmaretur diuturnitate tempo

poris. nec unā cū sedis etatibq̄ hominū. inueterare potuisset. Et uidemus ceteras opiniones fictas atq̄ uanas. diuturnitate extabuisse. Quis + hippocentaurū fuisse aut chimērā putat. Quęcūq̄ anis tam excors inueniri potest. quę illa quę quondā credebant ap̄t inferos portenta. extimescat. Opinione + cōmenta. delet dies. nature iudicia confirmat. Itaq̄ et in n̄ro populo i inceteris. deorū cultus. religionūq̄ sanctitates. existunt. In dies maiores atq̄ meliores. idq̄ euenit n̄ temere. ne casu. sed quod i p̄sentā sepe diui suā declarant. ut apud regillum bello latinorū cū postumius dictator cum octauio mamillio. tusculano pelio dimicaret. In n̄ra acie castor i pollux exequis pugnare uisi sunt. i recentiori memoria. idē tyrannide ^{ndāride} p̄sem uictū nuntiauerunt. Publius enim uatienus. auus huius adulescentis. cū ep̄fectura reatina romana ueniens noctu duo iuuenes cū equis albis dixissent. regē p̄se illo die captū ^{ipseq̄} senatui nuntiauisset. p̄mo quasi temere de re p̄locutus. in carcerē c̄iectus est. post apaulo literis allatis. cum

ide dies constitisset. i. agro asena-
tu iuacatione donatus est. atq;
etia cū adfluvium sagrā. crotonia-
tas loci maximo pelio deueni-
sent. eo ipso die audita ēē cam-
pugna ludis olimpię memorie
peditū ē. sepe faunoz uoces exau-
ditę. sepe uisę forme deorum.
quę uis aut n̄ hebetē aut impi-
um. deos p̄sentes ēē c̄siteri coe-
gerunt. Predictiones uero ip̄-
sensiones rerū futurarū. quid
aliud declarant. nisi hominib;
ea q̄ sunt ostendi. monstrari por-
tendi. p̄dici. Ex quo illa osten-
ta. monstra. portenta. p̄digia
dicunt. q̄ si ea ficta credimus
licentia fabularū. mopsū. tye-
siā. amphiarā. calchantem.
helenū. quos tm̄ augures ne
ipse quidē fabule adsciuissent.
si res omnino repudiarent. Ne
domesticis quidē exemplis doc-
ti. num̄ deoz cōp̄baumus. nū-
nos. p. claudi. bello punico pri-
mo. temeritas mouebit. qui en-
ā p̄ iocū deos iridens. cū cauea
liberati pulli n̄ pascērent. mergi
eos in aquā iussit ut biberent.
quō ēē nolent. qui risus. das-
se deuicta. multas ipsi laci-
mas. magnā. p. t. clade attu-

lit. quid collega eius iunius. eodem
bello. nonne tēpestare classe ami-
sit. cum auspiciis n̄ paruisset. ē.
Itaq; claudius apopulo cēdēna-
tus ē. iunius necē sibi ipse c̄sei-
uit. ē. flaminū. coelius religio-
ne neglecta cecidisse apud
transumen scribit. cū magno
rei. p. uulnere. quorū eximo. in-
tellegi potest eoz imperius rē. p.
amplificatā. qui religionib; pa-
ruissent. Et si conferre uolum;
nti cū externis. ceteris reb;. aut
pates aut ^{enā} inferiores repperiem.
religione. i. cultu deoz. multo su-
periores. anātina uili. tuus
ille. quo ad inuestigandū sue
religiones uinec t̄minauit. con-
tēpnendus ē. Crederē. nisi et
augurio. rex ostilius maxima
bella gessisset. si neglegentia no-
bilitatis. auguri disciplina o-
missa. ueritas auspicioz sp̄retā.
species tantū retenta. itaq; ma-
ximę rei. p. partes. in his bellis
quib; rē. p. salus continet. nul-
lis auspiciis administrant. nul-
la p̄emia seruant. nulla ex
acuminibus. nulli uiri uocan-
tur. ex quo incinctu testam̄
ta pierunt. Tum enī bella ge-
rere nr̄i duces incipiunt. cum

pendu.

auspicia posuerunt. At u^o apud ma
iores tanta religionis uis fuit. ut
quidam imperatores etiā se ipsos dis
immortalib^{us} capite uelato uerbis
certis p. r. p. deuouerent. multa
exsibillimis uincinationib^{us}. multa
ex aruspiciū responsis cōmemora
re possum. quib^{us} ea confirmēt.
quę dubia nomini debent esse.
Atqui int^{er} et etruscō^{rum} augurum.
et aruspiciū disciplinā. p. scipio
ne. c. figulo cōs. res ipsa pbauit.
quos cū t^{er} gracchus cōs. iterum
recrearet. p^{ri}mus rogator. ut eos
retulit. ibide ē repente mortuū.
gracchus cū comitia Nihil omni^{us}
pegisset. rēp illā in religionē po
pulo uenisse sentiret. ad senatū
retulit. senatus ^{quos} ad soleret. refe
rendū censuit. aruspices intro
ducti. responderunt. n̄ fuisse
iustū comitiō^{rum} rogatorē. Tum
gracchus ut ep^{ist}re audiebā in
census u^{er}ba. hanc u^o ego n̄ iustus.
qui et cōsul rogauit. augur.
et hauspicato. An uos tūsci ac
barbari. auspicia. p. r. uis tene
tis. imp^{er}es eē comitiō^{rum} pote
stis. Itaq^{ue} tū illos exire iussit.
post aut^{em} ep^{ist}uicia literas ad
collegiū misit. se cū legeret li
bros. recordatū eē. umō sibi ta

bernaculū captū fuisse hortos scī
pionis. Qd cū pomeriū p^{er} ea int^{er}
set. habendi senatus causā. inre
deundo cū idē pomeriū transi
ret. hauspiciari eē oblitus. Itaq^{ue}
urtio creatos. cōs. eē. augures rē
ad senatū. senatus ut abdicarent
cōsules. abdicauerunt. quę quę
rimus maiora exempla. uir sa
pientissimus. atq^{ue} haud scīā an
omniū p^{er}stantissim^{us}. peccatū suū
q^{ue} cēlari posset. cōfiteri maluit
quā herere. in r. p. religionē. cō
sules sūmū imperiū statim
deponere. quā id tenere pune
tū temporis. contra religionē.
magna augurū auctoritas.
qd hauspiciū ars. Nonne di
uina hęc innumerabilia ex eo
de g^{en}re qui uideat. nonne co
gat cōfiteri deos eē. Quorū
enī int^{er}p^{re}tes sunt. eos ipsos eē
certe necesse ē. Deo^{rum} aut^{em} int^{er}
p^{re}tes sunt. Deos q^{ue} eē fateamur.
^{ob ietho.} At fortasse n̄ omnia eueniunt.
quę p^{re}dicta sunt. ne egri quide
quia n̄ om̄s conualescunt. Id
circo ars nulla medicina ē. si
gna ostendunt^{ur} adis. rerū futu
rarum. In his si qui errauerunt.
n̄ deo^{rum} natura. s^{ed} hominū con
iectura peccauit. Itaq^{ue} int^{er}

iii. cause.

omnes omnium gentium summa constat. Omnibus ^{et} innatum est unanimiter quasi insculptum esse deos quales sunt. uarium est. esse nemo negat. Clean quidem noster. in de causis dixit. inanimus hominum informatas deorum esse notiones. Primam posuit eam. de qua in dixi. quae orta esset ex perceptione rerum futurarum. alteram quam coeperimus ex magnitudine commodorum. quae percipiuntur celi reparatione. fecunditate terrarum. aliarumque commoditatum copiam plurium copia. Terciam quae terreret animos fulminibus. tempestatibus. nubibus. grandinibus. uastitate pestilentiae. tremotibus. saepe fremitibus. lapideisque imbribus. ignitis imbrum quasi cruentis. tum lapidibus. aut repentinis terrarum hiatibus. tum praeter naturam hominum pecudumque portentis. tum facibus uisus celestibus. tum stellis his quas greci cometas. nostri caninas uocant. quae nuper bello octauiano magnarum fuerunt calamitatum praenuntiae. tum sole geminato. quod ut epasius audiuit. iudithano iugulino consueuerat. quo quidem anno. p. africanus sol alter exstinctus

est. Quibus ^{ter} exstitit homines uari quanda esse celestem adiunam suspicari fecit. Quartam causam esse. eamque et maximam. equalitate. ^{mot} conuersione celi. solis lunae siderumque omnium distantione. utilitate. pulchritudine. ordine. quartam rerum aspectus ipse satis indicaret. non esse ea fortuita. ut si quis indomum aliquam aut ingymnasium aut in forum uenisset. cum uideret omnium rerum rationem. modum. disciplinam. non posset ea sine causa fieri iudicare. sed esse aliquem intelligentem. qui praesentia et cui pareretur. magis multo tantis motibus tantisque uariationibus. tam multarum rerum atque tantarum ordinibus. in quibus nihil umquam immensa infinita uetustas tanta sit. Statuatur necesse est. ab aliqua mente tantos naturae motus gubernari. Chrisippus quidem ^{quod crisippus} quamquam est acerrimo ingenio. tamen ea dicit. ut ab ipsa natura didicisse. non ut ipse reperisse uideatur. Si enim inquit est aliquid in rerum natura. quod hominis mens. quod

ratio quoduis. q. potestas huma-
na efficere n̄ possit. ē certe id qd̄
illum efficit. homine melius;
Atqui res celestes. om̄sq. ex quarū
ē ordo sempiternus. ab homine
confici n̄ possunt; Est igitur
id quod illa conficiunt. homi-
ne melius; id aut̄ quid potius
dixeris. quā d̄m. largitate fun-
dit ea. ferarūne an hominū
causa gignere uidet̄. ex sese
p̄fectiores habere naturas. quā
ea que ex his efferantur. Om-
niū aut̄ rerūq. natura admi-
nistrant. seminator isator
et parens ut ita dicam. atq.
educator iactor ē mundus.
omniaq. sic mēbra ip̄artes
suas nutrit. i cominet; Qd̄
si mundi partes. natura ad-
ministrantur. necesse ē mun-
dū ip̄sum administrari natu-
ra; cuius quidē administra-
tio. nihil habet in se. quod
rephendi possit; Ex his enī
naturis q̄ erant. q. effici op̄-
mū potuit. effectū ē; Doce-
at ergo aliquis. potuisse me-
lius. s̄ nemo umq̄m docebit.
i si quis corrigere aliquid uo-
let. aut deterius facit. aut id
q. fieri n̄ potuerit. desiderabit;

Quod si om̄s mundi partes ita estau-
te sunt. ut neq. adusū meliores po-
tuerint ēē. neq. ad speciem pulchr-
iores. Videamus intrū ea. fortuna-
ne sunt. an eo statu. quo coherere
nullo m̄ potuerunt. nisi sensu mo-
derante diuināq. p̄udentia; Sig-
meliora sunt ea que natura. qm̄
illa que arte sunt p̄fecta. nec
ars efficit quicquā sine ratione.
nec natura qdē rationis expert̄
ē habenda. Quia ḡ cūenit. signum
aut tabulā pictā cū aspexeris. sa-
te adhibita ēē partē. cūq. p̄cul-
cursū nauigii uideris. n̄ dubi-
tare quin id ratione atq. arte
mouet̄. Aut cū solariū t̄ descri-
ptū aut ex aqua contemplare. in-
tellegere declarari horas arte n̄
casu. Mundū aut̄. qui ihas ip̄-
sas artes. iearū artifices. i cuncta
complectat̄. i silii i rationis ēē exp-
tē putare. q. si in scythia aut
in britanniā. spherā aliquis tu
lerit hanc. quā nup̄ familiaris
n̄r effectū possedonius. cuius sin-
gulę ouersiones. Idē efficiunt
in sole i luna in quinque stellis
errantib. q. efficit̄ in celo singulis
dieb. i noctib. Quis ulla barba-
ria dubitet. quin ea spherā sit per-
fecta ratione. Iti aut̄ dubitant

Solariū

Possedonius
spherā.

Ator

Nutrit.

de mundo. ex quo toruunt et fiunt omnia. casu ne ipse sit effectus. aut necessitate aliqua. an ratione ac mente diuina. i. archimedem arbitrantur plus ualuisse inuentionis sphaeræ euerfionibus. quā naturā inefficiendis. p̄serti cū multis partibus sint illa p̄fecta. quā h̄ simulata sollertius. atq; ille ap̄d actiū pastor. qui nauē nūquā uidisset ante. Vt p̄cul diuinū et nouū uehiculū argonautarū emonte conspexit. p̄mo admirans et p̄teritus h̄ m̄ loquit̄. tanta moles libitur fremebunda ex alto. ingenti sonitu et strepitu p̄se undas euoluit. uertices in suscit. ruit. plapsa. pelagus resp̄gat. p̄fluit ita. dū int̄ ruptū credas nimbū uoluer. Dum quod sub lime uentis expulsū rapi saxū. aut p̄cellis. et globosos turbine existere. ietos undis concursantibus. nisi quas terrestres pontus strages conciet. aut forte triton fuscina uertens specus. subter radices penitus undantes ueniant. freto mole ex profundo saxam ad celū erunt. dubitat primo. quē sit ea natura. quā cernit ignorari. Idemq; iuuenibus uisus. auditoq; nautico

cantu. sicut inciti atq; alacres rostri p̄fremunt delfin. h̄c alia multa siluani melo cōsimile. ad aures cantū laudatū refert. Ergo ut hic primo aspectu. inanimū quiddā. sensuq; uacūū. se putat cernere. Post aut̄ signis certioribus quale sit id de quo dubitauerit incipit suspicari. sic philosophi debuerunt. nisi forte eos p̄mus aspectus mundi contēbauerat. Postea cū uidisset motus eius finitos et equabiles. omnia quā ratis ordinibus moderata. immutabiliq; ostantia. intellegere incē aliquē. n̄ solum habitatore in hac celesti ac diuina domo. p̄etia rectorē et moderatore et tāquā architectū tantis operis tantq; muneris. Hunc aut̄ mihi uident̄. nesci suspicari quēde quanta sit admirabilitas celestium rerū atq; terrestriū. Principio enī trā sita immedia parte mundi. circūfusa undiq; ē hac animabili spirabiliq; natura. cui nomen ē aer. grecū illud quidē. p̄ceptū iā tm̄ usu an̄ris tritum ē enī platino. Hunc rursus amplectit̄ imensus ether. qui c̄stat ex altissimis ignibus. Mutuemur hoc quoq; uerbū. dicatq; tā ether latine quā dicit̄ aer. et si interp̄

tatur pacuius hoc q̄ memoro. n̄
 celum. graui phibent ethera. quasi
 uero n̄ grauius hoc dicat. at latine
 loquit̄. si quidē nos n̄ quasi gr̄ce lo
 quentē audiamus. Docet idē alio
 loco grauiena de isto. aperit ipsa
 oratio. f̄ ad maiora redcam. Ex ethe
 re ḡ innumera biles flāme siderū
 existunt. quoz ē p̄nceps sol. omnia
 clarissima luce clustans. multis
 partib⁹ maior atq̄ amplior quā
 trā uniuersa. Deinde reliqua sidera
 magnitudinib⁹ inmisit. atq̄ hi tan
 ti ignes tāq̄ multi. n̄ m̄ nihil nocet
 trīs reb⁹ terrestrib⁹. f̄ ita p̄ sunt. ut
 si mota loco sint. eflagrare trās ne
 cesse sit a tantis ardorib⁹. modera
 tione i tēperatōne sublata. Hic e
 go n̄ mirer. eē quēquā. qui sibi p̄
 suadent. corpora q̄dā solida atq̄
 in diuina. ui i grauitate ferri.
 mundūq̄ effici ornatiissimū i pul
 cherrimū. ex eoꝝ corpōꝝ concursi
 one fortuita. Hoc qui existimat
 fieri potuisse. n̄ intellego cur non
 idē putet. si innumera biles uni
 uersa formę literarū. t̄ aurez
 t̄ quales libet. aliquo coiciant. pō
 se ex his int̄ra excussis. annales
 enui ut deinceps legi possint effi
 ci. q̄ nescio. anne in uno quidē uer
 su. possit tantū ualere fortuna.

Isti autē quēadmodū adseuerant ex
 corpusculis. n̄ colore. n̄ qualitate ali
 qua. quā pocoteta greci uocant. non
 sensu p̄ditis. f̄ c̄currentib⁹ temere atq̄
 casu. mundū eē p̄fectū. t̄ innumera
 biles potius in om̄i puncto tēporis.
 alios nasci. alios interire. Qd̄ si mun
 dū efficere potest c̄cursus atomoz.
 cur porticiū. cur tēpliū. cur domū.
 cur urbē non potest. quē f̄ minus
 operosa. imulto quidē faciliora.
 Certe ita temere de mundo effu
 tiunt. ut m̄ quidē nūquā hunc
 admirabilē celi ornatiū. qui locus
 ē proxim⁹. suspexisse uideantur.
 Pelare ḡ aristoteles. si eēt inquit
 qui sub trā sēp habitauissent. bo
 nis i inlustribus domiciliis. quē
 eēt ornata signis atq̄ picturis.
 instructaq̄ rebus his omnibus.
 quib⁹ habundant hi qui beati pu
 tantur. Nec tm̄ exissent umq̄
 supra trā. accepissent aut fama
 i auditione. eē ḡ da num̄ i ui deoꝝ.
 Deinde aliquo tēpore patefactis
 trē faucib⁹. ex illis abditis sedib⁹
 euadere in h̄ loca quē nos inco
 limus. atq̄ exire potuissent. cū
 repente trā i maria celūq̄ uidi
 sent. nubū magnitudinē uen
 toꝝq̄ uī cognouissent. aspexis
 sentq̄ solē. eiusq̄ cū magnitu

qd̄ aristoteles

dine pulchritudinēq. Tum etiā effici-
entia cognouissent. qđ is diem effi-
ceret. toto celo luce diffusa. Cum
autē terras nox opacasset. cū totū
celū cernerent astris distinctū et
ornatū. lunēq. luminū uarietate.
tū crescentis tū senescentis. eorūq.
omniū ortus et occasus. atq. in om-
ni sēnitate ratos immutabilesq.
curtus. Quē cū uiderent pfecto
ēē deos. itē opera tanta deorū ēē ar-
bitrarent. atq. h quide ille. Nos
autē tenebras cogitemus tantas.
quā antē quondā erupatione ethe-
neorū ignū finitimas regiones
obscurauisse dicunt. ut p biduū
nemo hominē homo agnosceret.
Cū autē tertio die sol inluxisset.
tū ut reuixisse sibi uiderent. qđ si
hoc idē exēnis tenebris ētinge-
ret. ut subito lucē aspiceremus.
quēnā species celi uideretur. S
assiduitate cotidiana. et sēnitudine
oculorū. adsuescunt animi. neq. ad-
mirant. neq. requirunt rationes earū
rerū quas semp uident. p inde
quasi nouitas nos magis. quā ma-
gnitudo rerū debeat ad exqui-
rendas causas excitare. Quis
hunc hominē dixerit. qui cū tā
certos motus celi. tā ratos astrorū
ordines. tāq. int se omnia conexa

et apta uiderit. neget in his ullā cō-
rationē. eaq. casu fieri dicat. quē
quanto cōsilio gerant. nullo cōsilio
adsequi possim. An cū machinatio-
ne quadā moueri aliquid uidem.
ut spherā. ut horas. ut alia p multa.
nō dubitamus. quin illa opera sint
rationis. Cum autē imperū celi cum
admirabili celeritate moueri. uertitq.
uideam. estantissime efficiētē ui-
cissitudines annuersarias. cū sūma
salute et cōseruatione rerū omniū.
dubitam. quin ea nō solū ratione fi-
ant. sētiā excellenti diuināq. ratione.
Licet enī iā remota subtilitate dispu-
tandi. oculis quodā mō cōtemplari pul-
chritudinē rerū earū. quas diuina
pudentia dicimus cōstitutas. ac
principio terra uniuersa cernat.
locata in media sede mundi. so-
lida et globosa. undiq. ipsa in sese
nubibus suis cōglobata. uestita flo-
ribus. herbis. arborib. frugib. quorū
omniū incredibilis multitudo in
satiabili uarietate distinguit. Ad-
de huc. fontū gelidas pennitates.
liquores p lucidos amniū. riparū
uestitus uiridissimos. spelunca-
rū concauas altitudines. saxorū
asperitates inpendentiu. inmensa
tesq. caporū. Adde etiā recēditas
auri argentiq. uenas. infinitaq.

Circurū.

um marmoris. Quæ uero quæ uaria
 genera bestiarum. et cecurū. et ferarū. qui
 uoluerū lapsus atq; cantus. qui
 pecudū pastus. quæ uita siluestriū.
 Quid iam de hominū genere dicā. qui
 quasi cultores terræ cōstituti. nō pati
 untur eā nec immanitate beluarū
 efferrari. nec sterpiū asperritate ua
 stari. quorūq; operib; agri. insule. lito
 raq; elucet. distincta tectis iurbi
 bus. quæ sicut animus. sic oculis
 uidere possimus. nemo cuncta
 intuens terrā. de diuina ratione
 dubitaret. At uero quanta maris est
 pulchritudo. quæ species uniuers
 si. quæ multitudo uarietas insu
 larū. quæ amoenitates orarū ac
 litorū. quot genera. quāq; dispa
 ria. partū submersorū. partū flui
 tantū immanitū beluarū. par
 tim ad saxa natiuis testis in
 herentū. Ipsū autē mare sic ē
 tam appetens. litoribus eludit.
 ut una ex duab; natura cōflata
 uideat. Ex in mari finitim; aer.
 die nocte distinguit. his q
 tū fusus et extenuatus sublimē
 fertur. tū autē concretus in nubes
 cogit. humoreq; colligens. terrā
 auger umbrib;. tū effluens huc
 illuc uentos efficit. Idēq; annu
 as frigori et calō facit uarietate.

idēq; uolatus altitū sustinet. ipsi
 ductus aliter sustentat animan
 tes. restat utamur radomiculū
 nostrū altissimus omnia cingens et co
 herens celi cōplexus. qui idē ether
 uocat. extrema ora idē terminatio
 mundi. in quo cū admirabilitate
 maxima. ignē formę cursus or
 dinatos definiunt. Quib; sol cui
 magnitudine multis partib; terrā
 superat. circū eā ipsā uoluit. hisq;
 oriens et occidens. diem nocteq; cō
 ficit. in accedens. tū autē recedens.
 binas in singulis annis reuersiones
 ab extremo cōtrarias facit. quarū
 unū uallo. tū quasi tristitia qua
 da cōtrahit terrā. tū uicissim læsi
 cat. ut cū celo hilarata uideatur.
 Luna autē quæ ē ut ostendunt ma
 thematici maior quā dimidia
 pars terrę. isde spaciū uagatur
 quib; sol. Et tum congregiens cum
 sole. tū digrediens. et eā lucē quā
 a sole accepit mittit intus. uar
 ias ipsa lucis mutationes habet.
 Atq; etiā tū subiecta atq; opposita
 soli. radios eius lumen obscurat.
 tū ipsa incidens in umbrā terrę.
 cū ē eregione solis. imposita int
 rectuq; terrę repente deficit. hiscēq;
 spaciū et stellę quas uagas di
 cimus. circū terram ferunt. eodēq;

in oriuntur occidunt. Quarum motus.
tum incitant. tum retardant. sepe
etiam insistant. quo spectaculo nihil
potest admirabilius esse. nihil pulchri
us. sequitur stellarum incessantium maxi
ma multitudo. quarum ita descripta
distantia est. ut ex notata figurarum
similitudine non inuenerint. atque
hoc loco me intuens. ut ait inquit
carminibus arati. eis quae atque admodum
adulescentulo euerfa. ita me delectat
quia latina sunt. ut multa ex his me
moria teneat. Ergo ut oculis assi
due uidemus. sine ulla mutatione
aut uarietate. cetera labent celerem
caelestia motu. cum caeloque simul hoc
resque diesque ferunt. Quae contempla
tione nullius expleri potest animi.
namque constantiam uidere cupientis.
extremumque adeo duplici de cardine
uertere dicitur esse. polus. hunc
circum arctosque duas ferunt. nunquam
occidentes. Ex his altera apud gra
ios cynosura uocatur. altera dicitur
esse helice. Cuius quidem clarissi
mas stellas. totis noctibus cerni
mus. quas nostri septem soliti uoca
re triones. paribusque stellis
simuliter distinctis. eundem caeli
uertice lustrat. parua cynosura
ta. Hae fidunt duce nocturna
foenices in alto. Sed prior illa

magis stellis distantia refulget.
illate prima caelestem noctem uidetur.
Haec uero parua est. si nautis ~~utilis~~ in hac
est. Haec cursu interiore. breui con
uerit orbe. in quo sit earum stella
rum admirabilior aspectus. has in
ter ueluti rapido cum gurgite flu
men. toruus draco serpit. subter
supraque reuolvens sese. efficiens
que sinus e corpore flexos. eius cum
totus est perclara species. in primis a
spicienda est figura capitis. atque
ardor oculorum. hunc non una in
caput ornans stella relucet.
uerum tempora sunt duplici fulgore
notata. ceruicibusque oculis duo
feruida lumina flagrant. atque
uno mentum radiantem sidere lucet.
Ait ipsum caput atrox ceruice
reflexum. optatum incauda maio
ris figere dicas. reliquum quidem
corpus draconis. totis noctibus
cernimus. hoc caput. hic paululum
sese subitoque recondit. Ortus ubi
atque obitus parte admiscet in
una. Id autem caput attingens de
fessa uelut merentis imago uertit
tur. quam quidem graeci engonasia
uocitant. genibusque mixta ferat. hic
illa eximio posita est fulgore co
rona. atque haec quidem atrox propter
caput angui tenentis. quem claro

phibent ofiuchū nomine grai. hic
 pressū duplici palmarū. continet
 anguem. cuius ipse manet religat
 corpore torto; Nāq; uirū mediū
 serpens subpectora cingit. Ille tm
 nitens grauit uestigia ponit. atq;
 oculos urget pedib; pectusq; nepu;
 Septentriones aut sequit arctofilax.
 uulgo qui dī cē bootēs. q; quasi
 temone adiuncta p̄se quatit
 arcū. Deinde sequunt. huic n
 booti sub̄ p̄cordia fixa uidet stel
 la micans radiis. arcturus nōe
 claro. cui subiecta fert. spicum
 inlustre tenens splendenti corpo
 re uirgo. atq; ita demetata signa
 ff. ut intantīs descriptionibus
 diuina solertia appareat. inatos
 geminos inuises subcap̄ arcti. sub
 iectus media ē cancer. pedibusq;
 tenetur. magnus leo tremulā
 quatens e corpore flāmā. auri
 ga subleua geminoꝝ obductus
 parte feret. aduersū caput huic
 helice truculenta tuet. at capiti
 leuū humerū clara optinet. tūq;
 sequunt. Verū hęc ē magno atq;
 inlustri p̄dicta signo. Contra he
 di exigui uaciunt mortalib;
 ignē. cui sub pedibus corniger
 ē ualido conexus corpore tau
 rus. et caput consp̄sum ē stellī

Spicu

frequentib; has greci stellas hyadas
 uocant. fuerunt apluendo. hī n n Unde hyad
 ē pluerē. nī imperite siculas. q̄ n a Suculas.
 sub̄ eēt. nāb umbrīs nominatē.
 minore aut septentrionē cepheus
 passus palmis t̄ga subsequit. Nāq;
 ipsū adtergū cī nosurē uertitur
 arcti. Huic ante cedit obscura spe
 cie stellarū cassiopeia. hanc autē
 inlustri uersat corpore p̄pt an
 dromeda. aufugiens aspectū me
 sta parentis. huic equus ille uibā
 quatens fulgore micanti. sumū
 contingit caput alio. stellaq; iun
 gens. una tenet duplices comuni
 lumine formas. etnū ex astris cu
 piens conecere nodū. Exin contor
 tus aries cō cornib; h̄get. quē p̄pt
 pisces. quōz alter paulū p̄labit ante. ima
 gis horrifera aquilonis tangit au
 ris. adpedes andromedę p̄seus de
 scribit. quē sumā ab regione aqu
 lonis flumina pulsant. at p̄pter
 leuū genu. omī ex parte locatas par
 uas uergiliās tenui cū luce uidet.
 Inde fides leuū posita iēuexa uide
 t. inde ē ales auis lato subtegmīne
 celi. Capiti aut equi p̄ximat aqua
 ri dextra. totusq; deinceps aqua
 rius. tam gelidū ualido depecto
 re frigus anhelans. corpore semi
 fero magno capricornus inorbe.

Quē cū ppetuo uestiunt lumine titan.
 brumali flectens contorquet tēpore
 currū. hic sese ostendens emergit
 scorpior alte. posteriore trahens fle-
 xū in corporis arcū. Quē ppter nitens
 pennis euoluit ales. at ppter se aquila
 ardenti cū corpore portat. Deinde
 delphinus. exinde orion. obliquo cor-
 pore nitens. quē sub sequens ferui-
 dus ille canis stellarū luce reful-
 get. post lepus subsequit. Curri-
 culū nūquā de ^{fesso} corpore sedans. at
 canis ad caudā. serpens plabit argo.
 Hanc aries tegit. isquamoso corpo-
 re pisces. fluminis inlustrū tangen-
 tē corpore ripas. quē longe aspi-
 ciet pceratq. uinda uidebis. quē
 retinent pisces. caudarū a parte
 locata. Inde nepe cernes ppter ful-
 gentis acūm. arā quā flatu p mul-
 cet sps auster. ppterq. centaurus
 cecidit equi parat pperans subuin-
 gere chelis. hic dextrā porgens
 porgens quadrupes quā uasta
 tenet. tendit inlustrē trucu-
 lentus cecidit ad arā. hic sese in-
 ferus epartib' erigit hydra.
 Cuius longe corpus ē fūū. In
 medioq. sinu refulgens crēte
 rāre lucet. Extremā nitens
 plumato corpore coruus ro-
 stro tundit. hic geminis ē ille

sub ipsis. ante canis pchion graui
 qui nomine fert.

Hec omnis descriptio siderū. atq.
 hic tantus celi ornatus. ex corpo-
 ribus huc illuc casu remere-
 turantibus potuisse effici. cuiq.
 sano uideri potest. Aut ū aliqua
 natura. mās rationis ex p. hec
 efficere potuit. quē nō mō ut fie-
 rent ratione eque. S. intellegi
 qualia sint. sine sumā ratione
 nō possit. Nec ū hec solū admira-
 bilia. p. nihil maius. quā qd ita
 stabilis ē mundus. atq. ita cohe-
 ret ad pmanendū. ut nihil ne
 excogitari quide possit aptius.
 Omnes partes eius undiq. mediū
 locū capessentes. nitunt. eq̄liter.
 Maxime aut corpora int se uine-
 ta pmanent. cū quasi qda uincu-
 lo circūdato colligant. qd facit
 ea natura. qd p omne mundū omnia
 mte ratione efficiens fundit.
 et ad mediū raptū et euerat extre-
 ma. quo, si mundus globosus ē.
 obeatq. causam omis ei partes
 undiq. equabiles ipse p se atq.
 int se etinent. Contingere idē
 terre. necesse ē. ut omnibus
 ei partib' imediū uergentib'.
 id aut mediū infimū insphe-
 ra ē. nihil int rumpat. quo labe

factari possit tanta ceteris gra-
 uitatis ponderu. eadeq. ratione
 mare cū supra trā sit. mediū
 tamen trē locū expectens. con-
 globatur undiq. equabilit. neque
 redundat umquā. neq. effundit.
 Hunc autē cūtenis aer fert. ille qdē
 leuitate sublimi. p. tm. momis par-
 tes se ipse fundit. Itaq. mari
 stinuatus iunct' ē. in. tuta fert
 ad celū. cui tenitate i calore te-
 peratus. uitale i saluare spm p-
 bet animantib'. Quē cōplexa
 sūma pars celi. q. ethera dr. i su-
 um retinet ardore. tenuē i mul-
 la admixtione cēretū. i cū aeris
 extremitate cūngit. In ethere
 autē astra uoluunt. q. se iusu
 suo globata stinēt. i forma ipsa
 figura q. sua monita sustentant.
 Sunt ii rotunda. quibus formis
 ut ante dixisse uidet. mini-
 me noceri potest. Sunt autē stel-
 le. nata flāmeq. quo circa trē. ma-
 ris. aquarū uaporib' alunt. his
 quia sole ex agris tepescatis. et ex
 aquis excitant. quib' alit' reno-
 uatq. stelle. atq. omnis ether.
 refundat eadē. i rursū trahunt
 indictē. nihil ut fere intreat.
 aut admodū paululū. quod
 astorū ignis i etheris flāma ē

sumat. ex quo euenturū nrī putat.
 id de quo panactū addubitare di-
 cebant. At ad extremū omis mun-
 dus ignesceret. cū humore cūpto.
 neq. trā alii posset. nec remearet
 aer. Cuius ortus. aqua omi exhan-
 sta. ēē n posset. ita relinqui nihil
 p. ignē. a quo rursū animante
 ac deo. renouatio mundi fieret.
 atq. idē ornatus oriret. Nolo
 instellarū ratione multus uob
 uideri. maximeq. earū quē ex-
 tare dicunt. quarū tamē ē con-
 centus ex dissimillimis motibus.
 ut cū sūma saturni refrigeret.
 media maris incendat. his utot
 iecta iouis inlustrer et tēperet. in-
 fraq. martē duq. soli oboediant.
 ipse sol mundū omnē sua luce
 cōpleat. ab eoq. luna inlumina-
 ta. grauiditates i partus adferat.
 maturitatesq. gignendi. quē copu-
 latio rerū. i quasi cōstans ad
 mundi incolomitātē coaugmen-
 titio naturē. quē n mouet. Hunc
 horū nihil umquā reputauisse
 certe scio. age ut aclestibus reb'
 adtēstres ueniamus. Quid ē in
 his. in quo n naturē ratio intelle-
 gentis appareat. Principio eoz
 quē gignunt terra. stirpes. et sta-
 bilitatē dant his quē sustinent.

et cetera succū trahunt. quo alant ea
 quę radicibus continent. obducuntq; li
 bro aut cortice trunci. q̄ sint a frigo
 ribus ⁊ calorib⁹ tutiores; lam ū uires
 sic clauiculis adminiculatā quā ma
 nib⁹ adprehendunt. atq; ita se erigunt
 ut animantes. quin etiā acaulib⁹ brā
 sicis suppter scissis sint. ut apesiferi
 ⁊ nocentibus refugere dicunt. nec
 eos ulla ex parte contingere; Inuman
 tiū ū quanta uarietas ē. quanta ad
 eā rē uis. ut insuo quęq; gñre per
 maneat. Quarū alię cornū rectę s̄.
 alię uillis uestitę. alię spinis hirs
 sitę. pluma alias. alias squama
 uidem⁹ obductas. alias eē cornib⁹
 armatas. alias habere effugia pen
 narū; Pastū aut animantib⁹ lar
 ge ⁊ copiose natā cū quicunque
 aptus erat cōparauit; Cnumera
 re possū adeū pastū capeffendū
 efficiendūq; quęstū in figuris ani
 mantū ⁊ quā solleſ subtilisq;
 descriptio partū. quāq; admi
 rabilis fabrica mēbroꝝ; Omnia
 etiā quę quidē intus clausa sunt.
 ita nata atq; ita locata s̄. ut ni
 hil eoz sup uacaneū sit. nihil
 ad uitā detinenda Nonnecessā
 riū. dedit aut eadē natā beluſ
 et sensū ⁊ appetitū. ut altero co
 natū haberent ad naturales pa

stus capeffendos. altero secernerent
 pestifera a salutarib⁹. lam ū alia ani
 malia gradiendo. alia serpendo
 ad pastū accedunt. alia uolando.
 alia nando. cibūq; partū oris hia
 tu identib⁹ ^{ipsis} capeffunt. partū un
 guum tenacitate arripiunt. par
 tū aduncitate rostrorū. alia sugunt.
 alia carpunt. alia uorant. alia
 mandunt; atq; etiā alioꝝ ea est hu
 militas. ut cibū terrestre rostris
 facile attingant; Quę aut altiora
 sunt. ut anseres. ut cōgri. ut grues
 ut cameli. adiuuant p̄ceritate col
 lorū. Manus etiā data elefanto.
 quia p̄pter magnitudinē corporis.
 difficiles aditus habebat ad pa
 stum; At quib⁹ bestis erat us⁹ abis.
 ut aliū generis escis uesterent. aut
 uires natura dedit. aut celeritatē.
 data ē etiā quibusdā machinatio q̄
 dā atq; solertia. ut in rancolis
 alię quasi rete texunt. ut siquid
 inheserit. efficiant. alię aut ut
 ex inopinato obseruant. ⁊ siquid
 incidit. arripiunt idq; osunt; Pina ū sic ⁊ grece dī. duabus gran
 dibus patula conchis. cū parua
 squilla quasi societate cor cōpa
 randi cibi; Itaq; cū pisciculi par
 ui in conchā hiantē innatauerint.
 tum admoniti squilla pina mor

Pina.

Squilla.

sui conpmit conchas. sic dissimilli
 mis bestiolis. comunit cibis quesi-
 tur. In quo admirandum e. congrega-
 su ne aliq intse. an ia inde abortu
 nature. ipse cgregat sunt. Est etia
 ammiratio n nulla in bestis aqua-
 tilib. his q gignunt intra ueluti co-
 codilli fluuialesq testudines. q
 claq serpentes ortz extra aqua. si-
 mul ac pmiu nra possunt. aqua
 psequunt. quin etia anatu oua.
 gallinis sepe sub ponim. quibus
 pulli ori. pmo alunt ab his ut
 am. trib. aqb exclusi foriq se.
 Deinde eas relinquunt ieffugiunt.
 sequentes cu pmiu aqua quasi na-
 turale domu uidere potuerint.
 tanta ingenuit animantib. oser-
 uandi sui natura custodia. Legi
 etia scriptu ee. auē quanda que
 platalea nominaret. ea sibi ci-
 bu querere aduolante adeas a-
 ues que se innari mergerent.
 Quz cu emerfissent piscesq coe-
 pissent. usq eo pmerre earu capi-
 ta mordicus. du ille captum
 amitterent id q ipsa inuaderet.
 eadeq h auis scribit conchis se-
 solere coplere. eas cu stomachi
 calore concoxerit. atq ita eli-
 gere ex his que sunt esculenta.
 Rane aut maxime dicuntur

obruere sese arena solere. imoueri p
 pe aqua. ad quas quasi adgesa pisces
 cu accesserint. ofici aranis atq con-
 sumi. Miluo e qda bellu quasi na-
 turale cu coruo. Ergo alter alterius
 ubicuq nace e oua frangit. Illud
 u ab aristotele aniaduersu. aquo
 pleraq. huius potest n mirari. grues
 cum loca calidiora petentes ma-
 ria transmittunt. trianguli effi-
 cere forma. eius aut sumo angu-
 lo. aera bis aduersus pellit. Den-
 de sensim ab utroq latere. taq
 remus. ita pennis cussus auu
 leuat. Basis aut trianguli qua
 efficiunt grues. ea taqua apup-
 pi uentis adiuuat. etq intgo p
 uolantiu. colla i capta reponunt.
 q q ipse dux facere n pote. quia
 nht ubi nitat. reuolat. ut ipse
 quoq quiescat. in eius locum
 succedit ex his q adquisunt.
 eaq uicissitudo in omni cursu
 cseruat. multa emodi pferre
 possu. p genus ipsu uidetis. la-
 u illa etia notiora. quanto se-
 opere custodiant bestie. ut in
 pastu circumspectent. ut incubi-
 libus delitescant. atq illa mi-
 rabilia. quod ea que nup idest
 paucis ante seclis medicorum
 ingenus reperta sunt. uonu

Cocodrilli.

platalea

Esculentia.

qd aristote-
lis.

uone canes. purgante aut alio ibis
egyptiæ curant. auditu e. pantheras
que inbarbaria uenenata carne cape
rent. se mediū qdā habere. quo cū
eēt usq; n̄ morerent. capras aut
in creta fetas. cū eēt c̄fixe uene
natis sagittas. herbā querere que
dictamus uocaret. Quā cū gustauit
sunt. sagittas ex cedere dicunt e
corpore. equeq; paulo ante
partū. ppurgant se quadā herbu
la que seselis dī. lā illa cernumū.
ut contra uī metū. suis se armis
queq; defendat. Cornubus tauri. apri
dentib; cursu leones. aliq; fuga se. a
liq; occultatione tutant. atq; amā
effusione sepiq; torpore torpedi
nes. multq; etiā insectantes. odori
intolerabili feditate depellunt.
Et ū ppetuus mundi eēt ornatu.
magna adhibita cura ē. apuiden
tia deor. ut semp eēt i bestiarū
genera i arbor. omniūq; rerū q
aterra stirpibus cānerent. que
quidē omnia. eā uī seminis ha
bent in se. ut ex uno plura gene
rent. idq; sem̄ inclusū ē in ma
ma parte carū basearū. que ex
quaq; stirpe fundunt. Isdeq;
se minibus i homines affa
tim uescuntur. itēq; elde
generis stirpiū renouatione

Seselis

Sepig.

Torpedines.

complent. Quid loquar. quanta sa
tio in bestis ad ppetuā conseruatio
nē carū gn̄ris appareat. Nā p̄mū
aliq; mares. aliq; femine sunt. q per
petuitatis causa machinata natura
est. Deinde partes corporis. et ad
procreandū i ad cēpiendū aptis
sime. i in mare i in femina cōmis
cendos corpeūq; libidines. Cum
aut in locis sem̄ in sedet.
rapit omnē fere erbu
ad se. eoq; sepiū fixit ani
mal. Quod cū exitero clapsus ex
cidit. in his animantib; que lacte
alunt. om̄is fere erbus matrū.
lactescere incipit. etq; que paulo
ante nata sūt. sine magistro. duce
natura. mamas appetunt. carūq;
ubertate saturant. Atq; ut in
tellegam? nihil horū eē fortui
tū. i hec om̄a eē ^{opera} p̄uide q; sollertiq;
nature. q multiplices foetus p
creant. ut sues. ut canes. his mā
marū data ē multitudo. quas ear
de paucas habent hec bestie. q
paucas gignunt. Quid dicā. qm̄
amor bestiarū sit. in educandis
custodiendisque his que pcreaue
rūt. usq; ad eū finē. dū possint
se ipsa defendere. Et si pisces
ut alunt oua cū genuerint re
linquunt. facile n̄ illa aqua

et sustentantur. et foetū fundunt;
 Testudines autē ierocodillos dicunt.
 cū intra partū ediderint. obruere
 oua. deinde discedere. ita i nascun-
 tur. reducant ipsa p̄se. lam gal-
 ling. auesq. reliq. i quietū req̄rē
 adpariendū locū. et cubilia sibi
 nidosq. ostruunt. eosq. quā possē
 mollissime substernunt. ut quā
 facillime oua seruent. equib. pul-
 los cū excuderē. ita tuent. ut et
 pennas foueant. ne frigore ledan-
 tur. i si ē calor a sole. se opponant.
 Cum autē pulli pennulis ita possē.
 tū uolatus eor. matres psequunt.
 reliqua cura liberant. Accedit
 etiā ad nonnullos ^{terra} animantium
 et earū resū quas ^{tm} gignit o-
 seruationē. i salute hominū. iā
 solertia i diligentia. Nā multae
 i pecudes i stirpes sunt. q̄ sine
 p̄curacione hominū. salus ē
 n̄ possunt. Magnae etiā oportu-
 nitates ad cultū hominū atq.
 habundantiā. aliq. aliis in locis
 reperiunt. egiptū nilus irrigat.
 i cū tota estate obruta op̄letaq.
 tenuit. tum recedit. mollitosq.
 i oblimatos agros adserendū
 relinquit. Mesopotamiā ferti-
 lem efficit eufrates. in quā q̄q.
 quot annos quasi novos agros

inuehit. Indus ū quē omnū flu-
 minū maximus. n̄ agros aqua solū
 ligat. imitigat. s̄ eos etiā aserit.
 Magnā etiā uī seminū. secū frum̄ti si-
 miliū dr. deportare. multa q. alia
 in aliis locis cōmemorabilia p̄ferre
 possū. multos fertiles agros. aliō
 alioq. fructuū. s̄ illa quanta be-
 nignitas naturae. q. tā multa ad-
 uescendū. tā uarie. tā iocunda
 gignit. Neq. ea uno tēpore anni.
 ut semp i nouitate delectemur
 i copia. quā tēpestiuos aut de-
 dit quā salutare. n̄ m̄ hominū
 s̄ etiā pecudū generi. hisceq.
 omib. q̄ oriunt. etiā uentos. etefias.
 quae flatu. nimis tēperant calō-
 res. ab hisce etiā maritimi cur-
 sus celerē. ^{7. ceru} dirigunt. Multa p̄-
 tercunda sunt. i tm̄ multa di-
 cunt. Cūmetari enī n̄ possunt
 fluminū oportunitates. estus
 maritimi. multū accedentes et
 recedentes. montes uestri atq.
 siluestres. Salinē ab hora mari Salinē.
 tūma remotissime. medicam̄tē
 salutarū plenissime terre. Ar-
 tes deniq. innumerabiles. ad
 uitā i aduitā necessarie. lam
 diei noctisq. uicissitudo oseruat
 animantes. tribuens aliud a-
 gendi tempus. aliud quiescendi.

sic undiq; omni ratione excludit. mente consilioq; diuino. omnia in hoc mundo ad salutem omnium obseruationemq; administrari. Sin quæret quispiam. cuius nam causa tantarum rerum molitio facta sit. arborum ne et herbarum. aqueq; quoniam quæ sine sensu sunt. tamen natura sustinent. At id quidem absurdum est. animalium. nihilo probabilius deos mutarum in nihil intelligentium causa tantum laborasse. Quorundam causa quis dixerit effectum esse mundum. eos scilicet animantium quæ ratione utantur. Hi sunt diuini homines. quibus profecto nihil est melius. Ratio est enim. quæ præstat omnibus. ita sit credibile. deorum hominum causa factum esse mundum. quæque in eo mundo sint omnia; faciliusque intellegit adis immortalibus hominibus esse prorsus. si erit tota hominis fabricatio perspecta. omnisque humane nature figura atque perfectio. Nam cum tribus rebus animantium uita teneatur. cibo. potione. spiritu. ad hæc omnia percipienda. os est aptissimum. quod adiunctis naribus spiritum augetur. Dentibus autem more constructis mandit. atque ab his extenuatur et molitur cibus. eorum aduersi. acuti morsu diuidunt escas. Intima autem. conficiunt. qui genuim uocantur. quæ est

Genuim

fectio. etiam a lingua adiuuari uidetur. Lingua autem ad radices est hærens ex capite stomachus. quo primum in labum ea quæ accepta sunt. oris utraq; ex parte tosillas attingens. palato extremum atque intimo terminatur. atque his agitatione imotibus lingue. cum de pulsū et quasi detrusum cibum accipit. depellit. Ipsi autem partes hæc sunt. id quod deuoatur. dilatant. Quæ autem supra. contrahunt. Scilicet cum aspera arteria. sic a medicis appellatur. ostium habeat. adiunctum lingue radicibus. paulo supra quam ad linguam stomachus adnectitur. eaque ad pulmones usque peruenit. excipiatque animam eam quæ ducta sit spiritum. a pulmonibusque eandem respiceret et reddat. tegitur quoddam quasi opculo. quod ob eam causam datum est. ne si quod in eam cibi forte incidisset. spiritus impediret. sed cum alui natura. subiecta stomacho. cibi et potione sit receptaculum. Pulmones autem et cor extrinsecus spiritum ducant. in aluo multa sunt mirabiliter effecta. quæ constant fere ceteris. Est autem multiplex et tortuosa. arcum et cænet. siue illud aridum est. siue humidum quod recipit. ut id mutari et e contrario possit. eaque tum adstringitur. tum relaxatur. atque omne quod accipit. cogit et con-

Tosillas.

Potio

Potio

fundit. ut facile ex calore quē mul-
tū habet. iterando cibo. ip̄terea spū.
omnia coacta atq̄ c̄fecta in reliquū
corpus diuidant̄. In pulmonib⁹ aut̄.
inē rartas quedā. iad similit̄ sphon-
gus mollitudo. adhauriendū spm̄
aptissima. quā tū se c̄trahunt ad
spirantes. tum in se spū dilatant.
ut frequent̄ ducatur cibus anima-
lis. quo maxime alunt̄ animantē.
Ex intestinis aut̄ i aluo. secretus are-
liquo cibo succus. his quo alim̄. p̄ma-
nat adiecur. p̄ quasdā a medio in-
testino usq̄ ad portas iecoris. Sic
¶ appellant ductas i directas uias.
quē p̄tinent adiecur. eiq̄ adhe-
rent. atq̄ inde alię p̄tinentes sunt
p̄ quas cadit cibus a iecore. dilaps⁹
ab eo cibo cū est secretabilis. eiq̄
humores qui exenib⁹ p̄fundunt̄.
reliqua se in sanguinē uestiunt. ad
easdeq̄ portas iecoris c̄fluunt. ad
quas om̄s eius uis p̄tinent. p̄ quā
lapsus cib⁹. in hoc ip̄so loco in eam
uenā q̄ caua appellat̄ c̄fundit̄. p̄q̄
cā ad cor c̄fectus iā coactusq̄ per-
labitur. Acorde aut̄ in totū corp⁹
distribuit̄. p̄ uenas admodū mul-
tas. in om̄s partes corporis p̄tinen-
tes. quē admodū aut̄ reliquę cibi
depellantur. tū astringentibus
se intestinis. tū relaxantibus.

haud s̄ane difficile dictū est. S̄ t̄m
p̄tercundū ē. nequid habeat in iu-
cunditatis oratio. illa potius ex-
plicetur incredibilis fabrica natu-
rę. Nam quę spū in pulmones ani-
ma ductur. ea calescit. p̄mū ip̄so
ab spū. deinde cōgitatione pulmo-
nū. ex eaq̄ pars reddit̄ respirando.
pars c̄cipit cordis parte quadā. qm̄
uentriculū cordis appellant. Cui
similis atē adiunctus ē. in quem
sanguis a iecore p̄ uenā illā caua
influit. eoq̄ in ex his partib⁹ et san-
guis p̄ uenas in om̄e corpus diffun-
ditur. i sp̄s p̄arterias. utiq̄ aut̄
crebre. multaq̄ toto corpore in-
textę. uim quadā incredibile ar-
tificiosi operis diuiniquē testantur.
Quid dicā de ossibus. quę subiecta
corpori. mirabiles cōmissuras ha-
bent. iad stabilitatē aptas. iad arte
finiendos ad cōmodatas. iad mo-
tū iad omnē corporis actionem.
¶ Huc adde neruos. a quib⁹ artus o-
tinent̄. eiq̄ in p̄licationē corpore
toto p̄tinentē. Qui sicut uenę i
arterię. a corde tractę ip̄fecte.
in corpus om̄ne ducunt̄. Ad hanc
p̄uidentia nātę. tam diligenter
tāq̄ sollerte. adiungi multa pō-
sunt. equib⁹ intellegat̄. quamq̄
res hominibus adis. quāq̄ exi-

nus tribuitur sint. qui p̄mū eos hu-
 mo excitatos. celsos i erectos consti-
 tuit^{or}. ut deorū cognitionē. celū in-
 tuentes capere possent. Sunt enī
 ex terra homines. n̄ ut incolę atq
 habitatores. s̄ quasi spectatores su-
 perarū rerū atq celestū. quarum
 spectaculū. adnullū aliud genus
 animantium p̄tinet. Sensus autē in-
 terptēs ac nuntii rerū. incapite tā
 quā in arce mirifice adusūs neces-
 sarios i facti i collocati sunt. Nam
 oculi. tāquā speculatores. altissimū
 locū obtinent. ex quo plurima
 conspicientes. fungantur suo
 munere. et aures cū sonū p̄cipere
 debeant. qui natura insublime
 fertur. recte in altis corporū par-
 tibus collocatę sunt. Itēq; na-
 res. eo quod omnis odor ad su-
 pera fertur. recte sursum sunt. et q
 cibi i potius iudiciū magnū ea-
 rū ē. n̄ sine causā uicinitatē oris
 secutę sunt. lā gustatus. qui senti-
 re eorū quib; uesemur grāa debe-
 ret. habitat in ea a parte
 oris. qua esculentis i potulentis a
 natura patefecit. tactus autē toto
 corpore equabiliter fusus ē. ut om̄s
 ictus. om̄sq; nūmos i frigoris et
 caloris ad pulsus. sentire possim.
 atq; ut in edificis. architecti auct-

Cibi
 Potius

Esculentis
 Potulentis

tunt ab oculis. naribq; dominorū. ea q
 p̄fluentia. necessario tetri essent ali-
 quid habitura. sic natura similes
 res p̄cul amandauit a sensib; Quis
 ū opifex p̄ter naturā. qua nihil po-
 test ēē callidius. tantā sollemnā per-
 sequi potuisset insensib;. Quę pri-
 mū oculos membranis tenuissimis
 uestiuit i sepsit. quas p̄mū pluci-
 das fecit. ut p̄ eas cerni posset. Fir-
 mas autē. ut ētinerent. s̄ lubricos
 oculos fecit i mobiles. ut i declina-
 rent siquid noceret. i aspectū quo
 uellent facile cūerterent. aciesq;
 ipsa qua cernimus. quę pupula
 uocat. ita parua ē. ut ea quę no-
 cere possint facile urat. palpe-
 bręq; q̄ sunt tegmina oculorū mol-
 lissimę tactu. ne lederent aciem
 apertissimę factę. i ad claudendas
 pupulas nequid incideret. i ad ape-
 riendas. idq; p̄uidit. ut idē mōde
 fieri posset cū maxima celeritate.
 munitęq; s̄ palpebrę. tāquā ual-
 lo pilorū. quib; raptis oculis. siquid
 incideret repelleret. i somno ē
 uentib;. tū oculos ad cernendū non
 egerent. ut qui tāquā inuoluti qui
 escerent. latent p̄terea utilit. i ex
 celsis undiq; partib; sepiunt. Pri-
 mū i supiora sup̄calis obducta.
 sudorē acapite i fronte defluen-

amandauit.

Pupula.

disputare. tuā mihi dari uelim eloq̃n
 tuā cotta. quo + tu illa m̃ diceres. q̃n
 ta primū intelligentia. deinde c̃sequen
 tium rerū cū p̃mis iunctio r̃epre
 hensio eēt in nobis. Ex quo uidemus.
 quid ex quibq̃ rebus efficiatur. idq̃
 r̃itione eludim̃. singulasq̃ res defi
 nimus. circūscripteq̃ opletamur.
 ex quo scientia intellegitur. quam
 uī habet. qualis sit. quane indeo q̃
 dem ē res ulla p̃stantior. quanta
 ū illa sunt. quē uos academici insir
 matis + tollitis. q̃ r̃ensibus r̃ani
 mo ea q̃ extra sunt percipimus. atque
 ophendim̃. ex quibz̃ clatis m̃se r̃eo
 paratis. artes quoq̃ efficim̃. partim
 ad usū uitę. partim ad oblectationē
 necessarias. lam ū domina rerū ut
 uos soletis dicere. eloquendi uis.
 quā ē p̃clara. quāq̃ diuina. quē
 p̃mū efficit. ut et ea quē ignora
 mus discere. r̃ ea q̃ scim̃. alios do
 cere possimus. Deinde hac cohort
 am̃. hac psuademus. hac o solam̃
 afflictor. hac deducim̃ p̃ritos
 timore. hac gestiemes cōprimim̃.
 hac cupiditates iracundiasq̃ res
 tingum̃. hęc nos. uiris. legū. ur
 biū societate deuinct. hęc autē
 in manu r̃ fera segregauit. Ad u
 sū autē orationis. incredibile ē
 nisi diligenter attendens. q̃nta

opera machinata natura sit. Primum
 enī apulmonibz̃ arteria. usq̃ ad os in
 timū p̃tinet. p̃ quā uox p̃ncipiū a
 mente ducens. percipit r̃ fundit. De
 inde more sita lingua ē. finita dentibz̃.
 Ea uocē immoderate p̃futam fingit
 r̃ tminat. quē sonos uocis distine
 tos. ip̃sos efficit. cū ^{ad} dentes r̃ ad alia
 partes pellit oris. Itaq̃ plectri si
 milē linguā. ñrī solent dicere. cor
 darū dentes. nares cornibz̃ his qui
 ad ñrūos resonant incantibz̃. quā
 ū aptas. quāq̃ multarū artū mi
 nistras manus. natura homini dedit.
 Digitorū + c̃tractio facilis. facilisq̃ por
 rectio. p̃pt̃ molles cōmissuras r̃are
 nullo in motu laborat. Itaq̃ ad p̃in
 gendū. fingendū. ad ^{scul}sculpendū. ad
 neruoz̃ eliciendos sonos. ad tribuarū
 apta manus ē ad motionē digitorū.
 Atq̃ hęc oblectationis. illa necessitatis.
 cultus dico agroꝝ. exstruktionēsq̃
 tectorū. regumenta corporū. r̃ texta t̃
 futa. omneq̃ fabricā gr̃is r̃ ferri. ex quo
 intellegit̃. adinuenta animo. p̃cepta
 sensibz̃. adhibitis opificū manibz̃. om
 nia nos c̃secutos. ut tecta. ut uestiti.
 ut salui eē possim̃. urbes domos
 muros delubra habere. lā uero
 opibz̃ hominū. idē manibz̃. cū etiā
 uarietas inuenit r̃ copia. Nā r̃ agri
 multa efferunt manu quesita. quē

uel statim consumant. et mandent edita
 uentilati. et praetera uestimur bestis et ter-
 renis et aquatilibus et uolatilibus. partem capi-
 endo. partem alendo. efficiamus etiam do-
 mitu nostro quadrupedum unctiones. quos
 celeritas atque uis nobis ipsis adfert in
 et celeritate. Nos onera quibusdam bestis.
 nos iuga imponimus. nos elefantorum acu-
 tissimis sensibus. nos sagacitate ca-
 nium ad utilitatem nostram abutimur. nos
 etiam cauerimus ferrum elicimus. rem ad
 colendos agros necessariam. nos etiam
 argenti. auri. uenas poenimus abdi-
 tas inuenimus. et ad usum aptas. et
 adornatum decoras. Arborum autem con-
 fectione. omnique materia re culta et sil-
 uestri. partem ad calefaciendum corpus
 igni adhibito. et ad mitigandum abusu-
 um. partem et ad edificandum. ut tectis
 septis. frigora pellamus et calores. ma-
 gnorum uisum affert ad nauigra facien-
 da. quorum cursibus suppeditantur
 omnes undique ad uitam copiae. quasque res
 uiolentissimas natura genuit. earum
 moderationem nos soli habemus ma-
 ris atque uentorum. propter nauticarum
 rerum scientiam. plurimisque maritimi
 rebus fruimur. atque utimur. et tamen
 ut commodorum omnis est in homine
 dominatur. nos capis. nos montibus
 fruimur. nostri sunt amnes. nostri lacus. nos
 fruges serimus. nos arbores. nos

aquarum inductionibus terris fecun-
 ditate damus. nos flumina artemus.
 dirigimus. auerimus. denique nostris manibus.
 in rerum naturam quasi alteram naturam effi-
 cere conamur. Quod uero hominum ratio. non
 celum usque penetravit. Soli enim ex ani-
 mantibus nos astroz ortus. obitus.
 cursusque cognouimus. ab hominum ge-
 nere finitus est dies. mensis. annus.
 defectiones solis. et lunae cognite. pre-
 dicantque in omne posterum tempus. quae.
 quantae. quando futurae sint. quae o-
 tuens animus. accipit ad cognitionem
 deorum. equa oritur pietas. cum iuncta
 iusticia est. reliquaeque uirtutes. equib-
 us uita beata existit. par et similis de-
 orum. nulla alia re nisi immortalita-
 te. quae nihil ad bene uiuendum per-
 net cedens celestibus. quibus rebus ex-
 positus. satis docuisse uideor. ho-
 minis natura quanto omnis an-
 te uetere animantes. ex quo debet
 intellegi. nec figuram statumque membrorum.
 nec ingenii mentisque uim. tale effici po-
 tuisse fortuna. restat ut doceam.
 atque aliquando potest. omnia quae
 sunt in hoc mundo. quibus utantur
 homines. hominum causa facta esse
 et parata. Principio ipse mundus.
 deorum hominumque causa factus est.
 quaeque in eo sunt. ea parata ad fru-
 ctum hominum et inuenta sunt. Est

enī mundus. quasi cōmunis decz atq; ho-
minū domus. aut utroq; urbs. soli enim
ratione utentes. iure ac lege uiuunt. Vt
g. athenas ilacedemone. athenensiu
lacedemoniozq; causa putandū ē. odi-
tas ēē. omāq; quę sint in his urbibus.
eoz populoz recte ēē dicunt. Sic quę
cūq; sunt in omī mundo. decz atq;
hominū putanda sunt. Iā ū circū
solis ilunę. reliquorūq; siderū. quā
quā etiā admundi coherentia pti-
nent. tam adspectaculū hominib;
pberit. Nulla ē + insatiabilior
species. nulla pulchrior. i. adratio-
nē sollertiaq; pstantior. Forū enī
cursus dimetati. maturitates
repor. i. uarietas + as mutationēq;
cognouimus. quę si hominib; so-
lis nota sūt. hominū causa facta
ēē. iudicandū ē. Terra ū feta fru-
gibus. uario leguminū gñre. q;
cū maxima tam multarū rerū
atq; tantarū ordinib; in quibus
nihil umquā in mīsa i. infinita
uetustas mīta sit. statuit necesse
ē. ab aliqua mīte tantos naturę
motus gubernari. Chrisippus
quidē quāquā ē. acerrimo inge-
nio. tm ei dicit. ut ab ipsa na-
tura didicisse. n̄ ut ipse rep-
perisse uideatur. Si enī inqt
est aliquid in rerū natura qđ

hominis mens. q. ratio. q. uis q. potestas
humana efficere n̄ possit. ē certe id qđ
illud efficit. homine melius. Atqui
res celestes. omīq; eę quarū ē ordo
sempiternus. ab homine ofici n̄ possit.
Est g. id quo illa oficiunt. homine
melius. Id aut qđ potius dixeris qm
dm. Et enī sidi n̄ sunt. quid ēē po-
test in rerū natura homine melius.
l neo + solo ē ratio. qua nihil pote-
ēē pstantius. Cisse aut hominē. qui
nihil in omī mundo melius ēē quā
se putet. desipientis arrogantiā ē.
g. ē aliquid melius. Est g. pfecto dī.
An ū si domū magnā pulchrāq; ui-
deris. n̄ possis adduci. ut etiā si do-
minū n̄ uideas. murib; illā i mu-
stelis edificatā putes. tantū g. or-
natū mundi. tantā uarietatem
pulchritudinēq; rerū celestiu. tan-
tā ū i magnitudine maris atq;
testarū. si tuū ac n̄ decz immorta-
liū domiciliū putes. Nonne pla-
ne desipere uideare. Anne hoc
quidē intellegim. omnia supera
ēē meliora. Terra aut ēē infima.
quā crassissimus aer circū fundat.
ut obeā causā ipsam. quod etiam
quibda regionib; atq; urbibus
attingere uidem. hebetiora ut
sint hominū ingenia. ppter celi
plene orē naturā. hoc idē gñi

humano eueniret. quod intra hoc
est inaccessibilissima regione mundi
locati sint. tñ ex ipsa hominū
sollertia ēē aliqua mentē. et tam
quidē actiore idiuina existimare
debemus; Vnde enī hanc homo
arripuit. ut ait apud xenofontē so
crates. quoniam humore calore qui ē
fusus in corpore. ita tenā ipsam uis
cerum soliditate. Annu denuq il
lū spirabile. si quis quærat unde ha
bemus. apparet q aliud aīa supsim.
aliud ab humore. aliud ab igne. aliud
ab ære eo quē spm dicimus. Illud
autē q uincit h omnia. rationē dico.
et si placet plurib uerbis. intē. consili
um. cogitationē. prudentiā. ubi in
uenimus. unde sustulim. An cetera
mundus habebit omnia. hoc unū q
plurimū ē nō habebit. Atqui certe
nihil omniū rerū melius ē mundo.
nihil p̄stabilius. nihil pulchrius.
nec solū nihil ē. s̄ nec cogitare qdē
quicquā melius potest. Et si ratio
ne isapientia nihil ē melius. neces
se ē hęc in eē in eo. q optimū ēē con
cedim; quid ū tanta rerū cōsentiens
aspirans cōtinuata cognatio. quē nō
cogit ea quę dicunt amē cōphare.
Pōsset ne uno tempore florere. dein
uicissim horretere terra. aut tot rebus
ipsis se immutantib. solis accessus

discessusq solsticius brumisq cognosci.
aut estus martiani. fretaq angustie
ortu aut obitu lunę cōmoueri. aut
una totius celi conuersione. cursus
astroz dispares cōseruari. hęc ita fieri
omnib int se continentib mundi
parabus. p̄fecto nō possent nisi ea uno
diuino cōtinuato spū cōtinerentur;
atq hęc cū uberiū disputant isu
sius. ut mihi ē maximo facere. fa
cilius effugiunt academicor calū
pniā; Cū autē ut xeno solebat. bre
uius angustia. stusq cōcludunt.
tū aptiora sunt ad reprehendendū. Nā
ut p̄fluent annus. aut uix aut nul
lom. cōclusa aut aqua faci
le corrūpit. sic orationis flu
mine reprehensionis uicta diluunt.
Angustia aut cōclusę orationis. nō fa
cile se ipsa tutatur; Hęc enī quę
dilatant anobis. xeno sic p̄mebat.
q ratione uitē. id melius ē quā gra
tione nō uitē. nihil aut mundo me
lius; Ratione q mundus uitatur.
Similit̄ effici potē. sapientē ēē mun
dū. similit̄ beatū. similit̄ eternū.
Omnia nō hęc meliora sunt. quā ea
quę sunt his carentia. nec mun
do quicquā melius. ex quo efficit
tur mundū ēē dñm. Idemq hoc m.
nullius sensu carentis pars aliq.
potest ēē sentiens. mundi autē

partes. sentientes sunt. Non igitur caret sensu mundus. propter idem turgit angustius. nihil inquit quod animi quicquid rationis est expert. id generare ex se potest animantem. copotemque rationis. mundus autem generat animantes. copotesque rationis. Animans est igitur mundus. coposque rationis. idemque similitudine ut sepe solet. ratione conclusit huiusmodi. si exoliua modulante canentes tibi nascerentur. non dubitares quin in eam in oliua tibi cum quicquid scientia. Quasi platani. fidiculas ferrent numerose sonantes. idem scilicet censes in platani in eam musica. Cur igitur mundus. non animans sapiensque iudicetur. cum ex se periret animantis atque sapientis. Sed quomodo coepi secus agere atque initio dixeram. negare enim hanc primam partem egere oratione. quod est omnibus per speciem. deos esse. tamen id ipsum rationibus physicis. idem naturalibus confirmari uolo. Sic enim res se habet. ut omnia que alantur et que crescant. teneant in se uim caloris. sine qua neque alii possent nec crescere. Nam omne quod est calidum igneum. cietur et agitur motu suo. Quod autem altius recrescit. motu quodam utitur certo et equabili. qui quamdiu remanet innotum. tamen sensus uita remanet. Refrigerato autem et extincto calore.

occidimus ipsi et extinguimur. Quod quidem cleantes. his etiam argumentis docet. quanta uis insit caloris in omni corpore. Negat enim esse ullum cibum tam graue. qui nisi nocte idie decoquat. cuius etiam in reliquis in eum calor is quas natura respuecit. Iam uero uenit et arterie micare non desinunt. quasi quodam igneo motu. animam aduersumque sepe est. cum cor animantis alii cuius euulsam. ita mobiliter palpitaret. ut imitaretur igneam celeritatem. Omne igitur quod uiuit. siue animal siue terra editum. id uiuit propter inclusum in eo calorem. Ex quo intellegi debet. eam caloris naturam uim habere in se utilem. pro omni mundo pertinentem. atque id facilius cernemus. toto genere hoc igneo quod tranat omnia. subtilius explicato. Omnes igitur partes mundi. tamquam autem maximas. calore fultis sustinent. quod primam internam naturam perspicui potest. Nam et lapidum fluctu atque tritu. elici ignem uidemus. et recenti fossione terram fumare percalentem. atque etiam ex putris iugibus aquam calidam trahi. et id maxime temporibus hibernis fieri. quod magna uis ignis cauernis continetur caloris. eaque hieme sit densior. ob eamque causam calorem insitum in his continetur artius. Longa est ratio. multaque rationes. quibus doceri possit. omnia

quæ terra accipiat semina. quæq; ipsa ex
 se generata stirpib; infixæ stineat. ea
 temperatione caloris rorari et augetur;
 atq; etiã aquæ admixtū eē calorem.
 primū ipse liquor aquæ declarat effu-
 se. quæ neq; aglaciaret frigore; neq;
 nunc pruinaq; cresceret. nisi eade
 se admixto calore liquefacta et di-
 lapsa diffunderet. Itaq; et aquilonib;
 reliquisq; frigore; adiectis. durescit
 humor. inde uicissim molliet et tepes-
 cit. et abest calore; atq; etiã ma-
 ria agitata uentis. ita tepescunt.
 ut intellegi facile possit. utantis
 illis humorib; eē inclusū calorem.
 Hec enī ille externus et aduentus
 habendus ē tepor. s; eximius ma-
 ris partib; agitatione excitat; q; no-
 stris quoq; corporib; attingit. cū mo-
 tu atq; exercitatione recalescunt;
 Ipse uero aer. qui natura ē maxime
 frigidus. minime ē expers caloris;
 ille uero in multo quidē calore admix-
 tus ē. Ipse et oritur ex respiratione aqua-
 rum. carū et quasi uapor quidā. aer
 habendus ē; Is autē existit motu
 eius caloris. quia quis continetur;
 quā similitudinē cernere possim;
 in his aquis. quæ effervescent sub
 bras ignib;. Iam uero reliqua quarta
 pars mundi. ea et ipsa tota natura
 feruida ē. et ceteris naturis omnib;

salutarē implet uitalē calorem. ex quo
 cludit. cū omēs mundi partes sustine-
 ant calore. Mundū etiã ipsū simili
 pariq; natura. ut tanta diurnitate
 seruari. eoq; magis q; intellegi debet.
 calidū illud atq; igneū. ita in omni
 fusū eē natura ut in eo insit percan-
 di uis. et causa gignendi. aq; et animan-
 tia omnia. et ea quæ stirpes ita continen-
 tur. in a se sit necesse et augetur;
 Hæc etiã ē q; quæ stineat mundū om-
 nē. cūq; tuetur. et ea quidē nō sine
 sensu atq; ratione; Omne enī na-
 turā q; necesse ē q; non solitaria
 sit neq; simplex. s; cū alio iuncta
 atq; conexa habere in se aliquē
 principatū. ut in homine mentem.
 in belua quiddā simile mentis. un-
 de oriuntur rerū appetitus; In ar-
 borū autē et carū rerū q; gignunt
 etiã radicib;. in eē principatū putat;
 Principatū autē id dico. q; greci ege-
 monicon uocant. q; nihil in q; q;
 gignit nec potest nec debet esse
 prestantius. ita necesse ē. illud etiã
 in quo sit totius nature; princi-
 patus. eē omnium optimū. omniūq;
 rerū potestate dominatūq; di-
 gnissimū; Videm; autē in partib;
 mundi. nihil ē et in omni mun-
 do q; nō pars uniuersi sit. in eē
 sensū atq; rationē. in ea parte

igitur in qua mundi in principatus. hec
 inesse necesse est. rationi quidem atque
 maiora. Quo circa sapienter esse mundum
 necesse est. naturamque eam quae res omnes com-
 plexa teneat. perfectione rationis excel-
 lere. eoque dominum esse mundum. omnemque uim
 mundi naturam diuinam contineri. atque
 etiam mundi ille feruor. purior. plu-
 dior. mobiliorque multo. ob easque cau-
 sas aptior ad sensus commouendos.
 quam hic nostrum calor. quo h^{ic} nota nobis
 retinentur iungunt. Absurdum ergo est dicere.
 cum quoniam homines bestiaeque hoc calore te-
 neantur. igitur per se moueantur. ac sentiant.
 mundum esse sine sensu. qui integro et libe-
 ro et puro eoque. acerrimo et immobilissi-
 mo ardore teneatur. praeterquam cum is ardor
 qui est mundi. non agitur ab alio. neque
 extrinseco pulsus. sed per se ipse ac sua sponte
 mouetur. Nam quid potest esse mundo ui-
 lentius. quam pellat atque moueat calorem
 cum quo ille teneatur. Audiamus etiam pla-
 tone. quasi quendam dominum philosophorum.
 cui duos placet esse motus. unum suum.
 alterum extrinsecum. esse autem diuinius. quod
 ipsum ex se sua sponte mouetur. quam
 et pulsus agitur alieno. Hunc autem
 motum. in solis animis esse ponit. ab his
 quae principium motus esse ductum putat.
 Quod propter. quoniam ex mundi ardore mor-
 turus omnis. His autem ardor. non alieno
 impulsu sed sua sponte mouetur. An-

mus sit necesse est. ex quo efficitur.
 animam esse mundum. atque ex hoc quod
 intellegi poterit. in eo inesse intellegentiam.
 quod certe est mundus melior. quam ulla natura.
 Ut etiam pars nullae corporis nostri. quae non
 minor sit quam nosmet ipsi sumus. sic
 mundum unumsum pluris esse necesse est.
 quam partem aliquam uniuersi. Quod si ita est.
 sapiens sit mundus necesse est. Nam tu
 ita esse. hominem qui est mundi pars.
 quoniam rationis est princeps. pluris esse quam
 mundum omnem oportere. atque etiam
 si apud inchoatisque naturis. ad ultimas
 perfectasque uolumus procedere. addere na-
 turam perueniamus necesse est. Prima enim
 animaduertimus naturam sustineri. ea quae
 gignantur cetera. quibus natura nihil
 tribuit amplius. quam ut ea alendo
 atque augendo tueretur. Bestias autem
 sensum et motum dedit. in quodam ap-
 petitu. accessum ad res salutes. a
 pestiferis recessum. Hoc homini autem
 plus. quam addidit rationem. quarege-
 rent animi appetitus. qui tum
 remitterent. tum tenerent. Quartus
 autem est gradus. et altissimus. eorum qui
 naturae boni sapientesque gignunt. quibus
 a principio innascitur ratio recta constan-
 quae. quam supra hominem putanda est.
 deoque tribuenda. id est mundo. in quo
 necesse est perfectam illam atque absolutam
 inesse rationem. neque enim dici potest.

Bene

Homini
Ratioplato philo-
sophos dicit.

in nulla rerū institutione. n̄ ēē aliqd
 extremū atq; pfectū. Et inuice. ut
 inpecude. nisi quē uis obstat. uidem
 naturā suo quoda tūgere ad ultimū
 puenire. atq; ut pictura et fabrica ceter
 rerū. artes. habent quanda absoluti
 operis effectū. sic in omni natura. ac
 multo etiā magis necesse ē absolui
 aliqd ac p̄fici. Et enī ceteris naturis.
 multa externa quominus p̄ficiant.
 possunt obsistere. Vniuersā autē na
 turā. nulla res potest impedire. p̄pt̄
 ei q; om̄is naturas cohibet ipsa et
 continet. Quo circa. necesse ē esse
 quartū illū. et altissimū gradū. quo
 nulla uis possit accedere. Is autē est
 gradus. in quo rerū omniū natura po
 nitur. quē quo talis ē. ut ip̄sit om
 nibus. et cū nulla res possit impedire.
 necesse ē intelligentē ēē mundū. idē
 etiā sapientē. Qd autē ē insens.
 quā cū naturā q; om̄is res sit cōplexa
 n̄ optimā dici. aut cū sit optimā. n̄
 p̄mū animantē ēē. Deinde ratio
 nis et sensus cōpote. postremo sapi
 entē. qui enī potest aliter ēē opti
 ma. neq; enī si stirpiū similis sit. aut
 etiā bestiarū. optimā putanda sit
 potius quā deterrima. Nec uō si ratio
 nis particeps sit. nec sit tamen a
 p̄ncipio sapiens. n̄ sit deterior mun
 di potius. quā humana conditio.

Homo enī sapiens fieri potest. mundus
 autē. si in eterno p̄terita tēporis spatio
 fuit insipiens. nūquā p̄fecto sapientia
 assequet̄. ita erit homine deterior. q; qm̄
 absurdū ē. insipiens a p̄ncipio mundus.
 et d̄s habendus ē. neq; enī ē quicquā
 aliud p̄ter mundū. cui nihil ab̄st̄.
 qdāq; undiq; aptū atq; p̄fectū expletūq;
 sit. omnib; suis numeris et partib;. Sci
 te et chrisippus. ut clipei causa in
 uoluerū. uaginā autē gladii. sic p̄ter
 mundū cetera omnia alioq; causa ēē
 generata. ut eas fruges atq; fructus
 quos trā gignit. animantium causa.
 animantes autē. hominū. ut equū
 uehendi causa. arandi bouē. ue
 nandi et custodiendi canē. Ip̄se autē
 homo. ortus ē ad mundū et tēplandū
 et imitandū. nullo in p̄fectus. sed est
 particula quēda p̄fecti. si mundus
 qm̄ omnia cōplexus ē. neq; ē quic
 quā q; n̄ insit in eo. p̄fectus undiq;
 Quid ḡ potest ei deē id q; ē optimū.
 nihil autē est mente et ratione meli.
 Ergo hęc mundo deē n̄ possunt.
 bene ḡ idē chrisippus. qui similitu
 dines adiungens. omnia in p̄fectis
 et maturis docet ēē meliora. ut ineq;
 quā in cauleo. incane quā in catulo.
 in uiro quā in puero. h̄c g; in omni
 mundo optimū sit. his in p̄fecto ali
 quo atq; absoluto ēē debere. Et

aut nihil mundo perfectius. nihil uirtute
 melius. Igitur mundi est propria uirtus. nec
 uero hominis natura perfecta est. reficitur tam
 in homine uirtus. quanto est in mundo
 facilius. est ergo in eo uirtus. sapiens est;
 Igitur propria est. atque hac mundi diui
 nitate perspecta. tribuenda est sideribus
 eadem diuinitas. quae ex mobilissima
 purissimaque etheris parte gignunt. neque
 ulla praeter sunt admixta natura. totaque
 fit calida atque plucida. ut ea quoque rectissi
 me et animantia esse. sentire. atque intel
 legere dicunt; atque ea quidem tota esse
 ignea. duorum sensuum testimonio con
 firmari cleantes putat. tactus et oculorum;
 Nam solis calor et candor. inlustrior est
 quam ullius ignis. quippe qui immenso
 mundo tam longe lateque luceat. et
 eius tactus est. ut non tepescat solus.
 sed etiam sepe comburat; quod neutrum face
 ret. nisi esset igneus; Ergo inquit
 cum sol igneus^{fit} oceanique alatur hu
 moribus. quia nullus ignis sine pastu
 aliquo possit permanere. necesse est
 aut ea similis sit igni. quae adhibe
 mus ad usum atque uictum. aut ei qui
 corporibus animantium continetur. atque
 hic non ignis. quae usus utique requirit;
 Confector est et consumptor omnium. adeoque
 quocumque inuasit cuncta disturbat.
 ac dissipat; contra ille corporeus.
 uitalis et salutatis omnia conseruat.

alio. auget. sustinet. sensuque afficit;
 Negat ergo esse dubium. horum ignium sol u
 tri similis sit. cum is quoque efficiat.
 ut omnia florent. in suo quoque genere
 pubescant; Quare cum solis ignis.
 similis eorum ignium sit qui sunt in
 corporibus animantium. sole quoque
 animantem esse oportet. iquidem reli
 qua astra. quae oriantur in ardore
 caelesti. qui ether et celum nominatur;
 Cum igitur aliorum animantium ortus
 intra sit. aliorum in aqua. in aere a
 liorum. absurdum esse aristoteli ui
 detur. in ea parte quae sit ad gign
 endam animantia apassima. ani
 mal gigni nullum putare. sidera
 autem eternum locum occupant; Qui
 quo tenuissimus est. semper agitur
 et uiget. necesse est quod animal in
 eo gignatur. id est sensu acerrimo et
 mobilitate celerrima esse; Quare
 cum in ethere astra gignantur. con
 sentaneum esse. in his sensum inesse et
 intelligentiam. ex quo efficitur. indeque
 numero astra esse ducenda; Et
 licet uidere. acutiora ingenia et
 ad intellegendum aptiora. eorum. qui
 terras incolant eas. in quibus
 aer sit purus ac tenuis. quam il
 los qui utantur crasso celo atque
 concreto; quin etiam cibo quo uti
 re. interesse aliquid ad mentis

aciem putant; pbabile ē igitur.
 pstantē intelligentiā insidentib' ēē. q
 et etheriā partē mundi incolant. et
 marinis tarenisq' humorib' longo
 int'uallo extenuatis alant. Sensū
 aut' astroz atq' intelligentiā ma
 xime declarat ordo eoz atq' cstan
 tia. Nihil ē n' q' ratione in numero
 moueri possit. sine cōsilio. in quo ni
 hil ē temerariū. nihil uariū. nihil
 fortuitū. Ordo aut' siderū. in omni
 cōtinitate cstantia. neq' naturā signi
 ficat. ē enī plena rationis. neq' for
 tunā. quę amica uarietati. cstantiā
 respuit. Sequit' g' ut ipsa sua spon
 te. suo sensu ac diuinitate. moue
 antur. Nec ū aristoteles n' laudan
 dus. in eo q' omnia quę mouentur.
 aut natura moueri censuit. aut
 ui. aut uoluntate. Moueri aut' so
 lem lunā i sidera omnia. quę aut
 natura mouerent. h' aut pondere
 deorsum. aut leuitate sublimē
 ferri. quoz neutru astitis contin
 geret. p pta qd eoz motus inor
 bē circūq' ferret. nec ū dici potest.
 ui quādā maiore fieri. ut contra
 naturā astra moueant. Quę n' po
 test maior ēē. restat g' ut mor
 astroz sit uoluntarius. Quę qui
 deat. n' indocte solū. uerū etiā im
 pie facit. si deos ēē neget. Nec

sane multū inter ē. utrū id neget.
 an eos omni pcurratione atq' actio
 ne puet. Mihi n' q' nihil agit. ēē om
 nino n' uidet. ēē g' deos. ita pspiciū ē.
 ut id q' neget. uix eū sanę mentis ex
 istimē. Restat. ut qualis eoz natura
 sit csiderem. in quo nihil ē difficile.
 quā acsuetudine oculoz. acie mentis
 abducere. ea difficultas indux et
 uulgo imperitos. i similes philoso
 phos imperitos. ut nisi figuris ho
 minū i statu. nihil possent de dis
 immortalib' cogitare. Cuius opinio
 nis leuitas. cfinata acotta. n' desiderat
 orationē meā. p cū talē ēē dīm. cer
 ta notione animi pstantiam. p mū
 ut sit animans. deinde ut in omī na
 tura nihil eo sit pstantius. adhanc
 p sensionē notionēq' nrām. nihil
 uideo q' potius accomode. quā
 ut p mū hunc ipsū mundū. quo
 nihil excellentius fieri potest. ani
 mantē ēē i dīm iudicē. hic quā
 uolet epicurus iocet. hō n' aptissi
 mus ad iocandū. minime q' re
 spiciens patriā. i dicat se n' posse
 intellegere. qualis sit uolubilis
 irotundus dī. tū ex hoc q' etiā ipse
 pbat. nūquā me mouebit. Placet
 n' illi ēē deos. quia necesse sit pstan
 tē ēē aliquā naturā. quā nihil sit
 potius. mundo autē certe nihil

ē melius. nec dubiū. quin qđ am-
 mans sit. habeatq; sensū rationē i-
 mentē. id sit melius quā id qđ his
 careat. ita efficit. ammantē sensus
 mētis rationis mundū ēē cōpotē. qđ
 ratione dñi ēē mundū eludit. S-
 hec paulo post facilius cognoscēt.
 ex his rebus ipsis. quis mundus effi-
 cit; Interea ueller. noli queso pte-
 ferre. uos plane exptes ēē doctrinę.
 conū tibi aut iōlindrū ipyramidē.
 pulchriorē quā spherā uideri. nouū
 etiā oculorū habens iudiciū. s- sint
 ista pulchriora dñi taxat aspectu.
 qđ in tm ipsū non uidet; Qđ u pulchri-
 ta figura. qđ sola omīs alias figuras cō-
 plexa stinet. quęq; nihil asperitatis
 habet. nihil offensionis potē. ni-
 hil incisū angulis. nihil anfractib;.
 nihil eminent. nihil lacinosū. Cūq;
 duę formę pstantes sint. ex solidis
 glob. sic enī spherā intēptari placet.
 explanis autē circulus aut orbis. qđ
 ciclus grece dīr. his duab; formis
 attingit solis. ut omīs earū partes
 sint intēse simillimę. a medioq;
 tantū absit extremū. quo nihil fie-
 ri potest aptius; S- si hec nūideas.
 quia nūquā eruditū illū pulue-
 rē attingis. ne hoc quidē phisica
 intellegere potuistis. hanc equa-
 litatē mot' cōstantiūq; ordinum.

malia figura nō potuisse seruari. Itaq;
 nihil potest ēē indoctus. quā qđ a
 uobis affirmari solet. nec hunc
 ipsū mundū pcerto rotundū ēē
 dicitis. Nā posse fieri. ut sit alia fi-
 gura. innumerabilesq; mundos a-
 lios aliarū ēē formarū. quę sibi
 bina qđ ēēnt. didicisset epicurus.
 certe nō diceret; s- dū plato qđ sit
 optimū iudicat. celi palatū ut
 ait ennius nō suspexit. Nā cū duo
 gñia sint siderū. quorū alterū spaci-
 is inmutabilib; abortu ad occasū
 cōmeans. nullū umq; cursū suū
 uestigiū inflectat. Alterū autē
 stinuas ouersiones duas hisdem
 spaciis cursib;q; pficiat. ex utraq;
 re mundi uolubilitas. qđ nisi in
 globosa forma ēē nō posset. istel-
 larū rotundi ambitus cognos-
 cunt; pmiusq; sol. qui astroz tenet
 pncipatū. ita mouet. ut cū tras
 larga luce cōpleuerit. easdē mo-
 do his. m illis ex partib; opacet;
 Ipsa enī umbra trę. soli officiens.
 noctē efficit; Nocturnoz autem
 spaciōz. eadē ē equabilitas. qđ diur-
 noz. eiusdēq; solis tū accessus mo-
 dici. tū recessus. i frigidis i calori
 modū tēperant. circū enī orbi
 ū quinq; i sexaginta i trecentorū.
 quarta fere diei parte addita. ē

uersione efficiunt annuā. Inflectens
aut sol cursū. tū ad septentriones. tū
ad meridiē. estates et hiemes efficit. et
ei duo tēpora quorū alterū hiemē se
nescienti adiunctū ē. alterū gstat. ita
ex quatuor tempore mutationibus.
omniū quę ita marique gignuntur.
initia causasque ducunt. Iam solis
annuos cursus. spatium mensurans
luna assequitur. cui tenuissimū lūm
facit proximū accessus ad solē. Digres
sus aut longissimū quicquid. plenis
simū. neque solū eius species ac for
ma mutatur. tū crescendo tū defec
tibus inuicem recurrendo. sed etiam re
gio quę tum ē aequilenta aut austr
lis. In longū quoque cursu ē et ibi
quecūque solstitii similitudo. multa
que ab ea manant et fluunt. quibus iam
mantes alunt. augescantque et pubes
cant. maturitateque assequant. quę
oriuntur etiam. maxime uero se ad mira
biles motus. earū quinque stellarū.
quę falso uocantur errantes. Nihil it
errat. quod motū gignat et assequatur
gressus et regressus. reliquosque mot
ostantur uarios. quod eo ē admirabilis
in his stellis quas dicimus. quia tum
occultant. tū rursus aperiuntur.
tū abeunt. tū recedunt. tū ante
cedunt. tū aut subsecunt. tū celesti
mouent. tū tardius. tū omnino

ne mouent quidem. sed ad quiddā tempus in
sistunt. quarū ex disparibus motionibus. ma
gnū annū mathematici nominauerunt.
qui tū efficit. cū solis illic et quinque
grammā ad eandē intē se cōparationē
efficit omnium spatium ē facta questio.
quę quā longa sit. magna questio est.
Iste uero certā et definitā. necesse ē. Nam
ea quę saturni stella dicitur. fereque agrecis no
minat. quę terra ab eis plurimū. xxx.
fere annis cursū suū efficit. In quo cur
sū multa mirabiliter efficiens. tū ante
cedendo. tū retardando. tū uespertinis
temporibus delatando. tū maturans
rursū se aperiendo. nihil inmutat
sempiternus seculorum gradibus. quin eadem
his tēporibus efficiat. Infra autem
hanc propius astra iouis stella fertur.
quę syron dicitur. eaq̃ eundē duodecim si
gnorum orbē. annis. xii. efficit. easque
quas saturni stella efficit incursum ua
rietates. Huc autem proximū inferiorem
orbē tenet pirros. quę stella mar
tis appellatur. eaq̃ quatuor uiginti
mensibus. sex ut opinor diebus manas.
eundē lustrat orbē. quę duę super
iores. Infra hanc autem stella meru
ri ē. ea stilbon appellatur agrecis.
quę anno fere uertente. signiferū
lustrat orbē. neque a sole longius
unaquā unius signi intervallo dis
cedit. tū ante utens. tū subsequens.

Aequilenta.

Infima ē quinq; errantū temp; pxi-
ma. Stella ueneris. quę phosphorus grec.
lucifer latine dr. cū ante greditur
solē. cū subsequitur aut. hesperos. ea
cursum anno aficit. latitudinem
lustrans signiferi orbis. longitudi-
dine. q; idē faciunt stellas superio-
res. neq; umquā ab sole duos si-
gnorū int̄ uallo longius discedit.
tū ante cedens tū subsequens. Hanc
g; instellis astantia. hanc tantā tā-
uarius cursib; in omni cōtuitate uen-
ientū temporū. n̄ possum intellege-
re sine mente ratione consilio. Quę
cū insiderib; int̄ uideam. n̄ possum
ea ipsa n̄ indeq; numero re-
ponere. Nec ū hec stellas quę in
errantes nominant. n̄ significant
eandē mentē atq; prudentiā. qua-
rū est cotidiana ueniens astansq;
uersio. nec habent etherios cur-
sus. neq; celo inherentes. ut pleriq;
dicunt phisicę rationis ignari;
Non ē enī etheris ea natura. ut uisus
astellis cōplexa torqueat. Nam
tenuis ac plucens ięquabili ca-
lore suffusus ether. n̄ satis apte
ad stellas retinendas uidet. Ha-
bent g; suā sperā stellas inerran-
tes. ab etheria coniunctione secre-
tā liberā. Carū aut pennes
cursus atq; ppetui. cū admira-

bili incredibiliq; astantia. declarant
in his ū in mente ē diuinā. ut hec ip-
sa qui n̄ sentiat deorū ū habere. his
nihil omnino sensurus ē uidetur;
Nulla g; in celo. nec fortuna nec te-
meritas. nec erratio nec uanitas
inē. Contraq; omnis ordo. ueritas
ratio astantia. quęq; his uacant.
cōmentata i falsa plenaq; erroris.
ea circū terras infra lunā quę
omniū ultima ē. int̄risq; uer-
sat. celestē g; admirabile ordi-
nē incredibilēq; astantiā. ex qua
conservatio i salus omniū omnis
oritur. qui uacare mte putat. hi
ipse m̄is exps habendus ē. haud
g; ut opinor errauero. si ap̄nci-
pe inuestigande ueritatis. huius
disputationis p̄ncipiū duxero;
Leno g; naturā ita desinit. ut ei
dicat. ignē ē artificiosū. ad
gignendū p̄gredientē uacantē
et enī artis maxime p̄pū ē.
creare i gignere. qd; in operib;
nrarū artū manus efficiat. id
multo artificiosius naturam
efficere. idē ut dixi ignē arti-
ficiosū magistrū artū reliqua-
rū. atq; hac quidē ratione. om-
nis natura artificiosa ē. q; ha-
bet quasi mā quandā i sectam
quā sequatur; ipsius ū mun-

di qui omnia cōplexu suo cohercet et
continet natura. n̄ artificiosa solū.
s̄ plane artifex. ab eo dē zenone dī
consultare. ip̄i uida utilitatū oportu
nitatūq; omniū. atq; ut ceterę natu
rę suis seminib; quęq; gignunt au
gescant tinent. sic natura mundi
om̄s motus habet uoluntarios. eo
natusq; et adp̄tiones. quas hor
mas greci uocant. th̄is et taneā
actiones sic adhibet. ut nosmet
ipsi. quā nimis mouem̄ et sensibus.
Talis ḡ mens mundi cū sit. obeatq;
causā et prudentia uel prudentia
appellari recte possit. gr̄e et p̄noea
dī. hęc potissimū p̄uidet. in his
maxime ē occupata. p̄mū ut mun
dus quā aptissimū sit adp̄manen
dū. deinde ut nulla re egat. ma
xime autē. ut in eo eximia pulchri
tudo sit. atq; om̄s ornatus. Dic
tū ē de uniuerso mundo. dictū
etiā ē de fideib;. ut iā p̄p̄modū
appareat multitudo n̄ cessantū
deorū. nec ea q̄ agant molientium
cū labore operoso ac molesto. n̄
et uenis s̄ neuis iossib; tinentur.
nec his eset aut potationib; uescun
tur. ut aut nimis acres aut ni
mis aceros humores colligant.
nec his corporib; sunt. ut casus
aut ictus extimescant. aut mor

bos metuant ex defecatione mēbrorū.
Que uerens epicurus. monogramos de
os et nihil agentes cōmentur ē. Illi autē
pulcherrima forma p̄diti. purissima
q; in regione celi collocati. ita ferunt.
modestantq; cursus. ut ad omnia o
seruanda et tuenda cōsensisse uideant.
Multę autē alię nature decet et magnas
beneficiis eorū. n̄ sine causa et agrecie
sapientissimis. et maiorib; nr̄is cōstitu
tę nominatęq; sunt. Quicquid enī
magnā utilitatē gr̄i humano af
ferret. id n̄ sine diuina bonitate
erga homines fieri arbitrabantur.
Itaq; tū illud q̄ erat acto natū. no
mine ipsius di nuncupabant. ut
cū fruges ceterę appellam̄. uinū
aut liberū. ex quo illud refertur. si
ne ceterę et libero friger uenus. Tū
autē res ipsa in qua uis inē maior
aliqua. sic appellat. ut ea ipsa uis
nominet dī. ut fides. ut mens. q̄
in capitolio dedicatas uident p̄xime
a. m. emilio scauro. Ante autē abati
lica latino erat fides. et secrata. Vi
des uirtutis tēplū. inde honoris.
a. m. marcello renouatū. q̄d multū
ante annis erat bello ligustico a
maximo dedicatū. Qd̄ opis. qd̄ sa
lutis. qd̄ cōcordie. libertatis. uictor
ię. Quarū omniū rerū quia
uis erat tanta. ut sine deo regi n̄

hormas.

pnoea.

posset. ipsa res deoq; nom̄ optinuit. Quo
ex genere. cupidinis. i. uoluptatis. i. liben
tius ueneris. uocabula. osecrata sunt. ui
tiosarū rerū neq; naturalū. quāquā
uolentius aliter existimant. s̄ tm̄ ea ipsa
uita. natura. uehementius sepe pulsant;
utilitatū q̄ magnitudine. ostanti s̄ ei
di. qui utilitates quasq; gignebant.
atq; is nom̄ib; quidē quē paulo an
te dicta sunt. quē uis sit in quoq; de
clarat deo. Suscepit autē uita hominū
osuetudoq; cōmunis. ut beneficis ex
cellentis uiros in celū fama ac uolun
tate tollerent. Hinc ercules. hinc
castor. ipollux. hinc esculapius. hinc
liber. etiā hunc dico liberū semele
natū. n̄ cū quē nr̄i maiores augu
ste sceq; liberū. cū cerere. i. libera
oscecrant. q; quale sit ex musterus
intellegi potē. s̄ q; ex nobis natos.
liberos appellam̄. idcirco cerere na
ti. nominati s̄ liber. i. libe^{ra}. q;
in libera seruant. in libero n̄. h̄e etiā
hinc romulū. quē quidā eundē
ēē quirinū putant. quē cū rema
nerent animi. atq; p̄mitate frue
rentur. rite dii s̄ habiti. cū i op
tami eēt et eterni. Alia quoq; ex
ratione. i. quidē phisica. magna
fluxū multitudo deoq;. qui induc
ti specie humana. fabulas poetas
suppeditauerunt. Hominū autē

uita. supplicatione om̄i referunt. 7
atq; hic locus athenone tractatus.
post adleante i. chrisippo plurib;
uerbis explicatus ē. Hā uetus
hęc opinio greciā oppleuisset.
exsecrū celū a filio saturno. i. uine
tū aut saturnū ipsū a filio io
ue. phisica ratio n̄ inelegans. in
clusa ē in impiis fabulas. Cele
ste. i. altissimā etheriaq; natu
rā idē ignea. quē p̄se omnia
gigneret. uacare uoluerit ea
parte corporis. quē iunctio
ne alterius egeret ad p̄creandū.
Saturnū autē cū cē uoluerunt. q;
cursū i. reuersionē spatiaq; ac
tēporū retineret. qui d̄s. grece
id ipsū nom̄ habet. Cronos enī
d̄s. qui ē idē cronos. id ē spatū
tēporis. Saturnus autē ē ap
pellatus. quod satiet^{ra}et annis.
Ex se enī natos comessē fingitur
solitus. quia consumit p̄ter
spatia tēporū. annisq; p̄teritis
insaturabilē expletur. Vincitur
autē iouē. ne immoderatos cur
sus haberet. atq; ut eū siderū
uinclis alligaret. s̄ ipse iuppiter. i. iuppit.
idē uiuans pater. quē iueffis
casibus appellam̄ uiuando
iouē. apoc̄is pater diuumq;
hominūq; d̄s. a maioribus autē

nr̄is. optimus maximus. i. quide an
 te optimus. i. beneficentissimus. qm̄
 maximus. quia maius ē. certeq̄ gra
 tius. p̄desse omnib⁹. quā opes ma
 gnas habere. Hunc ḡ enim ut su
 pra dixi nuncupat ita dicens. aspice
 hoc sublime candens. quē inuocant
 om̄s iouē. planius quē alio loco
 idem. cui q̄ in me ē. exsecrabor hoc
 qd̄ lucet quicquid ē. hunc etiā au
 gures nr̄i cū dicunt. ioue fulgu
 rante. i. tonante. Dicunt ⁊ celo
 fulgurante. i. tonante. Euripides
 aut̄ ut multa p̄clare. sic hoc bre
 uiter. uidet sublime fūsum immo
 detū. ethera. qui terrā tenero cir
 cū lectu amplectit. Hunc sūmū
 habeto diuū. hunc p̄hibeto io
 uē. aer aut̄ ut stoici disputant
 int̄iectus. int̄ mare icelū. uino
 nis nōe asēctat. quē ē soror io
 uis. ḡ i. similitudo ē ethera.
 i. cū eo summa iunctio. Effem
 naues aut̄ eū. unomq̄ tribueſt.
 q̄ nihil ē eo mollius. s̄ iunonem
 adiuuando credo nominatā. aqua
 restabat it̄ra. ut eēnt fabulis
 tria regna diuisa. Datum ē ḡ ne
 ptuno. alterū iouis ut uolunt
 fūtri maritumū omne regnū.
 Vnde portun⁹ i. ne nomq̄ p̄ductū ut portunus a
 prun⁹. porta. sic neptunus a nando.

paulū primis literis immutatis. Terte
 na aut̄ uis om̄is atq̄ natura. diu patri
 dedicata ē. qui diues. ut apud grecos
 pluton. quia i. recidant omnia int̄ras.
 torunt̄ eternis. Cui p̄serpina ḡ grecor̄
 nom̄ ē. ea enī ē quē p̄sephone ^{grec̄e} nominat.
 quā frugū semen ēē uolunt. abscondi
 tāq̄ queri amare fingunt. Mater aut̄
 ē agerendis frugibus ceres. tāquā ge Ceres
 res. casuq̄ p̄ma litera it̄de immutata
 ut agretis. Nā ab illis quoq̄ demeter.
 quasi gemet̄ nominata ē. i. qui ma ^{Maior̄}
 gna uerteret maior̄. mineria aut̄. ^{Mineria}
 quē t̄ minueret t̄ minueret. Cumq̄
 in omnib⁹ reb⁹ uī haberent maximā
 p̄ma i. extrema. p̄ncipē i. sacrificando
 ianuū ēē uoluer̄. q̄ abeundo nom̄ ^{Lan⁹}
 ē ductū. ex quo transitiones p̄uē. ianu.
 foresq̄ in luminib⁹ p̄fanarū h̄g diuū.
 ianuū nominant. Nā uest̄ nom̄ ^{Vesta}
 agretis. ea ē enī quē ab illis hestia
 dr̄. uis aut̄ eius. ad aras i. focos
 p̄tinet. Itaq̄ in ea dea q̄ ē rerū cu
 stos int̄imarū. om̄is i. p̄catio i. sa
 crificatio extrema ē. nec longe ab
 sunt ab hac diu penates siue a ^{Penates}
 penu ducta nōe. Est enī omne q̄
 uestunt̄ homines penus. siue ab
 eo q̄ penus insident. ex quo etiā
 penetrales apoc̄is uocant̄. lā a
 pollinis nom̄en ē grecū. quē solē
 ēē uolunt. Diana aut̄ i. lunā eū

Sol. dem eē putant. cū sol dictus sit. uel
quia solus ex omnib' siderib' ē tantus.
t quia cū est exortus obscuritatis om
nib' solus apparet Luna a lucendo
Luna. nominata sit. eadē ē # lucina. itaq' ut
nominata sit. eadē ē # lucina. itaq' ut
apud grecos diuina. itaq' lucifera. sic a
pud nros iunonē lucinā imparien
do inuocant. quē eadē diana. omī
uaga dicit. nauendo. s qd in septem
Diana. numerat tāquā uagantib'. Diana dicta
quia noctu qsi diē efficeret. Adhibe
tur aut ad partus. quē dū matures
cunt. aut septē non niquā. aut ut
plerūq' nouē lunę curtib'. qui quia
mens. msa spacia efficiunt. mses nominant.
Menses. cēnnēq' ut multatimeus. qui cū in
historia dixisset. quā nocte natus
alexander eēt. dianā eadē effecit
templo demigrasse. adiunxit. mi
nime id eē mirandū. q diana cū
impartu olympiadis ad eē uoluisset.
a fuisset domo. Quē aut dea ad res
omēs ueniret. uenire nri nominauit
runt. atq' ex ea potius uenustas. qm
uenus ex uenustate. Videtisne g. ut
aphuricis reb' bene atq' utilit in
uentas. tracta ratio sit ad cōmentari
os ifictos deos. Quē res falsas ge
nuit opinionēs. errorēsq' turbolen
tos. isupstitiones pene aniles. isfor
mē # nobis deos. isgrates. isuistas
isornatus nota. Sunt genera pterea.

conuugia. cognationes. omāq' pducta
ad similitudinem inbecillitatis hu
manę. Nam ispturbatis animis
inducunt. Accipimus # deos cu
piditates. egrotudines. iracundias.
nec ū ut fabulę ferunt. bellis pelus
q' caruerit. nec solū ut apud ho
merū. cū duo exercitus maris a
lu di ex alia parte defenderent.
s etiā ut cū titanis. ut cū gigantib'
sua ppria bella gesserunt. hec et
dicunt i creduntur stultissime. is
plena sunt utilitatis summeq' le
uitatis. Sed tamen his fabulis spre
tis ac repudiatis. dī ptenens pnatu
rā cuiusq' rei. pterresceres. p maria
neptunus. alii palia poterit intel
legi. qui qualesq' sunt. quoq' eos
noē isuetudo nuncupauerit. quos
deos. i uenerari icolere debem. cult
aut deos ē optum. ideoq' castissim
atq' sanctissim. plenissimūsq' pi
etatis. ut eos semp pura integra i
corrupta imente uoce ueneremur.
Non # philosophi solū. uerū etiā maio
res nri. isupstitionē areligione se
parauerit. Nam qui totos dies p
cabant i immolabant. ut sibi sui
liberi isupstites eēt. isupstitionis
appellati. q nom patuit postea
latius. quia aut omāq' ad cultū deos
ptinerent. diligent retractarent.

Supstitioni.

et tamquā relegerent. sunt dicti re-
legiosi exrelegendo. elegantes exeli-
gendo. tamquā legendo de legen-
dis. exintellegendo intellegentes;
His enī in uerbis omnib. in ē uis le-
gendi. eadeq. in religioso; ita factū
ē insupstitioso religioso. alterum
utri nomen. alterū laudis. de m-
uideor satis. i. ē deos. i. quales es-
sent ostendisse; pximū ē ut do-
ceā. deorū prudentia. mundū ad-
ministrari; Magnus sane locū
ē. i. ^{uobis} uobis cotta uexatus. aoni-
mū uobiscū omne certamen ē;
Nā uobis uelleri minus notū est.
quēadmodū quidq. dicat. urā
enī solū legitis. urā amatis. cete-
ros causa incognita adēpnatis.
uelut ait ipso hesternio die di-
cū ē. anū fatidicā pnoem a
storicis induci. idē prudentiā;
q. eo errore dixisti. quia existi-
mas ab his prudentiā fingi.
quasi quandā deā singulārē.
quē mundū omnē gubernet
et regat; F id p. ase dī. ut siq. s
dicat. atheniensiu r p. cōsilio
rei. desit illud. arpagi. Sic cū
dicimus prudentia mundū
administrari. deēē. arbitri o-
deorū. plene aut ipse fecit sic
dici existimato. prudentia

deorū mundū administrari. ita salē
istū quo caret urā natio. inridendis
nobis nolite cōsumere. i. me hercule
sime audiat. ne experiamini quidē.
n̄ decet. n̄ datū ē. n̄ potestis; nec ū hoc
uita uno conuenit. morib. dome-
sticis. ac nrōz hominū urbanitate
limato; Scū in reliquos urōs. tū in
eum maxime. qui ista peperit ho-
mine. sine arte. sine literis insul-
tante in omīs. sine acumine ullo. sine
auctoritate. sine lepore; Duo ḡ. pui-
dentia deorū. mundū i omīs mundi
partes iunctio cōstituit ēē. i. in omni
tempore administrari. eaq. disputa-
tione. tris in partes nrī fere diui-
dunt; Quarū pma pars ē. quē du-
citur ab ea ratione. quē docet ēē
deos. quo concessio. Confutendū
ē. eorū cōsilio mundū administrari;
Secta ē aut. quē docet omīs res subie-
ctas ēē nature sententi. ab ea q. omā
pulcherrime gerit. q. cōstituto. sequit.
ab animantib. principis ea ēē ge-
neratā; Tertius ē locus. qui dicit
ex admiratione rerū celestū atq.
terrestriū; Primū ḡ. aut negandū
ē deos ēē. q. idemocratus simulachra.
repticurus imagines inducens. quodā
pacto negat. aut qui deos ēē acce-
dunt. His fatendū est. eos aliquid
agere. idq. pclarū. nihil ē autem

39.
pelarius mundi administratione. De
orū g^o silio administrat. qd si alit^r
ē. aliquid pfecto sit necesse ē meli^r.
in maiore ui p^rditū. quā deos. Quale
id cūq^{ue} ē. siue in anima natura. siue
necessitas in magna incitata. hec
pulcherrima opera efficiens quē
uidemus. Non ē g^o natura deorū
p^rpotens neq^{ue} excellens. siquidem
ea subiecta ē ei. uel necessitati uel
naturę. qua cælum maria terre regantur.
Nihil ē aut^{em} pstantius deo. Ab eo g^o mun
dū necesse ē regi. Nulli igitur est
naturę oboediens aut subiectus d^s.
Omne g^o regit ipse natura. Et si cecidi
mus. intelligentes eē deos. cecidim^{us} etiā
pudentes. rerū quidē maximarū. Er
go utrū ignorant. quę res maxime sūt.
quoq^{ue} hec in tractandę et tuendę. an
im n^{on} habent. qua tantas res sustine
ant et generant. et in ignorantia rerum.
aliena naturę deorū ē. sustinendi mu
neris p^rpt^{er} inbecillitatē difficultas.
Minime cadit in maiestatem deorū. ex quo
efficitur. id q^{uod} uolum^{us}. deorū prudentia
mundū administrari. Atqui necesse
ē cū sint di. si in^{on} sint. ut pfecto sunt.
animantis eē. nec solū animantes.
s^{ed} etiā rationis cōpotes. inter se q^{ui}
ciuili cōsolatione et societate iunc
tos. unū mundū. ut cōmunē et p
atq^{ue} urbē aliquā regentes. Sequit^r.

ut eadem sit in his quę humano inge
nere ratio. eadē ueritas utrobq^{ue} sit.
eadēq^{ue} lex. quę ē recti p^rceptio. p^raxiusq^{ue}
depulsio. ex quo intellegitur. pruden
tia quoq^{ue} in mente. adeis ad homines
peruenisse. ob eāq^{ue} causā. maiorū insti
tutis. mens fides uirtus concordia ose
cratę. et publice dedicatę sunt. quę
qui uenit penes deos eē negare. cū
eorū augusta iscā simulachra uene
remur. Qd si in e^o in hominū genere
mens. fides. uirtus. concordia. un
de hec in^{on}ia. nisi ab his superis de
fluere potuerunt. Cūq^{ue} sint inno
bis. et silii. ratio. prudentia. necesse
ē deos hec ipsa habere maiora.
nec habere solū. s^{ed} etiā his uti in
maximis et optimis rebus. Nihil
autē nec maius nec melius mun
do. Necesse ē g^o eū. deorū et silio p
udentia administrari. Postremo
cū satis docuerimus. hos eē deos.
quorū insignē uī et inlustre faciem
uiderem^{us}. solē dico et lunā et uagas
stellas. et inerrantes. et cælū et mundū
ipsum. et earū rerū uim quę in eent
in omni mundo. cū magno usu et
cōmoditate generis humani. effi
ciunt. omnia regi diuina mente atq^{ue}
prudentia. Ac de p^rima quidē par
te satis dictū ē. Sequit^r ut doceā.
omnia subiecta eē naturę. eaq^{ue}

qd sit natura

ab ea pulcherrime geri. S. quid sit ipsa natura explicandū ē ante breuit. quo fa-
 cius id q. docere uolum. intellegi pos-
 sit. Namq. alii naturā ēē censent. uim
 quandā sine ratione ciētē motū in
 corporib. necessarios. Alii aut. uim par-
 ticipē rationis atq. ordinis. tāquā
 uia p. gredientē. declarantēq. qd cuiq.
 rei causa efficiat. quid sequat. cui sol-
 lertia nulla ars. nulla man. nemo
 opifex assequi possit imitando. Sem-
 nis enī uim ēē tantā. ut id quāquā
 sit p. exiguū. tū si inciderit incipi-
 entē s. phendēntēq. naturā. natūq.
 sit materia. qua ali. augetiq. possit.
 ita fingat. efficiat in suo quidq. ge-
 nere. partū ut tantūm p. stirpes a-
 lantur. suas. partū ut moueri etiā
 r. sentire r. appetere possint. r. ex se
 similia sui gignere. Sunt. aut. qui
 omnia naturę nōē appellent. ut
 epicur. qui ita diuidit. omniū quę
 sint naturę ēē corpora inane. q. q.
 his accidunt. S. nos cū dicim. natā
 s. stare mundū administratq. n. ita
 dicim. ut glebā aut fragmētū lapi-
 dis. aut aliquid c. modi. nulla cohe-
 rendi natura. S. ut arbore. ut ani-
 mal. in quib. nulla temeritas. sed
 ordo apparet. r. aris q. dā similitudo.
 Qd. fici quę. ita stirpib. stinent. ar-
 te nature uiuunt r. uigent. p. fectio

ipsa terra eade uiuinet. arte nature.
 quippe quę graui. data seminibus. omnia
 pariat. r. fundat. ex se stirpes. amplexa
 alit. r. auget. ipsaq. alit. uicissim asu-
 peris ex omib. naturis. eiusdē quę ex
 spirationib. ether alit. r. ether omnia
 superat. ita sit terra natura tenetur ui-
 get. eade ratio in reliquo mundo est.
 Stirpes + terre inherēt. animantes
 aut. ad spirationē aeris sustentantur.
 ipseq. aer nobiscū uidet. nobiscū au-
 dit. nobiscū sonat. Nihil enī ex
 sine eo fieri potest. quin etiā mouet
 nobiscū. quacūq. + inuis. quacūq.
 mouemur. uidetur quasi locū dare
 r. cedere. quęq. imediū locū mundi
 qui ē infim. r. q. amedio insuperum.
 quęq. cū sione rotunda cū mediū
 feruntur. ea stinentē mundū efficiunt
 unāq. naturā. r. cū quatuor genera
 sint corporū. uicissitudine eorum.
 mundi stinuit natura ē. Nam ex ter-
 ra aqua. ex aqua oritur. aer. ex ae-
 re ether. deinde retrorsim uicissim
 ex ethere aer. inde aqua. ex aqua terra
 infima. sic naturis his ex quib. omnia
 stant. sursum deorsus. utq. cū com-
 meantib. mundi partū cūunctio cū-
 netur. quę aut. sēpterna sit. necesse
 ē. hoc eode ornatu quē uidem. aut
 certe diuturna p. manens. ad longin-
 quū r. immensū poētē tempus. quę

inuiuis ut sit. Sequitur. natura mun-
dū administrari. Quæ # classiū nauiga-
tio. aut quæ instructio exercitū. aut rur-
sus ut ea q̄ natura efficit offerant. quæ
percatio uitæ aut arboris. quæ porro
animantis figura. & formatioq̄ mēbroꝝ.
tantā naturæ sollertā significat. quan-
tā ipse mundus. Aut ḡ nihil ē q̄ sen-
tiente natura regat. aut mundū regi
ostendū ē. in qui reliquas naturas om̄.
earūq̄ semina stincat. qui potest ipse
natura administrari. Et si qui den-
tes i pubertate natura dicat existere.
Ipsum aut hominē cui ea existant. nō
ē stare natura. nō intellegat ea q̄ hæc fe-
rat. aliquid largitate fundit ea fe-
rarūne an hominū causa gignere ui-
deat. Quid de uitab' oliuentisq̄ dicam.
quarū uberrimi leuissimiq̄ fructus.
nihil omnino ad bestias p̄tinent. Neq̄
enī serendi. neq̄ colendi. nec tēpesti-
ue demerendi p̄cipiendiq̄ fructus.
neq̄ odendi ac reponendi. ulla pecu-
dū scientia ē. earūq̄ omnium rerū ho-
minū ēēt usus & cura. Vt fides ḡ ita
bias. eorū causa factas dicendū ē.
qui illis uti possent. sic ea ḡ dixi. his so-
lis ostendū ē ēē parata q̄ utunt. nec
si quæ bestię furant. aliquid ex his
aut rapiunt. illarū quoq̄ causa ea
nata ēē dicemus. neq̄ # homines
muriū aut formicarū causa fru-

mentū addunt. s̄ cūgu ilibet & fami-
liarū suarū. haq̄ bestię ut dixi furā fru-
untur. domini palā ilibet. Hominū
ḡ causa eas rerū copias cōparatas fa-
tendū ē. nisi forte tanta ubertas uari-
etas pomorū. eorūq̄ iocundus n̄ gustat
solū. sed odoratus etiā etā spectat.
dubitationē adfert. quā in hominib'
solus ea natura donauit. tantūq̄
abē. ut hæc bestiarū etiā causa parata
sint. ut ipsas bestias. hominū grā
generatas ēē uideamus. Quid enim
oues aliud afferunt. nisi ut earum
uillis ofectis atq̄ stectis. homines
uestiant. quæ quidē neq̄ ali neq̄ su-
stentari. neq̄ ullū fructū edere ex se.
sine cultu hominū & curatioe po-
tissent. Canū uero tā fida custo-
diatq̄ amans dominos adulatio.
tantūq̄ odiū in externos. itā inexti-
dibilis ad inuestigandū sagacitas
nariū. tanta alacritas inuenando.
quid significat aliud. nisi se ad
hominū cōmoditates ēē generatos.
Quid de bubus loquar. quos ipsa t̄ga
declarat. nō ēē se ad onus accipien-
dū figurata. Ceruices aut naty ad
uigum. tū uires humerorū & latitu-
dines ad aratra extrahenda. Quib'
cū terrę subigerent. fissione gleba-
rū. ab illo aureo genere ut poete
loquunt. uis nulla unquā ad fe-

rebat ferræ. tū ū ples exorta repen-
te est. ausaq; funestū pma fabricaret
ferre ense. gestare manu iunctū do-
mitūq; iuueniū. Lanta putabat uti-
litas picipi ebubus. ut eoz uiscerib;
uesci scelus haberet. Longū ē simulq;
psequor utilitates iasinor. quæ certe
adhominū usum paratæ sunt. Sus
ū quid hī pter escā. Cui quidē ne-
putresceret. animā ipsā p sale di-
tā dicit ēe crisippus. Qua pecude
q; erat aduiscendū hominib; apta.
nihil genuit natura fecundius.
Qd multitudinē suauitateq; piscium
dicā. quid auiū. ex quib; tanta papi-
tur uoluptas. ut mēdū pnoea nra.
epicurea fuisse uideat. atq; ac ac-
ne caperent quidē. nisi hominū
ratione atq; solertia. quāquā
auiū quasdā. i aliter ioscines. ut
nri augures appellam. rerū au-
gurandarū causa ēe natis puta-
mus. lam ū immanes iferas belu-
as nantesimur uenando. ut et
uescamur his. i exerceam inuenan-
do. ad similitudinē bellicę disci-
plins. utamur domitis iēdoce-
factis. ut elephantis. multa q; ex
carū corporib; remedia morbis
i uulnerib; eligam. sic ex quib; dā
stirpib; i herbis. quarū utilitates.
longinquū tēporis usu i periculi

ditatione pcepim. totā licet animis tāq;
oculis lustrare ⁷ trā. mariaq; omnia. cet-
nes iā spatia frugifera atq; immensā cā-
porū. uestitusq; densissimos montū. pe-
cudū pastus. tū incredibili cursus mi-
ramos celeritate. nec ū supra trā. s; etiā
innumis ei tenebris. plurimarū rerum
latet utilitas. quæ adusū hominū orta.
ab hominib; solis inueniūt. illud ū quātq;
uestiū arripier. fortasse adreprenden-
dū. cotta. quia carneades lubent in sto-
icos inuehat. uellat. quia nihil tā
inridet epicurus. quā p dicationē rerū
futarū. mihi uidet t maxime cōfir-
mare. deq; prudentia cōsili rebus hu-
manis. Est i pfecto diuinitio. quæ
multas locis. rebus. tēporib; apparet.
cū impuatis. tū maxime publicis. mul-
ta cernunt. aruspices. multa augures
pudent. multa oraculis declarantur.
multa uaticinationib;. multa somniū.
multa portenta. Quib; cognitas. mul-
ty sepe res. hominū sententia atq; uti-
litate partit. multa etiā pericula de-
pulsā sunt. Hec q; siue uis. siue ars.
siue natura. ad sciētiā rerū futarū
hominū pfecto ē. nec alicui quā ad i
immortalib; data. Quæ si singula uos
forte nō mouent. uniuersa certe tam
intē conexas atq; iunctas mouere
debeunt. nec ū uniuerso generi ho-
minū solū. s; etiā singulis. ad i in

mortalibus consili. ipuderi solet. licet nō
 habere uniuersitatem generis humani. eaq̃
 gradatim ad pauciores. postremo deducere
 ad singulos. Nā si omnib' hominib' qui ubiq̃
 sunt. quacūq̃ in hora ac parte terrarū. ab
 huiusce terre quā nos incolunt. et inuatio
 ne distantiu. deos consuleret censerent. Ob has
 causas quas ante dixim'. his quoq̃ homi
 nibus consulant. qui has nobiscū terras
 ab oriente ad occidentē colunt. Sin autē
 consulant. qui quasi magnā quēdā insu
 lā incolunt. quā nos orbē tēp̃e uocam'.
 etiā illis consulant. qui partes eius insule
 tenent. europā. asiā. affricam. Ergo i
 capū partes diligunt. ut romā. athe
 nas. spartā. rodū. ac capū urbiū separatim
 ab uniuersis singulos diligunt. ut p̃rri. hi
 bello curiū fabriciū coruncanū. p̃mo
 punico calatiniū duellū. metellū lita
 ciū. scđo maxumū marcellū africanū.
 Post hos paulū. gracchū. catonē. patrū
 ue memoria scipionē lēliū. multisq̃
 p̃terea in nra ciuitas igrēcia tulit singu
 lare uiros. quoz neminē nisi uiuan
 te dō. talē fuisse credendū ē. Quē itaq̃
 poetar. maximeq̃ homerū impulit.
 ut p̃ncipib' herōū. ulixi. Diomed. aga
 mēnom. achilli. certos deos discrimi
 nū i periculoz comites adiungeret.
 P̃terea ipsor. deoz sēpe p̃sentis. quales
 supra cōmemorau. declarant ab his
 i in ciuitatib' i singulis hominibus

consili. qđ quidē intellegit. etiā signi
 ficatōib' rerū futurarū. qđ tū dormi
 entibus. tū uigilantib' portenduntur.
 multa p̃terea ostentis. multa in extas
 admonem'. multasq̃ reb'. aliis. qđ di
 uinatus usus ita notauit. ut artē di
 uinationis efficeret. Nemo g' uir ma
 gnus. sine aliquo afflatu diuino umq̃
 fuit. nec u' ita refellendū ē. ut si sege
 tib' aut uinetis cui p̃uā tēpestas no
 cuerit. aut si quid euntē cōmodis
 casus abstulerit. eū cui qđ hoz accide
 rit. aut inuisū deo. aut neglectum
 adeo iudicemus. Magna diu curant.
 parua negligunt. magnis autē uir'.
 p̃spere sēp̃ om̃s res. si quidē satis
 añtis. i ap̃ncipe philosophiē sociē
 te dictū est. de ubertatib' uirtutis
 i copias. Hec mihi fere imemē ueni
 ebant. quē dicenda putarē. de na
 tura deoz. Tu autē eotta si me audia.
 eandē causā agas. tēp̃ i p̃ncipē ci
 uem i pontificē eē cogites. i quō in
 utraq̃ partē uobis licet disputa
 re. hanc potius sumas. eaq̃ faculta
 tē differendi. quā tibi arethoricis
 exercitationib' acceptā. aplificauit
 academia. potius huc oferas. Ma
 la enī i impia consuetudo ē. oia de
 os disputandi. siue ex animo id sit.
 siue simulate.

M. T. C. D E D E O
R Y M N A T V R A
E X P L I C I T L I B E R
I I . I N C I P I T . I I I .

Quæ cū balbus dixisset. tū ardens
cotta. sero inquit. nō balbe p̄cipis
quid defendā. Ego nō te disputante.
quid tē dicere. meū ipse meditabat.
neq̄ tam refellendi tui causa. quā
ea q̄ minus intellegitū requirēdi. cū
aut suo cuiq̄ iudicio sit utendū. dif-
ficile factū ē. me id sentire q̄ tu uelis.
Hic uelleus. nescis inquit. quanta cū
expectatione cotta sim te auditurū.
locundus enī balbo nro sermo tuus
cotta epicurū fuit. Prebebo ḡ ego
me tibi uicissim attentū. q̄ stoicos
auditorē. Spero enī te ut soles bene
paratū uenire. Tum cotta. Sime her-
cule inquit. uellei. neq̄ nō paratū
cū lucilio ē. ac tecū fuit. q̄ tandē in-
quit ille. q̄ nō uidet. epicurus ut de-
dis immortalibus nō magnopere pu-
gnare. tantū nō negare deos ēē non
audet. nequid inuidis subest aut
criminos. Cum uō deos nihil agere. ni-
hil curare affirmat. membrisq̄ hu-
manis ēē p̄ditos. s̄ eoz mēbroz u-
sum nullū habere. ludere uidet.
satisq̄ putare. si dixerit. ēē. quanda-
berrā naturā. eternā. Abalbo autē
anīaduertisti credo quā multa

multa dicta sunt. quāq̄ etiā siminū ueq̄.
tū apta intē. i. coherentia. itaq̄ cogito
ut dixi. nō tam refellere eus orationem.
quā ea quæ minus intellexi requirere.
Quare balbe tē p̄mitto. respondere. ne
mhi malis de singulis rebus quæram
exte ea q̄ parū accepi. an uniuersam audire
orationē meā. Tum balbus. ego uō. si
quid explanari tibi uoles. respondere
malo. sin me interrogare. nō tam intel-
legendi causa quā refellendi. utrū uoles
faciā. t. ad singula q̄ requireris. statim respon-
debo. uel cū poteris ad omnia. Tum cot-
ta optime inquit. Quā ob rē sic agam.
ut nō ipsi ducit oratio. Sed ante. quā
de re. pauca de me. nō enī mediocriter
moueor auctoritate tua balbe. oratio
neq̄ ea. quæ me inportando cohorta-
bat. ut meminisse me. i. cotta ēē et
pontificē. q̄ eo credo ualebat. ut opi-
niones quas amariorib⁹ accepimus de
dis immortalib⁹. sacra. ceremoniā. religi-
onesq̄ defendere. ego uō. eas defendā
semp. sempq̄ defendi. nec me ex ea
opinionē quā amariorib⁹ accepi de
cultu deoz immortalū. Vllus um-
quā oratio aut docti aut indocti mo-
uebit. S̄ cū de religione agit. t. quib⁹
c. inu. p. scipionē. p. sceuolā. pontifi-
ces maximos. nō Zenonē. aut cleamthē.
aut crisippū sequor. habeo ledū au-
gure. eundeq̄ sapientē. Quē potius

audiam dicentē de religione. in illa oratio
ne nobili. quā quēquā pncipe storicorum.
cūq omīs populi. & religio. in sacra inauspi
cia diuisa sit. tertiu adiunctū sit. siquid
pditionis causa. exportentis & monstris.
sibille intpretet haruspicesue monuer.
Harū g religionū nullā umquā contēpnā
da putauī. mihiq ta psuasi. romulū au
spiciis. numā sacris ostitat. fundamta
icisse nīs ciuitatis. q nūquā pfecto sine
sūma placatione deoz immortalū tan
ta ēē potuissent. Habet balbe. quid cotta
qd pontifex sentiat. fac nē g intellegā.
tu quid sentias. Atte enī philosopho. rati
onē accipere debeo religionis. maiorib
aut nīs. etiā nulla ratione reddita crede
re. Tum balbus. Quā g. ame rationē inqt
cotta desideras. ille. quadri pta inqt
fuit diuisio tua. pmiū ut uelles docere
deos ēē. deinde quales ēent. tū ab his
mundū regi. postremo ofulere eos reb
humanis. Hec si recte memini. partaci
o fuit. Rectissime inquit balbus. Sex
specto qd reqras. Tū cotta pmiū qd q
uideamus inquit. is id ē pmiū q int
omīs nisi admodū impios cūent. mihi
quidē ex animo exuri n̄ potest. ēē deos.
id tū ipsū g m psuasū ē. auctortate
maiorū. cur ita sit. nihil tū me
doces. Quid ē inquit balb. si tibi p
suasum ē. cur ame uelis discere. Tū
cotta. quia sic adgredior inquit hanc

disputationē. quasi nihil umquā audie
rim de diis immortalibus. nihil cogitauer.
rude me integrū discipulū accipe. & ea q
requiro doce. Dic g inquit quid requi
ras. Egone. pmiū illud. cur q pspiciū
iusta parte ne egeret quidē oratione
dixisset. q ēē pspiciū. tū omīs osta
ret. de eo ipso tam multa dixeris. quia
te quoq inquit amadūti cotta. sepe
cū in foro diceret. quā plurimis possis
argumentis onerare iudicē. si modo
cā facultatē tibi daret causa. itq hoc
idē i philosophi faciunt. & ego ut po
tui feci. Tu aut q. queris. similiter fa
cis. ac si me roges. cur te duobus in
ear oculis. & n̄ altero cūeat. cū idē uno
assequi possim. Tum cotta. quā simi
le istud sit inquit. tu uideris. Nam
ego neq incauisis. siquid ē euidens.
de quo int omīs oueniat. argumtati
soleo. Pspicitas enī argumtatione
leuatur. nec si id facere incauisis fo
rensibus. idem facere in hac subtili
tate sermonis. Cur rueret aut alte
ro oculo. causa n̄ esset. cū idem obar
ēt ambō. & cū rerū natura quam
tu sapientē esse uis. duo lumina ab
animō ad oculos pforata nos habe
uolueret. p quia n̄ confidebas. tam
ēē id pspiciū quā tu uelis. p ptea
multis argumentis deos ēē docere
uolui. mihi enī unum sit erat.

sta nobis maiores nros tradidisse. sed
 tu auctoritates atempnis. ratione pu
 gnas. Patere g. ratione mea cu tua
 ratione contendere. adfers hec omnia
 argumenta. cur di sint. req mea sen
 tentia minime dubia. argumen
 tando dubia facis. Mandavi enim
 memorie. n numeru solu. s etiam
 ordine argumentoz tuoz; Primu
 fuit. cu celu suscepissemus. statim
 nos intelligere. ee aliquid numen
 quo hec regant. ex hoc illud aspice
 etia hoc sublime candens. que in
 uocant oms ioue. quasi u quisquam
 nrm. istu potius qua capitolinum
 ioue appeller. aut hoc pspiciu
 sit ostetq int oms. eos ee deos. qf
 tibi uellenus. multiq pterea. ne a
 numantis quide ee ceclant; Gra
 ue etia argumentu t uidebatur.
 q opinio de di immortalib. et om
 num eet. cotidie cresceret. Pla
 cet g. tantis res opinione stultoz
 iudicari uobis. pferum qui illo
 insanos ee dicatis. At n pferis
 uidem deos. ut apud regillu postu
 mus. insalaria uatienus. Nescio
 quid etia de locroz apud sacram
 pelio; Quos g tu tindaridas ap
 pellabas. ide homines homine
 natos. quos homerus qui recens
 ab illoz etate fuit. sepultos esse

dicit lacedemone. eos tu canteris ab
 his nullis calomibus obuiam uatie
 no uenisse existimas. uictoria. p. p.
 uatieno potius homin rustico. qua
 m. catoni qui tu erat pnceps Hun
 nauisse. g illud inspicere. q hodie
 apparet apud regillu tiqua uestigiu
 ungule. castoris equi credidisset;
 Nonne manus illud credere. q pbar
 potest. animos pclaroz hominu. q
 les isti tindaride fuer. diuinos
 ee ignos. qua eos qui semel crema
 ti eet. equitare. tinacie pgnare
 potuisse. Aut si hoc fieri potuisse
 dicis. doceas oportet. quom nec fa
 bulas amiles pferas; Tum lucilius.
 An tibi inquit fabule uident. non
 ne paulopostumio pde castori. i pol
 luci in foro dedicata. nonne senat
 osultu de uatieno uides. Nam de
 sacra. grecoz etia e uulgare puer
 biu. quiq adfirmant. certiora ee
 dicunt. qua illa que apud sacra;
 H is g auctorib. nne debes moueri.
 Tu contra rumorib. inqt mecu pugna
 balbe. Ego aut at rationes requiro. deebis.
 Sequunt que futura st; Effugere n
 nemo id pote qd futuru e. Sepe
 aut. ne uile quide e scire. quid
 futuru sit. miseru e n nihil pfici
 ente ang. nec habere ne spei q
 de extremu i tam comune sola

cum. p̄terū cū uos idē fato fieri dicatis
omnia. Quod autē semp̄ ex om̄i cōmune
uerū fuerit. id eē fatū. Quid igit̄ uiuat.
aut quid affert ad cauendū. scire aliqd
futurū. cū id certe futurū sit. Vnde
porro ista diuinitio. Quis inuenit fis
sum iecoris. quis cornicis carniū notauit.
quis sortis. quibus ego credo. nec pos
sum atinam. quē cōmōtibas litu
ū atēpnere. s̄ qui ista intellecta sunt
aphilosophis. debeo discere. p̄serim
cū plurimis de rebus diuinis isti
mentiaunt. At medici quoq. ita enī
dicebas. sepe fallunt. quid simile
medicina cui ego rationē uidebo.
idiuinitio. quē unde oritur intel
lego. Tu autē etiā deoꝝ deuotio
nibus placatos deos eē censēs. Quē
fuit eoꝝ tanta iniquitas. ut placa
ri. p. r. n̄ possent. nisi uiri tales oc
cidissent. Consiliū illud impesa
torum fuit. quod greci strategema

appel
lam.
sede
orum

imperatoꝝ. qui patre
osulerent. utq. n̄ parcerent. Re
bantur ut fore. ut exercitus im
peratore equo incitato se in hoste
imminente p̄sequeret. id q. euenit.
nā fauni uocē equide nūquā au

diu. Quā si audiuissete te dicis. credū.
isi faunus omnino qd sit nescio. Non
igitur adhuc quantū quidē uite ē
balbe. intellego deor̄ eē. quos equide
credo eē. s̄ nil docent stōia. Nā de
antes ut dicebas. quatuor modis
formatis inanimis hominū putat
deoꝝ eē notiones. unus ex his modis
ē. de quo satis dixi. qui ē susceptus
exp̄ensione rerū futurarū. alter
exp̄urbationib. tēpestatū. reliq̄s
motibus. tertius ex cōmōditate
rerū quas p̄cipimus copia. quart
us ex astroꝝ ordine. celiq. constantia.
Dep̄ensione diximus. de p̄urbati
onib. celestib. immanibus et terre
nis. n̄ possumus dicere. cū ea fi
ant non eē multos q. illa metu
ant. iadis immortalib. fieri exi
stiment. Sed n̄ id querit. sintne
aliqui qui deos eē putent. diu
trū sint necne sint. querit. Nā
reliq̄s causis. quas
deantes ad
fert. quarū una
est de cōmōdoꝝ
quē capimus copia.
altera de tēpōꝝ ordine. celiq. a
stantia. tū tractabunt anobis.
cum disputabimus de p̄uiden
tia deoꝝ. de qua plurima atē
balbe dicta sunt. eodēq. illa etiā

4
differemus. quod crissippū dicere aie-
bat. quō si ēēt aliquid in natura rerū
qđ ab homine effici nō posset. ēēt a-
liqđ homine melius. quq; in domo
pulchra cū pulchritudine mundi
cōparabas. i cū totius mundi iue-
nientia cōsensumq; adferebas. Xeno-
nisq; brevis iacutulas cōclusiones.
in eam partē sermonis quā modo
dixi differemus. eodēq; tempore illa
omnia quę atē phisice dicta sunt de
ui ignea. deq; eo calore ex quo om̃a
generari dicebas. loco suo quereūt.
omniaq; quę atē nuchius tertius dicta
sunt. cum docere uelles deos ēē. qua-
re immundus uniuersus i sol i luna
i stelle sensum ac mentē haberent.
inde tēpus reseruabo; atē aut illud
idē. cū atq; cū quęra. quibus rem
onibus tibi psuadeas. deos ēē. Tum
halbus. equide attulisse rationes ui-
deor m̃. sed eas tu ita refellis. ut cū me
interroga-
et
nurus ēē uideare.
ego me ad respon-
dendum compa-
turim. repente auct-
tas orationē. nec des res-
spondendi locum. itaq; maxime res-
tacite p̃terierunt. de diuinatione. de
faro. quibus de questionibus. tu qui
de strictum. nri aut multa solent
dicere; sed ab hac ea questione quę

nunc in manibus ē separantur. Quare.
si uideretur. noli agere confuse. ut hoc
explicemus. hac disputatione qđ quęri-
tur; optime inquit cotta; itaq; quō qua-
tuor in partes totam questionē diui-
sisti. de p̃ma quę diximus cōsideremus.
secunda quę in talis uideretur fuisse. ut
cū ostendere uelles quales di cēnt. ut
ostenderes nullos ēē. acsuetudine ocu-
loz. animū abducere difficillimū di-
cebas; Sed cū deo nihil p̃stantius ēēt.
nō dubitabas. quoniam mundus ēēt deus.
quo nihil in rerū natura melius ēēt.
m̃ possemus eum animantē cogita-
re. t̃ potius ut cetera oculis. sic ani-
mo hoc cernere; Sed cū mundo negā
quicquā ēē melius. qđ dicis. melius.
si pulchrius. adsentior. si aptius ad
militares nras. id quoq; adsentior.
Sin aut id dicis. nihil ēē mundo
sapientius. nullo m̃ p̃rsus adsen-
tior. ñ qđ difficile sit mentē
ab oculis
reuo-
care.
sed quo
magis seuoco. eo
id qđ ^{tu uis} ~~uult~~ possum mente com-
prehendere. nihil ē mundo melius
interum natura. ne int̃is quide urbe
nra; Nam qđ in urbe id circo ēē ra-
tionem. cogitationē. mentē putā.

aut quō n̄ sit. nū idcirco existimas formi-
cam ante ponenda ēē huic pulcherr-
mę urbi. q̄ in urbe sensus sit nullus.
informica n̄ modo sensus. s̄ etiā mens
ratio memoria. Videre oportet bal-
be quid tibi concedatur. n̄ te ipsum q̄
uelis sumere. Istum # locū totū illa
uetus Zenonis breuis. ut tibi unde-
batur acuta conclusio dilatauit. Zeno
ita cludit. q̄ ratione utitur. id me-
lius ē quā id q̄ ratione n̄ utit. nihil
aut mundo melius. Ratione q̄
mundus utitur. hoc si placet. etiā
efficies. ut mundus optime librū
legere uideatur. Zenonis enī ue-
stigiis. hoc m̄ rationē poteris con-
cludere. Qd̄ literatū est. idē me-
lius quā qd̄ non ē literatū. nihil
aut mundo melius. Literatus q̄
ē mundus. isto m̄ etiā disertus. i
quidē mathematicus. musicus.
omni deniq̄ doctrina eruditus.
postremo philosophus. sepe dixi.
nihil fieri sine deo. nec ullā um
ēē naturę. ut sui dissimilia pos-
sit effingere. Conceda n̄m ani-
mantē i sapientē ēē mundum.
s̄ fidicinē etiā tabicinē. quō
earū quoq̄ artū homines ex
eo pereantur. Nihil q̄ adfert
pater isto stoicor. Quare mun-
dū ratione uti putemus. nec

cur animantē quidē ēē. Non ē q̄
mundus deus. t̄m nihil ē eo melius.
nihil ē # eo pulchrius. nihil salutare
nobis. nihil ornatiū aspectu. mo-
tuq̄ c̄stantius. Qd̄ si mundus unius
non ē d̄s. ne stelle quidē quas tu in
numerabiles indeq̄ numero repo-
nebas. quarū te cursus. equabiles
et̄niq̄ delectabant. Hec me hercule
iniuria. sunt enī admirabili in-
credibiliq̄ c̄stantia. s̄ n̄ om̄a balbe
quę cursus certos i constantis ha-
bent. ea deo potius tribuenda s̄
quā naturę. Quid chalcidico euri-
po in motu identide recipiendo.
putas fieri posse c̄stantius. quid
fretō siciliensi. Qd̄ oceanū feruo-
re. illis in locis europā libiāq̄ ra-
pax ubi diuidit unda. Quid estū
martimū t̄ hispanienses t̄ britanni
ma. et̄q̄ certis tēporibus t̄ acces-
sus t̄ recessus. sine deo fieri non
ne possunt. Vide queso. si om̄is
motus. omniaq̄ quę certis tēporib̄
ordinē suū c̄seruant. diuina dice-
mus. ne tertianas quidē febres
i quartanas. diuinas ēē dicendu
sit. quarū reuersione i motu. qd̄
potest ēē c̄stantius. Sed omniū
talium rerū ratio reddenda est.
qd̄ uos cum facere non potestis.
tamquā in mari confugistis. ad

q̄ sint uersuti.

q̄ callidi.

versuti.

dm̄; iehrisippus tibi acite. ^{dicere} uidebat.
Homo sine dubio uersutus callidus;
Versutos eos appello. quoz̄ celeriter mens
uersatur. Callidos aut. quoz̄ tāquā
manus opere. sic animus usu ec̄allu
it; l̄t ḡ si aliquid ē inquit q̄ homo
efficere n̄ possit. qui id efficit. melior
ē homine. Homo aut. h̄ quz̄ immu
do sunt efficere n̄ potest. qui potu
it ḡ is p̄stat hominibz̄. homine aut
p̄stare quis possit. nisi d̄s. Est ḡ
d̄s. h̄c omnia in eodē quo illa
xenonis errore uersant. quid n̄ sit
melius quid p̄stabilius. Qui d
it naturā rationē interficit. n̄ di
stinguit. adeq̄ si di n̄ sunt. negat
ēē in omni natura quicquā homi
ne melius; id aut putare quēquā
homine. nihil homine ēē melius.
summe arrogantię censet ēē. sit
sanē arrogantis. pluris se putare
quā mundū. At illud n̄ modo n̄
arrogantis. s̄ potius prudentis. in
tellegere se habere sensum rati
onē. h̄c eadē. orationē i canicu
lam n̄ habere. isidorus pulchra
sit. intellegamus eā dominis inq̄
edificatā ēē n̄ muribz̄. Sic ḡ mun
dū deoz̄ domū existimare debe
mus. ita p̄sūs existimare. si illū
edificatū. n̄ quēadmodū docebo
ana. tura confirmatū putarem;

At enī quz̄ apud xenosomē socrates.
unde animā arripuerim? si nullus fue
rit immundo. ego quz̄o unde orati
onē. unde numeros. unde cantus. nisi
ū loqui solē cū luna putam. cū p̄pi
us accesserit. aut ad harmoniā cane
re mundū ut p̄thagoras existimat.
naturę ista sunt balbe. naturę. n̄
artificiose ambulantis. ut ait xeno.
Qd̄ quidē quale sit iā uidebimus.
Somnia scientis. agnatis motibus
mutationibz̄ suis. itaq̄ illa m̄ place
bat oratio. de ueruentia osensuq̄ na
turę. quā quasi cognatione continua
tam cōspirare dicebas. illud n̄ p̄habā.
qd̄ negabas id accideret potuisse. n̄
ea uno diuino spū stineretur. illa
ū coheret ip̄manet naturę uiribus.
n̄ deoz̄. Istiq̄ in ea iste quasi osensus.
quā s̄ impathiā greci uocant. sed ea
quo sua sponte maior ē. eo minus
diuina ratione fieri existimanda
ē. illa aut quę carne ades adfere
bat. quēadmodū dissolutas. Simul
lum corpus immortale sit. nullū
ēē corpus sēpiternū. corpus aut
immortale nullū ēē. ne induci
dū quidē. nec q̄ diuini dista
hi ueri possit. cūq̄ omne ani
mal patibile naturā habeat.
Nullū est eoz̄ qd̄ effugiat acci
piendi aliquid extrinsecus. idē

quasi ferendi & patiendi necessitate. Et
si omne animal mortale ē. immortale
nullū ē. Ergo tade si omne animal scire
ac diuidi potest. nullū ē eorū indiuiduū.
nullū ^{eternū}. Atqui omne animal ad acci-
pienda uel externa & fruenda paratū est.
Mortale igitur omne animal idissolubile & indi-
uiduū sit necesse ē. ut enī si omnis cetera
comutabilis ēēt. nihil ēēt certū. q̄ cō-
mutari nō posset. Itē nihil argenteum
nihil generū. si comutabilis ēēt natura
argenti rerū. Similit̄ igitur si omnia que
sunt. equib; cuncta constant. mutabilia
sunt. nullū corpus ēē potest nō muta-
bile. Mutabilia autē sunt illa. ex quibus
omnia constant. ut uobis uidetur. Omne
igitur corpus mutabile ē. At si ēēt ^{corpus} omne
aliquod immortale. nō ēēt omne mu-
tabile. ita efficitur. ut omne corpus
mortale sit. Et enī omne corpus. aut
aqua aut aer aut ignis aut terra ē.
aut id quod ē ceterū ex his. aut ex aliqua
parte eorū. Horū autē nihil ē quin in-
tereat. nā ītēnū omne diuidit̄. ihu-
mor ita molle ē. ut facile p̄mi col-
lidiq; possit. Ignis uero aer om̄ pul-
su facillime pellit̄. naturaq; celeris.
ē maxime idissipabilis. p̄terea q̄ omnia
hec. Tum int̄cunt. cū innaturā ali-
ā ouertunt. qd sit. cū terra in aquā
se uertit. & cū ex aqua oritur aer. ex
aere ether. Cumq; eadē uicissim

terro cōuertunt. qd si ea int̄cunt. equib;
constet omne animal. nullū ē animal
septernū. ut hec omnia. mus.
tam animal nullū inueniri potest.
qd neq; natū unquā sit. neq; sit
futurū. Omne uero animal. sensus h̄t.
sentit igitur calida & frigida & dulcia et
amara. nō potest ullo sensu iocunda ac-
cipere. nō accipere otaria. Si igitur uolup-
tatis sensum capiat. doloris etiā capiat.
Qd autē dolore accipit. id accipiat
etiā interitū necesse ē. Omne igitur ani-
mal. ostendū ē ēē mortale. p̄terea
si quid ē q̄ nec uoluptate sentiat
nec dolore. id animal ēē nō potest. Sin
autē q̄ animal ē. id illa necesse ē sen-
tāt. igitur ea sentiat nō potest ēē eter-
nū. & omne animal sentit. Nullū igitur
animal septernū ē. p̄terea nullū potest
ēē animal. in quo appetitio sit ide
dinatio naturalis. Adpetunt autē
que scdm naturā sunt. declinan-
tur otaria. & omne animal adpe-
tit quēda. & fugit aquib; dā. q̄ aut
refugit id contra naturā ē. igitur est
contra naturā. id h̄t uel int̄mendi.
Omne igitur animal int̄cāt necesse ē.
innumerabilia s̄. ex quib; effici cogi
q̄ possit. nihil ēē q̄ sensū habeat.
quin id int̄cāt. Et enī ea ipsa que
sentiant. ut frigus. ut calor. uolu-
ptas. ut dolor. ut cetera cū am-

Appetito
Declinatio

plificata sunt. inanimant. nec ullum
animal ē sine sensu. Nullū g^o ani-
mal. etiam ē. etiam aut simplex:
natura animantis. ut t^{ra}ena sit uel
igneā t^{ra} animalis t^{ra} humida. qd qua-
le sit. ne intellegi quidē potē. aut
creū ex pluribus naturis. quarū su-
um quēq^{ue} locū habeat. quo naturę
ui effert^{ur}. alia infimū. alia sūmum.
alia mediū. Hęc ad qdā tēpus cohe-
rere possunt. semp aut nullom pō-
sunt. Necesse ē enī. insui quēq^{ue} locū
naturā rapiatur. Nullū g^o animal
ē sempiternū. p^{er} omnia uī balbe so-
lent ad ignē uim referre. heraclitū
ut opinor sequentes. Quē ipsum
nō omēs interpretant^{ur} unom. qm qd
diceret. q^{ui} intellegi noluit. omittam^{us}.
Vos aut^{em} ita dicatis. omne uim. ē ignē.
Itaq^{ue} inanimantis cū calor defecerit.
tū interire. in omī natura rerū id
uiuere. id ungere. q^{ui} caleat. Ego aut^{em}
nō intellego. quom calore extincto
corpora intant. nō intereant humo-
re aut spū amisso. p^{er}terā cū inter-
eant etiā nimio calore. Quā ob rē.
id quidē cōmune ē de calido. ue-
rum tamen uideamus extā. ita uul-
tas opinor. nihil ē animal extm
secus innatura atq^{ue} mundo. p^{er}ter
ignē. qui magis. quā p^{er}ter animā.
Vnde animantū quēq^{ue} oster anu-

mus. ex quo anima d^{icitur}. quom aut^{em} hoc q^{ui}si-
ocedatur sumtis. nihil ē animū nisi
ignē. Probabilius u^{ero} uidet^{ur}. tale qdā ē
animū. ut sit exiguū atq^{ue} anima tēper-
tū. Qd si ignis ex sese ipse animal ē. nul-
la se alia admittente natura. quō is cū
in corpore n^{ostro} efficit ut sentiamus.
nō potest ipse ē sine sensu. rursus ea-
dē dici possunt. Quicqd ē nō qd sensū
habeat. id necesse ē sentiat inolup-
tū et dolore. ad quē aut dolor
ueniat. adeundē etiā interitū ue-
nit. ita fit. ut ne ignē qdē efficere
possint eternū. Quidē nō eisde uob
placet. omne ignē p^{er}stus indigere.
nec p^{er}manere ullom posse. nisi a-
latur. Alii aut^{em} solē lunā. reliqua
astra. aquis^{alia} dulcibus alia marinis.
eāq^{ue} causā cleantes adfert. cur
se sol referat. nec longius p^{er}grediāt^{ur}
solstitiali orbe. atq^{ue} brumali. nec
longius discedat acibo. hoc totum
quale sit. mox. nunc aut^{em} eludat
illud. qd interire possit. id eternū
non ē natura. Ignē aut^{em} interitu-
rum ē. nisi alāt. nō ē g^o natura
ignē sempiternū. quale aut^{em} d^{icitur} in-
tellegere nos possumus. nulla
uirate p^{er}ditū. Quid enī. prudenti-
ā ne dō tribuemus. quę astat ex
scientia rerū bonarū et malarū.
et nec bonarū nec malarū. cū mali-

nihil ē. nec ēē potest. Quid hunc opus
ē. delectu bonorū. imulor. quid autē
ratione. quid intelligentia. quib' utim'
ad eā rē. ut aptis obscura adsequamur.
At obscurū dō nihil potest ēē. nā iusticia
quę suū cuiq; distribuit. qđ paret ad
deos. h' omniū & societas. i' cōmunitas.
ut uos dicatis iusticiā p'ceat. Tempe-
rantia autē cōstat ex p'p'et' mittendis uo-
luptatib' corporis. cui si locus in celo
ē. ē etiā uoluptatib'. Nā fortis deus
intellegi qui potest. in dolore. an in la-
bore. an in periculo. Quę dñi nihil
attingit. nec ratione g' utimur. nec uir-
tute ulla p'ditū dñi intellegere qui
possimus. Nec ū uulgi atq; imperitorū
insectiā despiciere possum. cū ea cōside-
ro qđ dñr astrois. Sunt & illa imperitorū.
p'iscē siri uenerant. omē fere genū
bestiarū ēgypti cōsecraverunt. lā uero
ingrecia multos habent ex hominib'
deos. alabandū alabandi. tenedi-
tinnen. leucotheā quę fuit ino. et a'
palemonē filiū. cuncta grecia her-
culē. ēsculapiū. trindaridas. romu-
lum nr̄m. aliosq; cōpluris. quos qđ
nouos i' adscriptos cūes in celū
receptos putant. Hec g' indocti.
quid uos philosophi qui meliora
omisso illa. sunt & p'dita. sit sa-
ne dñs ipse mundus. hoc credo il-
lud ēē sublimē cūdens quē in

uocant omēs ioue. Quare g' pluris
adiungimus deos. Quanto autē eorū ē
multitudo. in quide sine multis uidetur.
Singularis & stellas. numeras deos. eosq;
aut beluarū nōē appellas. ut caprā ut
lupā. ut taurū. ut leonē. aut rerū ina-
numarū. ut argo. ut arū. ut coronā. sed
ut hec cōcedant. reliqua qui tandē non
in cōcedi. s' omnino intellegi possunt.
cū fruges cererē. uinū liberū dicimus.
genere nos quide sermonis utimur
usitato. S' inter h' quē tam amantē ēē
putas. qui illud quo uestitur. dñi cre-
dat ēē. Nā qđ ab hominib' puenisse
dicis ad deos. tu reddes rationē. quē ad
modū id fieri potuerit. aut cur fieri
desierit. i' ego discā libenter. Quom-
nunc quide ē. n' uideo. quo pacto ille
cui in monte in oeta eo illatē lapides
fuerunt. ut ait accūs. in domū p'cer
nā patris ex illo ardore puenit.
quē tam homerus apud inferos
ueniri facit abulice. sicut ceteros
qui excesserant uitā. quāquā quē
potissimū herculē colamus scire
sane uelim. pluris & tradunt nobis.
hu qui interiores scrutantē i' recon-
ditas litteras. antiquissimū ioue na-
tū. s' itē ioue antiquissimo. Nā
iouis quoq; pluris. in p'p'et' grecę
litteris inuenimus. Ex eo g' i' ly sico.
est is hercules. quē cōsecrauisse cū

Multri ioues.

Multi hercules.

appolline de tripode accepim⁷. alter⁷ ē
ditur nullo natus egyptius. quē aunt fr
guas literas conscripisse; tertius ē exidis
dignis. cui inferas adferunt; cui quar
tus iouis ē asteris laton⁷ sororis. qui
viri maxime colitur. cui charagine
filiam ferunt; Quantus inuidia. qui
belus d^r. sextus hic. qui exalemena
quē iuppiter genuit. s^r tertius iuppiter.
qm ut iā docebo. plures ioues etiā ac
cipimus. Quando n^o me in hunc locū
deduxit oratio. docebo meliora me
didicisse de colendis diis immorta
libus iure pontificio. imortē maiore.
Capedunculis his quas numa nobis
reliquit. de quib⁹ nulla aureola o
ratuuncula dicit leuius quā rationib⁹
storcorū. Si enī uos sequar. dic q^dda
respondeā qui me sic roget. si di sunt.
sint etiā nymphę deę. Si nymphę. pan
ci etiā isatiri. hi aut n^o sunt. ne nym
phę deę quidē. Igit^r. ut eisu⁹ templa
sūt publice uota idedicata. nec cete
ri q^dde g^o di. quę tēpla sunt dedica
ta; Age porro. iouē ineptum d^m
numeras. g^o etiā orcus frater eorū
d^r. illi qui fluere apud inferos di
cuntur. acheron. cocthus. p^ris
flegethon. tū charon. tū cerberus.
d^r putandi. At id quidē repudian
dū. ne orcus quidē. Igit^r. q^d dicitur.
Ergo de fratribus. hęc curncades. ue

Capedunculis.

bat non ut deos tolleret. Quid n^o philosofo
minus auerens. s^r ut storicis nihil de dis ce
plicare omitteret. itaq⁷ insequetur. q^d
enī aiebat. Si hi sūt sunt innumero deę.
nū de patre eorū saturno negari potē.
quē uulgo maxime colunt adocciden
tē. Qui sūt d^r. patre quoq⁷ eius celū.
et d^m ostendū ē. Q^d si ita ē. celi q^d
parentes. di habendi sunt p^rter idies.
eorūq⁷ sūt isorores. quia genealogus
antiquis sic nominatur. amor. dolus.
modus. labor. inuidia. fatū senectus.
mors. tenebrę. miseria. querela. gratia
fraus. pan. ita. parte. hesperides. som
na. quos omīs. et nocte natos ferunt.
Aut g^o hęc monstra p^rbanda sūt. aut p^r
ma illa tollenda; Quid appollinem.
uulcanū. mercuriū. ceteros. deos et
dices. de hercule. sculapio. libero. ca
store. polluce dubitabis. Et hi qui
de colunt sūt atq⁷ illi. apud quos
da etiā multo magis. Ergo hi da sunt
habendi. mortalibus nati matribus.
Quid aristeus. qui olius d^r inuentor.
apollinus filius. theseus q^d neptunū
reliqui quę patres di n^o erūt indeorū
numero. Quid quę matres. Opina
etiā magis. s^r n^o inuere ciuili qui
ē matre libera liber ē. Itē iure na
turę. qui da matre ē. d^r sit neces
se est; itaq⁷ achillemas trypalines
insulam scissime colunt; Qui sūt d^r

est. ior phœus i theſeus di ſunt. muſa
matre nati. niſi forte martium nupti
tenuſ ante ponunt. Si hi di n̄ ſunt q̄
nuſquā. colunt. quom̄ illi ſt. Vide g.
ne uirtutib hominū iſti honores ha
beant. n̄ immortalitatibus. qđ tuq̄
q balbe uirſus eſ dicere. Quom̄ autē
poteſ. ſilatonā deā putat. heccatē
n̄ putare. quē matre aſteria ē ſoro
re latone. an hęc quoq̄ dea ē. Vidi
muſ enī eiſ ariet delubraq̄ ingreſſa.
ſin hęc dea ē. cur n̄ eumenideſ. quē ſi
deſ ſunt. quarū i atheniſ fanū ē. i a
pud noſ ut ego interptor lucuſ. ſu
nē deſ ſunt. ſpeculariticeſ credo et
iudiceſ facinorū iſcederit. q̄ ſi taleſ
di ſunt. ut rebus humaniſ interſint.
natio qđ dea putanda ē. cui cū ſana
circumuiſ. in agro ardettino rē di
uinā facere ſolemuſ. quē quia par
tuſ matronarū tuetur. an aſcen
tibuſ natio nominata ē. ea ſi dea ē.
di om̄ſ illi. qui cōmemorabantur
ate. honor. fideſ. meſ. recordia. Ergo
etiā ſpeſ. moneta. om̄a quēq̄ cogita
tione nobiſmetipſiſ poſſumuſ ſin
gere. Quod ſueri ſimile n̄ eſt. ne
illud quide ē. hęc unde fluxerunt.
qđ aut dicuſ. ſi di ſt illi quos colim̄
i accipimuſ. cur n̄ eodē ingere
ſetapim̄ ſimq̄ numere muſ. Qđ ſi ſa
cimuſ. cur barbaror̄ deoſ repudie

muſ. Boueſ ḡ i equoſ. ibiſ. accipiteſ.
aſpidat. crocodilloſ. piſceſ. caneſ.
lupoſ. faeliſ. multat p̄ta beluaſ.
indeorū numerū reponemuſ. quē ſi
reiciamuſ. illa quoq̄ unde hęc nati
ſunt reiciamuſ. qđ deinde ino dea
dicetur. Et leucothea agreciſ. ano
biſ matrona dicetur. cū ſit catm̄ ſi
lia. circē autē ipaſiphe. i. p̄ſide.
oceanu filie. nate patre ſole. in
deorū numero n̄ habebunt. quā
quā circē quoq̄. coloru nr̄i caſcen
ſeſ religioſe colunt. Ergo hanc deā
ducuſ. quid me deſ reſpondebiſ. quē
duobuſ auiſ ſole i oceano. i. patre
matrī dila p̄corata ē. quid huiuſ
abſurdo ſit. qui ē apud paciunum
egilaciſ. p̄ illud nom̄ ueterū lite
riſ uſitatuſ. Qui ſi di n̄ ſt. uere
or quid agatino. hęc enī om̄ia
ex eodē fonte fluxerunt. an amphi
ariuſ erit dſ i trofoniuſ. nr̄i qđ de
publicanu. cū cēt agri in boetia deor̄
immortalū excepti lege cenſoria.
negabant immortalis eē ulloſ. qui
aliquando homineſ fuiſſent. S
ſi ſunt hi di. ē certe erictheuſ.
cui atheniſ i delubru uidimuſ
i ſacerdotē. quē ſi dñm facimuſ.
quid aut de codro dubitare poſſu
muſ. aut de ceteriſ. qui pugnan
teſ p̄ patrie libertate ceciderunt.

Publunum

t

quod si probabile non ē. ne illa quidem
superiora unde hec manant pbanda sunt.
atq. in plerisq. ciuitatibus intelligi po-
test. augende uirtutis gratia. quo liben-
tius rei p. causa. periculū adiret optimi
quisq. uiror. fortū. memoriā honore
deorū immortalium cōsecrati. Ob ea
et ipsam causam. erictheus athenis
filiusq. eius innumero deorū sunt. iteq.
leo natiō ē delubrum athenis. qd leo cho-
rion nominat. alabandens. et quidem.
sanctius alabandū colunt. a quo ē uis
illa cōtra. quā quēquā nobiliū deorū.
apud quos. nimirum stantonius
ut multa. cū quidā ei molestus. ala-
bandū dñm ēē cōfirmaret. herculem
negaret. q. inquit m. alabandus. tibi
hercules sit iuitus. Illa autē balbe.
quē tu acelo astrisq. ducebas. quā
longe seruant. nū uidet. solē deū ēē
lunāq. quorū alterū apollinē greci.
alterū dianā putant. q. si luna dea ē.
q. etiā lucifer. ceteriq. errantes. nime-
rū deorū obtinebunt. Legitur etiam
inerrantes. cur. autē areis species. non
indeorū numero reponat. Est enī
pulcher. iobea specie quia causā
habeat admirabile. thaumante dñ
ēē nata. Cuius si diuina natura ē.
qd facies nubibus. arcus et ipse. e-
nubibus efficitur quodā m. colorat.
quarū una etiā centaurorū peperis

se dñ. quod si nubes indeos reuuleris. refe-
rende certe erunt tempestates. quē p. r.
nubibus cōsecrati sunt. Ergo imbres. numbi.
pcelle. turbines. diu putandi. nri quide
duces. mare ingredientēs. immolare ho-
stia fructibus cōsueverunt. tam sic cetera a-
gerendo. ita enī dicebas. terra ipsa dea ē.
ita habetur. quē ē enim alia tellus. sin-
terra. mare etiam. quē neptunū ēē di-
cebas. q. i flumina et fontes. itaq. i fon-
tis delubrum. mardo excorsica dedicauit.
i inaugurū patione. iobernū. spmonē.
anemonē. nodinū. alia p. pinguorū flumi-
nū nōa uidemus. Ergo hoc. aut in-
mensū serper. aut nihil horū recipiem.
nec illa infinita ratio supstitionis pba-
bitur. Nihil q. horū pbandū ē. Dicam
q. balbe. oportet. cetera illos etiā. quib.
deos ex hominū genere incelū trans-
latos. n. re. sed opinione ēē dicunt. q.
auguste omēs scēp ueneramur. Princi-
pio ioues tres numerant. huius qui the-
ologi nominantur. ex quib. p. m. uim
i secundum. natos. marchadia. alterū
parte ethere. ex quo etiā p. serpina
nata ferunt. liberū alterū patre ce-
lo. qui genuisse minerū dñ. quā p. n.
cipe inuentrice belli ferunt. Tertiū
creant. an. saturni filiū. cuius in il-
la insula sepulchrum ostenditur. di-
oscorē etiā apud graios. multā mo-
dis nominantur. p. m. tres. qui ap

pellantur anactes. athenis ex rege ioue an-
 aequissimo ipserpina nati. tityopatru seu
 bulcus. dionysius. sed ioue tertio nati et
 leda. castor. ipollux. Terti dñr annulli.
 alca. melampus. omolus. atrei filii. qui pe-
 lope natus fuit. iā mus. quatuor pñe.
 nat. ioue altero. nata etheximoneoede
 archemelere. sed ioue tēio. i. m. nemo
 sine pñe. noue tertio ioue. tertio pe-
 ro nat. i. amio. qñ pieridas. i. plerā
 solon. poet. appellare. idē nomimb
 i. eode numero. quo pñe superio-
 res. cūq. tu solē quia solus ēē appel-
 latū ēē dicat. soles ipsi quā multi a
 theologis pferunt. Vnus ex ioue
 natus. nepos etheris. alter imperione.
 tertius uulcano nli filio. cuius urbem
 egypti uolunt ēē eam. quē elopolis
 appellatur. Quartus is. quē heros
 tēporibus acanto. rhodi peperisse dñr.
 u. si cameri tanderhodi. Quintus. qui
 colchis fertur. etā i. curā pcreauisse.
 vulcani nē cōplures. pñus celo natus.
 ex quo i. mineria. apollinē eū cuius
 intetela athenas antiqui historici
 ēē uoluerunt. Sed i. minilo natus. o-
 pas. ut egypti appellant. quē custo-
 de ēē egypti uolunt. Tertius exte-
 ro ioue. i. iunone. qui lemmi fabricę
 traditur pñisse. Quartus merima-
 lis natus. qui tenuit insulas ppter
 siciliā. quę uulcanis nominabant.

mercurius unus. celo patre. die mane
 natus. cui obsecutus excitata natura
 traditur. q. aspectu pserpine como-
 tus sit. Alter foronidis iuuentis
 filius. hñ qui sub terris habetur idē
 trofonius. tertius ioue tertio nat.
 imata. ex quo ipoenedopa. pana
 natū ferunt. Quartus nilo patre.
 quē egypti nefamis habent nomi-
 nare. Quintus quē colunt fenecę.
 qui argū dñr interemisse. obeaq.
 causam egypto p fugisse. atq. egypti
 leges. tradidisse. Hunc egypti the-
 rn appellant. eodeq. nō ēē anni pñ-
 mus mensis apud eos uocat. sculapi-
 orū pñus apollinis. quē archades
 colunt. qui speculū inuenisse. pñq.
 uulnus dñr obligauisse. sed sed mer-
 curi frater. u. fulmine percussus. dñr
 humatus ēē cñnosurus. Tertius arsip-
 pitarione. qui pñus purgationem
 alui. dentisq. euulsionē. ut ferunt
 inuenit. Cuius marchadia n. longe
 alusio flumine. sepulchrū i. lucus.
 ostendit. apollinū antiquissimus. u.
 quē paulo antea euulcano natū ēē
 dixi eustode athenarū. Alter coriban-
 tis filius natus incerta. cui de illa
 insula cū ioue ipso certamen fuis-
 se traditur. Tertius ioue tertio nat.
 ilatona. quē i. pboreis delfos fer-
 aduenisse. Quartus marchadia quē

archades nomine appellant. q̄ ab eo
se leges fere accepisse. Dunt nē plu
res. prima iouis ipserpine. quę
permatu cupidine genuisse dr̄. secta
notior. quā ioue tertio ilatona na
tam accepimus. tertia opat̄ cupis
tradit. glauce matre. cā sepe greci
upin p̄mo nomine appellant;
Dionysos multos habemus. Primus
iouis ipserpina natu. sectm nalo.
qui niam dr̄ intemisse. tertiu ca
prio patre. eūq̄ regē asie p̄fuisse
dicunt. cui abazaca īstituta;
Quartū ioue iluna. cui sacra orfi
ca putant̄ efici. Quintū n̄ so natu.
rethione. a quo trieterides statunt̄
putant̄. uenut p̄ma celo idie nata.
cui elide delubru uidimus. altera
spuma portata. ex qua imercuro
cupidine sectm natu accepim.
Tertia ioue nata idiana. quę nup
sit uulcano. p̄ exca im̄ge natus
anteneros dr̄. Quarta s̄ria or
roq̄ accepta. quę astarte uocatur.
quā adonidi nupsisse p̄ditū ē.
minetua p̄ma. quā apollinis
matre supra diximus. secunda
orta nilo. quā egypti salacae
colum. tertia illa quā a ioue
generata supra diximus. quarta
ioue nata i coruse occani filia.
quā archades coriam nominant.

iquadrigarū inueniunt̄ ferunt. Quarta
pallantis. quę patre dr̄ intemisse. ur
guitate suā uiolare conante. cui pennu
rū talana adfigunt. cupidio p̄m mer
curio idiana p̄ma natus dr̄. sects
mercuro iuenero secta. Tertius quide
ē anteneros matre iuenero tertia. atq̄
hec quide ī eimodi. exuere grege fa
ma collecta sunt. quibus intellegis
resistendu ē. ne turbent̄ religionē.
un̄ aut̄ n̄m̄ hec̄ refellunt. uerū etiā
confirmant interpretando. quorū sum qd̄
q̄ p̄neat. s̄ eo iā unde huc digressi
sum̄ reuertamur. Num censet̄ igit̄.
subliore ratione opus ē adhuc
refellenda. Nā mentē. fidē. spē. uir
tutē. honorē. uictoriā. concordiam.
salutē. ceteraq̄ eimodi. rerū uiri
habere uidemus. n̄ deorum. aut̄
in nobismet ipsis uis. ut mens. ut spes.
ut fides. ut uirtus. ut concordia. aut
optandę nobis sunt. ut honor. ut sa
lus. ut uictoria. quartū rerū uirtutē
uideo. uideo etiā ascripta simulacra;
Quare aut̄ in his uis deos insit. tum
intellegā cū cognouero. quo ingene
ret maxime ē fortuna numeranda;
Quā nemo ab inconstantia ī temerita
te se iungit. quę digna certe n̄ sunt
deo; lam̄ ū quid uos illa delectat ex
plicatio fabularū. īenodatio nomi
num. exsecrū a filio celum. uinctū

indem a filio saturni. Hec talia generis
eidem. ita defendis. ut huius qui ista
finxerunt. non in infam. sed etiam fuisse
sapientes uideant. Inenodandis autem
nominibus. quod mirandum sit laboratis. Sa-
turnus quia se saturat annis. maioris
quia magna uertit. mineria quod minu-
it aut quod minatur. uenus quod uenit ad omnia.
ceres agerendo. quia piculosa consuetudo.
multis et nominibus hereditas. Quid uer-
ioui facies. quid uulcano. Quamquam quoniam
neptunum anando appellatum putas.
nullum esse nomen. quod non possis una lite-
ra explicare unde dictum sit. In quo quod
magis tu in nature usus es. quam ipse
neptunus. magnam molestiam suscepit
et minime necessariam. Primus zeno.
post cleantes. deinde chrysippus. con-
menticiarum fabularum reddere rationem.
uocabulorum cur quidque ita appellatum
sit causas explicare. quod cum factis. illud
perfecto consistimus. longe aliter se habere.
atque hominum opinio sit. eos
et quod diu appellant. rerum naturas esse. non
figuras deorum. qui tantus error fuit.
ut perniciosus etiam rebus. non nomen deorum
tribueret. sed etiam sacra constituerentur.
et ebrietas et sanum in palatio recte. larum et
arum male fortune. aequilibris consecrata
uidemus. Omnis ergo talis philosophia.
appellatur error. ut cum de diis immorta-
libus disputemus. dicimus digna

diis immortalibus. de quibus habeo ipse
quid sentiam. non habeo autem quid tibi
adsentiar. neptunum esse diem. animi
cum intelligentia per mare pertinentem.
idem de cerere. ista autem intelligentia
aut maris aut terre. non modo com-
prehendere animo. sed ne suspicionem quod
possum attingere. Itaque aliunde in-
querendum est. ut et deos. iquales sint
diis. discere possim. qualis tu eos esse
uis. uideamus ea quae secuntur. Primum.
deorum prudentia mundus regatur.
deinde consulant ne de rebus huma-
nis. Hec enim mihi extrema partitione
restant duo. de quibus si uobis uidetur.
accuratius differendum puto. Minus
inquit uelleus ualde uidetur. Nam
imajora expecto. et his quae dicta sunt.
uehementer adsentior. Tum balbus
interpellare inquit cotta nolo. sed su-
memus tempus aliud. efficiam pro-
fecto ut fatear. Sed nequaquam istuc
ista abiit. magna inest certatio. Nam
ut ego illis supplicare tanta blan-
di loquentia. in uobis parum ratio-
nari uidetur. et sibi ipsa nefariam
pestem machinari. illud uero quam cal-
lida ratione. qui uult quod uult.
ita dat sceleris ut opera dabit. quic-
uersus omnium seminator malorum.
Ille transuersa mente mihi hodie
tradidit repagula. quibus ego etiam

9
omne reducta. atq; illi pnie dabo. m
merores. illi lucu. extu illi. exluim.
Hanc uidelicet ratione. qua uos diu
no beneficio homini solu tributam
dictis. bestie n habent. Videsne q qnto
munere decet simus affecti. atq; eade
medra patre patriaq; fugiens. post
qua pater adppinquit. iaq; poene
ut comprehendat parat. pueru intera
obtruncat. mebraq; articulan diu
dit. p q agros passim dispgit corpus.
id ei grtia. ut du nati dissipatos art
captaret parens. ipsa intera effugeret.
illu ut metor tardaret sequi. sibi sa
lutare ut familiari pareret parricidio.
huc ut sedis. sic ne ratio quide defuit.
quid ille funestas epulas fratri cop
rans. nonne uersat huc illuc cogi
tatione ratione. Maior m moles.
maius miscendu e malu. qui illi
acerbu cor etunda iopma. nec tm
ille ipse e pretereundus. qui n sat
habuit coniuge inlexe instupru.
de quo recte iugissime loquitur
atreus. quod re infuma. sumu eeat
bitior periculū. matres coinquinari
regias. contaminari stirpe. admisceri
genus. adid ipsu qua callide. qui
regnu adulterio qugeret. Addo
inquit huc q m portentos cele
stu pat pdigiū misit. regni stabi
liment mei. agnu mperuclis auna

4
clarum coma. que quenda dant thve
stem cleper. ausu ee egregia. aqua inre
adutrice coniuge cepit sibi. uidetne
summa inpbitate usus. n sine suma
ee ratione. nec u scena solu refertae
his sceleribus. s multo uita comunis
poene maiorib. sentit domus unus
cuiusq. sentit foru. sentit curia. ca
pus. socii. puinci. ut queadmodu
ratione recte fiat. sic ratione pec
cetur. alteruq; rapuicis iraro. alte
ru isemp i plurimis. ut satius fu
eret nulla omnino nobis adis im
mortalibus data ee ratione. qua
tanta cu pnie data. ut uinu egroti
q pdest raro. nocet sepissime. me
lius e nadhibere omnino. qua
spe dubie salutis inapta pnie
em incurtere. sic haud scio. an
melius fuerit. humano generi
motu istu celere cogitationis acu
men. sollertia qua ratione uoca
mus. quo pestifera sint multas.
admodu paucis salutaris. n dari
omnino. qua tam munifice et ta
large dari. qua obre. si mens uolup
tasq; diuina. id esto osuluit homi
nibus. quod hui e largita ratione.
his solis osuluit. quos bona ratione
donauit. quos uidermas simodo ul
li sint. ee ppaucos. Non placet aut
paucis adis immortalibus ee osultu.

Sequitur g. ut nemini ⁷subitu sit huius
loco. sic soleat occurrere. n̄ idcirco
n̄ optime nobis adis eē p̄uissim. qđ
multi eorū beneficio. puerse. utren-
tur. etiā patrimoniū multos male-
ita. nec ob eam causam eos benefi-
ciū apatribus nullū habere. quā
istuc negat. aut que ē in collatio-
ne ista similitudo. Nec enim her-
culi nocere diang. ita uoluit. cū
ei tunica sanguine centauri tin-
ctam dedit. nec p̄desse phere-
iasonū. qui gladio uonica eius ape-
ruit. quā sanare medici n̄ potuerant.
Multi enī r̄ cū ob eē uellent. p̄fuerunt.
r̄ cū p̄des. offuerunt. Ita n̄ sit ex eo
qđ datur. ut uoluntas eius qui de-
derit appareat. nec si is qui accepit
bene uitatur. idcirco is qui dedit. a-
mice dedit. Quē enim libido. quē
auaritia. qđ facinus. aut suscipitur
nisi osilio capto. aut sine animi
motu r̄ cogitatione. idē ratione p̄-
ficiatur. Nā omnis opinio. ratio est.
r̄ quidē bona ratio. si uera. Mala aut.
si falsa ē opinio. p̄acto tantū ratione
habemus si modo habemus. bonā
aut ratione aut n̄ bonā. anobis. n̄
enī ut patrimoniū relinquatur. sic
ratio ē homini beneficio deorū da-
ta. Quid enī potius hominib. du-
derit. si huius nocere uoluissent.

Inuultis autē intemperantē. timidi-
tatis. quē semina essent. si huius uicis
ratio n̄ subeēt media. Modo iareu
cōmemorabat. anobis. heroues p̄sonē
intra subductaq. ratione nefaria sce-
lera meditantis. quid leuitates co-
mice. Parūne semp. in ratione uer-
santur. parūne subtilit. disputat
ille in eunuchis. Quid g. faciā. exdu-
sit. reuocat. redeam. n̄ si me obsefer.
Ille uero in^{fin}tebatur. academicorū mo-
re. cū commune opinionē. non
dubitat pugnare ratione. qui ma-
more sumo sumaq. inopia. suaue-
eē dicit. parentē habere auarū. in-
lepidū. in liberos difficile. qui te-
nec amet. nec student tui. atq. huius
incredibili sententia. p̄tunculas sug-
gerit. aut tu illū fructū fallas. aut
p̄teritis. auertas aliquod nom. aut p̄-
seruulū p̄tuncas p̄uidū. postremo
ap̄arto patre qđsumas. quanto dī-
sipas libentius. idēq. facile libera-
le patre. incomodū eē amanti si-
lio disputat. quē neq. quo pacto
fallā. neq. ut inde auferā. nec quē
dolum ad eū aut machinā cōmo-
liar. scio quicquā. ita omnis m̄os
dolos. fallacias. p̄stigas. p̄stret
cōmoditas patris. Quid g. istidoli.
quid machine. quid fallacie p̄-
stigeq. nū sine ratione eē potuit.

t

Opelariū munus deorū. ut formio pos
sit dicere. cedo sene. iā instructa s
mibi in corde consilia omnia. p̄ exa
mus ethero. ueniamus in forū sessū
ite p̄cor. quid. ut iudicetur quita
bulariū incenderit. Quod facinus
occutius. at se quintus silius. splen
didus eques romanus. ex agro piee
no fecisse o sessus ē. qui transcrip
set tabulas publicas. id quoq
l. alenus fecit. cū cyrographū sex
primūq. imittus ē. qd hoc homi
ne sollertius. Cognosce alias q
stiones. auritolo. Sam. iuratiōis
iugurthine. repece supiora tubuli.
De pecunia capta obrē iudicandam.
posteriora de incestu rogatione
perducatū hec cotidiana. uene
na. sic. speculatus. testamentorū
etiā lege noua. questionē. inde
illa actio. ope consilioq. tuo fur
tum aio factū ē. inde tot iudi
cia de fide ablata tutely. man
dati. p̄ socio fiducie. reliqua que
exempto aut uendito aut con
ducto aut locato. ita fide fi
unt. Inde iudiciū publicū rei p̄
uatę lege letoria. inde euerticu
lū malitiarū omnium. iudiciū
de dolo malo. quod. c. aquli
familiaris n̄ p̄tulit. quē do
lū. idē aqulius tum teneri

putat. cum aliud sit similitum. aliud ac
tum. Hanc ḡ tantam adis immortalib
arbitramur malorū semina^{te} ē factū.
Sienū rationē hominibus di dederunt.
malitiā dederunt. Est enī malitia.
uersuta. fallax ratio nocendi. Idem
etiam di fraude dederunt. facinus.
ceteraq. quorū nihil nec suscipi sine
ratione. nec effici potest. Vanā ḡ
ut illa anus optat. ne in nemore
pelio securibus cese. cecidissent abi
enę ad terram trabes. sic istam calli
ditatē hominibus di ne dedissent.
qua p̄ pauci bene utuntur. qui tm̄
ipsi. sepe amale utentibus oppri
muntur. Innumera biles. aut. im̄pbe
utuntur. ut donū hoc diuinū rati
onis. i consiliū. ad fraudem homini
bus n̄ ad bonitatē in p̄tū ē uide
batur. Surgens. idē de hominum
ē istā culpā. n̄ deorū. ut si medicus
grauitatē morbi. gubernator uim
tepestatis accuset. Et sibi quidē ho
munculi. p̄ tm̄ ridiculi. quis enim
te adhibuisset dixerit quispiā. sed
ista non cēt. contra dīm. licet libe
rius disputare. in hominū utrisq. aut
ē culpā. eam dedisse hominibus
rationem. que utriusq. culpāq. exclu
deret. Vbi igitur locus fuit erro
ri deorum. Nam patrimonia
spe bene tradendi relinquimus.

qua possumus falli. dicitur falli qui potuit.
 An ut sol incurram ^{cū} quē foethontē filiū
 sustulit. aut neptunus cū theseus ipso
 lectum perdidit. cū ter optandi anepu
 no patre habuisset potestatem. poeta
 rum ista sunt. Hos autē philosophi
 et volumus. rerū auctores non fabu
 larū. atq; hi tamen ipsi di poetici. si se
 sent preciosa fore illa filius. peccas
 se in beneficio putarentur. si uer
 rum ē aristochuius dicere solebat.
 nocere audientibus philosophis
 his. qui benedicta. male interp
 tarentur. posse enim a sotos ex aristap
 piacerbo se xenonis scola exire. pr
 sus si qui audierunt utrosque essent
 discessuri. qd puerse philosopho
 disputationē interpretarentur. ta
 cere p̄staret philosophis. quā his
 qui se audissent nocere. si es si homi
 nes rationē bono consilio adis
 immortalibus data. infraude ma
 litiā suerunt. n̄ dari illam. quā
 dari humano generi melius fuit.
 ut si medicus sciat. eū egrotū qui
 iussus sit unū sumere. metatius
 sūpturū. statimq; periturū. magna
 sit inculpa. sic uia ista prudentia
 reprehendenda. quē rationē dederit
 his. quos scierit ea puerse et impbe
 usuros. nisi forte dictis eā nescis
 se. Utinā quidē. s̄ non audebitis.

non enī ignoro. quanti eius nomen
 putatis. Sed hic quidē locus. eludi
 iā potest. Nam si stultitia cōsensu om
 nium philosophorū. maius ē ma
 lum. quā si omnia mala et fortu
 ne et corporis ex altera parte po
 nantur. sapientiā autē nemo adse
 quitur. infimmas malis omnes
 sumus. quibus uos optime cōsul
 tū adis immortalibus dictas. Nam
 ut nihil inter ē. utrum nemo
 ualeat. an nemo possit ualere. sic
 n̄ intellego. quid int̄ sit. utrum nemo
 sit sapiens. an nemo eē possit. Ac
 nos quidē nimis multa de re a
 passum ē. telamo autē. uno uersu
 totū locū cōficit. cur di homines
 neglegant. nā si curent. bene bo
 nus sit. male malus sit. qd nē abē.
 debebant illi quidē. om̄es bonos
 efficere. si quidē hominū generi
 cōsulebant. sin idcirco. bonus q̄
 dem certe cōsulare debebant. Cur
 ḡ duos scipiones fortissimos iop
 timos uiros. in hispania penus op
 p̄ssit. Cur maximus extulit filiū
 cōsulare. Cur marcellū hannibal
 intēmit. Cur paulū canne su
 stulerunt. Cur poenorū crudeli
 tati. reguli corpus ē p̄bitū. Cur
 africanū domestici parietes non
 texerunt. Sed hęc uetera italia p

multa ppriora uideamus. Cur auun-
culus mī uir innocentissimus. idēq; do-
ctissimus. p. rutilius in exilio ē. Cur
sodalis mī interfecit domū suę drusus.
Cur temperantię prudentięq; specimen.
ante simulacrū uestę. pontifex ma-
ximus ēq; seculo trucidatus. Cur
ante etiā tot ciuitatis principes ac in-
na intempera. Cur omniū pfidiosissi-
mus. c. mariusq; catulū pstantissima
dignitate uirū. mori potuit iubere.
Dies deficiat. si uolum numerare. quib;
bonas male euenire. nec minus si
cōmemorē. quibus impbis. optime.
Cur enī marius tam feliciter septimū
asul. domū suę senex ē mortuus.
Cur omnium crudelissimus tādū cin-
na regnauit. Addidit penas. phibe-
ri melius fuit. impediriq; ne tot su-
mos uiros interficeret. quā ipsū. ali-
quando penas dare. summo cruci-
atu supplicioq; uariis. homo impor-
tunissimus. perire. Sed quia drusū
ferro. metellum ueneno sustulerat.
illos seruari melius fuit. quā poe-
nas sceleris uariū pendere. duo de
quadraginta dionisius tyrannus
annos fuit. opulentissimę ibentis
sumę ciuitatis. quā multos ante
hunc. in ipso grece flore pissetatū.
at salaris. at apollodorus. penas
sustulit. multas quidē ante crucia-

ti inecit. Et pdonef multa. sepe penas
dant. nec tū possumus dicere. n̄ pluris ca-
ptiuos acerbe. quā pdonef necitos. Anax-
arum democritū. ac p̄rio tyranno ex-
carnificatū accepimus. xenone elec in
tormentis necatū. Quid dicā de societate
cuius mora in lacrimari soleo. L. plato
nem legent. Videtne g. deo iudicio
si uideret res humanas. discrimen eē
sublatū. Diogenes quidē cynicus. di-
cere solebat. harpalū qui temporibus
illis p̄do felice habebatur. ora deos. te
stimonium dicere. quod in illa fortu-
na tādū uiueret dionisius. de quo
ante dixi. cum sanū p̄serpine expi-
lauisset locris. Haugabat stracasas.
isq; cū secundissimo uento cursū teneret.
ridens. uidetne inquit amici. quā bona
adus immortalibus nauigatio sacrilegi
detur. Atqui homo accutus. cū bene
planeq; pcepisset. in eade sententia per-
seruabat. Qui cū ad peloponensum
classē appulisset. insanū uenisset
iouis olympi. aureū ei detraxit ami-
culum. grandi pondere. quo ioue or-
natat em. anubus carthaginensium
tyrannus gelo. Atq; in eo etiā ciuil-
latus ē. estate graue eē aureū ami-
culum. hieme frigidū. eiqlancum
pallium inuertit. cum id eē ad omne
anni tēpus diceret. idēq; esculapi epī-
dauri barbā aureā demā uassit. neq;

enī conueniunt barb. tū ē filiū cum in om-
nibus fanis pater in herbis ēē. iā men-
sas argentis. de omnib. delubris uis
sit auferri. in quibus q. more ueteris
græcie inscriptum ēēt. honorū deorum.
ita se bonitate eorū uellet ducbat. idē
uictorias aureas. i. pateras. coronasq.
simulacrorū porrectis manibus su-
stinebantur. sine dubitatione tolle-
bat. eaq. se accipere. n. auferre dice-
bat. Cū enī stulticiā. a quibus bo-
na p. caremur. ab his porrigentibus
i. dantibus. nolle sumere. eundēq.
ferunt. hec quę dixi sublata de fa-
nis. in forū p. tulisse. i. p. p. conē uen-
didisse. exactaq. pecunia dixisse.
ut quod quisq. asacris haberet. id
ante diem certā in suū q. q. ferret fanū.
ita adimplere. temeritate indeos.
in homines aduinxit iniuriā. Hunc
q. nec olimpius iupp. fulmine p.
cussit. nec g. sculapius misero diutino
q. morbo tabescente intemuit. Atqui
in suo lectulo mortuus. inter rannidi
rogū inlatus ē. eaq. potestate quā
ipse p. scelus erat nactus. quasi iusta
i. legitima. hereditatis loco. filio tra-
didit. in uita In hoc loco uer. stat.
oratio. Videtur enī auctoritate ad-
ferre peccandi. recte uideretur. nisi
uirtutis iuniorū sine ulla diuina
ratione. graue ipsius conscientię pon-

das ēēt. Quia sublata. iacent omnia.
uita nec domus. nec res publica ri-
tione quadā i. disciplina designata
uideretur. si nea nec recte factis p. re-
mia extent ulla. nec supplicia pec-
catis. sic mundi diuina in homines
moderatio p.fecto nulla ē. si nea dis-
crimen nullū ē bonorū i. malorum.
At enī minora diu. negligunt. neq. a-
gellos singulorū. nec utriculas p.
sequuntur. nec si uredo aut gran-
do quip. nocuit. id ioui amādū
tendū fuit. Ne in regnis quidē re-
ges omnia minima curant. sic
enī dictis. quasi ego paulo ante de
fundo formiano. p. rurali sim que-
stus. n. de amissa salute. Atq. hoc
quidē om. mortales. sic hnt. exor-
nas cōmoditates. uineta segetes. oli-
ueta. ubertate frugū i. fructuū. om-
nē cōmoditate p. speritateq. utq.
ad se habere. Virtute aut nemo
unquā acceptā dō reuult. Nimi-
rū recte p. p. uirtute enī iuste
laudamur. i. in uirtute recte glori-
amur. q. n. contingeret. si id donū
adō. n. a nobis haberemus. At uero
aut honoribus aucti. aut re fami-
liari. aut si aliud quippiā nacti
sumus. fortuna boni. aut depulsi
mali. tū dis grās agimus. tū lau-
di nihil nrę adsumptū arbitramr.

L

Hū quis quod bonus uir eet. grās dis-
egit umquā. At quod diues. quod
honoratus. & incolumis. ioueq; opti-
mū i maximū ob eas res appellat.
n̄ q; nos iustos. temperatos. sapien-
tes efficiat. s; quod saluos. incolu-
mus. opulentos. copiosos. Neq; her-
culi quisquā decumā uouit ūquā.
si sapiens factus eet. quā quā pr-
thagoras cū in geometria quiddā
nouū inuenisset. musis bonē im-
molasse dī. s; id quidē n̄ credo.
quō ille ne apollin quidē delio.
hostiā immolare uoluit. ne anā
sanguine aspergeret. Ad rem autē
ut redeam. iudiciū hoc omnium
mortaliū ē. foramā adeo petendā.
ase ipso sumendā ēē sapiētiā.
Quāuis licet menti delubra. iur-
tata. i fidei osecremus. tū hęc
innobis ipsis ita uidemus. specta-
litis. opis. uictorię facultas. adus
expectanda ē. in pborū & pspertates.
sedq; res. redarguunt. ut diogenes
dicebat. uim omnē deę ac pote-
statē; At n̄ numquā bonos excus
habent boni. eos quidē arripim.
at tribuimus quę sine ulla ratione
diis immortalibus; At diagoras
cū samothracā uenisset. atheus il-
le qui dī. atq; ei quiddā amicus.
tu quideos putas humana neglege-

re. nonne anā aduersis extor tabulis
pictis. quā multa uotis uim tēpestatis
effugerunt. in portūq; salui puenerunt.
Ita fit inquit. illi enī nusquā picti sunt.
qui naufragia fecerunt. innariq; peri-
erunt. idēq; cū ei nauiganti. uectores
aduersā tēpestatē timidi ipteriti
dicerent. n̄ iniuria sibi illud accide-
re. qui illū meandē naue recepissent.
ostendit eis in eodē cursu multas a-
lias laborantes. quęsuntq; nū etiā in
his nauibus diagorā uelū crederent.
Sic enī res se habet. ut ad pspertā ad-
uersamue fortunā. qualis sis. aut
quēadmodū uixeris. nihil mēset.
Non anā aduersum inquit omnia di-
ne reges quidē. quid ē simile. Re-
ges enī si scientes ptermittunt. ma-
gna ē culpa. at deo ne excusatio q̄
dē ē inscientię. quę uos pēlare de-
funditis. cū dicatis eā uim deorum
ēē. ut etiā si quis morte poenas sce-
leris effugerit. expectantur ex poenę
alibetis. ac nepotibus. ac posteris;
O mirā equitatē deorū. ferretne cui-
tas ulla latore istiusmodi legis. ut
dēmpnaretur filius. aut nepos. si
pater aut auus deliquisset. Quā-
tamalidarū intūcioni modō para-
retur. Aut quę nā umquā obmor-
tē myrtili. poenas lueridi dabitur
satias suppliti. Vtrū poetę sticos

deparant. anstolici poetis dederunt
auctoritatē. n̄ facile dixerim. Porten-
ta enim abutrisq; i flagitia dicunt;
neq; enī quē hipponactis iambus
leserat. aut qui erat archilochi uersu
uulneratus. adeo inmissum dolore.
n̄ conceptū a se ipso continebat. nec
cū egisti libidine. aut cū paridis
uidemus. adeo causam requirim.
cū culpe poene uocē audiamus.
Nec ego multas egros salute. n̄ ab ip-
so potius. quā ab esculapio
datā iudico. nec lacedemoniorū
disciplinā. dicā unquā quā aba-
polline potius. sparte quā alicur-
go datā. Critolaus inquit euerat
corinthū. carthagine asdrubal.
hi duo. illos oculos maritumq; ore
effoderunt. n̄ utatū aliqui. quem
omnino irasci posse negatis dī.
at subuenire certe potuit. i consen-
suare urbis tantas atq; talis. Vos
enim ipsi dicere soletis. nihil ē.
qd̄ dī efficere n̄ possit. i quidem
sine labore ullo. ut enī hominū
membra. nulla attentione. mente
ipsa ac uoluntate moueant. sic
numine deorū omnia fingi moue-
ri. mutariq; posse. neq; id dicatis
sup̄sticiose atq; auulter. s̄ phisica
ostantq; ratione. Materia enim
rerū. ex qua iniqua omnia sunt.

totam ēē flexibile i cōmutabile. ut
nihil sit quod n̄ ex ea quāuis subi-
to fingi ueritq; possit. eius autē
uniuersē ficticē i moderatice di-
uinā ēē p̄uidentia. hęc ḡ quocūq;
se moueat. efficere posse quicqd̄
uelit. itaq; aut nescit quid pos-
sit. aut negligit res humanas.
aut quid sit optimū n̄ potest iu-
dicare. n̄ curat singulos homi-
nes. non mirū. nec ciuitates qui-
dem. non eas ne nationes quidem
i gentes. Quod si has etiā contēpnet.
quid mirū ē. omē ab ea genus hu-
manū ēē contēptum. Sed quom-
idē dicatis. n̄ omnia deos p̄sequi.
idē iultis. adis immortalibus
hominibus disp̄ari ac diuidi
somnia. Idcirco hęc tecū. quia
ur̄a ē de somniorū ueritate sen-
tentia. atq; idē etiā uota suscipi
dicatis oportere. Nēpe singuli
uouent. audit ḡ mens diuina
etiā de singulis. Videtis ergo n̄
ēē eā tā occupatā. quā putaba-
tis. faccē distantia. celū uersan-
tē. terrā tuentē. maria mode-
rantē. cur tam multos deos.
nihil agere i cessare patitur.
Cur n̄ rebus humanis aliquos
otiosos deos p̄ficiat. quā te
balbe inuenerabilis

explicati sunt. Nec fere dicere ha-
bui de natura deorū. n̄ ut eam tol-
lerem. sed ut intelligerem quā eēt
obscura. i quā difficiles explicat
haberet. Quē cum dixisset cotta
finem. lucilius aut. uehementi
inquit cotta. tu quidē inuictus
es. in eā stoicorū rationē. quē de
pudentia deorū ab illis scissu
me i prudentissimē i strata
ē. si qm̄ aduersperasset. dabis no-
bis diuin aliquē. ut contra ista
dicamus. Est enī mihi. tētū pa-
ris i focus certamen. i p̄detē tēplis
atq. delubris. p̄q. urbis muris. quos
uos pontifices scōs eē dicatis. di-
ligentiusq. urbem religione.
quā ipsis moeribus cingatis. q̄
deseri a me dū quidē spirare
potero. nefas iudico. Tum cotta.
ego uero i opto redargui me
balbe. i ea quē disputau. disce-
rere malui. quā iudicare. Et
facile me ate uinci posse certo
scio. quippe inquit uelleus. qui
etia somnia putet ad nos mit-
tā ab ioue. quē ipsa t̄m tam leuia
n̄ sunt. quā ē stoicorū de natura
deorū oratio. Nec cum eēt
dicta. ita discessimus. ut uelleio
cotte disputatio uerior. nihil
bi aduer- tatis. similitudi-

nem uideret eē p̄pensior.
M. T. C. DE DEORV
NATVRA LIBER
TERTIVS EXPLI
CIT. EIVSDEM
DE DIVINATIO
NE LIBER PRIM
INCIPIT.

Uetus opinio est. iam usq. aberoica
ducta temporib. ea q. i p̄r. i om-
nium gentiū firmata i sensu. uer-
sari quanda int̄ homines diuinati-
onē. quā greci manticeon appel-
lant. idē p̄sensionē i scientiā resu-
futarū. magnifici quēda res i sa-
lutaris. si m̄ eulla. quēq. p̄xima ad
deorū uim ⁱⁿ natura mortali possit
accedere. Itaq. ut alii nos melius
multa quā greci. sic huic p̄stantis
sime rei nomen. n̄r̄ adiuus. greci
ut plato interpretat̄ a furore duxer̄.
Gentē quidē nullā iudeo. neq. tam
humana atq. doctā. neq. tā i mu-
nē tāq. barbarā. quē non signi-
ficari futura. i a quibusdā intelle-
gi p̄diciq. posse censet. Principio
assiri. ut ab ultimis auctoritate
repetam. p̄pter plantāe magni-
tudinēq. regionū quas incolēbat.
cū celū ex omi parte patens atq. ap-
tum intuerent. traiectiones mo-
tusq. stellarū obseruauerunt. Qui

Assyri

Nemioth

Apologia

non by and
p̄t̄

bus notatis. quæcumq; significaretur. me-
moriam perdidit. Quæ in natione
chaldei non ex artis sed ex gentis uoca-
bulo nominati. diuturna observatione
siderum. scientiâ putantur effectus
se. ut prædici posset. quidcumq; even-
turum. et quo quisq; fato natus esset;
Tandem artē etiā ægypti longinq;
tunc temporū innumerabilibus pe-
ne seculis æsecuta putant; Cilicū
autē ipsi dardariū gens. et his finitum
apā filia. quibus nationibus præsumunt
ipsi. uolantibus annū. cantibusq;
ceratissimis signis declarari res fu-
turas putant; Quā uero grecia colo-
niā misit in ætolia. iouaniasiam.
siciliā. italia. sine patino. aut dodo-
neo. aut hammonis oraculo. Aut
quæ bellū susceptū ab ea. sine con-
silio deorū ē. Nec unū genus ē di-
uinationis. publice priuatq; cele-
bratū; Nam ut omittam ceteros
populos. nō quā multa genera cō-
plexus ē. Principio huius urbis pa-
trius romulus. nō solū auspiciis urbem
condidisse. sed ipse etiā obtinuit augur
fuisse traditur; Deinde auguribus
reliqui reges usi. et exactis regibus.
nihil publice sine auspiciis. nec
domi nec militie gerebatur; Cūq;
magna uis uideretur esse impetran-
dis consulendisq; rebus. et hammon-

stis interpretandis ac percurandis in
aruspiciū disciplina. omnē hanc
exterrita scientiā adhibebant. ne
genus esset illū diuinationis. q. neg-
lectum ab his uideretur. et cū duo
bus modis animi. sine ratione et
scientiā. motu ipsi suo solito il-
bero incitarentur. uno furenter al-
tero somnianter. furoris diuinatione
ne sibi illius maxime uersibus
teneri arbitrat. eorum decem inter-
pres delectos et uoluntate esse uoluerit;
ex quo genere sepe hariolorū etiā et
uatiū furibundas prædictiones. ut
octo uiano bello corneli culleoli
audiendas putauerunt; Nec uero
somnia grauiora. siquæ ad rem
pertinere uisa sunt. asinio consilio
neglecta sunt. quin etiā memo-
ria nostra templū iunonis sospitæ
lucilius uilius quicū. p. rutilio
consul fuit. de senatus sententia
refecit. ex ecclie baliarici filie
somnia; Atq; hæc ut ego arbitror
ueteres rerū magis euentis mo-
niti. quā ratione docti præbuerit;
Philosophos uero exquisita quedā
argumenta. cur esset uera diuinatione.
collecta sunt; Equibus ut de
antiquissimis loquar. coloso-
nius xenofanes. unus quidem
esse diceret. diuinatione fundat

Furoris diuinatione

Sibyllum Versus

Somnia

sustulit. reliqui uero omnes praeter epi-
 curum. balbutientes de natura deorum.
 diuinationem probauerunt. & non uno
 modo. Nam cum socrates omnesque
 socratici. zenoque. et hi qui ab eo erant
 perfecti. manerent antiquorum
 philosophorum sententia uetere ac
 demus peripateticis consentientibus.
 cumque huic rei magna auctoritate
 pythagoras iam ante tribuisset.
 qui etiam ipse augur uellet esse.
 plurimisque locis grauis auctor
 democritus. praesensione rerum futu-
 rorum probaret. dic. carthus peripate-
 ticus. cetera diuinationis genera
 sustulit. somniosque et furoris reliquit.
 cratippusque familiaris nostrorum. quem ego
 patrem sumis peripateticis iudico.
 istis rebus fide tribuit. reliqua
 diuinationis genera reiecit. sed
 cum stoici omnia fore illa defende-
 rent. quod et zeno insuis commentariis
 quasi semina quaedam sparsisset. et
 ca. cleantes paulo uberora fecis-
 set. accessit acerrimo uir inge-
 nio chrysippus. qui tota de diui-
 natione duobus libris explicauit
 sententiam. uno praeterea de oraculis.
 uno de somnis. quem subsequens
 unum librum babylonius diogenes
 edidit. Cuius auditor duo anti-
 patry. quinq. nostrorum possedonius. sed

astorici. uel principibus eius discipli-
 nae. possidoni doctor. discipulus an-
 tipatry degenerauit paucius. nec
 tamen ausus est negare. uim esse diui-
 nandi. sed dubitare se dixit. quod
 illi in aliqua re. mutassimus stoicis
 stoico facere licuit. id nos ut in reli-
 quis rebus faciamus. astorici non con-
 cedatur. praesertim cum id de quo pane-
 tio non liquet. reliquis eiusdem discipli-
 nae. solis luce uidetur clarius.
 haec quidem laus academiae. pre-
 stantissimi philosophi iudicio et
 testimonio comprobata est. et enim no-
 bismet ipsis querentibus. quid sit
 de diuinatione iudicandum. Quod
 acarniade multa accitit et copiose
 contra stoicos disputata sint. ue-
 rentibusque ne temere et false rei
 et non satis cognita adsentiamur.
 faciendum uidetur. ut diligenter
 etiam atque etiam argumenta cum ar-
 gumetis comparemus. ut fecimus
 in his tribus libris. quos de natu-
 ra deorum scripsimus. Nam cum omnibus
 in rebus. temeritas in adsentiendo
 errorque turpis est. tum in eo loco
 maxime. in quo iudicandum est
 quantum auspiciis rebusque diuinis
 religionisque tribuamus. Est enim
 periculum. ne aut neglectis his
 impia fraude. aut suscepti

anli suppositione obligemur; quibus
de rebus talia sepe. i paulo accura-
tus nup. cum eim. Cumq. fratre
intrafulano disputatu e; Nam cu
ambulandi causa. in bracu uenisse
mus. id eni superiori g'minatio no
m est. plegi ille inquit tuu pau-
lo ante tertiu de natura deoy an
quo disputatio cote; quiqua labe
factaunt sententia meam. n fundit
tm sustulit. optime u inqua. ieru
ipse cotta sic disputat. ut stoicoru
magis argumenta coputer. qua
hominu delectat religione; Tum qn
tus. dr quide istuc inquit acotta.
i u sepius credo ne comunia iura
migrare uideatur. p studio contra
stoicos differendi. deos mihi uide-
tur funditus tollere. eius orationem
n sane desidero quid respondeam.
satis eni defensa religio e. in secdo
libro aluci ho. cuius disputatio
tibi ipsi ut in extremo tercio scri-
bis. adueritate est uisa ppensior;
sed quod pter missu est in illis li-
bris. credo quia comodius arbitra-
tus es separatim id queri. deq co-
differi. idē de diuinatione. que
e earu rerum que fortunę pu-
tantur pdictio atq p'sensio. id si
placet uideamus. qua habeat
uim. i quale sit; Ego eni sic exi-

stimo. si sint ea genera diuinandi ue-
ra. de quibus accepimus. queq co-
limus. esse deos. uicissimq. si di-
sint. ee qui diuinent; Arcē tu qde
stoicoru inqua quinte defendis. si
quide ista sic recipiantur. ut i si di-
uinitio sit. du sint. i si du sint. sit
diuinitio. queq nequm tam faci-
le qua tu arbitraris cceditur; Nā
i natura significari futura. sine deo
possunt. i ut sint du. potest fieri
ut nulla ab his diuinitio gnr
humano tributa sit; Atq ille.
m u inquit satis e argumenta.
i ee deos. i eos consulere rebus hu-
minis. qd ee clara i p'p'cia diui-
nationis genera iudico; De quib;
quod ipse sentia. si placet exponā.
Ia tm si uacis animo. neq. habet
aliquid. quod huic sermoni pre-
uertendum putes; Ego u inqua
philosophie quinte semp iuaco;
Hoc aut tempore. cu sit aliud
nihil qd libenter agere possim.
multo magis ab eo audire de
diuinatione qd sentias. nihil in-
quit equide noui. nec qd p't
ceteros ipse sentia; Nam cu an-
tiquissimā sententia. tu omniu
populoru i gentiu consensu co-
pbata sequor; Duo sunt eni di-
uinandi genera. quoru alteru

artis ē. alterum naturę. Quę ē autē
genē. aut quę ciuitatē. quę nō aut ex
tis pecudū. aut monstra aut ful
gura interpretantū. aut augurum
aut astralogorū. aut sortium. Cū
enī fere artes sunt. aut somni
orū. aut uaticinationū. hęc enī
duo naturalia putantur. p̄dictio
ne mouetur. Quarū quidem
rerū euentū. magis arbitror quā
causas queri oportere. Est enī
uis in natura quędā. quę tū ob
seruatis longo tempore signifi
cationibus. tū aliquo instinctu
inflatuq; diuino. futura p̄nuntiat.
Quare. omittat urguere carnaides.
qđ faciebat etiā penitus. requi
rens iuppit̄ ne cornicē aleua
corum adextera canere iussisset.
Observata sunt hęc tempora in. i
mensō et insignificatione euentus
anīaduēsa et notata. Nihil est
autē. quod nō longinquitas tēpo
rū. exapiente memoria. p̄den
disq; momentis. efficere atq; ad
sequi possit. Mirari licet. quę
sint anīaduēsa a medicis herba
rum genera. quę radicū. admor
sus bestiarū. ad oculorū morbos.
aduulneta. Quorū uim atq; na
turam. ratio numquā explicabit.
Utilitate rars est inuentor p̄bat;

age. ea quę quāquā ex alio genere sūt.
tamen diuinationi sunt similia
uideamus;
Atq; etiā uentos p̄monstrat sepe futurū.
Inflatū mare. tum subito penitusq;
tumesceat. Saxaq; cana salis nūuo
spumata liquore. Tristificat cer
tam neptuno reddere uoces. Aut
dens stridor cum celsō euerace
montis. Ortus. adaugeat scopu
lorum sepe repulsus. Atq; his
rerū p̄tensionibus. p̄gnostica tua re
ferta sunt. Quis q̄ elicere causas
p̄tensionū potest. Et si uidebo eū
storiū esse conitum. Qui hactenus
aliquid egit. ut eū rationē rerū
explicaret. quę in mari celoue fierat.
Illa ū cur eueniant. quis p̄babiliter
dixerit. Cano idem fluxit fugiens
egurgit ponti. Nuntiat horribi
les clamans instare p̄cellas. Haud
modicos tremulo fundens eguttu
re cantus. Sepe etiā p̄tristat cant
de pectore carmen. Et matutinus
ac credēlis uocibus instat. Vo
cibus instat et assiduus iacet ore
querelas. Cum p̄mū gelidos rores
aurora remittit. Fuscaq; nūquā
cursans platoracornix. Demersit
caput. et fluctū ceruice recepit. Vi
de modo hęc signa nūquā fere
mentem. Nec tū cur ita fiat ui

demus; Vos quoque signa uideris
 aquar dulcis aluminis. Cum clamo
 re paratis inanis funderet uoces. Ab
 surdoque sono fontis et stagna cietis.
 Quis est qui ranunculor hoc uidere
 suspicari possit. Sed inest inruis
 ranunculis natura quæcta. signi
 ficant aliquid præ ipsa satis certa.
 cognitioni aut hominum obscuri
 or; Mollipedesque boues spectan
 tes lumina celi. Naribus hu
 miserum duxere ex aere sucum.
 Non quero cur. quomodo quid eueniat
 intelligo; lam uero sæper uiridis
 semperque grauata Lentiscus. tri
 plici solita grandescere foetu. Ter
 fruges fundens. tria tempora
 monstrat arandi; Nec hoc quidem
 quero. cur hæc arbor una ter flo
 rat. Aut cur arandi maturitate
 ad signum floris accommodet. Hoc
 sum cecentus. quod etiam si quocumque
 fiat ignore. Quid fiat intellego.
 Per omni quod diuinatione. idem Quod
 prebus his quas commemorauit re
 spondebo; Quod scammonis ra
 dix adpurgandum. Quid aristo
 lochia admorsus serpentium pos
 sit. Quæ nom ex inuentore rep
 perit. Rem ipsam inuentor ex
 somnio posse video. quod satis est.
 cur possit nescio; Sic uentorum

et imbrum signa quæ dixi. ratio
 ne quam habeant. non satis perspicio.
 Vm et euentum agnosco. scio. adp
 bo; Similit quid fissum inextis.
 quid fibra ualeat accipio. Quæ
 causa sit nescio; Atque horum quidem
 plena uita est; Extas enim omnes
 fere utuntur; Quid de fulgurum ui.
 dubitare non possumus; Nonne cum
 multa alia mirabilia. Tum illud
 impius. cum sumam infastigio iouis
 optimi maximi. qui tunc erat fic
 tilis. Exeelo ictus esset. nec usquam ei
 simulacri caput inueniretur. Ha
 ruspicet intuberum id depulsum
 esse dixerunt. Idque inuentum est
 eo loco. qui est ab aruspibus de
 monstratus. Sed quo potius utar
 aut auctore. aut teste. quam te.
 Cuius edidici etiam uestis. ut lu
 benter quidem. Quos insecto
 sustinuit urama musa. pronuntiat;
 Principio ethero flammatus up
 piter igni vertitur. et totum
 lustrat lumine mundum. Men
 tesque diuina celum terrasque peras
 set. Quæ penitus sensus homi
 num uitasque retentant. Aetheris
 eterni septa atque inclusa caue
 nis; Et stellarum motus. cur
 susque uagantis Nosse uelis. quæ
 sint signorum insede locorum. Quæ

uerbo et falsis graiorū uocibus errant.
 Reuera. certo lapsu spatioq; ferunt.
 Omnia iam cernes diuina mente
 notata; Nam p̄mū astorū uolu-
 cris te consule motus. Concur-
 susq; grauis stellarū ardore mi-
 cantis. Tu quoq; cū tumulos al-
 bano immortē nūualis Lustisti.
 et leto mactasti lacte Latinas.
 Vidisti. et claro tremulos ardore
 cometas. Multaq; misceri noctur-
 na strage putasti. Quod ferme-
 dirum intempus cecinere Latine.
 Cum clara specie concreto lumi-
 ne luna abdidit. subito stellan-
 ti nocte pempta ē. Quid ū foe-
 bi fax. tristis nuntia belli. Quē
 magnū ad columnen flāmato
 ardore uolabat. Precipitis celi
 partis obitusq; perisset. Aut cū
 tribili p̄cussus fulmine cuius.
 Luce serenanti utilia lumina
 liquit. Aut cum se gaudio tre-
 mefecit corpore tellus. Lam ū
 uarie nocturno tempore uisē
 Terribiles formę. bellū motusq;
 monebant. Multaq; p̄ras ua-
 tes orada furenti Pectore fun-
 debant. tristis minitancia ca-
 sus. Atq; ea quę lapsu tandem
 cecidere uetusto. Nec fore p̄petu-
 is signis clariq; frequentis. Ip-

se dñm genitor celo terrisq; canebat.
 Nunc ea torquato quę quondā r-
 consule cotta Lidius ediderat. thyr-
 renę gentis haruspex. Omnia fixa
 tuus glomerans determinat annus.
 Nam pater attonans. stellanti ni-
 xus olimpo. Ipse suos quondā tu-
 mulos ac templa petiit. Et capi-
 tolinis inuict sedibus ignis. Tum
 species exiere uetus generitaq;
 nate Concidit. elapsq; uetuste
 numine leges. Et diuum simula-
 cra pemit fulminis ardor. Hic
 siluestris erat romani nominis
 atrix Martia. quę paruos maior-
 tis semine natos. Vberibus graui-
 dis utali rore rigabat. Quę tum-
 cum pueris flāmato fulminis
 ictu Concidit. atq; auulsa pedū
 uestigia liquit. Tum quis n̄
 artis scripta ac monumenta uo-
 luitans. Voces tristificas caris p-
 mebat eruscas. Omnes euuli ge-
 nerosam stirpe p̄fectam Vultum
 legum exitium. ostanti uoce fe-
 rebant. Vtare ingente cladem
 pestemq; monebant. Tempa
 deumq; adeo flammis urbisq;
 uisabant Cripere. stragem hor-
 ribilem cedemq; uereri. Atq; h̄
 fixa graui fato ac fundata te-
 neri. Ne post excisum ad eolum

formata decore. Scā iouis species. cla-
ros spectaret mortuos. Tum fore ut oc-
cultos populus sanctusq; seriatim
Cernere conatus posset. si solus adortū
Conuersa inde patrū sedes populiq; ui-
deret. Hec tūdata diu species. mul-
tūq; morata. Consule te tandē
celsa ē insede locata. Atq; una fixi
ac signati temporis hora. Iuppiter ex
celsa clarabat sceptri columna. At
clades patrū flamma ferroq; para-
ta. Vocibus allobrogum. patribus
populisq; ptebat. Rite g; uerget
quorū monumenta tenetis. Qui
populos urbisq; modo ac uirtute
regebāt. Rite etiā urī quorū pietas
q; fidesq; Prestitit. Illos uicta sapi-
entia cunctos. Precipue coluere ex
nōmine duos. Hec adeo penitus
curāui de re sagaci. Otia qui stu-
diis lecta tenuere decoris. Inq; aca-
demia umbrifera natioq; liceo.
Euderunt claras fecundi pectoris
artis. Equibus ereptū pmo iam
aflore uiuente Te. patria inme-
dia uirtutum mole locauit. Tu
tū anxiferas curas requiere re-
laxas. Quod patrū uocant studi-
us nobisq; sacraſti. Tu g; ani-
mū poteris inducere. contra ea
quę amē disputant. et de diuina
tione dicere. qui et gesseris ea

quę gessisti. et ea quę prouentum ac
curatissime scripseris. Quid queris
carneades. cur hec ita fiant. Aut q;
arte pspici possint. nescire me fa-
teor. Cuenire autē te ipsum dico
uidere. Casu inquis. tunc ū quid
quā potest casu ē factū. qđ omēs
hē in se numeros ueritatis. Qua-
tuor tali iacta. casum ueneriū effi-
ciunt. Num etiam centū ueneris
si quadringentos talos ceteris. casus
futuros putas. Aspersa temere
pigmenta uitabula. oris liniamē-
ta efficere possunt. Num etiā ue-
neris. quo sequē pulchritudine
Effici posse aspersione fortuna putas.
Sus roſtro si humi. aliterā inſſe-
rit. Num ppterā suspicari poteris.
andromachā enī ab ea posse de-
scribi. Fingebat carneades inchi-
orum lapidicinis saxo diffisso.
caput extitisse panisci. Credo
aliquā nō dissimilē figurā. Sed
certe non talem. ut eā factā a
scopa diceret. Sic enim se pro-
fecto res habet. Et nunquā p-
fecte ueritatem casus imitetur.
At nūquā ea quę pdicta sunt.
munus eueniunt. quę tandē id
ars nō habet. Et sunt opinabiles. ^{scilicet} artem dico artem
an medicina ars nō putanda ē. ^{neque} neque natura tenent
Quam ^{tam} multa fallunt. Quid quib;

natores. nonne falluntur. Anachiuq;
exercitus tot nauum rectores. non
ita pfecti sunt abilio. Et pfectione
len. piscium lasciuia intuerentur
Et ait. pacius. nec tuendi satietas
capere possit. Interea ppe iam oc
cidente sole inhorrescit mare.

Tenebre eduplicantur. noctisq; i
nambu obceat nigror. Num igit
tot clarissimoru ducum Reguq;
naustaugium. sustulit arte guber
nandi. Aut n imperator scientia
nihil e. Quia sumus imperator.
nup fugit amisso exercitu. Aut
num ppta nulla e rei. p. Gerende
ratio atq; prudentia. Quia multa
e. n. pompeu queta. m. catonem.
Nonnulla ena te ipsum fefellerunt. Si
multis est haruspiciu responsio. omisq;
opinabilis diuinitio. Coniectura
enim nititur. ultra qua pgre di non
potest. Ca fallit fortasse nnu
quam. Sed tamen aduertate so
pissime dirigit. Est eni ab omi
gnitate repetita. Inqua cu poene
innumerabiliter res eode modo e
uenirent. Isdem signis ante gres
sis ars e effecta. Eade sepe anim
aduertendo ac notando. Auspiciu
uero ura qua estant. que qui
dem ne armanis auguribus i
gnorant. Bona hoc tua uenia

dixerim. adiebus. pafilius. phisidius. lu
cius tenent. Nam quid ego hospite no
stru. clarissimu atq; optimu uirum.
deiotaru regem comemore. Qui nihil
umqua nisi auspicio gerit. Qui
cu extanere quoda pposito i estitu
to reuertasset. aquile admonitus
uolatu. Conduat illud ubi erat man
surus si ut prexisset. pxuma noc
te corrumpit. Itaq; ut ex se ipso audie
bam. p sepe reuertat extanere. Cu
iam pgressus eet multoz dieru ui
am Quous quide. hoc pclarissi
mu est. Qd postea qua acsare. te
trarchie regno pecuniaq; multat
e. Negat se tam eoz auspicionu q;
sibi Ad pompeu pficiscenti sede
uenerint. penitere. Senatus enim
auctoritate. ipopuli romani lib
tate. Atq; imperi dignitate. suis
armis ee defensam. Sibi q; eis a
ues quibus auctorib; officiu i
dem secutus eet. bene consuluisse.
Antiquiore eni sibi fuisse posses
sionibus suis glam. Ille mihi ui
detur q; uere augurari. Nam nri
quide magistratus. auspiciis u
tuntur Coactis. necesse e eni.
offa obiecta. cadere fructu ex
pulliore cu pascentur. Quod aut
scriptu habent. aut tripudiu
fieri. Si ex ea quid insolidu ce

Auspicia

adert. hoc quoque quod dixi coactum
tripudium solus tantum dicitur. Itaque
multa auguria. multa auspicia. quod
cato ille sapiens queritur. Negle-
gentia collegii amissa plane et
deserta sit. Nihil fere quoniam ma-
ioris rei nisi auspicato. Ne putatim
quidem gereretur. Quod etiam nunc
nuptiarum auspiciis declarant. Qui
re omitta. nomen tantum tenent.
Ex p. 1 Nam ut nunc extis. quaque id
ipsum aliquanto minus quam
olim. Sic tunc aubus magnae res
in partem solebant. Itaque sinistra dum
non exquirimus. indura uniuersa
incurramus. ut p. claudius appi-
ceci filius. eius qui collega uini
classis maximas perdidit.
cum uitio nauigasset. Quod eo
de in euentu agamemnoni. Qui
cum achilli coepissent inter se stre-
pere. apertum arte obtinere extis
picum Soluere imperat. *Secunda*
rumore. aduersaque aui. Sed quid. m.
crasso quid acciderit uideamus.
Dirarum obnuntiatione neglecta.
In quo appius collega tuus. boni
augur. ut ex te audire soleo. non
satis sciens unum bonum rem ege-
gium censor. g. legi u notauit.
Quod ementum auspicia subscriberet.
Esto. fuerit hoc censoris. si iudici

bat ementum. At illud. mini-
me auguris. quod adscriptum obca-
usam populum romanum cala-
mitate maxima coepisse. Si eni-
ca causa calamitatis fuit. non
meo est culpa qui obnuntiauit.
sed in eo qui non paruit. Veram
fuisse obnuntiationem. ut ait
idem augur et censor. extis
adprobauit. quae si falsa fuissent.
nullam adferre potuissent cau-
sam calamitatis.
et enim dira. Nunc
et cetera auspicia. ut
in omnia. ut signa non causas
adferant. cur quid euenit.
Sed nuntiant euentura nisi p-
uideris. Non ergo obnuntio
et ei causam finxit calami-
tas. sed signo obiecto monuit
crassum. quid euenturum esset
nisi cauisset. Ita ut illa obnun-
tatio nihil ualuit. aut si ut
appius iudicat ualuit. id ua-
luit. ut peccatum heret. Non
in eo qui monuerit. sed in eo
qui non optempnauit. Quid li-
tius iste uester. quod claris-
simum est insigne auguratus.
unde uobis est traditus. nepe-
eo romulus regiones dixerit.
tum cum urbe condidit. qui quod

Leticus

romuli letius. idē incurui leuit
asummo inflexum bacillū. quod
abeus letui quo canit similitudi
ne. nomen inuenit. cum situs ēē
incuria filiorū. quę ēupalatio.
eā deflagrauiſſet. inuentus eſt
integer. Quid multis annis poſt
romulū priſco regnante tarqui
nio. Quis ueterū ſcriptorū nō loq̃t.
quę ſit abatio nauio platiū regi
onū facti deſcriptio. Qui cum
ppter paupertatem
ſueſ puer paſceret.
una ex hiſ amiſſa. uouit
ſe dicatū ſi recuperaiſſet. uiuam
ſe dō daturum. quę maxima
eſſet inuinea. hęc ſue inuenta.
ad meridiem ſpectans. inuinea
media dī ſteſiſſe. Cumq; inuē
partes uinea diuidiſſet. tresq; par
tes auē abdiſſent. in. parte
quę erat in reliqua regione di
ſtributa. mirabili magnitudi
ne uiuam ut ſcriptum uidēſ
inuenit. Quare celebrata. cum ui
cini om̃s adeum de rebus ſuis
reſerrent. erat in magno nōe et
gloria. Ex quo factum ē. ut cū
ad ſe rex priſcus arceſſeret. cui
cum temptaret ſcientiā augu
ritas. dixit ei. cogitare ſe quid
dam. id poſſet ne fieri cōſulit.

ille augurio acto. poſſe reſpondet.
Tarquinius autem dixit. ſe cogitaſ
ſe. eotem nouacula poſſe p̃dici.
tumultum uuiſſe expediri. ita
eotem in comitium allatā. inſpec
tante rege i populo. nouacula eē
diſciſſa. ex eo euenit. ut et tarquini
augure actio nauio uiteretur. i popu
lus de ſuis rebus adeum reſerret.
eotem autē illam i nouacula de
foſſam in comitio. ſupraq; in poſitū
putat accepiſſus. Negemus om̃a. Fictal
cōbuſamus annales. ficta hęc eē
dicamus. Quid uis deniq; potius.
quā deos res humanas curare fa
ctam. Quid quod ſcriptū apud
te ē de tiberio gracco. nonne et
augurū i haruſpicū opbat diſci
plinam. qui cū tabernaculum ui
cio coepiſſet inprudens. quod
inauſpicato pomerium tranſ
greſſus ēē. comitia cōſulim̃
rogandiſ habuit. Nota reſ eſt.
tate ipſo mandata monumentis.
ſi ipſe augur tiberius gracchus.
auſpiciorū auctoritate cōfeſſione
erratiſ. cui cōp̃bavit. i haruſpi
cum diſcipline magna acceſſit
auctoritas. qui recentibus co
miciis inſentitū introducti. ne
gauerunt iuſtum comitorū ro
gatorum fuiſſe. Hiſ igitur ad

Comitū.

senior. qui duo genera diuinationū
ēē dixerunt. Vnū quod particeps
esset artis. alterum q. arte careret. Est
enim ars in his qui nouas res con
iectura psecuntur. ueteres obseruati
one didicerunt. carent autem arte
hui. qui n. ratione aut coniectura ob
seruatis ac notatis signis. p. cetera
tione quadā animi. aut soluto
libroq. motu futura p. sentiant.
quod isomniāmbus sepe comag.
inonnumquā uaticinātib. p. furo
rem. ut bachis boetius. ut epime
nides eros. ut sibrilla aegithra. cui
generis omnia etiam habenda sunt.
non ea quę equatis fortibus du
cuntur. sed illa quę extinctu diu
no afflatuq. funduntur. i si ipsa
sorti contempnenda n. est. si et auc
toritatem habet uetustatis. ut hec
sunt sortes. quas cetera ceteras ac
cepimus. Quę tamen ductę. ut
inrē apte cadant. fieri credo pos
se diuinitus. quorum omnium
interpretę. ut grāmatici poetarum.
p. xume adeorū quos interpretant
diuinationē uident accedere.
Quę ē igitur ista calliditas. res ue
rustate robustas. calumniando
uelle p. ertere. non repperio cau
sam. latet fortasse. obscuritate
inuoluta naturę. Non enim me

dis ista scire. sed his tantūmodo ui
uoluit. Vtar igitur. nec adducar
aut inexas totam curia delirare.
aut candē gentē infulgoribus er
rare. aut fallaci portenta interp. ta
ri. cum terre sepe fremitus. sepe
mugitus. sepe motus. Multa n. rē
ra. p. multa ceteris ciuitatibus gra
uia inuenta p. dixerint. Quid qui
inridetur partus hic mule. non
ne quia foetus exatit infertili
tate nature. p. dictus ē abarus
picibus incredibilis partus ma
lorum. Quid tibi. gracchus. p. fi
lius. qui bis consul et censor fuit.
Idemq. isummus augur. iur sa
piens. ei uisq. p. stans. nonne ut
g. gracchus filius eius scriptam
reliquit. duobus anguib. domi
conphensis. haruspices euocauit.
Qui cū respondissent. simarem e
misisset. uxori breui tempore ēē
moriendū. si feminā. ipsi. equius
ēē censuit. se maturā oppetere
mortem. Quā. p. affricani filiā
adulescentē. feminā emisit. ipse
paucis p. diebus ē mortuus. In
rideamus haruspices. uanos. sim
iles ēē dicamus. Quorūq. i. dis
ciplinā isapientissimis uir. i. e.
uentus ac res compbauit. Con
tempnamus etiā babylonem

Oracula

icos qui euacaso celi signa seruantes.
 numeris innotibus. stellarū cursus
 psecuntur; Con dempnemus inqua
 hos. aut stulticie. aut uanitatis.
 aut imprudencie. qui quadringenta
 septuaginta milia annorū. ut ipsi
 dicunt monumentis conphensa
 trinent. inuentiri iudicemus. nec se
 culorū reliquorū uictitū. quid de
 ipsis futurū sit pamescet; Age
 barbari uam atq fallaces. num
 etiā graiorum historia mentita ē.
 quę chreso phrythius apollo. ut
 de naturali diuinatione dicam.
 quę atheniensibus. quę lacedemo
 nis. quę thagretis. quę arguis.
 quę chorinthus responderit. quis
 ignorat. Collegit innumerabilia
 oracula chrysippus. nec ullum
 sine locuplete auctore atq teste.
 quę quia nota tibi sunt. relinq.
 Defendo unū hoc. numquā illud
 oraclū delphis. ^{ut quidam hinc} tam celebre et
^{maxime} tam clarum fuisset. neq tantas
 donis refertum omnium populorū
 atq regum. nisi omnis etas ora
 ctorum illorum ueritatem eēt
 expta; Idem iam diu n̄ facit;
 Et igitur nunc minore gloria ē.
 quia minus oractoz ueritas ex
 cellit. sic tunc nisi sūma ueri
 tate imanta gla non fuisset;

Potest autem uis illa terre. quę men
 tem prthie diuino afflatu ectabat. ē
 uanuisse uetustate. ut quosdā etiam
 se i exaruisse amnes. aut malum cur
 sum otortos id flexos uidemus. Sed
 ut uis occiderit. magna etiam questio
 ē. modo maneat id quod negari
 n̄ potest. nisi omnē historiam puer
 terimus. multis seclis uerax fuisse
 id oraclū; S. omittamus oracula. ue
 namus ad somnia; de quibus
 disputans chrysippus. multis imi
 nutis somnus colligendis. facit is
 de quod anticipet. ea conquirens
 quę antiphontis interpretatione
 explicata; declarant. illa quidem
 acumen interpretis. sed exemplis
 grandioribus decuit uti; diuinsi
 mat. eius. qui siracusiorū tiran
 nus fuit. ut scriptum apud
 philistum ē. idoctum hominē
 i diligentem. i equalē temporum
 illorū. cū pregnans hunc ipsum
 diuinsum alio contingeret. som
 nauit se peperisse saturiscum; Saturiscu
 Huic interpres portemorū. qui
 galletū tum insicilia nomina
 bantur. responderunt. ut ait
 philistus. cum quē illa peperis
 set. clarissimum grecie diuturna
 cum fortuna fore; Num te ad
 fabulas reuoco. t nostrę uel

grecorum poetarum. Haryat enim et a
 pud ennium uestalis illa. Et cetera cum
 tremulis anis attulit artub' lumen.
 Talia tum memorat lacrimans exterrita
 somno. Euridica pugnata pater
 quam noster amauit. Vires uita me
 um corpus nunc deserit omne. Na
 me uisus homo pulcher pamena
 salicta. Et ripas raptare locosq; no
 uo sita sola. Post illa germana so
 ror errare uidebat. Tardaq; uesti
 gare. iquerere te. neq; posse. Conde
 capessere. semita nulla pede stabilibat.
 Exin cōpellare pater me uoce uidet
 His uerbis. cognata tibi sunt ante
 gerende. Hec pater effatus. germana
 repente recessit. Aerumq; post ex
 flumio fortuna resister. Nec se se de
 dit in conspectum corde cupitatus.
 Quamquam multa manus ad celi
 cgrula templa. Tendebam lacru
 mans. i blanda uoce uocabam.
 Vix egro cum corde meo me somnū
 reliquit. Hec etiam si ficta sunt
 apoeta. non absunt tamen a con
 suetudine somniorum. Sic sunt
 etiā illud commenticiū. quo
 priamus ē turbatus. Quia mat
 granda parere se ardente facē
 uisa est insomnis hecuba. quo fa
 cto. pater Rex ipse p̄amus som
 nio mentas metu. Percussus. curi

sumptus suspirantibus. Ex sacrificia
 bat hostis balantibus. Tum come
 cturam postulat. pacem petens.
 Et se edoceret obsecrans apollinem.
 Quo sese uertant tamē sortes som
 num. Ibi exoraclo uoce diuina e
 didit Apollo. puerū primus pria
 mo qui foret. Post illa natus. tem
 peraret tollere. eum cē extitum
 troie. pestem p̄gamo. Sunt hec ut
 dixi somnia fabularum. hisq; ad
 iungatur. etiam ei eneg somnū.
 quod innumerū fabi pietoris
 grecis annalibus cuiusmodi ē. ut
 omnia quę ab enea gesta sunt.
 quęq; illi acciderunt. ea fuerint
 quę ei scdm quietem uisa sunt.
 Et p̄priora uideamus. cui nā mo
 di est supbi tarquini somnū.
 de quo inbruto actius loquitur
 ipse. Quomā quies corpus noc
 turno impetu. Dedi. sopore pla
 cans artus languidos. Visum ē
 insomnis pastor ad me apelle
 re. Duos consanguineos arietes.
 inde elegi. Pecus languerū exi
 mia pulchritudine. Preclaro
 remq; alterum immolare. De
 inde eius germanum cornub'
 contrax. In me arietare. eoq; ictu
 me ad casum dari. Exin pro
 stratum terra grauit sauciū.

Resupinum in celo conuerſi maximū
 Aemurſicū facinus. dextroſum orbem
 Flammeum radiatum ſolis languet
 curſu nouo. Cuius igitur ſomnia a
 conectoribus quę ſit interpretatio
 facta uideamus. Reſ quas inuita
 uſurpant homines. cogitant. cu
 rant. uident. Quę agunt uigi
 lantes agitant. ea ſicui inſo
 no accidunt. minus mirandū
 eſt. ſed in re tanta haud temere
 inſuſo offerunt. pū uide ne
 quē tu eē heberem deputaſ. ſq
 ac pecuſ. hiſ ſapientia munitū
 pectus egregium gerat. Teq
 regno expellat. nam id quod
 de ſole oſtentum ē tibi. po
 pulo commutationem rerum
 portendit fore. pppinqua hec
 bene ueruncent populo. Nam
 quod ad dexteram coepit curſū
 ab leua ſignum p̄potenſ. pul
 cherrimū augurium ē rem
 romanā publicā ſumā fore.
 Igo nunc ad extrema redeamus.
 matrem phalaridis ſcribit pon
 ticus heraclides. doctus uir.
 auditor iſciſipulus platoniſ.
 uſam eē uidere inſomniſ ſi
 mulagra deorum. quę ipſa
 phalaris domi ſecrauiſſet. Ex
 hiſ mercurium epatera quā

dextera manu teneret. ſanguinem
 uſum eē fundere. Qui cum tūta
 atagiſſet. reſerueſcere uideretur.
 ſic ut tota domus ſanguine redun
 daret. quod matris ſomniū. in
 manu filii crudelitāſ cōpbaunt.
 Quid ego. quę magi erro illi prin
 cipi interpretati ſint. ex diomſi pſi
 ciſ libris pferam. Nam cum dor
 mienti ei ſol ad pedes uſuſ eēt.
 ter eum ſcribit fruſtra appeti
 uiſſe manibuſ. cum ſe conuol
 uenſ ſole laboratur. iabiret.
 ei magoſ dixiſſe. qđ genus
 ſapientium. i doctoriū habebat
 in pſiſ. extriplici adpetitione
 ſoliſ. xxx annos eſtrum regna
 turum eē portendi. quod ita
 contigit. Nam ad ſeptuageſimū
 puenit. cum quadraginta nat
 annos. regnare coepiſſet. Eſt
 pfecto quiddā etiam in barba
 riſ gentibuſ. pſentienſ atq diui
 nanſ. Siquidem ad mortē pſiciſ
 cenſ. callaniſ induſ. cum aſ
 cenderet in rogum ardente. O
 pclarum diſceſſum inquit euita.
 cum ut heruli contigit. mor
 tili corpore cremato. in lucem
 animuſ exceſſit. Cumq a
 lexander eum rogaret. ſiquid
 uellet ut diceret. Optime in

quit ppetiem te uidebo; quod ita
contigit. Nam babilone paucis p
diebus alexander est mortuus;
discedo parump asomnus. atq mox
reuerar; qua nocte templum
ephesie dianę deflagrauit. eadē
constat ex olympiacle natum
ē alexandrum. atq ubi lucere
coepisset. clamitasse magos. post
ac pnuem asie. pxima nocte
natam; Hęc deindis magis. Re
deamus ad somnia. Hannibale
coelius scribit. cum columna au
ream quę ēē infano umonis lu
ang auferre uellet. dubitaretq
utrum ea solida ēē. an extrin
secus inaurata. pterebrauisse.
Cumq solidam inuenisset. statim
se tollere. ei scdm quietem uisa
ēē umonem pdicere. ne id face
ret. minariq si fecisset se curatu
ram. ut eum quoq oculū quo
bene uideret amitteret. idq ab
homine acuto non ēē neglectū.
Itaq ex eo auro quod exterebratu
ēē. buculā curasse faciendam.
eam insumma columna con
locauisse; hoc idem insileni
quem coelius sequitur grecu
storia ē; Hic autē diligendissu
me res hannibalis psecutus ē.
hannibalem cum coepisset sa

guntum. iustum ēē insomnis. a ioue
indeorum concilium uocari. Quo
cum uenisset. iouem imperauisse.
ut italie bellum inferret. duceq ei
unum econcilio datum. quo illū
utentem cū exercitu pgredi coe
pisset. Tum ei ducē illum pre
cepisse ne respiceret. illum autē
id diutius facere npotuisse. da
tūq cupiditate respexisse. Tum
uisam beluā uastam immanē.
circumphantam serpentibus. qua
cumq incederet. omnia arbuta
uirgulta tecta puerare. i eum
admiratum. quesisse de deo. qd
nam illud ēē tale monstrum.
i deum respondisse. uastatē ēē
italie. pcoepissetq. ut ptinus
pgeret. quid retro atq atergo
fieret ne laboraret. Apud aga
thoclem scriptum in historia ē.
hamilcare cartaginensem cum
oppugnaret siracusas. iustum ēē
audire uocem se posttridie eg
naturum siraculis. Cum autē is
dies illuxisset. magnā sedatio
nem incastris eius interpoe
nos isiculos multos ēē factā;
Quod cum sensissent siracusani.
impulso eos incastra irrupisse.
hamilcareq ab his unum ēē sub
latum; ha res somnium conp

bauit. plena exemplorum est histo-
ria. Tum referta uita communis. At u-
p. deuius. ille quintus. f. qui pimus
edecus consul fuit. Cum esset
ter. mil. m. ualerio aulo cornelio
consule. asannitibusq. pmeret noster
exercitus. cum pericula pliorum
inaret audacius. moneretq. ut
cautior eet. dixit. quod extat in
annalibus. sibi insomnis uisum
ee. cum in medijs hostibus uer-
santur. occidere cum maxima
gloria. tum quidem incolu-
mis exercitum obsidione libe-
rauit. Post triennium aute. cu
consul eet. deuout se. inacie
latinozum inrupit armatus.
quo eius facto. superati sunt. i
deleti latini. cuius mors ita glo-
riosa fuit. ut eandem concu-
pisceret filius. s. ueniamus ne
si placet ad somnia philosophos.
Est apud platonem. socrtes cum
eet in custodia publica. dicens
critoni suo familiari. sibi post
tercium diem ee moriendum.
uidisse se insomnis pulchri-
tudine eximia femina. que
se nomine appellans. diceret
homericum queneta eiusmodi
uersum. Tertia te pithely
tempestas leta locabit. Qet

est dictum. sic scribitur contigisse. xe-
nophon socrtes. qui uir et quam.
inea milita qua cum cito minore p
functus est. sua scribit somnia.
quorum euentus mirabiles extat.
mentiri xenophontem. an delirare
dicemus. Quid singulari uir inge-
nio aristoteles. i poene diuino. ip-
se ne errat. an alios uult errare.
Cum scribit eudemum oiprium fa-
miliarem suum iter in macedo-
niam facientem. pheras uenisse. q
erat urbs in thesalia. tum admo-
dum nobilis. ab alexandro autem
tyranno. crudeli dominatu tene-
batur. In eo g oppido ita grauit-
egrum eudemum fuisse. ut om-
medici diffiderent. ei uisum inquit
ete egregia facie iuuenem. dice-
re. fore. ut p breui conualesceret.
paucisq. diebus interituru alex-
andrum tyrannum. ipsum aut
eudemum. quinquennio p domu-
ee reditum. atq ita quide pri-
ma statim scribit aristotelis con-
secuta. i conualuisse eudemum a
abuxoribus fratribus interfectu
tyrannu. Quanto aut anno exe-
unte. cum eet spes ex illo somnio
inciprum illu ex sicilia ee re-
ditum. preliantem eum ad
siracusas occidisse. Ex quo ita

illud somnium esse interpretatum. ut cum animus eadem corpore excessit. tum domum reuertere uideret. adiungamus philosophus doctissimus hominem. poetam quidem diuinum socrudem. qui cum excede herculis patris aurea grauis subrepta esset. insomnis uidit ipsum deum dicentem. quod fecisset. quod semel ille iterumque neglexit. ubi idem sepius ascendit in ariampagum. detulit rem. arriopagum comprehendere iubente eum. quia sophocle erat nominatus. is quaestione adhibita. confessus est. patrem quae retulerat. Quo facto. fanum illud. indicis herculis nominatum est. Sed quid ego grecorum. Nescio quomodo me magis nostra delectant. omnes hoc historici. fabii. gellii. Sed praesume celsus cum bello latino ludi uotum maximi primum fierent. ciuitas ad arma repente est excitata. haec ludis intermissis. instauratum constituta sunt. qui ante quam fierent. Cumque iam populus consedisset. seruus periculum cum uirgis cederetur. furem ferens ductus est. Exin eundem rustico romano dormienti. uisus est uenire qui diceret. praesulem sibi non placuisse ludis. idque ab eo de iussu esse. cum senatu nuntiare. illum non esse ausum.

Iterum esse idem uisum. immonitum ne uim sua experiri uellet. ne tum quidem esse ausum. Exin filium esse mortuum. eandem insomnis admonitione fuisse terentium. Tum illum etiam debilem factum. rem adamicos detulisse. Quae de senatu. lectacula incuriam esse delatum. Cumque senatum somnium enarrauisset. pedibus suis saluum domum reuertere. haec somnio comprobato asenatu. ludos illos iterum instauratos memorie proditum est. Caius uero gracchus. multis dixit ut scriptum apud eundem celsum est. sibi insomnis quaestura petenda. tabernum fratrem uisum esse dicere. quae uellet cunctaret. tamen eodem sibi loeto quo ipse interisset. esse perendum. Hoc ante quam tribunus plebis. e. gracchus factus esset. et se audisse scribit celsus. et dixit se multis. quo somnio quid inueniri potest certius. Quid illa duo somnia. quae creberrime commemorantur astroicis. quis tandem potest contempnere. Unum desimonide. qui cum ignotum quendam pietum mortuum uidisset. eumque humanisset. habereque inuicem nauem descendere. monebat uisus est. ne id faceret. ab eo quae sepultura adfecerat. sin augur

Concubia.

set. cum naufragio eē p̄tū. itaq;
simonide redisse. perisse ceteros qui
tum nauigassent. alterū ita traditū.
clarū admodū somnū. cum duo q̄
dā archades familiares. iter una fa-
cerent. i megarā uenissent. alterum
ad caupone duxerunt. ad hospitium
alterum. qui ut cenati quiescerent.
concubia nocte uisum eē insom-
nus ei qui erat inhospicio. illū alte-
rū orare ut subueniret. quod sibi a
caupone interitus pararet. eum
p̄mo p̄tū. somno surrexisse.
Dein cū se conlegisset. idq; uisum
p̄nihilō habendū eē duxisset. re-
cubuisse. Tum ei dormienti. eun-
dem illū uisū eē rogare. ut qm̄
sibi uiuo n̄ subuenisset. mortem
suā ne inultā eē pateretur. Se
interfectū. in plaustrū acaupo-
ne eē coniectū. i supra stercoſi
iectū. petere. ut mane ad portā
adeēt. p̄us quā plaustrū ex op-
pido exiret. Hoc uero somno
cū cōmotū. mane bubulco p̄sto
ad portā fuisse. quēſſe ex eo
q̄d eēt in plaustro. Illū p̄terri-
tum fugisse. mortuū eritū
eē. caupone re p̄fecta penas
dedisse. Quid hoc somno dici
diuinius potest. Sed quid aut
plura. aut uetera quęrimus.

Sepe tibi narraui meum. sepe exte au-
diui tuū somnū. meū atq; p̄cos p̄re-
tē. uidisse inquit. cū tu equo ad-
uctus ad quandā magni fluminis
ripam. p̄iectus subito atq; delapsus
in flumen. nusquā apparuiſſes. me-
tremuisse timore p̄teritū. Tum
te repente letū exatſe. eodemq;
re quo aduersam ascendisse ripā.
nosq; internos eē complexos. Facilis
con iectura huius somni. mihiq;
apertis inasīa p̄dictū ē. fore eos
euentus rerum. qui acciderunt.
uenio nunc ad tuū. Audiui eēde
exte ipso. sed mihi sepius n̄ sallu-
stius narrauit. cum in illa fuga
nobis gloriosa. patris calamitosa.
in illa quadā campiatiuitas
maneres. magnāq; partē noctis ui-
gulasses. ad lucē demq; arte et
grauiter dormire coepisses. itaq;
quāquā iter instaret. te t̄m silen-
tū fieri uiſſe. neq; eē passum
te excitari. Cum autē ex p̄iectus
eſſes. ora sedā fere. te sibi somnū
narrauisse. uisum tibi eē. cū in
locis solis mestus errares. g. mariū
cū fascibus laureatis. querere exte
quid mestus eēs. Cūq; te tu patria
ui pulsū eē dixisses. p̄hendisse eū
dexterā tuā. i bono animo te uiſ-
sū eē. licetq; p̄xime tradi

dusse. ut te in monumentū suū deduce-
ret. idcirco tibi salutem fore. tū
et se exclamasse sallustius narrat.
reditū tibi celerē ⁊ gloriosū paratum.
te ipsam visum somnio delectari.
Hā illud in ipsi celerē nuntiātū ē. ut
audiuisset in monumento mari de-
tuo reditu magnificentissimū il-
lud senatus cōsultū ēē factū. refe-
rent optimo ⁊ clarissimo uirosu-
le. idq; frequentissimo theatro iere-
dibili clamore ⁊ plausu cōprobātū. di-
xisse te. nihil illo atinata somnio
fieri posse diuinus. at multa fal-
sa. immo obscura fortasse nobis.
sint falsa quędā. oīa uerā qđ dice-
mus. Quę quidē multo plura eue-
nirent. si adq̄tē integri irem. nō
onusti cibo. iuino. p̄turbata ⁊ con-
fusa cernimus. vide quid socras
in platonis pol̄tia. loquitur.
Dicit enī. cū dormientib; ea pars
animi quę mentis ⁊ rationis sit
particeps. sopita languet. Illa
autē in qua feritas quędā sit. atq;
agrestis immanitas. cū sit im-
moderate obstupefacta potu atq;
pastu. exultare eam in somno.
immoderateq; lactari. Itaq; huic
omnia uisā obicūntur amēte
ac ratione uacua. ut aut cū ma-
te corpus miscere uideatur.

aut cū quouis alio. uel homine
uel deo. sepe belua. atq; etiā truci-
dare aliquē impie cruentari.
multaq; facere impure atq; tætere.
cū temeritate ⁊ impudentia. Atqui
salubri imoderato cultu atq; ui-
ctu. quęcūq; tradiderit. ea parte
animi quę mentis ⁊ consilii est.
agitata ⁊ erecta. saturataq; bona-
rum cogitationū epulis. eaq; par-
te animi q̄ uoluptate alitur.
nec inopia enecta. nec satietate
affluenti. quorū utrūq; p̄strin-
gere aciem mentis solet. siue
de ē nature quippiā. siue ha-
bundat atq; effluit. illa etiā ter-
cia parte animi. in qua uarum
existit ardor. sedata atq; restin-
cta. tum eueniet duabus ani-
mi temerariis partibus. cōp̄sis.
ut illa tertia pars rationis ⁊
mentis eluceat. ⁊ se uegetā ad
somniaudū ac rem quę pre-
beat. Tum ei uisā quętas oc-
current tranquilla atq; ue-
ratia. Hęc uerba ipsa platonis
exp̄ssi. epicurum igitur audie-
mus potius. Namq; carnea-
des. concertationis studiū
at hoc in illud. at ille quod
sentit. sentit autē nihil unq;
elegantis nihil decorū. Hunc

Tres partes animi.

ergo antepones platoni isocriti: qui
 ut ratione non redderent. auctorita-
 te tamen ^{tanti} hos minutos philosophos
 uincerent; lubet igitur plato sic
 ad somnum perficere corporibus ad-
 fectis. ut nihil sit quod errore ani-
 mis perturbationemq; adferat; ex quo
 etiam pythagorici interdicitum puta-
 tur. ne faba uescerent. quod habet
 inflationem magnam ischibus. tan-
 quillitati mentis. quærenti uera con-
 rariam; Cum ergo est somno se uocatus
 animus a societate et contagione
 corporis. tum meminit præteritæ.
 præsentia cernit. futura prædicit. la-
 cet enim corpus dormientis. ut
 mortui. uiget autem uiuit animus.
 quod multo magis faciet per mortem. cum
 omnino corpore excesserit; itaq;
 adpropinquante morte. multo est
 diuimor; Nam uidipsum uident
 qui sunt morbo graui. imortifero
 adfecti. instare mortem; itaq; his
 occurrunt plerumq; imagines mor-
 tuorum. Tumq; et maxime laudi
 student. eosq; qui secus quam de-
 cuit uixerunt. peccatorum suorum.
 tum maxime penitent; Diuinare
 autem morientes illo etiam exem-
 plo confirmat possidomus. quod
 adfert. rhodiu quendam mori-
 entem. sex equales nominasse.

et dixisse. qui primus coru. qui sedet.
 qui deinde morturus est. et tribus mo-
 dis censet deorum adpulsi homines som-
 nare. uno quod prædicit animus ipse
 præse. quippe qui deorum cognatione
 teneatur. altero quod plenus æt sit
 immortalium animorum. in quibus tam-
 quam insignite notæ ueritatis appa-
 reant. tertio quod ipsi dum cum dormientibus
 conloquantur; Idq; ut mihi dixi faci-
 lius euenit adpropinquante morte.
 ut animi futura augurentur; ex quo
 illud est calani. de quo ante dixi. et
 homerici hectoris. qui moriens. propin-
 quam achilli mortem denuntiat. neq;
 enim illud uerbum temere consuetudo ad-
 præbauisset. si ea res nulla esset omnino;
 præagibat animus. frustra me ire. cum
 exirem domo; Sagire enim. sentire Sagire.
 accute est; ex quo sagire. amari. et mul-
 ti scire uolunt. et sagaces dicti canes;
 Is ergo qui ante sagit. quam oblata res est.
 dicit præsagire. id est. futura ante sentire;
 In enim igitur inanimus præagatio. extrin-
 secus iniecta. atq; inclusa diuinitas.
 et si exarsit acutus. furor appellat.
 cum a corpore animus abstractus. diui-
 no instinctu ætatur; Sed quidocu-
 lis rapere uisa est de repente arden-
 tibus. ubi illa paulo ante sapiens
 uirginali modestia. mater opti-
 matu multo melior mu-

luerum. missa sum suspiciosus huiusmodi
 tionibus. neq. me appollo fatiis fandi
 demente inuita ciet. Virgines uero
 qualis patris mei meū factū pudet.
 Optimi uiri. mea mater tu me misce
 rit. mei piget. Optima p. genitricis pa
 mo repperisti extra me. hoc dolet. me
 obē. illos p. dē. me ob stare. illos ob
 sequi. Op. o. ma. tē. tē. r. m. o. r. t. u. atq.
 molle. s. hoc minus adrem. illud q. uo
 lum. expressum ē. ut uaticinari furor
 uera soleat. Adest adest fax obuoluta
 sanguine atq. incendio. Multos annos
 latuit. cuius ferte opem. i. r. e. s. t. i. n. g. u. i. t. e.
 d. s. i. n. c. l. u. s. u. s. c. o. r. p. o. r. e. h. u. m. a. n. o. l. u. m.
 non cassandra loquit. u. m. q. m. a. r. i.
 magno clausa textur. exitum
 examen rapit. Aduemet fera ueli
 uolantibus nauib. cōpleuit manus
 litora. Tragedias loqui uideor et
 fabulas. at exte ipso n. c. o. m. e. n. t. a. c. i. a.
 rē. s. f. a. c. t. a. e. i. d. e. g. n. r. i. s. a. u. d. i. u. i. g.
 coponū adte uenisse d. r. a. c. h. i. o. c. u.
 p. t. o. r. i. o. i. m. p. e. r. i. o. c. l. a. s. s. i. r. h. o. d. i. e. p. e. e. t.
 cū p. m. o. h. o. m. i. n. e. p. r. u. d. e. n. t. e. a. t. q. d. o.
 c. t. u. m. e. u. q. d. i. x. i. s. s. e. r. e. m. i. g. e. q. u. e. n. d. a.
 equinq. remi rhodior. uaticinatum.
 madefactū in mur. xxx. diebus gre
 ciā sanguine. rapinas dirrachi. i.
 o. s. c. e. n. s. i. o. n. e. i. n. n. a. u. e. s. cū fuga. fugen
 tibusq. miserabilem respectū in
 cendiorū fore. Sed rhodior. classi

p. p. i. n. q. u. u. m. r. e. d. i. t. u. ac domū t. o. n. e. m.
 clari. Tum neq. te ipsum non ēē cō
 motū. m. a. n. t. u. q. u. a. r. r. o. n. e. i. m. c. a. t. o.
 nen. qui tum ibi erant. doctos
 homines uehementer ēē p. t. i. r. i.
 tos. paucis sane p. diebus. exphar
 salia fuga uenisse labiemū. qui cū
 u. t. a. r. t. u. e. x. e. r. c. i. t. u. s. n. u. m. t. a. u. i. s. s. e. t. r. e. l. i.
 qua uaticinationis breui ēē o. f. e.
 cta. nam i. e. x. h. o. r. r. e. i. s. d. i. r. e. p. t. u. e. f. f. u.
 sumq. frumentū. u. i. a. s. o. m. n. i. s. a. n. g. i.
 portusq. a. s. t. r. a. u. e. r. i. t. i. n. a. u. e. s. s. u. b. i. t. o.
 p. t. e. r. r. i. t. a. m. e. n. t. i. c. o. n. s. c. e. n. d. i. s. t. i. s. i. n. o. c. t. u.
 adoppidū respicientes. flagrantis
 honorarias quas incenderant mili
 tes. quia sequi noluerant uide
 batis. postremo arthodia classe de
 sera. uerum uatē fuisse sensistis.
 Exposui quā breuissime potui. s. o.
 nu. i. f. u. r. o. r. i. s. o. r. a. c. t. a. q. u. e. c. a. r. e. r. e. a. r.
 te dixeram. quē amboq. generū
 una ratio ē. quia c. i. r. a. p. p. u. s. n. r. i. t. i.
 solet. animos hominū quadam
 ex parte i. e. x. t. r. i. n. s. e. c. u. s. ēē t. r. a. c. t. o. s. i.
 haustos. ex quo intellegit. ēē extra
 diuinū animū. humanus unde
 dicatur. Humani aut. animi eā
 partē quē sensum. quē motum.
 quē appetitū habet. n. ēē a. b. a. c. t. i.
 one corporis se i. u. g. a. t. a. quē autē
 pars animi rationis atq. intelle
 gentiē sit particeps. eā tum

Onerarias.

maxime uigere. cum plurimū absit
corpore. Itaq; expositis exemplis uerū
uaticinationū idmiorū. Cratippus
solet rationē concludere hoc
modo. si sine oculis n̄ potest ex
stare officium imūsus oculorum.
possunt autē aliquando oculi non
fungi suo munere. qui uel semel ita
ē usūs oculis ut uera cerneret.
ut h̄t sensū oculorū uera cernenti
um. Item ḡ. si sine diuinatione n̄
potest r̄officium imūsus diuina
tionis exstare. Potest autē quis cū
diuinationē habeat. errare aliquādo.
nec uera cernere. satis ē ad c̄firman
dam diuinationē. semel aliquid
ē ita diuinatū. ut nihil fortuitū
cecidisse uideatur. Sunt autē eius
generis innumera bilia. C̄sse igit̄
diuinationē. cōfitendū ē. quē u
aut uictoria explicant. aut eueni
am aduersa ac notata sunt. ea ḡnra
diuinandi. ut supra dixi. n̄ natura
lia. Paraficiosa dicunt. In quo ha
ruspices augures coniectores q̄
numerant. h̄c uipbant. aperipa
tencis. astroicis defendunt. Quorū
alia sunt posita in monumentis
et disciplina. quod et equis cō de
clarant. et haruspiciū. et fulgurales.
et rituales libri. uiri etiā augurales.

Artificiosa
diuina nō

Coniectura
stans diuinitio

explicant. ut apud homerū calchas.
qui expasserū numero. belli troiani
annos auguratus est. ut insule scrip
tū historia uidemus. quod te inspe
ctante factum ē. ut cū ille in agro
nolano immolaret ante p̄torium.
ab infima ara subito anguis emer
geret. Cum quidē. g. postumius
haruspex oraret illum. ut in expe
ditionē exercitū educeret. id cum
silla fecisset. tū ante oppidū nolā.
florantissima samnitū castra coepit.
facta coniectura etiā dionisio ē. pau
lo ante quā regnare coepit. Qui cū
pagrū leontinū iter faciens. equū
ipse dimisisset influm. submersus
equus uoraginibus n̄ extitit. Quē
cū maxima sollicitudine n̄ potuisset
exhibere. discessit ut ait filestus
egressus. Cum autē aliquantū
p̄gressus eēt. subito exaudiuit hin
nitū. respexitq; equū alacere leuī
aspexit. cui in uiba exam apium
confederat. Quod ostentū habuit
hanc uī. ut dionisius paucis post
diebus regnare coepit. Quid laco
demonius paulo ante leuīcā ca
linitatē. quē significatio facta ē.
Cū in herculis fano arma sonuerunt.
herculis q̄ simulacrū multo su
dore manauit. At eodem tem
pore thebis ut ait calisthenes. in

templo herculis ualuis clausis repagulis. subito se ipse aperuerunt. armaque fixa in parietibus fuerant. eas humi inuenta; Cumq; eodē tempore apud theb. uicta trofomoius diuina fieret. gallos gallinaceos in eo loco sic assidue canere coepisse. ut nihil intermitterent; Tum augures dixisse. boetio thebanos ēē uictoria ppter ea q; auis illa uicta silere solebat. canere si uicisset; eadeq; tempestate. multas signis. lacedemonius leitrice pugne calamitas denuntiabat. nāq; unbr sandri qui lacedemonios clarissimū fuerat statua. quę delphis stabat. in capite corona subito extitit. exasperis herbis iagrestibus. stellesq; aureas quę delphis erant alacedemonius postq; p' nauale illā uictoriā br sandri qua athenienses occiderunt; Qua impugna. quia castor ipollux cum lacedemonios classe. uisi ēē dicebantur. ex insignia decos. stelles aureas quas dixi delphis postq; paulo ante leitriceā pugna deciderunt. neq; repte sunt; Maximū ū illud portentiū hisde sparnatis fuit. qd cū oraculū abioue dodona eo peti uissent. de uictoria sciscitantes. legantq; illud in quo inqant sortes collocauissent. simia quā rex molosorū indelicus habebat. et

sortes ipsas icetera quę erant ad sortem parata disturbant. aliud alio dissipauit; tum ea quę pposita erat oratio sacerdos dixisse dr. de salute lacedemonius ēē. non de uictoria cogitandum; quid bello punico secdo. nne. g. flammius cons uerū neglexit signa rerū futurarū. magna cū clade rei. p. qui exercitu lustrato cū areuū castra *Arenuū* uersus mouisset. i contra hannibalem legiones duceret. i ipse requiritus ante signū iouis statoris sine causa repente concidit. nec eam rem habuit religioni. obiecto signo ut periret uidebatur. nec gmitteret plium. idē cū tripudio auspicaret. pullarius diem plu cōmittendi dis pullarius. ferebat; tū flamminius ex eo gsu. sine postea quide pulli pascere. quid faciendū censerent; Cū ille quiescendū respondisset. flammian. p'clara ū auspicia. si esuriens pullis res geri poterit. saturis nihil gereretur; itaq; signa conuelli. et se sequi iussit. quo tempore cum signifer p' mu astat signū n posset mouere loco. nec quicquā pficeret plures cū accederent. flammius renuntiata suo more neglexit; itaq; tribus his horis aselus exercitus. atq; ipse interfectus ē; magnū illud etiā quod addidit coelus. eo tem

pore ipso. cum hoc calamitosum. peliū
 fieret. tantos terre motus inliguribus.
 gallia. cōplurib; insulis. totaq; italia
 factos ēē. ut multa oppida corruerunt.
 multas locis labe factę sint. terreq;
 desederint. fluminaq; in contrarias
 partes fluxerint. atq; in amnes mare
 influxerint. sunt certe diuinationū con
 iecturę. apertis. unde illi phrygi. opus
 esset. dormienti formicę in os tritici
 grana congererunt. ditissimū fore
 p̄dictū ē. qđ euent. At platonem cum
 in cu nū parvulo dormienti apes in
 labellis cōsederent. responsū ē. singu
 lari illū suauitate orationis fore.
 ita futura eloquentia p̄uisa in infan
 te ē. Quid amores ac delicias tuę
 roscius. num aut ipse. aut p̄eo la
 num totū mentiebat. Qui cū cēt
 in cunabulis. educareturq; in selonio.
 qui est campus agri latium. noctu
 lumine āposito expecta nutrit. an
 aduerit puerū dormientē. circūpli
 catū serpentis amplexu. Quo aspec
 tu exterrita. clamorē sustulit. patres
 aut roscū ad haruspices retulit. qui
 responderunt. nihil illo puero clari
 us. nihil nobilius fore. atq; hanc spe
 ciem praxiteles celauit argento.
 in r̄ exp̄sit archius uersibus. Qđ
 ē expectamus. an dū in foro no
 biseū diu immortales. dū in uis

uerentur. dū domi. Qui quidē ipsi se
 nobis n̄ offerunt. uī aut suā longe lateq;
 diffundunt. quāntū terre caueris inclu
 dunt. tum hominū naturis implicant.
 Nam terre uis. phitiā delfis incitabat. na
 ture sibrilli. quid enī n̄ uident. quā sim
 uaria terrarū gēta. Ex quib; mortifera
 quędā pars ē. ut etiā p. scī in hyppinis.
 imasia platonis q; uidemus. r̄ sunt
 partes agros. alię pestilentes. alię salu
 bres. alię quę acuta ingenia gignant.
 alię quę retusa. quę omnia fiunt. rex
 celi uarietate. rex disparili adsp̄ati
 one terrarū. fit etiā species sepe qua
 dā. sepe uocum grauitate icantib;.
 ut pelluntur animi uehementius. se
 pe etiā cura tamore. qualis ē illa
 flexa anima tamquā limphata.
 ut baccha sacris cōmota intumulis
 truerum cōmemorans suum. atq;
 etiā illa concertatio declarat. uim in
 animis ēē diuinā. Negat enī sine
 furore democritus. quēquā poetam
 magnū ēē posse. qđ idē dicit
 plato. quē si placet appellet furo
 rem. dum in his furor ita lau
 detur. ut in phedro platonis lau
 datus ē. Quid ur̄ oratio incensis.
 quid ipsa actio. potest esse uehe
 mens. r̄ grauis. r̄ copiosa. nisi ē ani
 mus ipse cōmotos. Quide etiā
 in sepe uidi. r̄ ut ad leuora ueni

amus. in fopulo familiari tuo. tantum
ardorem uultuum atq; motuum. ut
eū uis quēta abtraxisse a sensu menti
uideretur; Obiciunt etiā sepe forme.
quę re absē nullę sunt. specie autē
offerunt. q; trigisse brenno dī. eiusq;
gallicis copijs. cum fano apollinis
delfici nefariū bellum intulisset. tū
enī ferunt ex oraculo hęc facta esse
pythiā; Ego pūdebo rē istā. et al
bę uirginē; ex q; o factum. ut ui
derent uirginē ferre arma contra.
in uue gallorū obrueretur exercitus;
aristoteles quidē. eos etiā qui ualenti
dinus utro furerent. in melancholi
ci dicerent. censebat habere aliqd
inanimis p̄sāgens. atq; diuinum;
Ego autē hanc scio. anne cardiacus
tribuendū hoc sit i freneticis. An
mi enī integri. nūctiosi ē corporis
diuinatio; quā quidē eē. re uera
hac stoicoꝝ ratione occludit; Sūt
di. neq; ante declarant hominib;
quę futura sint. aut n̄ diligunt
homines. aut quid euenturū sit
ignorant. aut existimant nū
inter eē hominū scire quid sit
faturū. aut n̄ censeant eē suę
maiestatis. p̄significare homi
nibus quę sunt futura. aut
ei ne ipsi quidē di significa
re possunt. at neq; n̄ diligunt

nos. Sunt enim benefici. generiq;
hominū amici. neq; ignorant ea
quę ab ipsis constituta et desig
nata sunt. neq; nra nihil inter ē
scire ea quę euentura sint. erim?
enī cautioreſ si sciemus. Neq; hoc
alienū ducunt maiestate sua.
nihil ē enī beneficentia p̄stan
tius. neq; n̄ possunt futura p̄nos
cere; Non igitur sunt di. nec
significant futura. Sunt autem
di. significant ergo; i si n̄ signi
ficant. nullas uias dant no
bis ad significationis scientiam.
frustra enī significarent. nec n̄
si dant uias. n̄ est diuinatio;
Est igitur diuinatio; hac ratione i
chrisippus. i diogenes i antipat
uratur; Quid ē igitur. cur dubitan
dū sit. quin sint ea quę dis
putam uetissima. si ratio me
cum facit. si euenta. si populi.
si nationes. si greci. si barbari.
si maiores etiā nri. si deniq; hoc
semp ita putatū ē. si summi
philosophi. si poety. si sapientis
sumi uiri. qui res publicas con
stituerunt. qui urbes ediderunt.
An dum bestię loquantur ex
spectamus. hominū consen
tente auctoritate contenti n̄
sumus. Nec uero quicquam

aliud adfertur. cur ea quæ dico diu-
nandi genera nulla sunt. nisi quod
difficile dictu uidetur. quæ cuius
quæ diuinationis ratio. quæ causa
sit; Quid enim habet haruspex.
cur pulmo incisus. etiam in bonis ex-
tis dirimat tempus. ipse fiat
diem. Quid augur. cur ad extra
coruus. a sinistra cornix fiat
ratum. Quid astrologus. cur
stella iouis aut ueneris con-
iuncta cum luna. ad ortus pue-
rorum salutaris sit. Saturni mar-
tisue contraria. Cur autem deus
dormientes nos monet. uigilan-
tes negligat. Quid deinde cause
est. cur cassandra furens futura
perspiciat. priamus sapiens hoc
idem facere non queat. Cur fiat
quidque queris. recte omnino. si
non omnino nunc id agitur. fiat
nec ne fiat. id queritur. ut si
magnetem lapidem esse dicam. qui
ferrum ad se allicit et trahat.
rationem cur id fiat adferre ne-
queam. fieri omnino neget. Quod
idem facis induinatione. quam et
cernimus ipsi laudamus. ilegit.
et patribus accepimus. neque ante
philosophiam præfectam. quæ nup-
inuenta est. hac de re communis
uita dubitauit. et postea quam phi-

losophia præcessit. nemo aliter philoso-
phus sensit. in quo mihi esse auctoritas.
dixi de pythagora. de democrito.
de socrate. excepi de antiquis præter
xenofontem neminem. adiunxi uete-
rem academia. peripateticos. stoicos.
unus dissensit epicurus. Quid uero
hoc turpius. quam quod idem nullam
censet gratiam esse uirare. Quis
est autem. quem non moueat clarissimi
monumentis. testata designataque
antiquitas. Calchante augurem
scribit omerus. longe optimum.
cum ducem classium fuisse. et illum
auspiciorum credo scientiam. non locorum.
Amphilocus imopsius. arguorum
reges fuerunt. sed idem augures. neque
urbes in ora maritima cilicis gre-
cis condiderunt. atque etiam ante hos
amphiaras taresias. non humiles
et obsecrati. neque eorum similes ut apud
ennum est. Qui sui questus causa.
fictas suscitant sententias. et clari-
stantes uiri. qui a uerbis et signis
admoniti. futura dicebant. quorum
de altero etiam apud inferos ho-
merus ait. solum sapere. ceteros um-
brarum uagari in amphiarum
aut sic honorauit fama grecis. ut
ut haberetur. atque ut ab eis solo
in quo est humanus. oracula pete-
rent. Quid asis rex priamus. nunc

et helenum filium. cassandri filia diu-
nantes habebat. alterum auguris. altera mris
incitatione et motione diuina. Quo inge-
nere. martios q̄sēta f̄s nobili loco natos. a-
pud maiores nros fuisse scriptū uident. q̄
polibū corinthiū. nne homerius alius mul-
ta. et filio adtroia p̄ficiēcia morte p̄dux-
isse cōmemorat. Omnino apud ueteres
qui rerū poterant. idē auguria tene-
bant. Et si sapere sic diuinare regale
ducebant. ut testis ē nra ciuitas. in qua
reges augures. et p̄a p̄uati eodē sacerdotio
p̄diti. et p. religionū auctoritate rexe-
rūt. et diuinationū ratione in barbaris q̄
dem genib. neglecta ē. Siquē et in gallia
dyade sunt. quib. ipse diuitia cum he-
duum hospite. tuū laudatorē cognouit.
q̄ a nature ratione q̄m p̄hisiologiam
greci appellant. nota ē sibi p̄fuebat.
et paratū augurius. partē coniectura q̄
erūt futura dicebat. et p̄hisi augurant
et diuidunt magi. q̄ egregant infano.
cōmmandi causa atq̄ m̄se loquendi.
q̄d iam idē uos quondā facere nomis
solebant. nec q̄s q̄m rex p̄sari potest ē.
q̄ non ante magorū disciplinā scientiā
q̄ p̄cepit. licet aut uideret. et genera
quedā nationes huius scientiæ deditas.
et mesus incaria ē. qua in urbe excel-
lit arusticiū disciplina. neq̄. elis in
peloponneso. fambas diuas certas
habet. iam undarū unam. alterā

glundarū. aruspiciū nobilitate p̄stan-
tes. in s̄ria caldei cognitione astroz
sollernaq̄ ingenioz antecellunt. equina
aut. de celo tacta scientissime an
aduertit. eadēq̄ interpretatur. quid
quibusq̄ ostendatur monstris atq̄
portentis. Quocirca. bene apud maio-
res nostros senatus. tū cū florebat
imperū decreuit. ut de p̄ncipum fi-
lius sex. singulis equis populis in
disciplinā traderentur. ne ar̄ tanta
p̄t̄ tenuitate hominū. a religionis
auctoritate abducerent ad mercede
atq̄ questū. Et reges aut. et fides. et
licet. et arabum natio. auiū significa-
tionib. plurimū obteperant. quod
idē factitatū in umbra accepimus.
hac m̄ q̄dē uident. elois quoq̄ ipsi
q̄ aq̄b. q̄ incolebant. diuinationū o-
portunitates ēē ducte. Et enī egip-
ti. ut babyloni inciporū patenti-
um eq̄rib. habitantes. cū exterra ni-
hil emineret q̄ contemplatione celi of-
ficere possit. omne curā in s̄derū
cognitione posuerunt. Etrusci aut.
q̄ religione in bini. studiosius iere-
brius hostias immolabant. extorū
cognitioni se maxime dediderūt. q̄q̄
p̄t̄ aeris crassitudine. de celo apud
eos multa fiebant. et q̄ obernde causā
multa inuistata. partē celo. alia ex
tra oriebant. q̄dā etiā ex hominum

pecudumque conceptu istiusmodi exor-
 citatissimi interpretis extiterunt. Quae q̄
 de u. ut tu soles dicere. uerba ipsa pruden-
 ter amatoriū posita declarant. quia enī
 ostendunt. portendunt. monstrant.
 p̄dicunt. ostenta. portenta. monstra p̄
 digna dicunt. Arabes autē iphriges. i. a
 licet. q̄ pastu pecudū maxime utunt.
 Capos. imontes hinc istate pagran-
 tes. p̄pterea facilius cantus auuū uo-
 latus notauer. eadeq̄ iphrisidie causa
 fuit. ihinc n̄r ubrie. tū curia ^{tota} curia
 p̄cipueq̄ telmeses quos ante dixi. q̄d
 agros uberrimos maximeq̄ fertiles in-
 colunt. In quib' multa p̄pt̄ fecundita-
 tē fingi gigniq̄ possunt. in ostentis
 anīaduertendis diligentes fuer. quis
 ū nūdat inoptima quaq̄ re publica.
 plurimū auspicia. reliqua diuinandi
 gēna ualuisse. Quis rex umq̄ fuit.
 q̄s p̄pt̄. qui n̄ uiteret p̄dictione diuina.
 neq̄ solū in pace s̄ in bello. multo etiam
 magis quo maius erat certamen et
 discrim̄ salutis. Omnes n̄ros. qui in
 hil in bello sine exas agunt. nihil
 sine auspiciis domi habent. Auspicia
 exēna uideamus. Nūq̄ i. athenienses
 omib' sēmp publicis consiliis. diui-
 nos q̄sita sacerdotes. quos martis uo-
 cant adhibuer. ilacedemoni regib'
 suis augurē. adseffore deder. iteq̄
 semib' sic enī publicū consiliū appel-

lant. augurē int̄ eē uoluer. iteq̄ de reb'
 maioribus sēmp aut adelpis oraclū. ut ab
 hāmone. aut adodona petebant. Ligurgus
 quide qui lacedemonios rē. p. tēperauit.
 leges suas auctoritate appollinis delfici
 confirmauit. Quas cū uellet lēander cō-
 mutare. eade ē p̄hibitus religione. atq̄
 etiā qui p̄erant lacedemonios. n̄ contenti
 uigilantibus curis. in p̄sente sano quod
 est in agro p̄pter urbē. somnandi cau-
 sa excubabant. quia uera quicūq̄ ora-
 cla ducebant. ad n̄rā iā redeo. Quotiens
 senatus. x. uiros. ad libros ire iussit. nā
 i cū duo iusi soles eēt. i cū tres lune. i
 cū facēs. i cū sol nocte uisus eēt. i cū ex
 lo fremitus auditus. i cū celū discēs-
 sisse uisū ē. atq̄ in eo anīaduēsi globi.
 delata etiā ad senatū labes agri pri-
 uernatis. cū ad infinitā altitudine
 terra descidisset. apuliaq̄ maximister-
 re motib' ēquassata eēt. Quib' porten-
 tis. magna p̄pto romano bella. pri-
 ciosq̄ sedmōnes denuntiabant. Inq̄
 his omnib' responsa auri spiciū. cū si-
 billis uersibus agnuebant. Quid cū eu-
 ris apollo fudauit. caput uictoria.
 quid ortus androgini. n̄ne fatale Androgini
 q̄dā monstrū fuit. Quid q̄d flu-
 uius aratus sanguine fluxit. q̄d
 cū sepe lapietū. sanguinis n̄numq̄
 terrē mētū. quondā etiā laetis
 imber effluxit. Quid cū incapi-

tolio iutus centaurus eclo ē mauentino
 portē. ab homines tuscū. pdes castoris. et
 pollucis romēq. pietatis. Nne i aruspice
 ea responderunt. quē eueniunt. insi
 billē libris ecclē reptē sunt pditiones.
 quotiens senatus decē uiros ad libros
 ire iussit. quantis uiribus. quāq. sepe
 responsis aruspiciū paruit. calicēq. f.
 somnio. in marisco bello templū est a
 senatu uimoniōspatē restituti. qd q
 de somniū sisenia cū disputauisset.
 murfice aduerbū cum re conuenisse.
 Tum insolentē credo ab epicuro aliquo
 inductus. disputat somnius credi non
 oportere. idē contra ostenta nihil dis
 putat. exponitq. inicio belli marfici.
 i decē simulacra sudauisse. i sanguine
 fluxisse. i discessisse celū. i ex occulto
 audiat ē nocet. quē pericula belli
 nuntiarent. i lanuiū clipeos. quod
 aruspici bus tristissimū uisum ē. amu
 ribus ē derisor. Quid qd mammalibus
 habemus. ueniēta bello. cū lacus albanū
 pter modū creuisset. ueniētē quēda
 ad nos hominē nobilē pfugisse. eūq.
 dixisse. ex fati q ueniētes scripta habe
 rent. ueros capi nposse. dū lacus his
 redundaret. i silacus emissus lapsu
 i cursu suo ad mare pfluxisset. p nicio
 sum ppte romano. sin aut ita ē
 ductus ut ad mare puenire nposset.
 Tum salutare nris fore. ex quo illa ma

uabilis amatonib. albani aque facta de
 ductio est. Cū aut ueniētes bello fessi.
 legatos misissent ad senatū. tū ex his
 quida dixisse dr. n oia illū transfu
 gam. ausum ē senatū dicere. In hūde
 enī fatis scriptū ueniētes habere. fore
 ut breui agallis roma caperet. Quod
 quidē sexennio post ueros captos.
 factū ē. Videmus. Sepe enā et inpe
 lus fauni auditi. in rebus turbidis
 ueridicē uoces ex occulto misse esse
 dicunt. Cuius generis duo sunt ex
 multis exempla. sed maxima. Nā
 n multo ante urbē captā. ex audi
 ta uox ē aluco uestē. quā palati
 radice innouā uā deuexus ē. ut
 muri i portē reficerent. futurū esse
 nisi prius ēēt ut roma caperet.
 qd neglectū tū cauē potest. p accep
 tam illā maximā clade explicatū
 ē. Ita enī uioloquenti. quā septā ui
 demus. ex aduersus eū locū consecra
 ta ē. atq. enā scriptū amulū est.
 cū terrymotus factus ē. ut sue ple
 na pcuratio fieret. uocē ab edo in
 nonis ex arte extitisse. Quo circa in
 none illā appellatā moneta. Hec Maneta.
 igitur i adus significata. i anris
 maioribus iudicāti temprimus.
 neq. solū decē uoces piragora ob
 seruauerunt. s. enā hominū. quo
 cant omnia. quē maiores nri quia

ualere censēbant. Idcirco omnib' rebus a
 gendis. q' bonū faustū felix fortunatūq'
 eēt p'fībant. rebusq' diuinis quę publi
 ce fierent. ut fauerent linguis impe
 rabatur. inq' feris imperandis. ut li
 tib' iungis se abstinerent. itēq'
 inlusthanda colonia. ab eo qui eā de
 duceret. i'cū imp. exercitū. censor
 populū lustharet. bonis nominib'
 qui hostias ducerent eligebant. q'
 ite indilecto consules obseruant.
 ut p'mus miles fiat bono nomine.
 quę q'de at'f'is. i' consule impera
 tore. sumacū religione eē seruata.
 Prerogatiua etiā maiores omīs iustis
 comitiq' eē uoluer. atq' ego exem
 pla hominū nota p'f'ra. l. paulus
 consul iterū. cū ei bellū ut cū rege
 p'se gereret obligasset. ut ea ipsa
 die domū aduersperū rediit. filio
 lā suā terciū. quę tū erat admodū
 parua. osculans. animū aduersperū
 tristitūlā; Quid ē inquit mea tēa.
 quid tristis es. Mi p'at inquit. p'sa
 perit. Tum ille artius puellā cō
 plexus. accipio inquit mea filia
 omen; Exat aut mortuus catellū
 eo nomine. l. flaccū flaminē
 marcialē ego audiui. cū diceret.
 ceciliā metelli. cū uellet sororis
 suę filiā in matrimoniu conlo
 care. exisse in quoddā sacellum

ominis capiendi causa. quod fieri more
 ueterū solebat. cū uirgo staret i' cecilia
 insella sederet. neq' diu ulla uox exi
 tisset. puellā defregatā petisse amate
 tera. ut sibi concederet paulisp' ut meus sella
 requiesceret. illā aut dixisse. uero mea
 puella tibi concedo meas sedes. q' omen
 res consecuta ē. ipsa enī breui mortua
 est. uirgo autē nupsit. cui cecilia nupta
 fuerat. hęc posse contēpni. t etiā rideri
 p'clare intellego. Sed id ipsū est. deos nō
 putare. quę ab his significānt contē
 pner. Quid de auguribus loquar.
 tuę partes sūt. tū in quā auspiciōrū
 patrociniū debet eē. tibi. p. claudius
 augur consuli nuntiauit. At dubi
 tato salutis augurio. bellū domesti
 cū triste ac turbolentū fore. quod
 paucis post mensibus exortū. paucio
 ribus atē ē diebus opp'ssum. Cui q'de
 augur uehementē adsermior. Solus itē
 multaq' annq' memoria. nō decantandi
 auguri. s' diuinandi tenent discipli
 nā. quę inuidebant collegę tui eūq'
 tū p'sida. tū soranū augurē eē dice
 bant. quibus nulla uidebatur inau
 guris aut p'sensio aut scientia ue
 nitatis futurę. sapientē agebant ad o
 pmionē imperitq' eē fictas religio
 nes. q' longe secus ē. neq' enī in pa
 storibus illis quibus romulus p'
 fuit. nec in ipso romulo. hęc calli

ditas esse potuit: ut ad errorem multitudinis.
religionis simulacra fingerent. sed diffi-
cultas laboris discendi. discretam negle-
gentiam reddidit. malunt enim differere.
nihil esse inauspicis: quam quid sit edis-
cere. Quid est illo auspicio diuinius.
quod apud te in maris est. ut utar potis-
simum auctore te. Hic iouis altissimi
subito pinnata satellites. Arboris equum
co serpentes saucia morsu. Subit ipsa
ferus transfigens unguibus anguem
Semanimum. iuaria grauit ceruice mi-
cantem. Quae se intorquent limant. ro-
stroque cruciantur. Iam satata animo.
iam duris uita dolores. Abiit. afflan-
tem et lacertum affligit inunda. Seq-
obitu a solis nitidos conuertit ad ortus.
Hanc ubi praetibus pennis lapsusq uo-
lantem. Conspexit maris. diuini
numinis augur. faustaque signa sue
laudis reditusque notauit. Partibus
intonuit celi pater ipse sinistris.
Sic aquile clarum firmavit iuppiter
omen. Atque ille romuli augur^{atq.}
pastoralis non urbanus fuit. nec sic
tus ad opinionem imperitorum. Sacer-
tis acceptus et posteris traditus. Itaque
romulus augur. ut apud ennum
est. cum fratre inter augures. Curantes mag-
na cum curam cupientes. regni dant
opera simul auspicio augurioque.
In monte remus auspicio sede uouet

atque secunda solus autem seruat. at romu-
lus pulcher in alto Querit auentino.
seruat genus atque uolantum. Certabant.
urbem romam remane uocarent. Omnibus
cura uiris. uter esset indispertitor. Ex-
spectant. ueluti consul committere signum
cult. omnes audi spectant ad carceris
oras. Qua mox emittit pietas esau-
cibus currus. Sic exspectabat popu-
lus. atque ore timebat. Rebus intra
magni uictoria sit data regni. Interea
sol albus recessit in infera noctis. Exin
candida seorsum dedit icta foras lux.
Et simul ex alto longe pulcherrima
praepes leua uolauit aui. simul au-
reus exortur sol. Cedunt de caelo
ter quatuor corpora sacra lunum.
praetibus sese pulchrisque locis dant.
Conspicit inde sibi data romulus
esse priora. Auspicio regni stabili-
ta scamna solique. Sed ut unde
huc degressa est. eodem redeat oratio.
simul quae disputare. quam obrem
quidque fiat. et tantum fieri ea quae
commemorari doceat. Parumne epicu-
ro carneadiue respondeat. Quid si
etiam ratio extat artificiosae praesensi-
onis facilis. diuinae autem obscurior.
Quae enim extat. quae fulguribus. quae
portentis. quae astris praesentantur.
haec notata sunt observatione
diuturna. Adfert autem uetustas

omnibus in rebus longinqua obseruat
one incredibile scientiam. quæ potest
esse etiam sine motu atque impulsu deorum.
cui quid ex quoque eueniat. et quidquid
que rem significet. crebra animaduer
sione perspectum est; altera diuinatione na
turalis est ut ante dixi. quæ physica
disputandi subtilitate. referenda est
ad naturam deorum. aqua ut doctissimis
sapientissimisque placuit haustos ani
mos et libatos habemus. cumque omnia
completa et repleta sunt sensu. et
mente diuina. necesse est cognitione
diuinorum animorum animos humanos
commoueri. si uigilantes animi. utque
necessitatibus seruiunt. diuunguntque
se a societate diuina. uinculis corporis
impediti; Rari est quoddam genus eorum.
qui se a corpore auocent. et addiui
narum rerum cognitione. cura omni
studioque rapiunt. Horum sunt augu
ria non diuini impetus. sed rationis
humane. non in natura. futura presentia
unt. ut aquarum fluxiones. et de
flagratione futura aliquando celi
atque terrarum. alii autem in re. per exer
citata. ut de atheniensi solone acce
pit. orientem tyrannidem multo
ante perspicuunt. quos prudentes pos
sumus dicere. idem prudentes. diui
nos nullo modo possumus. non plusquam
mulesium thale. qui ut obiurgatore

suos conuinceret. ostenderetque etiam philoso
phu si ei commodum esset. pecuniam facere pos
se. omne oleum ante quam florere corpus
set in agro mulesio coemisse dixit. amadu
terat fortasse quadam scientia. oleum uber
tate fore. quidem idem primus. defectionem
solis. quæ astrage regnante facta est. perduxit
se fertur. multa medica. multa guber
natores. agricolæ etiam multa presentia. ut
si nulla eorum diuinatione uoco. ne illa
quidem. quia abanaximandro physico
moniti lacedæmonii sunt. ut urbem
intecta relinquere. armatique in agro
excubarent. quod tunc motus instaret.
Tum cum turbs tota corripuit. in mon
te tægeto extrema ^{part} montis quasi
puppis auulsa est. nephretes des quædam phereculas
ille phitagoræ magister potius
diuinus habebatur. quam physicus.
Quod cum uidisset exhausta aqua de
uigi puto. tunc motus dixit instare.
nec uero uquam animus hominis. na
turaliter diuinat. nisi cum ita solutus
est uiuacius. ut ei plane nihil sit
cum corpore. quod aut uatibus contingit. aut
dormientibus; Itaque ea duo genera a
dicæreho probantur. ut dixi acritippo
nostro. si propterea quod ea perficiunt ana
tura. sunt summa. sane in ne soli.
Sed autem nihil est in obseruatione pu
tant. multa tollunt. quibus utque
ratio continetur; Sed quoniam dant ali

quid idq; n̄ purū uaticinationib; cū som-
nus. nihil ē. quod cū his magnopere
pugnem? p̄sertim cū sint qui omnino
nullā diuinationē p̄bent; Ergo ihu q̄
rū animi sp̄ritas corporibus euolant.
atq; excurrunt foras. ardore aliquo inflā-
mati atq; incitati. cernunt illa p̄fecto
que uaticinantes p̄uinciant. multas
q; rebus inflamant tales animi. qui
corporibus n̄ inherēt. ut hi qui sono
q̄dā uocū i frigus cantib; incitantur.
multos ne mora silueq; multos am-
nes aut maria cōmouent. quoz fun-
bunda mens. uidet ante multo que
sint futura. quode genere illa sunt.
eheu uidere iudicant inelutū iudici-
um int̄ de astris aliquis. quo iudicio
lacedæmonia mulier furiarū una
adueniet; Eodem enī m̄ multa uati-
cinantib; sepe p̄dicta sunt. neq; solū
uerbis. s; etiā uersibus. quos olim fau-
ni uatesq; canebant; Similit̄ marcius
ipubli^{us} uates. cecinisse dicunt. quo
de ḡnre apollinis opta p̄lata sunt;
Credo etiā anhelitus quosdā fuisse
terrariū. quibus inflat̄ mentes o-
racles funderent; Atq; hęc quidem
uatiū ratio ē. nec dissimilis sane
somnia; Nam que uigilantibus
accidunt uatibus. eadē nobis dor-
mientibus; Viget enī animus in
somnia. liberq; sensibus ab omni

impeditione curarū. uacante imortuo
pene corpore; qui quia uixit ab om-
ni cōtate. uersatusq; ē cū innumera-
bilib; animis. omnia que in natura
rerū sunt uidet. si n̄ tēperatis etis
moderatisq; potionibus. ita ē affectus.
ut sopito corpore. ipse uigilet; Hęc
somnia autē ē diuinitio. hic magna
quēdā exort̄. neq; ea naturalis. sed
artificiosa somnia amphionis inter-
p̄tatio. eodēq; modo ioracles uatica-
nationū; Sunt enī explanatores. ut
grāmatici poetarū; Nam ut aurū
et argentū. aes. ferrū. frustra natu-
ra diuina genuisset. nisi eadē do-
cuisset. quēadmodū adeoz uenas
pueriret. Nec fruges terre baccasue
arborū. cū utilitate ulla ḡnri hu-
mano dedisset. nisi earum cultus
iudiciones tradidisset. Materiam
quid uiuaret. nisi confectionis eius
fabricā haberemus; Sic cū omni
utilitate quā dū hominibus dede-
runt. ars aliqua coniuncta ē. per
quā illa utilitas p̄cipi possit. itē
ḡ. somnus. uaticinationib; oraculis.
quod erant multa obscura multa
ambigua. explanationes adhibet
sunt int̄ptum; Quom̄ autē aut
uates aut somniantes ea uideant.
que nusquā etiā tunc sunt. magna
questio ē. sed explorata si sint ea

Potio contra
grāmaticos.

Grāmatici p̄s
poetarū

quæ ante queri debeant. sint hæc quæ
querimus faciliora. Continet enim
totā hanc questionē. ea ratio. quæ ē
de natura deorū. quæ atq; secto li
bro ē explicata dilucide. Quā si ob
tinemus. stabit illud quod hunc lo
cū continet. de quo agimus. deos ēē.
i. corū prudentia mundū admini
strari. eosq; consilere rebus hu
manis. nec solū uniuersis. uerū etiā
singulis. Hæc sciremus. quæ mihi
quidē n̄ uident̄ posse uelli. p̄fecto
hominibus adis futura significari
necesse ē. sed distinguendū uidetur.
quonā modo. Nam n̄ placet stouic.
singulis iecorū fissis. aut auium
cantibus. inter ēē deū. neq; enī de
corū ē. nec dis dignū. nec fieri
ullo pacto potest. sed ita ap̄rin
cipio inchoatū ē mundū. ut cer
tis rebus certa signa p̄currerent.
alia inextis. alia in auiibus. alia in
fulguribus. alia in ostentis. alia
in stellis. alia in somniantū uisib.
alia in furentū uocibus. ea quib;
bene p̄cepta sunt. hi n̄ sepe fallun
tur. male coniecta. maleq; inter
p̄ta. falsa sunt. n̄ rerū uisio. s̄ int̄
p̄tum inscientia. Hoc aut̄ posito atq;
acceso. ēē quanda uī diuinā. homi
nū uisū tenentē. n̄ difficile ē. Quæ
fieri certe uidemus. ea qua ratione

fiant suspicari. Nam ad hostiā deligen
di. potest dux ēē uis quæda sentiens. quæ
est toto confusa mundo. itū ipsā cū
imolare uelis. extor̄ fieri mutatio po
test. ut aut absit aliquid. aut sup
sit. Paruis enī momentis. multa na
tura aut adfingit. aut mutat. aut
detrahīt. quod ne dubitare possimus.
maximo ē argum̄to. qđ paulo ante
interitū cesaris contigit. Qui cū im
molaret. illo die quo p̄mū insella
aurea sedet. i. cū purpurea ueste
p̄cessit. inextis bouis opimi cor
n̄ fuit. Nōm̄ q̄ censet. ullū animal
qđ sanguinē habeat. sine corde ēē
posse. Quia ille rei nouitate p̄cul
sus. cū spurinna diceret. timen
dum ēē. ne i. consilium iusta de
ficeret. Carum enim rerū utrūq;
acorde p̄ficisci. postero die cap̄
inextore n̄ fuit. Quæ quidē illi
portendebant̄ adis immortalibus.
ut uideret interitū. non ut caueret.
Cum q̄ ex partes inextis n̄ repper
untur. sine quibus uictima illa
uiuere nequisset. intellegendū ē.
in ipso immolationis tempore eas
partes posse quæ absint interisse.
eadēq; efficit in auiibus diuina
mens. ut tū huc. tū illuc uolent
alites. tū in hac. tū in illa parte
se occultent. tū ad extera. tū a si

iusta parte canant hōsines. Hā si ani
 mal omne ut uult ita utitur motu
 sui corporis. pno. obliquo. supino. mem
 brisq. quocūq. uult flectit. contorquet.
 porrigit. contrahit. eaq. ante efficit poe
 ne quā cogitat. quanto id deo ē faci
 lius. cuius numini parent omnia. idēq.
 mittit. i signa nobis. eius gñis. qualia
 p multa historia tradidit. quale scrip
 tū illud uidemus. si luna paulo ante
 solis ortū defecisset. insigno leonis.
 fore ut armis darius ipse ab alex
 andro i macedonibus pelio uince
 rent. dariusq. moreret. i si puella
 nata biceps ēet. seditionē in populo
 fore. corruptela i adultera domi. i
 simulier leonē peperisse uisa ēet.
 fore. ut ab externis gentibus uince
 retur ea res publica. in qua id conta
 gisset. elde gñis etiā illud ē. qđ
 scribit herodotus. croesi filiū cum
 ēet infans locutū. quo ostento. re
 gnū patris i domū funditus con
 cidisse. caput arfisse seruo tullio
 dormienti. quę historia nō perdidit.
 Et g. qui se tradit ita quies. p parato
 animo. cū bonis cogitationibus.
 tū rebus adtranquillitatē accōmo
 datis. certa uera cernit in somnis.
 sic castus animi purusq. uigilans.
 i ad astroz i ad auiū reliquozq. signoz
 i ad extoz ueritatē. ē paratior. hoc ni

mirum est illud. quod accepimus de
 socrate. quodq. ab ipso in libris socrati
 cos sepe dī. cē diuinū quiddā qđ
 demonion appellat. cui semp ipse
 paruertit. nūq̄m impellent. sepe reuo
 cant. i socrates quidē. quo quē au
 torem meliōrē querimus. Xeno
 formi consulenti. sequeretur. ne epi
 curū postea quā exposuit quę
 ipsi uidebantur. in nrm quidē inq̄t
 humanū ē consiliū. si de rebus ob
 scuris i incertis. ad apollinē censeo
 referendū. Ad quē etiā athenienses
 publice de maioribus rebus semp
 retulerunt. Scriptū ē nē. cū crito
 nis sui familiaris oculū alligatū
 uidisset. quęsiuisset quid ēet. Cum
 aut ille respondisset. in agro ambu
 lanti romulū adductū ut remis
 sus ēet in oculū suū recidisse. Tum
 socrates. Nēn parua mihi nro
 cū. cū uideret qua solco p sagatio
 ne diuina. Ictē etiā socrates. cū apđ
 uellū male pugnatū ēet lachete
 ptoze. fugeritq. cū ipso lachete. Et
 uertū est inuicem. eadem qua cēn
 fugere noluit. Quibus querentib.
 cur n eade uia pgerit. detereri se
 adeo dixit. cū quidē hi q. alia uia
 fugerant. in hostiū equitatē inci
 derunt. p multa oiceta i ab antipa
 tro. quę mirabilis i socrate diuin

Socratis demon.

nata sunt. quæ prætermittantur. tibi enim nota sunt. in adcomemorandū nō necessaria. Illud tamen eius philosophi magnificū. ac pene diuinū. q. cū impius sententis damnatus eet. equissimō animo se dixit mori. neq. enim domo egredienti. neq. illud suggestū in quo causam dixerat ascendenti. signū sibi ullum quod consueisset adō. eo quasi mali alicuius inpendentis datum. Equidē sic arbitror. etiam si multa fallunt eos. qui aut arte aut coniectura diuinare uideant. ēē tamen diuinationē. Homines autē ut in ceteris artibus. sic in hac posse falli. potest accidere. ut ali quod signū dubie datū. p̄certo sit acceptū. potest aliquod latius se. aut ipsum. aut qd ēē illi contrariū. mihi autē ad hoc de quo disputo pbandū. satis ē. nō modo plura. s̄ etiā pauciora diuina. p̄sensa et p̄dicta repperiri. Quin etiā hoc non dubitans dixerim. si unū aliquid ita sit p̄dictū p̄sensumq. ut cū uenerit. ita cadat ut p̄dictū sit. neq. in eo q̄cqm̄ casu. i. fortuito factū ēē appareat. ēē certe diuinationē. idq. ēē omnibus confitendū. Quo circa. p̄mū mihi uidet. ut posidonius facit. adeo. de quo satis dictū ē. deinde a fato. deinde a natā.

ut omnis diuinandi ratioq. repetenda. fieri igitur omnia fato. ratio cogit facere. Etenim qd sit fatū. aut id appello. q. greci himarmenē. i. ordine seriemq. causarū. cū causæ causa nexa. ex se rem gignat. ea est ex omni cōtuitate fluens ueritas sempiterna. Quod cum ita sit. nihil ē factū. q. nō futurū fuerit. eodeq. mō nihil ē futurū. cū nō causas id ipsū efficientes. id ipsum continet natura. Ex quo intellegitur. ut fatum sit. nō idq. sup̄sticiose. s̄ ut q. phisice dī. causa gēna rerum. cur et ea quæ præterierunt facta sint. et quæ instant sunt. et quæ secuntur futura sint. ita sit. ut i. observatione notari possit. quæ res quæq. causā plerūq. et sequatur. etiā si non semp. Nam ut quidē adfirmare difficile ē. easdeq. causas ueri similes rerū futurarū. cerni ab his. qui aut furore eas aut iniquitate uideant. præterea cū fato omnia sunt. id q. alio loco ostendēt. Siquis mortalīs possit ēē. qui conligationē causarū omnium p̄spiciat animo. nihil cū p̄fecto fallat. Qui et tenet causas rerū futurarū. idem necesse ē omnia tenet quæ futura sunt. Quod cum nemo facere nisi dī possit. relinquendū ē homini. ut signis quibusdā consequentia declinantibus. futura præsentant. Non enī illa quæ futura

sunt. subito existunt. si ē quasi rudem ex
 plicatio. sic tractatio temporis. nihil
 noui efficientis. et p̄mū quidq; replicant.
 qđ tibi uident quibus naturalis diuinitio
 data ē. tibi quibus cursus rerū obseruando
 notatus sit. qui causas ipsas n̄ cernunt.
 signa t̄m causarū motas cernunt. ad
 quas adhibita memoria et diligētia
 inuentionis supior. efficitur ea diu
 natio quę artificiosa dr. extorū. ful
 guriū. ostentorū. signorū q; celestium;
 Non ē igitur ut mirandū sit. ea p̄sentiri
 adiuuantibus. quę nūquā sint. Sunt
 enī om̄a. si tempore absunt. atq; ut
 in seminibus uis inē carū rerū. quę
 ex his p̄gignunt. sic incausis conditę
 sūt res future. quas ex futuris. aut o
 citata mentis aut solita somno cernit.
 aut ratio aut dictura p̄sentit. Atq;
 ut hi qui solis. aliusq; reliquorū q; sive
 rum ortus obitus motusq; cognoscit.
 qđ qđ tempore eorū futurū sit. mul
 to ante p̄dicunt. sic qui cursum re
 rū. euentorū. cōsequentia. diuinitate p̄
 tractata notauerūt. aut semp. aut si id
 difficile ē plerūq; q; si ne id qđ deo
 dī. nūq; certe quid futurū sit in
 tellegunt. atq; hęc qđ de iquēda eide
 modi argūta. cur sit diuinitio. di
 cunt a fato. a natura aut. alia qđ a
 ratio ē. quę docet q̄nta sit animi
 uis. seu iuncta a corporis sensibus. q;

maxime contingit. aut dormientibus.
 aut mente p̄motis; Ut enī deos animi.
 sine oculis. sine auribus. sine lingua
 sentiant inter se. quidquidq; sentiat. Ex
 quo fit. ut homines etiā cū tacti optet
 quid aut uocant. n̄ dubitent quin
 di illud exaudiant. sic animi hominū.
 cū aut somno soluti uacant corpore.
 aut mente p̄moti. p̄ se ipsi liberi incita
 ti mouentur. cernunt ea quę p̄mixta
 cū corpore animi. uidere n̄ possunt.
 atq; hanc quide rationē naturę.
 difficile ē fortasse traducere ad id
 genus diuinationis. quod ex arte p̄fe
 ctū dicimus. sed tam id quoq; rima
 tur quantum potest. Posidonius eē
 censet innatura. signa quęda rerū
 futurarū. Ut enī eos accepimus. or
 tum caniculę diligēt qđ. annis sole
 re seruare. dictariq; capere ut sen
 bit ponticus heraclides. salubris ne
 an pestilens annus futurus sit. Hęc
 si obscurior. quasi caliginosa stella
 extiterit. pingue iēcretū eē celū. ut
 elaspisano. grauis ipestilens futura
 sit. sin inlustris et lucida stella ap
 paruerit. significare celū eē tenue
 purūq; et p̄pterea salubre; Democritus
 aut censet. sapientē instruisse uete
 res. ut hostiarū immolatarū inspi
 cerentur extra. Quorū ex habitu atq;
 ex colore. tū salubritatis. tū pesti

lentis signa percipi. nunquam enim que
sit uel sterilitas agros. et fertilitas futu
ra. que si a natura perfecta. observatio
atque usus agnouit. multa adferre
potuit diis. que amaduendo nota
rentur. ut ille paccianus qui in
christi phisicus inducit. minime na
tura rerum cognosse uidetur. Nam
isti qui lingua uiui intellegunt.
plusque ex alieno iecore sapiunt quam
ex suo. magis audiendum quam auscul
tandum censeo. cur queso. Cum ipse
paucis impositis uersibus dicas
satis luculente. quicquid est hoc.
omnia animat. format. alit. auget.
creat. sepelit. recipitque in sese omnia.
omniumque idem est pater. inditque
eade que oriuntur de integro.
atque eode occidunt. Quid est ergo. cur
cum domus sit omnium una. eaque com
munis. cumque animi hominum semper
fuerint. futuri que sint. cur quid ex
quoque eueniat. et quid quam rem si
gnificet. perspicere non possunt. Hec
habui inquit de diuinatione que
dicere. nunc testabor illa. non
me sortilegos. neque eos qui que
stus causa harolentur. nec per
chomantia quidem. quibus appius
amicus tuus uti solebat. agnosce
re. non ab eode sinxi marsum augu
rem. non uicanos haruspices. non de

circo astrologos. nisiacos ciectores. non
interpretes somniorum. non enim sunt hi aut sci
entia aut arte diuini. sed superstitiosi uates.
impudentesque haroli. aut inertes. aut
insani. aut quibus egestas imperat. Qui
sibi semetipsi non sapiunt. alteri monstrant
uia. quibus diuitias pollicentur. ab his
dragma ipsi petunt. de his diuitis sibi
deducant drachuma. reddant cetera.
atque hec enim quidem. qui paucis
ante uersibus. et deos censer. et eos non
curare opinatur. quid agat humanum
genus. Ego autem qui et curare arbitror.
immonere etiam. ac multa predicere. leuita
te. uanitate. malicia. exclusa diuina
one probo. Que cum dixisset quinquies.
perclare tu quidem inquam paratus.
**M. TULLII CICERO
NIS. LIBER. I. DE DIUINA
TIONE. EXPT. INCIPIT. II.**

Querenti mihi. multumque idem co
gitanti. quam rem possem perdes
quam plurimis. ne quando intromittere
consulere rei. per nulla maior occur
rebat. quam si optimarum artium uas
traderem meis ciuibus. quod compluribus
ui me libris arbitror consecutum. Nam
et quia hortati sumus ut maxime po
timum ad philosophie studium. eo libro
qui est inscriptus hortensius. et quod
genus philosophandi minime ap
rogans. maximeque et constans et ele

Nota de ordi
ne librorum phi
losophi.

Hortensius Cicero

gant arbitramur; quatuor academicis
 libris ostendimus; cuius fundamentum
 est philosophię positū in finibus bonorum
 et malorum; per purgatū ē is locus a nobis. v. l.
 libris. ut quid a quoque quid contra quęque phi-
 losophi diceretur. intellegi posset; tot
 Tondem ^{lucide} sub secuti libri tuscularum dispu-
 tationū res ad beatē uiuendū maxime
 necessarias apperuerunt; Primus enī est
 de contēpnenda morte. secundus de tole-
 rando dolore. de egritudine lenien-
 da tertius. quartus de reliquis animi
 perturbationibus. quintus enī locū cōplex
 us est. qui totā philosophiā maxime
 inlustrat; Docet enī ad beatē uiuendū.
 uirtutē se ipsa esse contentā. quibus reb
 editis. tres libri perfecti sunt de natura
 De natura ^{deorum} libris. in quibus omnis eius loci que-
 stio continet; Quę ut plane esset cumu-
 latus perfectus. de diuinatione in gressu
 sumus his libris scribere. quibus ut ē
 De fato ^{de fato} in animo. de fato. si adiunxerimus. ē
 rit habunde satis factū toti huic
 questionī. atq; his libris ad nume-
 randa sunt sex de re. p. quos tū scrip-
 sumus. cū gubernacula rei. p. tenebam.
 Magnus locus. philosophięque proprius. apla-
 tone. aristotele. theophrasto. totaq; pri-
 patenę familia tractatus uberr-
 Compl ^{no} me; Nā quid ego de cōsolatione dicā.
 qm quidē ipsi sane aliquantū me-
 detur. ceteris itē multū illā pfutu-

rā puto; Inter lectus ē etiā nup̄ liber De senectute
 is quē ad m̄m atticū de senectute
 misimus. In primis quō philosophia Cato curioni
 uir bonus efficitur et fortis. cato n̄
 in horū librorū numero ponendus ē.
 Cūq; aristoteles. atq; theophrastus. ex-
 cellentes uiri. cum subtilitate.
 tū copia cum philosophia. dicendi
 etiā p̄cepta coniungunt. n̄n quoq; o
 ratorū libri. in eundem librorū nume-
 rū referendi uidentur; Ita tres erunt De oratore tres
 de oratore. quartus brutus. quintus
 orator; Adhuc hęc erant. ad reliqua
 alacri tendebamus animo. sic pa-
 rati. ut nisi quę grauior causa ob-
 stitisset. nullū philosophię locum
 esse pateremur. qui n̄ latinis lite-
 ris inlustratus pateret; Quid enī
 minus rei. p. adferre maius me-
 liusue possumus. quā si docerē
 atq; erudimur uiuentē. his p̄
 setam moribus atq; tēporibus.
 q̄b̄ ista plapsa ē. ut omnium opib̄
 refrenanda ac coerenda sit. Nec
 ū id effici posse confido. q̄d ne po-
 stulandū quidē ē. ut om̄s adu-
 lescentes se adhęc studia conuer-
 tant; Pauci utinā. quorū t̄m in re-
 p. late patere poterit industria;
 equidē ex his etiā fructū capio
 laboris mei. qui iā erat p̄fecta.
 in n̄ris libris adquiescunt. quorū

studio legendi. meū scribendi studi-
um uehementius indies incitatur;
quos quidē plures. quā rebar esse
cognoui; Magnificū illud etiā. ro-
manisq. hominib. gloriosū. ut greci
de philosophia litteris nēgant. qđ
adsequar pfecto. si instituta pfecto;
Ac in qđe explicandę philosophię cau-
sam. attulit casus grauis ciuitatis.
cū in armis ciuilibus nec tueri meo
more re. p. nec nihil agere poteram.
nec quid potius q. quidē me dignū
ē. agere repperēbā; Dabunt g. in
ueniā mei ciues. uel grām potius habe-
bunt. q. cū ē. inuius potestate res
p. neq. ego me abdidi. neq. deserui.
neq. adfluxi. neq. ita gessi quasi
homini aut temporib. iratus. neq.
porro ita aut adulatus aut ammi-
ritus fortunāsum alterius. ut me
meq. peniteret; Id enī ipsum apla-
tone philosophiaq. didicērā. na-
turales ē. quasda. conūiones rerū
publicarū. ut ex tum. apncipib. tene-
rāt. tū apopulis. aliquando asin-
gulis; Quod cū accidisset nūq. re-
p. tū pstinis orbatū munerib. hec
studia renouare coepimus. ut et
animus molestis hac potissimū
re leuaretur. ipdēm. ciuib. nris
quare cūq. possem; Inlibris enī sen-
tentiā dicebam. contionabam. phi-

losophiā nobis p. re. p. p. cantatione sub-
stitutā putabamus; Hunc qm de re. p.
cōsili coepi sum. tribuendi ē opera rei
p. uel omīs potius in ea cogitatio cura
ponendi. tantū huic studio relinquen-
dū. quantū uacabit ap. publico officio
munere; Sed hec alias plurib. nē adin-
stitutā disputationē reuertam; Nā cum
de diuinatione quintus frāt. ea disse-
ruisset. quę superiore libro scripta
sunt. satisq. ambulatū uideret. tū
in bibliotheca quę in re. cio ē. assedi-
mus; atq. ego. Accurate tu quidē in
quā quinte. i. stoice. stoicor. senten-
tiā defendisti. quodq. me maxime
delectat. plurimis nris exemplis u-
sus es. i. his quidē claris. i. illustrib.;
dicendū ē mihi igit. ad ea quę sunt
arte dicta. sed ita. nihil ut adfirmē.
quę omīa dubitans plerūq. amih.
ipsi diffidens; Si enī aliquid certa
habere q. dicere. ego ipse diuinare.
qui ē. diuinationē nego; Et enim
me mouet illud. qđ in p. mis. car-
neades quęre solebat. quarum
nā rerū diuinationē ē. carū ne quę
sensibus p. ceperent. at cas quidē cer-
numus. audimus. gustam. olfacimus.
tangim. Numquid g. in his reb. est
q. p. uisione. aut p. motione. m. tis
magis quā natura ipsa sentiamus.
Aut nū. nescio qui ille diuinus si o

Cicero hoc scđo volumine
diuinationē omnino
tollit

culis captus sit. ut tursus fuit. possit
 quæ alba sint quæ nigra dicere. aut
 si surdus sit. uarietates uocū aut mo-
 dos noscere. Ad nullā g̃ earū rerū quæ
 sensu accipiuntur. diuinitio adhi-
 betur. atqui ne in his quidē rebus
 g̃ arte tractant. diuinatione opus est.
 Et enī ad egros. nūates aut huiolos. sed
 medicos solemus adducere. nec ū qui
 fidibus aut tibis uti uolunt. ab aru-
 spici-
 bus accipiunt earū tractationem.
 s̃ amusicis; Cade in literis ratio est.
 reliquisq; rebus. quarū ē disciplina;
 nū censēs eos qui diuinare dicuntur.
 posse respondere. sol maior nequā
 terra sit. an tantus. quantus uideat.
 lunaq; suo lumine an solis utatur.
 sol luna quē motū habeant. quē
 quinque stelle quæ errare dicuntur.
 nec h̃ q̃ diuinū habent p̃ficere se cē-
 dicturos. nec eorū quæ in geometria
 describuntur. quæ uera quæ falsa sint.
 Sunt enī et mathematicorū. ñ huiolorum;
 De illis ū rebus quæ in philosophia uer-
 santur. Nūqd ē qd̃ quisquā diuinorū
 aut respondere solet. aut consuli
 quid bonū sit. quid malū. quid
 nequū. Sunt enī hęc p̃pria philo-
 sophorū. quid de officio. nūquis
 haruspice cōsult. quēadmodū sit cū
 parentib; cū filiis. cū amicis. uiuen-
 dū. quēadmodū utendū pecunia. quē

admodū honorē. quēadmodū imperio.
 Ad sapientes hęc ñ ad diuinorū referri so-
 lent; Quid g̃ ad dialecticos. aut aphisi-
 cis tractant. nūquis eorū diuinari potē.
 unusne mundus sit an plures. quæ sint
 intra rerū ex quib; nascunt om̃a. Phi-
 sicos ē ista prudentia. quom̃ aut m̃ien-
 te quē pseudo^{non}me uocant dissoluas. aut
 quēadmodū sorta resistas. quē si neces-
 se sit latino uerbo licet accipiat ap-
 pellare. s̃ nihil opus ē. ut enī ipsa phi-
 losophia in multa uerba grecorū. sic sorti-
 tes satis latino sermone tractat ē. Er-
 go hęc quoq; dialectici dicunt. ñ diui-
 ni. qd̃ cū querit. qui sit optimi rei. p. stat.
 quæ leges. q̃ mores aut utiles. aut inu-
 tiles. haruspicesne ex equis antessent.
 an p̃ncipes statuent. idē et uiri periti
 rerū civilū. Quod si nec earū rerū
 quæ subiecte sensib; sunt. ulla diui-
 natio ē. nec earū quæ artibus con-
 tinent. nec earū quæ in philosophia
 differunt. nec earū quæ in re. p. uer-
 santur. quarū rerū sit. nihil p̃sus
 intellego; Nā aut omnū debet esse.
 aut aliqua ei materia danda ē. in q̃
 uersari possit. s̃ nec omnū diuina-
 tio ē. ut ratio docuit. nec locus nec
 materia inuenitur. cui diuinationē
 p̃ficere possim; Vide g̃. ne nulla sit
 diuinitio. Est quidā grecus uulgaris
 in hanc sententiā uersus; Bene qui

Pseudomen.
 Sortes.

Sortes

coniciet. utre hunc phibebo optimū.
Hū g̃ aut quē tempestas impendat. ua-
tes melius coniciet quā gubernator.
aut morbi naturā acutus quā medi-
cus. aut belli administrationē pru-
dentius quā imperator. coniectura
assequet̃. Sed aduerti quante te-
caute tabbis dictōis quē haberet
artē atq̃ prudentiā. tabbis rebus quē
absensibus aut artificis p̃aperentur.
abducere diuinationē. eāq̃ ita desi-
nere. Diuinationē eē carū rerū p̃di-
ctionē r̃p̃sensionē. quē eēt fortun-
te. Primū eo dē reuolueris. nā et
medici r̃ gubernatoris r̃ imperatoris
p̃sensio. ē rerū fortunariū. Hū igit̃
aut aruspex aut augur aut uatē
quis. aut somnians. melius. Conie-
cerit. aut morbo euasurū egrotū. aut
epericulo nauē. aut ex insidiis ex-
eritū. quā medicus. quā gubernator.
quā imperator. atqui ne illa qui
dē diuantis eē dicebas. uentos
aut imbres impendentes. quibda p̃-
sentire signis. in quo nra q̃da artea
memoria atq̃ p̃nuntiata sunt. r̃ si
hec ipsa fortuita sunt. plerūq̃ enī
n̄ semp̃ eueniunt. Quē ē g̃ aut ubi
usq̃ fortunariū rerū p̃sensio. quā di-
uinationē uocas. Quē enī p̃sentiri
aut arte aut ratione aut usu aut
iectura possunt. ea n̄ diuini tribu-

enda putas. p̃peris. ita relinquitur. ut
ei fortuita diuinari possint. quē nulla
nec arte nec sapientia p̃uideri possunt.
ut si quis. m. marcellū. illū qui ter-
consul fuit. multis annis ante di-
xisset naufragio eē p̃turū. diuinasset
p̃fecto. Nulla enī arte alia id nec sapi-
entia scire potuisset. Taliū g̃ rerū quē
infortuna posuit sunt p̃sensio. diui-
natio ē. Potest ne g̃ earū rerū quē
nihil habent rationis. quare future
sint. eē ulla p̃sensio. Quid ē enī ali-
ud fors. quid fortuna. quid casus. quid
euentus. nisi cū sic aliquid ceciderit.
sic euenit. ut alit̃ cadere atq̃ euenire
potuerit. Quom̃ g̃ id q̃d temere fit.
ceco casu. r̃ uolubilitate fortune. p̃-
sentiri r̃ p̃dici potest. medicus mor-
bū ingrauescentē ratione p̃uider. in-
sidias imperator. r̃ pestates guber-
nator. r̃ tm̃ hi ipsi sepe fallunt̃. qui
nihil sine certa ratione opinantur.
ut agricola cū florē oleē. bacā ^{uider.} uider
quoq̃ seursurū putat. n̄ sine ratio-
ne ille quidē. p̃ nonūquā tm̃ fal-
lit̃. Quod si fallunt̃ hi. qui ni-
hil sine aliqua p̃babili coniectu-
ra ac ratione dicunt. Quid exis-
tandū ē de coniectura eorum.
qui extis aut auiibus. aut osten-
tis. aut oraculis. aut somniis futu-
ra p̃sentiant. Nondu dico quā

patet.

q̃ translatum
est a toto

hec signa nulla sint. fissum ueroris. cor
 ui cantus. uolatus aquile. stelle trinecio.
 uoces furentium. sortes. somnia. de quib'
 singulis dicā suo loco. Hunc de uniu'
 sis. qui potest prouideri quicquā futurū
 ēē. qđ neq' causā h't ullā. neq' notam.
 cur futurū sit. Solis defectiones. atq' lu
 nę. p'dicunt multos annos. ab his qui
 siderū motus numeris p'seunt. ea p'di
 cunt#. que naturę necessitas p'fectura
 ē. vident ex constantissimo motu
 lunę. quando illa e regione solis fac
 ta incurrat in umbrā t'p'e. que ē meta
 noctis. ut tā obscurari necesse sit. quan
 doq' eadē luna subiecta atq' oppo
 sita soli. n'ris oculis eius lunā obscu
 ret. Quo insignio queq' errantiū stel
 larū. quoq' tempore futura sit. q'
 exortus quoq' die. signi alicuius
 aut qui occasus fu
 sit. Hec quante di
 quā ratione sequant'.
 des; Qui thesaurū inuenturū. aut
 hereditatē uenturā dicunt. qđ secun
 tur. aut in qua rerū natura inest
 id futurū. Qđ si hec ea q' q'sunt
 eiusde generis. habent aliqua talē
 necessitatē. qđ ē tanet qđ casu fieri
 aut forte fortuna putem. Nihil enī
 tā comparū rationi i constantię. qm
 fortuna. ut m' ne indeū quidē cade
 re uideat. ut sciat qđ casu i fortuito

futurū sit. Si enī scit. certe illud eueniet.
 sin certe eueniet. nulla fortuna ē. Est
 autē fortuna. rerū q' fortuitariū. nulla
 p'sensio ē. aut si negas ēē fortunā. i omnia
 que fiunt. queq' futura sunt. ex omni
 cōtate definita dicis ēē fatalit'. mu
 ta definitionē diuinationis. quā dice
 bas p'sensione ēē rerū fortuitariū. Si enī
 nihil fieri potē. nihil accidere. nihil
 euenire. nisi q' ab omī cōtate certū
 fuerit ēē futurū i eo tēpore. que po
 test ēē fortuna. Quā sublata. qui loc'
 ē diuinationi. q' ite fortuitarium
 rerū ē dicta p'sensio. Quāquā di
 cebas. omnia que fierent futuraue
 cent. fato cōtineri. anile sane. i ple
 nū superstitionis. fati nom' ipsum.
 Sed tm apud stoicos. de isto fato
 multa dicunt. de quo alias. Hē
 qđ necesse ē. Si omnia fato quid
 mihi diuinitio p'dest. Quod# is qui
 diuinat p'dicit. id ū futurū ē. ut ne
 illud quidē sciam quale sit. quod
 deiotarū necessariū n'rm. extingere
 aquila ptocauit. qui nisi reueras
 set. in eo conclau' ei cubandū fuisset.
 q' p'xima nocte corruit; Ruina
 q' opp'ssus ēē. ut id neq' si fatū
 fuerat effugisset. nec si n' fuerat
 in eum casum incidisset; Quid q'
 adiuuat diuinitio. Aut quid ē
 quod me moneant. aut sortes. aut

exta. aut ulla predictio. Si enim fatū fuit.
classēs ppter. r. bello punico primo. alte
rū naufragio. alterā apocenis depellam in
terre. enā si tripudiū solistumū pulli
fecissent. l. iunio. r. p. elodio cōs. clas
ses tm̄ intissent. Sin cū auspiciis optē
peratū eēt. intitur; classēs n̄ fuerint.
n̄ interierunt fato; Vultis aut omnia
fato; nulla ḡ ē diuinitio; Quod si fatū
fuit. bello punico secdo. exercitū popu
li. r. ad lacū trasūmen intire. num
id utari potuit. si flaminii consul
his signis hisq; auspiciis quibus pu
gnare phibebat. paruisset. certe po
tuit; Aut ḡ n̄ fato interit exercitus.
mutari enī fata n̄ possunt. aut si fato.
q̄d certe vobis ita dicendū ē. etiā
si obtēperasset auspiciis. idē euentu
rum fuisset; Vbi ē ḡ ista diuinitio
o stoicor; Quē si fato om̄ia fiunt. ni
hil nos ammonere potē. ut cauti
ores simus; quosq; enī m̄ nos gesser
mus. fiet tm̄ illud q̄ futurū est;
Sin aut id potest flecti. nullū est
fatū; ita ne diuinitio quidē.
qm̄ eaq̄rū futurarū ē; nihil
aut ē p̄ certo futurū. q̄ potest
aliqua pcuratione accidere ne
fiat; atq; ego ne utilem quidē. ar
bitror eē nobis. futurarū rerū
scientiā; Quē n̄ uita fuisset p̄amo.
si ab adulescentia scisset. quos e

uenit senectutis eēt habiturus. Abe
amus a fabulis. ppiora uideamus;
clarissimor; hominū nr̄e ciuitatis gra
uissimos exitus. in consolatione col
legim; Quid ḡ ut omittamus super
iores. marcone crasso putas utile
fuisse. tū cū maximis opibus fortu
nisq; florebat. scire. sibi infecto pu
blio filio. exercituq; delecto. transeu
fraten. cū ignominia idedecore eē
peundū. An. c. n. pōpeium censes tri
bus suis consulantibus. tribus triū
phis. maximarū rerū gloria letatu
rum fuisse. si sciret se insolitudi
ne egyptiorū trucidatū in amisso
exercitu. p̄ mortē ū ea c̄secuturū. quē
sine lacrimis n̄ possumus dicere.
Quid ū cesarē putamus. si diuinasset.
fore ut in meo senatu quē ma
iore ex parte ipse coaptas
set. incuria pompeia
ante ipsius pompeii simul
lacum. tot centurionibus suis in
spectantibus. anobilissimis ciuib; par
tū etā ase omnib; rebus ordi
natis. trucidatus ita uiceret. ut ad
ei corpus. n̄ modo amicor;. s. ne ser
uorū quidē quisquā accederet. q̄
cruciatu animi uitā acturū fuisse.
Certe ḡ ignorantia futuror; malorū.
utilior ē quā scientia; Nam illud
quidē dici p̄ferim astoicis nullo

modo potest. Non esset ad arma pom-
peius. n̄ transisset crassus eufiatem.
n̄ suscepisset bellū ciuile cesar. Non
g̃ fatalis exitus habuerunt. uultus aut
euenire omnia fato; Nihil g̃ illis p̄fu-
isset diuinare. atq; etiā omnē fruc-
tū uitę superioris p̄didissent. Quid
enī possit his eē lētū. exitus suos co-
gitantibus. itaq; q̃ sēse uerterunt stoici.
iaceat necesse ē. omnis eoz sollicitudo;
Si enī id q̃ euenturū ē. t̄ h̄ t̄ illo m̄ po-
test euenire. fortuna ualeat plurimū.
Quę aut̄ fortuita sunt. certa eē n̄ poss;
sin aut̄ certū ē. quid quaq; de re. q̃q;
tempore futurū sit. quidē quod
me adiuuet. haruspices. cū res tri-
stissimas p̄tendi dixerint. Addunt
ad extremū. omnia leuius casura.
rebus diuinis p̄curtis; Si enī nihil
sit extra fatū. nihil leuari re di-
uina potest; Hoc sentit homerus.
cū querente iouē inducit. q̃ sarpe
donē filiū amoris contra fatum
eripere n̄ posset; hoc idem signifi-
cat. grecus ille meā sententiam
uersus. quod fore paratū ē. id sum-
mū exsuperat iouē; totū omnino
fatū. etiā atellanio uersu. uir mihi
eē inrisum uidet; p̄ in rebus tam
seueris. non ē iocandi locus; Con-
cludatur g̃ ratio; Si enī p̄uideri
nihil potest futurū eē eorum

quę casu fiunt. quia eē certa n̄ possē.
diuinitio nulla ē. sin aut̄ idcirco possē
p̄uideri. quia certa sunt i fatalia. rur-
sus diuinitio nulla ē. eā enī tu for-
tutarū rerū eē dicebas; Sed hęc fue-
rit nobis. tamquā leuis armaturę.
p̄ma orationis excursio. Nunc cōm-
nus agamus. experiamurq; si possi-
mus. cornua cōmouere disputationis
tū; Duo it̄ g̃nra diuinandi eē dice-
bas. unū artificiosum. alterū natu-
rale; artificiosum constare partim
ex coniectura. partim ex observatione
diuturna; Naturale. quod animus
arriperet. aut exciperet extrinsecus
ex diuinitate. unde om̄s animos
haustos aut acceptos aut libatos ha-
beremus; Artificiosa diuinationis
illa fere g̃nra ponebas. exaspiciū.
eorūq; qui ex fulguribus hostentisq;
p̄dicerent. Tum augurū. eozq; qui
signis aut ominibus uterent̄. om̄eq;
genus diecturale. in hoc fere genere
ponebas; Illud aut̄ naturale. aut
concentratione mentis edī. i quasi fun-
di uidebatur. aut animo p̄ somniū
sensibus i curis uacuo p̄uideri; Du-
xisti aut̄ diuinationē omnē tribus
rebus. adeo. a fato. a natura; S̄ t̄m cū
explicare nihil posset. pugnaſti cō-
mentacionū exemplos mirifica co-
pia; de quo p̄mū hoc libet dicere.

Mentis concentratio

Animus
uacuo
sensu
Et alius

ingr

Non est philosophi. te
lib. vii.

hoc ego philosophi non esse arbitror. testibus
ut. qui aut casu ueri. aut malicia falsi
si fierique esse possunt. Argumentis rationibus oportet. quare quidque ita sit
docere. non uentis. his praesentiam. quibus in
liceat non credere. ut ordiar ab haruspica.
qua ego rei publicae causa communisque
religionis colenda censeo. si soli sumus.
licet uerum exquirere sine inuidia. in praesentiam. de plerisque dubitanti.
Inspiciamus si placet exta primum. persuaderi quod cuiquam potest.
ea quae significari debent extas. cognita esse. ab haruspiciibus observatio
ne diuturna. Quam diuturna ista fuit. aut quam longinquo tempore
re observari potuit. aut quomodo est conlata inter ipsos. quae pars
inimici. quae pars familiaris esset. quod fessum. piculum. quod commodum
aliquod ostenderet. An haec inter se haruspices et ceteri dei. egrediuntur. poe
ni contulerunt. At id praeter quam quod fieri non potuit. ne fingi quidem potest.
Alios enim alio more uidemus exta inter
praetari. nec esse unam omnium disciplinam.
Et certe si est inextis aliqua uis quae de
claret futura. necesse est eam aut cum
rerum natura esse coniunctam. aut con
formari quodam nomine deorum. atque
diuina cum rerum natura tanta tamque preda
ta in omnes partes motusque diffusa. quod

habere potest commune. Non dicam gallina
eum fel sunt enim qui uel argutissima haec
exta esse dicant. si tauri optimi iecur aut
cor. aut pulmo. quid habet naturale. quod
declinare possit. quid futurum sit. Demo
cratus tamen non inscite nugatur ut physici.
quo genere nihil arrogantius. quod est ante
pedes nemo spectat. celi scrutantur
plagas. uerum istam habitu extorum et co
lore declinari censet. haec dum taxat. pa
buli genus. et earum rerum quae terra percre
t ubertate et tenuitate. salubritate
etiam aut pestilentia. extas significari
putat. Omnia beata. cui certo scio
ludum nunquam defuisse. hunc enim ho
minem tantis delectatum esse nugis. ut
non uideret. tum futurum id uerisimi
le. si omnium pecudum exta. eodem
tempore in eundem habitum se coloremque
uerterent. si si eade hora alie pecu
dis iecur nitidum atque plenum est. alie
horridum iexile. quid est quod declinari
possit habitu extorum et colore. An
hoc eiusdem modi est. quale feret deum
illud. quod ante dictum. qui cum aquam
ex puteo uidisset hausta. terrae mo
tum dixit futurum. parum credo impu
denter. Quod cum factus esset motus.
dicere audent. quae uis id effecerit.
etiamne futurum esse. atque iugis colore
praesentiant. Multa istius modi
dicunt in scholis. sed credere omnia

uide non sit necesse. uerū sunt sane ista
democriti uerba. quando ea nos extis
exquirimus. aut quando aliquid eius
modi ab haruspice inspectis extis au
diuimus. Ab aqua aut ab igni picu
la monent. tū hereditatis tū dapna
denuntiant. fissum familiare. iutta
le tractant. caput iecoris ex omni
parte diligentissime considerant. si ū
id n̄ est inuentū. nihil putant accide
re potuisse tristius. hec observa
ri certe n̄ potuerunt. ut supra docui.
Sunt g̃ artis inuenta. n̄ uetustatis. sic
ars ulla rerū incognitarū. cū rerū
aut natura. quā cognitionē habent.
Quę ut uno consensu iuncta sit et
continens. quod uideo placuisse phisi
cis. eisq̃ maxime. qui omne qđ ē.
unū ē dixerunt. quid habere mun
dus potest. cū thesauri inuentione
ē iunctum. Si enī extis pecunię in
amplificatio ostendit. idq̃ sit natu
ra. p̃mū exta sunt iuncta mundo.
deinde meū lucrū. natura rerū con
tinetur. Nonne pudet fisicos hec
dicere. Et enī iā sit aliqua innatu
ra rerū contagio. quā ē concedo.
multa enī storię colligunt. Nā iunus
culorū iecustulabruma dñr augeri.
i pulcum aridū florescere brumali
ipso die. inflatas rūpi uesiculas. i se
mina malorū quę in his medijs in

clusa sunt in contrarias partes se uertit.
ū nequos infidibus alios pulsos resonare
alios ostensq̃ i conchiliis omnib̄ contin
gere. ut cum luna pariter crescant paritq̃
decreascent. Arborisq̃ ut hiemali tempore
cum luna simul senescentis. quia tū
exsiccatq̃ sunt. tempestiue cedi putent.
Quid de fretis aut de marinis estibus
plura dicam. quorū accessus i recessus
lung̃ motu gubernant. sescenta licet
eiusdē modi pferri. ut distantium re
rum cognatio. naturalis appareat. de
mus hoc. nihil enī huius disputatio
ni aduersatur. Num etiā si fissum
cuiusdā modi fuerit i iecore. lucrū
ostendit. quā ex iunctione nature
i quasi concentu atq̃ consensu. quā sim
pathiam greci appellant. conueni
re potest. Aut fissum iecoris cum
lucello meo. aut meus questiculus
cū celo trā rerūq̃ natura. Concedam
hoc ipsum si uis. i simagnā iacturā
fecero causę. si ulla ē ouementiam
nature cum extis ēcessero. sed tū eo
concesso. qui euenit. ut his qui in parte
uelit. conuenientē hostiā rebus suis
immolet. Hoc erat qđ ego non re
bar posse dissolui. at quā festiue di
solut. Pudet me. n̄ tū quidē. cuius
etiā memoriā admiror. s̄ chrisippi.
antipatri. possidoni. quidē i studi
qđ dicunt. qđ ē dictū. ite. adho

imo et ceca Vasa

Contagio dicitur aliqua res in natura
contagio

leuscula.

Non p[ro]spicitur alea
quandā ēē in hosti
is deligendis.

stiam deligenda. ducem esse um
quandā sentientem atq[ue] diuinam. q[ui]
tota confusa mundo sit. illud uero mul
to etiā melius. quod iure usurpatū ē.
et dicitur ab illis. cū immolare quis
piā uelit. tum fieri extor[um] mutatio
nē. ut aut absit aliquid. aut sup[er] sit;
Deor[um] enī numini parere omnia. hec
iā nō crede. ne amula equide existi
mant; an censes. eundē utulū si
alius delegit. sine capite reu[er]t
inuenturū. si ali[us]. cum capite. Hec
decessio capitis aut accessio. subitane
fieri potest. ut se exta ad immola
toris fortunā accommodent. Eseru
cū res ipsa doceat; Cum enī tristi
sima exta sine capite fuerint. q[ui]b[us]
nihil uidet[ur] ēē durius. p[ro]xima ho
stia litatur sepe pulcherrime;
ubi g[er]it ille min[us] superior[um] extorū.
aut que tū subito facta ē deor[um]
tanta placitio. p[er] adfert. intauri
opimi extas. immolante cesare.
cor nō fuisse. id quia nō potuerit ac
cidere. ut sine corde uictima illa
uiuere. iudicandū ēē. tū interis
se cor cū immolaretur; qui sit.
ut alterum intellegas. sine corde
nō potuisse bouē uiuere. alterum
nō uideas. cor subito nō potuisse. nes
cio quō auolare. Ego nō possū uel
nescire. que uis sit cordis adui

uendū. uel suspicari. contractū aliquo
morbo bouis exile iugum iuegetum
cor. idissimile cordis fuisse; Tu ū quid
habet. quare putas si paulo ante cor
fuerit intauri opimo. subito id in
ipsa immolatione interisse. In q[ui]
aspexerit uestitu purpureo excordon
cesarem. ipse corde p[er]cutus ē. urbē
philosophie mihi crede p[ro]ditas. dū
castella defenditis; Hāc dū haruspi
cinā. uerā ēē uultis. ph[is]iologiam
totā pueritis; caput ē iniecore. cor
inextis. iā abscedet simul ac mo
lā iuuenum insperseris; deus id ex
piet. uis aliqua conficiet. ut excedat.
Non g[er]it omniū interitus atq[ue] obitus
natura conficiet. ierit aliquid
q[ui]d aut ex nihilo oritur. aut in
nihilū subito occidit; quis hoc
ph[is]icus dixit umquā; Harus
pices dicunt; his g[er]it quā ph[is]icus
credendū potius existimas. Qd
cum pluribus deis immolatur.
qui tandem euenit. ut litetur aliis.
aliis nō litetur. Que aut inconstan
tia deorū ē. ut p[ro]mis minentur ex
tis. bene p[ro]mittant secundis.
Aut tanta inter eos dissensio. sepe
etiā int[er] p[ro]ximos. ut apollinis ex
ta bona sint. dianę non bona.
Quid est tam p[ro]spiciū. quā cum
fortuito hostis adducant. talia

cuique extra esse. qualis cuique optingerit hostia.
 ut enim id ipsum habet aliquid diuini.
 quae cuique hostia obtingat. tamquam infor-
 tabus quae cui ducatur. mox de sortibus.
 quaquam tu quidem non hostiarum casum
 confirmas sortium similitudine. si in-
 firmas sortis. conlatione hostiarum.
 ancum in equum melius misimus. qui adfe-
 rat agnum quem immolemus. is in agnus
 affertur qui habet extra rebus accommo-
 data. iadeum agnum non casu sed duce
 deo seruus deducitur. Nam si casus
 meo quoque esse dicis. quasi sorte quando
 cum deorum uoluntate conuenerit. doleo
 tantum stoicos nostros epicureis inriden-
 di sui facultatem dedisse. non enim igno-
 ras quam ista derideant. quidem illi
 facilius facere possunt. Deos enim
 ipsos. iocandi causa inducit epi-
 curus. plucidos. i. p. flabiles. i. habitan-
 tis tamquam inter duos lucos. sic inter
 duos mundos. propter metum ruina-
 rum. eosque habere putat. quae nos.
 nec usum ullum membrorum habere. Er-
 go hic circutione quaedam deos
 tollens. recte non dubitat diuina-
 tionem tollere. si autem hic sibi con-
 stet. item stoici. illius enim deus.
 nihil habens nec sui nec alieni
 negotii. non potest hominibus diui-
 nationem imponi. ut autem deus. pote-
 ri non imponi. ut nihilominus mun-

da regat. hominibus consulat. Cur
 ergo uos induistis in eas captiones. quas
 nunquam explicatis. Ita enim cum magis
 properant. concludere solent. Si di-
 sunt. est diuinitas. sunt autem di. est
 ergo diuinitas. multo est probabilius.
 Non est autem diuinitas. non sunt ergo di.
 Vide quam temere committant. ut si
 nulla sit diuinitas. nulli sint di.
 Diuinitas enim perspicue tollit. deos
 esse retinendum est. atque haec extis percipi
 diuinatione sublata. omnis hanc
 percipina sublata. O stenta enim secun-
 tur i. fulgura. ualeat autem inful-
 guribus observatio diuturna. in
 ostentis ratio plerumque coniectantur.
 adhibetur. Quid est ergo. quod observatum
 sit infulgure. celum insedem pariter
 diuisum etrusci. facile id quidem fuit.
 quatuor quas nos habemus dupli-
 care. post idem iterum facere. ut ex eo
 dicerent fulmen. qua ex parte e-
 uenisset. primum id quid inter est. de-
 inde quid significat. Nonne est
 perspicuum. ex prima admiratione
 hominum. quod tonitrua iactusque ful-
 minum extimuisse. credidisse ea
 efficere rerum omnium per potentem io-
 uem. Itaque in nostris commentariis
 scriptum habemus. ioue tonan-
 te. fulgurante. comitia populi
 habere nefas. Haec fortasse rei. p.

Exaspiciu.

causa constitutū ē. comitorū enim
n̄ habendorū causas eē uoluerunt.
Itaq; comitorū solum utriū ē fulm̄.
qd̄ idem omnib; rebus optimū au
spiciū habem; si sinistrū fuit. S; de
auspiciis alio loco. nunc de fulgur
bus. Quid g; minus aphrasicis dici de
bet. quā quicquid certi significari
rebus incertis. Non enī te puto eē
eum. qui ioui fulm̄ fabricator eē
ereopas inethra putes. Nā eēt mi
rabile. quom̄ iduipit totiens iace
ret. cū unū haberet. nec ū fulmi
nibus homines quid aut faciendū
eēt aut cauendū moneat. Placet
enī stoicis. eos anhelitus terre qui
frigidi sunt. cū fluere ceperint. uen
tos eē. cū aut; se innubē inducunt.
eiusq; tenuissimā quāq; partē cor
perint diuidere. atq; dissipare. idq;
crebrius facere. et uementius. tum
et fulgares tonitrua existere. si aut;
nubiū cōflictu ardor expressus se
emiserit. idēē fulm̄. Quod igitur
ui naturae. nulla constantia. nul
lo rato tempore. uidemus effici.
ex eo significationē rerū consequē
tiū querim; . Scilicet si ista uipit
significaret. tam multa frustra
fulmina emitteret. Quid enī p̄fic
cū in mediū mare fulmen iecit. qd̄
cū in altissimos montes. qd̄ plerūq;

fit. quid eū in desertis solitudines. quid
cum incensū gentiū opas. in quibus hec
ne obseruant; quidē. Et inuentū est
caput intberi. quasi ego artē aliqua
istorū eē negem. diuinationē nego.
Celi et distributio quā ante dixi. certa
rum rerū notatio. docet unde fulmen
ueniet. q̄ accesserit. quid significet aut;
nulla ratio docet. Surges me meas
uersibus. Nam pater altaronans stel
lanti nixus olimpo. Ipse suos quon
dā tumultos ac templa petiuit. Et
capitolinis iniecit sedibus ignis.
Tum statua naty. tū simulacra deoy.
romulusq; iunius cum altrice bo
lia. in fulminis ictu. conciderunt.
Deq; his rebus. haruspiciū extiterunt
responsa uerissima. Mirabile aut;
illud q̄ eo ipso tempore quo fieret
iudiciū aurationis in senatu. signū
iouis. biennio postquā erat locatū.
in capitolio conlocabat;. Tu g; animū
induces. sic enī meū agebas causā
istā. contra facta tua contra scrip
ta defendere fateris. eo uereor. uerū
quid tibi hic tandē nocet res. neq;
talis ē. an ego qui uerū explicari
uolo. Itaq; nihil contra dico. et
rationē totius haruspiciū peto.
si te mirifica in latebrā conieci.
q̄ et intellegeres fore ut p̄merem
tecū ex te causas unicuiusq; di

inationis exquirere. multa uerba fe-
cisti rectū. cū res uideret rationē cau-
samq; nquerere. quid fieret. necur fie-
ret adre p^{ri}ncere. quasi ego aut fie-
ri concedere. aut cet philosophi cau-
sam cur q^{re}q^m fieret nquerere. et
eo quide loco. p^{ro}gnostica nra p^{ro}nu-
ciabas. i genera herbaru. scammonia
aristolochiaq; radicem. quarū causā
ignorares. uim et effectū uideres. dis-
simile totū. Nam et p^{ro}gnosticā cau-
sas p^{re}sentū sunt. i boethus stoicus q^{ui}
ē. ut nominatus. inr possidoniū
etia. i si cause n reperiantur istarū
rerū. res tm ipse obseruari an ad-
uertiq; potuerunt; Natte ū statua
aut simulacra deorū de celo tacta.
quid habent obseruatū ac uerū?
pinnari natte nobiles; Anobilita-
te igitur piculū hoc tā callide
uipit cogitauit. romulus lacten
fulmine ictus. vbi q^{ui} piculū of-
fenditur ei quā ille condidit. quā
ferte p^{ro}notas nos certiores fac uip-
pit; At eode tempore signū iouis
olocabat. quo ciuitatio indicabat.
tu scilicet maus. numine deorū
ad factū. quā casu arbitari. et rede-
ptor qui columpnā illā de cor-
ta i de torquato aduxerat facien-
da n inertia aut inopia tardior
fuit. p^{er} adeis immortalibus ad

istam horā reseruatū ē. Non equide
plane despero ista ē uera. sed nescio.
et discere ate uolo. Nā cū mihi quēda
casu uiderent sic euenire. ut p^{re}dicta
ēnt adiuuantib; dixisti multa de
casu. ut uenerū iaci posse casu qua-
tuor talis iactis. i quadrigentis cen-
tū. ueneros n posse casu consistere.
p^{ri}mū nescio cur n possint. si n pugno.
habundas enī similibus. habes i re-
sp^{er}sione pigm^{en}tor. i rostrū suis. i alia
p^{ro}multa. idem carnicide fingere dū
de capite punisi. quasi n potuerit
id euenire casu. i n in omi marmore
necesse sit iner. uel praxitelia
capiti. Illa enī ipsa efficiuntur
de tractatione. neq; quicquā illuc
adfert apraxitela. s cū multa sunt
de tracta. i ad liniamta oris per-
uentū ē. Tum intellegas. illud quā
expolitū sit intus fuisse. potest q^{ui} tale
aliquid etia sua sponte in lapidi-
nischia extitisse. sed sit hoc fictū.
quid innubibus. nūq^{ui} am aduerti
sti leonis formā aut hippocentau-
ri. Potest igitur q^{ui} n negabas.
ueritate casus imitari. s quō de-
extis i de fulgurib; satis ē dispu-
tatū. portenta restant. ut tota
haruspicina sit p^{er}tractata; Mule
partus p^{er}litus esset. res mirabi-
lis. p^{ro}p^{ri}a quia n sepe fit. s si si

ut p^{re}sent uideretur
transbore
g^{ra}ti
m^{er}ito
Nubes

P^{ro}metia et
hazup^{er}ma
re^{re}fillit

en non potuisset. non eēt facta; atq; h
contra omnia ostenta ualeat. nūq;
qd fieri n̄ potuerit. eē factū. sin po
tuerit n̄ eē mirandū; Causarum
enī ignorantio. uire noua mutatio
nē facit. eadē ignorantio si in rebus
usitatis ē. n̄ mutamur; Nā qui mu
lā peperisse mirat. is quom̄ equa
pariat. aut omnino quē natura
partū animantis faciat. ignorat;
Sed q; crebro uidet. n̄ mirat. cū si cur fi
at nescit; quod ante n̄ uidit. id si eue
nit. ostentū eē censet; Vtrū g; cum
conceptit mula. an cū peperit. osten
tum ē. conceptio at̄ natura fortasse.
s; partus ppe necessarius; Sed quid
plura. ortū uideamus haruspi
cing. sic facillime quid h̄t aue
toritatis iudicabimus; Tages quidā
d̄r magro tarquinienſi cū trā ara
ret. isulcus alius eēt imp̄ssus. exa
tisse repente. icū ad fatū eē qui
arabat; his aut̄ tages. ut in libris ē cri
stox. puerili specie d̄r uisus. sed sem
li fuisse prudentia. eius aspectu
cū obſtipuiſſet bubulcus. clamorē
q; maiore cū admixtione edidiſ
ſet. eē cursū eē factū. totāq; breui tem
pore incū locū curriā ouenisse; Tu
illū plura locutū multis audientib.
qui om̄a uerba ei exceperint. literisq;
mandarint; Omne aut̄ orationē

Haruspicing disciplinē ortu

fuisse eā. qua haruspicing disciplina on
neret. eā postea creuisse. rebus nouis co
gnosceendis; ^{ad} eadē illa p̄cipia referen
dis; h̄ accepim̄ ab ipsis. h̄ scripta aseruant.
hunc fontē h̄nt discipline; Nū g; opus ē
adhuc refellenda. carnea de. nū epi
curo. Estne quisquā ita desipiens. qui
credat exuratū eē. deū dicā an hominē.
s; si deū. cur se contra naturā int̄am
abdiderit. ut patrefactus arturo lucē a
spiceret. Qd idē. n̄ne poterat d̄s ho
minib; disciplinā sup̄iore loco tradi
re. Si aut̄ hō ille tages fuit. q̄nā modo
potuit trā opp̄ssus uiuere. Vnde por
ro illa potuit q̄ docebat alios. ipse di
dicisse. Sed ego insipientior. quā illi
ipsi qui ista credunt. q̄ qdē at̄ eos tādū
disputē. uetus aut̄ illud catonis. admo
dū scitū ē. q̄ mirari se auebat. q̄ n̄ uide
ret haruspex. haruspice cū uidisset.
quora enī quēq; res euenit. p̄dicta ab
istis. aut si euenit quippiā. quid ad
ferri potest. cur n̄ casu id euenierit.
Rex prusias. cū hannibali apud eū
exulanti depugnari placeret. negabat
se audere. q; exta phibere. aintu
inquit. caruncule uttuling manus
quā imperitori ueteri credere. Quid ipse cesar. cū asūmo haruspice
moneret. ne in affricā ante bru
mā transmitteret. nonne trans
misit. q̄ n̄ fecisset. uno in loco

Ostentū

Tages

fabula tages.

omnes aduersarios copis conuenissent;
 Qd ego haruspiciu responsa comemorem
 possu equide innumerabilia. quę aut
 nullos habuerint exitus. aut contrarios;
 hoc ciuili bello diuimortales quāmul
 ta luserunt. quę nobis ingreū roma re
 sponsa haruspiciū missa sunt. quę di
 cta pompeio. i enī ille admodū exis
 i ostentis mouebat. n̄ lubet comemora
 re. nec ū necesse ē. tibi p̄sertim qui uir
 fusti. uidet t̄m om̄a fere contra ac di
 cta sunt euenisse. Sed hęc hactenus.
 nē ad ostenta ueniamus. multa me osule
 ame ipso scripta recitasti. multa ante
 marsiciū bellū asistenna collecta attuli
 sti. multa ante lacedemoniūq; malā pu
 gnā inleuetris ac allisthene cōmemo
 rata dixisti. de quib; dicā equide sin
 gulis quo aduidebūt. s̄ dicendū etiam
 ē de uniuersis. Quę ē enī ista adeis p̄
 fecta significatio. i quasi denuntiatio
 calamitatu. Quid aut uolunt ea di
 imortales. p̄mū significantes. quę sine
 m̄p̄tibus n̄ possumus intellegere. dein
 de ea quę cauere nequeamus. it̄ hoc ne
 homines quide p̄bi faciunt. ut ami
 cis inpendentis calamitates p̄dicant.
 quas illi effugere nullo m̄ possint. ut
 Medici & medici. quāquā intellegunt sepe. t̄m
 nūquā egri dicunt illo morbo eos
 ēē mortuos. Omnis enī p̄dictio ma
 li. tum p̄bat. cū ad p̄dictionē cautio

adiungitur. Quid ḡ aut ostenta aut
 corū m̄p̄tēs. t̄ lacedemonios olim.
 uel nup n̄ros adiuuerūt. Quę si signa
 decę putanda sunt. cur tā obscura
 fuerūt. Si enī ut intellegeremus quid
 eēt euenturū. apte declarari oportebat.
 aut ne occulte quide. si ea sciri nole
 bant; Lū ū coniectura omnis. inqua
 ntit̄ omnis diuinatio. ingenuis ho
 minū inmultas aut diūsas aut etiā
 otarias parās sepe deducit; Vt enī
 incausis iudicialibus. alia coniecta
 ē accusatoris alia defensoris. et t̄m
 utriusq; credibilis. sic in omib; his
 rebus. quę coniectura inuestigari
 uidentur. anceps repperit̄ oratio;
 Quas aut res. tū natura tū casus ad
 fert. nūquā etiā errore creat simili
 tudo. magna stulticia ē earū rerum
 deos facere effectores. causas rerum
 n̄ querere; Tu uates boenos credis
 thebaude uidisse. ^{ex} galloꝝ gallinaceoꝝ
 cantu. uictoriā eē thebanōꝝ. q̄ galli
 uicti filere solent. canere uicto
 res; Hoc ḡ p̄ gallinas iupp̄t̄ tante
 ciuitatis signū dabat; an ille auēs n̄
 cū uicerunt canere n̄ solent. At tū
 canebant nec uicerant. id enī est
 inques ostentum. magnū ū q̄si pis
 ces n̄ galli cecinerunt; Qd aut est
 tempus. quo illi n̄ cantent. t̄ noc
 turnū uel diurnū. Qd si uicto

Galli gallinacei
 sangui

Ostenta et earū m̄p̄tationē
 nolo dicere p̄m̄p̄tationē refellit

Medici
 egri
 p̄dicant
 non de
 morte

Democritus
de canthigallo
2122

res alacritate et quasi leticia adcanen-
du excitant. potuit accidisse alia
quoq leticia. quia adamtu moue-
rentur. Democritus quide opti-
mis uerbis causam explicat. cur
ante lucem galli canant. Depulso
enim de pectore. in omne corpus
diuiso immixtato cibo. canis sede-
re quiete faciatos. Qui quide silen-
tio noctis ut ait ennius. fauent
faucibus. rursus cantus plausuq
pmittit alas. Cum g hoc animal
ta sit canoru sua sponte. qd in mte
uenit callistheni dicere. deos gal-
lis signu dedisse cantandi. cum
id uel natura uel casus efficere po-
tuisset. Sanguine pluisse senatu
nuntiatu e. at natu etia fluuium
fluxisse sanguine. deo sudasse
simulacra. nu censes his nuntis.
thalen aut anaxagoran. aut queq
physicu. credituru fuisse. nec enim
sanguis nec sudor. nisi e corpore.
si decoloratio queda. ex aliqua
ragione trena. maxime potest
sanguini similis ee. i humor ad
lapsus extrinsecus. ut intectoris
uidemus. austro sudore uidetur
imitari. atq si in bello plura ima-
iora uidentur timibus. eacte non
ta aduertunt in pace. Accedit
illud etia. qd in meatu ipericulo. cu

Tectoria

2022

credunt facilius. tu fingunt in pumus.
Nos aut ita leues atq inconsiderati sum.
ut si mures corrosent aliquid. quoz
e opus hoc unu. monstru putemus.
ante u marsicu bellu. q clipeos lanu-
um ut ait dicu e. mures nocte eem.
maximu id portentu haruspices di-
xerunt. quasi uero quequa intit
mures die nocte aliquid rodentes. seu
ta an cribra corrosent. Ha si ista se-
quimur. q platonis politian nuper^{poli}
apud me corrosent mures de re. p. pta.
miserere debui. aut si epicuri deuo-
luptate liber rosus eet. putare an
nona in macello canore fore. an u
illa nos trena. si quando aliqua
portentosa. aut expecude aut ex
homine nata dicunt. quoz omniu.
ne sim longior. una ratio e. Quic-
quid eni oritur. qualecuq e. causam
habet anatura necesse e. ut etiam
si pter osuetudine existerit. pter
naturam tm n possit existere. Causa
g inuestigato in re noua. atq annu-
rabili si poteris. si nulla repperies.
illud tm exploratu habeto. nihil
fieri potuisse sine causa. euq erro-
rem que tibi rei nouitas attulerit.
naturae ratione de pellito. ha nec
te tre fremitus. nec celi discessus.
nec lapideus aut sanguineus un-
ber. nec traectio stelle. nec faces

Monstru quod monstrat aliqd
Portentū ē quod raro contingit eade re dīsa ratione vniu
Ostentū quod fieri non pot potest etiam

81.

uise terrebunt. Quarum omnium causas.
si achrisippo quigam. ipse ille diuinati
onis auctor. numquā illa dicit facta
fortuito. naturalēq. rationē omnium
reddet. nihil enī fieri sine causā potē.
nec quicquā fit quod fieri n̄ potest.
nec si id factū ē qđ potuit fieri. por
tentū debet uideri. Nulla g̃ portenta
sunt. nā si quod raro fit. id portentū
putandū ē. sapientem ēē. portentū est;
Sēpius enī mulā peperisse arbitror.
quā sapientem fuisse. Illa g̃ ratio con
cludit. nec id qđ n̄ potuerit fieri. factū
umquā ēē. nec qđ potuerit. id por
tentum ēē. ita omnino nullū esse

coniectur portentū; Quod enī coniector quidā
in p̄dictis
portē interpret portentorū. n̄ inscite respon
dissē dī ei. qui cū ad eū retulissēt qđ
ostentū. qđ anguis domi uectē circū
uictus fuisset. tū ēēt inquit osten
tum. si anguē uectis circūplicauis
ser. Hoc ille responso. satis apte de
clarauit. nihil habendū ēē. qđ fieri
Ostentū posset. ostentū. G. gracchus ad m.
pomponiū scripsit. duobus angui
bus domi cōprehensis. haruspices
aparte conuocatos; Qđ magis an
guibus. quā lacertis. quā murib;
quia sunt h̄ cotidiana. angues n̄
item. Quasi ū referat. qđ fieri po
test quā id sepe fiat; ego t̄m mi
ror. si emissio femine anguis.

mortē adferebat tito graccho. emis
sio aut maris anguis. erat mortifera
cornelię. cur alter utram emisit. Nihil
enim scribit respondissē haruspices.
sineuiter anguis missus ēēt. quid ēēt fu
turū; et mors insculta gracchū est.
causā quidē credo aliqua morbi gra
uoris. n̄ emissionē serpentis; neq. enī
tanta ē infelicitas haruspiciū. ut
nec ausū quidē nūquā fiat. quod futu
rum illi ēē dixerunt; Nam illud
mirarer si credere. qđ apud home
rū calchantē dixisti. ex passerum
numero. belli troiani annos au
guratū. de quouis uictura. sic a
pud homerū. ut nos otiosi conū
mus. loq̃t agamēnon; Eerte uir.
iduros animo tolerare labores.

Calchantis apud
homerū di
uinitio

Auguris ut n̄rī calchantis fata que
amūs Scire. ratosne habeant. an
uanos pectoris orsus; Namq. om̄s
memori portentū mente retentant.
Qui n̄ funestas liquet lumina fatas.
Argolicis p̄mū ut uestita ē classib;
aules. Quę p̄mo clade troyę pe
stemq. ferebat. Nos circumlatice
gelidos fumantibus aris. duri
geris diuum placantes numina
tauris. Sub platano umbrifera
fons unde emanabat aqua. Vi
dimus immanis specie. tortūq.
draconē. Terribilem. iouis ut

pulsu penetraret abara. Qui platani
inramo foliorum tegmine septos
Corripuit pullos. quos cū consumere
octo. Nona sup̄ tremulo genitrix clam
gore uolabat. Cui ferus immani la
mauit uiscera morsu. Hunc ubi
tam teneros uolucris matremq. perit.
Qui luci ediderat genitor saturnus.
ide Abdidit. i duro formauit teg
mine saxi. Hos aut̄ timidi flames.
mirabile monstrum vidimus. in
medus diuin uersarier aris. Tum
calchas hęc ē fidenti uoce locutus.
Quid nā torpentes subito obstupiuit
achui. Nobis hęc portenta deum
dedit ipse creator. Tarda uera an
mus. s. fama ac laude penni. Nam
quot auis retro mactatas dente ui
detis. Tot nos ad troia belli exandabi
mus annos. Quę decimo cader. et
poenis faciabit achuios. Edidit h
chalcas. quę iā matura uidetis.
Quę tandē ista auguratio ē expasse
ribus. annoꝝ potius. quā aut̄ men
suum. aut̄ dierū. Cur aut̄ de pas
serculis specturā facit. in quibus
nullū erat monstrū. De draco
ne silet. quid qđ fieri n̄ potuit.
lapideus dr̄ factus. postremo qđ
simile h̄t passer annis. Nā de
angue illo qđ sille apparuit im
molanti. utrūq. minimū. i nullā

cum ^{ex}impeditione educturus ēē immola
uisse. tanguem abara existisse. eoq. die
rem p̄clare ē gestam. non haruspices
osilio s. imperatoris. atq. hęc ostentorum
genera. mirabile nihil habent. Quę
cū facta s. tū ad ~~ostentum~~ ^{ostentum} aliqua int̄
ptatione reuocant. ut illa trine gra
na. in os pueri mūdę congesta. ut
apes quas dixisti in labris platonis
consedisse pueri. n̄ tam mirabilia
sint quā uictabilia. quę t̄m t̄ ipsa
falsa ēē. t̄ ea quę p̄dicta sunt. fortuito
cecidisse potuerit. De ipso roscio potest
illud quidē ē falsū. ut circūligatus
fuerit angui. s. ut incunus fuerit an
guis. n̄ tam ē mirū. in solonio pre
seram. ubi ad focū angues n̄clinari
solent. Nam q. haruspices responde
runt. nihil illo clarius. nihil nobi
lius fore. miror deos immortalis.
histrioni futuro claritatem ostē
disse. nullā ostendisse africano.
atq. etiā ate flaminiana ostenta col
lecta sunt. quod ipse requis eius
repente conciderit. n̄ sane mirabile
hoc quidē. qđ euelli primi hastati
signū n̄ potuerit. timide fortasse
signifer euellebat. quod fident̄ in
fixerat. Nam dionisi equus. quid
attulit ammirationis. q. emerit eslu
mne. q. q. habuit apes in uiba.
Sed q. breui tēpore regnare coepit.

q̄t. acciderat. casu uim habuit ostenta;
 at lacedemonius. in herculis fano ar-
 ma sonuerunt. eiusdeq̄ dī thebis ual-
 uis clausis. subito se aperuerunt. eaq̄
 scitta quę fuerant sublimē fixa. sunt
 humi inuenta; hōz cū fieri nihil pa-
 tuere. sine aliquo motu. quid est
 cur diuinitus ea potius. quā casu facta
 ēē dicamus. At in l. sandri statue
 capite. delfis extitit corona. ex aspe-
 rit herbas. et quidē subita. itane cen-
 ses. ante coronā herbe extitisse. quā
 conceptū ēē semen. Herbam autē aspe-
 ram credero. auum egestu. n̄ humano
 satū. ū quicqd̄ incapite ē. id coronę
 simile uideri potest; Nā q̄ eodē tē-
 pore. stellas aureas castoris et pol-
 lucis. delfis possitas decidisse. neq̄
 eas usquā reppas ēē. dixisti. furū
 id magis factū. quā deoz uideri;
 Simis ū dōdonez inpbitatē. histori
 grecis mandati ēē demiror; quid
 minus mirū. quā illā monstruo-
 sissimā bestia. urnā euerisse. sor-
 tes dissipauisse. inegant historici.
 lacedemonius ullum ostentū. hoc
 tristius accidisse; Nā illi p̄dicta
 uerentū. silicis albar redundas-
 set. usq̄ in mare fluxisset. romā
 p̄tura. si reppis ēēt. ueros. ita
 aqua albana deducta ad uilita-
 tē agri suburban. n̄ ad arcem

urbemq̄ retinenda; et paulo post au-
 dita uox ē monentis. ut p̄uiderit
 ne agallis roma caperet. ex eo aio
 loquenti aī in noua uia 2 secretam;
 Quid ḡ aus iste loquens. cū cū nemo
 norat. iacebat illoquebat. ex eo nom̄
 accepit. inuenit. Postea quā isēde iaram i
 nomen inuenit. ommutauit. quod
 idē dici demoneta potest. aqua p̄ter
 quā de sue plena. qd̄ uq̄m monita
 sumus. satis multa de ostentis. au-
 spicia restant. i sortes eę quę dicunt. Aus.
 n̄ ille quę uaticinatione fundunt.
 quę oracula uerius dicimus; De quib̄
 tū dicemus. cū ad naturalē diuina-
 tionē uenerimus; restat etiā de
 calderis. s̄ p̄mū auspicia uideant;
 difficilis auguri locus ad contra-
 dicendū. marso fortasse. s̄ roma-
 no facillimus; Non 4 sumus nos
 augures. qui auū reliquoz ue sig-
 norū obseruatione. futura dicam;
 i t̄m credo romulū. qui urbē auspi-
 cato condidit. habuisse opinionē.
 ēē in p̄uidendis rebus augurandi
 scientiā; Errabat enī multis in reb̄
 antiquitas. quā uel usu ū uel
 doctrina t̄ uetustate. immutatam
 uidemus; retinet autē i ad opinio-
 nem uulgi. i ad magnas utilita-
 tes rei. p. mos. religio. discipli-
 na. ius. auguriū. collegi aucto

Sortes

Auspicia torlu

ritas; Nec uero non omnis supplicio digni.
p. elodius. l. iunius. cos. qui contra
auspicia nauigauerunt; Parandum
enim religioni fuit. nec patrus mos
tam contumaciter repudiandus; Iure
g. alter populi iudicio dampnatus e.
alter mortem sibi ipse conscuit;
flaminius n. paruit auspiciis. itaq.
perit cum exercitu; At anno post.
paulus paruit. Num minus ceteri
dit incannensi pugna cum exercitu.
Et eni ut sint auspicia. que nulla s.
hec certe q. b. utam. siue tripudio.
siue de celo. simulacra sunt auspi-
ciorum. auspicia nullo m. q. fabi. te
m. inauspicio. ee uolo. respondit.
audiu. hic apud maiores adhibetur
tur peritus. Nunc quilibet; peritu
aut ee necesse e cum. qui silen-
tiu qd sit intellegat; Id eni silentiu
dicunt inauspiciis. q. om. uitio caret;
hoc intellegere. pfecti auguris e. illi
aut qui inauspiciu adhibentur. cum
ita impetunt. is qui auspicatur. di-
cto. silentiu ee uidebitur. nec sus-
picit nec circumspect. statim respon-
det. silentiu ee uideri; Tum ille.
dicto si pascunt. pascuntq. aues.
at ubi attulit inquit incauca pul-
los. is qui ex eo ipso nominatur
pullarius. Hec sunt g. aues innum-
cis iouis; que pascantur. necne.

quid refert. nihil ad auspicia; S. quia
cu pascuntur. necesse e aliquid ex ore
cadere. itera pauire. tripudiu pmo. p. Pauire. Trip-
tripudiu dictum e. h. quide i. tripudiu. Trip-
diu dicit; Cu g. ossa cecidit ex ore
pulli. tum auspicanti tripudium
solistam nunciat; Ergo hoc au- Solistam.
spiciam. diuini quicquam habere po-
test. q. tam sit coactum. i. expsum.
quo antiquissimos augures non ee
usos. argumento e. Qd decretu colle-
gi uetus habemus. omne aut. tri-
pudiu facere posse. tum g. eet auspi-
ciu. si m. eet a liberu. se ostendisse.
Tum aus illa uideri posset. imps
i. satelles iouis; Nunc uero indusa inca-
uea. i. fame enecta. si in offam putas
inuadet. i. si aliquid ex ore cecidit.
hoc tu auspicium. aut h. modo
romulu auspicari solitu putas. ia
de celo seruari n. ipsos censet solitos
qui auspicabant. nunc imperant
pullario. ille renuntiat. Fulmen si
nistrum. auspicium optimu q. habemus
ad om. res. pter qm. ad comitia. Qd de
institutu rei. p. causa e. ut comitoru
iudicis ppter. t. inure legu. t. incre-
andas magistratibus. pncipes ciuita-
tis eent impretet; Ita graeci. l. te-
ris. scipio i. figulus cos. cu. augures
iudicassent eos uitio ceteros ee. ma-
gistratus a. abdicauer. Quis negat.

augurū disciplinā. et diuinationē. At
haruspices diuini. q̄s cū graecus p̄p̄t
mortē repentinā ei qui in prærogatiua
referenda subito concidisset. inseratū
introduxisset. n̄ iustum rogatorē fuis-
se dixerunt; Primū uide. ne in eū
dixerunt. qui rogator centurię fu-
isset. ut enī erat mortuus; id autem
sine diuinatione. neccura poterant
dicere. deinde fortasse casu. quū
lo n̄ ē ex hoc genere tollendus;
Quid enī scire cetera haruspices. aut
de tabernaculo recte capto. aut
de pomeriū iure potuerunt. Equide
asseritur. G. marcello potius. quam
apio claudio. qui ambo mei collegę
fuerunt. existimoq̄ uis augurum.
et si diuinationis opinione p̄ncipio
constatū. sit. t̄m p̄ ei rei. p. causa. ser-
uatū ac retentū; p̄ de hoc loco plura
malus. nunc hacten̄. ext̄na et augu-
ria. quę sunt n̄ tam artificiosa. quā
supersticiosa. uideamus; omib̄ fere a-
uib̄ utunt̄. nos admodū paucis.
alia illis sinistra sunt. alia n̄ris; So-
lebat ex me deiotarus p̄contari.
n̄ri. augurū disciplinā. ego ex illo
sui; In immortales. quantū dif-
fereret. ut quędā eēt enī contra-
ria. atq̄ ille his semp̄ utebatur.
nos nisi dum apopulo auspicia
accepta habemus. quā multū his

utimur. bellicā rem. administrari maio-
res n̄ri. nisi auspicio noluerunt. quam
multi anni sunt. cū bella ap̄cos et p̄p̄o
ribus administrant̄. qui auspicia n̄ habent.
Itaq̄ nec annis transeunt auspicio. nec
tripudio auspicant̄; Nā ex acuminibus
q̄de q̄ totū auspiciū militare ē. i. m.
marcellus ille quinque cos. totū omi-
sit. idē imperator. idē augur optatus.
ubi ḡ auum diuinitio. Quę q̄m ab his
qui auspicia nulla h̄nt. bella admini-
strantur. ab urbanis retenta uidentur.
ab bellicis ē sublata; quidē ille dice-
bat. si quando rē agere uellet. ne im-
pediret auspiciis. lectica opta face-
re ut rē se solere; huic simile ē. quod
nos augures p̄cipiunt. ne uiges auspi-
ciū obueniat. ut uirtuta iubeant
diuingere; Quid ē aliud. nolle mo-
neri a uoce. nisi efficere. ut aut ne
fieri possit auspiciū. aut si fiat in-
deri. Nam illud admodū ridicu-
lū. q̄ negas deiotarū. auspiciorū
quę sibi ad pompeiū p̄ficienda fa-
cta sunt perire. q̄ fide securus
amiciā q̄ p̄p̄t. r. functus sit of-
ficio. Antiquorē et sibi fuisse laude
et gl̄am. q̄m regnū et possessiones suas;
credo id quidē. si b̄ nihil ad auspi-
cia; Nec et ei cornix cinere ponit.
recte eū facere. q̄ p̄p̄t. r. liberta-
tem defendere pararet. ipse hoc

Deiotarus

Tetrarchia

sentebat. sicuti sentit. Aues euentus signifi-
cant. aut aduersos aut secutos iuratus au-
spicius uideo. esse usum deiotari. quicquid ex-
pectare fortuna. dum placuit fides. aues u.
prosperos euentus ostenderet. certe fefellerent;
fugit epio cum pompeo. graue tempus. dis-
cessit ab eo. luctuosa res. cesare eodem tem-
pore hoste. et hospite uidit. quid hoc
tristit. Is cum ei trochamque tentachum
an erui posset. iudicium suo pergameno
nescio quid dedisset. autem detraxisset
armeniam a senatu data. Cum ab eo ma-
gnificenter summo hospitio acceptus esset.
spoliatum reliquit. et hospitem regem. si li-
ber longius. adpositum reuertat. si euen-
ta querimus. quod exquirunt. aures. nullo in per-
spera deiotaro. in officia auaritate ip-
sius. nam ab auspiciis perita sunt. omittit quod
letum romuli. quem in maximo incen-
dio negas. potuisse comburi. Contem-
ne cotem. et in naui. nihil debet esse
in philosophia commentarius fabellis
loci. illud erat philosophi potius.
totius augurii primum naturam ipsam
uidere. deinde in uentatione. deinde
astantiam. Quod est quod natura. quod uolueris
huc illuc passim uagantes efficiat.
ut significent aliquid. Et tu ue-
tem agere. tu iubent. aut cantu
aut uolatu. Cur autem alius a leua.
alius ad dexteram datum est. aures. ut
nam auspiciu facere possint.

Quomodo autem h. aut quando. aut quibus inuenta
dicem. Etrusci tamen habent exaratum pue-
rum. auctorem discipline sue. nos quem. Et
tunc naui. Et aliquot annis antiquior
romulus. irem. ambo augures. ut accepi-
mus. an perfidari. aut ciliu. aut phry-
gi. ista inuenta dicem. Placet quod hu-
manitatis ex parte. habere diuinitatis
auctores. Et omnes reges. populi. nationes.
utuntur auspiciis. quasi u. quod quoniam sit. tu uali-
de quoniam nihil sapere uulgare. aut quasi
tibi ipsi iudicando placeat multi-
tudo. quoniam quod quod. quod uolueris ne-
get esse bonum. Pleneque etiam summi bonum
dicunt. Num quod ex frequentia. stoici de sen-
tentia de sententia. Aut nam plerisque in rebus.
seque ex auctoritate multitudo. Quod
mirum quod. si in auspiciis. in omni diuina
tione. inbecilli animi superstitiosi.
ita accipiant. uerum dispicere non pos-
sint. Quod autem est in augures iue-
niens. iuncta astantia. Et nam an-
gurii in consuetudine. dicit ennius.
Tu conuertit leui bene tempestas
serena. Et homericus. iuxta. apud
achille querens de ferocitate tro-
ianorum. nescio quid h. in nuntiat.
prospera uisum huius dextris fulgoribus
edit. ita nos sinistra uident.
grauis et barbaris dextra meliora.
quaquam haud ignoro. quod bona sint.
sinistra nos dicere. ita si dextra

Sinistra

sunt. & certe nri sinistru nominauerit exting
dextru. quia plerūq id melius uidebatur.
hūmā dissensio ē. Qd q alius aub' uantur.
aliis signis. alit' obseruant. alia respon
dent. ū necesse ē fateri. partū horū erro
re susceptum ē. partim supstitione
multa fallendo. atq; his supstitionibus.
n dubitasti etiam omnia adiungere.
emilia paulo p sam pisse. q. pater o
men accepit. cecilia sefforis filie se
des suas tradere. lam illa. fauere lin
guis. i. p rogatiūū omeni comicioy.
h ē ipsum ēē cōtra se copiosū i. disertū.
Quando u ista obseruans. queto i. libero
animo ēē poteris. ut ad rem gerendā n
supstitionē habeas. p. ritionē ducē. ita
ne. si quis aliquid ex sua re atq; ex suo
sermone dixerit. i. ei uerbū aliqd apte
cecidit ad id q ages aut cogitabis.
ea res tibi aut amorē adferet. aut ala
criate. Cum. m. crassus exercitū brun
disi inponeret. quidā in portu caricas
cauno aduectans uendens cauneas
clamitabat. Dicam si placet. montū
ab eo crassū. caueret ne iret. n fuisse
peritū. si omni paruisset. Quē si
suscipiam. pectis offensio nob. i. abru
ptio corrigē. i. sternuntamta. et obser
uanda. Sortes restant i. caldei. ut ad
uatis ueniam i. ad somnia. Dicendū
q putas de sortib. Qd u sort ē. itē p
Mare p modū. q. micare. q. talos iacere.

Mare p modū.
dimicare

Sortilegia tollit

q. tesseras. Quibz uiribz. temeritas i. casū.
natio nec osiliū ualet. tota res ē inuen
ta fallacis. aut ad questū. aut ad supsti
cionē. aut ad errorē. atq; ut in harusp
cina fecim. sic uideam clarissimarū
sortū q. tradit inuentio. numerū sus
fustū. p. nestanoz monumta decla
rant. honestū hominē i. nobile. som
nis crebris. ad extremū etiā minacibz
cū uberet certo in loco silicē cedere.
p. rtiū uisibz. inidentibz. suis aubibz.
id agere coepisse. itaq; p. fracto saxo.
sortes expuisse in robore. in sculp
tis p. rscarū litterarū notis. is ē lo
cus. hodie septus religiose. p. pter
iouis pueri. qui lactens cū uinone.
fortune ingremio sedens. māmā
appetens. castissime colit amantibz.
Eodeq; tēpore. in eo loco ubi fortu
ne nē sita edes. mel ex olea fluxisse
dicunt. haruspicesq; dixisse. sūmā
nobilitatē illas sortis futuras. eorūq;
iussu. ex illa olea ^{arca} aurū ēē factā. eoq;
odnas sortis. quē hodie fortune
montū tollunt. Qd q in his ēē po
test certi q. fortune montū. pue
ri manu. miscent atq; dōr. Quo
m aut iste posuit in illo loco. q.
robur illud cecidit. dolauit. inseri
psit. Nihil ē inquit q. dī effice
re n possit. utinā sapientis stor
cos effecisset. ne omnia cū sup

Numerus F. m. g.
P. rnestine p. r. g.

ducunt.

sticiosa sollicitudine misera credent;
Sed quod genus diuinationis. uita in comu-
nis expolit; fani pulchritudo. uetustas
pneftinaru. etia nunc retinet sortium
nom. atq id inualguis. Quis magistat.
aut qd uir inlustrior. utit sortib; Ceteris
u in locis. sortes plane refraxer; q; carne
ade eltomachus scribit dicere solitu.
nusqm se fortunatiore qm pnestre ui-
disse fortuna; Ergo h diuinationis ge-
Chaldeoru monstra nus omittam; ad chaldeos monstra
Eudoxus ueniam; De quib; eudoxus. platonis
auditor. in astrologia iudicio doctis-
simos hominu facile pnceps. sic opi-
nat. id que scriptu reliquit chaldens.
in pdictione. in notatione cuiq; uite ex
natali die. minime ee credendum; nomi-
nat etia panetus. q un estoicis. astro-
logos pdicta reuert. anchialu. i cas-
sandrū. sumos astrologos illius eta-
tis. qua erat ipse. cu inceteris astro-
logis parib; excelleret. h pdictionis
genere nugissos; Schylax hali carnasiu.
familiaris paneti. excellent in astro-
logia. idetp iregenda sua ciuitate
pnceps. totu h totu h chaldeu
pdicendi genū repudiavit; Sicut ra-
tione uitam. omissis testib; sic isti
disputant. qd chaldeos natalicia p-
dicta defendunt. u qnda ee auus
signifero morbo. qui grece Zochaco
dr. tale. ut ei orbis unaqueq; par-

alia. alio in moueat inmutetq; celu pin-
de ut qd stelle in his finitū hq; parib; finitū
sint. qd tepore. eiq; u uarie moueri ab
his siderib; quocent errantia; Cu aut in
ea ipsa parte orbis uenerint. inq sit ort-
ei gnascat. aut in ea qunctu aliqd ha-
beat aut osentens. ea triangula illi
iqdrata illi nominent; Et cu tepore
annu. tepestatuq; celusiones comu-
tationesq; tantq; fiant. accessu stella-
ru recessu. cuq; ea in solis efficiant
q uident. nueri simile solu. s. etia ue-
ru ee censent. p inde ut cuq; tepora-
tus sit aer. ita pueros orientis anima-
ri atq; formari. ex eoq; ingenua. moris.
animu. corpus. actione uite. casus
culq; euentq; fingi; Od elatione in-
credibile. n eni omis error. stulticia
dicenda e; Quib; etia diogenes stoi-
cus accedit. aliquid ut pdicere pos-
sint. du taxat qlis qsq; natura. ad
qua qsq; maxime re aptus futuru
sit. cetera q pfittant. negat ullo in-
posse sciri; Et geminos formas ee
similis. uita atq; fortuna pleruq;
dispare; pelus. ieristhenes. lacede-
monios reges. gemini frs fuerunt;
Et hui nec totide annos uixerunt.
Anno n peli uita breuior fuit. mul-
tuq; is fr reru gestaru gta pficit.
Et ego id ipsu q uir optant dioge-
nes. chaldens quasi quada pua

Refugeo refuxi

Chaldeoru monstra
Eudoxus

Paneng
Anchialus
Cassander

Schylax

ricatione occidit. nego posse intelligi;
 Et enī cur ut ipsi dnt. ortus nascentiū luna
 moderet. eaq; anīadūtant inotent sīde
 ra natalicia chaldei. quēcūq; lunę uin
 eta uideant. oculorū fallacissimo sensu
 iudicant. ea q̄ratione atq; animo ui
 dere debebant; Docet enī ratio mathe
 maticorū. quā istis notā ēē oportebat.
 quanta humilitate luna ferat. t̄ra poe
 ne attingens. q̄ntū ab sit. appxuma mer
 curi stella. multo aut longius auene
 ris. deinde alio intuallo distet a sole.
 cui lumine alustrari putat. Reliqua
 ū t̄ra intuallo. infinita t̄mensa. a
 sole ad martis. inde ad iouis. ab eo ad
 saturni stellā. inde ad celū ipsum. q̄ ex
 tremū atq; utimū mundi ē. Quę poie
 ḡ tagio. ex infinito pene intuallo. p
 tinere ad lunā t̄ potius ad t̄ra. Qd cū
 dicunt id. q̄ his dicere necesse ē. omī
 omnū ortus. q̄cūq; gignunt in omī
 t̄ra q̄ incolat. eosdē ēē. eadēq; omib;
 q̄ eodē statu celi. istellarū nati sunt.
 accidere necesse ē. Nonne eimodis.
 ut ne celi q̄dē naturā. int̄pres istō
 celi. nosse apparat. Cū illi orbes.
 qui celū q̄si medū diuidunt. ia
 spectū nr̄m definiunt. q̄ a grecis o
 rizontes nominant. anōb finientē
 rectissime nominari possunt.
 uarietate maximā habeant. aliq
 in alius locis sunt. necesse ē ortus
 Ozi. 30p orbis finies

occasusq; siderū. n̄ fieri eodē tempore apd
 omīs; Qd si eoz u. celū modo h. n̄ illo m̄
 temperatur. qui potest eadē uis ēē
 nascentiū. cū celi tanta sit dissimi
 litudo. In his locis q̄ nos incolimus.
 p̄ solsticiū canicula exorīt. i q̄dē ali
 quot dieb; . It apud trogoditas ut
 scribit ante solsticiū. ut si iā ccedam
 aliquid u. celestē ad eos q̄nta gign
 unt p̄tinere. ostendū sit illis. eos
 q̄ nascunt eodē tēpore. posse indis
 similes incidere naturas. p̄p̄ celi
 dissimilitudine. q̄ minime illis
 placet; Volunt enī illi. omīs eodē
 tēpore ortos. q̄ ubiq; sunt nati. eadē
 additione nasci. S̄ quę tanta demū
 ē. ut in maximis motibus mutati
 onib; q; celi. nihil int̄ sit. Qui uent.
 qui imber. q̄ tēpestas. ubiq; sit. q̄ r̄
 rerū in p̄xumis locis. tantę dissimi
 litudines sepe sint. ut alia tuscūli.
 alia romę euemat sepe tēpestas;
 q̄ q̄ nauigant. maxime anī adūtant.
 cū inflectendis p̄muntoriis. uen
 toz mutationes maximas sepe
 sentiunt; hęc q̄ cū sit tū serenitas.
 tū p̄batio celi. ē ne sanorū hominū.
 had nascentiū ortus p̄tinere n̄ dice
 re. q̄ n̄ certe p̄tinet. illud nescio qd
 tenue q̄ sentiri nullo m̄. intelligi
 aut uix potest. q̄ aluna cetisq; si
 derib; celi tēperatio fiat. dicere.

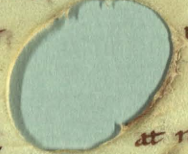
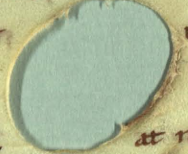

adpuerorum ortus pertinere. quod quod non intellegunt. seminum uero quod adgignendum pericandumque plurimum ualeat. fundit tolli. Mediocritas erroris est. Quod non uidet. i. formas in ore. i. plerisque status ac motus. effingere a parentibus liberos. Quod non tangere. si huius in natura gignendum efficeret. i. temperatio lune. celique moderatio. Quod quod uno eodemque temporis puncto nati. dissimilis in natura. i. uitas. i. casus habent. Parum declarant. nihil adgignendum uita. nascendi tempus pertinere. Nisi forte putamus. neminem eodem tempore ipso conceptum in utero. quo africanum. non quod talis fuit. Quod illudne dubium est. quoniam multa. cum ita nati essent. ut quicquid contra naturam deputata haberent. restituerent. i. corrigerent ab natura. cum se ipsa reuocasset. aut arte atque medicina. aut quoque lingue sic inhererent. ut loqui non possent. huius scilicet pello refectus libera rent. Multi etiam naturam uirtutum meditatione atque exercitatione sustulerunt. ut demosthenes scribit phalerum. cum rhodi dicere nequisset. exercitatione fecisse. ut planissime diceret. quod si huius astro ingenerata tradita essent. nulla res ea mutare posset. quod dissimilitudo locorum. nonne dissimilis hominum peractiones habent. quod quod de percurrere oratione facile est. Quod inter

indos ipsas. i. ethiopes. i. syros differat. corporibus. animis. ut incredibilis uarietas dissimilitudoque sit. ex quo intellegitur. plurimum sitis. quam lune actus. adnascendum ualere. Nam quod uiuunt. quod dringenta septuaginta milia annorum in periculandis expiundisque pueris quicquid essent nati. babylonios posuisse. fallunt. Si in facta tu esset. non esset destitutus. neminem autem habere auctorem. quod aut fieri dicat. aut factum sciat. Vide ne me. non ea dicere. quam carneades. si ea quam princeps stoicorum panetius dixerit. Ego autem etiam huius retro. omnes ne qui cannensi pugna ceciderunt. uno astro fuerunt. Ex his quod de omnium unus. idem fuit. quod qui ingenio atque animo singulares. non astro quod uno. Quod enim tempus. quod innumerales nascuntur. At certe similis nemo hominem. i. si ad rem pertinet. quoniam in celo adfecto compositisque sideribus quod animal oritur. ualeat id necesse est non in hominibus solum. uerum in bestis etiam. quo quod potest dici absurdius. Lucius quod tarucius firmanus. familiaris nostrus. in primis chaldaicis rationibus eruditus. urbis etiam nostrae natale die repetebat ab his parilibus. quibus et a romulo adnam accepimus. romamque in iugo cum esset luna. nata esse dicebat. nec ei fata canere dubitabat. Quoniam maxima erroris. etiam urbis natalis dies. aduim

stellarum illic p̄tinebat. t̄c inpuero
 refert. ex qua affectione celi p̄mū sp̄m
 duxerit. Num hoc inlatere aut in
 cemento. ex quibz urbs effecta ē potu
 it ualere. S̄ quid plura. cotidie re
 fellunt. q̄m multa ego p̄p̄cio. quā
 multa crasso. quā multa huic ipsi
 cesari. ad chaldeis dicta meminime
 minē eoz n̄ senectute. n̄ domi. nisi
 cū claritate ēē morturū. ut mihi p̄
 mirū uideatur. quēq̄m extare. qui
 etiā nē credat his. quoz p̄dicta cotidie
 uideat. te reuentis refelli. restant duo
 diuinandi ḡn̄a. q̄ habere dicū anu
 tura n̄ ab arte ^{uaticinandi} diuinandi i somnian
 di. de q̄b' q̄ntē si placet inquā dissera
 m̄. Mihi ū inquit placet. his n̄ q̄ ad
 huc disputasti. p̄sus ad sententior. uer
 re ut loquar. quāquā tua me oratio
 affirmauit. t̄m etiā mea sponte ni
 mus sup̄stans de diuinatione sto
 icoz sententiā iudicabā. Hec me
 p̄p̄tatioz ratio magis mouebat.
 inueteris dice archi. i ei q̄ nunc flo
 ret cratippi. q̄ censent ēē in m̄tibz
 hominū. t̄q̄m oraculū aliq̄d. ex quo
 futura p̄sentiant. si aut furore di
 uino incitatus anim'. aut somno
 relaxatus. solute moueat ac libe
 re. his de ḡn̄ibz q̄d sentias. i q̄bus
 ea ratio m̄bz infirmos. audire sa
 ne uelim. Quē cū ille dixisset. tū

ego quasi ab alio rursus p̄ncipio. sym
 exorsus dicere. n̄ ignoro inquā q̄ntē
 semp ita sensisse. ut de ceteris diuinan
 di ḡn̄ibz dubitares. ista duo furoris
 i somni. quē alibet mente fluere ui
 derent p̄b̄ares. Dicā ḡ de istis ipsis
 duobus ḡn̄ibz. mihi q̄d uideat. Si p̄us
 et stoicoz oclusio rationis i cratippi
 n̄rī quid ualeat. dixerō. Dixisti enī. et
 chrisippū i dio genē i antipatru con
 cludere h̄ m̄. si t̄ diu. neq̄ ante de
 clarant hominibz q̄ futura sint. aut
 n̄ diligunt homines. aut quid euen
 turū sit ignorant. aut existimant
 nihil int̄ ēē. hominē scire quid sit
 futurū. aut n̄ consent esse suę ma
 iestatis. p̄significare hominibz quē
 sint futura. aut ea ne
 ipsi quidē diu signu
 ficare possunt. at neq̄ n̄
 diligunt nos. Sunt n̄ benefici. ḡn̄iq̄
 hominū amici. neq̄ ignorant ea q̄
 ab ipsis ostenta i designata sint. neq̄
 n̄rā nihil int̄ est scire ea quē futura
 sunt. Crim' n̄ cauciores si sciēti. neq̄
 hoc alienū ducunt maiestate sua.
 nihil ē n̄ beneficentia p̄stantius. neq̄
 n̄ possunt futura p̄noscere. Non ḡ di
 ū ^{nec} significant nobis futura. Sunt aut
 diu. significant ḡ. n̄ si significant
 futura. nullas nob̄ dant uias ad si
 gnificationū sciētiā. Frustra n̄ si

gusticarent. nec si dant uias. nest diuina-
tio. Est g diuinitio. Quamvis homines.
qui paucis uerbis confecti. negociu pu-
tant. ea sumunt ad concludendu. quoz
his nihil cedit. conclusio aut rationi.
ea pbanda e. in qua ex rebus n dubus.
id q dubitat efficit. uidesne epicuru.
que hebetem trudem dicere solent
stoici. que admodu q immatura reru
omne ee dicimus. infinitu ee aduse-
rit. qd finitu e inquit. h. extremu. qd
h n dederit. Qd aut h. extremum. id
cernit ex alio extrinsecus. hoc qd e ac-
cedendu. at q omne e. id n cernitur ex
alio extrinsecus. ne hoc quide negari
potest. nihil g cu habeat extremu.
infinitu sit necesse e. Videsne.
ut ad rem dubia. cesset
rebus puenerit. Hoc
uos dialectici n facitis. nec
solu ea n sumitis ad concludendu quz
ab omnibus accedant. s ea sumitis. qb
cessis. nihilomagus efficit q uelut.
Primu eni hoc sumitis. si sunt dube-
nesici in homines s. Quis h uobis da-
bit. epicurusne. qui negat quicqua
deos nec alieni curare nec sui an-
ni omnis. qui magno plausu loqr
assentiente populo. Ego deu gen-
ee semp dixi. idica celum. s eos n
curare opinor. qd agat humanu
genus. idde cur sic opinetur. ratio

nem subicit. sed nihil e necesse dicere
quz secuntur. tantu sat e intellegi. id su-
mere istos pcerro. g dubiu oia uersum
q sit. sequitur porro. nihil deo igno-
rare. q omnia sint ab his constituta.
hic u quanta pugna e doctissimoz homi-
nu. negantiu ee h adis immortalibz
constituta. It nra uita e scire. ea q uen-
tura sint. magnus dice. utri liber e.
nescire ea melius ee. qua scire. negant
id ee alienu manifestare deo. scilicet
casas omniu intospicere. ut uideant
qd cuiq aducat. neq n possunt futura
pnoocere. negant posse hu quib n pla-
cet ee certu quid futuru sit. Videsne
g q dubia sint. ea sumi pceras atq a-
cessis. Deinde torquent. ita concludunt.
n g id. nec significant futura. id u-
ia pfectu arbitrant. deinde affirmant.
Sunt aut di. q ipsu n ab omnibz ac-
dit. significant g. ne id qde sequit.
possunt n n significare. iton ee di.
nec si significent. n dare uias aliqui
ad scientia significationis. It id qd
potest. ut ndent homini. ipsi habeant.
Cur u tu scis potius. qua romanis da-
rent. nec si dant uias. nulla e diuina-
tio. Eac dare deos. q absurdu e. quid
refert. si accipere n possum. Extremu.
e g diuinitio. sit extremu. effectiu
non ne. Ex falsis narrabipis dichei
m. ueru effici n potest. laet g tota

conclusio. Veniam hunc adoptum uirum.
 familiare nrm eratippu. sine oculis in
 quit. n̄ potest extare officiu immunis
 oculor. Possunt aut aliquando oculi
 n̄ fungi suo munere. qui t̄ semel ita ē
 usus oculis. ut uera cerneret. is h̄t sensum
 oculor uera cernentiū. it̄ igit̄ si sine
 diuinatione. n̄ potest officiu immunis
 diuinationis extare. potest aut̄ cum
 q̄s diuinationē habeat. errare aliquā
 do. nec uera cernere. satis ē ad firman
 da diuinationē. semel aliquid ita ē
 diuinatū. nihil ut fortuito cecidisse
 uideat̄. Sunt aut̄ ei gn̄is innumerabi
 lia. ēē q̄ diuinationē ostendū ē. festi
 ue ibeunt. p̄ cū bis sup̄st q̄ uoluit. etiā
 si faciles nos ad cedendū habuerit. id
 t̄m q̄ adsumit. cedi nullo m̄ potest. si
 inquit aliquādo oculi peccent. tamen
 quia recte aliquando uiderint. inest in
 his uis uidendi. h̄t si quis semel ali
 quid in diuinatione dixerit. is etiā cū
 peccet. t̄m existimandus sit habere
 uis diuinandi. Vide quēso eratippe nrm.
 quā sint ista dissimilia. nā m̄ n̄ uident̄.
 Oculi enī uera cernentes. utunt̄ natura
 atq; sensu. Animi si quando t̄ uati
 cinando t̄ somnando uera uident̄.
 uis sunt fortuna atq; casu. nisi for
 te cessatos t̄ existimas. eos qui som
 nia p̄somnis h̄nt. siquādo aliquē som
 niū uerū euaserit. n̄ id fortuitū acci

disse. p̄dem tibi istas duas sup̄tiones.
 eaque lemmata appellant dialectici. *Lemmata.*
 p̄ nos latine loqui malum. p̄sensio
 t̄m quā p̄lempsin idē uocant. n̄ dabit̄.
 adsumit aut̄ eratippus h̄m. Sunt
 aut̄ innumerabiles p̄sensiones n̄ for
 tuit̄. At ego dico nullā. Vide q̄nta
 sit controuersia. nā adsup̄tione n̄ ces
 sa. nulla c̄clusio ē. At impudens su
 mus. qui cū tā p̄spiciū sit. n̄ conceda
 mus. Qd ē p̄spiciū. multa uera in
 quit euadere. quid q̄ multo plura fal
 sa. Nonne ipsa uarietas quē ē pp̄ria
 fortune. fortunā ēē causā. n̄ natura
 ēē docet. Deinde situa ista conclusio
 eratippe uera ē. tecū enī m̄ res ē. n̄ ne
 intellegis. eadē uti posse iharuspices
 i fulguratores. i interpretes ostentor.
 i augures i sortilegos i chaldeos. Quē
 gn̄rū nullū ē. ex quo n̄ aliquid sic
 p̄dictū sit euaserit. Ergo aut̄ ea
 q̄q̄ gn̄ra diuinandi s̄. q̄ tu rectissu
 me in p̄bas. aut̄ si ea n̄ sunt. n̄ intel
 lego cur hec duo sint q̄ relinquis.
 Quia q̄ ratione h̄ inducis. eadē illa
 possunt ēē q̄ tollis. Qd ū h̄t aucto
 ritatis furor iste. quē diuinū uo
 cat. ut q̄ sapiens n̄ uideat. ea uide
 at insan. is q̄ humanos sensus a
 misert. diuinis affectus sit. Sibil
 le ūsus obseruamus. q̄ illa furens
 fudisse d̄t. quē imp̄res nuper

Sibyllę uersus

Sybillini uersu

falsa quædam hominū fama dicturus
inſenſitu: putabat eum quē re uera
regem habeam? appellandū quoq;
ēē regē. ſi ſalutē eē uellem? h ſic inli
bris. inquē hominē. in quod tēpus
ē. Callide u qui illa cōpoſuit. pſec.
ut quodcūq; accidiffet. p̄dictū uide
rēt. hominū tēporū definitione
ſublata; adhibuit etiā latebram ob
ſcuritatis. ut idē uerſus. alias in alia
rem poſſe accommodari uiderent. non
ēē aut illud carmen furentis. cū ip
ſum poema declarat. Eſt u magis
artis idiligentię. quā incitationis
imotus. tū ſi ea q̄ acroſtichis dicitur
cū deinceps exp̄mi uerſus literis aliqd
conectit. ut in quib̄dā ennianis quę
ennius fecit. id certe magis ē. attenta
anima. quā furentis; atq; in ſibi illius.
exp̄mo uerſu cuiq; ſententię. p̄mis let
teris illius ſententię. carm̄ omne p̄
textit. h ſcriptoris ē. n̄ furentis. adhi
bentis diligentiā. n̄ uſam. quā ob rem
ſybillā quidē ſepoſitā iocū habea
mus. ut id q̄ p̄dictū ē. amarioribus in
uſſu ſenatus. nelegant quidē libri.
ualeantq; addeponendas potius quā
ad ſuſcipiendas religiones. cū antiſtib;
agamus. ut qd̄ uis potius ex illis libri
quā regē p̄ferant. quē rome p̄ hęc
nec diu nec homines eē patient. At
multa ſepe uera uaticinanti. ut cas

ſandra. iūq; mari magno. eadeq; paulo p̄.
cheu uidere. Nū q̄ me cogis. etiā fabu
lis credere. quę delectationes habeant
quantū uoleſ. uerbis ſententiis nume
ris cantibus adiuuent. Auctoritate
qdē nullā debem. nec fidē cōmenticiis
rebus adiungere. eodeq; m̄ nec ego pu
blicio neſcio cui. nec martius uatib; nec
apollinis opas credendū exiſtamo.
quę partī ficta apte. partī effinita te
mere. nūq̄m ne mediocri quidē cuiquā.
n̄ m̄ prudenti p̄bata ſunt. Qd̄ inquit
remex ille declaraffe copom. n̄ ne ea p̄
dixit quę facta ſūt. Ille ſi ea quidem
q̄ om̄s eo tēpore ne acciderent time
bam? Caſtra u in theſſalia caſtris ola
ta audiebam? Videbatq; nobis exercitū
ceſariſ. i. audiatq; pluſ habere. qui p
pe qui patre bellū intuliſſet. utro bo
riſ. p̄pt̄ uetustate; Caſum aut̄ plu.
nemo nr̄m erit quin timeat. ſi ita ut
oſtantib; hominibus par erit. n̄ apte.
ille aut̄ grecuſ. qd̄ mirū ſi magnitudi
ne timoriſ. ut plerūq; fit. aſtantiā.
atq; ante. atq; a ſe ipſo diſceſſit. Qua
p̄batione animi. quę ſanū cū eēt
timebat ne euenirent. ea demenſ euen
tura ēē dicebat; utrū tandē p̄deos atq;
homineſ. magis ueri ſimile ē. uel anū
remige. an aliquē nr̄m q̄ ibi tū eram?
mexatone. uarrone. coponiū ipſum.
oſilia deq; immortalū p̄ſpicere po

Acroſtichis.

Sybillā

tuisse. Siam adte uenio osee apollo. qui
 umbilicū certū tūarū obsides. Vnde sup
 sticiosa p̄mū scia euasit uox fera. Tuis
 u oraculis. crisippus totū uolūm imple
 uit. partū falsis ut ego opinor. partim
 casu ueris. ut sit in omni oratione sepi
 sine. partim flexiloquis et obscuris. ut
 int̄ps egeat interprete. isors ipsa ad sor
 tes referenda sit. partū ambiguis. que
 addialecticū deferendū sint. Nā cum
 illa sort edita ē opulentissimo regi
 asig. croesus halin penetrans magnā
 pueret opū uī. hostiū uī sē. p̄ uī sū
 putauit. puerit aut suā. utrū ḡ corū
 accidisset. uerū oraclū fuisse. Cur aut
 hoc creda umquā editū croeso. aut he
 rodotū. cur ueraciorē ducā ennio. Nū
 minus ille potuit de croeso. quā de pir
 ro fingere ennius. Quis enī ē qui cre
 dat. appollinis ex oraclo pirro eē re
 sponsū. uo te caida romanos uin
 cere posse. Primū Latine apollo
 nūquā locutus ē. deinde ista sort in
 audita grecis ē. Pterea phrygi tēpo
 ribus uī apollo uersus facere dāte
 rat. p̄stremo quāq̄m sēmp fuit ut
 apud enniū ē stolidū genus. caida
 rū. bellipotentēs sē magis. quā sapi
 entipotentēs. tū hanc amphibolo
 giam uersus intellegere potuisset.
 uincere te romanos. nihilomāgis
 in se. quā in romanos ualere. Nam

illa amphibolia quē croesum decepit.
 uel crisippū potuisset fallere. h̄ uero
 ne epicurū quide. s̄ ḡ caput ē. cur
 isto in iā oracula delfis n̄ edunt. n̄ in
 nūa ḡtate. s̄ iā diu. ut in nihil possit
 eē contēptius. h̄ loco cū urgent. eua
 nuisse auit uetustate uim loci cui.
 unde anhelat ille t̄p̄fieri. q̄ phrya
 mente incitata oracula ederet. diui
 no aut falsamto putet loqui. q̄ eua
 nescunt uetustate. de ui loci agitur.
 neq̄ solū naturali. s̄ etiā diuina;
 quē quo tandē in euauit. Vetus
 tate inquit. q̄ uetustas ē. quē uim
 diuinā oficere possit. Qd̄ tā diuinū
 aut. quā adflatus etiā mentē tra
 mouens. ut eā quida rerū futura
 rū efficiat. ut ea n̄ in cernat multo
 ante. s̄ etiā numero uersūq̄ p̄nun
 tior. q̄ndo ista uis aut euauit.
 An p̄quā homines min creduli eē coe
 perunt. Demosthenes quide. q̄ ab
 hinc annos p̄pe trecentos fuit. iā
 tū philippixin p̄thiā dicebat. id
 quasi cū philippo facere. Hoc aut
 eo spectabat. ut eam a philippo cor
 ruptā diceret. q̄ licet existimare.
 in alius q̄q̄ oraculis delficis. aliquid
 n̄ sincerū fuisse. s̄ nescio q̄m ista
 philosophi sup̄sticiosi. et pene fa
 natici. quiduis malle uidentur.
 quā si n̄ ineptos euauisse manul

Responsio ad obiecti
 onem sardori

Responsio q̄ futu

Confirmatio q̄ futu

Phi. x. illi q̄

Phi. sup̄sticiosi
 Fanat. q̄

De somniis

Zeno

Faba

Democriti opinio
quā oculis de
scribit et arist.
reprobabat

is: extinguitur ēē id quod si uing fuisset
certe eternū ēēt. quā ea q̄ n̄ sunt creden
da n̄ credere. similis ē error insomniis.
quorū quidē defensio. repetita quā lon
ge ē. diuinos animos censent ēē n̄rō.
eosq̄ ēē tractos extrinsecus. animorū
q̄ essentia multitudine. comple
tū ēē mundū. hac q̄ n̄rō. ipsius di
uinitate. coniunctione cū extēis n̄rō.
certū q̄ sunt futura. Conquā hī autem
animū zeno. q̄si labi putat. atq̄ cē
dere. ipsum ēē dormire. iā p̄rtha
goras i plato. locupletissimi aucto
res. quo insomniis certiora uident.
p̄paratos quocūq̄ cultu atq̄ uictu.
p̄ficiēti addormiendū iubent. Fa
ba quidē p̄rthagorei utaq̄ abstinere.
quasi ū eo cibo mens. n̄uent inflet.
f̄ nescio q̄m nihil tam absurde dici
potest. q̄ n̄ dicat ab aliquo philoso
pho. Vtrum q̄ censet. dormien
tū animos. p̄se. ne ipsos insomni
ando moueri. an ut democritus
censet. extēa i aduenticia uisione
pulsari. Siue enī sic ē. siue illo m̄.
uideri possunt p̄ multa somniant
bus falsa pueris. Nā inauigantibus.
moueri uident ea quę stant. i quoda
optutu oculorū. duo p̄ uno lucernę
lumina. quid dicā insani. q̄d ebrii.
q̄m multa falsa uideant. q̄d si eius
modi uis credendū n̄ ē. cur somni

credatur nescio. Nam tam licet de his ex
teribus iudicis. quā de somniis disputa
re. ut ea quę stant. si moueri uideantur.
t̄p̄motū significare dicat. ut repentinā
aliquā fugā. Gemino aut lucernę lumi
ne. declarari dissensione. ac seditionem
moueri. lam ex insancē aut ebriorū
uisis. innumerabilia diuersa trahi
possunt quę futura uideant. Quis ē
enim qui totū diem iaculans. n̄ aliquādo
conlinet. totas noctes somniamus. neq̄
ulla ē fere qua n̄ dormiam. imitām
aliquando id q̄ somniamus euadere. Qd
ē tū incertū. quā talorū iactus. tamen
nemo ē quin sepe iactans. uenerium
uiciat aliquando. n̄ nūquā etiā t̄p̄m
ae t̄m. Nū q̄ ut inepti. ueneris idi
pulsu fieri malum. quā casu dicere.
Quod ēētis t̄p̄orib. falsis uis creden
dū n̄ ē. n̄ uideo quid p̄cipui somnus
habeat. in quo ualeant falsa pueris.
Qd si ita natura paratū ēēt. ut ea dor
mientes agerent q̄ somnarent. alligan
di om̄s ēēt q̄ cubitū uent. maiores
n̄ quā ulli insani efficerent mot som
niantes. Qd si insancē uis. fides n̄ ē
habenda q̄ falsa s̄. cur credat som
niantū uis. q̄ multo etiā p̄batio
ra sunt. n̄ intellego. anq̄ insani sua
uisa iectori n̄ narrant. narrant
q̄ somnia uerē. Quis enī si uelim
scribere q̄d. aut legere. aut canere.

φ

uel uoce uel fidibus. aut geometricū
quiddā. aut physicū. aut dialecticū expli-
care. somnū ne expectandū sit. an ars
adhibenda. sine qua nihil earū rerū
nec fieri nec expediri potest. Atqui
ne si nauigare quidē uelim. ita guber-
nare. ut somniaueri. p̄sens n̄ pena sit.
Qui ḡ ouent. egros aciectore somniorū
potius. quā a medico petere medici-
nā. An Esculapius. an Serapis. potest
nobis p̄scribere p̄ somnū curationē
ualitudinis. neptunus gubernantibus
n̄ potest. Et si sine medico medicinā
dabit munerua. musq̄ scribendi legen-
di ceterarū artū scientiā somniantib⁹
n̄ dabunt. Aut securatio daret ualitu-
dinis. hęc quoq̄ quę dixi clarentur.
q̄ qm̄ n̄ dant. medicina n̄ datur. quā
sublata. tollit om̄is auctoritas som-
niorū. s̄ h̄ quoq̄ in p̄p̄tu fuerint. nē
utiōra uideam⁹. Aut n̄ diuina uis q̄
dam osulens nobis. somniorū signifi-
cationes facit. aut directores ex qua-
dā uenientia r̄iunctione natura.
quā uocant sympathian. qd̄ cuiq̄
rei cūeniat ex somniis. i quid qm̄q̄
rem sequatur intellegunt. aut eoz
neutrū ē. s̄ q̄da observatio ostans
atq̄ diuina ē. cū quid uisum scdm̄
quiere sit. qd̄ ouenire i qd̄ sequi so-
lent. Primū ḡ intellegendū ē. nul-
lam uim somniorū ēē diuinam

effectrice somniorū. atq̄ illud quidem
p̄spiciū ē. nulla uisa somniorū. p̄fici-
ci animum deoz. Nra enī causa di-
id facerent. ut. p̄uideret futura pos-
semus. quotus ḡ ē quisq̄. q̄ somniis
pareat. qui intellegat. q̄ meminerit.
Quā multa ū qui contempnant. eāq̄
sup̄stitionē. inbecilli animi atq̄ ani-
lis putent. Quid ē ḡ. cur his homi-
nibus osulens d̄s. somniis moneat
eos. q̄ illa n̄m̄ cura. s̄ ne memoria
quidē digna ducant. Nec enim
ignorare d̄s potest. quā mente
quisq̄ sit. nec frustra ac sine causa
quid facere dignum deo ē. q̄ ab hor-
ret etiā ab hominib⁹ constantia. ita
si plerūq̄ somnia aut ignorantur.
aut negligunt. aut nescit hoc d̄s.
aut frustra somniorū significatio-
ne utitur. i horū neutrū indeū
cadit. Nihil ḡ adeo somniis si-
gnificari fatendū ē. Illud etiā req̄-
ro. cur si ista d̄s uisa. nobis p̄uiden-
di causa dat. n̄ uigilantib⁹ potius
det qm̄ dormientibus. Siue enim
extrin⁹. i aduenticius pulsus. anim⁹
dormientū comouet. siue p̄ se
ipsi animi mouent. siue quę cau-
sa alia ē. cur scdm̄ quierem aliqd̄
uidere. audire. agere uideamur.
eadē causa uigilantib⁹ ēē poterat.
idq̄ si nra causa diu scdm̄ quierē

Cur non Vigila-
ntibus uisa
illa

facient. uigilantibus idem facient.
p̄sertim ut chr̄isippus academicos
refellens. p̄ multo clariora i certio
ra eē dicat. quē uigilantibus uide
antur. quā q̄ somniantib⁹; Erit ḡ
diuina beneficentia dignius. cum
o sulerent nobis. clariora uisa da
re uigilanti. quā obscuriora p̄som
nū. q̄ qm̄ n̄ fit. somnia diuina
putanda n̄ sunt; iā ū quid opus ē
circutione ianfractu. ut sit utendu
int̄ptibus somnior potius. quā de re
cto d̄s. siquidē nob̄ o sulebat. hoc faci
to. hoc ne feceris diceret. idq̄ uisū
uigilanti potius quā dormienti da
ret. Iam ū quis dicere audeat. uera
omnia eē somnia. Aliquot somnia
uera inquit ennius. s̄ omnia n̄ ne
cesse ē; q̄ ē tande ista distinctio. que
ra quē falsa h̄t. i si uera adeo mittun
tur. falsa unde nascunt. Nā si ea q̄
diuina. q̄d inconstamus deo. Quid i
sectius aut ē. quā mentes mortalū.
falsis iudiciis uis̄ eētare. sin
uera uis̄. diuina sunt. falsa autē
inania humana. Quē ē ista de sig
nandi li centia. ut hoc d̄s. hoc na
tura fecerit potius. quā aut oīa
d̄s. q̄ negatis. aut omnia natura. q̄
qm̄ illud negatis. hoc necessario
o fitendu ē. naturā aut eā dico. q̄
nūqm̄ animus insistens agitati

ne motu. eē uacuius potest; ut cū lan
guore corporis. nec membris uti nec sen
sibus potē. incidit inuisa uaria incer
ta. ex reliquis ut agit aristoteles in q̄d aristo
ret.
herentibus earū rerū. quas uigilans ges
sit aut cogitauerit. quarū p̄tatione.
mirabiles m̄tū existunt species som
nior; Quē si alia falsa. alia uera sunt.
qua nota int̄noscant. scire sane uelī;
si nulla ē. q̄d istos int̄ptes audiamus.
sin quippiā ē. habeo audire quē sit. sed
herentib⁹; Venit ū iā in c̄tentione. utrū
sit p̄babilius. deos ne immortales. rerū
omniū p̄stantia excellentes. o cursare
omniū mortalū qui ubiq̄ s̄ n̄ in leo
tos. uerū etiā grabatos. i cū stertente
aliquē uiderint. obicere his uis̄ q̄
dā tortuosa i obscura. q̄ illi ex̄c̄ti
somnia. ad iocetore mane deferant.
an natura fieri. ut mobili animus
agnatus. q̄ uigilans uidet. dormiens
uidere uideatur. utrū philosophia
dignius. sagariū sup̄tatione ista int̄
ptari. an explicatione nature. ut si iā fieri
possit. uera neceps somnior. t̄m illi
q̄ p̄fiterit eā facere n̄ possunt; Exle
uissimo enī i docissimo gn̄te aslat;
Stoici aut̄ tui. negant quēquā nisi
sapientē. diuinū eē posse; Chr̄isip
pus quidē. diuinationē diffinuit
his uerbis; Vm̄ cognoscentē ui
dentē i explicantē signa. quē adis

hominibus portendant. Officium autē
ē eius. p̄noscere dī erga homines m̄ta
qua sint. quidq; significant. quonad
modumq; ea p̄currēt atq; expleant.
idemq; somniq; dīctionē definīt hoc
modo; Eū uim cernentē rexp̄la
nantē. quē adis hominibus signifi
centur insomnis; Quid ḡ. adh me
diocri opus ē prudentia. an et in
genio p̄stanti. i. eruditione p̄fecta.
talem autē cognouimus neminē; Vi
de autē. ne etiā si diuinationē t̄
cōcessero. ḡ nūquā faciā. neminē
t̄m diuinū repperire possim; Qua
lis autē ista mens ē deorū. si neq; ea
nobis significat insomnis. q̄ ipsi
p̄ nos intellegamus. neq; ea quorum
int̄p̄tes habere possimus. Similes
enī sunt dii. sic nobis obiciunt.
quorū nec scientiā neq; explanatorē
habeam; tāquā si poenū aut hispa
ni. insentatū nr̄o loquerent sine int̄
p̄te; Iā uero quo p̄tinent obscurita
tes i. enigmata somniq;. Intellegi
enī a nobis diu uelle debent. ea q̄
nr̄a causa nos moneant; quid. poe
ta nemo. ne phisicus obscurus. Ille
ū numas etiā obscurus euphorion.
at n̄ homerus; Vter ḡ melior. ual
de heraclitus obscurus. minime
demochritus; Num ḡ conferendi
me a causa me monef. ḡ n̄ intellegā.

Quid igitur me monef. ut si quis me
eius egrotū imperet. ut sumat trigenā.
herbigada. domi portā. sanguine cas
sam. potius quā hominū morte. code
am dicere; Nam paciuanus amphio.
quadrupes tardigrada. agrestis. hu
milis. aspera. capite breui ceruice
anguina. aspectu truci. uiscerata
in anima cū animali sono. Cum
dixisset obscurus. tum. tūci respon
dent. n̄ intellegim nisi apte dixeris;
At ille uno uerbo. testudo; n̄ potue
ras hoc ḡ ap̄ncipio citharista dice
re. Defert ad coniectorē quidā. som
niasse se. ouum pendere ex fascē lecti
sui cubicularis. ē hoc in chrisippi li
bro somniū; Respondit coniector. the
saurū defossū ēē sublecto. fodit.
inuenit auri aliquantū. idq; circum
datū argento; Misit dīectori. q̄ntulū
uisū ē de argento; Tum ille. nihil ne
inquit de utello. idenī ei ex ouo ui
debatur aurū declarasse. reliquum
argentū. nemo ḡ umquā alius. o
uum somniauit. Cur ḡ hic nescio
qui. thesaurū solus inuenit. quam
multi inopes. digni p̄sidio deorū. nul
lo somnio ad thesaurū repperien
dū admonent; Quā autē obcausam.
tā ē obscure ammonitus. ut ex o
uo nasceretur thesauri similitudo
potius. quā apte thesaurū quere

Coclea

uideret. sic apte simonides uentus est
nauigare. Ergo obscura somnia. ma-
nime consentanea maiestati deorum. ad
apta et clara ueniamus. quale est de
illo interfecto acopone negatis. quale
de simonide. qui ab eo qui humanitas
uentus est nauigare. quale etiam de
alexandro. quod ait peritum esse muror.
qui cum proloymeus familiaris eius. in
pelio telo uenato ictus esset. eoq. uul-
nere summo cum dolore moretetur. ale-
xander assidens. somno est sopitus.
tum secum quieret. uisus ei est draco
is que mater olympias alebat. radi-
culam ore ferre. et simul dicere quo
illa loci nasceretur. neq. is longe ab-
erat ab eo loco. eius autem esse uim tan-
tam. ut proloymeum facile sanaret. Cum
alexander expectatus. narrasset a-
micis somnium. misisset quod illa radi-
culam querebant. Qua inuenta. et prolo-
ymeus sanatus est. in multa milites. qui
erant eodem genere teli uulnera. Multa
etiam ante sunt ex historis plura som-
nia. matris salaridis. et ri superioris.
matris dionysii. perii hamilearis han-
nibalidis. p. decii. p. uulgarum etiam illud
de psulo. g. gracchi etiam. ut centes
et alie. balilari filie somnium. si h.
etiam. obsequium causam ignota nobis
est. Nonnulla etiam ficta forasse.
Quis enim auctor istos. De nostris

somniis quid habemus dicere. tu demerito
me requo ad ripam. ego de maro cum
fasibus laureatis me insuam deduci ui-
bente monumtum. omnia somniorum
quinte. una ratio est. que p. deos im-
mortalis uideamus. ne nostra sup. statio
ne et depuratione superet. Que enim tama-
rum uisum ante putas. speciem credes
imagine. ut demerito uidet. unde
perfecta imagine. Ac corporibus enim soli-
dis. iacris figuris. uult fluere ima-
gines. Quod et maro corpus erat. ex eo
inquit quod fluere. plena sunt imagi-
num omnia ista. igitur me imago
maro. in caput atque in uentre persequetur.
nulla enim species cogitari potest. nisi
pulsu imaginum. Quid ergo iste imagi-
nes. ita nobis dicto audientes sunt.
ut simul atque uelimus accurrant.
etiam earum rerum que nulle sunt. Que est
enim forma tam inuisitata. tam nulla.
quam non sibi ipse fingere animus possit.
ut quod nunquam uidimus. ea tamen informa-
ta habemus. oppidorum situs. ho-
minum figuras. Num ergo cum aut mu-
ros babilonis. aut homeri faciem
cogito. imago illos me aliqua pel-
lit. Omnia ergo que uolumus. nota nobis
esse possunt. Nihil est enim de quo cogitare
nequeamus. nulle ergo imagines. obre-
punt inanimos dormientium ex-
transcunt. nec omnino fluunt ille.

nec cognoui quicquam. quia maiora aucto-
ritate nihil diceret. animorum ē. ea uis.
eāq. natura. ut uigant. uigilantes nullo
aduentitio pulsū. s. suo motu. ineredi-
bili quada. celeritate. hicū sustinentur
membris. i. corpore. uisibus. omnia
certiora cernunt. cogitant. sentiunt.
Cum aut. hęc subtrata sunt. desertusq.
animus languore corporis. tū agita. &
ipse p. se. itaq. in eo i. forme. uisuntur
i. actiones. i. multa audiri. multa dici
uidentur. h. scilicet imbecillo remissoq.
animo. multa omib. modis. ofusa. uia-
riata uersant. maximeq. reliquis
earum rerū mouent. inanimis. i. agi-
tantur. de quibus uigilantes aut
cogitauimus. aut egimus. ut mihi tē-
poribus illis. multū in animo mari
u. sabat. recordanti. quā ille graue
suū casum magno animo. quā con-
stanti tulisset. hanc credo causā
de illo somnandi fuisse. tibi aut.
de me cū sollicitudine cogitanti. su-
bito sum uisus. emersus. e. flumine.
Inertant enī in utriusq. n. r. m. animi.
uigilantiū cogitationū uestigia.
at quęda. adiuncta sunt. ut m. de
monumto mari. tibi quod equus
in quo ego uehebar. mecū una de-
mersus. rursus apparuerit. antea
censes. ullam. anū. tam delirā. fuit
rā fuisse. ut somnus crederet.

nisi ista casu. n. n. u. m. quā forte teme-
re concurrerent. alexandro draco.
loqui uisus ē. potest omnino hoc
ē. falsū. potest uerū. s. utrū sit. n.
ē. mirabile. Non enī audiuit ille
draconē loquentē. s. ē. uisus audire.
i. quide. quomāuis sit. cū radice ore
teneret locutus ē. & nihil ē. magnū
somnia. quęro aut. cur alexandro
tā inlustre somniū. tam certū. nec
huic eide. alias. nec multa ceteris. m.
quide. p. hoc marianū. nihil sane
qd. meminere. Frustra g. consumptę
tot noctes. tā longa inerte. nunc
quide. p. p. u. m. i. s. s. o. forensis o-
pere. i. lucubrationes. detraxi. i. meri-
diationes. addidi. quibus uti antea
n. solebā. nec tā multū dormiens.
ullo somnio sum admonitus. tan-
tis p. s. e. r. u. m. de rebus. nec m. magis
umquā uideor. quā cū aut. in foro
magistratus. aut incuria senatum
uideo somnare. Et enī ex diuisione
hoc scdm. ē. q. ē. otinatio. i. iunctioq.
nature. quā ut dixi uocant s. m. p. a-
thian. e. i. modi. ut thesaurus ex ouo
intelligi debeat. Nā medica. ex quib.
da. reb. i. aduenientes. i. crescentes mor-
bos intelligunt. n. nullas etiā ualitudi-
nis. significaciones. ut hoc ipsum. ple-
ni enectiue simus. Ex quoda. gn. re
somnia. intelligi posse dicant. thes.

aurus uero hereditas. et honor. uictoria.
multa generis eidem. quae cum sonis
naturalis cognatione iunguntur. de
quibus cum in somnis complexu uene
rio iungeretur. calculos creasse. u
deo si in patre. in ausum est et tale ob
iectum dormienti. ut id quod euenit. natu
re uis. non opinio erroris effecit. Quae
igitur naturae obtulit illam speciem simo
nidi. aqua uetaret nauigare. Aut
quid naturae copulatum habuit alibi
ad id quod scribitur somnium. Qui pau
lo ante interitum. uisus est in somnis
amicus esse amictus amiculo. is cum
esset piectus inhumatus. ab omnibusque de
sertus iaceret. amica corpus eius text
suo pallio. Ergo hoc inest in rebus
futuris. et causas naturalis habebat.
An ut uideretur. ut eueniret. casus
effecit. Quod ipsorum interpretum aiectione.
tunc magis ingenia declarant eos.
quam uisus sensusque naturae. Cursor ad
olympia proficisci cogitans. uisus est in
somnia. curru quadrigarum uehi. ma
ne ad coniectorem. Et ille. uincet in
quit. Idem celestis significat et
uis equorum. Post idem ad antiphontem.
his autem uincere inquit necesse est.
annon intellegis mihi. ante te cu
currisse. Ecce alius cursor. atque hoc
somnia et talium. plenus est chrysippi
per liber. plenus antipatri. sed

ad cursorem redeo. ad interpretem detulit. aequa
la se in sonis uisum esse factum. et ille. ui
cisti. ista enim. uis uolat. nulla uehementi.
hinc equidem antiphobaro inquit uic
tu te esse non uides. Ista enim. uis. insectans
aliis aues. et agnans. semper ipsa postre
ma est. parit quaedam matrona cupiens.
dubitans. et eterne pregnantis. uisa est in
quiete ob signata habere naturam.
retulit. negauit ea quod ob signata fu
isset. cupere potuisse. et alter pregnan
tem esse dixit. Nam inane ob signan
nihil solere. quae est ars aiectionis. eluden
tis ingenio. An ea quae dixi. innume
rabilia quae collecta habent stoici.
quaequam significant. nisi acumen ho
minum. ex similitudine aliqua aiectione
in huc in illuc ducentium. medici si
gna quaedam habent ex uenis. et ex spiritu egredi
multisque ex aliis futura praesentunt. gu
bernatores. cum exultantibus lolliginis in
derunt. aut delfinos se in portum con
cientes. tempestatem significari putant.
Haec ratione explicari. et ad naturam reuoca
ri facile possunt. ea uero quae paulo ante dixi
nullo modo. et enim observatio diuturna.
Haec et pars una restat. notandis rebus feci
arte. an tandem somnia observari pos
sint. quoniam mihi. Sunt et innumerabi
les uarietates. Nihil tam propositum. tam
inconducit. tam monstruose cogitari
potest. quod non possimus somnare.

Lolliginis

Quomodo igitur hæc infinita. & semp no-
ua. aut memoria complecti. aut obser-
uando notare possumus? Astrologi
motus errantium stellarum notant.
inueniunt enim ordo in his stellis qui nō pu-
tabatur. Cedo tande. qui sit ordo aut q̄
ocursatio somniorum. Quomodo aut distingu-
possunt uera somnia a falsis. cū eade
et alius aliter euadant. et hisde nō semper
eode mō. ut nō mirū uidetur. cū mendaci
homini. ne uerū quidē dicenti crede-
re soleamus. quomodo isti si somnium
uerū euasit aliquod. nō ex multis po-
tius uni fide derogant. quā ex uno
innumerabilia affirmant. Si igitur nequid
ē effector somniorum. neq̄ naturæ soci-
etas ulla cū somniis. neq̄ observa-
tione inueniri potuit scientia. effe-
ctū ē. ut nihil prius somniis tribu-
endū sit. præsertim cū illi ipsi qui ea ui-
dent nihil diuinent. hi qui interpretan-
tur. a iectura adhibeant nō naturā. Ca-
sius aut innumerabilibus pene seculis.
in omnibus plura mirabilia quā in som-
niorum uisus effecerit. neq̄ a iectura
q̄ inuarias partes duci possit. nō nūq̄
etiā in contrarias. quæquā sit incer-
tus. explodat hæc quoq̄ somniorum di-
uinitio. pariter cū ceteris. Nam ut ue-
re loquamur. superstatio fusa p̄ gentis.
oppressit omnium fere animos. atq̄
hominum inbecillitatē occupauit.

quod in his libris dictū ē. qui sunt
de natura deorum. et hac disputatione
id maxime egimus. Multum enim
nobismet ipsis. in his p̄ futuri uidebamur.
si ea funditus sustulissimus. nec uero.
id enī diligentē intellegi uolo. superstitio
ne tollenda. religio tollitur. Nam ima-
iorū instituta. ueris sacris ceremonisq̄
tenendis. sapientis ē. et eē p̄stantē aliqua
etiamq̄ naturā. et ea suspicienda ad miran-
dāq̄ hominū generi. pulchritudo mun-
di. ordoq̄ rerū celestium cogit asferri.
Quā obrem. ut religio p̄ pangenda etiā
ē. quæ ē iuncta cū cognatione naturæ.
sic superstitiones stirpes omīs euacunde.
Instat et iurget. et quotē cūq̄ uergeris
p̄sequitur. Siue tu uatē. siue tu mē-
aucheris. siue immolaris. siue autē
aspexeris. si chaldeū. si haruspicon
uideas. si fulserit. si tonuerit. si actū
aliquid erit de celo. si ostentis simi-
le natū factūue quippiā. quæ neces-
se ē plerūq̄ aliquid euenire. ut nū-
quā liceat quæta mēte consistere. p̄
fugū uidet omnium laborū. et sollici-
tudinū eē somniis. Et ex eo ipso plu-
rimæ curæ. mentisq̄ nascuntur. qui q̄
de ipsis. p̄ se minus ualeant. et ma-
gis contempnerent. nisi somniorum patro-
cinium philosophi suscepissent. ne hi
q̄dē contempnissimū. et in primis acutū. et
sequentia et repugnantia uidentes.

Somnus

Carneades

qui ppe iā absoluti ipse putantur;
 quāq; licentiē nisi carneades restitisset.
 haud scio. an soli iā philosophi iudici
 ferret. cū quibus omīs fere nobis disceptatio
 contemptioq; ē. n̄ qd̄ eos maxime con
 temnamus. s̄ qd̄ uident acutissime sen
 tentias suas prudētissimeq; defen
 dere; Cū autē p̄pū sit academiē. iudi
 ciū suū nullū imponere. ea p̄bare q̄
 simillima ueri uideant. asferre cau
 sas. i quid in quāq; sententiā dici pō
 sit exp̄mere. nulla adhibita sua
 auctoritate. iudiciū audientium re
 linquere integrū ac liberū. Tenebim
 hanc asuetudinē asocere traditam.
 eaq; utinōs si tibi quante frāt place
 bit. quā sepiissime utem; Mihi ū
 inquit ille. nihil potest ēē iocundi
 us; Quē cū eēt dicta. sumeximus;
M. TVLLI. CICERO
NIS. DE DIVINATIONE.
LIBER. II. EXPLICIT.
INCIPIT EIVS DE M
TIMÆVS.

Physio

Physio
 Nigridy figura
 pythagoruz

Multa sunt anobis. i academicis
 conscripta contra phisicos. i se
 pe. p. nigridio. carneadeo more. i
 in disputata. Eūc n̄ uir ille cū ce
 teris arribus. quē quide dignē li
 berō eēt. ornatus omnibus. Tūc
 accit inuestigator. idiligent carū

rerū. quē anatura inuolūtē uidentur;
 Deniq; sic iudico. p̄ illos nobiles p̄tago
 reos. quōq; disciplina extincta ē quodā.
 cū aliquot scēla uitalia siciliaq; ui
 guissent. hunc extrasse. qui illā reno
 uaret; Qu cū me inuicē p̄ficiscentē
 ephesi expectauisset. roma exlegati
 one ipse descendens. uenissetq; eode
 mitilenus. me salutandi i uisendi cau
 sa eratippus. piparetaq; omnium Cra
n̄p̄p̄
 quos quide ego audierī meo iudicio
 facile p̄nceps. p̄libent i nigidū iudi
 i cognoui eratippum; Ac p̄mū quide
 temp̄ salutacionis. imp̄congruone
 consumpsimus; Qd̄ ē qd̄ semp sit. neq;
 ullū h̄t oriū. i q̄ gignat. nec umq̄m
 sit; Quōq; alterū. utellegentia i ratio
 ne s̄phendit. q̄ unū atq; idē est sēp.
 alterū q̄ adfert opinionē sensus. ra
 tionis exp̄s. q̄ totū opinabile est.
 id gignit i uerit. nec umquā eē
 uere potest; Omne autē q̄ gignit.
 ex aliqua causa gigni necesse ē; Nul
 lius enī rei causa remota. repperiri
 origo potest; Quocirca. siis qui aliq;
 munus efficere molit. eā speciem
 quē semp eade ē. inuebit. atq; eā
 sibi p̄ponit exemplar. p̄clarū op̄
 efficiat necesse ē; Sin autē eā. quē
 gignatur. nūq̄m illū quā expecter
 pulchritudinē assequer; Omne igit
 celū. siue mundus. siue quo alio uo

cabulo gaudet hoc anobis nuncupatus
 sit. de quo id p̄mū cōsideremus. q̄ p̄n
 cipio ē in omni questione cōsideran
 dum. semper fuerit nullo generatus or
 tu. an ortus sit. an ab aliquo rēpons
 p̄ncipatu ortus ē. quando quidē cernit
 tangitur. i. ē undiq. corporatus. Omnia
 aut talia. sensum mouent. sensusq. mo
 uentia quē sunt. eadē inopinacione
 cōsiderant. q̄ ortū habere gigni q. duam.
 Nihil aut gigni posse sine causis. atq.
 illum quidē quasi parentem huius
 uniuersitatis. inuenire difficile. i. cū iā
 inueneris. indicare inuulgus nefas.
 Rursus q̄ uidendum. ille fabricator
 huius tanti operis. utrū sit unitatus ex
 emplar. idne qd̄ semp unū. idem ut
 sui simile. an id qd̄ generatū ortūq.
 dicimus. atqui si pulcher ē hic mun
 dus. i. si p̄bus eius artifex p̄fecto spe
 ciem cōtinentis unitari maluit. Sin
 secus. quod ne dictū quidem fas ē.
 generatū exemplum ē p̄terito securus.
 Non q̄ dubiū. quin gēnitatē malue
 rit exequi. quando quidē neq. mun
 do quicquā pulchrius. neq. el ydi
 ficatore p̄stantius. Si q̄ generatus.
 ad id ē effectus. qd̄ ratione sapien
 tiaq. cōphendit. atq. cōtinent in
 mutabili cōtinetur. Ex quo effici
 tur. ut sit necesse. hunc quē cer
 nimus mundū. simulachrū cōtīnū

Simulachrum p̄p̄m h̄c

ē alicuius cōtīnū. Difficillimū autē
 est in omni conquisitione rationis exor
 dum. De his q̄ quē diximus. hec sit
 p̄ma distinctio. omni orationi cum
 his rebus de quibus explicata. uidet.
 ē cōgnitio. itaq. cū de re stabili. in
 mutabili disputat oratio. talis sit
 qualis illa. quē neq. redargui neq.
 uinci potest. Cum aut ingressa est
 unitata i. effecta simulachra. bene
 agi putat. si similitudinē ueri cōse
 quatur. Quantū enī ad id qd̄ ortū
 ē. gēnitatē ualeat. tantū ad fidē uerit
 at. Quo circa. si forte dedere natura
 ortūq. mundi differētes. min. id q̄
 habem. animo cōsequem. ut tota di
 lucide i. plane exornata oratio sibi
 offer. i. ex omni parte secū ipsa con
 sentiat. haud sane erit mirū. contentūq.
 ē debemus. si p̄babilia dicentur. Nequē
 est enī meminisse. uis qui differam
 hominē ē. uos qui iudicetis. ut si
 p̄babilia dicentur. nequid ultra re
 quiratis. Quæramus q̄ causam. q̄ impu
 lerit eum qui hec machinatus sit. ut
 originē rerū in omni nōn nouā quē
 reret. p̄bitate uidelicet p̄staret. p̄bus
 aut inuider nemini. itaq. omnia sui
 similia generauit. Hec nimirū gē
 nendi mundi causa iustissima.
 Nam cū constituisset d̄s. bonis omib.
 explete mundū. mali nihil admiscere

Oratio cognata redg
 re

Oratio et Mens &
 uoluntas auctoris

Probabilia dicentur
 Causa cōtēdo mundi
 Probitas

1ra Augustinus

Chaos

Q

Inintellegens.

Intellegentia Anima

Mundus hic animal

De exari et fili ne
qua secutus deo
in condendo
mando

Animantia

Animantes

Ratio
Intellegentia

quoad naturam patere. quicquid erat in
cernendi sensum caderet. id sibi adsupsit.
non tranquillū et quietū. sed immoderate
agitātū et fluctant. idq. ex inordinato in
ordine adduxit. Hoc enī iudicabat
ēē pstantius. fas autē nec ē. nec umqm̄
fuit. quicqm̄ nisi pulcherrimū facere.
ei qui ēēt optimus. Cū rationē g. ha
buisse. reperiebat nihil ēē eorū que na
tura cernerent. inintellegens. intelle
gente intoto genere pstantius. Quocir
ca intellegentia inanimā. animū in
clusit in corpore. sic natus ē. opus il
lud effectū ēē pulcherrimū. Quā ob cau
sam. non ē cunctandū pfecti. simus
inuestigari aliquid oiectura potest.
hunc mundū animal ēē. idq. intelle
gens. adiūna pudentia ostentū. hoc
posito. q. sequit̄ uidendū ē. cuiusnā a
nimantibū deus insingendo mun
do similitudinē secutus sit. nullius
pfecto ex his quidē q. sunt nob̄ nota
animantia. Sunt n. om̄a in q. da g. nā
partita. aut inchoata nulla ex parte
pfecta. in pfecto autē nec absoluto si
mile. pulchrū ēē nihil potest. Cui
g. omne animal quē si particula q.
da est. siue insingulis. siue in diuer
so g. nē cernatur. ei simile mundū
ēē dicamus. Om̄s g. qui animo cer
nunt. ratione colligunt animan
tes. cōplexu rationis intellegentie. sic

homines hoc mundo et pecudes et omnia
que sub aspectū cadunt. apprehenduntur.
Qd enī pulcherrimū ē in rerū natura. in
tellegi potest. idq. ex om̄i parte abso
lutissimū ē. cū d. simile mundū effi
cere uellet. animal unū aspectabile.
in quo om̄a animalia contingerentur
effectū. Rectene g. unū mundū dixim̄.
an fuit plures aut innumerabiles di
ctū melius iueris. Unus pfecto si q. de
factus ē ad exemplum. Quod enī om̄i
animantis. eos qui ratione intellegunt
cōplectitur. id n. potest ēē cū altero.
Rursus n. alius animans qui eū continet
sit necesse ē. cui partes sunt animan
tes superiores. celūq. hoc simulachrum
illius ultimi sit n. p. ximū. Quā ne
quid accideret. atq. ut hic mundus
ēēt animanti absoluto simillimus.
hoc ipso q. solus atq. unus ēēt. idcir
co singulare d. hunc mundū atq.
unigenā percauit. Corporeū autē
et aspectabile. idēq. tractabile. om̄e
necesse ē ēē g. natū ē. Nihil porro
gignū uacūū aspectu ac uideri potē.
nec ū tangi q. careat solido. Solidū
autē nihil. qd t. n. sit expert. Quā ob
rem. mundū efficere molient d.
t. n. p. mū ignēq. ungebant. Omnia
autē duo. ad cōprehendū. t. n. ū liq. d.
inquirunt. quasi noctū uinculū
desiderant. Sed iunclor. idē ap. r. s.

Vinculū ratio

Mundus ex q. tuor. ele
mentis creat

simū atq; pulcherrimū. quod ex se atq;
de his quib; stringit. quā maxime unum
efficit. id optime assequit. quib; grece a
nalogia. latine. audiendum ē enī qm̄ hec
p̄mū a nobis nouantur. cōparatio
p̄portione dici potest. Quando n̄ p̄
mū t̄ numeroz t̄ figurarū t̄ quorū
cūq; generū attingit. ut q; mediū sit
ut p̄mū p̄portione. ita id postre
mo cōp̄betur. uicissimq; ut extre
mū cū medio. sic mediū cū p̄mo confe
ratur. id qd̄ mediū ē tum p̄mū fit.
tū postremū. postrema aut̄ ip̄ma
media fiunt. ita necessitas cogit. ut
eade; sint ea q̄ deuincta fuerunt. Ca
de aut̄ cū facta sint. efficit ut omnia
sint unū. Qd̄ si uniuersi corpus pla
nū. rēq̄bile explicaret. neq; in eo que
quā eēt requisitū. unū enī int̄iectū me
diū t̄ se ip̄sē. ita quibus eēt int̄positū
colligaret. Scū soliditas mundo quere
retur. solida aut̄ om̄a uno medio nū
quā. duobus semp copulēt. ita con
tingit. ut int̄ ignē atq; t̄rā. aquā deus
X animāq; poneret. eaq; int̄ se cōpara
ret. p̄portione iungeret. ut quēad
modū ignis anime. sic anima aque.
qd̄q; anima aque. id aqua terre p̄
portione redderet. Quia ex coniunctio
ne. celū ita aptū ē. ut sub aspectū itac
tū cadat. Itaq; iobea causa. t̄ ex his reb;
numero quatuor. mundi ē corpus

effectū. et constrictū cōp̄tatione qua
dixi. ex quo ip̄sē se concordi quadā a
micitia caritate complectitur. atq;
ita apte coheret. ut dissolui nullom̄
quet. nisi ab eode; aquo ē conligatus.
Carū aut̄ quatuor rerū quas sup̄ dixi. sic
in omni mundo partes om̄s conlocat. s̄.
ut nulla pars huius generis excederet
extra. atq; ut. hoc uniuerso mēnt ḡmā
illa uniuersa. id ob eas causas p̄mū. ut
mundus animans possit expectis
partibus eē p̄fectus. deinde. ut unus
eēt. nulla parte unde altera gigne
retur relicta. postremo nequi morb'
cum possit aut senectus attingere.
Om̄s n̄ coaugm̄tatio corporis. t̄ calo
ris t̄ frigoris t̄ aliqua impulsione
uehēm̄ti labefactatur t̄ frangit. ita d̄
morbos senectutēq; o pellitur. Hanc
q̄ habuit rationē effectore mundi
imolitor deus. ut unū opus totum
atq; p̄fectū. ex omnibus totis atq;
p̄fectis absolueret. q̄ om̄i morbo et
senio uacaret. Formā aut̄ imaxi
me cognatā t̄ decore dedit. aquo
n̄ animanti. om̄s reliquas cōtineri
ueller animantes. hunc ea forma fi
gurauit. qua una om̄s forma reliq;
occluditur. t̄ globosus ē fabricatus.
q̄ spera idē greci uocant. cui om̄s
extremitas. paribus a medio radiis
attingit. idq; ita tornauit. ut nihil

Amor quo mūdus regitur

Morbi unde

Forma mundi
totūda

Puncti Medus p̄p̄m

Tornare

X Anima pro aere X

Quatuor

Dei formator

efficere possit rotundus. nihil asperita
 as ut haberet. nil offensionis. nihil in
 clusū angulis. nihil amfractibus nihil
 eminent. nihil lacunosū. Omisq par
 tes. simillimz omnū. qd eius iudicio.
 pstabat dissimilitudines similitudo.
 Omī aut totā figurā mundi leuitate
 circū dedit. nec enī oculis egebat. q
 nihil extra q cerni possit relictum
 erat. nec aurib. quia nec q audiret
 quidē. neq. erant anima circūfusa
 exīna mundi. ut respiratōne requi
 reret. nec ū desiderabat aut alimēta
 corporis. aut detractōne defecti i con
 sumpti cibi. neq. enī ulla discessio fieri
 poterat. neq. accessio. nec ū erat un
 de. Itaq se ipse consūptione i seruio
 alebat sui. cū ipse pse iase. i patere
 tur i faceret omnia. Sic enī natus ē
 ille qui ista iunxit i condidit. ipsū
 se contemū ēē mundū. neq. egere
 altero. Itaq ei nec manus adfixit.
 quō nec capiendū quicquā erat nec
 repellendū. nec pedes. ut aliqua mē
 bra. quibus ingressū corpore susti
 neret. Motū enī dedit celo cū. qui
 figuratus sit aptissimus. quibus un
 ex septe moribus. mentē atq. intel
 legentiā ciebat maxime. Itaq con
 ūsione una atq. eadē. ipse circū se
 torquet. uertit. Sex autē reliquos
 motus. ab eo separauit. Itaq ab omī

ratione eum liberauit. Adhanc igitur
 conuersionē. quē pedibus et gradu n
 egeret. ingrediendi membra nēdedit. Hec
 dī q. qui erat de aliquando futuro deo
 cogitans. leuē illū effectū i undiq. equa
 blem. i medio adsumū parē. atq. per
 fectū atq. absolutū ex absolutis atq. p
 fectis. animū aut ut in eo medio col
 locauit. ita p totū retendit. Deinde
 eū circū dedit corpore. uestiuit extrin
 secus. egloq. solū agp. i uolubili i uor.
 bem incitato complexus ē. quod secū
 ipsū p pē uirtutem facile ēē possit.
 nec desideraret alterū. satis sibi ipsū
 notū i familiare. sic dī ille gēnus.
 hunc pfecte. dī pcreauit. Sed an
 mū haud ita ut in locum sumus. tū
 deniq. cū corpus ei effectisset incho
 auit. Neq. enī ēēt rectum minori
 parere maiore. si nos multa incon
 siderate ac temere dicimus. Deus
 aut iortu i uirtute antiquiorem
 genuit animū. eumq. ut domanū
 atq. imperantē. obediētiā pfectū cor
 pori. idq. molitū tali quodā modo.
 ex ea materia q indiuidua ē. i quē
 semp unū modū sinq. similis. i ex ea q
 ex corporibus diuidua gignunt. ter
 cū materiē genus ex duobus in
 mediū admiscuit. qd ēēt eiusdē
 naturę i q. alterius. Idq. intiecit
 unū indiuidū atq. id quod diuiduū

Ammon qua animam
 mundi uocant creatio

Amfractu

Seraugur

Oculi

Aures

Respiratio

Inspiratio

Alimenta

Manus

Pedes

est incorpore. Ea cū tria sup̄sisset. in unā
speciē temperavit. naturāq; illā quā alte
rius diximus. tūc eadē coniunxit.
fugientē reiū copulationis alienā. per
miscens cū materia. cū extrinsecus effectis
ser unū idipsū in ea quę decuit membra
partitus ē; ita partes singulas. ex eodē
rextatō. i. ex materia temperavit. fuit
aut talis illa particio. unā p̄ncipio par
te detraxit extoto. Sectam aut p̄mę
partis duplā. deinde t̄ciā quę ēet se
cundę sesquialtera. p̄mę triplā. Deinde
quartā. quę sedē duplā ēet. quintā in
de quę t̄cię triplā. Tum sextā octu
plā p̄mę. postremo septimā. q̄ septē i
ungunt partibus antecederet p̄mę. De
inde instituit duplā i triplā int̄ualla
explet. partis rursus extoto desecans.

Quas int̄uallas ita locabat. ut in singulis
ēent bina media. Vix enī audeo dice
re medietates. quas greci mesoteres ap
pellant. s̄ quasi ita dixerim int̄elle
gatur. Er̄it enī planius. earū alterā
eadē parte p̄stantē extremis. eadēq;
superiā. Alterā pari numero p̄stan
tē extremis. pariq; superiā. Sesqual
teris aut int̄uallis. i. sesquialteris. i. sesq;
octavis sumptis ex his conligationi
bus. in p̄mis int̄uallis sesquioctavi
int̄uallo sesquēctia omnia explebat.
cū particulā singulorū relinqueret;
Tūc aut particulę int̄uallo relicto.

habebat numerū eadē p̄portione con
paritum in extremis. quā habent du
centi quinquaginta. cū quadraginta
tribus. atq; ita p̄mixtū illud. ex quo
hec sequi etiā omnē consumpserat.
hanc ḡ omnē coniunctionē duplicē in lon
gitudine diffidit. mediāq; accomo
dans. mediū quasi decusavit. Dein
de morbe intorsit. ut ipse secū i
int̄se excōmissura quę eregione
ēent iungerent. eoq; motu cuius
orbis semp̄ in eodē erat. eodēq; m̄
ciebatur. undiq; ē eas circūplexus;
Atq; ita cū alterū ēet extiorē ample
xus orbe. illū eiusdē nature. hunc
alterū notant. eiq; q̄ erat eīdē de
torsit alatere in dexterā partē. Hanc
aut etiam. a mediana linea direxit
ad leuā. s̄ p̄ncipatū dedit sup̄iori. q̄
solā indiuiduā reliquit; Int̄iore aut
tū in sex partes celi diuisisset. septē
orbis disparis. duplo i triplo int̄ual
lo moueri iussit. quatuor int̄ se cursib.
Forū aut triū. fecit pares celeritatis.
unū. i. int̄se dispares. idissimilis triū
reliquoꝝ; Animū ḡ quē ille p̄creator
mundi deus. ex sua mente iuolunta
te genuisset. tū deniq; om̄e q̄ erat o
cretū atq; corporeū. substernebat ani
mo. interiusq; faciebat. atq; ita medio
mediū accomodans copulabat. sic
animū a medio p̄fectus. extremiorem

celi a suprema regione rotundo ambitu
circū iecit. seseq; ipse uersans diuins. sem-
piternū sapiensq; unū induxit exordi-
um. corpus quide celi spectabile ef-
fectū ē. animus aut. oculos effugit
obutu. Est aut unus ex omnib; rationi
attentionisq; harmonia grece. septima
rū rerū. i subintellegentiā cadentium.
cōpos i particeps. quo nihil ē ab optimo
i pstantissimo genitore. melius pcrea-
tum. Quē ex eadem quippe uinctus
alteraq; natura. adiuncta materia. te-
peratione triū partū pportione a-
pacta. se ipse ouersans. cū materiam
mutabile arripuisset. i cū rursus indi-
uiduū atq; simplicē. p quā omnis mo-
uet. discernitq; qd sit eiusdē gnr̄is. qd
alterius. i cetera diiudicat. qd cuiq; rei
sit maxime aptū. quidquoq; loco aut
modo aut tēpore attingat. queq; di-
stinctio sit. int̄ ea que gignant. i ea
q̄ sint sup̄ eadē. Ratio aut utraq; ū-
satur in his. que sunt semp eadē. in
his que mutantur cū eodē. i i mat̄ero
mouentur ipsa p̄sē. sine uoce. sine
ullo sono. cū eandē partē attingit. q̄
sensus acq; potest. orbis illius gene-
ris alterius immutatus i rectus. om̄a
animo mentiq; denuntiat. tū op̄i-
miones ad sēnsionesq; firmat uere
que gignant. Cū aut nullis rebus
ueritur. q̄ manentes sēp eadē. non

sensu si intellegentia manent. uis natura
ouerteret. ut triū lunę cursus p̄ximo a-
biret. eiq; supra t̄ram p̄xima solis cur-
cū uectio eēt. Lucifer deinde. i scām mer-
curi stellā. cursū habent. solis celestiam
parē. sūi quanda contrariā. eaq; int̄
se iustiones habent. lucifer. mercurius.
sol. aliq; alios uincunt. uicissimq; uin-
cunt. reliquorū siderū que causa collo-
candi fuerit. queq; eorū sit collocatio.
in sermone aliū differendū ē. ne in
eo qd attingendū fuit. quā in eo cui
causa id attingimus. longior ponat̄
oratio. Quando ḡ ibi quidq; eorū siderū.
cursū decorū ē adeptū. ex quibus eorū
motus tēporis assignandus. ligatusq;
corporibus uinculis animalibus. tū
an imantia orta sunt. eaq; imperio
parere didicerunt. Tū ex alterius
naturę motione transuersa. in eadē
naturę motū incurrentia. in eaq; he-
rentia atq; impedita. cū alia maiore
lustarent orbe. alia minore. tardi-
usq; maiore celeriusq; minore. motu
unius eiusdēq; naturę q̄ uelocissime mo-
uebant. ea celeritate uinci. tardiorib;
i cū superabant. superare uidebantur.
Omnis enī orbis eorū. q̄ si felicitate in
flexione uertebat. q̄ bifaria consp̄te
simul p̄cedenti efficiebant. ut qd
eēt tardissimū. id p̄ximū fieri celestri
mo. atq; ut eēt mensura quēda euidens.

suis sedibus inherere. perpetuo manent.
 Quae aut uirga immutabili ratione labun-
 tur. ita generata sunt. ut supra dui-
 mus. Iam uero terra alterius naturam. quae
 traiecit axi sustinet. dies noctisque ef-
 fectrice. eandemque custode antiquis-
 sima deorum omnium uoluit esse. eorumque
 intra celum gignerent. fluxiones au-
 tem deorum. in ipsos deos conuersiones.
 quaeque moribus eorum conuersiones. quaeque
 antecessiones eueniant. Cumque in se
 pene contingant eos qui prope copu-
 lentur. contrariaque regione. et pene
 quos ante labunt. quisque temporibus
 antro aspectu oblitescant. rursusque
 emerfi. errorem incutiant rationis ex-
 ptiibus. si uerbis explicare conentur.
 nullo posito ob oculos simulacrum. ea-
 rum rerum frustra suscipiatur la-
 bor. Sed haec satis sunt dicta nobis. quae
 dedecus qui cernuntur quique sunt
 ori. naturam praefati sumus. habeant
 hunc terminum. Reliquorum autem quos
 greci demones appellant. nostri o-
 pinor lares. simodo hoc recte con-
 uersum uideri potest. in osse inun-
 tiare oram eorum maius est. quam ut pro-
 teri nos scribere audeamus. Creden-
 dum nimirum est uentribus et prae-
 ut uiuunt uiris. qui se pro genem de-
 orum esse dicebant. haec eorum uocabu-
 la nobis perdidit. Nosse autem

generatores suos optime potestant. ac
 difficile factum est. ad eas oras. fide habere.
 quia nec argumentis nec rationibus
 certis. eo optatio confirmat. sed cum duplex
 esset natura generis humani. sic ferere ha-
 bebant. ut praestantius genus esset eorum. qui
 essent futuri uiri. Cum autem animus cor-
 pora necessitate in se uideret. cumque ad cor-
 pora necessitate tum accessio fieret. tum
 abscissio. principio necesse erat. sensum
 existere unum communemque omnium. uel enim
 tior motu excitato communisque natu-
 re. Deinde uoluptate et molestia mix-
 tum amorem. propter ipsam merum. reliquos motus
 animi. comites superiorum et his etiam con-
 trarios dissidentes. quos qui ratione
 rexit. iuste uixit. Qui autem his se-
 dedit. iniuste. atque ille qui recte
 atque honeste curricula uiuendi ana-
 tura datu fecerit. ad illud astrum quo
 cumque apertus fuerit reuertitur. Qui autem
 immoderate et intemperante uixit. eum
 sedis oras in figuram muliebrem trans-
 ferret. et sine tum quidem sine uitiorum
 faciet. grauius etiam uictabitur. in su-
 is moribus simillimas figuras pecudu-
 miferarum transferetur. neque terminum malorum
 prius aspiciet. quam illam sequi coeperit
 conuersionem. quam habebat in se ipse.
 eiusdem tum similis innata et insita.
 Quod tum eueniat. cum illa ex igni ani-
 ma atque ita turbolenta et rationis ex

Metamorphoses platonis de

anima de mulieribus
 facilius apta dissolueret
 quam dissoluta conuerteret

oblitescant.

Dii corporales

Demones

Lares

Lactantius gemos et
melius

immortales quidē uos ēē. undisolubi
les n̄ potestis. neitiquā t̄m dissol
uemini. neq; uos ulla mortis fatap
ment. nec fraus uolentior quā osiliū
meū. qđ maius ē uinculū ad ppetui
tatē urām. quā illa quibus estis tūcū
gignebamini obligati; Quid sentia igi
tur. cognoscere; Tria gēra nobis re
liqua sunt. eaq; mortalia. quibus p
missis. celi absolutio pfecta n̄erit;
Om̄a n̄ gēra animalū cōplexū non
tenebit. teneat autē oportebit. ut ex
eodem nequid. ab sit q̄ ame ipso ef
fecta sint. deoz utā possint adeq̄re;
Et ḡ mortali aditione generent. uos
suscepit ut illi gignatis. imitemi
nuq; uī meā. quā ^{ne} uniuēo ortu usū
ēē meministis; In quibus qui tales
creantur. ut deoz immortalū q̄si
gentalis ēē debeant. diuinū gēris
appellent. teneantq; omnū ani
mantū p̄ncipatū. uobisq; iure i
lege uolentes pareant; Querū uob
imū statūsq; tradit ame. uos autē
ad id qđ erit immortale. partē acci
pitote mortale; ita orient animan
tes. q̄ uiuos alatis. i consūptos si
nu recipitis; Hec ille dixit. de
inde ad tēp̄ationē sup̄iorē reu
ert. in qua om̄e anūū uniuēse
naturę tēp̄ans p̄m̄scebatur. su
pisq; p̄mixtionis reliquias fun

dens. quibat eodē m̄ ferme. nisi quod n̄
ita incorrupta. ut ea quę semp̄ uide. sed
ad id scđm̄ sumebat. atq; etiā tertium;
Toto ḡ omni constatio. sideribus parē
numerū distribuit anūmōrū. i singu
los adiunxit ad singula. atq; ita q̄si
incurrū uniuēsitatis imposuit. cōmon
strauitq; leges fatales ac necessaria. Et
ostendit p̄mū ortū. unū fore om
nibus. eūq; moderatū atq; constan
tē. nec ab ullo imminutū; Satis autē
i quasi sparsis animis. fore. ut cer
tis temporū intūallis orirentur ani
mal. q̄ ēēt ad cultū deorū apassu
mū; i i splēdore osedit. tū uel
eadē species. uel intūū immutata
redditur. cum ignis oculos. cū eo igne
qui ē ob os effusus. se confudit i con
tulit; Dextra autē uidēt quę leua
fē. quia contrariis parabus oculorū.
contrarias partes attingunt; Respon
dent autē dextra dexteris. leua leui
iustione luminū. cū ea intē n̄ q̄s
h̄erescent; id fit. cū speculorū leuitas
hinc illincq; altitudine adsup̄sit.
i ita dexterā deorsū in leuā partē
oculorū. leuā i dextrā; Supina etiā
ora cernuntur depulsione luminū.
quę iutens. inferiora reddit quę
sunt superiora; Atq; h̄ omnia ex
eo gēre. sunt. quę rerū adiuant
causas; quibus unū tur ministe

nis deus. cū optimi speciem quo ad fieri
potest efficit. s̄ estimant pleriq. n̄ hęc
adiuuantia causarū. s̄ has ipsas eē
omniū causas. q̄ uim habent frigo
ris. caloris. quę uī habeant refrige
randi. calefaciendi. crescendi. liquen
di. Careant aut̄ omni intelligentia
atq. ratione. q̄ nisi inanimō. nulla
alia innatura reperiantur. Anim⁹
aut̄. sensū omnē effugit oculorū. ut
ignis. aqua. t̄ra. corpora sunt. ea q̄
cernuntur. illū aut̄ qui intelle
gentię sapientię q̄ se amatore
p̄ficeretur. necesse ē intelligentis
sapientięq. naturę p̄mas causas o
quirere. dein secundas earū rerū.
quę necessario mouent alias. cum
ipsę ab aliis mouent̄. Quo circa no
bis sic cerno eē faciendū. ut de iis
q̄ nos quidē dicimus genere cau
sarū. Separati aut̄ de his. quę cum
intelligentia sunt efficientes pul
cherimarū rerū atq. optimarū.
de his quę uacantes prudentia. in
stantia p̄turbataq. efficiunt̄. de
de oculorū quidē causis. ut habe
rent eā uim quā nē hnt. satis fer
me eē dictū puto. maxima aut̄
eorū utilitas. donata hominū ge
neri deorū munere. deinceps ex
plicetur. Rerū it̄ optimarū co
gnitiōē. nobis oculi attulerunt.

nam hęc quę ē habita de uniuersitate o
mnino a nobis. haud umquā eēt inuen
ta. si neq. sidera. neq. sol. neq. cēlum.
sub oculorū aspectū cadere potuisset.
Hunc uī dies noctesq. oculis cognit̄. tum
mensū annorūq. uersiones. innume
rū machinatę sunt. īspaciū tēpo
ris dimis̄. i ad questionē totius na
turę impulerunt. Quib⁹ ex rebus. phi
losophiā adepti sumus. quo bono.
nullū obtrabilius. nullū p̄stantius.
neq. datū ē mortaliū generi deorū
concessu atq. munere. neq. dabit̄.
**M. TVLLII CICERO
NIS TIMEVS EXPLU
CIT. INCIPIT EIVSDE
DE FATO.**

Quia p̄tinet ad mores. q̄ et hos
illi uocant. nos eā partē phi
losophię. de moribus appellare
solemus. s̄ decet augentē linguā la
tinā nominare morabile. explican
daq. uis ē ratioq. enuntiationū. q̄
greci axiomata uocant. q̄ de re futu
ra cū aliquid dicunt. deque eo qd̄
possit fieri aut non possit. quam
uim habeant. obscura questio est.
quā p̄dicationē philosophi appel
lant. totaq. ē lōice. quā rationē
differendi uoco. quod aut̄ in aliis

philosophia

et hoc n̄ dicit

scientia et dicit

p̄dicationē.

libris feci. qui sunt de natura deorum. atque
in his quod de diuinatione edidi. ut in
tuncque parte perpetua explicaret oratio.
quo facilius id a quoque probaretur. quod
eiusque maxime probabile uideretur. id
in hac disputatione defato. casus quod
da ne facerem impediret. Nam cum eam
in piteo Lino. hirtiusque uir consul de
signatus hisdem in locis. uir nobis
amicissimus. in his studiis in quibus
nos aperuerit uiximus deditus. mul
ta numerauimus. maxime nos quidem
exquirentes ea consilia. quae ad pa
cem et ad concordiam cuiusque pertinerent.
Cum enim omnes post interitum cesaris.
nouarum perturbationum causas quae
uiderentur. hisque esse occurrentium
putaremus. omnes fere nostrae in his

etiam te incendi. quamquam flagrantissimum
acceperat. nec ea quae tracto nunc. mi
nuunt. sed augent potius illam facultatem.
Nam cum hoc genere philosophiae quod
nos sequimur. magnam habet orator so
cietatem. subtilitatem et ab academia
mutuatur. et uicissim reddit uber
tatem orationis. et ornata dicendi.
Quamobrem inquam. quam utriusque studii
nostra possessio est. hodie utro frui ma
lis. optas sit tua. Tum hirtius. grati
simam inquit. utriusque omnium simile.
Nihil enim unquam abnuat meo stu
dio uoluntas tua. Sed quam rethorica
mihi nostras nota. atque in his et audiui
sepe et audiemus. atque hanc acade
micorum contra propositum disputandi
consuetudinem. indicant. te suscepisse

Tu scilicet ne quod promones
uulgis disputationem

deliberationibus assuebatur ora
tio. idque et sepe alias. in quodam libe
riore quam solebat. magis uacuo
ab interuentoribus die. cum ille ad me
uenisset. primo ea quae erant coti
diana. et quasi legitima nobis de pace
et de oratione. quibus actis. quid ergo inquit
ille. quam oratorias exercitationes
non tu quidem ut spero reliquisti. sed
certe philosophiam illis ante po
suisti. possumne aliquid audire.
Tu uero inquam. et audire et dicere. nec
id quod recte audire existimas. ora
toria illa studia deserui. quibus

tu scilicet disputationes. ponere ali
quid ad quod audiam. sibi non est mo
lestum uolo. Et mihi inquam potest
quicquam esse molestum. quod tibi gratum
futurum sit. Et ita audies. ut romanum
hominem. ut timide ingredientem
ad hoc genus disputandi. ut lon
go intervallo haec studia repeten
te. ita inquit audiam te disputan
te. ut ea lego quae scripsisti. Lin
de ordire. osidam hic. Quorum
in malis ut in ampatro poeta. ut in
brumali die natus. ut in simul ego
tantibus fratribus. ut in iurina.

hic de
pagina

ut inunguibus. ut in reliquis eiusmodi
naturæ contagio ualet. quā ego non tol-
lo. uis ē nulla fatalis. in aliis autē fortu-
ita quædā eē possunt. ut in illo nau-
fragio. ut in iacadio. ut in daphnia; Quæ-
dā etiā possidomus. pater magistri dixe-
rim. cōminisci uidet. Sunt quidē ab-
surdā. Quid enī si daphnia phatu fuit.
ex equo cadere. atq. ita perire. ex hinc
equo. Qui cū equus necet. nomē habe-
bat alienū. aut philippus hasce in
capulo quadrigulas utare moneba-
tur. quasi ū capulo sit occisus. Quid
autē magnū. aut naufragū illū sine
nomine. in ruo eē lapsum. Quāquā
huic quidē hic scribit p̄dictū. in a-
qua eē p̄cinctū. Ne hercule iacadi
quidē p̄donus uideo fatū ullū. ni-
hil enī scribit ei p̄dictū. quidmi-
rum g. ex spelunca saxum in cru-
ra eius incidisse. Puto enī etiam
si iacadiū tū in spelunca n̄ fuisset. sa-
xum t̄m illud casurū fuisse. Nam
aut nihil omnino ē fortuitū. aut
hoc ipsum potuit euenire fortuitū.
Quæro g. atq. h. late patebit. si fati
omnino nullū nomen. nulla na-
tura. nulla uis eēt. i. forte temere
casu aut p̄teritū fierent. aut om-
nia numalā ac nunc eueniunt
euenirent. Quid g. attinet incul-
care fatum. cum sine fato. ratio

omnium rerū ad naturā fortunāue re-
feratur. S. possidomū sicut equum
ē. cū bona grātia dimittamus. Ad q̄
sippi laqueum reitāmur. cui q̄dem
p̄mū de ipsa contagione rerū respon-
demus. reliqua postea p̄sequemur.
In locorū naturas quantū uisit. uide-
mus alios eē salubris. alios pestilen-
tis. in aliis p̄tuitosiss. i. quasi redun-
dantis. in aliis exsiccatis. atq. ari-
dos. multa que sunt alia que inter
locū i. locū plurimū differant. Athe-
nis tenue celū. ex quo etiā acutiorē
p̄tuit. attici. Crassum thebis. itaq.
pingues thebani i. ualentes. Tamē
neq. illud tenue celū efficiet. ut
aut xenonem quis. aut arcesilam.
aut theofrastum audiat. neq. cras-
sum. ut nemica potius quā isthmo
uictoriā petat. Diuunge longius.
Quid enī natura loci adferre potest.
ut in porticu pompeii potius. q̄m
in cāpo ambulemus tecū. quā cū
aliō idibus potius quā kalendis.
Ut g. ad quasdā res. natura loci p̄ti-
net aliquid. ad quasdā autē nihil.
sic astroz affectio. ualet si uis ad
q̄sdā res. ad omnis certe n̄ ualet.
At enī quō innaturis hominū dis-
similitudines s. ut alios dulcia. a-
lios subamarā delectent. alii libi-
dinosi. alii ira cundi. aut

Fati. Astroz ad
fectio

Fati. Astroz affectio

crudeles. aut supbi sunt. alii talibus u-
tuis ab horreant. Quō g̃ inquit tin-
tum natura anatum distat. Quid mirū
ē. tantas dissimilitudines ex differen-
tibus causis ēē factas. Hec differen-
tia de re agatur. in quo causa consistat.
non uidet. Non enī si alii ad alia ppen-
siores sunt. ppter causas naturales. i
antecedentes. idcirco etiā nātū uo-
luntatū atq. adpentionū sunt cau-
sae naturales. i antecedentes. Nā nihil
ēē in nā potestate. si ita se res habe-
ret. Hunc ū faciemur. acuti hebetes ne-
uolentes imbecilli ne simus. nē id
in nobis. Qui aut ex eo cogi putat.
ne ut sedeamus quidē. aut ambulem
uoluntatis ēē. is n̄ uidet. quē quāq. re-
res consequatur. Et enī ingeniosi
i archi na nascantur antecedentibus
causis. itēq. uolentes i imbecilli. n̄
sequuntur tm̄. ut etiam sedere eos i
ambulare. i re agere aliquā. p̄nci-
palibus causis definitū i constitutū
sit. Scilicet megariū philoso-
phum. acutū sane hominē. p̄ba-
tum tēporibus illis accepimus.
Hunc scribunt ipsius familiares. i
ebriosum i mulerosum fuisse.
Neque hec scribunt utiuepantes. s̄
potius ad laudē. Vtiosum enī na-
turā. ab eo sic edomātā i cōp̄ssam ēē
doctrina.

ut nemo unq

uolentū illū. nemo in eo libidinis uesti-
gium uidet. Quid socratem. nonne le-
gimus quēadmodū notat Zopyrus
physiognomon. quise p̄ferebat homi-
num mores naturasq. ex corpore. oculis
multa fronte p̄noscere. Stupidū ēē so-
cratem dixit. i bardū. qd̄ iugula conca bardū. lu-
ua non haberet. obstructas eas partes
i obduratas eas ēē dicebat. Addit etiā
mulerosum. in quo alibi adescachin-
num d̄r sustulisse. Sed hec ex nātū-
libus causis utia nasci possunt. ex
stirpari aut iura funditus tolli. ut
is ipse quāda p̄pensus fuerit. at an-
tis utis auocetur. Non ē id postū
innaturalibus causis. s̄ in uoluntate.
studio disciplina. q̄ tolluntur om̄a.
si uis in natura sati. ex diuinationis
ratione firmabitur. Et si est diu-
natio. qualibus. Nam ap̄ceptas artes
p̄ficiscatur. P̄cepta apello. quē dicun-
tur grece theorematā. Non enī cre-
do. nullo p̄cepto. aut cet̄os artifices
uersari in suo munere. aut eos qui
diuinatione utant. futura p̄dicere.
Sunt g̃ astrologos p̄cepta hui-
modi. Siquis uerbi causa. oriente
cunicula natus ē. is in mari n̄ mori
etur. Vigila chrisippe. ne tuā cau-
sam in qua tibi cum diodoro ua-
lente dialectico magna luctatio ē.
deseras. Si enī ē uerū qd̄ ita conecit.

Diodorus valens dicitur

Si quis oriente canicula natus est. inma-
ri non morietur. illud quoque uerum est.
si fabius oriente canicula natus ē. fabi-
um mari non morietur; Pugnant hęc g-
uāse. fabium oriente canicula natū
ēē. i. fabium mari morturū; Et qm
certum infabio ponitur. natū ēē cū
canicula oriente. hęc quoque pugnat.
i. ēē fabium. i. mari ēē morturū;
Ergo hęc quoque coniunctio ē exrepug-
nantibus. i. ē fabius. i. mari fabi-
um non morietur; Qd ut ppositum est.
ne fieri quidē potest; Omne ergo
illud morietur mari fabius. exeo
genere ē. qd fieri non potest; Omne
g- falsum ē. infuturo. id fieri nō
potest; At hoc crisippe munime uis.
maximeq; tibi de hoc ipso. cū diodo-
ro certamen ē; Ille enim id solum fi-
eri posse dicit. qd aut sit uerū. aut
futurum sit uerū; i. quicquid futu-
rum sit. id dicit fieri necesse ēē. i. qd
quid non sit futurū. id negat fieri
posse; tu et quę non sunt futura pō-
se fieri dicis. ut frangi hanc gen-
mā. etiā si id numquā futurū sit.
Neq; necesse fuisse. chrīp solum re-
gnare chorinti. quāquā id mille-
simo ante anno. apollinis oracu-
lo editū ēē; At si ista cōpabis
diuina pdicta. i. qd falsa infuturi
dicent. in his habemus. ut ea fieri

non possint. ut si dicatur. africanū cartha-
gine porturū. i. si uere dicatur de futuro.
idq; ita futurū sit. dicat ēē necessarium. qd
est tota diodori nobis inimica senten-
tia; Et enī si illud uere conecitur. si ori-
ente canicula natus ē. mari non morie-
re. pmiūq; quod ē inconexo. natus est
oriente canicula. necessariū ē; Omnia
enī uera in pteritis. necessaria sunt. ut
chrisippo placet. dis. sententiā amagistho
deanthe. quia sunt immutabilia. nec
infalsū euerō pterita possunt con-
uertere; Si g- quod pmiū inconexo est
necesse est. sit etiā qd consequit ne-
cessarium. Quāquā hoc chrīppo
nō uidetur ualere moribus; p tū
si naturalis ē causa. cur mari fa-
bius non moriatur. mari fabius
mori nō potest; Hoc loco chrīp-
pus estuans. falli sperat chaldeos
ceterosq; diuinos. neq; eos usuros
ēē coniunctionibus. ut ita sua pcepta
pnuent. Siquis natus est ori-
ente canicula. i. mari non morietur.
s; potius ita dicent. nō natus est
quis oriente canicula. i. i. mari
non morietur; O licentiā iocularē.
ne ipsa incidat indiodorū. docet
chaldeos. quo pacto eos exponere
pcepta oporteat; Quęro enī si chal-
dei ita loquentur. ut negationes
infinitarū coniunctionū potius

Conexū i. ppo h y p
Ans n pot esse uera
sine cōsequēte

quam infinita conexa ponant. cur idē
medici. cur geometrę. cur reliqui facere
non possint; Medicus in primis quod e
rit ei p̄spectum in arte. n̄ ita pponet.
sic ueniens sic mouentur. ut h̄t febrim.
Sed potius illo m̄. n̄ ei ueniens sic mouent.
ut febrim non h̄t; h̄tq̄ geometres
non ita dicet. inspera maximi orbes
medii int̄ se diuiduntur. s̄ potius
illo m̄. n̄ isunt inspera maximi or
bes. hui n̄ medii int̄ se diuiduntur;
Quid ē qđ n̄ possit isto m̄. ex conexo
transferrī ad conuentionū negati
onē. Et quidē aliis modis easdē res
efferre possumus; m̄ dixi. inspera
maximi orbes medii int̄ se diui
duntur. Possum dicere. inspera
maximi orbes er̄t. possum dicere.
quia inspera maximi orbes erunt;
Multa ḡra sunt enuntiandi. nec ul
lum distortius. quā hoc quo chri
sippus sperat chaldeos contentos
stoicorū causam fore; Illoz t̄m
nemo ita loquit̄; Maius est enim
has contortiones orationis. quā si
gnorū ortus obitusq̄ p̄discere; Sed
illā diodori contentionē. quā pi
draton appellat reuertamur.
inqua quid ualeat. id quod fieri
possit. inquiratur; Placet ḡ dio
doro. id solum fieri posse. qđ aut ue
rū sit. aut uerū futurū sit; Qui

locus. attingit hanc questionē. nihil fieri
quod n̄ necesse fuerit. ique quid fieri
possit. id aut eē iā. aut futurū eē. nec
magis cōmutari ex uero infalsū posse.
cā futura quā ea quę facta sunt. s̄ in
factis immutabilitatē apparere. in futu
ris quibusdā quia n̄ apparent. ne mēe
quidē uideri. ut in eo qđ mortifero mor
bo urgeatur. uerū sit. hic morietur
hoc morbo. At hoc idem si uere dicat̄
in eo. in quo uis morbi tanta n̄ appa
reat. nihilominus futurū sit; ita sit.
ut cōmutatio ex uero infalsū. ne in
futuro quidē ulla fieri possit; Nam
morietur scipio. talē uī h̄t. ut quāq̄m
de futuro d̄r. t̄m ut id n̄ possit con
uertere infalsū. De homine enī d̄r.
cui necesse ē mori; sic si diceretur. mo
rietur noctu in cubiculo suo ui opp̄
sus scipio. uere diceretur; id enī fore
diceretur. quod eēt futurum; Futu
rū aut fuisse. ex eo quia factū ē. intel
legi debet; nec magis erat uerū. mo
rietur scipio. quā morietur illo m̄.
nec minus necesse mori scipioni.
quā illo m̄ mori. Nec magis immuta
bile ex uero infalsū. necatus ē scipio.
quā necabitur scipio; nec cum hęc ita
sunt. ē causa. cur epicurus fatū exa
mescat. iabatomis petat p̄sidium.
easq̄ de uia deducat. i uno tempore
suscipiat res duas inenodabiles. una

ut sine causa fiat aliquid. ex quo exi-
 ster ut de nihilo quippiā fiat. Qd nec
 ipsi nec cuiquā phisico placet. Alterū.
 ut cum duo individua pmanitatem
 ferant. alterum eregione moueatur.
 alterum declinet. Licet enim epicu-
 ro concedenti omne enuntiatū. aut
 uerū aut falsum eē. nūueri. ne omā
 fato fieri sit necesse. Non enī etnis cau-
 sis. naturę necessitate manantibus. uerum
 ē id qđ ita enuntiat. descendit inaca-
 demiam carneades. nec tm sine causis.
 Sed inter ē inter causas. fortuito ante e-
 gressas. unt causas cohibentis in se ef-
 ficientiā naturale; ita isēp uerū fu-
 it. moriet epicurus. cū duo isēptuagn-
 ta annos uixerit. archon thepitharato.
 neq tm erant cause fatales. cur ita
 accideret. p quod ita cecidisset. certe
 casurū sicut cecidit fuerit; nec hui-
 qui dicunt. immutabilia eē que fu-
 tura sint. nec posse uerū futurum
 conuertere in falsum. fati necessita-
 tē confirmant. S. uerboz uum int-
 ptantur. atq. introducuntur cau-
 sarum seriem sempitēā; hu mentē
 hominis. uoluntate libera spoliata.
 necessitate fati deuincunt. S. hęc
 hactenus. alia uideamus; Conclu-
 dit enim chrysippus hoc m. si est
 motus sine causa. nō omnis enunti-
 atio. qđ axioma dialectici appellant.

A b

Enuntiatio

aut uera aut falsa erit; Causis enim
 efficientis qđ nō habebit. id nec uerū
 nec falsum erit; Omnis aut enunti-
 atio. aut uera aut falsa ē; Motus
 g sine causa nullus ē; Quod si ita
 ē. omnia que fiunt. causis fiunt
 ante gressis; Id si ita ē. fato omnia
 fiunt; Efficit g. fato fieri. quęcūq
 fiunt; Hic pmū si mihi libeat as-
 sentiri epicuro. i. negare omne enun-
 tiationē aut uerā eē aut falsam.
 eam plagam potius accipia. quā
 fato omnia fieri compbem; Illa u-
 sententia hē aliquid disputationis.
 hęc ū nō ē tolerabilis; Itaq. contendit
 omnis neruos chrysippus. ut p sua
 deat. omne axioma aut uerum eē
 aut falsum; Ut enī epicurus ueret.
 nesi hoc accesserit. concedendū sit.
 fato fieri quęcūq. fiunt. Si enī al-
 terutrū exētinare uerū sit. eē id
 etiam certū. i. si certū etiā necessa-
 riū. ita in necessitate i fatū affirmari
 putat; Sic chrysippus metuit. nesi
 nō obtinuerit. omne q enuntietur
 aut uerū eē. aut falsum. nō teneat
 omnia fato fieri. i. ex causis etnis re-
 rum futurarū; S. epicurus declina-
 tionē athomi utari. necessitate
 fati putat; Itaq. tuius quidā mot-
 oritur. extra pondus i plagā. cum
 declinat athomus in uallo num

A b

A

Elachiston.

mo. id appellat elachiston. quā declina-
 nonē sine causa fieri. si minus uerbū.
 re cogit confiteri. Non enī athomus
 ab athomo pulsa. declinat. Nam qui
 potest pelli alia ab alia. si grauitate
 feruntur ad ppendiculū corpora in
 diuidua rectis lineis. ut epicuro pla-
 cet. Sequitur enī. ut si alia ab alia
 nūquā depelluntur. ne contingat q.
 de alia aliam. Ex quo efficitur. ut
 iā si sit athomus. eaq. declinet. decli-
 nare sine causa. Hanc epicurus ra-
 tionē induxit. ob eā rē. quod uerū
 ē. ne si semp. athomus grauitate fer-
 retur naturali ac necessaria. nihil
 liberū nobis eēt. cū ita moueretur
 animus. ut athomoz motu cogeret.
 Hinc democritus. athomoz auctor.
 accipere maluit. necessitate omnia
 fieri. quā a corporibus indiuidui.
 naturalis motus auellere. acutius
 carneades. qui docebat posse epi-
 cureos. suā causam sine hac com-
 munitia declinatione defendere.
 Nam cū doceret. eē posse quenda a-
 nimū motū uoluntariū. id fuit
 melius defendi. quā introduce-
 re declinationē. cuius p̄sertim cau-
 sam reperire n̄ possunt. Quo de-
 fensio. facile chrysippo possent
 resistere. Cum enī concessissent.
 motū nullū eē sine causa. non

concederent. omnia quę fierent. fieri
 causis antecedentibus. Voluntas enī
 nr̄. non eē causas extrīas i anteceden-
 tes. Communis ḡ consuetudine ser-
 monis abutimur. cū ita dicimus. uel
 le aliquid quēpiā aut nolle. sine
 causa. Ita enī dicimus. sine causa.
 ut dicamus. sine extrīa i antecedente
 causa. n̄ sine aliqua. ut cū uas inane
 dicimus. n̄ ita loquimur. ut physici q̄b.
 inane eē nihil placet. si ita. ut uer-
 bi causa. sine aqua. sine uino. sine
 oleo uas eē dicamus. sic cū sine cau-
 sa animū dicimus moueri. sine
 ante cedente i extrīa causa moueri.
 n̄ omnino sine causa dicimus. De
 ipsa athomo dici potest. cū p̄na
 ne moueatur grauitate i pondere.
 sine causa moueri. quia nulla cau-
 sa accedat extrīnsecus. Rursus aut.
 ne om̄s a physiciis irrideamur. si
 dicamus quicquā fieri sine causa.
 distinguendū ē. ita dicendum.
 Ipsius indiuidui hanc eē naturam.
 ut pondere i grauitate moueatur.
 eaq. ipsam eē causam. cur ita fe-
 ratur. Similit̄ ad animoz motū
 uoluntarios. non ē requirenda
 extrīa causa. Motus enī uolun-
 tarius. eam naturā in se ipse o-
 tinet. ut sit in n̄p̄a potestate. no-
 bisq. pateat. nec id sine causa.

Cōpar
no.

Cuius rei enim causa ipsa natura ē;
 Quid cum ita sit. quid ē q. nō omnis p̄mū
 natio aut uera aut falsa sit. nisi con
 cesserimus. fito fieri. quęcūq. fiant.
 Quia futura uera inquit nō possunt ēē.
 ea quę causas cur futura sūt non
 habent. Habeant g̃ causas necesse
 ē ea q̃ uera sunt. ita cū euenerint. fi
 to euenerint. confectū negotiū. Si q̃
 dem concedendu tibi ē. aut fito
 omnia fieri. aut quicquā fieri
 posse sine causa. Analiter hec
 enuntiatio uera ēē non potest. Ca
 plet numantiū scipioni si exēnūta
 te causa causam serens. hoc erit ef
 fectura. An hoc falsum potuisset
 ēē. si ēēt sēcentis sēculis ante die
 tum. isitum nō ēēt uera h̃ enunūta
 tio. caplet numantiā scipio. ne illa
 quide uera ēēt. Vera ē hec enun
 tiatio. caplet numantiā scipio.
 Potest g̃ quicquā factū ēē. q. n̄ ue
 rū fuerit futurū ēē. Nam ut p̄
 terita. ea uera dicimus. quę sup̄io
 re tempore uera fuerunt instan
 tia. sic futura. quę consequenti
 tempore uera erunt instantia.
 ea uera dicemus; nec si omne
 enuntiātū. aut uerū aut falsū
 ē. sequitur ilico. ēē causas im
 mutabiles. easq. p̄nas. quę phi
 beam quicquā secus cadere. atq.

casurum sit. Fortuitę sunt causę. quę
 efficiant ut uere dicantur. quę ita di
 cent. Veniet in senatū catto. n̄ induse
 interū natura atq. mundo. t̄m tam
 ē imutabile uenturū. cū ē uerū. quā
 uenisse; nec ob ea causam. fatum
 aut necessitas exātescenda ē; i enū
 erit confiteri necesse. si hec enunū
 tio. ueniet in uisculanū ortensius.
 uerū non ē. sequit̄ ut falsum sit;
 Quorū ista neutrū uolunt. quod fie
 ri non potest; nec nos impedit
 illa ignaua ratio quę d̄r. Appellat̄ Ignaua ratio
 enū quidēta aph̄ilosophis. argos logos. Argos logos.
 cui si parcamus. nihil omnino agamus
 inuita. Sic enū interrogant; Si fatū tibi
 ē. ex hoc morbo conualescere. siue tu
 medicū adhibueris. siue n̄ adhibue
 ris. conualesces. Si fatum tibi ē ex
 morbo n̄ conualescere. siue tu medi
 cū adhibueris. siue n̄ adhibueris. n̄
 conualesces. Et alterutrū fatū est. me
 dicū g̃ adhibere. nihil attinet. Re
 cte genus hoc interrogationis. ignauū
 atq. iners nominatū ē. Qd̄ eade pati
 one. omnis eunt tollēt actio. Licet
 etiā immutare. ut fati nomen ne
 adiungas. i eandē t̄m teneas sen
 tentiam. hoc n̄. Si exēnūtare uerū
 hoc fuit. existo morbo conualesce.
 siue adhibueris medicū. siue n̄ ad
 hibueris. conualesces. Itemq. Si ex

Ignauū ḡm̄ Atq.
 iners d̄r aph̄i

Confatalis.

ginitate falsum hoc fuit. ex isto mor-
bo conualesces. siue adhibueris medi-
cum. siue adhibueris. non conuales-
ces. Deinde cetera; hec ratio achyl-
sippo reprehenditur; Quædam enī sunt
inquit in rebus simplicia. quædam
copulata; Simplex ē. morietur illo die
socrates. huic siue quid fecerit. siue
nō fecerit. finitus ē moriendi dies; At
si ita fatum sit. nascetur oedippus laio.
nō poterit dici. siue fuerit laius cum
muliere. siue nō fuerit. copulata enim
res est. i. confatalis. Sic enim appel-
lat. quia ita fatū sit. i. concubiturū
cū uxore laium. i. ex ea oedippum
periturū. ut si eēt dictū. luctabi-
tur olympiis in non. i. referret aliq̃s.
g̃ siue habuerit aduersarium. siue
non habuerit. luctabitur. erraret; Isti
enī copulati luctabitur. quia sine
aduersario. nulla luctatio ē. Om̃s
g̃ istius generis captiones. eodē mō
refelluntur; siue tu adhibueris
medicū. siue nō adhibueris. conua-
lesces. capciosum; Tam enī ē fata-
le. medicum adhibere. quā con-
ualescere; Hec ut dixi. confatalia
ille appellat; Carneades genus
hoc totum non probabat. in multis
inconsiderate concludi hanc rati-
onem putabat; Itaq̃ p̃mebat alio
modo. nec ullam adhibebat ca-

lumniam. cuius erat h̃ conclusio. Si omnia
ante cedentibus causis fiunt. omnia na-
turali conligatione conserte contexteq̃
fiunt; Quod si ita ē. omnia necessitas effi-
cit. Id si uerum ē. nihil ē in nr̃a pote-
state; Est aut̃ aliquid in nr̃a potesta-
te. At si omnia fato fiunt. omnia cau-
sis ante cedentibus fiunt; Non g̃ fato
fiunt quæcūq̃ fiunt; Hoc artius ad-
stringi ratio nō potest; Nam si quis ut-
lit idem referre. atq̃ ita dicere. si om̃e
futurū ex g̃nitate uerum ē. ut ita
certe eueniat. quēadmodū sit futurū.
omnia necesse ē conligatione natu-
rali conserte contexteq̃ fieri; Nihil dicit;
Multum enī differt. utrum ^{causa} naturalis
ex g̃nitate futura uera efficiat. An
etia sine g̃nitate naturali. futura q̃
sint. ea uera eē possint intellegi; Itaq̃
dicebat carneades. ne apollinē q̃tē
futura posse dicere. nisi ea. quorū
causas natura ita contineret. ut ea fi-
eri necesse eēt; Quid enī spectans dī
ipse diceret. marcellum cū qui ter-
osul fuit. in mari eē periturū; Erat
hoc quidē uerū ex g̃nitate. sed cau-
sas sicut id efficientes non habebat.
ita ne p̃terna quidē ea. quæ illa si-
gna tāquā uestigia extarent. apol-
lini. nota eē censebat. quominus
futura; Causis enī efficientibus qm̃
q̃ rē cognitis. posse deniq̃ fieri. qd

futurū ēēt. Ergo nec de oedipode po-
tuisse appollinē p̄dicere. nullis inre-
rum natura causis p̄positis. cur ab eo
patrem interfici necesse ēēt. nec quic-
quā eiusmodi. Quo circa. si stoicis
qui omnia fieri fato dicunt. consen-
taneum ē. huiusmodi oracla. cetera
q̄. quę ad diuinatione dicunt. com-
probare. His ^{autē} qui quę futura sunt. ea uesi-
tē dicunt. exēnitē. n̄ idē dicendum
ē. unde ne non eadē sit illoz causa.
istoricorū. Hienū urgentur angustis.
illoz ratio soluta ac libera ē. Quod
si concedatur. nihil posse euenire.
nisi causa ante cedente. qui d̄ p̄fi-
ciatur. si ea causa n̄ exēnis causis
apta ducatur. Causa autē ea est.
quę id efficit. cuius ē causa. ut
uulnus mortis. crudelitas morbi.
ignes ardoris. Itaq̄ non sic causa
intellegi debet. ut quodcūq̄ ante-
cedat. idē causa sit. p̄ q̄ cūq̄ effi-
cienter ante cedat. nec quod in
campū descendit. id fuisse cau-
sā. cur pila luderē. nec hecubam
causā interitus fuisse troianis. qđ
alexandrū genuerit. nec tındare
ū agamēnoni qđ d̄ remesstram. h̄
enī m̄ maior quoq̄ bene uestitus.
causa grassatori fuisse dicitur.
cur ab eo spoliaretur. Ex hoc ge-
nere. illud ē enni. Vtinā ne inne-

^{qđ h̄}
Causa p̄ actus

morte pelio securibus cęsę cecidissent
abiegnę ad terram trabes. Licut
t̄ altius. utinā ne in pelio nata ulla
unquā ēēt arbor. Etā supra. Vti-
nā ne ēēt mons ullus pelius. similisq̄
superiora reperentē. regredi infinite
licet. ne ut inde nauis inchoandi
exordiū coepisset. Quorsum hęc p̄-
terita. quia sequit̄ illud. Nā nūq̄
era errans mea domo. et ferret pe-
de medea animo egro. amore
seuo saucia. non ut ex res causam
afferrent amoris. Inter ēē aut̄ aiunt.
utū eiusmodi quid sit. sine quo ef-
fici aliquid non possit. an eiusmodi.
quo effici aliquid ^{necesse} possit. Nul-
la ḡ earum ē causa. quō nulla ei
rē sua in efficit. incunus causa d̄.
nec id sine quo quippiam n̄ fit. cau-
sa ē. si id qđ cū accessit. id cuius ē
causa efficit. necessario. Non dū
enī ulcerato serpentis morsu filoc-
teta. quę causa interitum natura
continebatur. fore. ut is in insula
lemno linqueretur. Post autē cau-
sa fuit p̄prior. icū exitu uincti-
or. Ratio ḡ euentus. aperit cau-
sam. Sed exēnitē uera fuit h̄
enuntatio. relinqueretur in insu-
la filoctetes. Nec hoc ex uero.
infalsum poterat ouerti. Ne-
cesse est enī in rebus comparis

Auerrois et nostri Logici credunt posse quædam esse verum et in utraque pars / et
magis ita etiam est utraque nec vera nec falsa sit et contrarium

duabus. contraria aut hoc loco et
dico. quod alterum aut quid. alterum
negat. Ex his igitur necesse est mutuo epi-
curo. alterum verum esse. alterum falsum.

Aristoteles etiam dicit
sed ipse non sunt
enumerationes

ut sauciabitur filio et cetera. seculis ante
omnibus verum fuit. non sauciabitur
falsum. nisi forte volumus epicu-
reorum opinionem sequi. qui tales
enumerationes. nec veras nec falsas
esse dicunt. aut cum id pudet. illud
tamen dicunt quod est impudentius.
veritas esse ex contrariis disiunctione.
si quæ in his enumerata erant. eorum
neutrum esse verum. O admirabile
licentiam. et miserabile inscientiam
differendi. Si enim aliquid inelo-
quendo nec verum nec falsum esse.
certe id verum non est. Quod aut verum
non est. qui potest non falsum esse.
aut quod falsum non est. qui potest
non verum esse. Tenebit id quod achrysip-
po defendit. omnem enumerationem.
aut veram aut falsam esse. ratio ipsa
cogit. et ex eternitate quædam esse veram. et ea
non esse nexa causis eternis. et facta necesse
sitate esse libera. Ac mihi quidem videtur.
cum duæ sententiæ fuissent veterum
philosophorum. una eorum quæ censerent
omnia ita fato fieri. ut id factum vim
necessitatis afferret. in qua sen-
tentia. democritus. heraclitus. em-
pedocles. aristoteles fuit. altera

eorum quibus viderentur sine ullo fato
esse animorum motus voluntarii. Chrys-
sippus tamquam arbiter honorarius.
medium ferre voluisse. et applicat se ad
eos potius. qui necessitate motus. ani-
mos liberatos volunt. Dum autem uesti-
gitur sius. delabimur in eas difficulta-
tes. ut necessitate facti confirmet munus.
Atque hoc si placet. quale sit videamus.
In assensionibus quas prima opinione tra-
tavi. eas enim veteres illi quibus omnia
fato fieri videbantur. in effici inecessita-
te dicebant. Qui aut ab his dissen-
tiebant. fato assensiones liberabant.
negabantque fato assensionibus adhibi-
to. necessitate ab his posse moveri.
hi quæta differebant. Si omnia fato
fiunt. omnia sunt causa ante ce-
dente. Et si appetitus. illa etiam quæ
appetui sequuntur. Ergo etiam as-
sensiones. At si causa appetitus. non est
sita in nobis. ne ipse quidem appetitus
est in nostra potestate. Quod si ita est. ne
illa quidem quæ appetui efficiunt. sit non
sita in nobis. Non sunt igitur. neque assen-
siones. neque actiones. in nostra po-
testate. ex quo efficiuntur. ut nec lau-
dationes iuste sint. nec vituperam-
ones. nec honores. nec supplicia.
Quod cum viciosum sit. probabiliter con-
cludi putant. non omnia fato fieri
quæcumque fiunt. Chrysippus autem

ut bene

cum in necessitate improbarer. nihil
ueller sine ppositas causas euenire.
causarum gñra distinguit. ut neces
sitate effugiat. et retineat fatū; Causa
rū enī inquit. alię sunt pfectę et pñci
pales. alię adiuuantes et pxi
mas. cū dicimus omnia fato fieri
causis ante cedentibus. n̄ hoc intelle
gi uolumus. causis pfectis et pñci
palibus. s̄ causis adiuuantibus ante
cedentibus et pxi
mis; Itaq̃ illi ratio
ni. quā paulo ante conclusi. sic oc
currit; Si omnia fato fiant. sequit
lud quidē. ut omnia causis fiant
ante positis. uerū n̄ pñcipalib⁹ cau
sis et pfectis. s̄ adiuuantibus et pxi
mis. Quę si ipse n̄ sint innrā pote
state. n̄ sequitur. ut ne innrā pote
state appetitus quidē sit. at hoc
sequeretur. si omnia pfectis et pñ
cipalibus causis fieri diceremus. ut
cū ex causis. n̄ eēt innrā potestate;
Quā obrē. q̃ ita fatū introducunt. ut
necessitate adiungant. in eos uale
bit illa conclusio; Qui aut causas an
te cedentis. n̄ dicent pfectas neq̃
pñcipales. in eos nihil ualebit; Quid
enī dicantur assensiones fieri cau
sis ante positis. id quale sit. facile
ase explicari putat; Nā quāquā
assensio non possit fieri. nisi cōmo
ta uisō. tñ cum id uisum pxi
mā

causam habeat n̄ pñcipale. hanc h̄t rati
onē ut chrissippus uult. Quā ductū dix
imus. n̄ ut illa quidē fieri possit. nulla ui
extrinsecus excitata; Necesse ē et assensione
uisō cōmoueri. s̄ reuertit ad cylindrum
et ad turbine suū. q̃ moueri incipere. nisi
pulsā n̄ possunt; Id aut cū accidit. suapte
natura q̃ sup̄ ē. et cylindrū uoluit. et turbo
nē uersari putat; Ut g̃ inquit q̃ trussit
cylindrū. dedit ei pñcipiū motionis.
uolubilitatē aut n̄ dedit. sic uisum ob
iectū. in pmet illud q̃dē et quasi signabit
in animo suā specie. s̄ assensio. n̄rā erit
in potestate. ea q̃ quēadmodū in cylin
dro dictū ē extrinsecus pulsā. q̃ reli
quū ē suapte ui in natura mouebatur;
Qd si aliqua res efficeret sine causa an
te cedente. falsum eēt omnia fato fie
ri; Sin omnibus quęcūq̃ fiunt. ueri si
mule ē. causam ante cedere. afferrī
potest cur n̄ omnia fato fieri faten
dū sit; Modo intellegat. q̃ sit causarū
distinctio ac dissimilitudo; Hęc cū ita
sint a chrissippo explicata. si illi q̃ ne
gant assensiones fato fieri. fateantur
tñ eas n̄ sine uisō ante cedente fieri.
alia ratio ē. s̄ si cedunt ante ut uisā.
nec tñ fato fieri assensiones. q̃ pxi
mā illa retinens causa n̄ moueat assensi
onē. Vide ne idē dicant; Neq̃ enī chris
sippus. cedens assensiones pxi
mā uenire causā eē in uisō positā. neq̃ eam

causam esse ad assentiendum necessariam ce-
dit. ut si omnia fato fiant. omnia cau-
sis fiant antecedentibus in necessariis;
neque illi qui ab hoc dissentunt. assentes
non fieri assensiones sine percurfione in se.
dicunt. si omnia fato fierent eiusmodi. ut
nihil fieret nisi pergressionem cause. as-
sentiendum esse. fato fieri omnia. ex quo facile
intellectu est. quod utriusque patet facta atque ex-
plicita sententia sua. adeunde ex tunc
ueniant. uerbis eorum. non esse dissidere om-
nino; Quod cum hec sit distinctio. ut
quibusdam in rebus uere dici pos-
sit. cum hec cause ante gressu sunt.
non esse in nostra potestate. quin illa e-
ueniant quorum cause fuerint. Quibus-
dam autem in rebus. causis ante gressu.
in nostra tamen esse potestate ut illud aliter
eueniat. Hanc distinctionem utriusque
adprobant. saltem censent. quibus in rebus
cum cause ante cesserint. non sit in nostra
potestate. ut aliter illa eueniant. esse
fato fieri. Quae autem in nostra potesta-
te sunt. ab his fatum abesse. hinc
hanc causam disceptari oportet. Non
ab atomis errantibus idcirco declinan-
tibus petere praesidium. Declinat
inquit atomus; Primum cur alii uero
quandam motus habebant admo-
to impulsione. quam plagam ille appel-
lat. ut epicure. guttatis et ponderis.
Quae ergo noua causa innatura est. quod decli-

net atomum. aut non fortuitum in se. quod decli-
net. quod non. aut cur minimo declinent in
uallo. maiore non. aut cur declinent uno
minimo. non declinent duobus. aut tribus. Op-
tate hinc quidem est. non disputare. Nam neque extrin-
secus impulsu atomum. loco moueri. id decli-
nare dicitur. neque in illo inani per se feratur
atomum. quicquam fuisse cause. cur eane
regione ferretur. nec in ipsi atomum omni-
tationis aliquid factum est. quoniam ob rem natu-
ralem motum sui ponderis non teneret. Ita cum
attulisset nullam causam. quae eis dedi-
nationem efficere. tamen aliquid sibi dicere
uideretur. cum id dicit. quod omnium mentes aspiciunt
ac respiciunt. Nec uero quicquam magis confirma-
re in uideretur. non in fatum. uerum etiam necessi-
tate in omnium rerum sustulisse quod motus
animum uoluntarios. quoniam hic. qualiter ob-
stere fato fatetur se non potuisse. non ad has
commenticias declinationes fugisset. Nam
ut eorum atomum. quicquid est. in probare nul-
lo modo potest. tamen declinatio. ista non quae
explicarent. Nam si atomus. ut grauitate
ferant. tributum est necessitate naturae. quod
omne pondus nulla re impeditur mo-
uentur. et ferantur necesse est. illud quod neces-
se est. declinare quibusdam atomis. et si uo-
lunt omnibus naturaliter; M. TV III
CICERO NIS. DE FATO EXPLI-
CIT. INCIP. PARADOXA STOICORUM

Anima aduersa brutis. sepe caronem
auunculum tuum. cum in senatu sen-

By may mid dca
hic pgo

in as orons appon

temam dicet. locos graues ex philosophia
tractare. abhorrentes ab hoc usu foren
si. in publico. & dicendo. consequi tamen ut
illa etiam populo probabilia uiderentur. Quod
eo maius est illi. quam aut tibi aut nobis.
quod nos ea philosophia plus utimur. quam pe
perit dicendi copia. in qua dicitur ea quae
non multum discrepent ab opinione popu
lari. Cato autem perfectus mea sententia
stoicus. et ei sentit quod non sane probantur in
uulgi. et mea est heresi. quod nullum sequitur
flore orationis. neque dilatat argumentum.
inuenimus in quoque uinculis. quasi punc
tis quod propositum efficit. Et nihil est tam in
credibile. quam non dicendo fiat probabile.
nihil tam horridum. tam inuoluntarium. quod
non splendeat oratione. et ita quam excolitur.
Quod cum ita putaret. feci etiam au
dacius quam ille ipse de quo locor.
Cato enim dicitur taxat. de magnitudine
animum. de continentia. de morte. de
omni laude uirtutis. de diis immor
talibus. de caritate patrie. stoice so
let oratoris ornamentis adhibitis
dicere. Ego tibi illa ipsa quae uix in
gymnasiis. in oratio stoici probant. ludens
conieci incommunes locos. Quae quia
sunt admirabilia. contraque opinio
ne omnium. ab ipsis etiam paradoxa
appellatur. temptare uolui. pos
sint ne profecti in luce. id est in foru
m ita dici ut probarentur. an alia quida

et erudita. alia popularis oratio. eo quod
hos locos scripsi Libentius. quam in ista pa
radoxa quae appellantur. maxime ui
dentur esse stoica. longaque uerissi
ma. Accipies ergo hoc paruum opusculum.
lucubrati. his uero contractionibus no
tibus. quam illud maiorum uigiliarum
munus. in tuo nomine apparuit.
ide gustabis genus exercitationum ea
rum. quibus uti consueui. cum ea quae
dicuntur in scholis. ^{de r i k o s} et in t i k e o c. possidua.
ad nostrum hoc oratorium transfero di
cendi genus. Hoc tamen opus inape
ctum ut referas. nihil postulo. Non enim
est tale. ut in arce poni possit. quasi
minerva illa fide. et tamen ut ex exacte
officina exisse appareat. in hac eadem
figura exisse appareat. ^{o t i m o}
non t o k a a o n a t a e o n. ^{q d}
honestum sit. id solum bonum esse. Vex
or. necui uerum. ex stoicorum hominum
disputationibus. non ex meo sensu
de prompta hae uideatur oratio.
Dicam quid sentio tamen. et dicam breuiter.
quam res tanta dici potest. nunquam
me hercule ego neque pecunias et
storum. neque recta magnifica. neque
opes. neque imperia. neque eas quibus
maxime adstricti sunt uoluptates.
in bonis rebus aut expetendis esse
dixi. Quippe cum uideretur rebus
his circumfluentibus. ea tamen deside

prima paradoxae

Bene uiuere & bene
et in ista recte homine
& cum uirtute uiuere

Bonum est quod omni expetitur
barbarum adperit

Diuitias non est summum bonum

Contra Locos & uirtutes
Locos in fine

Contra locos & uirtutes

rare maxime quibus habundarent; neque
 enim unquam expletur. nec satia-
 tur cupiditas satis; neque ea solum
 qui habent. libidine augendi crui-
 untur. si etiam amittendi metu. In
 quo equidem otinentissimos homi-
 num maiorum nostrorum sepe requiro
 prudentiam. qui hęc inbecilla et
 commutabilia pecuniarum membra.
 uerbo bona putauerunt appellan-
 da. cum res ac fractus longe aliter
 iudicauissent. Potest ne bonum cuiquam
 malo esse. aut potest quisquam in
 habundantia bonorum ipse esse non bo-
 nus. Atqui ista omnia talia uide-
 mus. ut etiam improbi habeant. rob-
 sint probis; Quam obrem licet irri-
 deat siquis uult. plus apud me.
^{uera} timore ualebit. quam uulgi opi-
 nio; Neque ego unquam bona perdidis-
 se dicam. Siquis pecus. aut sub-
 pellectilem amiserit. nec enim sepe
 laudabo sapientem illum biantem.
 ut opinor qui numeratur in septem.
 Cui cum quidam patriam priuam coe-
 pisset hostis. ceterique ita fugerent.
 ut multa de suis rebus transporta-
 rent. cum esset admonitus a quo-
 dam. ut idem ipse faceret. ego ue-
 ro inquit facio. Nam omnia por-
 to mecum mea; Ille hęc ludibria
 fortune. ne sua quidem putant.

que nos appellamus etiam bona; Quid
 est quod queret aliquis bonum. Siquid re-
 cre fit et honeste et cum uirtute. id bene-
 fieri uere dicitur. quod rectum et honestum
 et cum uirtute est. id solum opinor bonum;
 Sed hęc uideri possunt ^{obscuriora} cum
 lentius disputantur. uita atque factis
 illustrata sunt sumorum uirorum. hęc. quod
 uerbis subtilius quam ^{factis} satis est dispu-
 tari uidentur; Quæro enim a uobis.
 num illam cognitionem habuisse uide-
 antur. hi qui hanc rem per tam pre-
 clare fundatam nobis reliquerunt.
 autem autem argenti ad auariciam. aut amoe-
 nitatem ad delectationem. aut suppel-
 lectilis ad delicias. aut epularum
 ad uoluptates; Ponite ante oculos
 unum quemque regum. uultus apom-
 lo. uultus pro libera ciuitate ab his
 ipsis qui liberauerunt. quibus tan-
 dem romulus gradibus ascendit
 in celum. Hisne quæ isti bona ap-
 pellant. an rebus gestis atque uir-
 tutibus. Quid autem anima populi mi-
 nusne gratas dux immortalibus
 capudines ac fictiles urnas fuisse. Caput
 quam felicitas aliorum pateras arbi-
 trum. ^{nos.} Elicere
 Amitto reliquos; Sunt
 et omnes pares inter se præter superbū
 brutū. Siquis roget quid egerit
 in patria liberanda. Siquis item
 reliquos eiusdem consilii socios.

oratio
 Tit. m. p. Venet.
 Debes Ludibria caue

quid spectant. quid secuti sint. Num
quis existat. cui uoluptas. cui diuitie.
cui deniq. pter officiū fortis. imaginu
uiri. quicquā aliud ppositū fuisse
uideat. Quis res ad necē porcenne. c.
mucū impulit. sine ulla spe salu
tis sue. Quis uis coctit. contra omē
hostiū copias tenuit in ponte solū.
Quis patrē decum. quē filiū deuota
uit. ac inmisit inarmatas hostiū
copias. Quid continentia G. fabri
ci. Quid tenuitas uetus. M. curi
sequebatur. Quid duo ppugnacula
belli punci. Gn. & p. scipiones. qui
chertaginensium aduentū. corporib
suis includendum putauerunt.
Quid africanus maior. quid minor.
Quid inter horū stater. ut rectus ca
to. Quid innumerales alii. nā do
mestici exemplis habundamus.
an cognasse quicquā multa sibi esse
expendū. nisi quod laudabile esse
ipclarū uidetur. Veniant igitur
isti inrisores huius orationis. ac
sententis. etiā uel ipsi iudicent. u
trū se horū alicuius. qui marmo
reis. tectis. ebore & auro fulgentib.
qui signis. qui tabulis. qui celato au
ro & argento. qui corinthiis opērib
habundant. hanc fabrici qui
nihil habuit eoz. nihil habere
uoluit. se similes maluit. Atq

hęc quide quē in huc. modo illuc trā
feruntur. facile adduci solent. ut in
bonis rebus eē negent. Illud arte te
nent. accurateq. defendunt. uoluptatē
eē summū bonū. Quis quide in uox
pecudum uidetur eē. n. hominū. Tu
cū tibi siue dī. siue mater ut ita di
cā rerū omnū natura. dedit ani
mū. quo nihil ē pstantius. neq. di
uinus. sic te ipse abicies atq. p
sternes. ut nihil int. te atq. int.
quadrupede aliqd. ^{putes} inter eē. Que
quā bonum ē. q. n. eum qui possē
dat. meliōrē facit. Ut enī ē quisq.
maxime boni particeps. ita lauda
bilis maxime; neq. ē ullū bonū.
de quo n. is qui id habeat. honeste
possit gloriari. Quid aut ē horū
in uoluptate. meliōrēne efficit aut
laudabiliōrē uirū. An quisquā in
potēdis uoluptatibus. gloriando
se i. p. dicatione effert. Atqui. si
uoluptas quē plurimoz patrociniis
defenditur. in rebus bonis haben
da non ē. eaq. quo ē maiōr. eo ma
gis mentē ex sua sede i. statu di
mouet. pfecto nihil ē aliud. bene
uivere. nisi honeste & recte
uiuere. ^{OT & AY T A P K H C H A P E}
^{T H Π P O C C P A A I M O N I A H.}
In quo uirtus sit. ei nihil de eē
ad beatē uiuendū. Nec uero

// Seda padoxa

ſcēdā acciderit in tā ingrata ciuitate. ne recusanti qđem euonerit. n̄ m̄

ego. m. regulum. erupnosum. nec infeli-
cem nec miserū unquā putau. Non
enī magnitudo animi ^{uig} cruciabatur
eius apoenus. n̄ grauitas. n̄ fides. non
stantia. n̄ ulla uirtus. n̄ deniq; anim
ipse. qui tot uirtutū p̄sidio. tantoq;
comitatu. cū corpū eius caperetur.
capi certe ipse non potuit. S̄ u. mari-
um uidimus. qui mihi sedis rebus un
ex fortunatis hominibus. aduersis un
ex sumis uiris uidebatur. quo beatius
ēē mortali nihil potest. Nescis insi-
ne. nescis quantas uires uirtus habeat.
nomen tantū uirtutis usurpas. quid
ipsa ualeat ignoras. Nemo potest n̄
beatissimus ēē. qui ē totus aptus ex-
se. quisq; in se uno sua ponit omnia.
Cui spes omnis et ratio & cogitatio pen-
det ex fortuna. huic nihil potest ēē cer-
tu. nihil quod exploratum habeat. p̄man-
surū sibi unū diem. eū tu homine terre-
to siquē eris nactus istis moris. aut ex-
li minis. mihi uero non repugnant.
Quid enim ego laborau. aut quid
egi. aut in quo euigilare. cup & co-
gitationes mee. Siquide nihil pepe-
ri tale nihil consecutus sum. ut eo
flatu cem. quem neq; fortune te me-
tas. Neq; inimicorū labe faceret in-
uita. Morte ne mihi minitaret. ut
omnino ab hominibus. auxilium. ut
ab impijs demigrandum. Sic mors in

bilis his. quorum cū uita. omnia extingui-
tur. Non his quorum laus emori non po-
test. Exilium autem illis. quibus quasi ex-
cum scriptus ē. habitandi locus. non his
qui omnem orbem terrarū. una urbē
ēē dicunt. te miseris. te erumne p̄uul-
omnes. qui te beatum. qui florente
putas. tue libidines torquent. tu
tu dies noctesq; ^{ci} epuris. cui nec sat est.
quodē. id ipsum ne non diuturnū
sit futurum times. te conscientie sti-
mulant maleficiorum tuorum.
te metus exanimant iudiciorum atq;
legum. quocumq; aspexisti. ut furis.
sic tuq; ubi occurrunt iniurijs. suspirare
quē te libere non sinunt. quā obre ut
improbo istulto. uictri. nemini bene-
ēē potest. Sic bonus aut & sapiens & for-
tis. miser & nemo potest. Nec uero
cui ^{ci} quous uirtus moresq; laudandi sunt.
eius non laudanda uita ē. neq; porro
fugienda uita ē quē laudanda ē. Et au-
te fugienda. siueet misera. quam ob-
rem quicquid ē. laudabile. idē & bea-
tū. iflorens. & expectandū uideri deo.
OTICATA. ANA PTIA OTATA. KAI
TATOTOMA. P̄xia inquit est
res. atq; magna culpa. nec enim pec-
cata rerum euentus. sed uicijs homi-
num merendās. In quo peccatur.
id potest aliud alio maius ēē. aut mi-
nus. ipsum quidem illud peccare. q̄

q̄ uerteris. unum ē; aut nauem euer-
tat gubernator. an palex. in re aliquan-
tum. in gubernatoris inscitia nihil inter-
ē; lapsa ē ipsius libido. in muliere ig-
nota. dolor ad pauciores p̄tinet. quā
speculans fuisset in aliqua gene-
rosa ac nobili uirgine. Peccauit uero
nihilominus. siquidē ē peccare. tam
quam transire lineas. Quid cōfiteris.
culpa commissa ē; quam longe p̄gre-
diare. cum semel transieris. ad augen-
dā transeundi culpam nihil p̄tinet.
Peccare certe licet. minime. Quod aut
non licet. id hoc uno teneatur. starguit
non licere. Id si nec maius nec minus
umquam. fieri potest. quomā in eo
peccatum si non licuit. quod semp̄ unū
ē idē ē. quē ex eo peccata nascantur. q̄
lia sūt oportea. Quod si uirtutes pares
sūt inter ^{se} uirtutes paria ē. etiam ui-
cia necesse ē. At qui pares ē uirtutes.
nec bono uirō meliorem. nec temperan-
te temperantiozem. nec forti fortiozem.
nec sapienti sapientiozem posse fieri. fici-
lume potest p̄spici. An uirum bonū
dices. qui depositum nullo teste. cum
lucrarī impune possit. aurū pondo de-
cē. reddiderit. siudem indecenti mulieb
pondo auri non idē fecerit. aut te-
perantem. qui se in aliqua libidini
ne continuerit. in aliqua effuderit.
una uirtus ē. cōsenciens cum ratio

ne. i ppetua constantia. Nihil huc ad-
di potest. quo magis uirtus sit. nihil demq̄
de mī. ut uirtutis nomen relinq̄t.
Et enim si bene facta. recte facta sūt.
nihil recto rectius. certe nec bono q̄d
melius quicquā inueniri potest. Se-
quitur igitur. ut etiam uicia sint
paria. Siquidem prauitates animi.
recte uicia dicuntur. At qui quōia;
pares uirtutes sūt. recte facta q̄n-
do uirtutibus p̄ficiuntur paria
ē debent. Itaq̄ peccata. quomā ex
uicis manant. Aut equalia necesse
ē. Philosophis inquit ista sume.
metueba. ne a lenonibus diceret. So-
crates disputat ^{bat} isto modo. bene
hercule narras. Num istū doctum
sapientem. uirum fuisse. memori
traditum ē. Sytamen quero ex te.
quō uē mī nos comendimus. non
pugnus. uirum boni. se queren-
dum. quid bauli atq̄. operari an
quid homines doctissimi cōsente-
runt. p̄sertim cū hac sententia nō
mī uerior. sed ne utilior quidē ho-
minum uice reperiri ulla possit. Que
uis ē enim quis magis arceat. homi-
nes ab imphūate omī. quam si sente-
runt nullum in delictis ē discrimen.
Eque peccare. si priuatus ac si magist
ribus manus afferant. quācumq̄
indomum fūprum intulerint.

eandem esse libem libidinis; Nihil
ne igitur inter est. nam hoc dicit ali
quis. patrem quis necet anseruum.
nuda ista si ponas. iudicari qualia
sint. non facile possint. Patrem uita
puare. si p se scire. saguntini qui pa
rentes suos liberos emori. quam seruo
uiure maluerunt. parricide fuerunt.
Ego i parenti nunquam adim uita sine sce
lere potest. i seruo sepe sine iniuria non
potest. Causa igitur hęc. n natura des
tinguit. Quę quādo intro accessit. id sit
ppensius. Sumusq. adiuncta ē. paria fiat.
necesset. Illud tamen inter est. quod in
seruo necando. si id sit iniuria. semel
peccatur. in patris uita uiolanda. mul
ta peccanda. Violatur is qui percutit.
is qui aluit. is qui erudit. is qui in
seclē ac domo atq. in re. p. collocauit.
multitudine peccatorū pstat. eoq. pe
na maiore dignus ē. Si nos iniuria nq.
cuiq. peccato poena sit. si quantum
cuiq. licet. spectare debemus. Quicqd
n oportet. scelus ē. quicqd n licet. nefas
putare debemus. etiam ne in mini
mus rebus. Siquide rerū modū
fingere non possum. animarum mo
dū tenere possumus. histrios paulo
semouit ^{numquā} extramodum. aut si uersu
p nunciatus ē. sillaba una breuior
aut longior. exhibetur ex p datur.
Iniuria quę omni gestu moderatior.

omni usui aptior ē debet. in sillaba te
peccare dices. poetam non audio inu
gis. inuitē societate audiam cuius. dignis
peccata diuitem suā. si uisa sint
breuiora. leuiora ^{q. possit addere} uideantur. qui pos
sint uideri. cum quicquid peccatur.
pturbacione peccatur rationis atq. or
dinis. pturbata autem semel ratione
i ordine. nihil possit addi. quo magis pecca
ri posse uideatur. OTICI A C A P P U
X A X I E T A I. Omnes stultū infamare;
ego uero te non stultum. ut sepe. non
in pbum ut semp. s. demerite ^{et infamū} rebus
adiunctū necessarius. ē. adiunctus potest
sapientis animus. magnitudine con
sili. tollerantia rerum humanarum.
conceptione fortune. Virtutibus de
niq. omnibus ut membris septis. uince
tur i expugnabitur. qui nec ciuita
te quidē pelli potest. Quę ē enim ci
uitas. omnis ne conuentus etiā ferorū
et immanium. omnis ne etiā fugitiuorū
ac latronum congregata unum in locū
multitudo. Certe negabis. si igitur eti
illa tum ciuitas. cum leges in ea nihil
ualebant. cum iudicia iacebant. cū
mos patrius occiderat. cum ferro pul
sis magistratibus. senatus nomen in re.
p. n erat. p. domum ille concursus. et te
duce latrocinium in foro constitutu.
et reliquie conuicta omis. acitiline fu
ri. s. acturum scelus furoremq. cūsa ē.

non curas erē; itaq. pulsus ego ciuita-
te non sum. quē nulla erē; accersitū
in ciuitatem sum. cū eet in re publica
consul. qui tum nullus fuerat. eet se-
natus qui tum occideret. eet consensu
populi liber. eet uiris iquitatis. q
uincula sunt ciuitatis. repetita me-
moria hac. uide quam ista tu latroci-
ni tela contempserim. lacrimas in-
missam a te nefariam in me iniuria.
semp duxi. puenisse ad me numq. m
putaui. Nisi forte cum parietes dist-
babas. aut cum tectis sceleratas faces in-
ferbas. meorum aliquid rueret aut
deflagare arbitrabare. Nihil neq. me-
um ē. neq. cuiusquam. qd auferri.
qd eripi. qd amitti potest. Simulhi eri-
puisses diuinam animi mei ^{con}stan-
ciam. mea curas. uigilias. consilia.
faro in uisissimō temp. si huius gen-
benefici immortale memoriam dele-
uisses. multo etiam magis si tutu
illam mentem. unde hec consilia
manant. mihi eripuisses. tum ego acce-
pisse me confiterer iniuriam. S. si hec
nec fecisti. nec facere potuisti. reditu
mihi gloriosum iniuria tua dedit.
non exitum calamitosum. Ergo ego sep-
ciuis. et tum maxime. cum
salutem senatus. exteris nationibus
ciuis obtinui. commendabat. Tu ne
nunc quidem. nisi forte idem ostas
ciuis

et. rei uis potest. An tu. ciuem ab hoste.
natura ac loco. non animo factis. q. di-
stinguis. Eodem in foro fecisti. armati
latronibus templa tenuisti. puatorū
domos. odes sacras incendiisti. Cur hostis
spartanis. sinu ciuis. Potes autem ee
tu ciuis. ppter quem aliquando ci-
uitas non fuit. ^{exile} in exilio nomine
appellat. cum omis meo discessu ex-
ulasse rem p. putent. Numquam ne
homo amantissime te circum spicere.
Numquam nec quid facias considera-
bis. nec quid loquare. Nescis exiliū
sedetm ee susceptum. Omnes sce-
lerati atq. impi. quorum uite
duce ee pferis. quos leges exilio
adfici uolunt. exules sunt. etiam
si solum non imitari. An cum om-
nes te leges exulem ee iubeant. n ap-
pellat inimicus. qui cum telo fu-
git ante senatum. tua sic adprehensa
ē. qui hominē occideret. plurimos
occidisti. qui incendium fecerit. odes
mimpharum manus tua deflagra-
uit. qui templa occupauerit. in fo-
ro casta posuisti. S. quid ego com-
munes leges pfero. quibus omnibus
et exul. familiarissimus tuus de-
et pinguetum tulit. ut si in opū bo-
ne des accessisses exulare. Aut ut se
asse. etiam gloriari soles. Quomodo
igitur tot legibus aectus in exiliū.

no eris tu exul.

qnta padolla

nomen exulis non phorescat. rone
sum inquis, et quidem inopto fuis
ti; si igitur ubi quisq. erit. eius loci
uis tenebit. si ibi eum legibus ee no
portebit. ^{et} o t i m o u o c. o c o f o c.
e a e j o e p o c. k a i t i a e n f
p o n a o y a o c. omnes sapientes
liberos ee. et stultos omnes seruos;
Laudeatur uero hic imperator. aut eu
am appellatur. aut hoc noe digni
putetur imperator. Quomodo. aut
cui tandem hic libero imperabit. qui
non potest cupiditatibus suis impe
rare. Refrenet primum libidines.
spernat uoluptates. inuinciam te
neat. cohercet auariciam. ceteras
animi lites repellat. cum incipiat ali
is imperare. cum ipse impbissimis do
minis. dedecori ac turpitudini parere
desierit. Dum quide hic obediens. n m
imperator. si liber habendus omnino
non erit. pclare enim e hoc usurpa
tum adocissimis. quorum ego auc
toritate non uiterer. si mihi apud ali
quos agrestes. hec habenda eet oratio.
Cum uero apud prudetissimos lo
quar. quibus hec inaudita non sit.
Ergo simulem me. si quis in his
studis opus posuerim. p didisse.
Dicitum e igitur aberudicissimis
uiris. nisi sapientem. liberum ee
neminem. Quid enim liberat.

Potestas uidendi. ut uelis. Quis igitur
uult ut uult. nisi qui recta sequitur.
qui gaudet officio. cui uiuendi uia est
derata atq. p uia e. qui ne legibus qui
dem ppter meum quidem patet. si
adsequitur angelit. qd salutare ee ma
xime iudicat. qui nihil dicit. nihil fa
cit. nihil cogitat. deniq. nisi libenter
ac libere. Cuius omnia consilia. resq.
omnes quas gerit. ab ipso proficiuntur.
eodemq. feruntur. Nec ulla res que plus
apud eum polleat. quam ipsius uoluntas
atq. iudicium. Cui quide etia que ui
habere maximam dr. fortuna ipsa ce
dit. sicut sapiens poeta dixit. sius est
q. si fingitur moribus. Sola igitur hoc e
tangit sapientia. ut nihil faciat inui
tus. nihil dolens. nihil coactus. Qd si
fina ee. pluribus uerbis differendu
e. illud tamen libere ee confitemi
e. nisi qui ita se adfectus ee liberu ne
minimem. Igitur omnes im
pbi. serui. nec hoc tam ree. qua die
tu inopinatum. atq. mirabile. Non
enim ita dicunt eos ee seruos. ut man
cipia. que sunt dominorum et facta
non. aut aliquo iure civili. si si ser
uitus sit. sicut e obedientia fracti ani
mi e abiecti. uirtutis carentis scio.
quis neget omnes leues. omnes capi
dos. omnes deniq. impbos. ee seruos.
An ille mihi liber. cui mulier in
uider

109.
peget. cui leges imponit. prescribit. u-
bo. uetat. quid uidetur. qui nihil
impetranti negare potest. nihil recu-
sare audeo. Posset dandum ē. uocatur
mendum. eicit. abendum. minatur.
extimescendum. Ego uero istum m-
seruum. s. nequissimus seruum. etiā
sim amplissima familia natus sit.
appellandum puto. Atq. ut in mag-
na familia. stultorum sunt alii lau-
diores ut sibi uideantur serui. s. tam
serui. anrienses. aceto pāi stulticie sue. &
quos signa. quos tabule. quos cēla-
tum argentum. quos corinthia op-
quos edifica. magnifica. nimio ope-
delectant. & famus inquit pnci-
pes ciuitatis. uos uero ne conseruorū
quidem uŕorum principes estis.
s. ut infamilia qui traxerant ista.
qui tergent. qui iungunt. qui
uertunt. qui spargunt. non ho-
nestissimum locum seruitutis
tenent. sic in ciuitate qui se istarū
rum cupiditatibus dederunt.
ipsius seruitutis locū pene infi-
mum obtinent. Magna inquit
bella gessi magnis imperiis. & p-
unicus p fui. Gere igitur animū.
laude dignum. actionis tabulicē
stupidum deinceps. aut signum ali-
quod polielei. Miror unde stu-
lens. quomodo habeas inuentem.

te. ad mirantem. clamores tollentem.
cum uideo. seruū ^{te} inepiarum
omnium iudicio. Nonne igitur st-
illa festiua. sint. Nam nos quoq.
oculos eruditos habemus. s. obsecro
te. ita uenusta habeantur ista non
ut uincla uirorum sint. s. ut oblecta-
menta puerorum. Quid enim cen-
ses. fili. mummius. aliquē istorum
uideret. m. tellionem corinthum
cupidissime tractantem. Cū ipse to-
tā corinthum contempsisset. uirū il-
lū cū excellente. anatriense diligen-
tē putaret. & c. u. s. m. curius.
aut eoz aliquis. quoz inuilla ac do-
mo nihil splendidum. nihil orna-
tū fuit p ipsos. & uidant aliquē
sumus populi beneficiū usum. bar-
batulos nullos exceptantem depis-
cina. & p tractantem. & murena-
rum copia gloriantem. Nonne
hunc hominem. ita seruū iudico.
ut ne infamilia quidē dignū
maiore aliquo negotio putet. An
eorū seruitutis dubia ē. qui cupi-
ditate peculii. nullā condicionem
recusant durissime seruitutis he-
reditatis spes. quid iniquitatis in
seruendo non suscipit. Quē nu-
tum locupletis orbis semis. non obser-
uat. loquitur ad uoluntatem.
quicquid denunciatum sit facit.

adfectatur. ad sidet. numeratur. ^{mi.} Quid
horum ē liber. quid deniq; serui
n̄ meris. quid iam illa cupiditas que
uideatur ēe libero. ^{mi.} honoris. imperi.
punctiarum. quam dura est domina.
quam imperiosa. quam ueneris. ^{mi.}
Cethego homini nonq̄batissimo. serui
recoegit eos. qui sibi ēe amplissima
uidebantur. munera mittere. nec
tu uenire domum. ad eum prece
deniq; supplicare. que seruus est. si
hec libertas estimari potest. ^{sexta} Quid
cum cupiditatem dominus dom^{pa}
excessit. i. aliud ē dominus exortus ex
conscientia peccatorum timor. Quā
ē illa miseria. quam dura seruus.
adulescentibus paulo loquacioribus
ē seruendum. omnes qui aliquid sci
re uidentur. tamquam domini tim
tur. Iudex uero quantum habet do
minum. quo timore nocentes ad
ficit. An nē omnis metus seruus.
Quid ualet igitur illa eloquentissi
mi uiri. l. crassi. copia. magis quā
sapientis oratio. eripit nos ex serui
tute. Que ē ista seruus. tam clare
hominum. tamq; nobili. Omnis ani
mi debilitata i. humilis ē fracta
timiditas. seruus ē. Nolite sinere
nos cui quam seruire. libertatem
iudicari uult. Minime. Quid enim
ad iungit. nisi uobis imuectis.

domini mutare. Nonlib ēe uult. qui
bus i. possumus ē debemus. nos uero
siquidem animo excelsi ē alto a uirtutibus
ē aggerato sumus. nec debemus nec pos
sumus. tu posse te dicato. quoniam qui
de potes. debere ne dixeris. quō nihil
quisquā debes. nisi quod ē turpe. non
reddere. s. hec actenus. ille uideat quo
modo imperator ēe possit. cum eum ne
liberum quidem ēe. ratio et ueritas ipse
conuincat. o r y m o n o c c o p o c t i
A o y c y o c. quod solus sapiens diues.
Que ē ista incommemoranda
pecunia tua. tam insolens ostentatio.
solus tunc diues. p̄ diu immortales.
Egone me audisse aliquid et didicisse
non gaudeam. Solus nē diues. Quid si
nē diues quidem. Quid si pauper etiam.
Quē enim intellegimus diuitem. aut
hoc uerbu in quo hominem ponimus.
Opinor meo cui tanta possessio ē. ut ad
liberitatem uiuendum. facile contentus
sit. qui nihil querat. nihil appetat.
nihil optet. amplius. Animus oportu
tuus. se uidet diuitem. non hominu
sermo. neq; possessiones tue. nihil sibi
dece putat. nihil curat amplius. faci
atus ē. aut contentus etiam pecunia.
concedo. diues est. Sin autē p̄p̄ a
uiditatem pecunie. nullum questu
turpem putas. Cum isti ordinis ne
honestus quidem possit ēe allus.

si cotidie fraudas. decipis. possis. pacisce-
ris. auferis. eripis. sisocios spoliis. statum
expilas. si testamenta amicorum expeas. aut
ne expeas. quidē atq. ipse subponis. hec utri
habundantius. an egentius signa sunt. Ani-
mus hominis diues. non arca appellari
solet. Quamuis illa sit plena. dum te in
anem uidebo. diuitē non pōtabo. scē enim
ex eo quantum cuiq. satis ē. meretur
homines diuiciarum modum. filiā qui
habet. pecunia ē opus. Duas. maiore. Pluris.
maiore. etiam si ut aiunt danauit. quin-
quaginta sint filij. tot dotes. magnam que-
runt pecuniam. Quantum enim cuiq. op-
ē. ad id accommo datur. ut ante dixi diu-
ciarum modus. Qui igitur non filias plures.
si innumerales cupiditates habet. que
breui tempore maximas copias exhaurire
possint. hunc quando ego appellabo
diuitem. cum ipse eger se sentiat. et
Multa ex te audierunt cum diceret. ne-
minem ēē diuitē. nisi qui exercitum
alere possit suis fructibus. quod. ^{uel legalib.} prae-
ter fructibus iam pridem uir potest.
q. hoc pposito. numquam eris diues. an
te quam tibi ex tuis ^{possessioib.} substantiis tantū
reficiatur. ut eo tuas sex legiones. et
magna equitum ac peditum auxilia
possis. Iam facis igitur. non ē te diui-
tem. cui tantum desit ut expleas idq.
exoptas. Itaq. istam paupertatem. uel
pocius egestatem. ac mendicitatem tuā.

numquam obscure uisisti. Nam ut uis qui
honeste rem querunt. meritis faciendis.
operis dandis. publicis sumendis. intelli-
mas opus ē. questio. sic qui uidet domi-
tus partem accusatorum. atq. iudicum
consociatos greges. qui nocentes et pecun-
iosos res eodem tractore corruptelam uidi-
ci molientes. qui tuas mercedum paccio-
nes in patrociniis intēdas pecuniarum.
meconiciombus candidatorum dimissio-
nes libertorum. ad defenendas diripi-
endasq. puincias. qui expulsiōnes uia-
norum. qui litrocinia iagris. qui cū
seruis cum liberis. cum clientibus soci-
cates. qui possessiones inaeuas. qui p-
scriptiones locupletum. qui eedes muni-
cipiorum. qui illi sūllani tempore me-
seis recordatur. qui testamenta subiecta
tot. qui sub lito homines. quidemq. omnia
uenalia dilectorum. decretum. alienam suā
sententiam. forum. domum. uocem silen-
tium. quis hunc non putes confecti si-
bi. questio opus ē. Cui questio autem op-
sit. quis unquam hunc uere dixerit
diuitem. Et enim diuiciarum ē fruc-
tus inopia. copiam autem declarat.
facietas rerum atq. habundancia. quā-
ui quoniam numquam adsequere.
numquam omnino es diues futurus.
Meram autem quoniam pecuniam ē
tempus. et recte. ē enim aduulgi opini-
onem mediocris. ad tuam nulla. ad

meam modica. de me filebo. de te loquor.
sicensenda nobis sit atq. estimanda res.
utrum tandē pluri estimamus. pecuniā
ā phrygi. quā fabricio dabat. inconti-
nentiam fabricij. qui illā pecuniā
repudiabat. ceterū aurū summū
antresponsum. m. cū. hereditatem l.
pauli. an liberalitatem africanū. qui
eius hereditas. a. maximo patri.
partē suā concessit. hęc pfecto quę
sunt summarum virtutum. pluri est
manda sunt. quā illa quę sunt pe-
cunię. Quis igitur siquidē ut q̄sq.
quod plurimi sit possideat. la diuētis-
simus habendus sit. dubites. quin in
virtute diuētis sit. quō nulli pos-
sessio. nulla ius auri et argenti. pluri
quam virtus estimanda ē. Odiū
mortales. non intelligunt homines. qm̄
magnum uetigal sit. passimonia.
Veni enim iam adsumptuosos. relin-
quo istum questuosum. Caput ille ex
suis p̄dus sescenta sescentia. Ego centē-
na ex meis. illi aurata tecta inuallis.
et sola marmore facientia. et signata
bula. supellectile. et uestem infini-
te concupiscenti. non modo ad frue-
tum ille ē. sup̄tus. hanc ad fenus
exiguus. Ex meo tenui fectigali de-
tractus sup̄tibus cupiditatē. al-
iquid etiam redundabit. Vter igitur
ē diuētior. cui de ē. an cui superat.

qui eger. an qui habundat. cui possessio
quo ē maior. eo plus requirit adseuen-
dam. anquē suis sequebribus sustinet.
S. quid ego de me loquor. qui morum
ac temporum uicio. aliquantum etiā
ipse fortasse in huius sēli errore uer-
set. o. manilius patrum nr̄q. memo-
ria. Ne semp̄ curios. i. luscinos loquam.
puer tandem fuit. habuit enim he-
diculas incarnis. et fundum in libi-
cano. Nos igitur qui plura habem̄
diuētiores. Vanum quidem. S. non
estimatione census. uerum uictu atq.
cultu. terminatur pecunię modus. n̄
ē cupidum. pecunia ē. non ē etia. Ema-
cē. uetigal ē. Contemptum u. suis reb;
ē. maxime sunt certissimeq. diuētis.
et enī fisti callidi rerū estimatores.
prata et aras quasdam. magno estimant.
qd̄ ei generi possessionum minime. q̄si
nocere potest. quā ē estimanda uir-
tus. quę nec eripi. nec subripi potest.
neq. naufragio. neq. incendio amittit.
nec tempestatū. nec temporū muta-
p̄fessione mutatur. qui p̄diti qui
sunt. soli sunt diuētes. Soli enim possi-
dent res. et fructuosas et sempiternas.
solique q̄ ē p̄p̄iam diuētiarum. contenti
sunt rebus suis. Satis ēē putant. qd̄
ē. nihil appetunt. nulla re egent.
nihil sibi de ē sentiant. nō requir̄.
Imp̄bi autē et auari. qm̄ incertas atq.

in casu positas possessiones habent. ipsi
semp appetunt. nec eorum quisquā
adhuc inuentus ē. cum qđ haberet. es
set. satis. n̄ modo. non copiosi s̄ ac diui
tes. s̄ etiā mopes. ac paupes estiman
di sunt. **M. TULLI. CI**

**CE BONIS PARADOXA
STOICOX. Expt. Incip. Lucull.**

Magnū ingenū lūci luculli. magnū
q. optimarū artū studium. tū om̄
liberalis & digna homine nobili. ab eo
p̄cepta doctrina. Quibus temporibus
florere in foro maxime potuit. caru
it omnino rebus humanis. ut enim
urbanus ad modum adulescens. cū
fr̄e par p̄tate & industria p̄dito. pa
ternas inimicicias magna cum ḡta
ē p̄secutus. in asiam questor p̄fectus.
ibi p̄ multos annos ammirabili qua
dam laude. p̄uincie p̄fuit. de in
de absens factus edilis. continuo p̄tor.
licebat enim celerius legis p̄mo. post
mafricam. inde ad consulatum. quē
ista gessit. ut diligentia admirarent
omnes. ingenium ignoscerent. post ad
metridateum bellum missus asenatu.
non modo opinionem uicit omniū.
quę de uirtute eius erat. s̄ etiam glām
superiorum. idq. cōfuit mirabilius.
quod ab eo laus imperatoria non ad
modum spectabatur. qui adulescen
tiam in forensi opere questurę diut

num tempus. murena bellum in
ponto gerente. in asie pace consump
serat. s̄ incredibilis quedam ingeni
magnitudo. non desiderauit indoci
lem usus disciplinam. itaq. cum
totum iter & nauigationem consūp
sisset. partim in p̄contanda apertus.
partim in rebus gestis legendis. in asia
factus imperator uenit. cum eet roma
p̄fectus. rei militaris rudis. habuit enī
diuinam quandam memoriam. re
rum. uerborum maiorem horten
sius. s̄ quo plus in negociis geren
dis. res. quam uerba p̄fuit. hoc erat
memoria illa p̄stantior. quam fuit
se in themistocle quem facile grecie
principem ponimus. singularem fe
runt. qui quidem etiam pollicenti
cuidam. se artem ei memorię. que
tum primum p̄ferebatur traditu
rum. Respondisse dicitur. obliuisci
se malle discere. Gredo. quod hērebat
in memoria. quę cumq. audierat.
aut uiderat. tali ingenio p̄ditus lu
cullus. ad uinxerat etiam illam qm̄
themistocles spreuerat disciplinam.
itaq. utriteris consignamus. quę mo
in mentis mandare uolumus. sic
ille animo res in sculptis habet. tan
tus ergo imperator in omni genere
belli fuit. plus oppugnationibus.
naualibus pugnis. totiusq. belli

*Themistocles me
moriam ualuit
nimium*

Mithridates

instrumento et apparatu. ut ille rex p^o
alexandrum maximus. hunc ase ma
iorem ducem cognitum. quā quē
quam eorum quos legisset fateret;
Luculli prudentia In eodem tanta prudentia fuit. in con
stituendis. temperandisq. ciuitatibus.
tanta equitas. ut oche stet asia. luculli
institutis seruandis. & quasi uisugis
psequendis. S. & si magna cum ualita
te. & r. tamen diu cils quam uellem.
tanta uis uirtutis atq. ingeni ^{pe}
grmata. a fuit ab oculis et fori & eurg.
quin & iam cum uictor amithy diti
co bello reuertisset. inimicorum calūp
nia. inuenio tardius qm debuerant in
umphauit. Nos enim consules. impo
duximus pene in urbem currum clari
simi uiri. cuius in consiliū & auctori
tas. quid tum in maximis rebus pfi
usse. dicerem. nisi de me ipso dicendū
eet. quod hoc temp^r non e^t necesse.
ita priuabo potius illum debito testi
monio. quam id eum mea laude comu
nicem. S. quē populari glā decorari
in lucullo debuerunt. ea fere sunt & gre
cis litteris celebrata. & latinis. Nos au
tem illa externa cum multis. hęc in
teriora cū paucis. ex ipso sepe cogno
uimus. maiore enim studio. lucul
lus eum omni literarum genere.
tum philosophię deditus fuit. quā
qui illum ignorabant arbitraban

tur. nec uero inuente grate solum.
Sed pquestore aliquot annos. & in
ipso bello. In quo ita magna rei milita
ris eē occupatio solas. ut non mul
tum imperatori. sub ipsis pellibus
ocui relinquatur. Cum autem ephi
losophis. ingenio scientiaq. putatur
antiochus philonis audire. excellere.
cum secum iquestor habuit. & pali
quot annos imperator. Cui q. eē. cā
memoriam quā ante dixi. eam sepe
audiendo facile cognouit. quē uel
semel audita. meminisse potuisset.
Delectabatur autem mirifice. lectione
librorum. de quibus audiebat. ac ue
reor interdum. ne talium psonarū
cū amplificare ^{uelim.} t^r imminuā & iā glāor.
Sunt enim multi. qui omnino gre
cis non ament literas. plures qui phi
losophiam. Reliqui. qui etiam si hęc
non imponent. tamen earum rerū di
putacionem. principibus ciuitatis n
ita decoram putent. Ego autē. cum
gręcis literas. o. catonem in senectute
deditisse acceperim. P. autem africa
ni historie loquantur. in legatione
illa nobili. quā ante censuram abu
it. panetium unum omnino comi
tem fuisse. nec literarum grecarum.
nec philosophię. iam illum aucto
rem requiro. restat ut his responde
am. qui sermonibus eius modi. no

Luculli prudentia
sup

Luculli studium
in philia

lunt personas tam graues inligari. quasi
uero clarorum uirorum. aut tactos
congressus esse oporteat. aut ludicros ser-
mones. aut rerum conloquia leuiorū.
et etiam si quodā in libro. uere ē. ano-
bis philosophia laudata. pfecto eius
tractatio. optimo atq. amplissimo q̄q.
dignissima ē. Nec quicquam aliud
ut uidendū ē. nobis. quos populus
R. hoc ingradu collocauit. nisi neq̄
priuatis studiis. de opera publica de-
trahamus; quod si cum fungi mune-
re debeamus. non modo op̄i nr̄am
umq̄m apopulari etia remouemus.
s. ne iterum quidē ^{ben} ulla facimus. ni-
si forense. quis reprehendat. oculum nr̄m
qui in eo. non modo nosmet ipsos he-
bescere. et languere nolumus. si etiā
ut plurimis psumus. entimur; Etia
ū non in n̄ manus. si etiam augeri
arbitramur eoz. quoz ad populares
inlustris q̄ laudes. has etiam mi-
nus notat. minusq. puolgatas ad-
uungimus; Sunt etiam qui negent.
in his. qui nr̄is libris disputent. sta-
isse earum rerum de quibus dispu-
tatur scientiam; Qui mihi uident
non solum uiuis. si etiam mortuis in-
uidere; restat unum genus repre-
hensoz. quibus academice ratio
non p̄batur; Quod grauius fere-
mus. si quisquam ullam discipli-

nam philosophie p̄bare. p̄t ea quā
ipse sequeretur; Nos autem. quō et
om̄s. dicere quē uidentur solemus.
n̄p̄sumus. quam alii anob̄ dissen-
tiant recusare; Quam quā nr̄a q̄
de causa facilis ē. qui uerum inue-
nire. sine ulla contentione uolumus
ldq. summa cura studioq. conquiri-
mus. Et si enim om̄es cognicio. mul-
tus ē obstrueta difficultatibus. atq. ē
et in his rebus obscuritas amudici
nr̄is infirmitas. ut non sine causa
antiquissimi et doctissimi. inueni-
re se posse quod cuperant diffusi s̄nt.
Tamen nec illi defecerunt. neq. nos
studium exquirendi defatigati re-
linquimus. neq. nr̄y disputationes
quicquam aliud agunt. nisi ut in
utramq. partem dicendo laudien-
do eliciant et tamquam expri-
mant aliquid. quod aut uerum
sit. ^{aut} ad id quā p̄xime accedat;
Nec inter nos. et eos qui se scire arbi-
trantur. quicquam inter ē. nisi
illi non dubitant. quin ea uera
sint. quē defendunt. nos p̄abilia
multa habemus. quē sequi. facile
adfirmare uix possumus; hoc au-
tem liberior et solucior sumus.
q̄ integra nobis ē. ludicandi po-
testas. nec ut omnia q̄p̄ scripta. et
quibus et quasi impetata sint.

Difficilis uoi
sit uerag p̄xi
partheni m̄scā
uolumine p̄me
philosophie

Academici nihil sciri posse dixerunt
quos auctoritas in p̄mo p̄p̄osus īsolutorum
redarguit

defendamus. necessitate ulla cogimur;
nam ceteri. primum ante tenentur.
adstricti. quam quid est optimum.
iudicare potuerunt; Deinde infir-
missimo tempore status. aut obsegu-
ti amico ciuidam. aut una alicu-
ius quē primum audierunt ora-
tione capti. derebus incognitis iu-
dicant. Et ad quam cumq. sunt di-
ciplinam quasi tempestate delati.
ad eam ^{tamquam} quasi ad saxum adherescunt;
Nam qd dicunt. omnia se credere
ei quem iudicent fuisse sapientē.
p barem. si id ipsum rudes. in docti
iudicare potuissent; Statuere enī
qui sit sapiens. t maxime uidet
et sapientis. S; ut potuerunt. om-
nibus rebus auditis. cognitis etiam
reliquorum sententias iudicauerunt.
aut re semel audita. adinuicem se auc-
toritatem contulerunt; S; nescio
quomodo plerq. errare malunt.
eāq. sententiam quā adamaue-
runt. pugnacissime defendere.
quam sine pugnacia quod constan-
tissime dicitur exquirere; quibus
derebus. et alias sepe multa nobis
quesita et disputata sunt. et quon-
dam in hortensi uilla quē ē adbau-
los. cum eo catulus et lucullus.
nosq. ipsi post tridie uenissimus.
quā apud catulum fuissimus;

Quo quidē et iā maturus uenimus.
quod erat constitutum. si uentus eet.
lucullo in neopolitani. mihi impo-
tanū nauigare; Cū igitur pauca
in isto locum eēmus. tū eodē inspa-
cio consedimus; hic catulus. et si he-
ri inquit id quod querebatur. pene
explicatum ē. ut tota fere questio
tractata uideatur. tam expecto eāq.
te pollicitus es luculle. ab antiocho
audita dicturum; Euidē inquit
hortensius. feci plus quā uelle to-
tam enī re catulo integram serua-
ri oportuit. et tam fortasse serua-
ta ē. Ame enī. eāq. inprimis dic-
ta sunt. alucullo aut. reconducito ra-
desidero; Tū ille. non sane inquit
hortensi conturbet me expectatio
tua. et si nihil ē his qui placere uo-
lunt. tam ad uersarium; S; quia nō
laboro. quāq. ualde ea quē dico pba-
turus sim. eomni conturbor. Vi-
cā enī nec mea. nec ea in quibus si
non fuerint. uinci me mali. quā
uincere; S; me hercule. ut quidem
nō se causa habes. et si hesternio sermo-
ne labe facta ē. mihi tamen uide-
tur et uerissima; Agā igitur. sic
antiochus agebat. Nota enī mihi
res ē. Nā et uacuo animo illū au-
dieba. et magno studio. eadē dese-
etiam sepius. ut etiam maiore

Antiochus

audierat. homo sane in ista philosophia q̄ nunc ppe dimissa reuocat.

Eractus
Clitomachus
philo

expectatione mei faciam. quā m̄ fecit
hortensius. Cum taceat exorsus. ad au-
diendū animos ereximus. At ille. Cū
alexandrie pquestore inquit iste. fu-
it antiochus meū. Et erat iam antea
alexandrie. familiaris antiochi. era-
ctus clitus t̄rius. qui & clitomachum
multos annos. & philonem pbatu-
nobilis. Cum quo et antiochum sepe
disputante audieba. S. utruq. lenit.
Et quidē isti libri duo philonis. de
quibus heri dictū acatulo ē. tum
erant allam alexandria. tūq. primū
in antiochi manus uenerant. Et
homo naturalis sumus. Nihil enī
poterat fieri illo mitius. stomachari
tamen cepit. Mirabar. nec enim ū
qm̄ ante uiderā. at ille eracti me-
moriam implorans. querere ex eo. ui-
derentur ne illa philonis. aut ei-
mū uel ex philone t ex ullo acade-
mico audiuisse aliquando negabat.
philonis tamen scriptum agnosce-
bat. nec id quidē dubitari poterat.
nam aderant mei familiares docti
omnes. p. et c. felix. & terilius ro-
gus. qui se illa audiuisse romē de
filone. & ab eo ipso duos illos libros
dicere descripsisse. Tu uilla dixit
antiochus. quē heri catulus come-
morauit. apante suo dicta philoni.
& alia plura. Hec se tenuit. quin

contra suum doctore. librum etiam
ederet. qui sossus inscribitur. Tu igit̄
et cū eractū studiose audire. cont̄
antiochum differrentem. & tū in
tiochu contra academicos. dedi an-
tiocho opem diligentius. ut cau-
sa ex eo tota agnosceret. itaq. com-
plures dies. adhibito eractio doctiq.
compluribus. & in his antiochi f̄t
aristo. i p̄ta anstone & dione. qui-
bus ille secundum fr̄m plurimū
tribuebat. Multum tēpris in ista
una disputatione consumpsimus.
si ea pars que contra philonē erat. p̄-
mittenda ē. Minus enim acere ē
ad uersarius. his qui ista quē sunt
heri defensa. negēt academicos omī
no dicere. Et si enim mentitur. t̄m
ē aduersarius leuor. ad arte silan-
carneadeq. ueniam. Quē cū dixis-
set. sic rursus exorsus ē. primum
mibi uidemini. me autē nomi-
ne appellabat. cum ueteres philo-
cos nominatis. facere idē. quod se-
dicia si quis solent. cum aliquos
ex antiquis claros uiros pferunt.
quos dicant fuisse populares. ut
eoz ipsi similes & uideantur. re-
petunt iam p. ualerium. qui ex
actis regibus. primo antio consul
fuit. commemorant aliquos. qui le-
ges populares de puocationibus

sossus.

Applicatio

tulerint. cū consules eent; Tum ad
hos. nociore. c. flammīniū. qui le
gē agrariā aliquot annis ante se
cundū puniū bellū. t. r. p. i. tale
rit inuito senatu. Et postea his con
sul factus sit. l. cassiūq. pompeium;
illi quidē etiā p. africanum. refer
re incundē numerū solent; Duos
ū sapientissimos et clarissimos hñ.
p. crassum. et p. sceuola. aunt. tib.
grēcos. legū auctores fuisse. Alterū
quidē ut uidemus palam. altū ut
suspiciantur obscurius; addunt
etiā. c. mariū. Et de hoc quidem
nihil memantur; hōz nomini
bus. tot uitorū. atq. tantorum
expositis. eoz se institutū dicunt.
sequi; Simile uos. cū perturbare. ut
illi rē. p. sic uos philosophiā bene
iā constitutā uelitis. enpedocles. ana
xagorā. democritum. parmen
idem. zenonem. zeno. platonē & iā
& socratē pferat; S. neq. saturnū.
ut nrm inoricū potentissimū no
mine. simile quicquā habuit
ueterū illorū. Nec arte filz calūnia.
conferenda ē. cū democriti uere
cundia; Et tam isti phisici. raro
admodū cū hñrent aliquo loco.
exclamant. quasi mente inci
tati. Enpedocles quidē. ut inter
dū in furete uidetur. abstrusa ē

omīa. nihil nos sentire. nñ cernere.
nñ omīno quale sit pōse reperire. Ma
iore autē parte in quidē omīs isti ui
dent. nimis etiā quēdā affirmare.
plusq. pferri se scire quā sciare; Qd
si illi tū in nouis rebus. qñ modo
nascentes hñtauerunt. Nñ ne tot
scit. sumus in genus. maximis studi
is explicatū putant. nñe cū iā phi
losophoz disciplinē grauius con
stitissent. tū exorsus ē inopiam re.
p. tib. græcus. qui ocū pēbaret. sic
arē filas. qui constitutā philoso
phiā euerteret. et meorū auctori
tatem delatēceret. qui negauerunt
quicquā sciri aut pēpi posse. quoz
numero tollendus ē. i. plato &
socrates; Alē. quia reliquit pfectus
simam disciplinā. pateticos & ac
demicos. nominibus differentes. re
congruentes. a quibus stōici ipsi
uerbis magis. quā sententiis dissen
serunt; socrates autē. de se ipse de
trahens indisputacione. plus tribue
bat his. quos uolēbat refellere; Ita
cum aliud diceret. atq. sentiret li
benter uti solitus ē. ei dissimu
latione. quā græci. ironiam uo
cant; quā aut & iam in africano fu
isse famulus; Idq. ppter uicium
nullo non putandum. qd idē fuerit
in socrate; S. fuerint illa uetera.

Socrates dissimulatio facit

Et Africani uide

9
cuius antiochus in idipsum se induit.
quod timebat. Cū enī ita negaret quic
quā ē. quod cōprehendi posset. id enī
uolumus ē. ac atelempton. si illud ē
sicut reno definiret tale uisum. lam
enī hoc p̄ fantasia uerbu. satis hester
no sermone trahimus. Visum igitur
in p̄ssum effectum q̄ ex eo unde ē.
quale ē. non posset ex eo unde non ē.
id nos ateneone definitū rectissime dici
mus. Qui enī potest quicquā compre
hendi. ut plane confidas p̄ceptum id
cognitū. ē. quod ē tale. quale ut falsū
ē possit. hoc cum infirmat. tollit.
philo. iudicium tollit incognita &
cognita. ex quo efficitur. nihil posse
comprehendi. ha imprudens. eo quo
minime uult. reuelatur. Quare.
omnis ratio contra academiā suscipi
tur a nobis. ut retineamus eā defi
nitionē. quā philo uoluit euertere.
quā nisi optinemus. p̄cipi nihil po
sse concedimus. Orchamur igitur
a sensibus. quorum ita clara iudicia
et certa sunt. ut si optio naturę nrę
detur. & ab ea d̄s aliqui requirant. con
tentū ne sit suis integris. in corruptisq.
sensibus. an postulet melius aliqd.
non uideam qd̄ querat amplius.
Ne uero hoc loco expectandū ē. Dū
detemo inflexo. aut decollo colubē
respondeā. Nē enī usū. q̄ quicquid

uideatur. tale dicam ē. quale uideat.
Epicurus hoc uideat. & alia multa.
Oreo autē iudicio. ita ē maxima in
sensibus ueritas. si et similes ac ua
lentes. & omnia remouentur quę
obstant & impediunt. haq. & lumē
mutari s̄pe uolumus. et sitis earum
rerū quas inuenimus. & inualla aut
contrahimus. aut diducimus. mul
taq. facimus. usq. eodū aspectus ipse
fidē faciat sui iudici. Qd̄ idē fit in
uocibus. in odore. in sapore. ut nemo
sit nr̄m. qui non in sensibus sui
cuiusq. generis iudiciū requirat ac ri
us. Adhibita uero excitatione et
arte. & oculi pictura teneantur. au
rescantibus. quis ē quin cernat. quan
ta uisit in sensibus. quā multa ui
dent pictores in umbris. & in emi
nentia. quę nos non uidemus. qm̄
multa quę nos fugiunt. in eantē ex
audiunt in eo genere excitationis. Qui
primo inflatu ubi cinis. antiochā
ē aiunt. aut andromachā. cū id
nos nescuspiciemus quidē. Nihil
necesse ē degustari. & odorati loq.
in quibus intelligentia. et si in ciosa
ē. quidā tamen. Quid de tactu. eo
quidē quē philosophi in interiorē uo
cant. aut doloris aut uoluptatis.
lq̄ crenari solo putant ueritē iu
diciū. quā sentitur. potest ne g

Interpret
tact.

quisquā dicere. inter eum qui doleat. &
inter eum qui inuoluptate sit. nihil int
ē. aut ita qui sentiet. Non aptissime
insamat. atqui qualia sunt hęc quę
sensibus ^pcapī dicimus. talia secunt
ea. quę non sensibus ipsis ^pcapī dicunt. S
quodammodo sensibus ut hęc. Illud ē
album. hoc dulce. canorum. illud.
hoc bene olens. hoc aspidum. Animo
iā hęc tenemus cōphensa. non sen
sibus. ille deinceps equus ē. ille ca
nus. ⁷ cetera series deinde sequitur. ma
iora necens. ut hęc ^{quę} quasi expletam
seriū cōphensione amplectuntur. ⁷
Si homo ē. animal ē. mortale. ratiōis
particeps. ⁷ quo e genere. nobis noticia
rerum imprimuntur. sine quibus
nec intelligi quicquā. nec queri. dis
putari ue possit. Quod si cōt̄ falsę
notię. ennoas enī noticias appella
re tu uidebare. Si igitur cōt̄ eae fal
sę. aut eius modi uisus impressę. q̄
lia uisi a falsis discerni non possent.
quo tandē hīs modo uteremur. Quo
modo autē. quid cuiq. rei cōsentia
neum ē. quid repugnaret. uidere
mus. memorię quidē certe quę n̄
in philosophiā. si omīs utq. usum.
omīs quę artes una maxime conti
net. nihil omnino loci relinquatur.
Quę potest enim ēē memoria fal
sorū. aut qui quā meminit. qđ

non animo cōphendit & tenet. Ars
uero quę potest ēē. nisi quę non ex una
aut duabus. si ex multis animi p̄ceptio
nibus constat. Quā si subtraxeris qđ
distingues artificem ab inscio. non enī
fortuito hunc artificē dicemus ēē. illū
negabimus. si cum alterā p̄cepta &
cōphensa tenere uidemus. Alterū
non itē. cumq. artū aliud huius
modi genus sit. ut tantūmodo am
mōrē cernat. aliquid ut moliat. ut
aliquid & faciat. Quomodo autē
geometris cernere ea potest. quę aut
nulla sunt. aut internoscia falsis n̄
possunt. aut hīs qui fidibus utūt.
explere numeros. & conficere ut
sus. quod idē in stultis quibz
artibus continget. quarū omne op̄
ē. infaciendo atq. agendo. Quid
enī ē. quod arte effici possit. nisi
is qui artē tractabit. multa p̄cepte
rit. maxime uero uirtutum cog
nicio. confirmat p̄cepti & cōphendi
multa posse. in quibus solis mē
tiam sciētiā dicimus. quānd
non cōphensionem. Odo rerum.
si eam stabile quoq. & immutabile
ēē censemus. itemq. sapiētiā. ar
tē uiuendi. quę ipsa cōfese habeat
constantiam. Ea autē constantia.
si nihil habet p̄cepti & cogniti.
quero unde nata sit. aut quo

Notae
recte
p̄p̄t
indē

Ennoas
Notas

modo. Quero & iam. ille uir bonus.
qui statuit omnem cruciatum p
ferre. in tollerabili dolore lacerari po
tuit. quā aut officium p dat. aut fide.
cur has sibi tam graues leges imposu
erit. cūquā obire ita oporteret. nihil ha
beret comprehensi. pcepti. cogniti. c
stituti. Nōllo igitur modo fieri po
test. ut quisquā tam estimet qui
tate & fide. ut ei conseruande causa
nullū supplicium recusare. nisi his
rebus aduersus sit. que falsē eē non
possint. Ipsa uero sapientia. si se ig
norabit. sapientia sit nec ne. quo
modo primū obpnebit nomen
sapientie. deinde. quomodo sus
cipere aliquam rem. aut agere
fidenter audebit. cū cepta nihil erit
qđ sequatur. Cum uero dubitabit.
quid sit extremum et ultimum
bonorum. ignorans quo omnia
referantur. qui poterit eē sapien
cia. atq; etiā illud pspiciuū ē.
constituitur. necesse ē inciuū. qđ
sapientia cum quid agere inci
piat sequatur. Idq; inciuū ē
naturę accōmodatū. Nā aliter
adpeticio. eam enim uolumus eē
hōmīnē. qua ad agendum impel
limur. & id adpetimus qđ ē ui
sum. moueri non potest. Illud
autē quod mouet. prius oportet

uideri. eiq; credi. quod fieri non potest.
sicut quod uisū erit. discerni non pote
rit. a falso. Quomodo autē moueri
animus adpetendum potest. si qđ
uidentur. non pceptur. adēcomodatū
ne naturę sit. an alienum. Itemq; si
quid officii sui sit. non occurrit animo.
nihil umquam omnino ager. ad
nullā rē umquā impelletur nūq̄m
mouebitur. Quod si aliquid aliquan
do accutus ē. necesse ē idē uerū qđ
occurrit uideri. quid quod susta ue
ra sunt. meo omnis tollitur. quasi
quedā lux lumenque uitę. Tamen
ne in ista pmanente pflabit. Nā
querendi inciuū ratio attulit. quę
pfecti uirtutem. cum ē ipsa ratio
confirmata querendo. Questio autē ē.
adpeticio cognitionis. questionisq;
finis. inuentio. aut nemo inuen
falsa. nec ea quę incerta pmanent.
inuenta eē possunt. Si cum ea quę
quasi inuenta fuerint. apta sunt.
tum inuenta dicuntur. Sic & inci
um querendi. et extus pcepti. di.
& comprehendendi tenet. Itaq; argu
menti conclusio. qđ grece apodixis
is. ita definitur. ratio quę ex rebus
pceptis. ad id quod non pceptebat
adducit. Quod si omnia uisū eius
modq; eēt. qualia isti dicunt. ut
ea ut falsa eē possent. neq; ea pos

qđ sit qđ
o. qđ sit
finis.

Apodixis.

set ulla nocio ducemere. Quomodo que
quam conclusisse aliquid. aut inueni
se dicemus. aut quæ et conclusi argum
ti fides. ipsa autem philosophia. quæ
rationibus pæredi debet. quem habe
bit exitum. sapientie uero quid futurum
est. quæ neq. ^{de} seipsa dubitare debet.
Neq. desius decretis. quæ philosophi
uocant doctmata. quorum nullum
sine fidele pædi potest. Cum enim
decretum ^{potest} potest. lex uero. scilicet p
ditur. quæ uicio. et amicitiarum p
dicationes. et rerum publicarum nasci
solet. Non potest igitur dubitari.
quin decretum nullum falsum possit
esse. Sapientiaq. sancta sit. non esse falsum.
sed etiam stabile. fixum. ratum esse debeat. Quod
moueri nulla ratio queat. talia autem.
neq. esse. neq. uideri possunt. eorum rati
one. qui illa uisa equibus omnia decre
ta sunt nata. negant quicquam a fal
sis inter esse. Ex hoc illud est natum. q.
postulabat hortensius. ut id ipsum
saltem preceptum a sapiente decretis. ni
hil posse pæpi. Sed antipatro hoc idem
postulanti cum diceret. eique adfirma
ret nihil posse pæpi. unum tamen
illud dicere pæpi posse consentaneum
esse. ut alia non possent. carneades ac
cuius resistebat. Nam tantum ab esse dice
bat. ut id consentaneum ^{ut} esset sed ma
xime etiam repugnaret. Qui enim

negaret. quicquam esse. quod pæperetur.
cum nihil excipere. Ita necesse est. ne id ip
sum ^{quidem} quod exceptum non est. comprehend
et pæpi ullomodo posse. Antiochus adis
tum locum pæssus uidebatur accede
re. Quoniam enim id haberent achade
mici decretum. sententis enim iam hoc
me dogma dicere. nihil posse pæpi.
non debere eos. in suo decreto. sicut in ce
teris rebus fluctuari. præsertim cum in
co summa consisteret. Hanc enim esse regu
lam totius philosophiæ. constitutionem
ueri. falsi. cogniti. incogniti. Quam rati
onem quo susceperent. docereq. uellent.
quæ uis accipi oporteret. quæ repudiari.
certe hoc ipsum ex quo omne uerum fal
siq. iudicium esse. pæpere eos debuisset.
et enim duo esse hæc maxima in philoso
phia. iudicium ueri. et finem bonorum.
nec sapientem posse esse. qui aut cog
noscendi esse. incertum ignoret. aut ex
tremum expetendi. Ut aut unde pæfi
ciscatur. aut quo pueniendum sit nes
ciat. Hæc autem habere dubia. nec hæsita
confidere. ut moueri non possunt. ab
horrore a sapientia plurimum. hoc igitur
modo potius erat ab his postulandum
ut hoc unum saltem. pæpi nihil posse.
preceptum esse dicerent. Sed de inconstan
cia totius illorum sententiæ. si ulla sen
tentiæ cuiusquam esse potest. nihil ad
plurimum. sit ut opinor dictum sit.

Sequitur disputatio. copiosa illa qui
dem. s. paulo abstrusior. habet enim
aliquantum aphistic. ut ueritatē noma
iorem largiat^{et} qui contra dicturus ē.
libertatem et licentiam. Nam quidē
facturum putem. de abditis rebus i
obscuris. quibus expect conetur. s.
disputari poterit subtiliter. Quanto
quasi artificio natura fabricata ē. p.
mum animal omne. deinde hominē.
maxime quibus et insensibus. quē
admodum prima uisa nos pellerent.
Deinde appeticio ab his pulla seque
retur. tum ut sensus ad res percipien
das intenderemus. Mens enim ipsa
quē sensuum fons ē. atq. etiam ipsa
sensus ē. naturalem uiam habet. quā
intendit ad ea quibus mouetur. itaq.
alia uisa sic arripit. ut his statim
mutatur. aliqua sic recondit. ex quib;
memoria oritur. Cetera autem si
multitudinibus construit. ex quibus
efficiuntur noticie rerum. quas
greci tum *ἐννοεῖς*. tum *πρόληψεις* uocant;
et cum accessit ratio. argumenta q. ē
clusio. rerumq. innumerabilium mul
titudo. tum et perceptio eorum om
nium apparet. et eadem ratio pfecta
his gradibus ad sapientiam puenit.
Adhuc igitur scientiam. utiq. cō
stantiam. aptissima cum sit mens
hominis. amplectitur maxime cog

nitionem. Et istam catēpsin. quā
ut dixi uerbum euerbo exprimentes.
comprehensionem dicemus. cum ipsa
pse amat. Nihil enim ē ei ueritatis
luce dulcius. tum etiam ppter usū.
quo circa i sensibus utitur. et art^{te} effi
cit. quasi sensus alteros. usq. eo phi
losophiam ipsam corroborat. et uir
tem efficiat. Ex qua re una. omnis
uita apta sit. Ergo^{hi} qui negant. hu
iucquam posse comprehendere. hęc ip
sa eripiunt et instrumenta et ornamen
ta uir. Vel potius et iā totā uitā euer
tunt funditus. ipsumq. animal or
bant animo. ut difficile sit dete me
ritate eorum. p inde ut causa postulat
dicere. Nec uero satis construere pos
sum. quid sit eorum. aut quid uelut^{filii}.
Interdum enim cum adhibemus adeo
orationem eiusmodi. sic que disputan
tur uita non sint. tum omnia fore
incerta respondent. Quid q. istud ad
nos. num mī culpa ē. naturam ac
cusa. quē in profundo ut ait de moeri
tus penitus abstruserit. Alii autem
elegantius. quicquam queruntur q.
eos insimulemus. omnia incerta di
cere. quantumq. intersit inter in
certum. et id quod percipi non possit.
docere conantur. ea q. distinguere.
Cum his igitur agamus. qui hęc di
stingunt. illos qui omnia sic incert

Noticia In
topis interpretatur
cicero Notione
Vulgo et doctus con
cipiuntur
tam et conceptus
phi notetia
una uoce notant

ta dicunt. ut stellarum numerus par
an impar sit nesciatur. Quasi despe-
ratos aliquos relinquamus. Volunt eni.
et hoc quidem ut maxime uos animad-
uertebam moueri. p[ro]babile aliquid e[ss]e. &
quasi simile ueri. eiq[ue] se ut regula. et i-
agenda uita. et inquerendo ac disse-
rendo. qu[od] ista regula e[st] ueri et falsi.
si nocionem ueri et falsi. p[ro]pterea quod
ea non possunt internosci. nullam ha-
bemus. nam si habemus. inter e[ss]e opor-
tet. ut inter rectum et prauum. sic
inter uerum et falsum. Similiter in-
ter e[ss]e. nulla regula e[st]. Nec potestis cui
e[st] uisio ueri falsiq[ue] communis. nullum
habere iudicium. aut ullam omnino
ueritatis notam. Nam cum dicunt.
hoc se[culum] tollere. ut quicquid
possit ita uideri. ut non eodem m[od]o
falsum etiam possit ita uideri. cetera
autem concedere. faciunt pueriliter.
Quo eni omnia iudicant sublato.
reliqua se negant tollere. ut si quis
que oculis priuauerit. dicat. ei que
cerni possent se ei non ademisse. ut
eni illa oculis modo agnoscuntur.
sic reliqua uisib[il]ia. S[ed] p[ro]p[ter] ueri. non
communi ueri & falsi nota. Qua
ob[er]e siue tu p[ro]babile uisione. siue
improbabile. & que non impediat.
ut carnea des uolebat. siue aliud
quid p[re]ferens. quod sequare. adui-

172.
si illud de quo agimus tibi erit reuer-
tendu[m]. In eo autem fiet communis cu[m] fal-
so. nullu[m] erit iudiciu[m]. quia p[ro]p[ri]u[m] meo
muni signo notari n[on] potest. Sin autem co-
mune nihil erit. ab eo q[uo]d uolo. idem
quero. q[uo]d ita mihi uidetur ueru[m]. ne possit
t[ame]n falsu[m] uideri. Simili in errore uer-
santur. cu[m] conuincti ac ueritatis coacti
p[ro]spicua ap[er]ceptis uolunt distinguere.
et conantur ostendere. & aliquid p[ro]-
spicui ueru[m]. Illud quide[m] impressu[m] in
animo atq[ue] mente. neq[ue] tam id p[ro]cipi
ac co[m]phendi posse. quo eni m[od]o p[ro]spicue
dixeris. albu[m] e[ss]e aliquid. cu[m] possit ac-
cidere. ut id quod nigru[m] sit. albu[m] e[ss]e ui-
deatur. aut quomodo ista aut p[ro]-
spicua dicem[us]. aut impressa subil[is].
cu[m] sit incertu[m]. uere maniter ut mo-
ueatur. Ita neq[ue] color. neq[ue] corpus.
nec ueritas. nec argumentu[m]. nec sen-
sus. neq[ue] p[ro]spicuu[m] ullu[m] requiritur.
Ex hoc illud his usu uiuere solet.
ut quicquid dixerint. a quibusda[m]
interrogentur. Ergo istuc quide[m] p[ro]-
cipiss[et] qui ita interrogant. ab his
irridentur. Non eni arguent. ut p[ro]p[ri]o
arguant. nemine ulla de re posse
contendere nec ad se uenire. sine ali-
qua eius rei qua sibi quisq[ue] placere
dicit. certa & p[ro]p[ri]a nota. Quid
igitur istuc ueru[m] p[ro]babile. Na[m]
si quod cuiq[ue] occurrat. et primo

quasi aspectu p[ro]babile uidetur. id con-
firmatur. quid eo leuius. si ex circum-
spectione aliqua. et accurata considera-
tione. q[uo]d uisum sit. ad se dicent sequi. tam
certu[m] non habebunt. Primu[m]. quia his
uisis. inter quos nihil inter e[st]. equalit[er] om-
nibus abrogatur fides. Deinde cum di-
cant. posse accidere sapienti. ut cu[m]
omnia fecerit. diligentissimeq[ue] circu[m]-
spexerit. existat aliquid. q[uo]d et ueri-
simile uideatur. & absit longissime
u[er]u[m]. Simagna parte quide[m] ut solent
dicere. ad ueru[m] ipsu[m]. aut qua[m] p[ro]xime
accedant. confidere sibi poterunt. ut
enim confidant. notu[m] his e[st] debet in-
signe ueri. Quo obscuro et obpres-
so. quod tande[m] ueru[m] sibi uidebunt
attingere. Quid aut[em] ta[m] absurde
dici potest. qua[m] cu[m] ita loquuntur.
e[st] hoc quide[m] illius rei signu[m]. aut ar-
gumentu[m]. et ea re idsequor. si fieri
potest. ut id quod significatur. aut
falsu[m] sit. aut nihil sit omnino. si
de p[er]ceptione actenus. Siquis eni[m]
ea quos dicta sunt labefacta reuo-
lo. facile eni[m] absentibus nobis. ue-
ritas seipsa defendet. His satis
cognitis. quos iam explicata sunt.
nunc de assensione atq[ue] adp[ro]bacio-
ne. qua[m] greci sinecatthesin uocant.
paucis dicemus. n[on] quo n[on] latu[s] locu[s]
sit. si paulo ante iacta sunt fun-

damenta. Na[m] cu[m] ui quos e[st] insensi-
bus explicabamus. simul illud aperie-
batur. co[m]p[ar]andi multa & p[er]cipi sensi-
bus. quod fieri sine assensione non po-
test. Deinde cum inter animu[m] & ani-
mal. hoc maxime interfit. q[uo]d animal
agit aliquid. nihil eni[m] agens. ne cogi-
tari quide[m] potest quale sit. aut ei
sensus adimendus e[st]. aut ei quos e[st] in-
nata potestate sua. reddenda assensio.
At u[er]o animus quoda[m] eripitur his.
quos neq[ue] sentire. neq[ue] adsentiri uoluit.
Ut eni[m] necesse e[st]. lance[m] in libra pon-
deribus impositis deprimi. sic animu[m]
p[er]spiciu[s] credere. Na[m] quomodo non
potest animal ullu[m]. non appetere id
q[uo]d acco[m]modatu[m] ad natura[m] appare-
at. greci id o[mn]on appellant. sic non
potest ^{anim} obiecta re p[er]spiciu[m] n[on] adp[ro]bare.
Quaqua[m] nulla de quibus disputatum
e[st] uera sunt. nihil attinet de adsen-
sione omni loqui. qui eni[m] q[uo]d p[er]cipit.
adsentitur statim. si h[oc] etia[m] sequun-
t[ur]. Nec memoria[m] sine assensione
posse constare. nec noticias reru[m]. nec
artes. Id q[uo]d quod maximu[m] e[st]. ut sit ali-
quid in n[ost]ra potestate. in eo qui rei nul-
li adsentietur. non erit. Vbi g[er]unt[ur]
t[ur]. si nihil sit u[er]u[m] e[st] in p[ro]p[ri]is nobis. ma-
xime aut[em] absurdu[m]. uicia in p[ro]p[ri]o
ru[m] e[st] potestate. neq[ue] peccare que[m]
quam nisi adensione. hoc idem in

118
uidentur non ē. cuius omnis substantia
i firmitas. ex his rebus constat. quibus
ad sensa ē. & quas appropinquat. Omninog.
ante uideri aliquid quā agamus ne
cessit ē. eiq. quod uisū sit assentiat.
quare. qui aut uisū aut ad sensa tol
lit. is omne actione tollit eura. ne
ea uideamus. quę contra ab his dis
putari solent. Si prius potestas. uocis
eorum rationis. quasi fundamenta
cognoscere. Conponunt igitur. pri
mū artē quandā. de his quę uisa di
cimus. eorūq. i uis & genera definium.
in his quale sit id quod papi et com
prenderi possit. uide uerbis quot
stori. Deinde illa exponunt duo.
quę quasi continent omne hanc
questionē. Quę ita uideantur. ut
etiā alia multa eodē modo uide
ri possint. nec in his quicquā in
sit. non omnes posse. eorum alia p
api. alia non papi. nihil inter ē
autē. non modo si omni ex parte ei
usdē modi sint. s. etiā si discerni
possint. quibus positus. unus ar
gumenta conclusionē. tota ab his
causa comprehenditur. cōposita au
tē ea conclusio sic ē. Eorū quę ui
dentur. alia uera sunt. alia fal
sa. & quod falsū ē. id papi non
potest. quod autē uerū uisū ē.
id omne tale ē. ut eiusdē mo

di falsū etiā possit uideri. & quę
uisa sint eiusmodi. ut in his nihil
inter sit. non possit uideri. ut eorū
alia papi possint. alia nō possint.
alia non possint. Nullū igitur ē uisū.
quod papi possit. Quę autē sumunt.
ut concludant. id quod uolunt. ex
his duobus sibi putant concedi. Neq.
enī quisquā repugnat. ea sunt hęc.
quę uisa falsa sint. et papi non posse.
alterū. In quę uisa nihil inter sit.
ex his non posse alia talia ē. ut papi
possint. alia ut non possint. reliqua
uero. multa et uaria oratione defen
dunt. Quę sunt itē duo. Vnū eorū
quę uidentur. alia uera ē. alia fal
sa. alterū. omne uisū quod sit uero.
tale ē. quale etiā a falso possit ē.
hec duo pposita non pter uolunt. s.
ita dilatant. ut non mediocriter cu
rā adhibeant & diligentia. Vni
dunt enī impares. reas quidem
magnas. primū insensūs. de inde
mea quę dicuntur assensibus. &
ab omni consuetudine. quā obscu
rari uolunt. tū pueniunt ad eā
partē. ut negacione quidē et con
iectura. ulla res papi possit. hęc au
tē uniuersa. concedunt. etiā minu
ent. ut cum defensionibus. hesternio
sermone uidistis. hęc faciunt de
reliquis. In singulisq. rebus quas

9
minima dispaunt. uolunt effi-
cere. his omnibus quæ uisæ sint. ueris
ad ueræ & falsæ. quæ ueris nihil
differant. ea cū talia sint. non posse
comprenderi; hanc ego subtilitatem. philo-
sophia quidē dignissimā uidet. s.
ab eorum causa qui ita differunt re-
morissimā; definitiones enī & par-
titiones. & horū luminibus utitur
oratio. tum similitudines. & carū te-
nuis et acuta distinctio. fidencū
ē hominū. illa uerā i firma et cer-
ta ē quæ tuentur. non eorū qui
clament. nihilo magis uerā illa
ē quā falsā. Quid enī agant. sicū
aliquid definiunt. roget eos quis
piā. nulla definitio possit in alia
re transferri quā libet. si posse dix-
erint. quid enī dicere habeant. cur
illa illa uerā definitio sit. sinoga
uerint. sciendū sit. qm̄ ut illa
uerā definitio. transferri non possit
in falsum. qđ eadē definitio^{ne} explicetur.
id p̄cipi possit; quod minime
illi uolunt; eadē dici poterint in
omnibus partibus; Si enim dicant.
ea de quibus differant. salūci de-
p̄spicere. nec ulla cōmuniōne
uisorū impediri. comprehendere ea
se faciebuntur; sin autē nega-
bunt. uerā uisā. a falsis posse di-
stingui. qui poterunt longius

p̄gredi. occurretur enī. sicut occur-
sū ē. Nāconcludi argumentū n̄ po-
test. nisi his quæ adcludendū sūpta
sūt inaphatis. ut falsā eiusdē mo-
di nulla possit ut ē; Ergo si rebus cō-
prensus et p̄ceptis. uisā & p̄gressa ra-
tio hoc efficiet. nihil posse compren-
di. quid potest repperiri. qđ ipsa
sibi repugnet magis. cūq. ipsa
natura accuratē orationis. hoc p̄fi-
tetur. se aliquid patefacturū qm̄
appareat. et quo idfacilius assequa-
tur. adhibiturū i sensus. et ea quæ p̄-
spiciua sunt. qualis ē istorum ora-
tio. qui omnia non tñ ē. quā uide-
ri uolunt. maxime autē conueni-
untur. cū hęc duo p̄congruentibū
sumunt. tam uehementē repugnan-
tia. Primū. et quēdā falsā uisā. qđ
cū uolunt. declarant quedā ē ue-
rā. deinde int̄ falsā uisā et uerā.
nihil inter ē; At primum sūp̄se-
ras. tāquā inter ē; ha priore pos-
terior. posteriori superius comuni-
gatur; s̄ p̄grediamur longius. &
ita agamus. ut nihil nobis adscen-
tati ē uideamur. quęq. ab his di-
cuntur. sic p̄sequamur. ut nihil
impreteritus relinquamus; pri-
mū igitur. p̄spiciunt illa quā
diximus. satis magnā habet ui-
ut ipsa p̄se. ea quæ sint. nobis ita

ut sint. indicet. ⁷ p tamen. ut manea-
mus inspicuus. firmus. i constan-
cus. maiore quadā opus ē. ut arte.
ut diligentia. ne ab his quę clara sunt
ipsa p sese. quasi prestigis quibūdā
et captationibus depellamur. Nā qui
uoluit subuenire erroribus epicu-
rus. his qui uidentur conturbare ue-
ri cognitionē. dixit. sapiens ē. opi-
nionē aspiciunt se iungere. ni-
hil p se. ipsius enī opinionis er-
rorē. nullo modo sustulit. quā ob
rē. cū duę causę pspiciunt et auden-
tibus rebus aduersentur. Arlia
totidē sunt contra comparanda. ad-
uersantur enī. primū. qđ parū de-
figunt. ammos et intendunt in
ea quę pspiciant. ut quanta
lucē ea circūfusa sunt. possint ag-
noscere. Alterū ē. quod fallacibus
et captiosis interrogationibus cir-
cū scripta atq. decepta quidā. cū ea
dissolvere non possunt. desiscunt
auertere. Oportet igitur. et ea q
pspicuitate responderi possunt. in
ppta habere. De quibus iā dixi-
mus. et cē armatos. ut occurrere
possimus interrogationibus eorū.
captionesq. discutere. qđ deinceps
facere constitu. Exponā igitur
generatim argumenta eorū. qm
ipsi etiā illa solent non consu-

179. 0
se loqui. Primū conantur ostē-
dere. multa posse uideri ē. quę
omnino nulla sint. Cū animi
anī moueantur. eodē modo rebus
his quę nullę sunt. ut his quę sunt.
Nā cū dicatis inquit. uisa quedā
mitti adō. uelut ea quę insomnis ui-
deantur. quęq. oraculis. auspiciis. extis
declarentur. hec enī sunt. Alij asto-
icis quos contra disputant. quę
quonā modo falsa uisa quę sunt. ea
dē efficere possit. pbabilia quę aut
plane pxime aduerū accedunt.
efficere non possit. Aut si ea quoq.
possit. cur illa non possit. quę p diffi-
cilitate mēnosantur. tamen & si hoc.
cur non intet quę nihil sit. omnino.
De inde. cū mens moueatur ipsa p se
se. ut & ea declarant. quę cogitatio-
ne depingamus. et ea quę ut dor-
mientibus ut furiosis uidentur.
non in quā ueri simile sit. sic etiā
mentē moueri. ut non modo nō i-
ternoscat. uerū illa uisā sint anne-
falsa. p ut in his nihil intersit
omnino. Ut si qui tremere et
exalbescere. ut ipsi p semoti men-
tis aliquo. ut obiecta trēbilitate
extrinsecus. nihil ut ēēt quid distin-
gueretur tremor ille & pallor.
neq. ut quicquā inter ēēt. inter
intestinū et oblatum. postremo

si nulla uisa sint pabilia. quæ fal
sa sint. alia ratio ē. Sin autē sunt. cur
non etiā quæ non facile internoscant.
Cur non ut plene nihil intersit. p
serum cū ipsi dicatis. sapientē infu
rere sustinere se ab omni ad sensu.
quia nulla inuisis distinctio appa
reat. At has omnes uisiones. ianef
antiochus quidē. ip̄ multa dicebat.
et erat de hac unare. unius diei dispu
tatio. mihi autē. non idem faciun
da puto. si ipsa capita dicenda. et
primū quidē hoc reprehendendū.
quod captiosissimo genere interro
gationis utuntur. Quid genus mi
nime in philosophia pbari solet.
cū aliquid minutū et gradatū
additur aut detrahitur. fortas hoc
uocant. quia ceruū efficiunt. uno
addito grano. Viciosum sane et
captiosum genus. Sic enī ascen
dit. Simileius obiectū ē.
adeo dormienti. ut pabile sit.
Cur non etiā. ut ualde uerisi
male. Cur deinde. non ut diffi
cile aucto internoscatur. dein
de. ut ne internoscatur quidem.
postremo. ut nihil inter hoc et
illud intersit. Huc si p uene
ris. me tibi primum quid q.
concedente. cū uicū fuerit. sin
ipse tua sponte pcesseris. tuū.

quis enī tibi dederit. aut omnia
dñi posse. aut ita facturū ē si po
sit. quomodo autē sumis. ut si quid
cui simile ēē possit. sequatur. ut
etiā internosci difficiliter possit. De
inde. ut ne inter nosci quidē. po
stremo ut eadē sit. ut silupi canib.
similes eosdē dies ad extremum. Et
quidē honestis. similia sunt quidā
non honesta. et bonus non bona. et ar
tificiosus minime artificiosa. Quid
dubitamus igitur adfirmare. nihil
inter hec inter ēē. nec repugnacia qui
dem uidemus. nihil enī. quod de suo
genere. in aliud genus transferri possit.
at si efficeretur. ut inter uisa differen
tiū generū. nihil inter ēē. reperiren
tur quæ a in suo genere eēt. et male
no. qd fieri p̄ potest. omnū deinde ma
nū uisoriū. una depulsio ē. siue illa
cognitione informantur. quod fieri
solap concedimus. siue inquirat. si
ue p uinū. siue p insaniā. nā ab omni
bus euisitē modi uisib. p̄spiciuntur quā
mordicas tenet debemus. ab ēē dice
mus. Quis enī cū sibi fingit aliqd.
et cognitione depingit. n̄ simul
ac se cōmouit. atq. ad se reuocatur. sen
te quid intersit inter p̄spicua et in
ania. eadē ratio ē somnioriū. Nā cen
ses. enī cū in botis cū seruo galba
uicino suo ambulauisset. dixisse. uisus

Soritas.

lupmo.

sū mihī cū galba ambulare. At cum
sonant. ita narrat. uisus homerus
ad eē poeta. Idēq. in epicarmo. Nā uidebat
7 somnare me et ego. ē mortuū. Itaq. simul
ut ex pte sumus. uisū illa contēpimus.
neq. ita habemus. ut ea quē infero ges
simus. At enī dū uidentur. eadē ē in
sonis species eorū quē uigilantes uident.
Prīmū int. ē. s. id omittamus. Illud enī
dicimus. non ē eadē uim. neq. integri
tate dormientiū & uigilantiū. nec mē
te nec sensu. nec uiolenti quidē q. fa
ciunt. eadē ad pationē faciunt. qua
sobri. Dubitant. hēstiant. reuocant
se. Interdū his quēq. uidentur. inberil
lū adfensum. Cūq. adormuer. /
illa uisū quā leina fuerit. intelligunt.
Qd idē conuincit insani. ut & inci
pietes furere. sentiant. et dicant ali
quid qd non sit. id uideri sibi. & cū
relaxentur sentiant. atq. illa dicant
ale nsonis. S. mihī neūquā cor con
sentit. cū oculorū aspectū. At enī ip
se sapiens. sustinet se infure. ne ad p
boe falsa pueris. & alias quidē sepe.
si autē insensibus ipsius ē aliqua
forte grauitas. aut tarditas. aut obscu
riota sunt. quē uidentur. aut ap
spiciendo tēptis breuitate excludit.
Quāquā totū hoc. sapientē aliquan
do sustinere adfensionē. contra uō
ē. Si enī inter uisū. aut semper

sustineret. aut nūquā. s. hoc ex g
nere toto. p. spici potest leuitas omicioni
corū. qui omnia cupiunt confundere.
Querimus. grūtatē. constancie. firmi
tatis. sapientie. iudiciū. utimur ex
emplis sonantium. furiosorū. obroso
rum. illud attendimus. in hoc omni
genere. quā inconstantē loquimur.
non enī pferemus uino aut somno
obpessos. aut mentē captos. tā abscondi
ut cum dicerentur. inter ē. Inter uigila
tiū uisū et sobriorū & saniorū. itaq.
qui cū aliter affecti. tū nihil int. ē.
Ne hoc qui cūmunt. emittit. uidet
incerta. quod nolunt. ea dico incerta.
quē adela greci. Si enī res sentababe
ant. ut nihil int. ē. ut enī ra
cū uidentur. ut infano anaro. cū
posset explorati. et sua sanitate.
qd uelle efficere. non inchoat insa
ma ē. Similitudines uero. aut gemi
norū. aut signorū amulit in pistorū.
pueriliter consecantur. quā omni
nrm. similitudines negat ē. cum
ex plurimis in rebus apparent. s.
sisatis ē ad tollendā cognitionē. simi
lia ē multa multorū. cur ē n.
estis contenti. p. fertim concedentib;
nobis. & cur id pocius contenditis.
qd rerū natura non patitur. ut
non sua quidq. genere. sit tale. qua
le ē. nec sit in duobus aut pluri

Adela.

bus nulli re differens ulla commu-
tas. ut sibi sunt & oua ouaru. et apes
apiu simillime. quid pugnas igitur.
aut quid tibi uis ingeminis. con-
dunt enim similes ee; quo contras ee
potueris. Tu aut uis eosde plane ee
n similes. quod fieri nullo modo po-
test. De confugis adphiscos. eos qui
in machademiu iridentur.
ne ut quide iam te ab sta-
tuis. cui democritu dicere. inu-
entur. nec mundos et quide sic
inter se non solu similes.
sed absolute ita pa-
ra. eos nihil prorsus interstet.
et eo quide innumerabiles hęc ho-
minis. Deinde postulas. ut simun-
dus ita se par. mundo. ut inter
eos. nō minus quide inter sit. ecce
dati. ubi. ut. quoq. nro man-
do. aliquid. si sit par. ut nihil
differat. nihil interstet. Cur em inqui-
es. ex illis inueneris. unde omnia
democritus quid adfirmat. in te-
liquis mundis. & in his quide ip-
sorum innumerabilibus. innumerabiles qn-
tultati. articuli. non modo possint
ee. sed etia sint. in hoc tanto mundo
articulus alii non posse. effice. pri-
mi quide. me admoctum uocet.
cui. non adfentior. potius q
refellam. potest id qd. dilucide

docetur apoliceioribus phibitis. singu-
larum reru singulas proprietates ee. fac-
em antiquos illos seruulos qui ge-
mini fuerunt. ta similes qua dieun-
tur. Nu censet etia eosde fuisse. non
cognoscebantur foris. at domi. non
ab alienis. at asus. annon uideris
hoc usu uenire. ut quos nuqua pu-
tassemus anobis inter nosse. eo
consuetudine adhibita. facile in-
nosceremus. uti minimu quide si-
milit. ee uiderentur. hic pugnes.
licet. non repugnabo. quoniam etia
da. illu ipsu sapientie de quo omis
hic sermo e. cu ei res similes occur-
rant. quas non habeat dinota-
rentur ad sensu. nec unqua ul-
li caso ad sensu. nisi qd tale fue-
rit. quale falsu ee non possit. sed
egestas res. habet quendam artem.
qua uera a falsis possit distinge-
re. & ad similitudines istas. usus
adhibendus e. Ut mat. geminos
inter nosset consuetudine oculoy.
sic tu inter nosces. si adfueueris.
Vides ne. ut inq. uerbo sit auoru
inter se similitudo. tamen hoc
accepimus. delisuisse complures. sal-
uas rebus illis. qui gallinas alere
p multas. questus causa tolerent.
in cum ouu inspexerant. que id
gallina peperisset. dicere solebant.

⊙

neque idē contra uos. nā uobis si-
tis ē. oua illa non internoscere. nihil
enī magis adferre. p hoc illud ē.
quā si int illa. omnino. nihil inter ē.
Habeo cū regulā. ut talia uis uera ui-
dice. quaha falsa ē. non possint. Ab hac
mibi non licet. transuerti. ut auri di-
gnū discedere. ne confunda carnia. Ve-
nien. et falsi non modo cognicio. s. etiā
natura. tollitur. Simil. erit qd int
fit. ut etiā illud absurdū sit. qd int
dū solent dicere. cū uisū mannos in
p manur. non uos addicere. int ip-
si. impressiones. nihil inter ē. s. inter
species. et quidā. formā. corū. Qua-
si uero non species. uisū iudicantur.
q fide. nulla. habebunt. sublatā ue-
ri. et falsi. nota. Illud uero pabsurdū.
qd dicunt. pbabula uos sequi. simul-
la. re. impediunt. primū. qui po-
testis. non impediri. cū aueris. falsa
non distent. de inde. quod iudici-
uē. ueri. cum sit. cōmune. falsi. Ex
his illa. necessario. nota ē. epochē.
idē. adfensionis. retentio. in qua me-
lus. sibi. constitit. archesilas. Siue-
tas. sunt. quē. de. carnea. dē. innulla. ex-
istimant. si enī. nihil. pēpi. potest.
quod. utriq. uisū ē. tollendus. ad-
sensus ē. Quid enī ē. tā. simile. quā
quā. adp. bare. non. cognitū. car-
neade. aut. etiā. hori. audiebamus.

phocae.

solutū ē. delabi. interdū. ut dicere.
opinaturū. idē. peccaturū. ē. sapientē. *Opinaturū.*
mibi. porro. nentā. certū ē. ē. aliquid
q. cōp. bēndi. possit. de quo. iā. innume-
riā. diu. disputo. quā. sapientē. nihil.
opinari. idē. nūquā. adferant. et. id. fal-
se. t. incognitū. Restat. illud. quod. dicunt.
ueri. inueniendi. causa. contra. omnia.
dici. oportere. & p. omnibus. V. d. o. g.
uidere. quid. inueniant. non. solent.
inquit. ostendere. quē. sunt. tandē.
ista. mysteria. aut. cur. celant. quasi.
turpe. aliquid. sententiā. unū. ut
qui. audiens. inquit. ratione. potius.
quā. auctoritate. ducamur. quid. si
utriq. nū. p. uisū ē. unū. t. p. illud.
non. celant. nihil. ē. qd. p. p. p. p. p.
animo. auctoritas. nihil. obē. mibi.
quidē. uidetur. ut. plurimū. quā.
enī. ista. tam. apte. p. p. p. p. p. p. p.
& falsa. secutus. ē. nisi. tanta. inar-
te. sila. multo. etiā. maior. in. carnea.
de. & copia. rerū. et. dicendū. fuisse.
hēc. antiochus. fere. i. alexander. tū.
et. multis. annis. post. multo. etiā.
adseuerantius. infirmitas. cū. ē. meū.
paulo. antequā. cū. mortuus. s. iā. ē.
firmata. causa. te. hominē. amicus.
mū. me. autē. appellabat. & ali-
quot. annis. minorē. natū. non. du-
bitabo. monere. tunc. cum. tantas.
laudibus. philosophiam. extuleris.

hortensiumq. nr̄m dissentientē cōmoueri.
cū philosophiā sequere q̄ confunderet uerā
cū falsis. spoliaret nos iudicio. priuaret
adp̄batione omni. orbat sensibus. Et cū
meris quidē. quibus aspectus solis. siue
d̄s aliquis siue natura ademerit. siue
eius loci quē incolebant stans ignes
tamen aderant. quorū illis ut lumine
licebat. Ista autē quos tu p̄bas. tan
tis offusis tenebris. nescim illā quidē
ullā nobis ad aspiciendū reliquerunt.
quos si sequamur. his uinculis sim̄
astricti. ut nos commouere nequeamus.
sublata enī assensione. omne & mo
tū animorū. irrationē rerū sustule
rēt. quod non modo recte fieri. si
omnino fieri non potest. p̄uide etiā.
neūni tibi. istam sententiā minime
liceat defendere. antea cū res oculis
tissimas aperueris. inluereq. p̄tuleris.
iuratus q̄ dixeris. a te compensisse. q̄t
mibi quoq. licebat. qui ex te illa cog
nouerā. negabis eē rē ullā. quē cog
nosci. comprehendī. p̄cipi possit. unde
queso etiā atq. etiā. ne ullarū quoq.
rerū pulcherrimarū. a te ipso minua
tur auctoritas. Quē cū dixisset. ille
finē fecit. Hortensius autē uehement
admirans. quod quidē p̄petuo lucul
lo loquente fecerat. ut etiā manus
sepe colleret. nec mirū. nā nūquā
arbitror contra academici dictū eē

subtilius. me quoq. uocans ne anxia
sentens. non enī satis intellegebam.
cepit hortari. ut sententia desisterē.
tum in catulis. Site inquit luculli
oratio flexit. quē habita memoret.
accurate. copiose. taceo. neq. te quominus
sit tibi ita uideatur. sententiā mutēs. des
rendū puto. Illud ū non censuerim. ut
eius auctoritate moueare. Tantū enī
te n̄m. mouit inquit adridens. ut ei
ueres ne quis imp̄bus. t. r. pl. quoz
indēs quanta copia sēp futura sit. ar
ripere te. et me concione querere.
qui tibi constares. cum idē negares. quē
quā certi possēt repperiri. Idē te compe
nisse dixisses. hoc queso nē te terreat
de causa aut ipsa. mali quidē te ab
hoc dissentire. Sinecesseris. non mag
no pere mirabor. memini enī antio
chū ipsū. cū annos multos talia
sensisset. simul ac uisum sit. senti
cia destruisse. Hec cum dixisset. catu
lus. me omnes intueri. Tū ego. non
minus cōmotus. quā soleo incausis
maioribus. huiusmodi oratione
quada sū exorsus. mecatulle oratio
luculi. de p̄sa rē ita mouit. ut doc
ti hominis et copiosi. i parati. & ni
hil p̄tuncis corū. quē p̄illa causa
dici possent. non tamen ut ei respon
dere posse diffiderem. auctoritas
autē tanta plane me mouebat. nisi

tu opposuisses non minorem tuam. Ad
 grechar igitur. si pauca ante quasi de
 fama mea dixeris. Ergo enim. si aut
 ostentacione aliqua adductus. aut stu
 dio certandi. ad hanc potissimum philo
 sophiam me applicaui. non modo stul
 ticiam meam. si etiam mores in naturam
 denandam puto. Nam si minimis rebus
 pertinacia comprehenditur. calumpnia etiam
 coercetur. quod de omni statu. consilioque
 totius uitae. aut certare cum aliis pug
 nantem. aut frustrari. cum aliis. tum
 etiam meipsum itaque uelim. nisi ineptum
 putarem. in tali disputatione id facere.
 quod cum de re. p. disceptatur. fieri in
 terdum solet. uiam perire. deosque penates.
 me et ardere studio ueni repperiendi
 et ea sentire que dicere. Qui enim possum
 non cupere. uerum inuenire. cum gau
 deam. si simile ueri quid inueniri. Si
 ut hoc pulcherrimum esse iudicem. uera
 uidere. sic pueris probare falsa. turpis
 simum est. Nec tamen ego istum. qui
 nihil umquam falsi adprobem. Qui
 nunquam assentiar. qui nihil opinor.
 Si querimus desapientem. Ego uero
 ipse. et magnus quidem sum opinator.
 Non enim sum sapiens. et meas cogi
 taciones sic dirigo. Non ad illam par
 uulam et nostram. qua fidunt duce
 nocturna phoenices in alto. ut ait
 aratus. eoque directius gubernant.

quod eam tenent. quae cursu inter
 ore breui conuertitur orbe. si ad
 lieen. et clarissimos septentriones. idem
 nationes has. lumine specie non adie
 mae dimittas. et sic. ut erit. et uager la
 tuus. si non deme ut dixi. si desapient
 te queratur. uisi enim ista. cum acce
 pto. usque interdum etiam ad seniores.
 nec percipio tamen. Nihil enim arbi
 tror posse percipi. non sum sapiens. itaque.
 uisus cado. nec possum resistere. sapien
 tis autem hanc esset arte falsam. uim esse
 maximam. et enim ad sentiens. cauere
 ne capiatur. ne fallatur uidere.
 Nihil est enim ab ea cognacione. quam
 habemus de grauitate sapientis. et
 rore. leuitate. temeritate. diuinci
 us. Quid igitur loquar desipien
 tiae sapientis. quae quidem nihil
 opinari. tu quoque. luculle conce
 das. quod quomodo ita probatur. ut
 propterea tecum agam. iam enim mox
 referam me ad ordinem. Itaque primum
 conclusio. quam habet uim con
 siderari. si ulli rei sapiens assentietur.
 umquam. aliquando etiam opinabi
 tur. nunquam autem opinabitur.
 Nulli igitur rei assentietur. hanc
 conclusionem. ante falsam probabat.
 Confirmabat enim. et primum et se
 cundum. Carneades nonnumquam

• secundū. Illud dabit. adferri aliquā
do. Id adsequatur. et tū opinari. qd
tu non vis. et recte. ut mihi uideris.
S. illud primū sapientē. si adferatur
et. etā opinaturū. falsum ē et stōici
dicunt. et eorum adstipulator annio
chus. posse enī cū falsa auent. i. quē
possunt pēpi. ab his quē sunt. distin
gere. Nobis autē primū etiā si quid
pēpi possit. tamen ipsa consuetudo ad
ferendi. periculosa ē uidetur et
labrā. Quā obrem. cū tā uici
osum ē constet. adferri quic
quid aut falsum aut incognitum. si
ferenda ē potius omnis adfensio.
ne pēpiet sciret pēcessit. tamen
finitima sunt falsa ueris. ea quē p
cipi non possunt. si modo ea sunt
quedā. lā enī uidemus. Ut enī
impēpit locū non debeat se sapi
entē committere. Sin autē omnino
nihil ē qd pēpi possit. ante suple
ro. i. quod tu mihi das accipero.
sapientē nihil opinari. Effectum
illud erit. sapientē adfensus omnis
cohibetur. Ut uidendū tibi sit.
idne malis. an aliquid opinaturū
ē sapientem. neutrum inquit illos.
Nec tamur igitur. nihil posse pēpi.
et enim deo omnis contrarietas.
si prius pēca cum antiocho. qui
hēc ipsa quē ante defenduntur. et

didicit apud philonem tam diu. ut con
staret diuicius didicisse neminē. i. scrip
sit de his rebus acutissime. i. idē hēc non
acutus accusauit infenecit. quā antea
defenditauerat. Quāuis igitur fuerit
acutus. ut fuit. tam inconstancia. leua
tur auctoritas. Quis inquit enī iste
dies inluxerit. quero. qui illi ostenderit
ē. quā multos annos ē negauisset
ueri et falsi notū. et cogitauit aliquid.
eadē dicit quē stōici. perituit eum
illa sensisse. cur non se transtulit ad
illos. et maxime ad stōicos. et eorum
enī erat ppria ista dissensio. quid enim
innesarchi penitabat. quid dardani.
qui erant athenis tum principes stōicox.
nūquā aphilone discessit. nisi postea
quā ipse cepit. quise audirent habere.
Vnde autē subito uetus academia
reuocata ē. et nominis dignitatē uide
tur. cum ipse ipsa desisteret. retine
re uoluisse. qd erant quillū qd
causa. fierent. Sperare. etiā fore. ut
hi qui se sequerentur. anniochi uo
carentur. Mihi autē magis uidetur.
non potuisse sustinere. concursum
omniū philosophorū. Et enī decet
ris sunt inter illos non nulla cō
munia. hēc academicorū ē una
sententia. quā reliquorū philoso
phorū nemo pbat. itaq. cessit
et ut hui qui sub nubes solem

non fēc. Itē ille cum gēstaret. uetū
ut memoriū. sic achademū corū ūbram
sequutus ē. quoq. solebat uti argumē
to. tū cū ei placebat. nihil posse per
pi. cum quereretur dionisiū ille cruce
electes. utrū comprehendisset certa illa
nota. qua ad sentiri dictis oportere. Il
lud neq. multos annos tenuisset. et
noniq. magistro credidisset. honestū
qd. ēē id bonū solū ēē. anq. postea
defensitauisset. honestū manē nomē
ēē. uoluptatē ēē sumū bonum. q.
ex illius comutata sententia docere
uellet. nihil ita signari in animis
nrīs. auer posse. qd. non eodē mo
do possit a falso. his curauit. qd. argu
mentū ex dionisio ipse sup. sisset. ex
eo ceteri sumerent. S. cum hoc. alio
loco plura. nunc adea quae att. luculle
dicta sunt. Et primū quod inuicio
dixisti. uideamus quale sit. Simili
ter anobis de antiquis philosophis
comemoran. atq. sediciosi soleant.
claros uiros. si tamen populares ali
quos nominare. Illa cū res bonas
tractant. similes bonorū uideri uo
lunt. Nos autē. eadem nobis ui
deri. quae uosmetipsi nobilissimis
philosophis placuisse concedimus;
Anaxagoras nuic nigram dixit
ēē. ferret me. si ego idē dicerē. tū ne
si dubitarem quidē. at quis est

nunc hic sophista. Sic enim appella
bantur hi. qui ostensionis aut que
stus causa philosophantur; maxi
mē fuit ingenuitas ingenu glā. Ad
loquar democrito. quē cum eo ē
ferre possumus. non modo ingenu
magnitudine. si etiā animi. qui ta
sit ausus ordiri. Itē loquor democrito.
Nihil ex capite de quo non proficitur. Qd
enī ē potest extra uersa. qui hanc
philosophum nūc ponit deanti.
chrilippo. reliquisq. inferioris etatis
qui mihi cum illo collati. quin
clausis uidentur; atq. is non hoc
dicit. qd. nos. qui uerū ēē non nega
mus. papi posse negamus. ille ēē ue
rum plane negat. ēē sensus quidem
obscuros dicit. uac. tenebri cosos;
S. fēn appellat eos is. qui hunc ma
xime ē ad miratus. chrys. metodo
rus. Inuicio libri quē de natura.
nego inquit scire nos. Nec omnino
sit ne aliquid. an nihil sit. fureto
tibi ēpodo eles uidetur. At mihi.
dignissimum rebus his de quibus
loquitur. sonū fundere. Nam g.
is excedit nos. aut orbat sensibus.
si parū magnā uim conferat in his
ēē. adea quae sub eos sub iecta sunt
iudicanda. parmerudes xenopha
nes. minus bonis quāquā uerbi
bus. si tamen uerbis illis in ere

pat eorum arrogantia. quasi irati.
qui cum sciri nihil possint. uide-
ant se scire dicere. et ab his aiebat
remouendi socratem et platonem. Cur
ande ullis ceteris possum dicere.
unasse cu his quide uideor. ita
multi sermones pscripti sunt. equib;
dubitari non possit. quin socrati ni-
hil sit asum sciri posse. Excepit u-
ni tantum scire se. nihil se scire ni-
hil amplius. Quid dicam de platone.
qui certe tam multis libris. hec p-
secutus non est. nisi pbauisset. et
Ironicam eni alterius perpetuam p-
feram nulla fuit ratio psequi. Vi-
deor ne tibi. non ut socrati
nominare modo iulustres homines.
si cu uiuari nūqua. nisi claru. nisi
nobile. et qui habebat molestos
uobis. si minutos. filibonem. diodotum.
aleximum. quoru sunt comorta. et acui
lecta quida sophismata. Sic eni ap-
pellantur fallaces conclusi uncule.
si quid ego colligi. cu habet chrisip-
pū. qui fulcare putatur porcu sto-
icoru. Quia multa ille contra sen-
sus. et quia multa contra omnia.
que in consuetudine placent. dis-
solut. idē mihi quide uidetur. si
dissoluerit san. Certe tam multa
non collegisset. que nos fallerent pba-
bilitate magna. nisi uideret his re-

sisti non facile posse. Quid et rancet.
uidentur mihi minime compta
philosophi. qui negant et quicquā q-
papi possit extrinsecus. eas sola pa-
pere. quicquid intus sentiant ut
dolore. ut uoluptate. neq. se quoquid
colore. aut quo sono sit scire. si tantū
sentire. affici se quodammodo. satis mul-
ta de auctoribus. quāquā ex me qfi-
eras. nonne putare quod illos uere
res. tot seculis inueniri uerū potius
se. et tot ingenis tantisq. studiis que-
rentibus. quid inuentū sit. paulo post
uidero. et ipso quide iudice. Arce silan-
uero. non obiectandi causa. cu tene-
re pugnauisset. si uerū inuenire uo-
luisse. sic intelligitur. Nemo uquā
superiorū. non modo expresserat. sine
dixerat quide. posse hominē nihil
opinari. Nec solū posse. si ita necesse
est sapientia. Visae arce silig. cu uera
sementia. tū honesta. et digna sapiente.
Quasiut de re nonne fortasse. quid fu-
turū est. si nec pperere quicquā pos-
set sapiens. nec opinari sapientis est.
Ille credo nihil opinatur qm est quod
papi possit. Quid g id est. uisū cre-
do. Quale igitur uisū. tū illū ita
definisse. ex eo qd est sicut est. impres-
sum signatū et effectū. P requisitū et
iāne sicut modi est uisū uerū. quale
falsū. Hic teneonem uidisse acriter. nul-

lū ēē usū qđ p̄cipi possit. si id tale ēē ab
eo qđ ēē eiusmodi. qđ n̄ ut ēē possit ēē. Nec
te cōsentit arceſilas ad definitionē additū.
neq. enī falsū p̄cipi posse. neq. uerū si ēē
tale. quale ut falsū. Incubunt autē meas
disputationes. ut doceret. nullū tale ēē
usū. uero. ut non eiusdē modi etiā a fal
so possit ēē. hęc autē ē una comencio.
quę adhuc p̄mansit. Nā illud nul
li rei ad sensurū ēē sapienti. nihil adhuc
controversiā p̄tinebat. licebat enī nihil
p̄cipere. et tamen opinari. qđ acarna
dē p̄batū. quidē chromachia plus quā
philoni. aut metrodoro credens. hoc
magis ab eo disputatū. quā p̄batū pu
to. si id mittamus. Illud certe. opina
tione ipeceptione sublata. sequitur
omniū ad sensurū retencio. ut si osten
dero nihil posse p̄cipi. tu concedas nū
quā ad sensurū ēē. Quidē ē qđ p̄cipi
possit. si nē sensus quidē uerū nunci
ant. quos tu luculle cōmuni loco de
fendis. Qđ ne id facere posses. Id eptro
heri non necessario loco contra sensus tā
multa dixeris. Tu autē te negas infracto
remo. neq. colūbe collo cōmoueri. Pri
mū autē nā et inremo sensio non ēē
id quod uidetur. Incolūba pluris ui
deri colores. necesse plus uno. deinde ni
hilne p̄ter diximus. maneat illa
omnia. licet sit causa ueraci. si os
ēē sensus dicit. legitur sēp aucto

re habes. rei. qui magno suo pericu
lo causā agat. Co enī te dimittit epi
curus. Sumus sensus semel inuita men
tus sit. nullū nūquā ēē credendū. hoc
ē uerū ēē. confidere suis testibus. et im
portune insistere. Itaq. timagoras epi
curus. negat sibi unquā cū oculū tor
sisset. duas ex lucerna flāmulas ēē uisās.
Opimionis enī ēē mendaciū. non oculay.
Quasi queratur quid sit. non quid uide
atur. Sic hic quidē maiorū similis. tu
uero qui uisā sensibus alia uera dicas
ēē. alia falsa. quia distinguere de
fine quēso communibus locis. Dom
nobis ista nascuntur. Sinquis dē te
interroget. sanis modis cōtinentis sen
sibus. nū amplius quid desideras. qđ
respondeas. Vt nū quidē roget. au
dies quā nobis cū male agerent. It
enī uera uideam. quā longo uide
bimus. Ego catuli eumanā ex hoc
loco regione uideo. pōrtianū non cer
no. neq. quēquā interiectū ē qđ ob
stet. si mendi acies longius non po
test. Opdantū p̄spectū. p̄ter oculos
uidemus. at familiatē nr̄m auiā
nū. fortasse in porticu neptuni ā
bulantē uidemus. At ille nescio qui.
qui in scolis nominari solet. mille ex
octoginta stadia quod ab ēē uidebat.
quidā uolueret longius. Responderē
igitur audacter ista uro deo. me pla

ne his oculis non eē conuersū. Dicit me agri
us uidere aeris quā ullos pisces. fortasse
qui neq. uidentur anobis. in nunc qui
de sub oculis sunt. Neq. ipsi nos suscipe
re possunt. Ergo ut illis aqua. sic nobis
aer crassus offunditur. At amplius nō
desideramus. Quid talia nū desiderare lumē
putas. neq. tam quereatur cū dō. qd pa
rū longe. quā qd falsū uideret. uidēte
naue illā. stare nobis uidetur. At his
qui in naue sunt. moueri hęc uilla. qre
rationē. cur ita uidentur. quā ut ma
xime inueniens. qd haur scio annon pos
sis. Non tu uerū testē habere. scū non
sine causa falsū testimoniu dicere
ostendens. Quid ego denau. Vidi enī
a te remū contēpni. Maiora fortasse
queris. quid potest sole manus. quē
matematica amplius duo de uiginti
paribus confirmant. maiore eē quā
tertiā. Quā tu illis nobis uidetur. m
quidē quasi pedalis. epicurus autē
posse putat etiā minore eē cū quā ui
detur. si non multo. ne maiore qdē
multo putantes. se. ut tantū eē. qm
uideatur. ut oculi aut nihil menti
antur. aut nō multū memoremur. Vbi
ignitur illud ē. semel. S. ab hoc cre
dulo. qui nūquā sensus memini
putat. discedamus. Qui ne nunc
quidē. cū ille sol qui tanta incerta
cio ne fertur. ut celeritas eius quan

ta sit. nec cognari quidē possit. tamen
nobis stare uidetur. S. ut minima ē
trouersia. uidete quēso. quā in paru
lis sitis. Quatuor sunt capita. quę
concludant. nihil eē. qd nosci papi cō
phendi possit. De quo ^{hec} tota questio ē.
Cuius primū ē. eē aliquid uisū fal
sum. secundū. non posse id papi. ter
ciū. ut quę uisū nihil inter sit. fieri nō
posse. ut eorū alia papi possint. alia
non possint. Quartū. nullū eē uisū ut
rū a sensu pfectū. cui non adpositū
sit uisū aliud. qd ab eo nihil inter sit.
qd q. papi non possit. hec quatuor
capitū. scdm tertiu. omnes conce
dunt. primū epicurus non dat. uos
quibus cū res ē. id quoq. conceditis.
Omīs pugna de quarto ē. Quingē
p. seruiliū geminū uidebat. si quin
tū se uidere putat. incidebat in ei
usmodi uisū qd papi non possit.
quia nulla notauerū distinguebatur
a falso. Qua distinctione sublata.
quā haberet. m. c. cocta. quibus cum
geminio consul fuit. agnoscendo ei
usmodi notā. quę falsa eē non pos
sit. negas tantā simulacrinem in
rerū natura eē. pugnas omnino. si
cum aduersario facili nescit sane. uide
ri certe potest. Fallit igitur sensū.
et si una scelleret similitudo. dubia
omnia reddiderit. Sublato enī iudicio

Qualis ista fabrica ē. ubi adhibita. quando.

illo quo oportet agnosci. etiam si ipse erit
quē uideris. quicquid uidebitur. tamē
ea nota iudicabis. quia dicis oportere.
ut non possit ēē eiusdē modi falsum.
Quando igitur potest tibi. p. geminis.
quintus uideri. Quid habes explora-
ti. cur non possit tibi cetera uideri qui
non sit. quomā aliquid uidetur ēē.
q. non ē. Omnia dicis sui generis ēē. ni-
hil ēē idē. qd sit aliud. Stoici ē qd ē.
nec admodū credibile. nullū ēē pilū
omnibus rebus talē. qualis sit pilus
alius. nullū granū. hęc res fecti possunt.
S. pugnare nolo. Ad idenī qd agitur.
nihil inter ē. omnibus ne partibus ui-
sare nihil differat. animis nosci nō
possit. etiā si differat. S. si hominū
similitudo tanta ē. non potest. ne
signorum quidē. Die mihi. li. si p.
eodē artē. eadē temperatione. eodē
celo. aqua. ceteris omnibus certum alex-
andri eiusdē modi facere non possit.
qua igitur nozione discerneres. qd
si meus modi. cetera. centum sigilla
hec anulo impressero. hęc quę potest
magno scendo ēē distinctio. an tibi
erit querendus anularius aliqui. qm
gallinarū inuenisti. detrahi illū qui
oua cognoscere. S. adhibes artē. aduo-
catū etiam sensibus. pictor uidet. quę
nos non uidemus. ismus influit
tubicem. aperito oarment agnoscat.

quid hoc. ē. nonne uidetur contra te ualere.
si sine magnis artificibus. adq. pauci acce-
dunt. nri quidē generis admodū. nec ui-
dere. nec audire possumus. iā illa pelara qn
to artificio ēē. sensus nros mentē. et to-
tā constructionē hominis fabricata na-
tura. cur non extimescā opinandi tene-
ritate. et cūne hoc affirmare potes. lucul-
le. ēē aliquā uim. cū prudentia. et consilio
silice. quę finxerit uelut tuo uerbo utar.
quę fabricata sit hominē. scit. quom.
tractantur ista ingemose. disputant
etiā eleganter. Deniq. uidentur sane.
ne adfirmantur modo. S. de phœbus. mor.
Et quidē ob ea causā. ne tu qui idē me
facturū paulo ante dixisti. uidere nō
tutus. S. ut ad ea quę clariora sunt uou-
ā. res iā uniuersas p. fundā. de quibus uo-
lumina impleta sunt. non anis solū. S.
etiā acrisippo. de quo queri solent sto-
icidū stultiose omnia conquiescit con-
tra sensus et p. spicuitatē. contraq. om-
nē consuetudinē. contraq. rationem.
ipsū sibi respondentē inferorē finis-
se. itaq. ab eo armatū carneidē. casti-
eiusmodi. quę atē diligentissime tra-
tata sunt. dormientū. et uiolentū.
et fusio forū uisa. imbecilliora ēē dice-
bas. quā uigilantiū. siccorū. sanorū.
quo modo. quia cū expectatus ēēt en-
nuis. non diceret se uidisse homerū.
S. uisū ēē. Ale meo autē. S. mihi ne

28
ut quā cor consentire similia deuina
lenas. quasi quisquā negat: et qui exp
rectus sit. cū somnare. et cuius furor ope
derit. putare non fuisse ea uera que es
sent sibi uisa. insurre. si non id agitur.
tū. cum uideantur. quomodo uideren
tur. id queritur. nisi uero ennuum nō
putamus. ita totum illud audiuisse.
Opicet animi. si modo id somnauit.
ut si uigilant audiret. expectat enim.
ponit illa uisa putare. ut erant. et
somnia. dormientia uero. equis ac uigi
lanti p̄babantur. quid ditiona. sono
illo. mater te appello. nonne illa cre
dit filium locutum. ut ex p̄cta etiā
credider. Vnde enim illa. agasta.
manē audiret. era. dum eadē. istam
non uidetur. minore habere uisū quam
uigilantis fide. Quid loquat demsa
nis. qualis tūc fuit adfinis tuus
caute uidetur. quisquā somnissim.
tam certa putat que uide. quā his
putabat que uidebantur. quid u
le. qui uidet. uidet et uiuum. Vix
es dū licet. non ne etiā his excla
mant. se uidere. cum omnino non
uidere. quid apud euripidē her
cules. cū eurystea filios. et suos con
figebat sagittis. cum uxorem int
mibat. cum conabatur etiā patre.
non p̄ inde mouebatur falsis. ut
uersis mo ueritur. quid ipse illo

meo tuus. qui negat cor sibi cū oculis
consentire. nonne ibidē merito furo
re. unde hęc flamma oritur. ulla de
meeps. meede meede. adfuit. me expe
tunt. quid cum uirginis fide imple
ta. fœmi axillum. pestem abigame.
flamiferā hanc um. que me exuoi
at. cerule. meuerit igni meedunt.
ertū stant. cum ardentibus telis. nū
dubias. quin sibi hęc uidere uideantur.
hemq. q̄tra. mēdet. crinitas apollo
arctū auratū luna mirruis. diana fa
cē uer aleua. qui magis hęc credere.
si erit. quā credebant quia uidebant.
Apparet enim cor cum oculis consen
tū. omnia autē hęc p̄feruntur. ut
illud efficiatur. quo certius nihil po
test ē. inter uisa uera et falsa. adam
ni adfensus nihil inter ē. yosane
nihil agnis. cum illa falsa ut furiosoy.
ut somnauit. recordatione ipsorū
refellit. Non enim id queritur. qualis
recordatio fieri solet. eorum qui ex p̄te
ti sunt. aut eorum qui furere desine
nt. si qualis uisio fuerit. aut fuerit
um aut somnauit. tū cum mo
uētur. si ab eo asensibus quidem qd
ratione p̄cipi possit. dialecticam inuen
tamē dictus. ueri et falsi quasi discepta
trice iudicem. cuius ueri et falsi. co
inquare. ingomeriane quid sit uerū
aut falsum. dialecticus iudicabit. An

inlucris animusificis. At ea non nouit.
In philosophia igitur. quantum sit sol. qd
ad illud. quod sit summum bonum.
qd habet ut querat iudicare. Ad igit
iudicabit. quae conuenitio. quae diuine
tio uera sit. quid ambiguit dictum sit
quid sequatur. quae querere. quid repug
net; si hae rebus similia iudicat. de
se ipsa iudicat. plus autem pollicebat;
Nam hae quidem iudicare. adiectus
res quae sunt in philosophia. multae
atq. magnae. non est satis; si quoniam
tantum in ea arte ponitur. uidere
ne contra uos tota nata sit; quae primo
progressu festiuit tradit demetria loqn
di. & ambiguum intelligentia. con
cludendi. ratione. tum paucis additis.
uenit ad sortas. lubricum sane ipeicu
losum locum. qd tu modo dicebas eam
cosum interrogandi genus. Quid
q. istius uici. num nostra culpa e. reru
natura nulli nobis dedit cognitionem
finiu. ut ulla in re statuere possimus.
quatinus ne hoc maeruo trecta solu
unde non e. si nulla omnino in re.
minutatum interrogandi diues paup. cla
rus obscurus sit. multa pauca. mag
na. p. p. longa. breuia. lata. angusta
quando addito aut dempto. eorum re
spondeamus non habemus. At uicis si
sunt sortis. angite igitur eos si potestis.
ne molesta sint. erunt enim. nisi caue
tis.

Cum e inquit. placet a. chisippo. cu. g. d. am
inroget. ubi causa. tria pauca sunt. anne mul
ta. aliquando p. qm ad multa pueniat
quiescere. id e. qd ab his dr. e. f. i. a. z. in p. me. Esca. z. in p. me.
ut stertat. hec inquit. e. a. n. e. a. d. e. s. n. m. q. e. s. a. s.
S. qd p. f. i. a. t. Sequit. n. qui te ex somno excitet.
et eodem inroget. quid d. in m. n. g. o. conu. a. s. h.
si ad eum numeru. unum addidero. mul
tane erunt. & p. g. r. e. d. i. a. r. e. r. i. s. s. u. s. quo ad
uidebitur. quid plura. hoc enim fati
ris. neq. ulamini te paucatum. neq. p. r.
mum multorum. respondere posse.
cuius generis error. ita mand. ut non
uideam. quo non possit accedere. nihil
me ledit. inquit. enim ego ut agitate
callidus. prius quam ad finem ueniam.
equos sustinebo. eo que magis. si locus. s.
quo ferentur equi. p. s. e. n. s. erit. sic. sic me
inquit ante sustinebo. nec dumtaxt cap
tose interroganti respondeo. si habes qd
liquet. neq. respondes. sup. bis. si non ha
bes. ne tu quide p. s. i. p. i. s. si quia obscura.
concedo. si negas te. usq. ad obscura p
gredi. inlustribus igitur rebus insistis.
Sed tantummodo ut taceas nihil ad
sequeris. Quid enim ad illu. qui te cap
tare uult. inrum tacentem interrogat.
alloquentem. Sin autem usq. ad no
uen uerbi gratia sine dubitatione
respondeas pauca e. indecume in
sistis. etiam acutis. inlustrioribus
choibes ad sensum. hoc idem me inob

si etiā necessariū. Vide quā sit cautus. is quē isti tardū putant. si u. inq̃t alterutru' cesserō necessariū ēē.

scitis facere non sinis. Nihil igitur te contra
fortas ars ista adiuuat quę nec augendi nec
minuendi. quid aut primū sit. aut postē
mū docet. Quid quod eadem illa ars. qua
si p̃p̃etla p̃p̃etla se texens. tollit ad extremū
superiora. utrum ea u. ita. annū culpa ē.
nempe fundamentum dialecticę ē. quic
quid enuntiat. id autem appellant axi
oma. quod ē quasi effatum. aut uerum ēē aut
falsum. Quid igitur. hęc uera an falsa sunt.
fit memini dicis. idq. uerum dicis. memi
nis. uerū dicis. hęc scilicet inexplicabilia ēē
dicis. quod ē odiosius. quam illa quę nō
non comprehensa. et non p̃cepta dicimus.
S. hoc omnino. Illud quēro si ista explica
ri non possunt. nec eorum nullū iudici
um inueniatur. ut respondere possit. sue
runt an falsa sint. ubi ē illa diffinico. of
fecum ēē. id quod aut uerū. aut falsum sit.
rebus sumptis. ad uingam. ex his sequen
das ēē. alias implendas. quę sint inge
nere comparo. Quomodo igitur hoc ē
clusum ēē iudicis. si dicis. nunc lucere. &
uerum dicis. lucet igitur. p̃bat. certe gen.
et rectissime conclusum dicis. Itaq. modo
conclō. cum primū concludendi modū
tradis. aut quicquid igitur eodem mō
concluditur. p̃bat. aut ars ista nulla
ē. Video igitur. hanc conclusionem p̃
baturus. ne sis. si dicis te memini. uerūq.
dicis. meminis. Dicis autē te memini. uo
rumq. dicis. meminis igitur. qui potest

hanc non p̃bare. cum p̃baturus eiusdē generis
superiorē. hęc erit sup̃p̃etla. ne ab ipso qui
de dissoluit. Qd enim faceret. huius conclusi
on. silicet. lucet. lucet aut. lucet igitur.
cederet scilicet. ipsa enim ratio conexi. cum con
cessit sup̃ius. cogit inferius concedere. Quid g̃
hęc ab illa conclusione differt. si meminis. memi
nis. meminis autem. meminis igitur. hoc ne
gat te posse. nec adp̃bare. nec imp̃bare. Quid
igitur magis illud. si ars. si ratio. si uia. si uis
deniq. conclusionis ualeat. eademē mutroq. et
si extremum hoc eorum ē. postulant ut exa
pianē hęc inexplicabilia. Tribunal igitur
aliquē censeo uideant. ante istam exceptionē
numquā imp̃turbant. et enim cum ab ip
so. quā totam dialecticam. et contemnit
et imp̃da. non imp̃turbat ut uerum ēē con
cedat. qd ita effabimur. aut uiuere. etas her
marus. aut non uiuere. cum dialectica sic sta
tuant. omne qd ita disiunctum sit. quasi aut
etiam aut non. non modo uerū ēē. necesse
est etas hermarum aut uiuere. aut non
uiuere. nulla autem ē in natura rerum ta
lis necessitas. Cum hoc igitur dialectici pug
nent. idē antiochus et stoici. Totam enim
euerunt dialecticā. nam sic contrariis dis
iunctio. Contraria autem eadē dico. cum
alterum aut. alterum neget. sitalis disiunc
tio falsa potest ēē. nulla uerā ē. meū uero
quid habent locum. qui ipsorum discipli
nam sequor. cum aliquid huiusmodi in
ciderat. sic uidere carneades solebat. Si recte ē

Inexplicabile sillog.

Meminis.

Sillog.

Insolubilia Cicero hic

inexplicabilia uocat

clausit. tunc. simulo. muna. diogenes. reddet.
ab eo enim. florico. dialectica. didicerat. Hec autem
mores erat. dilectorum. Sequatur igitur. et
uas. quas. didici. ab amiocho. nec repperio q
modo iudice. filio. eo. luccet. uerum. et. eba
causa. qd. na. didici. omne. qd. ipsu. ex. se. co
nexum. sit. uerum. ee. non. iudicem. sim
tires. memris. eode. modo. ee. conueni.
aut. igitur. hoo. et. illud. aut. nisi. hoc. me. il
lud. quidem. iudicabo. S. ut. omnes. isto
aculeos. et. totum. tortuosum. genus. dispu
tandi. relinquamus. ostendamus. que. qui
simus. iam. explicata. tota. carmeadis. sen
tentia. amiochi. ista. conueni. uniuersa.
Nec. uero. quicquam. na. dicam. ut. quisquam
id. fingi. suspiciat. ac. diomachio. sumam.
qui. usq. ad. senectutem. cu. carneade. fuit.
homo. iacitias. ut. poemus. et. ualde. stu
diosus. ac. diligens. et. quatuor. eius. libri
sunt. desustanendis. ad. sensio. nibus. Hec
autem. que. u. dica. que. sunt. sumpta
de. primo. duo. place. et. carneadi. genera
uiferum. In. uno. hanc. diuisione. aliam
sa. ee. que. po. pi. possint. alia. que. po. pi.
non. possint. In. altero. aut. alia. uisa. ee.
pbabilia. alia. non. pbabilia. Itaq. q
contra. sensus. contraq. p. spiciuntatem. di
amur. ea. p. nere. ad. superiorem. diuisione
nem. contra. posteriorem. nihil. dici
oportere. Quare. na. place. tale. ui
sum. nullum. ee. ut. p. ceptio. conseq
ntur. ut. autem. probatio. multa. et

enim. contra. naturam. ee. si. pbabile. nihil
et. sequitur. omnis. uir. ea. qua. in. li. colle
commemorabas. euerio. Itaq. is. sensibus. pbabi
da. multa. sunt. tenetur. modo. illud. non
mee. in. his. quicquam. tale. quale. non. ena. fil
sum. nihil. abeo. differens. ee. possit. sic. quae
quid. acciderit. specie. pbabile. si. nihil. se. ef
feret. quod. sit. pbabilitati. illi. e. contrarium.
uatur. et. sapiens. ac. sic. omnis. natio. uir
gubernabitur. et. omnis. quoq. qui. a. uo
bis. sapiens. inducitur. multa. sequuntur. p
babilia. non. comp. hensa. neq. p. cepta. neq.
ad. sensa. si. similia. ueri. que. nisi. pb. a
omnis. una. tollatur. quid. enim. con. sciat
dens. naturam. sapiens. non. comp. hensum
amio. habet. atq. p. ceptum. se. ex. sen
tentia. n. a. uig. n. a. uirum. qui. potest. si. si
iam. ex. hoc. p. h. e. a. uir. p. n. e. o. l. o. s. t. a. d. i. a. m.
g. i. n. t. a. p. b. o. n. a. u. i. g. i. o. b. o. n. o. g. u. b. e. r. n. a. t. o. r. e.
a. c. t. i. u. m. quillam. pbabi
le. uidetur. si. il
luc. uenturi.
et. saluum. hu
iusmodi. igit
sis. consilia. ea
et. et. agendi.
agendi. f. i. c. i. o. r.
q. erat. ut. alba. ee. niuem
pb. a. qua. erat. anaxagoras. quid
non. modo. na. ee. negatur. si. sibi. quia
sciret. aquam. nigram. ee. unde. illa. e
gregata. ee. albam. ipsam. ee. ne. uide

n quide. et quicumq. res cum sic attinget
ut sit usum illud pabile. neq. ulla re impe
ditum. mouebitur. Non eni e. clavo sculpat.
aut chore delatus. habet corpus. habet ani
mam. mouetur morte. mouetur sensibi.
ut cuncta multa uideantur. neq. tamen ha
bere insignem illam. yppiam papiendi no
tam. eiq. sapientie non ad sentiri. qui a possit
eiusdem modi. existat falsum aliquid. cuius
modi hoc uerum. Naq. nos contra sensu salu
dicimus. ac stoici. qui multa falsa ee dicunt.
longeq. aliter se habere. ac sensibus uidean
tur. Hoc autem. si ita sit. ut unum modo sensi
bus falsum uideatur. presto e. qui neget re
nullu papi posse sensibus. na nobis. iacen
tibus. ex uno opi. aut capite. altero uero. p
ceptio. et comprehensio tollitur. quode
caput epicuri. si nullum sensibus usum
falsum e. nihil potest papi. quod uerum
sunt falsa sensibus. sa. qd
sequitur. ut ta. cat.
conclusio ipsa
loquatur. nihil
posse papi. n
concedo inquit
epicuro. Certaq.
cum illo. qui mo
diuersus e. noli me
hoc quidem. certe ee falsu aliquid in
sensibus. tibi adsentior. Quaque
nihil mihi tam mirum uideatur. quu
isti di. ab antiocho quidem maxime.

cui enim ea que paulo ante dixi notissi
ma. licet enim hec. qui uis arbitaria suo
reprehendat. quod negamus re ullu papi
posse. certe leuor comprehensio e. Quid tam
dicimus. ee quoda pabilia. non uideatur
hoc sens. ee uobis. ne sic illa certe debemus ef
fugere. quu. ac ut maxime agnata sunt.
Nihil igitur cepit. nihil audis. nihil tibi
e pspicuum. Explicau. paulo ante. dico
macho autore. quomodo ista carnea. et di
ceret. Accipe. quem admodum eade di
cantur. a clitomacho. in eo libro que. ade.
lucium scripsit poetam. Cu scripsisset.
isde. de rebus. ad lucium censorinum. cu
qui consul. cu. m. manilio fuit. Scripsit
igitur. his. for. uerbis. sunt enim mihi no
ta. ppter. quod eorum. ipsarum. reru
de quibus. agimus. prima instructio
et quasi disciplina. illo libro continet.
Si scriptum e. ita. academicis. placere. ee
rerum. huiusmodi. dissimilitudine. ut
alig. pabiles. uideantur. abs. contra. id
aut. non ee. satis. cur. alia. posse. papi
dicat. alia. non. posse. ppter. quod. mul
ta. falsa. pabilia. sunt. nihil. aut. falsi
pceptum. ee. cognitum. possit. ee. Itaq.
ut. uehementer. errare. eos. qui. dicant
ab. academia. sensus. eripi. a. quibus. nu
qua. dictu. sit. aut. colorem. aut. sapore.
aut. sonitum. nullum. ee. illud. sit
disputatum. non. in. ee. mihi. ppi. a. que
nusquam. alibi. ee. ueri. recta. notum.

quæ cum exposuisset. adiungit. dupliciter
dicit. ad sensus sustinere sapientem. uno m.
cum hoc intelligatur. omnino enim rei nulla ad
sentiri. altero. cum se respondendo ut ait p. b. et
quod aut improprie sustineat. ut neq. negat aliquid
neq. ait. Id cum ita sit. ad alterum placere. ut
nunquam adsentiat. alteri tenere. ut sequens
probabilitatem. abiectionemq. hæc aut occurrat aut
definiat. aut etiam. aut non respondere possit.
nec ut placeat. cum quidem omnibus rebus o
tineat se ab adsentiendo. moueri tamen co
agere aliquid. reliquit eiusmodi uisa qui
bus ad actionem excitamur. hæc et. quæ inter
rogari. inuitariq. partem respondere possimus.
sequentes tantummodo quæ ita uisa sit. dū sine
adsensu. neq. tñ omnia eiusmodi uisa adp. ha
ri. si ea quæ nulla re impediuntur. hæc siuo
bis n. p. b. a. n. sint falsa sane. inuidiosa certe
non sunt. Item luce eripimus. si ea quæ uos p.
cipi comprehendique. eadē nos sim. p. b. a. b. i. a. s. i. n. t.
uideri dicimus. Sic igitur inducta rēstau
ta p. b. a. b. i. a. i. e. o. quidē expedito soluto. libe
ro. nulla re implicato. Vides p. f. e. r. o. lucul
le. i. a. c. e. r. e. l. a. illud tñ p. s. p. i. c. u. m. i. s. p. a. t. r. o.
c. i. n. i. u. i. h. i. s. d. e. e. n. i. h. i. c. s. a. p. i. e. n. s. d. e. q. u. o. l. o. q. r.
o. c. u. l. i. s. quibus isto ut. celū. tñ. mare in
tuebitur. h. i. s. d. e. s. e. n. s. i. b. u. s. r. e. l. i. q. u. a. q. u. æ.
s. u. b. q. u. æ. q. s. e. n. s. u. m. e. a. d. u. n. t. s. e. n. t. i. æ. m. a. r. e.
illud q. n. u. n. c. f. a. u. e. n. i. o. n. a. s. c. e. n. t. e. p. u. r. p. u.
r. e. u. m. u. i. d. e. t. u. r. I. d. e. h. u. i. c. n. r. o. u. i. d. e. b. i. t.
nec tñ adsentietur. quia nobis m. æ.
i. p. s. i. s. m. c. e. r. u. l. e. u. u. i. d. e. b. a. t. u. r. m. a. r. i. e. f. l. a.

uū. q. d. q. nunc quæ a sole collucet. albescit
et ubi. dissimileq. ē primo ei contineri
u. ut etiam si possis rationem reddere. cur id
eueniat. tñ si possis id uerū ē. quod uideba
tur oculis defendere. Unde memoria si
nihil p. cipimus. sic enī quæbus. q. m. e.
m. i. s. s. e. u. i. s. a. n. i. s. i. c. o. m. p. r. e. h. e. n. s. a. n. o. n. p. o. s. s. u. m. i. s.
quid polienus. qui magnus. et h. e. m. a. t. u. s. c. u. s.
fuisse d. r. i. s. p. e. a. q. m. e. p. i. c. u. r. e. a. d. s. e. n. t. i. e. n. s. i. c. o. t. a.
g. e. o. m. e. t. r. i. c. a. f. a. l. s. a. ē. c. r. a. d. i. t. n. u. l. l. a. e. t. i. a.
quæ sciebat oblitus ē. et qui falsum q. ē.
id p. c. i. p. i. n. o. n. p. o. t. e. s. t. u. t. u. o. b. i. s. m. e. i. p. s. i. s. ē.
p. l. a. c. e. t. S. i. g. m. e. m. o. r. i. a. p. c. e. p. t. a. r. u. m. c. o. p. h. e. n.
s. i. r. u. m. q. r. e. p. t. ē. o. m. n. i. a. q. u. æ. q. u. i. s. q. m. e. m. i.
n. i. t. h. a. b. e. o. e. a. c. o. p. h. e. n. s. a. a. t. q. p. c. e. p. t. a. f. a. l. s. i.
u. t. n. i. h. i. l. c. o. m. p. h. e. n. d. i. p. o. t. e. s. t. o. m. n. i. a.
m. e. m. i. n. i. t. s. e. i. s. o. n. e. p. i. c. u. r. i. d. o. c. t. r. i. n. a. V. e. r. i.
i. g. i. t. u. r. i. l. l. a. s. u. n. t. n. u. n. c. o. m. n. i. a. h. i. c. p. m. e.
l. i. c. e. t. s. i. t. u. b. i. a. u. t. c. o. n. c. e. d. e. n. d. u. m. ē. i. t. a. ē. q.
m. i. n. i. m. e. u. i. s. a. u. t. m. e. m. o. r. i. a. m. i. b. i. r. e.
m. i. n. i. s. o. p. o. r. t. e. t. i. f. a. c. i. l. e. ē. e. i. l. o. c. u. m.
e. t. i. a. s. i. c. o. p. h. e. n. s. i. o. p. c. e. p. t. a. q. n. u. l. l. a.
s. i. t. q. u. i. d. f. i. c. e. a. r. t. i. b. u. s. h. i. s. n. o. q. u. i. p. s. i. s.
f. a. c. i. e. n. t. u. r. c. o. n. i. e. c. t. u. r. a. s. e. p. l. u. s. i. n. q. u. a. s. c. i.
e. n. t. i. a. A. n. h. i. s. q. u. æ. t. a. n. t. u. m. i. d. q. u. o. d. u. i.
d. e. n. t. s. e. q. u. i. n. t. u. r. N. e. c. h. a. b. e. n. t. i. s. t. a. m.
a. r. t. e. u. t. a. m. q. u. a. u. e. r. i. f. a. l. s. a. d. i. u. d. i.
c. e. n. t. s. i. i. l. l. a. s. u. n. t. l. u. m. i. n. a. d. u. o. q. u. æ.
m. a. x. i. m. e. c. a. u. s. a. m. i. s. t. a. c. o. n. t. i. n. e. n. t.
p. r. i. m. u. m. e. n. i. n. e. g. a. t. i. s. f. i. e. r. i. p. o. s. s. e. u. t.
q. u. i. s. q. u. a. n. u. l. l. i. r. e. i. a. d. s. e. n. t. i. a. t. u. r. d. e.
i. d. q. u. i. d. e. p. s. p. i. c. u. u. m. ē. c. u. m. p. r. i. n. c. i. p. i. u. s.

principis ppe meo quidem iudicio stercor
ea de re dubitare se dicere. quam omnes pter
eum stercora certissima putant. uera eam
picum auspiciu. oracula. summa. uaria
nouer. seq. ab ad sensu sustineat. quod
is potest facere de his rebus. quas illi aq
bus ipse didicit. certis habuerunt. cur id
sapiens dereliquit. rebus facere non possit
aut aliquid. quod sensum. ut improbabile
ut ad p habile possit. dubitari non po
sit. an in pteritis potius hoc. am no
le. ille inquis. rebus non poterit eode
modo insister. pteritum. cum possit si
ne ad sensum. ipsi uen similitudine
non impeditur sequi. Alteru e. quod ne
quis actione ullius re posse meo e.
qui. nulla rem ad sensum conpbe. hi
nu enim uideri oportet. in quo sit q
ad sensum. dicunt enim stercora. sensus
ipsos. ad sensum e. quos quoniam appe
ticio consequatur. actione sequi. tolli
autem omnia. si uisa tollantur. unde
re. in utramq. partem. i dicta sunt co
scripta multa. Vide superiora. p breui
res potest tota confici. Ego enim et si
maxima actione pterit. repugnare ui
sis. obistere opinionibus. ad sensum lubri
cos sustinere. Credo que diomacho. na
scribent. hercule quendam laborem ex
andatum acarneide. qd ut feram i
mmense beluam. sic ex animis nris ad
sensationem. id e opinionem et temeri

aut extraxisse. tamen ut ex parte defensi
onis relinquatur. quid impedit actione
eius quiprobabilia sequuntur. nulla re im
pediunt. Hoc inquit ipsum impedit.
quod statuit. neid quide q p bee. p capi
posse. la istuc et quoq. impedit. in man
gando. in conserendo. in uoxore ducen
da. in liberis pcreandis. plurim. in
rebus. in quibus nihil sequere p p babile.
Et tamen illud uisatum. i sepe repudia
tum refert. non ut am pat. si ut au p p
us. nam ante partum reppensum. quod
diceret consentaneum e. a qui affirma
ret nihil posse conphendi. id ipsum salte
dicere posse conphendi. qd ipsi antio
cho pingt uidebant. i sibi contrariu.
non enim potest conuenienter dici. nihil
conphendi posse. si ipsum conphendi
posse dicatur. Illo modo potius putat
urgendum fuisse carneidem. cum sa
pientis nullum decretum e posse. ni
si conphensum. pceptum. cognatum. ut
hoc ipsum decretum quidem sapientis
e. nihil posse papi. faceretur e pceptu.
p inde quasi sapiens nullum aliud de
cretum habeat. i sine decretis uitam
agere possit. si ut illa habet pprobabilia.
non pcepta. sic hoc ipsum. nihil posse
papi. Nam si in hoc habere cognicio
nis notam. eadem uideatur incertu.
qua qm n habet. uen pprobabilibus. naq.
n metuit. ne confundere omnia uideat.

Δ

et incerta reddere, non enim quem admodum
 si quæstioni præsit. Stellarum numerus par
 an impar sit. ut si de offitio multisq; aliis re
 bus. in quibus uersatur. exercitus. nescire so
 dicat. minime enim. nihil est probabile.
 In quibus autem est. in his non deit sapientia.
 nec quid faciat. nec quid respondeat. ne illi
 quidam præmissa luculle reprehensionem an
 tiochi. nec *utrum. impium. contra. nobi*
lis. qua. solent. dicere. antiochus. philone
maxime. postulant. Ca. qu. sumere. ut
unū. et. quid. sit. et. uis. alterū. nihil
ei. differre. aliter. non. attendere. sapius. il
lud. ut. et. concessum. qd. uidetur. et. quidā
mutis. differentia. eam. tolli. alit. quo. nega
us. falsis. uem. differe. nihil. tam. repugna
rend. ita. et. si. nos. uerum. omnino. tollere
mus. non. facimus. nā. tū. uera. quā. falsi
cerimus. sp. ban. di. spec. et. p. apiendi. nul
lū. signum. habemus. Ac. mihi. uidetur.
 nimis etiā nunc agere iuue. cum sit
 enim caput. in quo exultare possit oratio.
 Cur tam tantas angustias stoicorum
 dumtaxat oppellimus. si enim mihi cū pe
 ri patetiores essent. qui ut periri posse dice
 ret. quod impossibile esset auero. neq; adhe
 ret illa magnā accessione. quæ modo
 in primum non posset a falso. cum simpli
 a homine simpliciter agerem. nec
 magnopere contenderem. atq; etiam
 si cum ego nihil dicere posse compren
 di. diceret ille sapientem interdum opi

nari. non repugnare. præsum. nec acat
 neade quidē hinc loco ualde repugnare.
 nunc quid facere possim. quæro enim
 quid sit. q. comprehendere possit. respondet m.
 non aristoteles aut theophrastus. nec xeno
 crates. quidē aut potiori o. si mihi minores.
 tale uerum. quale falsum est. non possit.
 Nihil eiusmodi inuenio. itaq; incogniti
 one mirū adferunt. idē opinabor. hoc
 mihi iperipateri. iunctus academia
 concedit. uos negas. Antiochus in primum
 qui me ualde mouet. ut q. amari ho
 minem sicut ille me. ut quod nā iudi
 co. potissimum. et accessum omni
 ū nō memoris philosophorum. a quo
 primum quæro. quo tandem modo sit
 aut academia. cuius est se. p. sistent. ut omne
 tam alia. hec duo de quibus agitur. quis
 unquā dicit aut ueris. academia. aut
 peri patetiorum. ut in solum periri posse.
 quod est uerum tale quale falsum est. non
 posse. ut sapientem nihil opinari. cer
 te nōne. illorum namq; ante renonem
 magnopere defensus est. Ego tamen utraq;
 uerum puto. nec dico temporis causa. ut
 plane pbo. Illud ferre non possum. ut
 cum me in cogito. adferri ueris. idq;
 turpissimum est. si cas. et plenissimum te
 merans. tantum mihi adrogas. ut exponā
 disciplinam sapientis. naturam rerū em
 mū. euoluas. meret fingas. fines bonarū
 malorūq; constituas. officia describas.

Zeno

in. 105

in. 105

quam vitam ingrediar definat. Idemq; eadē
disputandi intelligendi iudiciū dicitur
et amicum traditurum; perficiat ut ego ista
innumerablem complectens. nusquā libat
nihil opinor; quę tandem eadē disciplina ad
quam me deducas. si ab hac abstuleris. ut
reor ne sub adroganter ficias. si dixeris. cū
atq; ita dicitur necesse ē; neq; uero tu solus.
si me ad suam quisq; impet; agere. resutero pe
riparat. qui sibi cū oratoribus cognatio
ne ē. qui claros uiros a se instructos dicunt.
et p. se perorasse. sustinuerō epicureos. tot
uos famulantes. tā bonos. tā inter se amantes
uiros; diodoro quid faciam storico. quę apu
ero audiui. qui necum uiuit. tot annos.
qui habuit apud me. quę et admiror. et
diligō. qui ista antiochea contempnit. mē
inquit sola uera sunt; certe sola si uera. plu
ra enim uera. discrepantia ēē non possunt.
Vtrum igitur nos impudentes. qui labi no
lumus. an illi arrogant. qui sibi p. suaserint
scire se solos omnia. Non me quidē inquit.
si sapientē dico scire. optime. nepe ista sci
re. quę sunt in tua disciplina; hoc primū
quale ē. an sapientē explicari sapientiam.
si discedamus a nobis metipsis. de sapiente lo
quamur. de quo ut sepe iam dixi. omnis
hec questio ē; Interes igitur partes. i. ple
risq; et a nobis metipsis. distributa sapientia
ē; primum ergo si placeat. quę denatura re
rum sint. quesita uideamus. uelut illud
ante ē. ne quisquam tanto inflatus error.

ut sibi se illa scire p. suaserit. non quero in
non est has. quę ex coniectura pendent. quę
disputationibus huc et illuc trahuntur.
nullam adhibent p. suadendi necessitatem.
geometrix p. uideant. qui se p. suaserint non p. Geo
suadere si cogere. quia omnia uobis quę
describunt p. bant. non quero ex his illa
intra mathematicorum. quibus non se
sis digram p. gredi non possunt. punctū
ē. quod magnitudinem nullam habe
at extremam. et quasi libram entium.
in quo nulla omnino crassitudo sit. li
namento sine ulla latitudine carentem.
hec cum uera ēē consensero. si adiciamus.
utandū sapientē. nec prius quā archi
medes. et inspectante. rationes omnes de
scripsit. eas quibus efficitur multis para
bus solem maiore ē quā terrā. uirtutu
rū putas. si fecerit. sole ipsum quē dñi
censet ēē. contempserit. Quid si geometrix
rationibus nē credimus. quę u. adferunt
indocendo. ut ipsi. ut dicant. ne ille lon
ge abeat. ut argumentis credat philoso
phorum; et sic crediturus. quoy potissimū.
Omnia philosophorum licet explicare. si lon
gu ē. Quero tam quē sequat; finge aliquē.
nunc fieri sapientē. in dū ē; quā potissimū
sententia. melius eligit disciplinā. et si quācūq;
eligit. insipiens eligit; si sit ingenio diuino.
quē unū philis potissimū p. bababit. nec
plus uno potest; n. p. sequor. quę bonos
infirmitas. tamū de principis rerū. quib; omnia
finis.

constant. uideamus. quæ pbat; Est enī int
 magnos homines. summa dissensio. princeps
 Tales. unus esepit. cui sex reliquos consensisse p
 mos fere. ex aqua dixit constare omnia; de
 Anaximander. hoc anaximandro. populari a sodali suo.
 n̄ p̄suasit; his enī infinitatē naturę dixit
 ē. equa omnia gignuntur; post eius
 Anaximenes. auditor anaximenes. infinitū aera. fia
 quę ex eo oprentur. definita. gigni autē
 Anaxagoras. tā aqua ignē. tū ex his omnia; Anaxago
 ras. materiam infinitā. S. ex ea particulis
 similes in se immutatis. Cas primum con
 fusas. p̄ ei ordine adductas mente diui
 Xenophanes. na; xenophanes paulo etiam antiquior.
 unū ē omnia. neq. idē mutabile. uidet
 dñi. neq. natū usquā. i. sempiternū cōgloba
 Parmenides. ta figura; parmenides. ignē qui moueat
 Leucippus. terrā. quę ab eo formatur; leucippus. ple
 Democritus. nū unanē; democritus hanc in hoc simi
 lis. uberior inexterior. empedocles. hoc puol
 Empedocles. gata inota quatuor. et aclinis ignē; me
 Epacritus. lissus. hoc g. cē infinitū immutabile.
 Melissus. i. fuisse sep̄ i fore; Plato. ex materia in se
 plato. omnia recipientē. mundū factū ē. censet
 adeo sempiternū; p̄tagora numeris. et
 mathematicorum in eis. p̄fici sci uolunt
 omnia; Ex his eligit ur sapiens. unū
 aliquē credo quē sequatur. egeri tot
 uiri. i. tam repudiata ab eo. condemp
 nātq. discedent; Quā cū quē ū senten
 tiā p̄bauerit. cū sic animo cōprensā ha
 bebit. ut ea quę sensibus. nec magis ad

p̄babit. nū lucere. quāquā stolicus ē. hunc
 mundū cōsapientē. habere memē quę i se
 et ipsū fabricata sit. et omnia moderetur
 moueat. regat. et p̄suasum ex tā. solē. lunā.
 stellas omne. terrā. mare. et. g. quędā anima
 lis intelligentia. p̄ omnia et p̄ me. i. transe
 at. fore tamen aliquando. ut omnis hic mun
 dus ardore deflagret; sint ista uera. Vides
 enī iā me facere aliquid ē ueri. cōmp̄hen
 di ei tamen i p̄cipi nego; Cum enim tui
 q̄st stolicus sapiens. sillabam tibi ista
 dixerit. ueniet flumen orationis aureum
 fundens aristoteles. qui illum desipere
 dicit; neq. enim ortū ē umquā mun
 dū. qđ nulla fuerit nouo consilio inco
 tam p̄clarū opis inceptio. i. nā ē cū undiq.
 aptum. ut nulla uis tamot quēt mot
 mutationēq. molir. nulla senectus diut
 nitate tēp̄ existeret. ut hic ornas umq̄m
 dilapsus occidat; Tibi hoc repudiare. illud
 autē superius sicut caput est torma tui
 defendere. necesse erit; mihi ne ut du
 bitē quid relinquatur. ut omittam le
 uitate temere assenti entium. quanti
 liberas ipsa estimanda ē. non mihi
 necesse ē qđ abi ē. cur dī omnia nr̄
 causa cum faceret. sic enim uultis.
 tantam uim matri cū uiperarūq. fece
 rit. cur mortifera tā multa p̄niciosa.
 tēp̄ marq. disperserit; Negatis hęc. t̄m
 polire. tamq. subalē officii potuisse. sine
 diuina aliqua sollertia. cuius quidē

uos maiestate deductas usq. ad apium
formicaru que pfectione. ut etia te deom
micide aliquid minutay opusculay fabri
cator fuisse uideatur. Negas sine do posse
quicquam; ecce tibi etransuerso lampseti
stipato. qui det isti do immunitate magni
quide muneris. si cum sacerdotib. deay ua
cacione habeant. quanto eequius habe
re ipsos deos. negat opera deay seum ad
fabricandumundū. quē cūq. sint. doceat
omnia effecta et natura. Nec ut ille. qui
aspis a leuibus. et amans uincinat. si
corporibus. confecta hęc et dicit. mactato
mam. Soma cense. hęc et democritū
docentis si optantis. Ipse autē singula
mundi parte psequens. quicquid aut sit
aut fiat. naturabilibus fieri aut factū
et docet ponderibus i motibus. sic ille
i dñi opere magno liberat. i me timore.
Qs enī potest. cū existimē et curari se adeo.
n i dies et nocere diuinū num horrore
et siquid adūs acciderit. qd cū n ac
cidit. eximescere. ne id uire eueniat.
nec stitum tam adfemor. nec ū t m
hoc. n illud pbabilibus uidet. Latent
ista omia luculle. crassis occultata. et
circū fusa tenebris. ut nulla acies hu
mani ^{ingenii} gust tanta sit. quē penetrare
lū. tū tū pōsit. corpora nā in nouimq
sint sū paruū. qm in quēq. par habe
at ignorat. Itaq. medici ipsi quoyit
erat ea nosse. aperuerunt. ut uiderent.

nec eo tam auit. empiricis nociora et illa.
quia pōsit fieri. ut pate facta et delecta
mutent. si hęc quid nos. eode m rerū na
tural psecare. aperire. diuidere possumus.
ut uideamus ita penitus nedefixa sit. qsi
radicibus suis hērent. an media pendat.
habitari aut xenophanes in luna. et q. et tū.
multaru urbū et moncium portenta in
dent. Si tū nec ille qui dixit. uisare possit.
ita se rem habere. neq. ego. Nēm etia dicit
et eregione nob ecētia parte tū. qui ad
uersis instugis stent et mā uelut. quō
amipodas uocatas. Cur m magis succenset.
qui ista nāspnor. quā eos qui cū audiunt.
desipere uol arbitrantur. hiecatas syracusius. hiecatas.
ut ait theophrastus. celum solē lunā stel
las. supera demq. omnia. stare cense. neq.
pē tū re ullā immundo moueri. quē
cū circū axē se summa celestitate conūtat
i torquet. eade effici omia quasi flante
tū celū moueret. atq. hoc etia platonē
inimico dicere quid a arbitrantur. si
paulo obscurius. quid tu epicure. lo
quere. putas solē et tū. ego ne uol
quidē tamū. uos ab illo inridemini.
et ipsi illū uicissim ludetis. Liber igit
atali inuisione socrates. Liber aristochus. Socrates.
Aristochus.
qui nihil istorū seip putat posse. si re
deo ad animū et corpus. satis netandē
ta nota sunt nobis. quē neruorū nata
sit. quē uenarū. tenent. neqd sit animū.
ubi sit. demq. sit ne aut ut diceocho

uisu ē. nēq̄ ut quidē ullus. sic. trine p̄tē
 habeat ut platonī placuit. rationis. nē.
 cupiditatis. ansimplex. unus que sit.
 si simplex. utru sit ignis. an anima.
 an sanguis. an ut xeno crates. mens nullo
 corpore. q̄ intellegi quale sit uir potest.
 et quicquid ē. mortale sit. an eternū. ita
 utraq̄. in parte. multa dicunt. horū aliquid
 urō sapienū certū uidet. nō. ne qd̄ maxi
 me quidē p̄babile sit. occurrat. ita sunt in
 plerisq̄. contrariarū rationū paria mōta.
 si n̄ agis. uerecundus. et me accusas. n̄gtu
 rationibus non adsentiar. si quod nullū.
 Vincā animū. cuiq̄. adsentiar. deligā.
 quē possimū. quē. democritū. sep̄cū
 ut sentis. studiosus nobilitatis fui. Virgebor
 uā omnū ur̄m conuicio. tunc. aut in
 ane quicquā putes ēē. cum ita cōpleta
 et conferta sint omnia. ut qd̄ mouebit
 corporum. cedat. et quicquidq̄. cesserit.
 aliud ilico subsequatur. aut atomos
 ullas. quibus quicquid efficiatur. illa
 rum sit dissimillimum. aut sine aliq̄
 mente. rē ullā effici posse p̄claram. et
 cum in uno mundo. ornatus hic tā sit
 mirabilis. innumerabilis. supra. infra.
 dextra. sinistra. ante. post. alios dissi
 miles. alios eius. modi mundos ēē. iur
 nos nunc simus adbaulos. puteolos
 q̄. uideamus. sic innumerabiles pa
 ribus. in locis ēē. eius. modi. nominib;
 honoribus. rebus gestis. ingenis. for
 mis. statibus. eiusdem. de rebus. dispu

tantes. et si nunc aut si etiā dormientes aliquid
 animo uidere uideamus. imagines extrin
 secus. manimos nros p̄ corpus intrūpere. tu
 u ista ne asseueris. nece fueris cōm. tuus re
 bus adsensus. nihil sentire ē. melius. quā
 tam praua sentire. Non q̄ id agitur. ut ali
 quid adsensu meo cōpbe. quē tu uide ne
 mpudenter etiā postules. non solū arrogan
 ē. Presertim cū ista tua m̄. nēp̄abilia qd̄
 uideantur. nec etiā diuinationē quā p̄ba
 tis. ulla ēē arbitror. facitq̄. illud ēē. q̄
 omnia contineri dicat. contēpno. nec ex
 dictum quidē hunc mundū. diuino cōsilio
 existimo. atq̄. haud scio an ita sit. si cur ra
 prior in inuidiā. Licet ne puos nescire q̄
 nescio. an stercis ipsis inter se disceptare.
 his non licebit. Xenon reliquis fere stercoribus.
 aether uidetur summus deus. mente predictus. q̄
 omnia regantur. clamet qui quasi maiorū ē
 gentū stercus. et monis auditor. solē domi
 nari. rerum potiū putat. ita cogitat. dis
 sentione sapientium. dñm nrm ignorare.
 quippe quinesciamus. soli aetheri seruanti.
 soli autē magnitudinē. ipse enim hie
 diat me intueri uidetur. admonens ut cre
 bro faciā mentionē sui. Vos q̄ haud mag
 nitudinē. quasi decem pedā. hinc me qua
 si malis. et hecctis mensure. uir nego hoc
 p̄mensē referis. q̄ credere dubiū ē. ut nrm
 sit leuiter ut diat uerecundior. nec em̄
 istas questionēs philosophorum. ex
 nandas puto. Cēn animoz ingenioz
 q̄. naturale quod dā quasi pabulum.

Xeno.

Cleantes.

consideratio contemplatioq. naturę. erigi-
mur. latiores fieri uidentur. humana de-
spiciamus. cogitantesq. supra atq. celestia.
hec mā ut exigua. immensa contemnimus.
indagatio ipsa rerum. cum maximarum. tū
et
etia occultissimarū. habet oblationē. siū ali-
qd occurrat. qd uerū simile uideatur. huma-
nissima complentur animus uoluptate. 7
Querē igitur hęc. ut sapiens. et hic nō. si
ut
ut adferatur. credat. adfirmet. nō. ut ue-
reatur timere opinari. p̄clareq. agere. ut pu-
tes. siueus modi rebus. uerū simile qd sit.
inuenire. 7 Veniamus nē ad bonorū malorūq.
notionē. paulū ante dicendū ē. nō inhiu-
dendū. considerare cū phisica ista ualde ad-
firmant. etia enā rerum auctoritatē. si
que illustiores uideant amittere. Nō
magis adferuntur. nec appbant luce-
re nusquā cum cornix ceciderit. tū ali-
qd cū aut uibere aut uocare. Nec magis
adfirmabunt. signū illud si quint mensi.
sex patum ē. quā solē quē meari non pō-
sunt. plus quā duo de viginti paribus
maiorē ē quā terrā. Ex quo illa conclusio
nascitur. si sol quantus sit. p̄cipi non potest.
qui cētās res eodē mō q magnitudinē solis ap-
pbat. isas res non p̄cipit. Magnitudo au-
tē solis p̄cipi non potest. Qui igitur id ap-
pbat. quasi p̄cipiat. nullā rē p̄cipit. re-
sponderunt. posse p̄cipi. quantus sit sol.
non repugabo. dum modo eodē p̄cepto cētā
p̄cipi comprehendere que dicant. Non enim
possunt dicere. aliud alio magis minus

ut comprehendere. quō omniū rerum una ē de-
finicio comprehendendi. si quod expectā.
quid habemus in rebus bonis malis ex-
plorati. nēpe fines constituendi sunt. ad
quos et bonorum. ^{7 malorum} suma referatur. Qua-
dē ē igitur. inter sumos uiros maior dis-
sensio. 7 omnes illa quę relictā iuudent.
7 illū qui incognitione. scientia sumū
bonū ponit. qui exenonis auditor ē. ut
des quantū ab eo dissenserit. et quā nō mul-
tum a platone megari. quoz fuit nobilis
discipulus. cuius ut scriptum uideo. prin-
ceps xenophanes quē modo nominauimus. de
inde cū secuti parmendes 7 xeno. itaq. ab he-
retici philosophi nominabantur. 7 euclides. 7 eretici.
desideras discipulis megariis. a quo idē euclides.
illi megaria dicta. quid bonū solū ēē dicit. Megaria.
bant. qd ē unū. 7 simile. et idem sēp. hu-
quoq. multi a platone. amonidem autē Monedem.
q. 7 eretici sunt. eretici appellati. quoz
omne bonū. in mente positum. et in
acie. quā uerū cerneretur ulli simila.
S. opinor explicata uerius. et oma-
ciis. hos sic contempnimus. et iā abiecti
putamus. Illos certe minus despiciamus.
aristotē. qui cum xenonis fuisset audi-
tor. repbat. ea quę ille uerbis. nihil
ēē bonum nisi uirtutē. nec malum
si quod uirtuti ēē contrarium. in me-
dis ea momenta quę xeno uoluit. nul-
la ēē censuit. Huc sumum bonum ē
in his rebus. neutra impari moueri.
quę ad astra ab ipso dī. Phryro autē. Ad astra

Phylippo.

Apata.

Aristippo.

Calippo.

Hieronimus.

Diodorus.

Polemo.

Carneades.

ea ne sentire quidem sapientē. quę apati
nominantur. Has igitur tot sententias
omittamus. hęc uideantur. quę nunc diu
multū q̄ defensi sunt. alii uoluptatē.
finē ēē uoluerunt. quōq; princeps aristippus.
qui socrate audierat. unde cirenaici. lepi-
curus. cuius ē disciplina nunc nocior.
nec tām cum cirenaicis de ipsa uoluptate
consentient. Voluptatē autē et honestatē.
finis ēē calippo censuit. uacare omni mo-
lestia. Hieronimus hoc idē. cum honestate
diodorus. ambo hi peripatetici. honeste autē
uident. fruente rebus his quas primas ho-
mini natura constituit. et uicē academia cen-
sunt. ut indicant scripta polemonis. quę
amiochus pbat maxime. et aristotelesq;
amici. nunc prime uidentur accedere.
Imre ducetur etiā carneades. in quo pba-
ret. si ut opponeret stoicis sumū bonū
ēē. frui rebus his quas primas natura ē
aliauisset. honestum autē qd̄ dicatur
ac conciliacione nature. Teno statuit
finē ēē bonorū. qui inueniuntur. et princeps
stoicorū fuit. la illud pspiciunt ēē
omnibus his finibus bonorum. quod ex
positū malorū fines ēē contrarios. Ad uos
nō refero. quē sequar. modo ne quis illud
tam mereditū absurdū q̄ respondeat
quē libet. modo aliquē. nihil potest dici
in consideratus. Cupio q̄ stoicos si liceat
omittere peripatetici. aristoteli. meo iudicio
ip̄ philosophia ppe singularē ppsū amio-

chū. qui appellabatur academicus. erat
quidē si p̄ pauca mutauisset. germanissimū
stoicis. Erat igitur res iam indifferens.
Nā ut stoicus constituitur sapiens. aut ue-
teris academici. utriusq; non potest. ē enim
ēos non determinis. si de tota possessione
contencio. nā omnis ratio uite. definitio
ne sum boni continetur. de qua quidē
dent. de omni uite ratione dissident. N
potest igitur utq; ēē sapiens. quō tanto
pere dissentiunt. Si alit. si polemonem
peccat stoicus. rei falsę adsentient. nūq̄
nihil ēē dicentis. a sapiente tam alienū
ēē. si uerū sunt xenonis. et deminuat
eteris academicos peripateticosq; dicenda.
Hic igitur ne uti adfessiones. si nunquā
inter ē prudensior. qd̄ cum ipse amiochus.
dissentit quibusdā in rebus. ab his quos
amat stoicos. Nonne indicat. n̄ posse illa
pbanda ēē sapientia. placet. stoicis omnia
peccata ēē paria. At hoc amiocho uehemē-
tissime displice. liceat tandē in consi-
derare. utrius sententiam sequar. pcedē
inquit. statue aliquando qd̄ libet. qd̄
dicantur quidē. iacuta mihi uident
in utriusq; parte et paria. nonne caueā.
nec seclus faciam. seclus enim dicebas
ēē luculle. doctima p̄dere. contineo q̄
me. ne incognito adsentiar. qd̄ in te
cū ē dogma commune. ecce multo ma-
ior etiā dissensio. Teno in una uirtu-
te positam beatam uitam putat.

moueri. tam moueor. quam tu luculle.
nec me minus hominem. quā te putau-
eris. tantum inter ē. quod tu cum es cōmōtū.
adquiescis. adsentiris. adpbas. Verū illud.
certū. cōphensū. pceptū. ratū. firmū. fixū. su-
isse uis. deque eo nulla ratione. neq. pelli. neq.
moueri potes. Ego nihil eiusmodi ēē. arbi-
tror. cui. adsensū. sem. non adsentiar sepe
falsē. quō uera a falsis. nullo discrimine sepa-
rantur. pferam enim iudiciā dialecticū.
ista nulla sint. Vemo enim iam adterram
partem philosophiē. aliud iudiciū pta-
gorē ē. qui pūdet idcuq. uerū ēē. quodeu-
iq. uidetur. aliud cyrenaeorum. qui p-
p. mōtiones intinas. nihil p. tiant ēē iudi-
ciū. Aliud epicuri. qui omne iudiciū in
sensibus. i. inperum noticiis. i. inuolupta-
te constituit. Plato autē omne iudiciū
ueritatis. ueritatēq. ipsa abducta ab opi-
nionibus. i. a sensibus. cogitationis ipsius
i. mentis ēē uoluit. Nūquid horū pbat
nō antiochus. ille uero. ne maiorum qui
dē suorum. Vbi enim et xenocrate seqt.
cuius libri sunt de ratione loquendi. mul-
ti. i. multū pbat. aut ipsum aristotele.
quo pfecto nihil ē acutus. nihil politus.
achrysippo pedem māquā. Qui g. aca-
derma appellatur. in abutimur
glā nominis. aut cur cogimur eos
sequi. qui inter se dissident. in hoc ipso
qd. in clementis dialectici docent. quo
modo iudicare oporteat. uerū falsum

negit. si quid ita concurre ē. ut hoc. fide
ē. licet. quanta contentio ē. aliter diodoro.
aliter philom. crisippo aliter placet. quid cū
eleante doctore suo. quā multis rebus chrysipp
dissidet. quid duo ut principes dialecticā.
antipater. archidemus. opinosissimi ho Antipat. Ar-
mines. nonne multis in rebus dissentiant. chidem.
Quid me igitur luculle mimichā. i. tā
quā in concione uocas. et quidē ut sedici-
osi tribuni solent. occludi tabernā. iube.
Quo enim spectat illud. cum artificia tolli
queris anobis. nisi ut opifices concen-
trentur. qui si undiq. omnes conuenerint. sa-
cile contra uos incitabuntur. Exprimā p-
mum illa mundiosa. q. eos omēs qui in concione
stabant. exules. seruos. insanos ēē di-
cat. Deinde ad illa ueniam. quē uā non
ad multitudinē. s. ad uos me ipsos qui ad
estis p. tinent. Negat enim uos zeno. negat
antiochus. scire quicquam. quomodo
inquis. nos enim defendim. etiā in sapien-
tē multa cōphendere. ac scire negatis quē
quā. rem ulla. nisi sapientem. et hoc qui
dē zeno gestu cōficiebat. nam cum ex-
tensis digitis. aduersā manum ostende-
rat. uisum inquebat huiusmodi ē. De-
in cum paulū digitos contexerat. adsen-
sus huiusmodi. tum cū plane cōpresse-
rat. pugnuq. fecerat. cōp. p. sione
illā ēē dicebat. quā ex similitudine. etiā
nomi. circa qd. ante non f. erat. catalepsin
imposuit. Cum autem laua manu ad

mouerat. ullū pugnū arte uchementiq.
comprenderat. scientiā talē ēē dicebat. Cuius
cōpōit. nisi sapientiē ēē nēmīnē. S; qui si
piens sit aut fuerit. ne ipsi quidē solent
dicere. Ita tu nunc canule. lucet nescis. na-
ta hortensi intra uilla. noscendū mīnī
hęc mundiose dicuntur. hęc tamen mīnī
elegantē. illa subtilius. S; quomodo
tu si cōphendi nihil posset. artificia
concidere dicebas. nec mihi dabas id qd
p̄babile ēēt. satis magnā uim habere
ad arte. sic ego nunc tibi refero. artem
sine scientia ēē non posse. an pateretur
hoc. zeuxis. aut phidias. aut policleas.
nihil se scire. cum in his ēēt tanta sollertia.
qd si eos docuisset. aliquis. quam uim ha-
bere diceretur scientia. desinerent irasci.
ne nob̄ quidem suscenserent. cum didi-
cissent. id tollere nos. quod nusquā ēēt.
Quod autem satis ēēt. ipsis relinquerē.
quam rationē. maiorum & iā cōphat
diligentia. qui primū uirtutē ex sin am
mī sententia. quemq; uoluerunt. Den-
de. ita teneri. si sciens falleret. quod in sci-
entia multa uideretur inuita. Tum
qui testimonium diceret. ut arbitrari
se diceret. & iā quod ipse uidisset. qd
iurati iudices cognouissent. ut ei non aut
ēē facta. s; ut uideri p̄nunciarentur. uerū
quō non solum nauta significat. s; etiam
fauoniū ipse insusurrat. nauigandi
nobis luculle tōp̄ ēē. & quō satis multa
dixi. ē mihi potandum. p̄ hac tamen.

cū hęc querimus. potius dedissemus. si nobis
tantas sumorū uirorum differamus. de obseu-
ritate nature. deq; errore tot philosopho-
rū. qui de bonis contrariisq; rebus tanto
pere discrepant. ut cum plus uno uerū
ēē non possit. iacere. necesse sit. ut tam no-
biles disciplinas. quā de oculorū sensu
umq; reliquorū mendacis. et desoriat.
aut pseudomēno. quas plagas ipse contra
se ^{storia} texuerunt. Tū lucullus. non moleste
inquit. ferō nos hęc contulisse. Sepius enī
congregantes nos. & maxime intra scula-
nis nris. si quē uidebuntur. requiremus.
Optime in quā. s; quid catulus sentit. qd
hortensius. tū catulus. ego ne inquit.
ad patris reuoluor sententiam. quā qui-
dē ille carneade ēē dicebat. ut nihil p̄cipi
pūte posse. ad sensurū aut n̄ p̄cepto. id ē
opinaturū sapientiē existimē. s; naut intelligē
opinari. sci atq; nihil ēē qd cōphendi et p̄ci-
pi possit. p̄cepō chem illā omnū rerū cōp̄
bans illi aliter sententiā n̄ ēē qd p̄cipi possit.
uehēt ad sentor. habeo in quā sententiā tuā.
nec ē ad modū asp̄nor. s; qd tū dē uidet
hortensi. tū ille ridens. tollendū teneo te iqm̄.
nā ista achademis ē p̄p̄a sententia. ita sermo
ne c̄fecto. catulus remanet. nos ad nauicu-
las nris descendimus. **M. T. CICERO**

HIS LUCULLVS. EXPLIC. INCIP.
LIVS DE DELICIB; LIBER. 1.

LUCVS QUI DEM ILLE. ET ITA DE
appetitum quērit. agnoscitur sepe amele
laus in mario. Sin manet illa quērit. hęc ē

Infra describitur
Loci

Marius Appianus;

Appianus in gē p̄

Ego infra Appianus in ablatiuo

duit eod̄ p̄lo

Quia
Amey
Cicero
indolentia

pfecto. remaneat sane uet. manet uero anti-
 ce nris. isep manebit. satis ingemo enim.
 Nullius. autem agricolae cultu. stupida dicit
 na. quia poete uersu seminari potest. quo
 tandem modo quante. aut quale est istud quod
 poete ferunt. Mihi enim uideris frim lau-
 dando. suffragari tibi. sit ita sane uerum.
 Veruntamen dum latine loquuntur littere.
 quercus huic loco non decet. quae mari-
 ana dicat. ea quae ut ait secuola. de frim
 mei mario canescit. seculis innumerabili-
 bus. nisi forte athenae tunc sempiternam
 in arceolea tenere potuerunt. aut quod ho-
 merus aliter. deli. p. ceram et tenera
 palma uidisse dixit. hodie monstrant
 aede. multa. alia multis locis diuicius
 commemoratione manent. quia natura
 stare potuerunt. Quare gladiifera illa
 quercus. ex qua olim euolauit nuncia
 fulua iouis. miranda uisa figura. ne
 sit hec. si cum ei tepestas uetustasue consup-
 serit. tamen eritis in locis quercus. quia
 mariana quercu uocant. non dubito id
 quide. S. hec iam ex te quante quero.
 Verum ex ipso poeta. tu ne uersus hanc
 quercu seuerint. an ita factum de mario
 ut scribis acceperis. respondo deo. et eade.
 si non antiqua in tu ipse responderis attae.
 certe longe auius edibus in ambulans.
 p excessum suum romulus. pculo uirho
 dixerit. se cum ee. i quinimum uocari.
 templu. q. sibi dedicari meo loco iusserit.
 et uerum. nes. it. anqui non longe te

atia illa antiqua domo. omnia aqui-
 lo sustulerit. Sic enim e. quadru. quorsum
 tandem. aut cur ista queris. simul sane.
 nisi ne nimis diligenter inquiras in ea que
 isto modo memoris sint p. d. a. at qui
 multa queruntur in mario. fictane
 amara sunt. et an nonnullis. qd in recen-
 ti memoria et in arpinati homine. sue
 ritas at. postulat. me hercule ego
 me cupio. non mendace putari. S. tam
 ista te non faciunt imperare. qui in isto
 periculo. non ut poeta. s. ut e. at uen-
 tate exigant. nec dubito quin id. i. cu
 ogeria conlocutu numa. et ab aquila
 tar. ymo apicem inpositum putent. in-
 tellego. fr. alias in historia leges obseruan-
 das putare. alias in poemate. quippe cu
 illa aduersionem quante referantur.
 in hac addelectione plerique. quaque et
 apud erodotum parte historie. et apud
 theopompum. sunt innumera fabule.
 le. teneo quia optata occasionem. neq.
 omitta. quia tandem te. postulat. ut
 ia diu. i. flagitant potius historia. Sic
 enim putant. et illa tractant. effici po-
 se. ut in hoc et ia genere. grecis nihil ce-
 damus. atq. ut audias quid ego ipse sen-
 tiam. non solum in uideris eorum studiis
 qui tuis litteris delectantur. si et ia pa-
 tris debere hoc munus. ut ea que silua
 pte e. pte eundem sit ornata. at e. cu
 historia litteris nris. ut et ipse intelle-
 go. et ex te p. se audio. potes autem

unde queris ab athenis
 q. ipse ad te p. d. a.
 da d. n. a. se d. n. a.

Romulus i. d. e. u.

tu pfecto satis facere mea. quippe cūst
opus. ut tibi quidem uideri soles. unū
hoc oratorum maxime. quā obre aggre
dere quesumus. et sume ad hanc rē tēp.
quē annis hominibus adhuc aut igno
rata. aut relicta. Nam p annales ponti
ficum maximorū. quibus nihil potest
ē iocundius. si aut ad fabium. aut ad
eū qui tibi sēp more ē catonem. aut
ad pisonē. aut ad fannium. aut ad uen
noniū uenias. quāquā ex his alius
alio plus habet uirum. tū quid tā
exile. quā ista omīs. Fannius autē sta
te. conuinctus pater. paulo inflatur
uehementius. habuitq. uires agrestis
ille quidē atq. horridas. sine nitore ac
palestra. s. tam amonere reliquos po
tuit. ut accuratius scriberent. ecce
autē succedere hunc. belli elodius a filio.
nihil ad celum. s. potius ad amqueorum
linguorē infemā. nā quid acruū nu
mere. cuius loquacitas habet aliquid ar
gutarum. ne id tam exilla eructa
gregorū copia. s. ex librariolis latinis.
in orationibus autē. multus & inept.
dano. firma impudentia. sisenna et
amicus. omīs adhuc nros scriptores.
nisi qui ferre nondum ediderunt.

Existi
mare
pro
indicare
videtur
nisi p. m. d.

de quibus existimare non possumus.
facile superant. istam. neq. orator
innumero urō umquā ē habitus. &
in historia puerile qdā ē secretatur.

ut unū elat. eū. neq. parca quēquā
degreis legisse uideatur. eū tam uelle
dū taxat imitari. quē si adsequi possit.
aliquantum ab optimo tam abest. qre
tū ē munus. hoc ate expectatur. nisi
quid quanto uidetur secus. Mibi uero
nihil. et sēpe de isto conlocuti sumus. He
quelā int nos parua dissensio. quē tam
dem. a quibus tēporibus scribendi ca
piatur exordium. Ego em ab ultimis
censo. quē illa sic scripta sunt. ut ne
glegamur quidē. ipse autē equalē sta
tus suis memoriā deponit. ut ea con
plectatur. quibus ipse inter fuit. Ego
ū huic potius adsentior. Sunt em ma
xime res in hac memoria atq. state
nra. tū aut hominis amiceissim. c. n.
popei laudes inlustrabit. incurrit etiam
nullum. i memorabile annū suū. quē
ab isto malo p dicit. quā ut auit deremo
i romulo. Intellego equidē me istum
laborē iā diu postulari atque. quē non
recusare. si mihi ullum tribueretur ua
cuius tempus liberum. Neq. em occu
pata opa. neq. impedito animo. restan
ta suscipi po te. Vtrūq. opus ē. et cu
ra uacare. i negotio. quid ad optata que
scripsisti. plura quā quis quā enis.
quid tibi tandē uacuum tēp fuit. ē
cessus sub scia quēdam tēpora in
currunt. quē ego petire non pati
or. ut si qui dies ad rusticandū

Subscrua.

wilco yndes perche by rarys di
wylde pels end lincat mersum
and sumst hnt zone catthy

and by ampt at wylde myno.

summa in ista innotata. que uerba et que faci-
 enda sunt. pluribus que contraria. Eadem
 ratio. et in hominis mente. confirmata. et con-
 ferta. lex est. itaque arbitramur prudentiam esse
 legem. cuius ea uisus. ut recte faceret. ubi erat. ut non
 delinquere. et que rem illi greco putant nomi-
 ne. suam tribuendo appellatam. ego nunc. alegen-
 do. nam ut illi equitatis. sic nos intellectus. uim in
 lege posuimus. et propter rem utrumque legem. quod si ita
 recte dicitur. ut in quidem plerumque. uidere solent. ale-
 ge ducendum est iuris exordium. etiam enim natu-
 re uis. et mens. ratioque. prudentis. et iuris au-
 temque regula. si quoniam in populari rati-
 one. omnis nostra uersatur oratio. populariter
 inquit dum loqui necesse erit. et appellare et ale-
 ge. que scripta sanctorum quod uult. aut ui-
 bendo. ut uulgus appellat. Constituen-
 di uero iuris. ab illa summa lege capiamus exor-
 dium. que seculis communibus ante nota est.
 quam scripta lex ulla. aut quam omnino ciuitas
 constituta. commodius uero. et ad rationem insti-
 tuti sermonis confuta sapientis. uisneque ip-
 sius iuris ortum. a fonte repetamus. quom-
 uento. non erit dubium. quod sint hec referenda
 que querimus. Ego uero ita esse faciendum con-
 seo. me quique adscribis sententis. quoniam
 et reipublice. quam optima esse docuit mihi
 sex libris scipio. tendus est. ^{en} ^{not} seruandus sit.
 omnes que leges accommodande. ad illud ge-
 nus ciuitatis. seruandi. etiam mores. nec
 scriptis omnia sanctienda. repetitum sit per iu-
 ris naturam. qua ducet. nobis omnis ^{en} dispo-

tacio explicanda, rectissime. & quidē ista du
ce: errari nō lo pacto potest. Das ne igitur hoc not
pōpōm. nā quāti noui sententiā. immorta
lū ut natura. nōne. potestant. mēte. nu
mine. siue qd ē aliud uerbū. qd planius sig
nificē qd uolo. natum omnē regnam.
si hoc rēbas. ab eo nob causa ordiendā ē po
tissimū. Do sane si postulas. et em ppter hunc
concentū auiū. strepitūq. fluminū. si ueroor.
cū distipulay nequis exaudiat. atqui cauē
dū ē. Solent em id qd uiroy bonay ē. ad
modū irasci. nec uero ferent si audierint. et
primū capulli optimi pdisse. in quo scrip
sit. nihil curare dñi. nec sui nec alieni. Ege
queso. nā id qd ē confessi. quorsu ē cadat
expecto. N faciā longius huc em ptingat.
Animal hoc puidū. sagax. multiplex acu
tū. memor. pleni rationis & consilii. quē
uocamus hominē. p̄clara quadā condici
one gloriū ē asupmo dō. Solū ē em
ex tot ammantū generibus atq. na
turis. particeps rationis & cogitationis. cū ce
tū sint omīa exptia. Qdē aut non dicā in
homine. si in omni celo atq. terra. natio
ne diuinus. & quē cū adoleuit atq. pfecta
ē. nominat rē sapientia. Est igitur.
quō nihil ē ratio melius. eiq. & in homi
ne. et in dō. prima homini cū dō ratio
societas. Int quos autē ratio. int eosdē & iū
recta ratio & cōmunis ē. quē cū sit lex. le
ge quoq. cōseruari homines cū disputan
di sumus. Inter quos porro ē cōmūio

legis. int̄ eos communio. uisū ē. Quibus autē
hæc sunt int̄ eos cōmuna. & ciuitas eiusdē
habendi sunt. si uero hīsdē imperiū & potesta-
tibus parent. multo iā magis parent hūc ce-
lesti descripcioni. morūq. diuinę. et p̄poten-
ti. unde etiā uniuersus hic mundus. una ciui-
tas cōmunis deorū atq. hominū existiman-
da. iqd̄ incunatibus. ratione quadā de
qua dicitur idoneo loco. agnationibus fa-
miliarū distinguuntur. status. id interum
naturæ. tanto ē magnificentiū. tantoq. p̄-
clarior. ut homines deorū agnatione et gen-
te teneamus. Nā cū de natura om̄i querun-
tur. disputari solent. Minus ita sunt ut
disputamus. p̄p̄tius cursibus conuersioni-
bus. celestibus. extitisse quandā ^{et materia} maturitatē
serendi generis humani. Ad sparsū int̄
atq. senu. diuino. dēu sit animorū mune-
re. nā qđ aliquibz cohererent homines. ex
mortali genere sūpsunt. quę flagma-
rent. & aduoca. animū. et ingeneratū adō.
ex q̄ uere agnatio nob̄ cū celestibz. ut
genus it̄ stirpis. appellari potest. Itaq. ex
tot. generibus. nullū ē animal p̄ homi-
nē. qđ habuit noticiā aliquā dī. Nulla
gens ē. neq. tā mansueta. neq. t̄m fera.
quę si etiā si ignoret qualē habere d̄m
deceat. tam habendū sciat. ex quo efficit̄
illud. ut is agnoscat d̄m. qui unde ortus
sit quasi recordetur agnoscat. lā ū uir
eadē in homine ac dō ē. neq. alio ullo in
gemo p̄tea. ē autē uirtus nihil aliud.

quā in se p̄fecta. rad sumū p̄ducta na-
tura. ē igitur homini. cū dō similitu-
do. quę cū ita sint. quę tandē ^{potest} eē p̄por-
tior ut cognatio. Itaq. ad hominū
cōmoditates & usus. tantū rerū uberta-
tē natura largita ē. ut ea quę egunt.
donata consulto nobis. non fortuito na-
ta uideant. Neq. solū ea q̄ frugibus
atq. bacis. t̄m senu p̄funduntur. s̄ etiā
pecudes. q̄ p̄speciū sit. partē eē ad usū
hominū. partē ad fructū. partē ad ues-
cendū p̄parat. Artes ū innumerabi-
les repte sunt docente natura. quā imi-
tata. mores adiuta. necessarias sollet
ē consecuta ē. Ipsū autē hominē. eadē
natura non solū celeritate mentis or-
nauit. s̄ uisus tāquā satellites attri-
buit ac nuncios. et rerū plurimarū obscu-
ra. nec satis intellegenda. euadunt. qua-
si fundamenta. quēdā scientiæ. figurāq.
corporis habile. aptam ingenio huma-
no dedit. Nā cū cetas animantes abie-
cisset. ad pastū. solū hominē erexit ad es-
cē. quasi cognitionis domicilia q̄ pri-
stini cōspectū. excitant. Tu speciem
ita forma altiori. ut in ea penitus redi-
tos mores effingeret. Nā & oculi nimis
argui. quē admodū ^{af} animo effecti su-
mus loquunt. & is qui appellatur uul-
tus. qui nullo inanimante eē p̄ homi-
nū potest. indicat mores. cuius uim gre-
ci norunt. nomen omnino non habet.

de quib; ante dixi inchoatę intelligentię. similiter in omnib; inprimunt.

omittit oportunitates. habilitateq; reliqui
corporis. moderatione uocis. orationis ui.
que conciliatrix ē humane maxime so
cietatis. Neq; enim omnia sunt huius dis
putationis acceperis. et hunc locū satis sit
mibi deur. in his libris quos ^{legisti.} expressit sci
pio. Nunc quō hominē. qđ principū
reliquatū rerū ē uoluit generauit.
et ordinauit dī p speciem sit illud ne om
nia differantur. ipsa p se natura lon
gus pgradi. nulloque etiā docente p
fecta ab his quoy exprima inchoata in
tellectu gentia cognouit. confirmat
ipsa p se mōne ipfiet. diuina. qn
tū longe uiris principū repetis. atq; na
ut ego non modo adp perō. ^{illan} que expec
tabā te deure ciuib; si facile patiarē
hunc diē ut totū in isto sermone consu
mere. Sunt enī hęc mara. que aliorū
causa fortasse complecterē. quā ipsa illa
quoy hęc causa pparant. Sed hęc quidē mag
na. que nunc breuit attinguntur. homi
nū que in hominū doctorū disputatio
ne uersantur. nilē pfecto pstabilius. quā
plane intellegi. nos aduiciā ēē natos.
neq; opinione. si natura constitutū ēēus.
Idiā patebit. si homines inter ipsos. societa
te conuentioneq; pspexeris. Nilhil ē enī unū
ut tā simile. tā par. quā omīs in nos mō
ipfos sumus. quod si deprauatio consuetu
dinū. si opinionū uarietas. non inbecillita
te. animorū torqueret et flecteret. quāq;

cepisset. sui nemo ipse tam simile ēēt. quā omīs
sunt omniū. itaq; quę cūq; ē hominis diffi
nitio. una in omniū uale. quod argumē
tatis ē. nullā dissimilitudinē ēē in genere. Quę
si ēēt. non una omīs definitio contineret. et
enī ratio quā una pstatim uelut. p quā
coniunctura ualemus. argumentamur. re
fellimus. differimus. confirmamus aliquid. con
cludimus. certe ē cōmunis. doctrina differens.
discendi quidē facultate par. Nā uerisibus
eadē omnia comprehendunt. et ea quę mouent
sensus. eadē mouent omniū. quęq; in manu
inprimunt. in ipfiet que mentis. omniū. ubi
discrepans. sententia congruens. nec ē quis
quā gentis ullius. qui dūcē natus. aduiciā
te puenire non posset. Nec solū in rectis. si eti
ā in prauitatibus insignis ē. humani ge
neris similitudo. nā et uoluptate capiunt.
omīs. et si ē inlecebra turpitudinis. tam
habet quiddā simile naturalis bonitatis
ē enī uisumantis delectans. sic aberrare māt.
tamquā salutare aliquid adsciscitur. simi
liq; inscicia mors fugitur. quasi dissolutio
naturę. uita expentitur. quia nos in quo
nati sumus continet. Dolor in maximis
malis ducitur. cū sua aspiciat. tū qđ na
turę interitus uidetur sequi. ppter quā ho
nestates. et qđ similitudinē beati qui hono
rati sunt uidentur. miseri autē qui sunt
ingloria. molestę. letitę. cupiditates. timo
res. similiter omniū mētē p uagant. nisi
opinionēs alię sunt opinionēs apud alios.

et iudicē. quid in deserto. quo loco natus
 quē multo auro spoliare possit inbecillū
 atq. solū. nō quidē hic natura iustus
 iur ac bonus. etiā conloquē. uiuabit in
 uia deducetis uī qui nihil altius causa
 facit. mentiet suis cōmodis omia. in
 deas credo quid sit acturus. quod sine
 gabit se illi unā erepturū. i aurū ab
 liturum. nūq̄m ob eī causā negabit
 quod innatā turpe iudicet. si quod
 metu at ne cmanet. id ne malū ha
 beat. Ore dignā. in qua non modo
 docti. s. etiā agrestes erubescant. lā
 u illud stultissimū. existimare om
 ma iusta ēē. quę sita sunt in populoy
 institutis aut legibus. etiā ne si quę
 leges sint tyrannorū. si triginta illi
 athenis. leges imponere uoluerint. aut
 si om̄s. athenienses delectarentur ty
 rannicis legibus. nū idēo ex lege
 iuste haberent. nūhilo credo magis
 illa. quā int̄ rex nō tulit. ut dicta
 tor quē uellet cuius. iudicet cau
 sa impune posset occidere. Cuius
 ius. quo deuincta ē hominū societas.
 i quod lex constituit. una quę lex
 ē. recta ratio imperandi atq. p̄hi
 bendi. quā qui ignorat. i se in iuste.
 siue ē illa scripta uspiā. siue nū
 quā. quod si iusticia ē. obreperatio
 scriptis legibus institutisq. populoy.

Int̄rex.

et si ut idē attendit dicunt. utilitate om
 nia metienda sunt. negliget leges. casq.
 p̄rūper si poteris. qui sibi cā rem fruc
 tuosa putabit fore. Ita fit. ut nulla sit
 omnino iusticia sine natura. ē. casq. p̄p̄
 utilitate constituntur. utilitate illa con
 uellitur. at qui. si natura confirmatū
 ius non erit. tollantur. Vbi enī liberali
 tas. ubi patrie caritas. ubi pietas. ubi aut
 bene merendi de altero. aut p̄ferendū gr̄e
 uoluntas poterit existere. nā hęc nas
 ciuntur ex eo. qui natura p̄p̄ensi sumus
 addiligendos homines. Qd fundam
 tū iuris ē. neq. solum in homines obse
 quia. s. etiā in deos cerimonie religi
 onesq. tollunt. quas metu. i ea con
 unctione quę ē hominū cū eis. conser
 uandas puto. Qd si populorum iussis.
 si principū decretis. si sententiis iudicū. iura
 constituerent. ius ēē latrocinari. ius ad
 ulterare. ius testamenta falsa suppone
 re. si hęc suffragis aut scitis multitu
 dinis p̄barent. quę si tanta potestas ē
 stultoy sententiis atq. iussis. ut eoq
 suffragis rerū natura uertatur. cur
 non sanciant. ut quę mala p̄ciosas
 quę sunt. habeantur p̄ bonis & salu
 taribus. aut cum ius ex iniuria lex
 facere possit. bonū eadē facere n̄ possit
 ex malo. atqui nos legē bonā ama
 la. nulla alia nisi naturali norma di

uidere possumus; nec solū uis anata di
iudicatur. s. omnino omnia honesta et
pia. nā et cōmunis intelligentia. nobis no
tas res efficit. easq. inanimis nr̄is inchoa
uit. honesta inuirtute ponunt. Inui
cus uirpia; hęc autē inopinione existi
mare. non in natura ponere dementis ē;
nā nec arboris. nec equi. uirtus quę dicit.
in quo abutimur nomine. in opinione si
ta ē. s. in natura. ^{qđ si ita} quid sit ē. honesta q. q.
et uirpia nature diuindicanda sunt. Nā
si opinione uniuersa uirtutē eadē eius etiā
partes pbarentur; quis igitur pruden
tē uirtutē ita dicā catū. non ex ipsius ha
bitu. s. ex aliqua re externa iudicōs.
ē enī uirtus pfecta ratio. quod certe in
natura ē. lgit̄ omnis honestēs. eodē m̄;
nā ut uera et falsa. et consequentia et
contraria. sua sponte non aliena ui
dicantur. sic constans et ppetua ratio
utq. uirtus ē; hē inconstantia. q.
ē uirtū. sua natura pbant; nos inge
ma uiuentū. non itē. at ingemina na
tura uirtutes et uicia quę existunt
ab ingemis. aliter iudicabuntur. an
ea non alit̄ quā honesta et uirpia. n.
ad naturā referri necesse erit. qđ lau
dabile bonū ē. in se habet quod lau
det necesse ē; ipsū enī bonū. nē
opinione s. natura; nā in ita ē.
beati quoq. opinione erit. quo quid

dicti potest stultius. quare. cū et bonum
et malū natura iudicatur. et ea sint prin
cipia nature. certe honesta quoq. et uir
pia. simili ratione diuindicanda. et ad
naturā referenda sunt; s. perturbat nos
opinione uarietas. hominū q. dissen
sio; et quia non idē continget insensi
bus. hos natura certos putamus. illa q.
aliis sic. aliis secus. nec his dē semp uno
modo uidentur. ficta ēē dicimus; qđ ē
longe alit̄; nā sensus nr̄os. non parens.
non nutritrix. n. magist. n. poeta. n. sce
na depuat. n. multitudinis consensus
abducit aū. animis om̄s tendunt in
sidis. et ab his quos n. enumero. unde
qui teneros et rudes cū acceperunt. in
ficiunt. inflectunt ut uolunt. ut
ab ea quę pectus in om̄i sensu implica
ta insidet. nutritrix boni uoluptas. ma
lorū autē mal̄ om̄iū; animis blanditur
corrupta quę natura bona s. quia
adulcedine hac et scabie n. carent. cer
nuntur. Satis. sequit̄ ut conclusa
in iā hęc sit om̄is oratio. id q. ante ocu
los ex his ē quę dicta s. et uis om̄e
honestū. sua sponte ēē expectandum;
et enī om̄s uiri boni. ipsā equitatem.
et uis ipsū amant. nec ē uiri boni et
rare. et diligere qđ p se n. sit diligendū;
p se igitur uis ē expectandū et colen
dū; qđ si uis. etiā iusticia; sic et reliq.

Oderet peccare boni uirtutis

quoq; virtutes p se colende sunt. Quid libe-
ralitas gratuita neq; an mercenaria si
sine pmo benignus e. gratuita si cu mer-
cede conducta. nec e dubiu quin is qui
liberalis e benignusue dicitur officiu
non fructu sequatur. Ergo ide iusticia
nihil expectat pmi. nihil pmi p se igitur
expectatur. eadeq; omniu virtutu cau-
sa atq; sententia e. atq; etia si emolu-
mentis n suapte virtutem expenditur. una
erit iustusq; malicia rectissime dicit;
et eni quisq; maxime ad suu <sup>com-
minime</sup> du refert. que cuq; agit. na nime e
uirbo nus. ut qui uirtute pmo meriti
uitur. nulla uirtute nisi malicia pu-
tent. ubi em beneficis sine mo alterius
eiusa benigne facit. ubi gratias sin eu
ipsi accipiunt grati cui re ferunt gratiam
ubi illa sci amicitia. si non ipse amicus
p se amat toto pectore ut dicit. qui etia
deserendus i abiectionis e. desperatus emo-
lu mentis i fructibus. quo quid potest
dici immanius. qd si amicitia p se colen-
da e. societas quoq; hominu e equali-
tas i iusticia p se expectanda. q; mta e.
omnino iusticia nulla e. id em ius-
tissimu ipsu e. iusticie mercede que-
rere. q; u ^{modestia} demercede. qd de temperantia
qd de continentia. q; de ueracundia.
pudore. pudicitiaq; dicemus. infamie
ne metu non ee peccantes. an
legum i iudicior. Innocentes ergo

et uerecundi sunt. ut bene audiant.
et ut timore bonu colligant. erubescant.
i pudet loqui. etia depudicitia. ac mi-
stoy philosophoy pudet qui nullu iudi-
ciu nisi iutare utro ipso mutatum pu-
tant. quid enim possumus eos qui stu-
pro arguentur. infamie metu pudici-
cos dicere. cum ipsa infamia ppter ra for-
midine consequatur. na quid aut lau-
dari sit aut uituperari potest. si ab eo
natura recesserit. q; aut laudandum.
aut uituperandu putes. An corporis
punitates si erunt p insignes. habebunt
aliquid offensionis animi deformitatis.
non habebit. cuius turpitudine. ex ip-
sis uirtus facillime papi potest. qm
fedius auaritia. quid inmanius li-
bidine. quid contemptius timiditate.
quid abiectius tarditate et stulticia
dici potest. quid ergo eos qui singulis
uirtus excellunt. aut etia pluribus
ppr dana aut detrimenta. aut quia
aut aliquo miseros ee dicimus. An ppter
in tpiditatemq; uirtutis. q; ^{em} ad tptu
laude uiuante dici potest. na si ppter
alia re uirtu expect. melius ee aliquid qm
uirtute necesse e. perueniane i q. an ho-
nores. an ferina. an ualitudinem. q; cu
ad se ppta se. i qua diu adfuta st. certu
sciri nullo m potest. An id quod tptu
mu dictu e uoluptate. ac mea quide
spemenda i repudianda. uirtus sit

affutura

maxime erant. itaq. uideat nequan
ta series rerum sententiarumq. sit. atq.
ut ex alio alia nectantur. quin labe
bar longius. nisi me retinuissem. quo
tandē. libent enim sūt cū ista oratione
terū plaber ad finē bonorū. quo refe
runtur. & cuius causa sunt facien
da omnia. Controversiarum rem i
plenā dissensionis int̄ doctissimos. si
aliquando iā iudicandā. qui istuc fi
eri potest. l. gelli mortuo. quid tan
dē id adre quā athenis audire exphe
dro meo memini. gellium familia
rē tuū. cū p̄ consule ex p̄tū m̄greuā
uenisset. et athenis philosophos qui
tū erant in locū unū cōuocasset ipse.
his que magno ope auctore fuisse.
ut aliquando controversiarū alique
facerent modū. quod si eēt eo animo.
ut nollem statē in tabulis comerept.
posse se conuenire. i simul opā suā
illis eē pollutū. si posset int̄ eos ali
qd conuenire. loculare istuc qui
dē pōponi. i a multis sepe derisū.
S. ego plane uelle me arbitriū int̄
antiquā achademia et xenonē
datū. quo tandē istuc modo. quia
dere una solū dissident. de ceteris
mirifice congruunt. Tantū ne una
dere ē solū dissensio. que quidē adre
p̄tineat. una. quippe cū antiq.
omnes. qd scdm natā eēt quo. uua

remur in uita bonū eē decreuerint.
hic nisi quod honestū eēt. putaret bo
nū. parū uero controuersia t̄ decisset nē
que derimat omnia. p̄be quidē sen
tiant. si re. ac non uerbis dissiderent.
Ergo adsemtis antiocho familiari
meo. magistro enī n̄ audeo dicere. q
cum uixi. i qui me ex nr̄is pene ē
uellit hortulis. deduxit que macha
demiā p̄ pauculis passibus. uir iste
futile prudens iacutus. i in suo gēre
p̄fectus. mihi qui ut scias familiaris
cui tam ego adsemtor in omnibus
necne. mox uidero. hoc dico contro
uēsiā totā istā posse se dari. Quia istuc
tandē uides. quia si ut ehuus. aristo
dixit. solū bonū eē qd honestū eēt.
malū qd t̄pe. egeras res omnes pla
ne pares. ac neminiū qui dē utrū
adent. int̄ eē. ualde axenocrate. i
aristotele. i ab illa platonis familia
discrepant. eēt q. int̄ eos dere maxi
ma. i de omni uiuendi ratione de
sensio. nunc u qd decus qd amiqui
sumū bonū eē dixerunt. hic solum
bonū dicat. item q. dedecus. illi sumū
malū. hic solū. diuicias. ualeitudi
nē. pulchritudinē. cōmodas res ap
peller. n̄ bonas. paupertatē. debilitatē.
dolorē. incōmodas. non malas. sen
tit idem quod xenocrate. quod a
ristoteles. loquitur alio modo. ex hac

autē non rerū si uerborū discordia. con-
trouersia ē nata de finibus. in qua qm
usus capione duodeci tabulz int quinq
pedes ē uoluerint. depasci uerē posse
sionē academię. ab hoc acuto homine
non sinemus. nec matricula lege singu-
lis. si ex his res arbitri finis regemus. Qua
nā igitur sententia. dicimus requiri pla-
cere terminos. quos sacras pegerit
que parere. pclare frīa nunc atq uer-
ba usurpantur ciuilibz uiribz legū.
quod de genere expecto disputacionē
tuā. nā ista quidē magna diuidica-
tio ē. ut ex te ipso sepe cognoui. si cer-
te ita res se habent. ut ex natura uiue-
re. sumū bonū sit. idē una modica. asp-
ta uirtute p frui. aut naturā sequi.
eiusq. quasi lege uiuere. Id ē nihil
quantū in ipso sit ptermutare. qm
eiq. natura postulet consequatur. qd
int hęc uelut uirtute tāquā ^{lege} uiuere.
qua p hoc diuidicari nescio an uquā.
si hoc sermone certe non potest. si qdē
idq. suscepim. pfecti sumus. ut ego
huc declinabā nec mutuis. licebit aliā.
nē id agamus qd expimus. q pferam
ad id nihil ptingat. hęc de summo malo
bonoq. dissensio. prudentissimē qmte
dicis. Nāq. iamē adhuc dicta sunt. nec
lucurq. leges. neq. solonis. neq. chapon
de. neq. seleuci. nec nras duodeci tabu-
las. nec plebis sena desidero. Sine ex

istimo. cū philosophis. tū uā singulis
hodierno sermone leges uiuendi. r
disciplinā daturū. huius uerq. disputa-
cionis quinq. pū id q. expectas. atq.
unā cet. uā facultatis meę. si pfecto
ita serēs habet. ut quō uiuorum emda-
trice. legē ē oportet cōmatrice q. uir-
tutū. ab ea uiuendi doctrina. ducat. ha-
sit. ut mat. omiū bonarū rerū sapientia.
cuius amore greco ūbo philo^{so}phia nom-
inuenit. q. ^{nihil} adis p mortalibz. uerius.
nō florentius. nō p^{nihil}stabilis hominū
unq. datū ē. hęc enī una. nos ceteras res
omīs. tū qd ē difficillimū. docuit ut
nosmetipsos ^{nos} docerem. cuius pcepta
tanta uis. r tanta sententia ē. ut ea
nō hominū cupiā. si desicco do. tribuerē.
nā qui se ipse nouit. p mū aliquid se ha-
bere sentiet diuinū. ingenū q. in se-
suū sicut simulacbrū aliqd dicatū
putabit. Tantoq. munere dox. sēp dignū
aliqd. r faciet. r sentiet. r cū se ipse pspex-
erit. totūq. tēptatū. intellegit. quē ad
modū a natura sub ornatus munā
uenerit. quantaq. instrumenta habeat.
adoptanda adipiscendāq. sapientia.
Quā principio rerū omiū. quasi adū-
bratas intelligentias animo ac nte
concepit. qbz. inlustrat. sapientia duct
uirū bonū r obēa causā ipsā. cernat
se beatū fore. nā q. animus cognit
pceptisq. uirtutibus. a corporis ob

Comatice

philosophia

Mo/te r p/ri

sequio indulgentiaq; discesserit. uoluptatēq; sicut labē aliquā dedito-
ris opprēssit. omnēq; mortis doloriq;
timorē effugerit. societateq; caritatis
coegeratū suis omnib; ^{quos} quę natura ē
iunctos suos duxerit. cultūq; dōy ipu-
rā religionē suscepit. i exacerit
illa ut uolōrū sic ingenu acie ad
bona eligenda i reicienda contraria.
Quę uisū. expiudenda ē appellata
puidencia. Quid eo dici aut cogitari
poterit beatus. eideq; cū celū i ras
marī omniūq; rerū naturā pspere-
rit. ea. unde generatā. quorecurrant.
quando. quom obitura. quid in his
mortale i caducū. quid diuinū gēnūq;
sit uiderit. ipsūq; ea moderantē i regen-
tē pene pnderit. se seq. non omīs cir-
cūdatū in tribus populare alicui
definitio loci. ^s i cūē totius mundi q;
si unius uerbis agnouerit. In hac ille
magnificētia rerū. atq; in hoc con-
spectu i cognitione nature. diuina
tales. quā se ipse nosset. qd apollo pcep-
phatū. quā comēpner. quā despiciet.
quā p nihilo putabit. ea quę uolgo
dicuntur āplissima. atq; hęc omnia
quasi sepimento aliquo uallabit. dis-
serendi rationes. uerū i falsi iudiciū de
scientia. i arte quāda intelligendi. qd
qm quere sequatur. i quid sit cuiq;
contrarium. cuiq; se adciuitē sociata

tē natū scripsit. Non solū illa subtili
disputatione sibi utendū putabit. si
etiā susalutis ppetua oratione. qregat
pplē. quastabit leges. qua castiget
impios. quatuat bonos. qua lau-
declaros uiros. qua pcepta salū i lau-
dis apte ad psuadendū edat suis eunib;.
qua hortari ad decus. reuocari a flagi-
tio. consolari possit afflictos. factaq;
i consulta forū i sapientiū. cū impborū
ignominia sēptūis monumētis pde-
re. quę cū tot restantq; sint. quę in cō
in homine pspiciant. ab his qui se ipsi
uelint nosse. earū parens ē educatrix
quę sapientia. Laudata quidē atē gūt
uere. si quorsus hoc ptinget. p mū adea
pomponi. de quibus acturi iā sum.
quę tanta ē uolumus. nē enī sunt nisi
ea fuerint unde illa manant amplis-
sima. Deinde facio i libentē. et ut spe-
ro recte. qd cū cuius studio ^{ceneor} quęq; me
qui cumq; efficit. non possū silentio
ptere. reuera facis. i merito. i ipse.
fuitq; ut dicis. in hoc sermone faci-
undum. **M. TVLLII. CICERO**
HIS DE LEGIBVS LIBER
INCIPIT. II.

Sed uisne. quō et satis iam ambu-
latū ē. et tibi aliud dicendi mi-
rum sumendū ē. locum mutemus.
et in insula quę in fibrino. nā opī
not illi alteri flumini nomen ē. ser-

moni reliquo demus opā sedentes. sane
quidē. nā illo loco liberrime soleo uti.
sive quid meū ipse cogno. sive aliquid
scribo. aut lego. equidē qui nunc potē
simū huc uenērī. satiari nūqueo. magni
ficasque uillā. et pauimenta marmo
rea. et laqueata tecta contēpno; Ductū
ū aquarū. quos isti nilas et eusipos uo
cant. quis nūc hęc uideat intrinsecus. et
itaq. ut tu paulo ante. de lege et de u
re differens. ad naturā referbas omnia.
sic in his ipsis rebus. quę adrequirit am
mi delectationeq. querunt. natura do
minat. quare. antea mirabar. nihil
enī his in locis. nisi saxa et montes cog
tabā. itaq. ut facerē. et orationibus
ducebar tuus et uersibus. S. mirabar
ut dixi. te ita ualde hoc loco delecta
ri. nē cont. miror. te cū roma absis.
usquā potius ē. ego ū cū lice. plu
ris dies ab eē. pseram hoc tēp. an
ni. lamentate hanc. et salubritate hanc
sequor. raro aut lice. s. nimirū me
alia quoq. causa delectat. quę te n
attingit. ^{quā} itaq. tandē ista causa ē. q.
si uerum dicimus. hęc ē mea et huius
frūs mei germana patria. hic enim
ortus. et ppe antiquissima sumus. hic
sacra. hic genus. hic maiora multa uesti
gia. qd plura. hanc uidet uillā. et
nē qd ē. laurus edificata patris nrī
Audio. qui cū cēt infirma ualitudine.

hic fere statē egit in latris. S. hoc ipso in
loco cum auus uiueret. et antiquo more
parua ēēt uilla. ut illa mecuriana. in sa
binis. mesetto ēē natū. quare. idē nō scio
quid. et later. mammo ac sensu meo. q.
me plus hic locus fortasse delectet. Si
quidē etiā ille sapientissimus uir. ita
cā ut uideret. immortalitatem scribitur
repudiasse. Ego uero tibi istam iustā
causā puto. cur huc liberrime uenias.
atq. hunc locū diligas. quoniam ipse uere
dicā sū illi uillę amittitor. et odo fact.
atq. hunc omī solo. in quo tu ortus et p
eratus es. Moueri enī nescio quo pac
to locis in ipsis. in quibus eorum quos
diligimus aut ammiramus. adsint uesti
gia. me quidē ipse ille nrī atheniensis
opibus magnificis. exquisitisq. antiquq.
artibus delectant. quā recordatione sū
morū uiroz. ubi quisq. habitare. ubi
sedere. ubi disputare sit solitus. studio
seq. eorū etiā sepulchra contēplor.
Quare. istū ubi tu es. natus. plus ama
bo p hac locū. gaudeo igitur. me in
cunabula poene meāt ostendisse. qd ē
me cognosce admodū gaudeo. si illud tū
qle. q. paulo ante dixisti. hunc locū. idē
ego te accipie dicere appinū. germanā
patriā ēē uiam. nūqd duas habetis patriā.
anē una illa patria cōmunis. nisi forte
sapienti ^{illi} canoni fuit patriā. et roma s.
et sculū. ego me hercle. nulli. et omī. muni

diq. sapientia. Ita principē legē illā etul-
 timā mte ēē dicebat omā ratione aut
 cogentes aut uctantis di. ex qua illa lex
 quā di humano generi dederunt. recte ē
 laudatā. Enī ratio mensq. sapientis adiu-
 bendū. i adducendū idonea aliquo cū-
 iā iste locus ant tactus ē. S. ante quā adpo-
 pulares leges uenias. uī istis celestis legis
 explana si placet. ne estus nos consuetudi-
 nis absorbeat. i ad sermonis more uisitati-
 thar. Aptius enī quāte dicimus. sinius
 uocat. atq. ad eius modi. leges alias nomi-
 nare. s. ū intellegi sic oportet. i hoc
 alia uisita ac uicta populorū. ū habere
 ad recte facta uocandi. i a peccatis auo-
 candi. que uis nō semor ē quā etas po-
 pulorū i ciuitaciū. s. equalis illiusce-
 lū atq. terrarū. i regentis di. Neq.
 enī mens diuina ē sine ratione potest
 nec ratio diuina nō hanc uim in rectis
 prauisq. sapiendis habet. nec quia
 nusq. erat scriptū. ut cont. omīs hosti-
 ū copias impone unus adsisteret. atq.
 pontē int. sciendi iuberet. idcirco mō
 coelū illū rē gessisset. fortitudi-
 nis lege atq. impio putabimus. Nec si
 regnante tarquinio. nulla erat p. me
 scripta lex de stupris. idcirco non ē illa
 legē scriptā. s. tarquinius uī lucretie
 tyranni filie attulit. erat enī p. fecta
 ratio. rerū natura. i ad recte faciendū
 impellens. i ad delicto auocans. quē nū

deniq. Incipit lex ēē cū scripta ē. si tū
 cū orta ē. Orta aut ē. simul cū mte diui-
 na. Quā obrē. lex uera atq. princeps apta
 ad iudicandū i ad uictandū. ratio ē recta sum-
 ious. ad semor fr. ut q. ē rectū. uerūq.
 sit. neq. cū literis quibus scita scribuntur
 oratur aut occidat. q. ut illa diuina mte.
 sūma lex ē. tū cū in homine ē. p. fecta m-
 nte sapientis. quē sunt aut uariē. i ad
 tēp. descripte. populi fauore magis qm
 re. legū nom. tenent. omne enī legē quē
 quidē recte lex appellari possit. ē lau-
 dabile. quibus dā talibus argumentis
 docent. constat p. fecto ad salutē ciuiū.
 ciuitatūq. incolomitate. utaq. ho-
 minū quietam i beatam. edicta ēē leges.
 eos q. qui primū eiusmodi scita sanxe-
 rint. p. p. līs ostendisse easē scripturos
 atq. laturos. quibus illis adscriptis suscep-
 tis q. honeste beatq. uiuerent. q. q.
 na cōposita sanctaq. cent. eas leges uideli-
 ces nominarent. ex quo intellegi par ē.
 eos q. p. miosa i iusta p. p. līs uisita descrip-
 serunt. cū contra fecerint quā polli-
 citi p. fessi q. sint. quidius potius tulisse
 quā legē. ut p. p. reuū ēē possit. am p. se
 nomine legis m. p. tando. in ēē uī rē sen-
 tentiā uisita i iuris colendi. Quere gāt
 quāte. sicut illi solent. quo sicutas
 caret. e. bea ipsā causā qd. eo caret. p. hilo
 habenda sit. idēne m. m. m. m. m. i boni.
 atq. maxumē qdē. lege aut carens ei

ut sit neobis su habenda nullo loco.
dici aliter non potest. necesse igitur le-
ge haberi in rebus optimis; prorsus ad sen-
tior; quod quod multa preciosa multa pesti-
fera seiscuntur in populo; quae non
magis leges contingunt quam filato-
res aliquas concessu suo sanxerint. Na-
neq. medicorum precepta dici uere pos-
sent. si quae in seculi impetibus psaluta-
ribus morosa conscripserunt.
neq. in populo lex cui cui modi fu-
erit illa uiam significosum aliquid po-
pulis preceptum; quod est lex iustorum in iusto-
rumque distinctio ad illam antiquissi-
ma rerum omnium principem expressana-
tura; ad quam leges hominum dirigun-
tur. quae supplicio impios afficiunt.
defendunt ac uentur bonos; perclare
intellego; nec uiam aliam esse ullam legem
puto non modo habenda. sed ne appel-
landam quidem; legem tamen sapientia
leges nullas putas. ego uero nec legis ui-
as quidem et recte quae praesentem in noui-
culo senatui. puncto temporis sublatae
sint. lex autem illa cuius uiam explicauit
neq. tolli. neq. abrogari potest; cas-
tu igitur leges rogabis. uidelicet
quae nunquam abrogantur. certe si
acceptae ad uos uos erunt. S. ut in
doctissimus fecit plato. atque idem
uissimus philosophorum omnium
que princeps de re publica conscripserit.

ideoque separati delegab; et id mihi credo esse
fatendum. ut prorsus ipsa lege recte de
et legis laude dicam; quod idem zaleucum reha-
romenda fecisse uidetur cum quidem illi insti-
tu id decretationis. S. re publica causa leges ciui-
tatibus suis scripserit. Quos immortali pla-
to uidelicet hoc quod legis putauit esse prorsus
dere aliquid non omnia in arminis cogere quod
quod zaleucum istum negat ullum fuisse thime-
us. ac theophrastus auctor haud deterior
mea quidem sententia meliorem multum no-
minant. comemorant uero ipsius
cuius nomen clientis luctu. si siue fuit siue non fu-
it. nihil ad rem loquimur quo traditum est.
si igitur hoc iam a principio prorsus uiam
dominos esse omnium rerum. ac moderatores
deos. et quae gerantur. eorum gerere iudicio
ac numine. eosdemque optime degere
hominum mereri. quod quisque sit. quid agat.
quid in se admittat. qua mente quod pietate
colat religiones. inuenerit. priorumque im-
piorum habere rationem. his enim rebus
inbutae mentes. haud sane abhorrebunt
abutili. aut auera sententia. quidem enim
uerum. quoniam neminem esse oportere tam stultum abro-
gantem. ut in sermone in mente prorsus in car-
lo mundoque non prorsus. aut ut ea quae summa
ingenii ratione moueri prorsus. quae uero astutiae
ordines. quae dictum nequaquam. uicissitudine
quae in se temperatio quaeque. ea quae aguntur nobis
adfructum. si quoniam esse cogunt. hunc hominem
omnino muneri. neque de re publica. cuius omnia quoniam

Rogare legem
Abrogare legem

onē habent. p̄sonas q̄ sint rationis expa
nequeas dicere ullāre p̄stare naturę omniū
p̄rationē rerū in eā mea confitendū ē. nūc
eē aut̄ has opinionēs quis negat. cū intel
legat. quā multa firmantur iure iuran
do. quantę salutis sint federē religioni.
quā multos diuini suppliti metus
ascelere reuocant. quāque sancta sit
societas ciuiū. int̄ ipsos dīs immortali
bus inter positus. tū iudicibus testibz.
habes legis p̄miū. sic enī hęc appellat
plato. Itabes ū fr̄et in hoc admodū delec
tor. qđ malis rebus aliisq. sententiis ū
saris atq. ille. Nihil enī tā dissimile qm̄
ut eaq. ante dixisti. ut hoc ipsū deis ex
ordiu. unū illud n̄ uideris imitari opa
tionis genus uelle fortasse. qui sem̄ id po
test. aut̄ ūqm̄ poterit imitari. nā sen
tentiās interpretari. p̄ facile ē. Qđ quidē
ego facerem. nisi plane eē uellē m̄s. Qđ
enī negociū ē. eadē p̄p̄e. uerbis hisdem ē
uersa dicere. p̄sus adsentior. uerū ut
modo tute dixisti. te eē malotiuū. etiā
ex p̄me si placeat istas leges claret religio
ne. ex p̄mā Equidē ut poterō. i quo
i locū i sermo familiaris ē. legū leges
uocē. p̄ponā quid nā in eis sit. S. scēta
legū uerba quante. neq. ita p̄scēat ut
mictcribus ex his sagittisq. legibus. i
tam quo plus aucto ritatis habeant
paulo antiquiora. quā hic sermo ē.

cū morē q̄ cūbreuante si poterō cōsequar. legē aut̄
ame edentur. n̄ p̄scēat. nā eē infinitū. si p̄scē
m̄rerū atq. sententię. ita ū necesse ē q̄p̄caudiam?
adde uos addito caste. pietatē adhibento. opes
amouento. qui secus facit d̄s ipse uindex erit.
Separatū nemo habuit sit d̄s. neue nouiss. ne
aduena nisi publice adscitus. p̄uatū columo q̄s
ritē apatibz delubri habento. lacros magnis
habento. i larū sedes. ritus familie. patriā offer
uanto. diuos et eos qui c̄lestes sc̄p̄ habita colum
to. iollos q̄s in glū merita uocauerint. hercu
lē liberatū. adscula p̄uū. castorē. pollucē. q̄mū.
astolla p̄p̄e. dat̄ hominī ascensu in celū. m̄t.
uirtutē. pietatē. fidē earūq. laudū delubri
sumo. nec ulla uitiorū sacra sollemn̄ia obeun
to feceris. iurgū mouento. eaq. infamuli
opibz. patrias habento. itaq. ut ita cadat
in annuis anfractibz. descriptū esto. cōtāq.
fruges. certasq. bacas. sacerdoti publice libe
ranto. hoc certis sacrificiis ac d̄ibz. itaq. ali d̄
adde ubertatē lacus. futurūq. seruanto. idq.
ne cōmitti possit ad cā rē rationē cursus
annuos sacerdotes finunto. quęq. cuiq.
duo decorę q̄atq. sint hostię p̄uidento.
diuisq. aliis sacerdotes. omibz. pontifices.
singulis flamines sumo. uirgines uestales
i urbe custodiunto. ignē foci publici. sc̄p̄
nū q̄q. i p̄uatū i publice m̄s. rituq. q̄si
ant. discunt. ignari a publicis sacerdotibz.
Carū aut̄ genera sumo duo. unū q̄ p̄sta
cerimonis i sacris. alterū q̄ i p̄tē facti

diōrū ⁊ uatū ⁊ facta incognita. quorū se
senatus populus que adsciuit. Intp̄s
autē iouis optimi. maximi. publici atq;
res signis ⁊ auspitiis postea uidentur de
aplnā tenent. sacerdotēq; uincta uir
getaq; ualunt p̄p̄ti augurāto. q̄q; agēs
fē duelli. q̄q; p̄populā re. auspitiū p̄mo
nemo. olliq; obtemperāto. duorūq;
iras p̄uidemto. hisq; parento. celiq;
fulgora regionibus ratis tēperāto.
urbēq; iagros nēpla liberata refflata
habemto. quq; augur iniustanefasta
uitiosa. diu defixerit. inrita infestaq;
sunt. q̄q; n̄par uerū caristolesto. fide
rū pacis belli. indutiarū oratōq; senale
iudices n̄sumto. bella disceptatio. p̄di
ga p̄tenta. ad cūscos ⁊ aruspices sise
natus uisit deferunt. eturūq; p̄m
pis disciplinā docemto. q̄b; diuis creue
runt p̄curāto. Idēq; fulgura atq; ob
stapian̄to. noctūa mulierū sacrificia
nesunt. p̄t olla que p̄populo rite fies.
neueq; imitāto. nisi ut ad solet ceteri
greco sacro. Sacra commissū q; neq; expia
n poterit. publici sacerdotes expiant.
ludis publicis. q̄ sine curriculo ⁊ sine
certatione corporū fiat. populare
leticiā incantū ⁊ fidibus exultis
moderato. eaq; cū diuū honore iun
gunt. Ex patris p̄tibus optumato
lunt. p̄t idēq; matris famulos eosq;

iustis diebus nequis stipē cogito. sacra sa
cro ue cōmendatū quidep̄sente. rap̄sitq;
particida esto. furū poena diuina ex
tū. humana dedecus. inceptū pontifi
ces sup̄p̄mo supplitio santuunt. im
pune audeto placari domis irā deorū cau
te uota reddunt. poenā uiolato uiri
esto. quo circa nequis sacra ē secreti au
ri. argenti. eboris. sacrandā modus esto.
Sacra p̄uata p̄petua manent. dōz ma
niū iura sancta sunt. nos l̄to dēto di
uos habemto. sup̄tū molles. luctūq;
minuunt. Conclusa quidē ē apte mag
na lex sane quā breuis. ⁊ ut in q̄dē ui
detur. n̄ multū discrepat ista ē sturtio
religionē. a legibus. nu m̄ m̄s q; mo
ribus. antēq; cū nullis de R. l̄. libris
p̄suadere uidetur. affricanus. om̄iū
publicarū rerū. n̄a uacere illā fuisse.
optimā. n̄ necesse ē ē optimā. R. l̄. leges
dare consentaneas. immo p̄suis uacen
seo. Ergo adeo expectant leges. que gen
illud optimū R. l̄. continent. uti quē
forte ame hodie rogabuntur. que n̄
sint in n̄a. R. l̄. nec fuerint. t̄m cū fere
in more maiorū. quātū ut lex ualebat.
Suade igitur si placet. istā ipsā legē ut
ego ut cū tu rogās. possim edicere. tan
tandē atque non es dicatur. alit̄ p̄suis
maiorē quidē rē nullā seiscā. alit̄ m̄
minoribus. si uelēs remittam hoc.

omissū ē. q. expia
erit.

nihil famulae p magistratus gestus sine auctoritate posse cuiq̃ pbari. age iusta uideo. fateorq. eē magnas. ⁶ et in collegio urō mē marcellum. et apū optimi sari gures magna dissensio. nam eorum ego milibros in edictū alteri placeat. auspi tia ista. aduinitatē et rei publice cōpo sita. alteri disciplina. uia. quasi diuina n. uideantur posse. ⁷ accidere. quero quid sentias. ego ne diuinitatē quā gr̃e ti manent. ⁷ et sentio. ⁷ thuius hanc ipsa parte quē ē maibus. ceterisq. signis. quē discipline nre sumos et concedim. corūq. mente mundū regi. et corunde hominū consilare gñi. et posse nob sig na rē futiprū ostendere. non uideo tur et diuinationē. ⁷ reg. sunt autem in quē posui. ex quibus idq. uolumus efficiunt. et cognitur. lā u p mulierū ex plorum et nre plenit. p. et roma regna. omnesq. ppli. cunctiq. gentes augustū p dictis multa incredibilia ue ri cecidisse. neq. enī poli diq. neq. me lapidis. neq. mopsi. neq. amphiatra. neq. calcantis. neq. helena. tantū nom fuisse. neq. tot nationes id ad hoc tēp remississent. apparigul. et gaonum. cili enī. mari meq. p̃sidiarū. nisi uelut tas ea cepit ea docuisse. nec uero ro mulus nre auspicato urbe condidit. neq. attinuit nomen memoria floreat. tam diu. nisi si om̃s multa

multa adueruatē admirabilia dixissent. ⁷ si dubiū non ē. quin hē disciplina. et assu gūm. euauertit id iustitiae et negle gentia. ⁷ hancq. illi ad sentio. qui hanc sci entia. ⁷ nunquā negat mīro collegio fu isse. neq. illi qui ^{enā} et iam nunc putat. quē mihi uideant. ⁷ apud maiores fu isse duplex. ut ad rē. p. tēp non mīquā. et agendi consiliū scripsit p̃nquet. ⁷ Cre do hercle ita ē. isti q. mīoni potissimū ad sentior. ⁷ et redde cetera. ⁷ Redda uero. et si potero breui. Sequit enim de iure belli. in quo et suscipiendo. et gerendo. et depo nendo. ius ut plurimū ualeat. ut fidei forumq. ut pliblici interpretent. le ges facimus. lā deatūp̃tū religione. de expiationibus et purificationibus. sa tis sup̃q. missa lege dictum p̃tuo. ad sentior. quō om̃s hē in religione uersa. ⁷ et oratio. ⁷ aut qd sequit. quōq. modo aut tu ad sentire. aut ego p̃phenda. sane quero uir. qd tandē idē de noctūsa crificus mulierū. ego u ad sentior. expec tato p̃feram missa lege sollempni sacri ficio ac publico. qd g̃ ager iacchus. eu molphi clq. nri. et augusta illa mysteria. idē de sacra noctūa tollimus. n̄ enī pu blicae. et s̄ om̃ibus bonis firmissq. pplis leges damus. Excipis credo illa. qd ip̃s iurati sumus. ego u expiānām cū multa exima. diuinaq. uidentur. athēnē tūc peperisse. atq. multa homi

nūc attulisse. ^{nihil} tūc in melius illis misteris.
quibus exagressi immaniq. uita exul-
ti ad humanitatem. introgati sumus.
iniciat. ut appellamur. ita reuera p-
cipia ante cognouimus. neq. solū cū
lentia uiuendi rationē accepimus. s.
etiā cū spe meliore moriendi. qui
autē inibi dispiceret innocentes. poe-
tę indicant cornici. quā licentia po-
me data. qd nā egisset ille. quinn sa-
crificiū cognatā libidīe intuler. q.
ne imprudentiā qdē oculorū aditū
fuit. tūc istā rome legē rogatione
b. nās ne ademeris. ad nā igitur
reuerter. quibz pfecto diligentissi-
me sanctiendū ē. ut mulierū famia.
multorū oculis lux clara custodiatur.
mitentur. que coram ceteris. quore
me imitantur. Quo in genere se
uentatē maiorum. senatus uetus
auctoritas debachanalibus. resulu
exercitiū adhibita questio. animadu-
sio declamat. atq. omnia nocturna.
ne nos duriores forte uideamur. in
media grexia diagondas theban
lege ppetua sustulit. nouos uē dōs.
in his colendis nocturnas pūgila-
tiones. sic aristophanes facetissim
poeta ueteris comedie uerat. ut
apud eum sabaecus. et quidā alii
depegrinis. uideantur ecumitate ci-
antur. publicus autem sacerdos.

imprudentiā consilio expiata. metu li-
beret audaciā in admittendis religio-
nibus fedis dampno. atq. impiā uide-
at. lā ludi publici. cū ff. caueacirēq.
diuisi. sunt corporū certationes. cursu.
pugillatione. luctatione. curriculis
q. equorū. usq. ad certā uictoriā creoc
statis. caueacanti. uicea e fidibus. i
tibus. dum in ea modesta sint. ut lege
p scribitur. ad sentior enī platonē. ^{nihil} tā
facile manimos. teneros atq. moles influe-
re. quā uapores canendi sonos. quoz dici
uir potest. quanta sit uis in uita q. par-
te. naq. in uita languentes. languet
facit excitatos. tū remittit animos.
tū comitit. cunctatūq. hoc mutari in
grexia nūc fuit. antiquū uocū cseruare
modū. quā uis meret lapsi ad molliat.
parit se immutatio cum eamibus aut
hac dulcedine corruptelaq. depnat.
ut quidā putant. aut cum senectū
coz. ob alia uicia cedisset. tū fuit i au-
ribus. animiq. mutatis. etiā huic mu-
tationi locus. quā obre ille quidē sa-
pientissimus grē uir. longeq. doctissi-
mus. ualde hanc elabe ueret. Negat
enī mutari posse musicas leges. sine
mutatione legū publicarū. Ego autē
nec tā ualde id timendū. nec pla-
ne contēpnendū puto. Illud quidē.
que solebant quondā compleri. seue-
ritatem in uicanda. leuiam in uicanda.

modis. nunc tunc adimi exulto. cum ceruicis focu-
losque parit cum modorum flexionibus torquet
antiquum oli ista uindicta uetus illa gre-
cia longe puerens. quam sensu pueriles in lap-
sa cuius animos malis studis malisque doc-
trinae repente totas euertit. euerit. 3. q.
de illa seneca lacedaemo. ne uos iussit. q. plu-
res quam septem. immo thea fidibus indi-
ceps inleget. ut de tabulis patris co-
lantur optum. de qua consulere atheni-
ense apolline puerum. quas potissimum reli-
gione tenerent. oracula edita. easque eunti-
more maiorum. q. uerba uenissent. maio-
rumque more darent. sepe commutari. q. si quisq.
que more potissimum sequebantur. euentus respon-
dit. optum. 7. p. fecit ita. ut id. q. be-
antiquissimum. et optimus. sit optimus.
stipe sustulim. nisi ea. quae apud paucos die-
bus pater matris excepim. 7. imple. enim sup. sta-
tione animos. ex haurit domus. sacri lego pe-
nae. neq. ei soli q. sacrum abstulerit. sena ei q.
sacrum committat. 7. me multis sit. 7. san. alex-
ander icilina deposuisse apud sole. id. elubro
pecunia. 7. atheniensis clistenes. iunoni
sami. cuius egregium. cum rebus timeret. sua. filiaru
dote. excludit. 7. na. de iuriis. de. 7. ceston. 7. sane hoc
q. de loco disputari. duc. 7. doni. impu. ne placere
audeant. des. pl. none. audias. q. uerac. dubitare.
q. sit. mte. futu. d. seu. un. nemo. bon. ab. p. bo-
se. donari. uelut. diligenti. uot. sac. in lege
dictu. eac. uoti. sponso. q. obligam. de. pena. u.
uolante. religionis. iusta. recusatione. 7. habe.

ego
Ad g. hic seclerum uita. ex. eplis. quae
placet. t. ged. que. ante. oculos. se. en. potu.
attingant. 7. si. hec. commemoratio. uerac.
ne. sup. hominis. fortunae. uident. am.
qm. sermo. me. apud. e. n. ren. cebo. Vol. q.
h. q. loquor. diu. immorali. bu. q. u. ponu.
uideri. qm. q. u. e. ma. tu. p. d. u. u. ciu. u.
sedere. discessu. meo. religionu. uita. pol-
luta. sit. uerac. nri. lares. familiare. res. 7.
f. alibus. ex. ed. f. i. c. tu. t. p. tu. h. e. e. n. e. p. al-
sus. ad. elubris. his. q. illa. ser. u. a. t. a. t. e. u. u. p. i.
et. e. e. l. e. r. t. a. m. m. o. n. e. n. i. attinet. quae. qm.
nominari. qui. sint. reru. exta. e. s. e. c. u. t. i.
nos. qui. illa. custode. urbis. omnib.
crepas. nris. rebus. ac. p. d. u. s. u. i. o. l. a. r. i. ab. im-
pus. passi. non. sumus. se. a. q. e. r. m. a. domo. in
ipsius. patris. domu. de. u. l. i. m. u. i. d. i. c. a. u. s. e.
nat. u. l. i. a. e. g. e. m. a. u. d. a. n. q. omni. e. s. e. r. u. a.
te. patre. consecuta. sum. 7. q. q. d. accide. re.
potuit. homini. p. e. l. a. r. i. u. s. quo. secler.
religiones. tu. p. s. t. i. m. e. ad. f. l. i. c. t. e. q. s. u. m. t.
pari. ex. illis. d. i. s. t. r. a. c. t. e. ac. d. i. s. s. i. p. a. t. e. u. a. c. t. 7.
q. u. ex. his. i. h. o. x. secleru. princip. e. s. u. e. n. t. i. s.
i. p. t. e. c. e. t. o. s. in. omni. impu. religion. e. n. i.
solu. uita. e. p. u. i. a. t. i. a. t. q. d. e. d. e. c. e. r. e. u. e. r. u.
ua. sepultura. i. i. u. s. t. i. s. ex. e. q. u. i. a. r. u. e. a. r. u.
e. r. e. q. u. i. d. e. ista. agnosco. fr. i. m. e. r. n. a. d. i.
gras. ago. 7. s. i. m. m. i. s. s. p. e. s. e. c. u. s. a. l. i. q. u. a. n.
do. uident. euadere. 7. n. e. n. i. q. u. i. m. t. e. p. e.
te. existimamus. quae. poena. diu. m. a. s. t. i.
nec. e. p. i. m. o. r. i. b. u. s. u. u. l. g. i. n. a. p. i. m. i. m. e. t.
r. o. r. e. nec. uera. c. e. r. i. m. i. m. u. s. m. o. r. t. e. a. n.

dolore corporis. aut luctu animi. aut of-
fensione iudicii. hominū. miseras pen-
deamus. ^{res} que fatior humana ē. et mul-
tis bonus uir accidisse. secleris poena.
tristis. et p̄ eos euentus qui secuntur. p̄
se ipsa maxima ē. uidimus. ^{eos} qui nisi
odissent patriā. nūquā inimici nobis fu-
issent. ardentis. tum cupiditate. tū me-
tu. tū scientia. qd agerent in amicum
uicissim. et p̄nentes religione. iudicia
prupta. ab his de corrupta. hominū. n̄ de-
p̄ma iā. n̄ insequat longius. eoq. mi-
nus. qui plus penarū habeo. quā petunt.
tantū penā crebri duplicē penā ē diu-
nā. q. estaret et exu. exandis uiuorū ani-
mis. et a fama mortuorū. ut ex. extitū.
iudicio. uiuorū. i gaudio cōp̄bet.
agri aut nec consecrant. platonē. p̄sus
ad sentior. qui si in m̄ptari potuero.
his fere ubi uiuit. et igit ut focus.
domiciliū sacrū deo omniū ē. q. circa
nequis citrū idē consecrato. Aurū au-
tē et argenti. in urbis. et p̄ uas. in sa-
nis. inuidiosa res. tū ebri. ex manu co-
poris extractū. hauri satis domū casti-
dō. iā. statq. ferunt. ^{duellus} tutā n̄ f̄m. lig-
nū autē q. q. uoluerit. uno digno catō.
hēq. lapideū. Indelubris communib.
textile. nec perosius. quā mulieris
op̄ menstrui. color aut albus. p̄cipue
decorus dō ē. cū in p̄teritū maxi-
me in textili. tincta ū absint. nisi ab-

bellis insignibus. diuissima aut dona
habens. et forme. ab uno pictore. uno absolu-
ta die. hēq. cēta huius exempli. dona s̄. h̄. illa
placent. S. ego cēta n̄ tā recte p̄fimo. ut ho-
minū uis ut subsidis. et porum uictu. s̄. et
cultu. segnore suspicor fore. si ad cū tuendā
ferroq. subiciendā. sup̄ fatiōnis aliquid ac-
cesserit. habeo ista nunc de sacris p̄petuis.
et demanū uis restat. omniū memoria
ponponi tuā. at in ista excludant. itaq.
do. si tam hoc magis castis et memini. i. p̄p̄cto.
q. ad pontificiū uis. i. ad cūle ponent. uerū
i. p̄p̄tissima sunt. istis de rebus. i. p̄p̄tissima
i. scripta multa. et ego in hoc omni sermone
n̄ro. q. ad q. legimus genus. me disputatio
n̄ra deduxerit. tractabo q. ad petro. eius ipsi
eius generis. i. uis cūle n̄m. si n̄. locus ut ip-
se notus sit. ex quo ducit. queq. ars uis. ut n̄
difficile sit. qd homo ingenio possit moueri.
quacūq. noua causa. consultatio. ue acci-
derit. eius tenere uis. cū scias a quo sit capite
repetendū. S. uis consulta. siue erroris obi-
tuū. causa. quo plura. i. difficiliora scire
uideantur. siue q. similis uerū ē. ignorati-
onem docendū. n̄ solum scire aliquid. arne.
si queda ars etiā docendi. S. p̄p̄tū ē. i. una
cognōtione. i. in finem. disputant. uelut
in hoc ipso genere. quā magnū illud seculo
q. faciunt pontifices. ab o. fide. uis p̄petuis.
simi inquit publi filius. ex patre andri
pona. n̄m. ē. nisi qui uis cūle. eo q.
n̄esse totū. qd n̄. qd em. ad pontificē deure

parietu aut aquarum. aut ullo omnino.
 sig quod cū religione conuenerit ē. id autē qñ
 tulū ē. de sacris credo. deuotis. deferis. i. de sepul
 chris. i. si quid eiusmodi ē. cur igit hęc tanta fa
 ciunt. cū cetera pparua sint. desaris autē quilo
 cus patet latius. hęc sit una sententia. ut conser
 uent. semā. deinceps familiis pdantur. ut
 in lege posui. ppetua sint sacra. hęc utraque
 facit auctoritate consecuta sunt. ut ne ma
 te patris familias. sacroq. memoria occide
 ret. his eet ea deruncta. ad quos eiusdē mō
 te pecuniā uenerit. hoc uno posito. q. ē ad
 cognitionē discipline sacris. innumerabilia
 nascunt. quibus implent uiris consulto. li
 bri. querent enī quia stringuntur sacris.
 hereditū causa iustissima ē. Nulla ē enī p
 sona. quę aduicē eius qui euita emigra
 rit. ppus accedat. deinde quo mori tēte
 tamento uē eius tantū dē capi. quātiōn
 heredes. id quoq. ordine. ē enī ad id q. pposi
 tū ē ad cōmo datū. tercio loco. si nemo sit
 heres. his qui debonīs quę eius fuerint cō
 mortuus acceperit. plurimū possiden
 do. quarto. si qui nemo sit. qui ullā rē te
 perit de crednoribus eius plurimū. serua.
 extrema illa psona ē. ut si quis qui ei qui
 mortuus sit pecuniā debuerit. nemini
 quę ea soluerit. p inde habeatur. quasi ea
 pecuniā ceperit. hęc nos ascenola didi cū.
 Nūta descripta sunt ab antiquis. nā illi
 quidē his uerbis doceant. tribz modis
 sacris adstringi hereditate. aut si maiorē

partē pecunię capiat. aut si maior pars
 pecunię legata ē si inde quippiā ceperit.
 S. pontificē sequam. Videtis gōmā pen
 dere ex uno illo. q. pontificū pecuniā sa
 cro conuungi uolunt. his deq. feras ice
 remonas adscribendā putant. atq. dāst
 hoc seculū q. pparuo. ut si intestamēto
 deducta scripta non sit. ipsi quę minus ce
 perint. quā omnibus heredibus reliquat.
 sacris ne alligentur in donationē. hoc idē
 secus interpretantur. ig. pat familias in el
 dominatione qui impius potestate eet
 ad pparuit. natū ē. q. eo insciente factū ē.
 iudis non appbat. natū ē n. his ppositis.
 quę huncule multe nascuntur. quas
 quę nascunt intelligat. nsi adeo put
 referat. p seipse facile pspiciat. Veluti
 si unus quis cepisset ne sacris allega
 ret. ut post de eius heredibus aliquis
 exegisset. p sua parte. id q. ab eo cuius
 ipse heres eet pmissum fuisset. ea q. pe
 cunia non minor eet facta cū supice
 ex actione. quā heredibus eet omnibz
 relicta. qui eā pecuniā exegisset. solū
 nisi cho. heredibus sacris allegari. Quin uā
 cauent. ut cui plus legatū sit. quā sine re
 ligione capere liceat. is p s. l. i. heredis
 testamentū soluat. ppter q. eo loco rese
 ita soluta hereditate. quasi ea pecunia
 legata non eet. hoc ego loco. multisq.
 aliis quero auobis seculū pontificē
 maximū. i. homines meo quidē iudicio

acutissimi. quid sit. qd aduſ pontifi-
cū ciuile appetat. Ciuilis enī iuris
ſcientia. pontificum q̄ amodo tolli-
tis. Nā cū ſacta pecunia pontificum
auctoritate. nulla lege conuincta
ſit. itaq. uſib; tamūm pontifices
effectus. pontificalis maneret auctori-
tas. ſi q. idē iuris ciuilis ē ſpernis ac
ſcientia illud ſas. placuit. p̄. ſeuole
icoruncario. pontificib; maximis deq.
ceteris. qui tamūm de caperent. q̄ntū
om̄ib; hereditibus ſactis allegari ab eo
uius pontificū. Qd huc acceſſit ex iu-
re ciuili. patrimonis caput ſcriptū cau-
te ut centū nūmi deducerent. iūm
ta ē ratio. cur pecunia ſactoy mo-
leſtia liberaret. qd ſi hoc quitestamētū
faciebat cauere noluiſſet. amonet
iuris cōſulto. hic quidē ipſe munus
pontifex idē. ut minus capiat. quā
om̄ib; hereditib; relinq̄t. ſup dice-
bant quicquid cepiſſet adſtringi.
rurſus ſactis liberant. hoc ū ad pon-
tificiū uſu remedio ē iure ciuili. ut
p̄ ſi lib̄a. herede testamenti ſoluam.
i eodē loco reſ ſit. quaſi ea pecunia
legata n̄ eēt. ſi ſcui legatū ē. ſtipulaſ
ē idipſū q̄ legatū ē. ut ea pecunia ex
ſtipulatione debeat. ſit q̄. ea n̄ doc-
tū hominē ſane cuius fuit actus p̄ ſa
miliaris. ſi m̄ ſe credo extremū anni.
ut ueteres ſabruariuſi hic decēber ſeq̄

batur. hoſtia aut maxima parentay p̄
pictatē ē aduinctū putabat. q̄ tanta reli-
gio ē ſepulchroy. ut ext̄ ſacta i inferi gen-
tē ſas negent eē. idq. apud maiores n̄ ſos
torquat ingente popula iudicauit. nec
ū tā delphica lex quē an ea appellata ſit. q̄
reſident mortui quā ceterorū c̄teſtū q̄
dieſ. ferie nominarent. niſi maiores eos q̄
ex hac uita migratiſſent. in deoy numero
eē uoluiffent. ea ſin eoſ dieſ conſetere uſut
ne ipſiuſ. neq. publice ferie ſint. totaq.
huius iuris cōpoſitio pontificalis. magnā
religionē ceremoniāq. declarat. neq. ne-
ceſſe ē edifieri. an obis. quē finis ſunet. ſa-
milie. q̄. genus ſacrificiulare. ueruecib; ſi
at. quē admodū oſ reſectū terre obte-
gatur. quēq. in porca conſtracta uita
ſint. quo tēp̄r incipiat ſe p̄pulerū eē.
i religione teneat. at m̄ qdē antiquiſ-
ſimū ſepulchry genus. illud fuiſſe ui-
det. quo apud xenophontē ex r̄uſ uir̄.
redditur enim t̄p̄e corp̄a n̄a locatū
ac ſitū. quaſi operimentū matris obdu-
ctur. eodēq. ritu. in eo ſepulchro q̄ p̄cul
aſontis aſas. regem n̄m numā ē dicitū
accipimus. gente q̄. corneliā. uſq. ad
memoriā n̄m. hac ſepultura ſc̄m̄ eē
humatā. C. mariuſſas reliquias apud
amienē diſſipari uſſit. ſilla in etor. acer-
biore odio mentat. quā ſapiens fuiſſet.
quā fuit uehemen. q̄. haur ſcio an timen
ſuo corpore poſſet accedere. p̄ ſuſ epatriū

cornelius. igni uoluit cremari. declarat
enī ennius deafricano. hic ē ille situs
uerē. Nā sibi dicunt. hui q̄ editi s̄ necem
eoz. ante sepulchrū ē quā iusta facta.
i corp̄ cesū ē. i q̄ nē cōmunit in om̄i
b; sepultis penitē humani dicantur.
ident p̄pū tū in his. quos humi inecta ē
tegerat. eūq̄. more uis pontificale c̄su
mat. nā p̄u qm̄ meos inecta gleba ē. lo
cus ille ubi crematū ē corpus. n̄ habet reli
gionis. inecta gleba tumulis. i humat
ē. i gleba uocat. actū deniq̄. multa reli
giosa iura cōplectit. haq̄. meo qui inna
ui uocat. deinde in mari pietus cōdēre
uit. p. mucius. familiā pupā quos sup
terā n̄ extare portā heredi cēt. contēn
set habenda. s̄riduū ferias. i porco fe
mina piaculū pati. summari mortuus
eadē piaculū i ferias. unde quē sunt in
pontificio iuris. i quero i qd̄ nā sit inle
gibus. paucā sanetate. ut arbitror nūq̄
nota nobis. si cānta ad religionē spectant.
quā ad ius sepulchrorū. hominē mortuū
inquit lex. induodeci milia in urbe ne
sepelito. neue urito. credo ut p̄pt ignis pi
culū. q̄ ante addit. neue uſto. indicat
n̄ qui uis sepeliri. si q̄ hūmēt. qd̄ q̄ p̄
xii. in urbe sepulta sunt. claros uiros se
do n̄ fuisse. aut eos quib; hoc ante hanc
legē iuratus causa tributū ē. ut publi
colē. ut tiberto. quā s̄pora posterū iure
tenuerunt. aut eos si qui hoc ut. c. fabri

eius iuratus causa. soltis legibus n̄ secu
ti sunt. Si in urbe sepeliri lex uocat. sic de
cretū apontificū collegio. n̄ ē ius in loco
publico fieri sepulchrū. n̄r̄s ext̄ portā
collinā. eadē honoris arā in eo loco fuisse.
memorie p̄ditū ē. adeā cū lamina eēt in
uenta. i in eascriptū. domina honoris.
ea causa edī fuit hec dedicare. si cū mul
tē meo loco sepulchra fuissent. exarata s̄.
statuit enī collegiū. locū publicū. n̄ potu
isse p̄uata religione obligari. iā cetera
in xii. minuendis sup̄tis sunt. lamentan
tiones q̄. funeris. translata desolom̄s
fere legib; hoc plus inquit. nefario pogū
asane polito. nostrisq̄ secunt. discebant
enī pueri. xii. ut carmen necessariū. q̄s
iā nemo discit. Ex tenuato q̄ sup̄tari b;
recinus
retinuit. i uincla purpure. i decē tibicini
b;. tollit et iā lamentationē. multe res
genas n̄radunt. neue lessū funeris ergo
habent. hoc ueteres inēptes. s̄ ex clui. la
tinius. n̄ satis se intellegere dixerunt. si su
picari uestimenta. aliquot gen̄i funeris.
leuius. lessū. q̄ si lagub̄ ^{re} m̄e iulationē. ut
uox ipsa significat. q̄ eo magis iudico ue
rū ē. q̄ lex solom̄s i c̄p̄sū uocat. hec lauda
bilis. i locupletib; fere cū plebe cōmuni.
q̄ qd̄ maxime enatura ē. tolli fortune
discrim̄. morte ceta. lē funeb̄r̄ aq̄b;
luctus auget. xii. sustulerunt. hominē in
quit mortuo. ne ossa legat. quo p̄ fun
faciat. excipit bellicā p̄ egrinā q̄. mortem.

hæc p̄t̄a sunt in legibus de iunctura q̄st̄
uilib; iunctura tollitur. om̄sq; circūpo
tatio. quæ i recte tolluntur. neq; tolle
rentur nisi fuissent. ne sup̄tuoſa p̄ſer
ſione longe corone. nec acerr̄ p̄t̄ant.
illa iā ſignificatio ē. laudis ornamenta
ad mortuos p̄tinere. q; coronā uirtute
paratā. iei qui p̄p̄ſſo. i eiſ parentiſ
ſine fraude eē. lex impoſita uerbis. credoq;
q; erat ſacratū. ut umplima fierent. lec
tiq; plures int̄erent. id quoq; ne fieret.
lege ſc̄m̄ ē. quia in lege cū eēt. ne uerū
addito. quā humane excipiat altera
lege. ut cui auro dentes uincti eent. aſſi
cū illo ſepelletur. i uerū fraude iſto. iſi
mul illud uideret. aliud habitū eē ſe
peli p̄t̄ere. Dux ſunt p̄t̄a leges de ſepul
criſ. quarū altera p̄uatoſū edificat. alia
ipſiſ ſepulchriſ cauā. Nā q; rogū buſtu
ue nouū. uetat p̄p̄uiſ ſexaginta pede
adici. eē alienaſ inuito domino. incen
diū ueret acerbū. Qd aut̄ eorū idē ueſtib
lū ſepulchri buſtu ue. uſu capi uetat. tu
eē uſ ſepulchro. hæc haberi in xii. ſane
ſc̄m̄ natura. quæ norma legis ē. reliq̄ſ in
more. funuſ ut inducat. ſiqd ludorū
domuſq; funeris utatur accenſa. atq; li
torib; honoratū uiuax laudeſ inconti
onē memorat. caſq; uā i cantuſ ^{ad} tibi
nē p̄ſequant. cui nomen ne m̄p̄. quo
cabulo. uā gracieſ cantuſ lugubreſ nomi
natur. Gaudeo n̄rū uſu ad naturā acōmo

dari. maiorūq; ſapientia admodū delectat.
ſi credo uerū. ut ceteroſ ſup̄tuoſ. ſic uā ſepul
chroſ modū recte requiri. Quſ em̄ ad ſup̄
tuoſ p̄ceſſa iā meſtareſ ſit. hinc figuli ſepul
chro uidiſſe. minima ollis iſtuoſ rei fuſſe
cupiditate. alioquin multa extarent tēpla
maiorū. n̄r̄ quidē legis m̄p̄teſ. q; incipit
uibent̄ ſup̄t̄ iluctū remouere. ad eorū
manū uſe hoc intellegant. in p̄miſſe
pulchroſ magnificentiā eē minuendā.
nec hec a ſapientiſſimiſ legū ſcriptoſib; ne
glectaſ. Nā i atheniſ. lū ille moſ acceſt̄ope
ut anime p̄manſet. hoc uſ terra human
di. quā cū p̄rum ſeretant. obducta q; t̄ra
erat. frugibuſ obſerebat. ut ſinuſ t̄gre
miū quaſi matris mortuo tribueretur
ſolū autē frugibuſ expiat. ut in uſ red
deret. ſequabantur epule. quaſ inirent p̄
p̄nqui coronati. apud quaſ de mortui
laude. cū omne quid uenerat p̄dicatū.
nā memoriſ neſaſ habebatur. ad uſa c̄ec
ta erant. poſtea quā ut ſcribit phalereuſ.
ſup̄tuoſa fieri funera. i lamentabilia cepiſ
ſent. i ſolom̄ſ lege ſublata ſunt. quā legē
euiſdē p̄p̄e uerbiſ. n̄r̄ uſ in decimā ta
bulā comecerant. nā d̄t̄ib; recim̄ſ i ple
tiq; illa ſolom̄ſ ſunt. de lamentaſ uero
exp̄reſſa uerbiſ ſunt. muliereſ genaeſ
nem d̄m̄to. Ne ueleſſū ^{nihil} funeris q̄ habent
to. De ſepulchriſ aut̄. n̄ ē apud ſolonē
āpluſ. quā nequiſ ei delect. neue alie
nū inſerat. pena que ē. ſiquiſ buſtum

ipit altera.

Reerius.

nā id puto appellari tūbā aut monumentū an-
quit aut colūpnā uolunt. ⁷ ~~deceat. frugere. s.~~
p aliquanto ppter has aptitudines sepulchrorū.
quas ingeramice uidem. lege scim ē. nequisse
pulehru faceret operosius. quā q. decē ho-
mines effecerint. triduo. neq. id ope textorio
exornari. nec hermasos quos uocant luceat
imponi. nec demortui laude nisi in publicis
sepulchris. nec ab alio nisi qui publice ad eā
constitutus eet diei licebat. ⁷ Sublata enī erit ce-
lebritas uirorū ac mulierū. q. lamentatio mi-
nuetur. ⁷ Hunc enī luctū conuersus homi-
nū. quo circa pietas ommino accedere quē
quā uetat infimus alioq. s. att. rursus demetri-
us an crebrius ē cā funerū sepulchrorūque mag-
nificentiā. quē nunc ferō. mē ē quā consue-
tudinē lege minuit ipse. ⁷ Fuit enī hic uir ut
scitis nō solū eruditissimus. s. etiā ciuis rei. p.
maxime. tuendeq. ciuitatis patissimus.
Iste igit sup̄tū minuit. nō solū penā. s. etiā
tēp̄. ante lucē enī iussit efferrī. ⁷ Sepulchris
aut nouis finiu. et modū. nā sp̄tū. et timulū
tū uoluit statui. nisi columella tribuscu-
bitis. n. altiore aut mīsa aut labellū. et hinc
p̄ciuationi. certū magistratū p̄fecerat.
hec igitur athenenses sui. s. uideamus pla-
tonē. qui iusta funerū reuer. ac interp̄s
religionū quē nos morē tenemus. de sepul-
chris autē dicit. hec uetat ex agro cultore
ut qui coli possit. ullā partē sumi sepulchro.
s. quē natura agri tantūm efficere possit.
ut mortuorū corpora. sine detrimento ui-

uorū recipiat. capouissimū ut comple-
atur. quē autē terra fruges ferre. et ut
mater cibos suppeditare possit. cā nequis
nobis minuat. neue uiuēs. neue mortu-
us. extrui autē uetat sepulchrum
altius. quā q. quinq. diebus absoluerit.
nec alapide excitari p̄us nec imponi. qm̄q.
capiat laudē mortui mensā. ne plus qua-
tuor herodis uersibus. quos longos ap-
pellat eruiat. ⁷ habemus igitur hui-
quoq. auctoritatē de sepulchris sumi uiri.
a quo uerū funerū sup̄tus p̄finitur. ex sen-
sibus annis quinq. usq. ad mīnā. ⁷ demet̄
dicit eadē illa de immortalitate animarū.
et reliq. p̄ morte. tranquillitate bonarū. pe-
nis impiarū. ⁷ habetis igitur explicatū
omne ^{ut} arbitror religionū locū. n. u. fr̄. a
copiose quidē. s. p̄ge addeceat. ⁷ p̄gā eq̄
dē. et quo libitū ē uob. me ad hec impel-
lere. hodierno sermone conficiā spero
hoc p̄senti die. ⁷ Video enim platonē
idē fecisse. omneq. orationē eius dele-
gib. p̄mittā ēē uno estuo die. ⁷ igitur
faciā et dicā de magistratibus. idē ē
p̄fecto q. constituta religione. ⁷ R̄ p̄cā
neat maxime. tuū die. et istam mīonē
quā accepisti. tene. ⁷ **M. T. CICE-
RONIS DE LEGIB. LIBER II.
EXPLICIT. INCIP. III.**
Sequar igitur. ut iusta tu. diuinū
illū uirū. quē quadam adminatio-
ne commotus. sepius forasse laudē qm̄

hermasos.

necesse ē. Platonē uidelicet diligis;
istū ipsū atque; tu uero cū nec necni
mus ualde ūqm. nec nimis sepe lau
daueris; Nā hoc mihi etiā nr̄ illi qui
nemine nisi suū laudari uolunt. ecce
dunt. ut cū arbitrari meo diliga;
Bene hercle faciunt; Quid enī ē ele
gantia tua dignius. cuius iura
oratio. consecuta mihi uidetur. diffi
cillimā illi societate. grauitatis cū hu
manitate; Sane gaudeo. q. te mēpella
ui. cū quidē tā p̄clarū mihi dedisti ui
dūi tui testimoniu. s. p̄ge ut ceperis;
Laudemus igitur p̄us legē ipsā. uen
si p̄p̄i generis sui laudib; Sane q̄dē.
sicut dereligionū legē fecisti; Vide
us q. magistratū hanc eē uī. ut p̄s̄c̄p
scribat q. recta. iutilia. ieiuneta
cū legib; ut enī magistratib; leges.
i hi populo p̄s̄ magistratū. uereq. dici
potest. magistratū. legē eē loquentem;
legē autē. mutū magistratū. n̄ por
ro tā aptū ē. ad uis conditioneq. na
turā. Qd cū dico legē. amē dici uid
ligi uolo. qm̄ imperiū. sine quo nec
dom̄ ulla. nec ciuitas. nec gens. nec
hominū uniuersū gen̄ stare. nec resu
natura om̄s. nec ipse mundus potēt;
nā i hic dō parer. i hinc obediunt
maria. t̄tq; i hominū uniuersis
sup̄p̄m̄ legi obēperat. atq. ut ad
ceterora ueniā. i notiora nob. om̄e

antiq. gentes. regibus quondā paruēunt;
q. genus impiū. primū ad homines iustis
simos i sapientissimos. deferbat. idq. m̄t
p. n̄a maxime. ualuit. q. ad regalis potestas
p̄fuit. deinde iā demerps̄ posteris. p̄debat.
q. i m̄his etiā qui nunc regnant manet.
Quib; autē regna potestas non placuit. n̄
hi nemini. s. n̄ se p̄ um partē uoluerunt;
Nos autē quō leges dam̄ liberis populis. q. q.
de optima aē sentiremus. in sex libris san
te dixim̄. accomodauim̄ hoc tēp̄ leges ad
illū quē p̄bamus ciuitatis statū. magistra
tib; q. op̄ ē. sine quoq. prudentia ac diligen
tia. eē ciuitas n̄ potest. quoq. q. descripti
one. om̄s aē moderatio continetur; neq. so
lū his p̄scribendus ē imperandi. s. etiā ciui
b; obēperandi modus; nā i qui bene im
perat. paruērit aliquando necesse ē. i qui
modeste parer. uidetur aliquando impe
ret dignus eē. itaq. oportet. i eū qui parer.
sperare se aliquo tēp̄ imperaturū. ullū
qui imperet. cognare breui tēp̄ sibi eē
parendum. Nec ūsoli ut optemperant
obediuntq. magistratibus. s. etiā ut eos
colant diligantq. p̄scribim̄. ut charon
das in suis facit legibus. N̄ ū plato.
titanū e genere statuit eos qui ut illi
celestib; sibi aduersentur magistratū
b; quē cū ita sint. ad ipsas iā leges ueniā
si placeat; m̄ ū iustitū. i ordo iste rerū pla
ceat; Iusta imperia sunt. hisque cuius
modeste ac sine recusatione parento.

T. Magistratus obediēte immorū cūe.
 multa unculis uerberibus nec herce
 to. T. impar maior ū potestas. populō
 ne phibes sit. ad quos puocatio esto. T.
 Cum magistratū iudicasset. in rogasset
 ue populū. multat² penē certatio esto.
 T. Milicia iubeo qui imperabit. puoca
 tione certatio. q. quis qui bellū gerat im
 perasset. iustitūq. esto. T. minoris ma
 gistratus parito. uires pluresim im
 plerasunt. milicie quibus iustitiant
 imperant. corū quiritibuni sumo.
 domi pecuniā publicā custodiunt.
 unneula somniū spernunt. capitalia
 iudicant. et argentū aurū ne pu
 blice signant. lites tractas iudicant.
 q. cūq. senatū creuerit agunt. sumoq.
 miles cenatores urbis annoq. ludoxq.
 sollempniū. olliq. ad honoris apliorisq.
 diu. his pūst ascensus esto. censoris ppti
 fuitates. suboles. familias. pecuniasq.
 censent. urbis tēpla. uisā quas. granū.
 uectigalia tuent. ppti q. partis in
 tribus distribunt. ex in pecunias
 euntatis ordines partunt. equitū
 peditūq. pte destribunt. celabes esse
 phibent. mores ppti regunt. pbrū
 in senatu ne relinquunt. bmissunt.
 magistratū quinquenniū habent.
 reliqui magistratus annui sunt. eq.
 potestas sep esto. uiris discertator. q.
 puata iudice. iudicaturue iubeat.

prior esto. si uiris cūlis custos estobue
 potestati pari q. cūq. ^{quor} senatus creuerit. po
 pulusue iusserit. tot sumo. regio impo
 duo sunt. hi q. pēundo. iudican
 do. esulendo. ptores. iudices. consules ap
 pellant. milicie sumū. uis habent
 to. nemini parento. uis. salis. ppto sup
 pma lex esto. eundē magistratū munt
 fuerint decē anni. nequis capto. qui
 tate annali lege seruanto. nisi quan
 do duellū grauius discordie anni es
 cunto. ne sumo āplius sex menses. si.
 senatus creuerit idē uiris q. duo con
 sules tenunt. usq. aue sinistra dict
 populi magister esto. equitū cūq. q. regat
 habet. pari iure cū eo qui cūq. equitū
 ris discertator. ast quando consuls
 ē magistratus ue ppti. nec rē reliqui
 magistratū ne sumo. aspias patriū
 sumo. olliq. hoc esse pdunt. quico
 mitatu create consules tūc possint.
 imperia. potestates. legationes. cū sena
 tū creuerit. pptiue iusserit. ex urbe
 ex eunt. duella iusta iuste gerunt.
 focus parcent. uferuos continet.
 pupillis. uiduis. glām augent. do
 mū cū laude redeunt. rē hūg. g. ne
 quis legat esto. plebes quas pte eont
 uū auxiliū erga decē creassit. i. tribu
 ni aiusunt. q. q. phibes sint. q. q. ple
 bē rogassint. ratiū esto. sūq. sunt.
 neue plebem orba tribunis relinqunt.

omnes magistratus auspiciū iudici
ūq. habento. exequiū senatus esto. cuius
decreta rata sumo. ast potestas par ma
iorue phibet pscripta seruanto. isordo
utro uacato. ceteris specimen esto. creatio
magistratū. iudicia ppti. uisū uentū cū
suffragio eos cencento. optimati bus no
ra plebi libera sumo. aut quid erit q. ext
magistratū q. etario esus sit. qui coere
populus creatio. ei que uis cerandi dato.
cū ppto patribusq. agendi idē uis esto.
consuli. p. tori. magistro ppti. equitūq.
eiq. que patres p. dunt. consuli rogan
dox esto. tribunus que quos sibi. Et roga
sit. uis esto. cū patribus agendi idē adple
bē quodoesius erit ferunto. que cū ppto
queq. in patribus ager modica sumo.
senatori qui nec aderit aut causa aut
culpa esto. loco senator in orator causa
ppti teneto. uis in ppto ad pto. par. maiorq.
potestas plus ualeto; ast qd turbasset
in agendo. staus auctoris esto antees
sor rei male salutaris cuius esto. qui
agent auspicia seruanto. auguri pu
blico parento. p. mulgata pposita in
etario cognita agunto. nec plus quā
de singulis rebus semel consulento. p.
pptm ducento. doceri a magistratibus
priuatīsq. patiunto. priuilegia nem
roganto. de capite cuius nisi p. maximū
comitatu. ollosq. q. censores ipatib; ppti
locarunt ne ferunto. donū ne capiunto.

neue danto. neue petenda neue genda
neue gesta potestas. q. quis q. reiū magis
sit. nox; pene pars esto. cesoris fidē legē cito
diunto. puata adeos aia referunto. nec
eo magis lege liberi sumo. Rex recitata ē. dis
cedere. itabellā iubēo dari; quā breui fr
in conspectu posita ē. at omniū magistratu
ū descriptio. si apene nre ciuitatis. isite
paulū adlatū ē. notū. Rectissime quante
amaduertis. hec ē enī quā scipio laudet in
libris. i. quā maxime pbat tēperationē.
R. P. que effici n. potuissē. nisi tali descripti
one magistratū. nā sic habente. magist
ab; lusq. qui p. sint. contineri. R. L. a excoy
cōpōsitione q. eiusq. m. re. p. genūssēt antel
lige. que res cū sapiētissime moderantis
sime que constituta eet amariōib; nris. n. ⁱⁿ nihil
habui sane. n. multū q. putarē nouan dū
in legibus; reddes igit not. ut intelligoni
lege fecisti admonitu i. rogatu in eo. si de
magistratib; ut disputes quibus de causis
maxime placeat ista descriptio. facia. at
ce ut uis. i. locū istū totū ut adocissimis
grecis quesitū i. disputatū ē. explicabo. ut
instat. nra uita attingā. istud maxime
exspecto differendi genūss. atqui pleraq. s.
dicta nullis libris. q. facien dū fuit. cū de op
tuma R. P. quereret. S. huius loci de magist
tib; s. p. p. a. quēta. at theophrasto p. mū. de in
de adione stoico. quesita subtiliū. standē uā
astorci ista tractata s. n. sane. nisi ab eo quē
n. nominauī. i. p. ea amagno homine. i. p. m.

gen' sit.

erudito panoezio. Nā ueteres uerbotenul.
acutilli qdē. sñ ad hanc usū populare atq.
cuius de re p. differabant. ab hac familia
magis ista manarunt. platone principe. p.
aristotiles inlustrant omne hunc eundē
disputando locū. eracledesq. ponticus p. fecit
ab eodē platone. theophrastu u. infatur abari
flores. habitauit in scitis meo gñe resuab
eodēq. aristotele doctus dicearchus. buicra
tioni studioq. n̄ defuit. p. atheophrastu
phalereus ille demetrius. de q. feci sup̄m
onē. mirabilis doctrinā exūbratulis eru
ditioq. q. hoc ē qm̄ in solē atq. in puluere
si in p̄sū discrimen. acieq. p. duxit. nā
medio erit doctos. magnos in l. iustos. adeo
assumos homines. n̄ m̄ in re p. uersatos.
multos cōmemorare possumus. Qui u. utq.
re excelleret. ut i doctrinā studis i regen
da ciuitate princeps eēt. q. facile p̄ hanc
inueniri potest. p̄uto posse. idē abque

ut ei reliqui magistrat' om̄s pareant. ex
cepto tribuno q. p̄ extitit ne idq. fuerit
eēt. Hoc enī p̄mū minuit consulare ius.
q. extitit ipse q. eo n̄ teneret. deinde q. at
tūc auxiliū reliquis. n̄ modo magistratib;.

Tribunus non
patet q. suli

hōiā p̄uatis. cūli n̄ parentib; magnū d
cis malū. nā ista potestate nata gūta
optimatū cecidit. cūaluit que uis mul
titudinis. Nē quante na. n̄ uis enī illud
solū sup̄biis p̄pto uiolentius uideri ne
cesso erat. q. p̄ea qm̄ m̄ dica i sapientē re
ratio accessit. cū uisā lex in om̄is ē domū
cū laude pepedanda. Nē p̄t laudē bo
nis atq. innocētib; neq. ex hostib; neq.
asociis reportandū. lā illud aptū ē p̄fecto
in hile ē t̄p̄us. quā ē quē qm̄ legari nisi
R̄p̄ causa; om̄ito quē admodū ista se

Tribunus
p̄p̄ forma
cū discordia
cū ita salūp

gerant atq. gesserint. q. legatione he
reditatis aut s̄yngphas suas p̄secunt
in hominib; . hoc fortasse utuū. s̄ygre
qd̄ re hac sit t̄p̄us. quā sine p̄currit op̄e se
nator. legatū sine mandatis. sine ullo
R̄p̄ munere. Qd̄ qdē gen̄ legationis seg
cūl. quāquā ad cōmodū senat' p̄tine
re uideat. t̄m app̄bante senatu frequē
tissimo. nisi mihi leuius. t̄ā p̄t t̄m̄
cessisset sustulisse. minui t̄m̄ rep̄. i q.
erat infinitū. annū feci. ita t̄p̄tudo
manet. duritate sublata. S. iā si pla
ce. depunctis decedat. murb̄que rede
at. nōb̄ u. placeat. s. his q. in punctis s̄
minime placeat. at uero t̄m̄. si pareant

Nihil enī

Legatio uana
Singraphas.

An
Vno magis
in ciuitate
Cōsulat
Ephor
Tribun
Apud regnū
Ut in hystoris
billis ē. placeret unū in ciuitate ēē magi
stratū. cui reliqui p̄starent. q. exactis
legib; intelligo placuisse n̄r̄s maiorib; .
Si quō regale ciuitatis gen̄ p̄batū qndā p̄
ea n̄tā regnū quā regis uisus repudiātū ē.
nom̄ tantū uidebit regis repudiātū re
manebit. si uis om̄ib; reliquis magistratū
imperatū. Quare. nec ephori lacede
mone sine causa. at hea p̄po oppositi
regib; . nec apud nos cūlib; tribunū nā
illud qdē ip̄sū q. iure positū ē. habet cūl.

Apud regnū Vngarū Regi dux
Ut in hystoris humorū

his legibus. ^{nihil} n. erit his urbe. ^{nih} ndomo sua
dulcius. nec laboriosius molestiusq. p
uincia. S. sequit lex. quę sancti cātri
bunorū plebis potestate. quę in R. Enā
de qua differi nihil necesse ē. at meher
ele. ego fr̄ queror de ista potestate qd
sentias. nā mibi quidē pestifera uidet.
quippe quę in seditione. i. ad seditionē
nata sit. cuius primū ortū si recordari
uolumus. in arma cuius. i. occupatū
i. obsef. sis urbis locis. peractū uidim.
deinde cū eēt cito legatus. tāquā ex
per. tabulis. insignis adde formitate
puer. breui tēp. nescio quo p̄cto.
creatus ~~se~~. multoq. rector. i. fedior
natē. quē enī ille nēdidit. qui p̄mū
ut impio dignū fuit. patribus om̄nē
honore eripuit. om̄ia infirma sumi
paria fecit. turbauit. miscuit. cū ad
fluxisset principū grauitatē. nūquā
tū equieuit. atq. ut cū flammis.
atq. ea q. ia prisca uidentur. p̄p̄t uetū
tate relinqua. qd iuris. bonis iuris libe
ri. cracchi. tribunatū reliquit. i. si quin
quenno ante decū brutū. i. p̄ scipionē
consules. quos i. quātos uiros. homo
om̄iū ignifimus. i. sordidissimus. i. a. p̄c
curatū. innumcula. comect. q. ante fac
tū nērat. c. ū cracchi ruinis. i. in seru
is. quas ip̄e cū p̄cisset in forū. dixit. qb.
di gladiarent in se ciues. nne om̄nē
R. p̄ statū p̄ mutauit. qd i. a. desatūni

supplicio. reliquis dicā. quos neq. depelle
re qdē a se. sine ferro potuit. R. Cur aut. uetā
aut aliena p̄ferā. pocius. quā in nā. i. recentia.
quis ūqm̄ tā audax. tā nob̄ inimicus fuisset.
ut cognarer ūqm̄ de statu nro labefac
tando. nisi inuenerē aliquē tribucatuū
exacuisse. in nos. quē cū homines secle
rati ac p̄dit. n̄m. ulla in domo. s. nulla
ingente reperirent. gentes sibi intene
bris. R. p̄bandas patauerunt. q. nob̄ q
de egregiū. i. ad immortalitatem memorie
gloriosū. neminē in nos mercede ulla.
tribunū potuisse repperiri. nisi cui necē
se qdē licuisset. tribuno. s. ille quas strage
edidit. eas uidelicet. quas sine ratione. ac si
ne ulla spe bona futura. redere potuit in
purgebolē. multox inflamāt furoribusq.
obre. in ista quidē reuehem̄. s. sullā p̄bo.
qui tribunus. P. sua lege. iniurię facien
de potestate ademerit. auxiliū ferendi
reliquerit. p̄peruq. n̄m. c̄tis rebus om̄ib.
sep̄ aplissimis. sumisq. fero laudē. detri
bumenta potestate taceo. nec enī rephen
dere libet. nec laudare possū uicia quidē
tribunatus. p̄clare quante p̄spicis. s. e.
iniqua in om̄i re. accusanda. p̄t missis bo
nis malorū enumeratio. uiciorūq. selectio.
nā isto quidē m̄. ut consulat utriusq. ab
lis. si consulū quos enumerare nolo pec
cata collegeris. ego enī fateor. in ista p̄
sa potestate. in eē quidēla mali. s. bonū
q. ē questū in ea sine isto malo n̄ habē

Iniq. accu
satio.

remus; nimia potestas ē tū p^l quis neget.
 si uis p^pti multo senior. multoq. uehementior.
 quē ducē q. habet mēdū lenior ē. quā simul
 tū haberet. dux enī suo periculo p^pgrecco
 quat p^pti impet. periculi rationē suā nō
 habet. at aliquando incendit. i^q dē se
 pe se datur. q. enī ē tā desperatū collegi
 ū. in quo nemo edecet. sana mente sit. q. nō
 ipsū. tū. graccū. nec solū nec uis. s. etiā sub
 latus intercessor fuerat. quid enī illūst^u
 aliud p^pculit. nisi q. potestate interceden
 di collegē abrogauit. s. ut sapientia ma
 iori nihilo uide. cēssa plebi a patrib; ista
 potestate. armaceciderunt. restincta sedi
 cio ē. inuentū ē. tēperantū. q. tenuiores
 cū principibus equari se putarunt. in q.
 una sunt ciuitatis salus. at duo gracchi
 fuerūt. i^pte eos quāuis enumeres multos.
 licet cū dent creant. nullos momē memo
 ria reperies p^pnciosos tribunos. leues
 etiā nō bonos fortasse plures. Inuidia q. dē
 sum^o ordo caret. plebes de suo uire p^picu
 losas contemtionē nullas facit. quā ob
 rē aut exigendi reges nō fuerunt. aut
 plebire. nūerbo danda libertas. q. tū
 sic data ē. ut multas p^pclarissimas addice
 ret. ut auctoritati principū cederet.
 nō autē causa. quē optime idulcissi
 me s^pte. ^{incedit} intertribunicia potestate. nō habu
 it cētemonis cū tribu
 natu. Nē enī plebes incitata
 nris reb; inuidet. s. uincula so

luta s. i. s^pntia incitata. aduincit i^pro
 re etiā militari. noq. nob cū illa tū p^pste
 certamen fuit. s. cū gūssimo & p. tēp. cui
 accessisse. aduincitū beneficiū mei patria
 fructū tulisset. atq. hēc rei erit si dica
 uit. quis enī nō liber. seruus libertate
 dignus fuit. cui nra salus cara nō ē. q. dē si
 is casus fuisset rerū. quas p^psalute & p^pge
 firmus. ut nō omib; q. ē. i. si in nos mul
 titudinis furentis inflamata inuidia
 pepulisset. tribunicia. quis in me p^ptm
 sic graccibus inlenate. satimul in me
 tellū incitasset. ferrent oquinte frēso
 larent que nos. nō p^pphilosophi q. athe
 nis fuerūt. qui hoc facere debent. quā
 clarissimi uiri. qui illa urbe pulsare
 ingrata ciuitate. quā manere impbā
 maluerunt. pōperū ū. q. una ista inre
 nō tā ualde p^pbas. uix satis mihi illud
 uideris attendere. non solū ei q. dē op
 timum uidendū fuisse. s. & i. quid
 necessarium. Sensit enī debere nō p^pse
 hinc ciuitati illā potestate. quippe q. m
 tanto ope populus nō ignora expen
 sa. qui possit carere cognita. sapien
 tis autem cuius fuit. causa nec perm
 nosā. i. nā populare. ut non possit ob
 sisti p^pnciose populari cū nō relinquere.
 scis solere s^p in huiusmodi sermone. ut nō si
 alio non possit. dici admodū. ut p^psis itae.
 aut equidē adsentior. tu tam ad reliq.
 p^pgas uelim. p^pseueras tu q. dē. i. nra

ueteri sententia p manes; nunc meher
de. ego sane a quanto nro diffencio. sca
que restant audiam demceps; lgrt omib;
magistratib; auspicia iudicia dant in
dicia. ut eet ppli potestas ad qua p uocaret.
auspicia ut multos inuitos comitatus.
pbabiles impedirent more. Sepe eni ppli
imperu iniustu. auspiciis. diuin mortale
repperit; ex his aute qui magistratu ceper.
q. senatus efficitur. populare sane memi
ne insumu locu. nisi pplm uenire subla
ta cooptatione censoria. S. pfit e huius
uitu. teperatio. q. senat lege. nra. confir
matur auctoritas; Sequit eni dei decreta ra
ta sunt; Na ita se res habet. ut si senat dñs
sit publici consili. q. q. is ceuerit defendant
oms. i si ordines reliqui. principes ordines
consilio. R. gubernari uelint. possit exte
peratione iuris cu potestas in pto. auctori
tas in senatu sit. teneri ille moderatus. i con
ciuitatis stat. pferu si pxim. legi parebitur;
na pximu e. i sordo uitio carco. cetis speci
men esto; p clara u fr ista lex. sede claret. ut
uicio careat ordo. ut censore quacit me
pre. Ille u i situus e totu ordo. granssimu
que memoria retinent consulum. tui. pace
ma dixeru. non in censes. si etia iudices om
potest defari gart; omitt ista attice. n eni
de hoc senatu. ne his de hominib; qui nes.
si defutis. si qui forte his legib; parere uolue
runt. hec habet oratio. Na cu omi uicio care
lex uideat. nec ueniat qd e meti ordine quisq;
i musicoru cantib; aut mutatis. mutari ciuitatu stat;

uitu. p mceps. id aut difficile factu. Eni si edaca
tione quadu i disciplinam. de qua dicemus. ali
qd fortasse. si quid fuerit loci aut tepis. locu
certe non deerit. quo tenes ordine legu. tepu.
largit longitudo diei. ego aut etia si pteris. repe
ti ate istu de educatione i disciplina locu.
Tu u et istu attice. i si que aliu cetis specim esto.
q. si tenent omia. ut eni cupiditatib; principu.
i uitis. infici sola. tota ciuitas. sic em dat i cor
rugi continentia; Vir magnus. i nob omib;
amicu. l. lucullus. ferrebatu quasi comodissi
me respondisse. cu eet obiecta magnificen
cia uille. tuscule. n. p. alio se habere incinos.
supiore equite. R. interiore libertinu. quoz
cu eent magnifice uille. concedi sibi oportere.
q. his qui interioris ordinis eent licere; n unde
luculle. ate id ipsu natu. ut illi cuperent. quib;
id istu n facer. n liceret. quis eni ferret istos.
cu uideret eoru uillas. signis et tabulis referta.
partu publicis. partu etia sacris i religiosis. q.
non frangeret aux libidines. nisi illi ipsi qui
eas frangere deberent. cupiditatis eus de tene
rent. nec eni tantu mali e. peccare princeps.
quaqua e magnu hoc p se ipso malu. quattu
illudq. p multi imitatores principum existunt;
Na licet uidere. si uelis replicare memoria te
poru. quales cuq. sum ciuitatis uiri fuerint.
tale ciuitate fuisse. quiccuq. mutatio mo
ru in principib; extiterit. eandem in populo
securu. l. q. ante paulo
e uerisqua q. platoni nro
placet. qui mutari ciuitatu puto.

mus. i coru cantib; aut mutatis. mutari ciuitatu stat; Ego aut nobiliu uita uisib; mutato. mores

Quo pauciorius de R. meretur uiciosi prin-
cipes. q. non solum uicia concipiunt ipsi. s. et in-
fundunt in ciuitate. neq. solum obsunt q. ipsi
corrumpuntur. s. etiam q. corrumpunt. plusq. ex
eplo. quam peccato nocent. atq. hęc lex dilata-
ta in ordine cunctū. coangustari etiam potest.
pauci enim atq. admodum pauci. honore igitur
amplificati. ut corrumpere mores ciuitatis. ut ex-
tingere poss. s. hęc in uice satis. in nullis libris
tractata s. diligenter. quare ad reliqua uenia-
m. p. xima autē ē de suffragiis. quę iubeo no-
ta ē optimatib. p. pto libera. ita me crederem
endi. nec satis intellexi quid sibi lex. aut quid
uerba ista uellent. dicā tunc. uersabor in re
difficili. ac multū et sepe quesita. suffragia in
magistratū. an dando. an dero. iudicando
qui in lege. aut rogatione clamant. palam
ferre melius ē. an ceterā id dubium ē. Verē
ne atē rursus diffemiam. n. facies quante.
nā ego in ista sū sententia. quare fuisse sep-
scio. nihil ut fuerit in suffragiis uoce meli-
us. s. optineri an poss. uidendū ē. q. fr. bo-
natura ueni ad dixerī. ista sententia maxime.
et illis imperitos. s. ob ē sepiissime. R. p. cū ali-
quid uere rectū ē. dr. s. optinere idē obse-
ti posse p. pto negat. p. mū enī obstitit. cū
ager se uere. deinde ut opp. in bona causā.
melius quā male cedere. qui autē n. sententia
nē auctoritate optimatū. tabellariā legē
abtulisse. qm p. pti liber nūq. desiderauit.
idē opp. s. in dominatu ac p. n. te principū
flagitauit. itaq. grauiora iudicia. de po-

tentissimis hominibus exstant uocesq. in
tabulis. quā obre. suffragandi in mali-
bido. in non bonis causis. eripienda sunt
potentibus. n. latebra danda p. pto. in q. bo-
nis ignorantib. quid q. s. sentiret. tabella
uiciosi occultare suffragiū. itaq. ista
rationi. neq. lator quisquā ē inuentus.
nec auctor ^{um} quisquā boni. Sunt enī qua-
tuor legē tabellarię. quarū prima de ma-
gistratibus mandandis. ē. cā gabina. lata
ab homine ignoto. et sordido. secunda biennio.
post cassia ē. de populi iudicio. ista a nobili
homine lata. l. cassio. s. pace familie dixerī.
diffidente ab onis. atq. omis rumusculos
populari ratione aucupant. carbomis ē.
etia. de iubendis legibus ac uerandis sedi-
tiosis. atq. impbi ciuis. cui ne reditus q. dē ad
bonos. salute ab onis potuit afferre. uno in
genere relinqui uidebat uocis suffragiū.
q. ipse cassius excepit p. duelli omne. de Duellione.
dit hunc q. q. iudicio coelius tabellā. delu-
it. quo ad iuxit. s. ut opp. meret. c. p. pti.
nocuissent. R. p. i. i. i. i. q. dē n. singulari
uirtute in hoc municipio q. ad iuxit resi-
tit. o. gratidio. cuius in matrimonio soro-
re uia n. n. hab. ē. ferenti legē tabella-
riā. excitabat enī flat. in simpulo ut dr. g. simpulo.
uidius. quos p. filius et in egeo excitauit mari.
ac n. quidē. quidū res ē. ad se delata. scau-
ritus consul. ut in aq. inquit. o. cicero. isto
animo atq. uirtute. in sūma R. p. nob. cū uer-
sariq. in municipali maluisse. qm obre

quō non recognoscim^{us} nē legē p^{ro} p^{ro}ut
repetimus creptas aut nouas scribimus.
nō q^{ui} hoc ap^{pro}p^{ri}o optineri possit. si q^{ui}d op
timū sit dicendū puto. nā cassi^{us} legis
culpā scipio tuus sustinet. quo aucto
re lata ēē d^{icitur}. tū si tabellaria tuleris.
ipsi p^{ro}stabis. nec enī in plac^{et}. nec att
co n^{on}o. quantū euultu eius intelligo.
nō u^{el} n^{on} u^{el} q^{ui}m p^{ro}ptare placuit. eaq^{ue} opti
mā R^{ep} est dico. quā hic c^{on}sul cōstituerat. q^{ui}
sit impotestate optimax. Vos demū ut
iudeo. legē antiquatissimē sine tabel
la. S. ego. si satis dixit p^{ro} se nullis lib^{er}
scipio. tam libertatē istā largior p^{ro}p^{ri}o. ut
auctoritate ualeant. utant^{ur} bonis.
sic enī ante rectata lex ē de suffragiis.
optimatib^{us}. nota plebi libera sumo. q^{ui}
lex hanc sententiā continet. ut omⁿis le
ges tollere. quē p^{ro}ca lat^{ae} sunt. quē regis
omⁿi ratione suffragiū. nequis inspic
at tabellā. ne roget. ne appellet^{ur}. ^{potest}
etiā lex maria fecit angustos. quē si op
posita sunt abⁱⁿosus. ut^{er} ferē n^{on} p^{ro}phen
do. si ualuerint. tam leges ut ne sint a
bitus. habeat sane p^{ro}p^{ri}is tabellā. quā sibi
iudicent libertates. dū mō h^{ec} optimo
cuiq^{ue}. iⁿ graui^{ss}imo cui ostendat. utroq^{ue}
offerat. ut sit ipsa libertas. in qua p^{ro}p^{ri}o ho
nesta. bonis gratificandi datur. eoq^{ue} nē
sit illud. q^{ui} ate mō quinte dictū ē. ut mi
nus multos tabellā cōdēp^{er}et. quā solebat
uoxq^{ue} p^{ro}p^{ri}o licere satis ē. hoc remento. reliq^{ui}

uoluntas auctoritati aut g^{ra}u^{is} editur. ut q^{ui}.
ut omⁿia largicione corrupta suffragiū
uides si quando abⁱⁿosus sileat. queri insuffra
gis quid optimi uiri sentiant. quā ob^{er}e. lege
nā libertatis species dat. auctoritas bonor^{um}
retinet. cōtentionis causa tollit. Deinde seq^{uitur}.
q^{ui}b^{us} iussit cū p^{ro}p^{ri}o agendi. aut cū senatu g^{ra}u^{is}.
si ut arbitror p^{ro}clara lex. quēq^{ue} in patrib^{us}.
agunt. modica sumo. idē modesta atq^{ue} ad se
data. Auctor enī moderatur. iⁿ singul^{is}. nō in
m^{ul}te acuoluntates. S. p^{ro}u^{er}bi^{us} ult^{er}ior eorū
apud q^{ui}s ager. q^{ui} si in senatu difficile ē. cū ip
se senatoris cuius nō ad auctore referat amⁿi.
S. qui p^{ro} se ipse spectari uelit. hunc iussa tria
sunt adf^{er}re. nā g^{ra}u^{is}ate res habet. cū frequen
ordo ē. ut loca dicit. idē rogatus. ut mō nē sit
infinit^{us}. nā breuitas. nō modo senatoris scēu
oratoris. magna laus ē in sententia. nec ē
u^{el} q^{ui}m longa oratione utendū. nisi aut
spectante senatu q^{ui} sit abⁱⁿitione. sepiissime
nullo magistratu adiuuante. tolli d^{icitur}
utile ē. aut cū tanta causa ē. ut op^{er} sit orato
ris copia. uel adhortandū. ut addo cendū.
Quor^{um} generū multor^{um}q^{ue}. magni nō carū ē.
q^{ui} q^{ui}. addit. easlas p^{ro}p^{ri}is tenet. ē senatori ne
cessariū nosse R^{ep}. idq^{ue} late patet. q^{ui}d habeat
militū. q^{ui}d ualeat g^{ra}u^{is}. q^{ui}s socios R^{ep} ha
beat. q^{ui}s amicos. q^{ui}s stipendiarios. q^{ui} q^{ui}s sit
lege. conditione. federe. tenere consue
tudinē recernendi. nosse exēpla mai^{or}um.
uidetis iā gen^{us} hoc omⁿis scienti^{ae} diligen
ti^{us} memoriā ēē. sine quo parat^{us} ē sena

tor nullo pacto potest. deinceps sc̄p̄pto
actiones. in quib; p̄mū i maximū. uisab
est^{nt}. nē enī exitiosus ciuitatib; n̄ t̄c̄
rū iuri ac legib; n̄ minus ciuile ē i hu
manus. quā cōposita i cōstituta R̄p̄. quic
qm̄ agi p̄ uī. parere iubet i m̄cessori. q̄
n̄ p̄stāt. impediri enī bonā rē melius.
quā cēdi male. q. u. actores iubeo ab
eē fraude. id totū dici exerasi sapien
tissimi. hominis sententia. quē ē sena
tus secutus. cum decreuisset. c. clau
dio consule. indignā carbonis seditionē re
ferente. muno eo p̄pto q̄cū ageret. seditio
nē n̄ posse fieri. quippe ciuile erat celiū
simul atq. m̄cessū t̄bri. q. cōceptū
fit dimittere. q. qui p̄mouet. cū agi n̄ po
test. u. querit. cuius impunitatē amitti
hac lege querit. illud intercessor rei ma
le. salutaris cuius est. quis non studio se
R̄p̄ subuenerit. acta p̄clara legis uoce lau
datus sit. deinde posita deinceps quē ha
bemus enī i publicis institutis atq. legi
bus. auspicia seruauit. auguri parent.
ē aut boni auguris. meminisse. maximū
R̄p̄ tēporib; p̄sto cē debere. iouūq. optimo
maximo. se consulariū. atq. administrū
dātū. ut sibi eos quos inauspicia se ius
serit. reliq. partes sibi definitas ē tradit.
equib; sepe opē referre possit. deinde dep
mulgatione. de singulis reb; agendis. dep
uatis magistratib; uē audiendis. tū lege
p̄clariis deduoceci tabulis translat

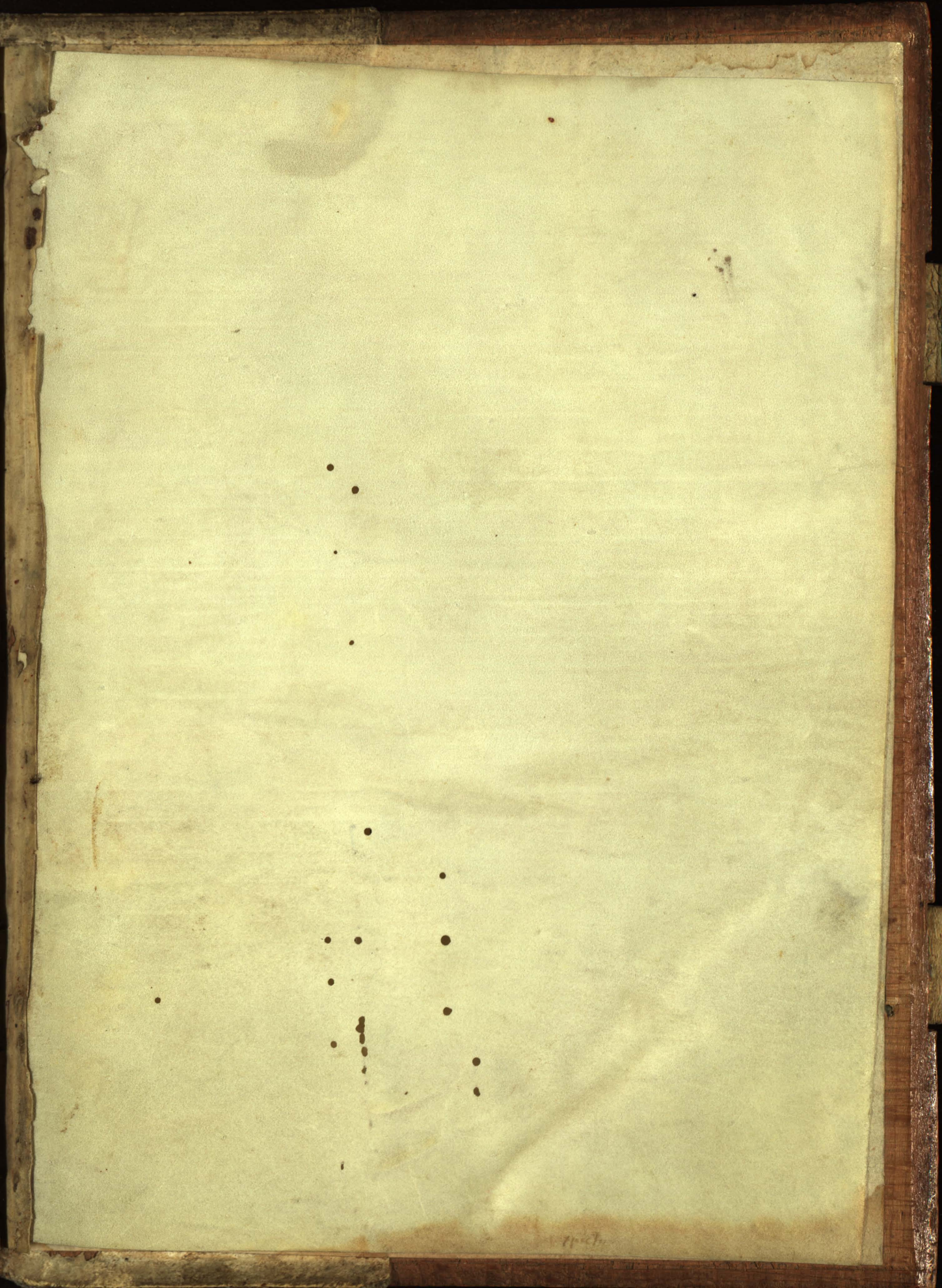
duē. quarū altera p̄uilegia tolli. altera
decipit cuius rogari. nisi maximo comi
tatu uerā. in ondū inuitis sediciosis
tribunis. Et negocia. si quidē admiran
dū. tantū maiores in posterū p̄uidisse.
in priuatos homines leges ferri noluer.
idē enī p̄uilegiū. quo quidē musta uenit
legis hęc uisit. sc̄tū ē uisū in omnis fer
ri de singulis centuriatis comitis noli
erunt. descriptus enī p̄p̄s. censu. ordi
nibus. statib; plus adhibet. ad suffragi
ū auxiliū. quā fuit i tribus conuocat.
quētuus in causa n̄ra uir magni inge
niū sumūq. prudentia. L. cotta dicebat.
nihil omnino actū ēē de nobis. p̄t quā
q. amici cia illa cēt armis gesta seruli
bus. p̄t ea neq. tribuna capitis. neq. comi
cia. rata ēē possent. neq. ulla p̄uilegia.
quo circa nihil nob̄ op̄ ēē lege. de qua n̄
omnino actū ēē legibus. S. uisū ē a nob̄
i clarissimis uiris melius. de q̄ serui. atq.
patronis ciuesq. aliqd dicerent. de hoc
eodē cuncta italia quid sentiret. osten
dere. sequit decaput pecunias. i de bi
tu legis. quē cū magis iudicis quā u
bis sentientes sunt. adiungit. nox
pena par est. ut in suo uitio quisq.
plectat. uis capite auaritia multo bo
noris cupiditas. ignominia sentiat.
extreme leges sunt nobis. n̄
usitae. R̄p̄ necessarie. legū
diani nulla habemus. haq. ex lege

sunt. quas appetitores nō uolunt. alibi
brius petimus. publicis litteris consigna-
ta. memoriam publicam nullam habem.
greci hoc diligentius. apud quos nomophi-
laes ^{hic} creantur. nec solū litteras. nam idē
de eam apud maiores nros erat. scia-
facta hominū obseruabant. ad leges qu-
reuocabant. hec deus cura censoribus.
quandoquidē eos in R^p semp uolumus
eos apud eosdē qui magistratu abierint.
edant. exponant quid in magistratu
gesserint. deq. in censore p. autcent. hoc
in greca sit. publice constitutis accusa-
toribus. qui quidē graues ēē non possunt.
nisi sint uoluntarij. quo circa. melius ra-
tiones referri. causaq. exponi censorib;.
integra tamen legē accusatori iudicioq.
seruari. s. satis uia disputatū ē de magist^{nos}
rib; nisi forte quid desideratis. quid sin-
taceamus. locus ipse te non admonet. qd
tibi sit deinde dicendū. mihine. deu-
dicus arbutor pomponi. idē em uinc-
tū magistratib; quid de iure ppti. Roque
admodū instituisse. dicendū nihil pu-
tas. quid tandē hoc loco ē. quid requir-
egone. quid ignorari ab his qui in R^p
uersant. turpissimum puto. nā ut qn
atē dictū ē. leges alibi rursus lego. sic an
aducto. quosq. in magistratib; ignora-
tio. q. atē ne uis fuit tantū sapere. quan-
tum apparitores uelint. quam ob-
re. si des. porum alie nationes dicendum

putasti. quā dereliquione leges pposueras. faci-
endum ubi. ut magistratib; lege obstatu-
tis. de potestate. tum iure disputes. faciam bre-
uiter. si consequi poterō. non pluribus q. his
scriptis ^{hic} ad patrem tuum. o. uimus ^{sodalit.} salie
per te meo quidē iudicio et diligenter. at
de iure nāq. cognare p. nos. i. que dicere de-
bemus de iure populi. R. que relicta sunt. et
tradita sit p. cum censeo. et idipsum que dicis
specto. **M. T. C. DE LEQ. LIBVS**
LIBER TERTIVS EXPLU
CIT FELICITER.

Hic velis equus depus
aqua heret

